

P. \$ 4.3. SD. 3.

MALLEUS MALEFICARUM.

3315. Malleus Maleficarum, Maleficas et earum hæresim frameâ conterens, ex variis Auctoribus compilatus, et in quatuor Tomos iustè distributus, quorum duo priores vanas Dæmonum versutias, præstigiosas eorum delusiones [&c.]... complectuntur. Tertius praxim Exorcistarum... quartus verò Artem Doctrinalem, Benedictionalem, & Exorcismalem continent... Ed. nouissima... mendis expurgata... 4°. *Lugd., sumpt. C. Bourgeat*, 1669.

Vol. 1 and vol. 2 ('Mallei... tractatus aliquot...', pts. 1 and 2, separately paged) only.

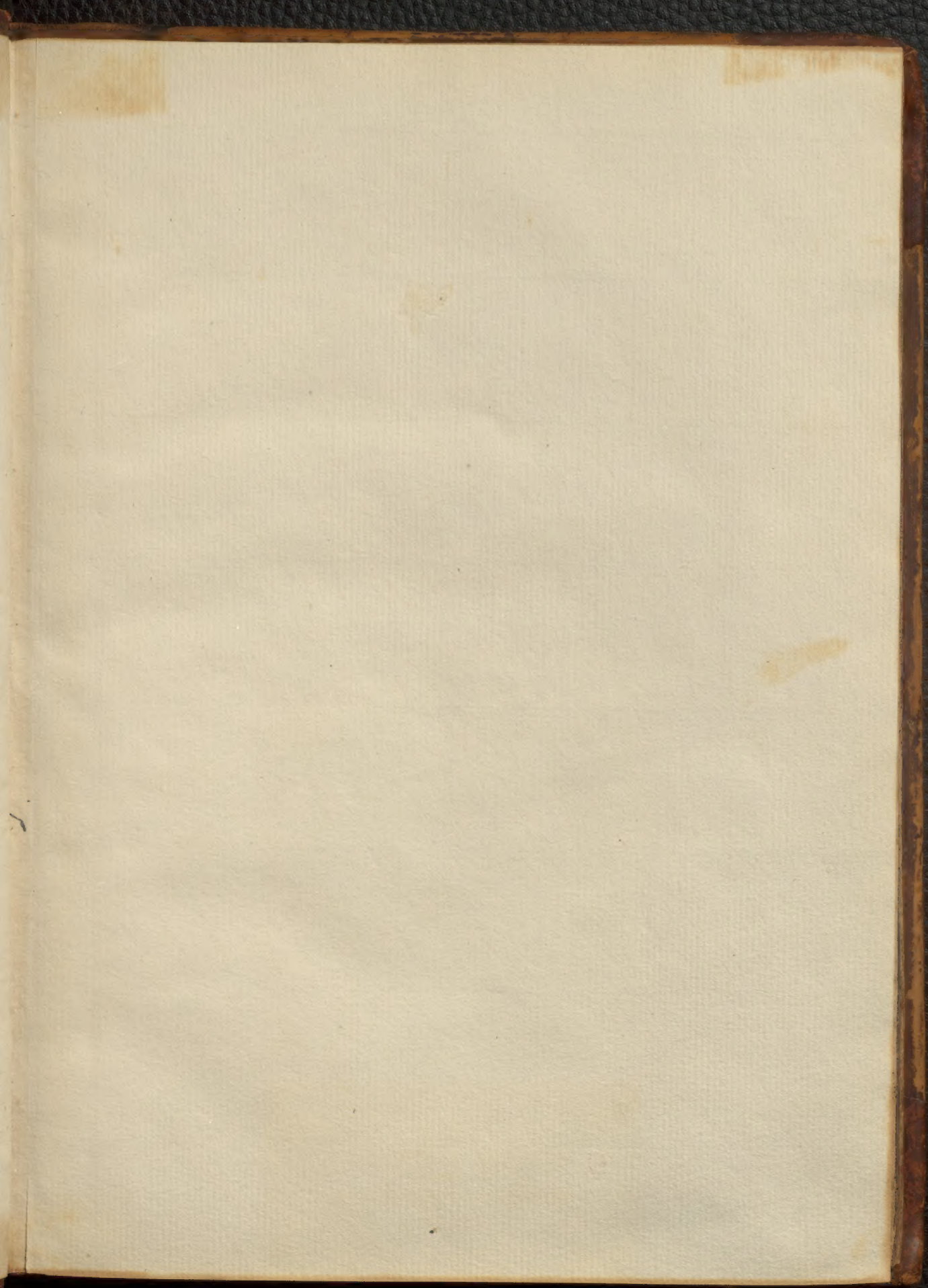
Brunet (iii, col. 443) describes this ed., "la plus complète de toutes", as consisting of "3 tom. en 2 vol."; but vol. 3 (with title 'Dæmonastix...') and vol. 4 (with title-page missing) are in the B. M.

"The guide and hand-book of the witch-hunters" (Withington, in no. 6447, i, p. 201). Several undated eds. of the original 'Malleus', by the inquisitors Jakob Sprengel and Henricus Institoris, were issued before 1492, and it was frequently reprinted with successive additions.

3315

FROM
THE LIBRARY
OF
SIR WILLIAM OSLER, BART.
OXFORD

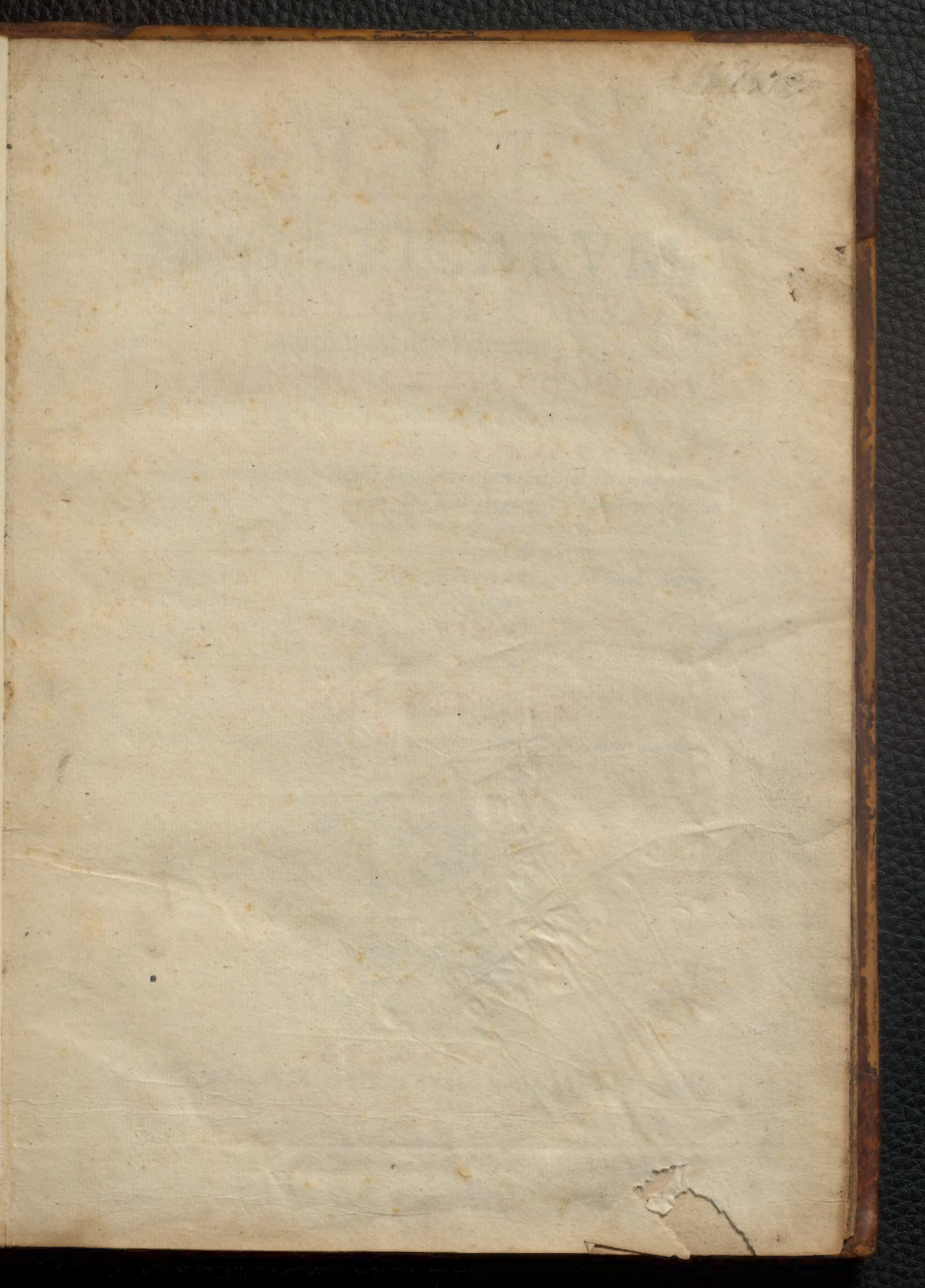

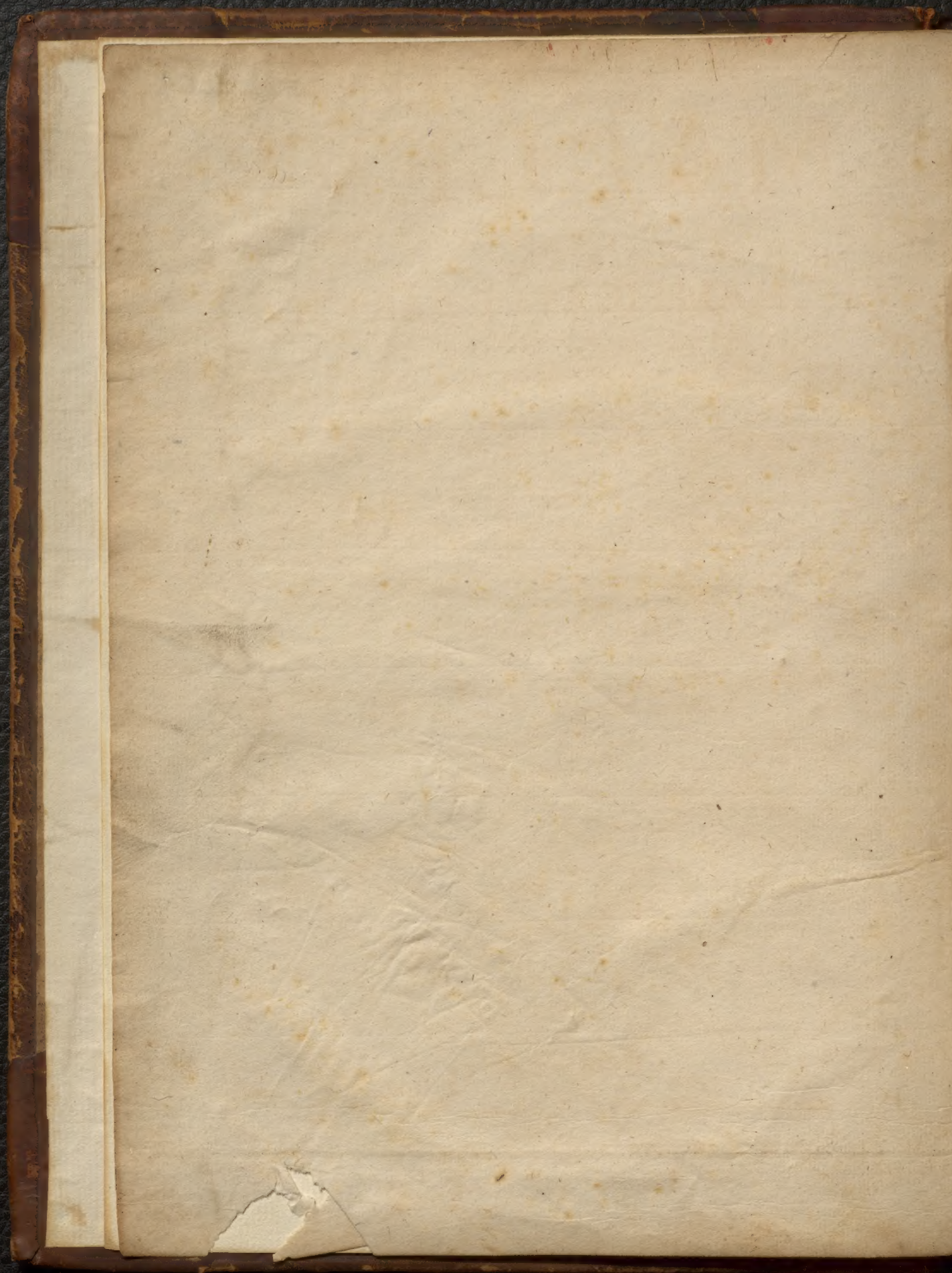

Joan. Jamieson Edin.

MALLEVS MALEFICARVM, MALEFICAS ET EARVM

hæresim frameâ conterens,
EX VARIIS AVCTORIBVS COMPILATVS,
& in quatuor Tomos iustè distributus,

QVORVM DVO PRIORES VANAS DÆMONVM
versutias, prestigiosas eorum delusiones, supersticiosas Strigimagarum
ceremonias, horrendos etiam cum illis congressus; exactam denique
tam pestifera sectæ disquisitionem, & punitionem complectuntur.
Tertius praxim Exorcistarum ad Dæmonum, & Strigimagarum male-
ficia de Christi fidelibus pellenda; Quartus verò Artem Doctrinalem,
Benedictionalem, & Exorcismalem continent.

TOMVS PRIMVS.

Indices Auctorum, capitum, rerumque non desunt.

**Editio nouissima, infinitis penè mendis expurgata; cuique accessit Fuga
Dæmonum & Complementum artis exorcisticæ.**

*Vir sine mulier, in quibus Pythonicus, vel diuinationis fuerit spiritus, morte moriatur;
Leuitici cap. 10.*

LVDVNI.

Sumptibus CLAVDII BOVRGEAT, sub signo Mercurij Galli.

M. D. C. LXIX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

AVCTORES PRIMI TOMI

- I. Fr. Iacobi Sprengeri, & Fr. Henrici
Institotus Inquisitorum hæreticæ pravi-
tatis Malleus Maleficarum.
- II. Fr. Ioannis Nideri Theologiæ Profes-
soris Formicarium de Maleficis, & earum
præstigiis ac deceptionibus.

ILLVSTRISS. ET REVERENDISS.
D. D. P. EVERARDO
N I T A R D
S V P R E M O
IN HISPANIA INQVISITORI.

VM nouis & nobilioribus Typis hoc sanctissimum iuxta atque celeberrimum opus, ad operosam Sacrae Inquisitionis praxim perquam necessarium, mandari curauerim, diu mihi deliberandum non fuit, cui potius nuncupandum atque inscribendum esset; (Vir Illustrissime & Reuerendissime Pater) cum enim supremi, tota Hispania, in sancto illo Tribunali, Praefecti, seu Praesidis munere sapientissime fungaris, tui profecto iuris est, & singulariter tibi deferendum, quidquid ad sacrum illud ministerium spectare videtur. Et verò si quid in ea praxi, ut vocant, quae in hoc Libro explicatur & traditur copiosissime, si quid, inquam, recti & iusti, si quid artis & industriae, si quid perspicaciae & prudentiae habemus, in ea profecto viuendi agendique ratione, quam foeliciter

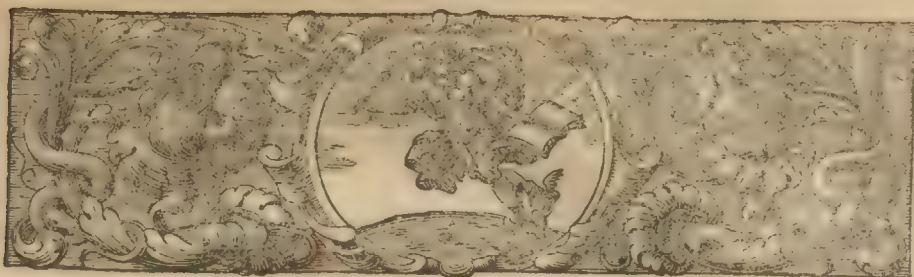
a 2   inire

inire visus es , iam tum ab initio , & fœliciùs huc vsque
prosequeris , longè splendet illustrius , nobilius exprimi-
tur , facilius & iucundius exequutioni mandatur ; actiones
tuæ priuatæ quasi publicæ leges censentur , & per te gesta
præclarissimè , publica omnium documenta : non aliis
præceptis , seu regulis sacrum illud Tribunal indigeret , nisi
tuis factis & dictis ; cum tua dicta sint , verissima incredi-
bilis sapientiæ & prudentiæ quâ mirificè polles , oracula ,
facta verò , germana consummatæ virtutis , quam omnes
in te mirantur , exempla . His accedit profundissima re-
rum diuinarum scientia , nec non peritia humanarum ,
quâ certè plurimùm vales ; & hæc porrò ad plenum per-
fecti & numeris omnibus absoluti hominis cumulum ,
mirabili suauitate & religiosa modestia condiuntur .
Hinc sanè mirum cuiquam minimè accidet , quòd Rex
Catholicus Philippus IV. optimæ recordationis te à se-
cretioribus consiliis Reginae tutrici esse voluerit , & pu-
blico moriens statuerit instrumento , & Regina ipsa su-
premi Inquisitoris præfecturam tibi contulerit : te probè
illa haud dubiè nouerat , quam scilicet ferè à cunis tuæ
curæ creditam ad Religionem & Christianæ vitæ nor-
mam instituisti , ad sanctissimos optimosque mores for-
masti , & tuis indefinenter huc vsque consiliis iuuiisti . Sed
hæc frustra in priuata Epistola , quæ publica voce , tota
passim Europa celebrantur . Per te igitur mihi liceat cele-
berrimi tui nominis splendorem nostris Typis accersere ,
mihique tui patrociniij fauorem impensè deprecari .
V A L E , Lugduni Segouiorum . VIII. Cal. Octob.

TABVLA

T A B V L A

QVÆSTIONVM TOTIVS OPERIS.

PRIMÆ PARTIS.

QVÆST. I. S S E R E R E Malefic
cas esse, an ita
sit Catholicum,
quodd eius oppositum pertinaci-
ter defendere sit hæreticum.
fol. 1

II. Quodd affectum maleficalem sem-
per habet Dæmon cum Malefi-
co concurrere, vel quodd aliter
sine adminiculo alterius talem
effectum possit producere. 9

III. An Catholicum sit asserere quodd
effectus per Incubos & Succu-
bos Dæmones sic procurantur,
quodd etiam veri homines in
multiplicationem & originem
Maleficorum per tales Dæmo-
nes procreantur. 18

IV. An Catholicum sit asserere quodd
actus Incuborum & Succubo-
rum Dæmonum, tantummodo
infinis spiritibus conveniat. 25

V. An quoquo modo possit catholicè
censeri, quodd origo & multipli-
catio Maleficorum operum ex
influentiis procedat corporum
cœlestium absque adminiculo
Dæmonum, seu à substantiis se-
paratis, vt sunt motores orbium
cœlestium, seu etiam à malitia

hominum concurrente ad vo-
ces, & verba quæcunque stella-
rum. 28

VI. Quoad Maleficas cum Dæmoni-
bus concurrentes. 40

Cur mulieres amplius inueniantur hac
hæresi infectæ quam viri. ibid. Cu-
iusmodi etiam mulieres præ cæteris
sunt inuolutæ, declaratur per quin-
que sequentes quæstiones. 46

VII. An maleficæ virtute Dæmonum
mentes hominum ad odium, vel
amorem inordinatum incitare
valeant. 47. & de modo propo-
nendi huiusmodi materias in
sermonibus ad populum. 51

VIII. An generatiuam potentiam seu
actum Venereum impedire, &
maleficare possint. 54. Inciden-
talis quæstio, cui interdum actus
ille impediatur respectu vnus,
& non respectu alterius perso-
næ. 56

IX. An præstigiola illusione mem-
bra virilia, quasi sint à corpori-
bus euulsa, auferre soleant, cum
aliis difficultatibus annexis. 59

X. An homines in bestiales formas
possint transmutare, cum alia in-
cidentaliquæstione. 63

XI. De obstetricibus Maleficis con-
ceptus in vtero & extra diuer-
simodè

INDEX QVÆSTIONVM.

- simodè interimentibus. 68
- XII. An Diuinam permissionem in operibus maleficare commendare ita sit Catholicum, quòd eius oppositum scilicet illam redarguere omninò sit hæreticum. *ibid.*
- XIII. Super duas diuinas permissiones circa casum Diaboli, & primorum parentum, & quibus cuncta Maleficarum opera iustè permittuntur. 74
- XIV. An præmissis non obstantibus peccata Maleficorum grauiora sint peccatis malorum Angelorum, & primorum parentum, & quòd grauissimas mereantur pœnas, etiam in præsentì quæstio. de materia tota prædicabilis est. 77
- XV. An propter peccata Maleficarum innoxij sæpè maleficentur, & interdum propter peccata propria. 81
- XVI. An hæresis Maleficarum omnes alias superstitionis species excedat. 84
- XVII. Est declaratiua 14. grauitatem criminis ad peccata quæcunque Dæmone comparando. 87
- XVIII. Contra quinque argumenta Laicorum, quòd Deus non permittat tantam potestatem Diabolo, & Maleficis, & annectitur hæc quæstio primum. 89
2. De modo sacrilegæ professionis eorum, & de homagio Diabolo præstando. 104
3. De modo, quo de loco ad locum transferuntur. 111
4. De modo, quo se Incubis Dæmonibus subiiciunt. 116
- Qualiter ex iis multiplicentur. 119
- An semper cum seminis decisione Incubus Maleficam aggrediatur. 120
- An potius vno, quàm alio tempore aut loco. 121
- An visibiliter illas spurcicias agitent cum maiori vel minori venerea delectatione. 122
- An Incubi tantummodo mulieres eorum spurcitiis procreatas aggrediuntur. *ibid.*
5. De modo generali, quo per sacramenta Ecclesiæ maleficia exercentur, & de sex modis quibus omnibus creaturis (corporibus cœlestibus exceptis) veras infirmitates, licèt non veras sanitates, virtute naturali inferre possunt. 123
6. De modo, quo vim generatiuam impedire solent. 126
7. De modo, quo membra virilia auferre solent per operationis modos, vt scias quæ tacta sunt in quæst. 8. primæ partis potentiam faciendi tangere. 127
8. De modo, quo homines in bestiales formas transmutantur. 131
9. De modo, quo Dæmones intra corpora, & capita sine læsione existunt, dum præstigiolas operantur transmutationes. 134
10. De modo, quo Dæmones per Maleficarum operationes substantialiter homines inhabitant. 138
11. De modo quo omne genus infirmitatis in generali inferre possunt. 144
12. De modo in speciali, quo hominibus grauiores infirmitates inferunt. 148
13. De

SECUNDÆ PARTIS.

- QVÆST. I. **A**N quis possit per bonos Angelos ita beneficiari, quòd à Maleficis & Dæmonibus non possit maleficari, & continet 16. cap. 93
- Primum cap. de diuersis mediis, quibus Dæmones ad augmentum illius perfidiæ & alliciunt per Maleficas innoxias & honestas puellas. 101

INDEX QVÆSTIONVM.

13. De modo, quo obstetrices Maleficæ præ omnibus aliis maiora damna inferunt, dum infantes, aut interimendo, aut execrando Dæmonibus offerunt. 151
14. De modo, quo Maleficæ iumentis varia nocumenta inferunt. 156
15. De modo, quo grandines & tempestates concitare, ac fulgura fulminare solent. 159
16. De tribus modis, quibus viri, & non mulieres maleficiis afficiuntur. 162
- II. Vtrum sit licitum maleficia aut per alia, aut per illicita tollere, & continet 8. cap. 169
- Primum caput de remedio Ecclesiastico contra Incubos & Succubos Dæmones. 177
2. De remediis pro his, qui circa vim generatiuam maleficientur. 181
3. De remediis contra maleficiatos super amorem vel odium inordinatum. 184
4. De remediis, cum præstigiola arte membra virilia auferuntur, & cum homines in bestiales formas mutantur. 187
5. De remediis contra obsessos ex maleficio. 189
6. De Exorcismis Ecclesiæ contra quasunque infirmitates à Maleficis illatas & de modo exorcisandi. 193
7. De remediis contra grandines, & fulmina & pro iumentis maleficiatis. 203
8. De remediis contra quasdam occultas Dæmonum infestationes, & pro illis qui se Dæmonibus, intuitu aliquis commodi temporalis totaliter deuouissent. 208

TERTIÆ PARTIS.

Quæstio generalis & introductoria, quis sit competens Maleficarum Iudex. 210

I. Quis sit modus competens Iudici

ad inchoandum processum fidei contra Maleficos. 222

II. De numero testium. 225

III. Vtrum Iudex possit compellere testes ad iurandum de dicenda veritate in causa fidei & quoties possit examinari. 226

IV. De conditionibus testium. ibid.

V. An inimici capitales ad testificandum admittantur. 227

VI. De continuatione processus & qualiter testes sint citandi & interrogandi. 228

Interrogatoria super testes. 229

Interrogatoria generalia super Maleficum, aut Maleficam. ibid.

Interrogatoria particularia super eisdem. 230

VII. Varia declarans super præmissa interrogatoria, & responsiones negatiuas: & an delata sit incarcerationanda, & quando pro manifestè deprehensa in hæresi Maleficarum sit habenda. 231

VIII. De modo capiendi & incarcerationandi. 233

IX. An deponentium nomina sint ei post captionem manifestanda. 234

X. Qualiter defensiones sint concedendæ cum deputatione Aduocati. 236

XI. Quid faciet Aduocatus cum sibi nomina testium non publicentur. 237

XII. Qualiter inimicitia capitalis, inter delatum & testes inuestiganda. 239

XIII. De his quæ habet Iudex aduertere, ante locum carceris & torturæ, & ne sit facilis ad exponendum Maleficam tormentis torturæ, propter maleficium taciturnitatis. 241

XIV. De modo sentiendi delatam ad quæstiones, & quomodo prima die sit quæstionanda & an possit conseruationem vitæ compromittere. 243

XV. De

INDEX QVÆSTIONVM.

- XV. De continuatione tormentorum
& signis: quibus Malefica cog-
noscutur, quomodo sit abra-
denda & de variis cautelis super
maleficium taciturnitatis. 245
- XVI. De tempore & secundo modo
interrogandi, atque de cautelis
extremis à Iudice obseruandis.
249
- Qualiter processus aduersus hæresim
Maleficarum sit per debitam senten-
tiam congruo fine terminandus.
251
- XVII. Super purgationem vulgarem,
& præcipuè super examen can-
dentis ferri, ad quod Maleficæ
appellant. 252
- XVIII. De his, quæ Iudex obseruare
debet, tam in sententia interlo-
cutoria, quàm diffinitiuâ. 254
- XIX. Quot modis Iudex possit dela-
tum habere suspectum, & super
quibus sententiam ferre possit.
255
- XX. Quomodo sit sententia ferenda
super personam totaliter immu-
nem. 260
- XXI. De secundo modo sententiandi
delatum, sed diffamatum tan-
tummodo. 261
- XXII. Super tertium modum senten-
tiandi diffamatum, & quæstio-
nibus exponendum. 263
- XXIII. Super quartum modum sen-
tentiandi suspectam de hæresi
leuiter. 265
- XXIV. De modo sententiandi vehe-
menter suspectam. 266
- XXV. De modo sententiandi delatum
violenter suspectum. 269
- XXVI. De modo sententiandi debite
suspectum, & diffamatum.
272
- XXVII. De modo sententiandi con-
fitemem hæresim, sed poeniten-
tem, & non relapsam. 275
- XXVIII. Qualiter sententianda sit
relapsa probabiliter, sed poeni-
tens. 277
- XXIX. De sententia inferenda con-
fessæ, sed impoenitenti non ta-
men relapsæ. 280
- XXX. Super hæresim confessam &
relapsam & impoenitentem. 281
- XXXI. Super conuictum & depre-
hensum omnia tamen negantem.
283
- XXXII. Super conuictum, sed fugi-
tium vel se contumaciter ab-
sentantem. 286
- XXXIII. Super delatam ab alia Ma-
lefica incinerata, vel incineran-
da, qualiter sit sententiandum.
289
- XXXIV. De modo sententiandi Ma-
leficam maleficia tollentem, &
super Maleficas obstetrices &
Maleficos sagittarios. 293
- XXXV. & VI. Super modos sen-
tentiandi Maleficos quosunque
frivolè, aut etiam iuste appellan-
tes. 297

I
PRIMA PARS
MALLEI
MALEFICARVM,
TRIA CONTINENS,
QVÆ AD MALEFICIUM
CONCVRRVNT: VT SVNT,
Dæmon, maleficus, & diuina permissio.

QVÆSTIO PRIMA.

An Maleficium sit?

TRVM asserere maleficos esse, sit adeò catholicum, quòd eius oppositum pertinaciter asserere omninò sit hæreticum? Et arguitur quòd non sit catholicum quicquam de his asserere 26. *quæst. 5. Episcopi.* Qui credit posse fieri, aliquam creaturam aut in melius deteriusve transmutari, aut in aliam speciem, vel similitudinem transformari, quàm ab ipso omnium creatore, pagano & infideli deterior est. Talia autem referuntur fieri à maleficis, idè talia asserere non est
Mall. Malefic. Tom. I.

catholicum, sed hæreticum. Præterea nullus effectus maleficialis est in mundo. Probatur. Quia si esset, operatione dæmonum fieret. Sed asserere quòd dæmones possunt corporales transmutationes aut impedire, aut efficere, non videtur catholicum, quia sic perimere possent totum mundum. Præterea omnis alteratio corporalis, putà circa infirmitates aut sanitates procreandas reducitur in moto-localem. Pater ex 7. *Physic.* Quorumcumque est motus cæli, Sed dæmones motum cæli variare non possunt. Dionys. *in epistol. ad Policarpum.* Quia hoc solius Dei est. Ergo videtur quòd nullam transmutationem ad minus veram in corporibus causare possint: quòd necesse sit huiusmodi transmutationes in aliquam causam occultè reducere.

A

cerc.

cere. Præterea sicut opus Dei est fortius quam opus diaboli, ita & eius factura. Sed maleficium si esset in mundo, esset utique opus diaboli contra facturam Dei: ergo sicut illicitum est asserere facturam superstitiosam diaboli excedere opus Dei, ita illicitum est credere, ut creaturæ & opera Dei in hominibus, & iumentis valeant vitiari ex operibus diaboli. Præterea id quod subiacerit virtuti corporali, non habet virtutem imprimendi in corpora, sed dæmones subduntur virtutibus stellarum, quod patet ex eo, quod certi incantatores constellationes determinatas ad inuocandum dæmones observant: ergo non habent virtutem imprimendi aliquid in corpora, & sic multo minus maleficæ. Item dæmones non operantur nisi per artem. Sed ars non potest dare veram formam. Unde in cap. de Mineris. dicitur: Sciant auctores Alchimie species transmutari non posse, ergo & dæmones per artem operantes veras qualitates sanitatis aut infirmitatis inducere non possunt, sed si verè sunt, habent aliquam aliam causam occultam absque opere Dæmonum & maleficorum. Sed contra in Decret. 33. quest. 1. Si per fortiaras maleficas artes nonnunquam occulto iusto Dei iudicio permittente, & diabolo præparante, &c. Loquitur de impedimento maleficiali quoad actus conjugales tria concurrere: scilicet maleficam, diabolum, & Dei permissionem. Præterea fortius agere potest in id quod est minus forte. Sed virtus dæmonis est fortior virtute corporali Iob. 40. Non est potestas super terram quæ ei valeat comparari, qui creatus est ut neminem timeret. Responsio. Hic impugnandi sunt tres errores hæreticales quibus reprobatis veritas patebit: Nam quidam iuxta doctrinam. S. Thomæ in 4. distinct. 24. ubi tractat de impedimento maleficiali, conati sunt asserere maleficium nihil esse in mundo, nisi in opinione hominum qui naturales effectus

quorum essentia sunt occulta, maleficiis imputabant. Alij, qui maleficos concedunt, sed ad maleficiales effectus illos tantummodo imaginari, & phantasticè concurrere, asserunt. Tertij qui effectus maleficiales omnino dicunt esse phantasticos & imaginarios, licet dæmon cum malefica realiter concurrat. Horum errores sic declarantur & reprobantur. Nam primò omnino de hæresi notantur per doctores in 4. Præfata distinctione, præcipuè per S. Thomam in 3. art. & in corpore quest. dicens illam opinionem esse omnino contra auctoritates sanctorum, & procedere ex radice infidelitatis. Quia auctoritas Scripturæ sacræ dicit quod dæmones habent potestatem supra corporalia & supra imaginationem hominum, quando à Deo permittuntur, ut ex multis Scripturæ sacræ locis notatur. Idè illi, qui dicunt maleficium nihil esse in mundo, nisi in existimatione hominum, etiam non credunt esse dæmones, nisi in existimatione vulgi, tantum ut errores, quos homo sibi ipse facit, ex sua æstimatione imputet dæmoni. Et quod etiam ex imaginatione vehementi aliquæ figuræ apparent in sensu tales quales homo cogitat, quod & tunc creduntur dæmones videri, vel etiam malefici. Et quum hæc vera fides repudiat, per quam angelos de cælo cecidisse, & dæmones esse credimus idè & fateamur ipsos ex subtilitate naturæ suæ multa posse, quæ nos non possumus. Et illi qui eos ad talia inducunt, facienda, malefici vocantur, hæc ibi. Quia verò infidelitas in baptizato, hæresis nominatur; idè tales de hæresi reprehenduntur. Alij duo errores dæmones & eorum naturalem potentiam non negantes, sed inter se quoad effectum maleficalem & ipsam maleficam dissidentes in quantum vnus concedit maleficam realiter cooperari ad effectum, non tamen verum, sed phantasticum. Alter verò per contrarium effectum rea-

lem in læso concedens, sed maleficam phantasticè putat cooperari. Fundamentum errorum ex *duobus locis canon.* qui habentur 26. *quæst. 5. Episcopi sumpserunt*, ubi primò reprehenduntur mulieres, quæ credunt se cum Diana, vel Herodiade nocturnis horis equitare. Inspiciatur *ibi* canon. Et quia sæpè phantasticè & imaginariè talia solummodò fiunt, idè & illi errantes, de omnibus aliis effectibus ita fieri iudicant. Secundò quia *ibi* continetur quòd qui credit vel asserit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius deteriusve immutari aut transformari in aliam speciem, vel similitudinem quàm à Deo omnium creatore, infidelis est, & pagano deterior. Unde propter hoc, quòd *ibi* dicitur, deteriusve immutari, dicunt illum effectum non esse realem in maleficio, sed tantummodò phantasticum. Sed quod hi errores hæresim sapiant, & contra sanum intellectum Canonis militant, ostenditur primò tam per legem diuinam quàm etiam Ecclesiasticam & Ciuilem; & hoc in generali, demum in speciali verba Canon. exprimendo, licet etiam in sequenti quæstione clariùs hoc deducatur. Nam lex diuina in plerisque locis præcipit, maleficas non solum esse vitandas, sed etiam occidendas, cuiusmodi pœnas non imponeret si non veraciter & ad reales effectus & læsiones cum dæmonibus concurrerent. Mors enim corporaliter non infligitur siue corporali & graui peccato, sed aliud de morte animæ quæ ex phantastica illusione seu etiam tentatione oriri potest. Hæc est sententia S. Thomæ in 2. *distinct. 7. in quæstione.* An uti auxilio dæmonum sit malum. Nam Deuter. 18. præcipitur omnes maleficos & incantatores interfici. Leuitici etiam 19. dicitur, Anima quæ declinauerit ad Magos & ad Ariolos & fornicata fuerit in eis, ponam faciem meam contra eam & interficiam eam de medio populi mei. Et iterum 20. Vir vel mulier in quibus py-

thonicus vel diuinus spiritus fuerit, moriatur, & lapidibus obruent eos. Et dicuntur pythones in quibus dæmon operatur miros effectus. Præterea propter hoc peccatum Ochozias infirmus mortuus fuit. 4. Regum 1. & Saul. 2. Paralipo. 10. Diuinorum denique eloquiorum tractatores quid aliud in eorum scriptis dicunt 2. *distinct. 7. & 8.* cum tradiderunt de potestate dæmonum & magicis artibus? Eorum scripta inspiciantur & cuiuscunque doctoris super 2. *libr. sent.* inuenies, nullo discrepante, magos & maleficos virtute dæmonum permittente Deo, miros effectus non phantasticos posse producere. Taceo de variis aliis locis, in quibus Sanctus Thomas diffusè de huiusmodi operibus pertractat, ut in *Summa contra genti. lib. 3. cap. 1. & 2. in prima parte. quæst. 114. argum. 4.* Et in *secunda secunde. quæst. 92. & 93.* Inspiciantur denique postillatores & glossatores de Magis Pharaonis. Exod. 7. Inspiciantur & Dicta Augustini 18. *de Ciuitate Dei, cap. 17.* Et in 2. *de doctrina Christiana.* Similiter aliorum doctorum quibus omnibus contradicere valde absurdum est, nec à vitio hæresis excusari potest. Immo in iure hæreticus censetur quicumque errat in expositione sacre Scripturæ, 24. *quæst. 1. hæresis.* Et quicumque aliter sensit de his quæ fidem concernunt, quam Romana tener Ecclesia eod. c. & q. Hæc est fides: quod denique contra sanum intellectum Canonis militant ostenditur per legem Ecclesiasticam. Nam & Canones & Doctores super cap. *Si per sortiaras & maleficas artes.* 24. *quæst. 1. & extra de frigidis & maleficiatis*, quid aliud portendunt nisi de maleficali impedimento circa actus coniugales declarare, quomodo dirimit contractum aut contrahendū matrimonium. Dicunt enim sicut S. Th. in 4. *ubi sup.* quòd si maleficiū superueniat matrimonio ante carnalem copulam, tunc si est perpetuum, impedit & dirimit matrimonium con-

tractum, cuiusmodi sententia non daretur super illusorium & phantasticum effectum, ut de se patet. Videatur Hostien. in *summa copiosa* similiter Gotfrid. & Raymund. qui etiam nullibi leguntur dubitasse, an talis effectus posset censerī imaginarius & non realis: sed hoc tanquam per se notum relinquebant, & quomodo posset censerī perpetuus vel temporalis declarant, si post triennium duraret, nec dubitabant an imaginariē per maleficam seu illusoriē intromitteretur. Sed quod verē & realiter potest talis defectus procurari virtute dæmonis propter pactum cum eo initum, vel etiam per ipsum dæmonem absque malefica, licet hoc rarissimē fiat in Ecclesia, ubi sacramentum Matrimonij meritum existit: sed quod inter infideles hoc contingat, hoc est, quia iusto titulo illos possidere se cernit, ut Petrus de Palude in *suo quarto* recitat, de sponso qui desponsauerat idolum: & nihilominus contraxerat cum quadam iuencula, quam tamen cognoscere non potuit propter Diabolum, qui semper se in corpore assumpto interposuerat, cum tamen in Ecclesia Diabolus conatur potius per maleficas propter suum lucrum in perditionem animarum tales effectus intromittere, & qualiter hoc facere potest, & quibus mediis, inferius declarabitur, ubi de septem modis nocendi hominibus per consimiles effectus tractabitur. Ex aliis etiam quæstionibus quas Theologi & Canonistæ circa hanc materiam mouent, hoc idem patet, discutientes quomodo possit tolli, & an licitum sit per aliud maleficium tollere, & quid, si malefica mortua sit, per quam maleficium est immissum: de quo casu Gotfrid. in *sua summa* mentionem facit, de quibus in quæstionibus tertiæ partis patebit. Cur denique tam diligenter Canonistæ varias pœnas promulgassent, distinguendo de occulto & manifesto peccato maleficorum, seu potius diuinorum, cum no-

xia superstitio varias habeat species, ut si notorium sit, Eucharistia denegetur. Si occultum, pœnitentiam 40. dierum, de *consecr. distinct. 2. pro diacon.* Item si Clericus, quod deponendus & in Monasterium detrudendus. Si laicus excommunicandus. 26. *qu. 5. Non oportet.* Item quod tales infames debeant censerī, & qui ad eos concurrunt, immo nec ad accusationem debent admitti. 2. *quæst. 8. Quisquis nec*, sed per legem Civilem hoc idem ostenditur. Nam Azo. in *Summa super 9. lib. Codicis. rubrica de Maleficiis ad Corneliam, de sicariis & homicid.* dicit: Sciendum, quod omnes illi, quos vulgus maleficos vocat, & qui dicunt se scire aliquam artem diuinandi, patiuntur capitalem pœnam, ut *l. Nemo. Cod. de Maleficiis.* Item inferunt pœnam *l. Culpa, & l. Nullus.* Hæ enim leges his verbis vtuntur, Nemini permittitur diuinare, alioquin supplicio capitis ferietur, gladio ultore prostratus. Et subdit: Sunt & alij qui arte magica vitæ innocentum insidiantur, animos mulierum ad libidinem flectunt, & hi bestiis subiiciuntur. ut *cod. Cod. l. Multi.* Decernunt etiam leges, quod ad eorum accusationem quilibet admittatur, sicut & Canon. in *cap. In fauorem fidei. l. 6. de Hære.* vnde subditur *ibidem.* Ad hanc accusationem quilibet admittitur quasi in crimine læsæ Majestatis: Ipsam enim propemodum pulsant maiestatem Diuinam. Item quod quæstionibus ad interrogandum subiiciatur. Subdit: Et quilibet nulla dignitate obstante quæstioni subiicitur: etiam qui conuincitur, vel si denegat facinus suum, sit, eculeo deditus, vngulisque fulcantibus latera, perferat pœnas dignas suo facinore, ut *cod. Cod. l. Et si excepta.* Nota quod olim duplici pœna tales plectebantur capite & vngulis, ad dilacerationem corporis seu ad denotandum bestiis obiiendo. Iam autem cremantur fortè, propter fœmineum sexum. Item prohibent participationem. Vnde subditur. Sed

Quaestio I. An Maleficium sit.

5

Sed nec permittuntur tales ad limen alterius accedere, alioquin concremantur: nec aliquis debet eos suscipere vel consulere: alioquin deportantur in insulam, & omnia bona publicantur. Hic notatur poena exilij cum amissione omnium bonorum qui tales consulunt aut suscipiunt. Has poenas ubi praedicatores populis, & rectoribus terrarum publicant, plus aduersus maleficas, quam ex aliis scripturarum allegutionibus marcescunt. Præterea & per leges commendantur qui eorum maleficiis obstant. Vide *ubi supra*, l. *Eorum*. Alij autem, qui faciunt id ne labores hominum ventorum grandinisque lapidatione sternantur, non poena, sed præmio digni sunt. Qualiter autem sit licitum talia impedire inferius patebit, ut prius tactum est. Omnia autem hæc negare aut friuolè illis resistere, quomodo potest scrupulo hæreticæ prauitatis carere, iudicet vnusquisque, nisi fortassis cum ignorantia excusabit: sed vtrùm huiusmodi ignorantia excuset, statim inferius patebit. Concludendum igitur ex omnibus præmissis Catholicam & verissimam assertionem, quod malefici sunt, qui dæmonum auxilio propter pactum cum eis initum, maleficiales reales effectus, permittente Deo, procurare possunt, non excludendo quin & præstigiosos effectus & phantasticos etiam per media præstigiola producere valeant. Sed quia præsens speculatio super maleficiales effectus versatur, qui plurimum ab alijs differunt: idè per hoc nihil ad propositum, cum tales potius fortilegi vel incantatores dicantur, quam malefici. Demum quia fundamentum sui erroris capiunt ex verbis Canonis præcipuè duo vltimi errores, non loquendo de primo qui seipsum condemnat, dum nimium contra veritatem scripturæ exorbitat. Idè ad sanum intellectum Canonis est procedendum. Et primò contra primum errorem dicentis medium esse phantasticum, sed extrema

esse realia. Vbi notandum, quod quatuordecim sunt species capitales in genere superstitionis, quas recitare breuitatis causa non expedit: quia clarè recitantur ab Isidoro, 8. *Etyimolog.* Et *secunda secunda*, per sanctum Thomam *quest. 92.* Tum etiam quia inferius, ubi de grauitate huius hæresis tractabitur, de ipsis mentio erit, & hoc *questione vlt. huius primæ partis*. Et species sub qua huiusmodi mulieres continentur, vocatur species pythorum, in quibus dæmon vel loquitur vel mira operatur. Et est sapius prima in ordine. Species autem quæ malefici continentur vocatur species maleficiorum. Et quia inter se plurimum distant, nec oportet quod qui in vna specie laborat, quod etiam sub alijs comprehendatur. Idè sicut Canon de illis mulierculis mentionem facit & non de maleficis; ita falsè Canonem interpretatur, qui huiusmodi imaginarias deductiones corporum ad totum genus superstitionis per omnes species eius reducere vult, ut sic illæ mulieres imaginariè solum, ita & omnes maleficè transferantur: & peramplius Canonem falsificat qui ex illo arguere vellet maleficam solummodò imaginariè ad effectum maleficalem ægritudinis vel morbi concurrere. Præterea tales sic errantes peramplius reprehenduntur dum extrema concedunt realia, scilicet dæmonem operantem, & effectum morbi realem, medium autem instrumenti, scilicet personam maleficam, dicunt phantasticè concurrere, cum tamen medium semper naturam participet extremorum. Nec valet, si dicatur, quod etiam phantasia sit quid reale, quia sicut phantasia ut talis, nil potest efficere nec concurrere ad dæmonis operationem nisi per pactum initum cum dæmone, in quo pacto malefica se totam obtulit & astrinxit Diabolo verè & realiter & non phantasticè aut imaginariè solum: ita etiam oportet quod cooperetur Diabolo verè corporaliter. Nam

& ad hoc sunt omnia maleficiorum opera, ubi semper aut per visum aut per locutionem alicuius malefici instrumenti repositi sub limine domus operatione sua maleficia exercent, prout in sequenti quaestione patebit. Præterea si quis verba Canonis diligenter inspexerit, considerabit quatuor quæ Prædicatores, & Sacerdotes per Ecclesias sibi commissas omni cum instantia populo prædicare debent, scilicet, quod extra unum Deum nemo arbitretur aliquid esse numinis vel diuinitatis. Secundò, quod cum Diana vel Herodiade equitare, est cum Diabolo (qui se ita fingit & nominat) transmeare. Tertiò, quod talis equitatura sit tunc phantastica quando Diabolus mentem per infidelitatem sibi subiectam agitat taliter ut ea quæ solo spiritu fiunt, corporaliter fieri credatur. Quartò, quod tali domino habeant in omnibus obedire. Vnde ad maleficiales actus hæc verba extendere est absurdum, cum sint diuersæ species. An autem malefici etiam localiter transferantur in sua specie superstitionis, vel solum imaginariè sicut Pythones, tractabitur de illo in *cap. 2. Partis cap. 3.* Quod utroque modo. Et sic secundus error cum primo eliditur quod ad fundamentum & sanum intellectum Canonis. Tertius insuper, qui ex verbis Canonis effectum maleficalem asserit phantasticum ex verbis Canonis etiam eliditur: nam in eo, quod dicit, qui credit posse fieri aliquam creaturam aut in melius deteriusve transmutari, aut in aliam speciem vel similitudinem transformari, quam ab ipso omnium creatore, &c. Infideli deterius est. Hæ tres partes si nudè intelligantur, sunt contra processum Scripturæ & determinationem Doctorum. Nam posse fieri aliquas creaturas à maleficis, utpote vera animalia imperfecta, inspiciatur sequens Canon. Nec mirum post allegatum Canon. *Episcopi*, quod Augustinus determinat de Magis Pharaonis, qui virgas in serpentes ver-

terunt, inspiciatur Gloss. super illud Exod. 7. *Vocavit Pharaon sapientes.* Inspiciatur & alia Glossa *Strab.* Quod Dæmones discurrunt per mundum, quando per incantationem malefici per eos aliquid efficere conantur & colligunt diuersa semina & ex eorum adaptatione possunt corrumpere diuersas species. Inspiciatur & Albertus in l. *De Animalib.* Inspiciatur & S. Thom. 1. *parte. qu. 114. artic. 4.* Quorum dicta breuitatis causa omittuntur. Solum hoc, superest ut intelligatur ibi *Fieri*, pro *Creati*: secundum etiam, quod in melius deteriusve valeat transmutari, intelligatur solummodo à Deo auctoritate, & ad corruptionem seu etiam punitionem: sapius tamen ista ministerio Dæmonum exercentur: & sicut de primo dicitur: Dominus percutit & ipse medetur, & ego occidam & ego viuere faciam. Ita de secundo dicitur fieri immisionem per Angelos malos, ut *suprà* tactum est. In præfato denique cap. *Nec mirum.* Inspiciantur verba August. quæ dicunt maleficos & eorum operationes hominibus interdum non solum infirmitatem, sed etiam mortem inferre. Tertium etiam sanè intelligere expedit, cum moderni malefici sapius opere Dæmonum transformantur in lupos & alias bestias. Sed Canon loquitur de reali transformatione essentiali, & non de præstigiola, quæ sapius fit, de qua etiam August. 18. *De Cinitate Dei cap. 17.* Multa refert, ut de famosissima Maga Circe, & de sociis Diomedis & de patre Præstantij. De qua materia in *Capitulis secunda partis* patebit, & ap semper sint præsentis vel absentes malefici, & an illam formam Diabolus assumat vel ipse homo per se videatur talis, Capitul. 6. & 7.

An sit hæresis maleficos asserere?

Sed quia secunda pars quaestionis dixit, quod his appositum asserere pertinaciter

tinaciter sit hæreticum, quæritur, an tales debeant haberi, tanquam manifestè deprehensi in hæretica prauitate, vel solum ut de hæresi vehementer suspecti: Et videtur, quòd primo modo; nam Bernardus in *Gloss. Ordinaria, in cap. Ad abolendam. §. Presenti. & vers. Deprehensi. extra de heret.* Præsenti nihilominus ordinatione sancimus, ut quicumque manifestè fuerint in hæresi deprehensi, &c. Declarat, quòd tribus modis quis censetur manifestè deprehensus, facti videlicet euidentiâ, quia publicè prædicat hæresim, vel legitima probatione per testes vel ex sua confessione. Et quia tales publicè prædicant seu temerè contra præfata omnia se opponunt asserentes maleficas non esse; aut quòd nullo modo valeant hominibus nocere: idèd tanquam manifestè deprehensi in tali prauitate sub distinctione continentur. Ad eundem etiam sensum est eiusdem Bernard. *Gloss. in cap. Excommunicamus secundò*, super verbo *Deprehensi publicè*. Ad idem etiam facit *cap. Super quibusdam, extra de verborum significatione*. Inspiciat ibidem lector *cap. Et reperiet veritatem*. Sed contrà, quia hoc nimis durum videtur, tum propter pœnam annexam quæ notatur in *cap. Ad abolendam. §. In præsenti, extra de heret.* vbi in Clerico ponitur degradatiō & quòd secularis relinquatur arbitrio potestatis secularis animaduersione debita puniendus, tum etiam propter ignorantiam & multitudinem eorum, quia culpabilis in tali errore cernitur, & ex multitudine tali rigor iustitiæ est temperandus, *distinct. 40.* ut constitueretur. Responsio, cum nostra sit intentio potius à vitio hæresis huiusmodi prædicatores pro posse excusare quàm incusare, cum dicitur *Extra de præs. cap. literas. §. Quocirca mandamus*. Quatenus cum propter solam suspensionem quamvis vehementem, nolumus illum de tam graui crimine condemnari, &c. vbi *Gloss. Su-*

per condemnari. Procedi potest contra talem sic vehementer suspectum, sed non debet propterea condemnari nisi adsit, ut ibidem declaratur, violenta suspicio: attamen, quia suspensionem excludere non possumus, & hoc propter friuolas eorum assertiones contra fidei veritatem, & cum hoc triplex sit suspicio, leuis, vehemens & violenta, de quibus in *cap. Accusatus, & cap. Cum contumacia. l. 6. de heret.* & per notata per Archidiaconum, & Ioan. Andream super *cap. Accusatus. & verbo vehemens. & de Præs. cap. Literas*. De violenta etiam loquitur Canon. *distinct. 24. Quorundam*. Idèd quærendum cuiusmodi suspicioni talia prædicans subiaceret. Et quidem cum talia dogmatizantes, non æqualiter se, ad huiusmodi errores habere noscuntur, sed quòd aliqui ex simplici ignorantia iuris Diuini, aliqui etiam sufficienter informati adhuc fluctuant vacillando, & plenè assentire nolunt, & cum error in mente hæreticum non faciat, nisi adsit pertinacia voluntatis, oportet etiam dicere, quòd ad suspensionem super crimen hæreseos non se æqualiter habeant; attamen quia per ignorantiam putant se posse euadere, aduertant populum, quàm grauius peccant, qui ex huiusmodi ignorantia delinquant. Nam licet multiplex sit ignorantia, tamen in rectoribus animarum ignorantia quæcunque sit, non potest dici ignorantia inuincibilis seu ignorantia particularis, secundum philosophos, quæ à Iuristis & Theologis dicitur facti. Sed censetur in eis ignorantia vniuersalis, quæ est ignorantia iuris diuini, quia est eorum, quæ quis de iure ex lege diuina scire tenetur *dist. 41.* Nicolaus Papa, dispensatio cœlestis seminis nobis iniuncta est. Væ si non aspersimus, væ si tacuerimus. Tenetur enim habere scientiam sacra Scripturæ, *dist. 36. per totum*. Et hoc ad subditorum animas informandas eadem *dist. cap. 2. §. Ecce. & §. Si quis vult.* licet secundum Ray. Ho-

stiens. Thom. non requiratur quòd habeant scientiam eminentem, sed quòd habeant competentem, id est, sufficientem ad suum officium exequendum. At tamen pro illorum aliquali consolatione, dummodò damna præcedentia lucris sequentibus deinceps compensent, est eis aduertendum, quòd hîc ignorantia iuris; licèt dicatur interdum affectata & supina, dicitur tamen affectata, id est voluntaria dupliciter. Quia interdum cum scientia intentionis, interdum cum ignorantia intentionis: prima in nullo excusat, sed damnat. De qua Psalm. *Voluit intelligere ut bene ageret.* Secunda tamen diminuit voluntarium ita & peccatum. Quia fit quando quis tenetur aliquid scire, sed nescit quid teneatur, quæ etiam fuit in Paulo prima Tim. 1. Misericordiam consequutus sum, quia ignorans feci in incredulitate. Quo tamen dicitur affectata indirectè, quia propter alias occupationes negligit addiscere ea quæ scire tenetur, nec vult laborare in studio ad sciendum, illaque excusat, non à toto, sed à tanto. Et etiam iuxta Ambros. super illud. Rom. 2. *An ignoras*, quod benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? dici grauissimè peccas, si ignoras, grauissimè, id est, valdè periculosè. Idè præsertim iam in temporibus ad succurrendum animarum periculis omnem ignorantiam repellamus, & durissimum iudicium, quod nobis imminet, super districtam rationem & talentum nobis creditum semper præ oculis habeamus, ne ipsa ignorantia etiam in nobis notetur crassa vel supina, per metaphoram hominis crassi vel supini, qui non videt etiam ea, quæ coram ipso sunt. Dicit enim Cancellarius *In floribus regularium moralium*, & in secunda regula; quòd culpabilis ignorantia iuris diuini non cadit in facientem, quod in se est. Ratio est, quia Spiritus sanctus talem hominem de necessariis ad salutem, quæ vires eius excedunt docere immediatè

paratus est. Ad primum argumentum solutio patet per sanum intellectum Canonis. Ad secundum dicit Pet. de Tharam. Perimeret vtique ea magna sua inuidia, qua aduersus hominem agitur, si à Deo permetteretur. Quòd autem Deus permittit sibi aliqua, & aliqua non, hoc cedit in maiorem ipsius Diaboli contumeliam & displicentiam, quòd Deus in omnibus vitur eo contra suam voluntatem ad manifestationem gloriæ suæ. Ad tertium dicitur, quòd ante rationem agitudinis aut alterius effectus maleficialis semper præcedit aliquis motus localis in quantum dæmon per maleficam colligit determinata actiua, quæ videlicet lædere possunt, & apponit determinatis passiuis ad inferendum dolorem, vel nocumentum aut actum aliquem spurcissimum. Et si quæritur an motus ille rerum à Dæmone localis reducatur in motum cœlestem, dicendum est quòd non. Quia non mouentur ex virtute naturali, sed mouentur ex obedientia naturali, qua subjiuntur virtuti dæmonis, qui habet hoc ex virtute naturæ suæ, quod potest suprà corpora. Hoc dico, non quòd possit influere rebus materialibus aliquam formam, vel substantialem vel accidentalem, absque adminiculo alterius rei naturaliter. Sed quia potest, Deo permittente, res localiter mouere, & ex rebus coniunctis dolorem vel aliquam qualitatem producere. Vnde effectus maleficialis non subiicitur motui cœli, sicut nec ipse dæmon, licèt res illæ & infima subiiciantur. Ad quartum dicendum est: Opus Dei potest opere Diaboli omninò vitari, provt ad præsens loquimur de effectu maleficiali; sed quia hoc non potest nisi diuina permissione, idè non sequitur quòd Diabolus sit fortior. Demum, quia non vitiat opera Dei per violentiam, cùm sic etiam destruere possit. Ad quintum simpliciter notum est, quòd corpora cœlestia non habeant virtutem imprimendi

in dæmones, cùm nihil agant ultra suam virtutem, sed quodd magis aduocati sub certa constellatione veniunt, duplici ex causa hæc facere videntur. Primò quia sciunt virtutem illius constellationis iuare ad effectum quem magis optant. Secundò faciunt, vt homines inducant ad venerandum aliquod numen in stellis, ex qua veneratione etiam ante tempora ritus idololatriæ processit. Ad vltimum, quantum ad terminos argumenti super aurum alchimicum, dicendum secundum sanctum Thomam in 2. dist. 6. in solutione huius argumenti, vbi declarat de virtute dæmonum in operando. Quod licet quædam formæ substantiales per artem induci possint virtute naturalis agentis, vt quando forma ignis inducitur per artem in lingnum, hoc tamen non potest fieri vniuersaliter, eò quodd ars non potest inuenire semper seu coniungere propria actiua propriis passiuis, potest tamen facere aliquid simile, & sic alchimistæ faciunt aliquid simile auro, quantum ad accidentia exteriora, sed tamen non faciunt verum aurum, quia forma substantialis auri non est per calorem ignis quo vtuntur alchimistæ, sed per calorem Solis in loco determinato vbi viget virtus mineralis, & idèd tale aurum non habet operationem consequentem speciem. Et simile est de aliis eorum operationibus. Ad propositum, Dæmones operantur per artem circa effectus maleficiales, & idèd absque adminiculo alterius agentis nullam formam substantialem vel accidentalem inducere possunt, & quia non dicimus, quodd maleficia inferant per artem absque adminiculo alterius agentis, idèd etiam cum tali adminiculo potest veras qualitates egritudinis aut alterius passionis inducere, sed qualiter hæc adminicula seu administrationes instrumentorum habent ad effectum maleficalem cum dæmonibus concurrere, vel non, patebit per sequentia.

Mallei Malefic. Tom. I.

QVÆSTIO II.

An Dæmon cum malefico concurrat.

AN Catholicum sit asserere, quodd ad effectum maleficalem semper habeat Dæmon cum malefico concurrere, vel quodd vnus sine altero, vt Dæmon sine malefico, vel è conuerso talem effectum possit producere. Et arguitur primò quodd Dæmon sine malefico. August. lib. 83. quæst. Omnia quæ visibilibus fieri, etiam per inferiores potestates aëris fieri posse creduntur. Sed omnia nocumenta corporalia non sunt inuisibilia, sed potius sensibilia, igitur etiam à dæmonibus fieri possunt. Præterea ex scripturis nocumenta Iob illata, vbi ignis de cælo cecidit, & familiam cum gregibus pecorum vno impetu consumpsit, & turbam domum dejiciens liberos occidit, Dæmon per se absque maleficis, concurrente tantummodò diuina permissione, operatus est. Ergo à simili in aliis, qui maleficis adscribuntur, patet, & de septem viris Saræ Virginis, quos Dæmon occidit. Præterea, quicquid potest virtus inferior absque adminiculo virtutis superioris, potest & virtus superior absque adminiculo virtutis inferioris. Sed virtus inferior potest concitare grandines & inducere infirmitates absque auxilio virtutis superioris. Dicit enim Albertus de Proprietatibus rerum, quodd salvia putrefacta, variis modis, vt *ibidem* ponit, si proiecta fuerit in fontem, mirabiles concitabit in aëre tempestates. Præterea, si dicatur quodd Dæmon vtitur maleficio non propter indigentiam, sed propter eius quam quærit perditionem. Contra Arist. 3. Ethic. Militia est quid voluntarium, quod probat per hoc, quodd nullus operatur iniuste, voluntariè non volens iniustum esse: & voluntariè stuprantem non velle incontinentem esse.

Tob. 7. capite.

B &

& per hoc etiam legiflatores puniunt malos quasi voluntariè mala operantes. Dæmon ergo, si operatur per maleficam, operatur tanquam per instrumentum, & cum instrumentum dependet à voluntate principalis agentis, non voluntariè agit, si concurrit, & non erit ei actio imputanda, nec per consequens punienda. Sed contrà, quòd nihil possit inficere inferior absque maleficis. Primò de generatione. Omnis actio est per contactum: Et quia non est aliquis contactus Dæmonis ad corpora, cum nihil habeat cum eis commune: ergo vtitur aliquo instrumento illi influendo virtutem lædendi per contactum. Iuxta hoc etiam, quòd maleficia possint fieri absque opere Dæmonum. Probat per *textum & Glos. ad Gal. 3.* O insensati Galatæ, quis vos fascinauit veritati non obedire. Gloss. quidam habent oculos videntes, qui solo aspectu inficiunt alios, & maxime pueros. Est ad hoc etiam Auicenna. 6. *Naturalium lib. 3. cap. ultim.* ita dicens: Multoties autem anima operatur in corpore alieno sicut in proprio, quemadmodum est opus oculi fascinantis & æstimationis operantis. Et eandem sententiam etiam ponit Algazal. *lib. 5. Physicor. cap. 10.* Putat etiam Auicenna, licet non teneatur in illo, quòd virtus imaginatiua etiam absque visu possit extranea corpora immutare, vbi nimis extendit virtutem imaginatiuam, & capimus hinc virtutem imaginatiuam, non in quantum distinguitur contra alias virtutes sensitiuas interiores, vt est sensus communis, & Phantasia & æstimatio, sed in quantum includit omnes illas virtutes interiores. Est bene verum, quòd talis virtus imaginatiua potest transmutare corpus coniunctum, scilicet illud in quo est, sicut homo potest ambulare supra trabem, quæ est in medio viæ. Si verò posita fuerit super aquam profundam non audebit ambulare super eam, eo quod imaginabitur in eius ani-

ma forma cadendi vehementer impressa, cui obedit materia eius & virtus membrorum eius, & non obediunt eius contrario, scilicet ad directè ambulandum. In hoc ergo conuenit hæc immutatio cum oculo fascinantis in quantum immutatur corpus proprium, primò scilicet non corpus alienum, de qua immutatione nunc loquimur. Præterea si dicatur quòd talis immutatio causatur à corpore viuo, mediante anima in aliud corpus viuum. Contrà. Quia ad præsentiam interfectoris manat sanguis ex vulneribus occisi. Ergo etiam absque virtute animæ, corpora possunt mirabiles effectus producere. Item homo viuens, & prope cadaver hominis occisi transiens, etiam non sentiendo illud, adhuc terrore concutitur. Præterea sicut res naturales habent quasdam virtutes occultas, quarum ratio ab homine assignari non potest sicut quòd adamas trahit ferrum, & multa quæ August. enumerat. 20. *de Ciuit. Dei.* Ita mulieres ad immutationes faciendas in corporibus alienis certis rebus vti possunt, absque auxilio Dæmonum, quæ etiam nostram rationem excedunt. Et quia excedunt, non debemus propterea dæmonibus quasi ex maleficis in simul conuersantes ascribere. Præterea malefici certis vtuntur imaginibus & rebus instrumentalibus, quas interdum ponunt sub limine ostij domus, aut ad certa loca vbi pecudes conueniunt, aut etiam homines qui maleficientur, & interdum moriuntur. Sed quia huiusmodi effectus possunt euenire ex imaginibus illis, in quantum habent quasdam influentias à corporibus cælestibus receptas, probatur. Nam sicut corpora naturalia subduntur corporibus cælestibus, ita & artificialia. Sed corpora naturalia possunt recipere quasdam virtutes occultas, ergo, &c. & artific. Vnde videtur, quod eorum opera possent per tales impressiones praticari & non per Dæmones. Præterea,

terea, si vera miracula possint fieri ex potestate naturæ, in eo quod operatur, ita & miranda & horribilia & stupenda opera ex virtute naturæ, probatur. Nam Greg. dicit 2. *Dial.* Sancti miracula faciunt, aliquando ex prece, aliquando ex potestate: Exemplum datur de utroque. Petrus orando suscitavit Thabitham mortuam: Ananiam, & Sapphiram mentientes, morti increpando tradidit absque prece. Ergo & homo per virtutem suæ animæ poterit materiam corporalem in alteram etiam transmutare, seu immutare de sanitate in infirmitatem, & econverso. Præterea, corpus humanum est nobilius quam alia corpora inferiora, sed propter apprehensionem animæ humanæ immutatur corpus humanum ad calorem & frigus, ut patet in irascentibus & timentibus, immò etiam hæc immutatio pertingit quandoque usque ad ægritudinem & mortem. Ergo multò magis potest sua virtute materiam corporalem immutare. Sed contra est. Substantia spiritus, non potest imprimere aliquam formam, nisi adminiculo alterius agentis, ut supra tactum est. Vnde & August. in præfatio libro: Non est putandum istis transgressoribus Angelis ad nutum servire hanc visibilibus rerum materiam, sed soli Deo. Ergo, multominus homo ex potestate naturali efficere potest effectus maleficiales. Respondeo quia non desunt errantes in hac materia, maleficas excusantes, & Dæmones tantummodò aut inculpantes, aut quibusdam naturalibus transmutationibus earum facta ascribentes. Idè horum falsitas ostenditur, primò per descriptionem maleficarum de qua Isidor. 8. *Etymol. cap. 9.* Malefici dicuntur ob facinorum magnitudinem, scilicet, mala præ cunctis malefactoribus efficientia, unde subdit: Hi elementa concutiunt, opere scilicet Dæmonum, ad grandines & tempestates concitandas. Item dicit

mentes hominum turbant, intellige ad amentiam, odium & amorem inordinatum. Item subdit, hæc, sine ullo veneni haustu, violentia tantum carminis animas interimunt. Ad idem 26. *quæst. 5. e. Nec mirum*, & sunt verba Augustini. in dict. lib. de Civit. Dei. ubi declaratur qui dicuntur magi & malefici. Magi sunt, qui vulgò dicuntur malefici, & ob facinorum magnitudinem sic nuncupantur. Hi sunt, qui permissu Dei elementa concutiunt, hominum turbant mentes, minùs confidunt in Deo, ac sine ullo veneni haustu, violentia tantum carminis interimunt homines. Vnde & Lucanus, mens hausti nulla sanie polluta veneni incantata perit, dæmonibus enim accitis audent ventilare & quousque suos perimant malis artibus inimicos. Ex quibus patet, quòd in huiusmodi operibus semper habent Dæmones cum maleficiis concurrere. Secundò quia cum quadruplices effectus pœnales assignare possumus, scilicet ministeriales, noxiales, maleficiales & naturales: & ministeriales dicuntur qui ministerio bonorum Angelorum, sicut noxiales malorum spirituum immittuntur. Moyses enim Ægyptum in decem plagis ministerio bonorum percussit. Vbi Magi in novem tantum per malos spiritus concurrerunt. Et triduam pestem propter peccatum David circa numerationem populi commissum, & de 72. millibus hominum una nocte prostratis per exercitum Sennacherib, utique hæc per Angelos Domini, id est, per bonos Dominum venerantes & cognoscentes peracta fuerunt. Noxiales verò effectus cum in scripturis nominantur immisiones per Angelos malos, secundum quas populus ille in deserto sæpè percussus fuit. Et maleficiales effectus dicuntur, quando Dæmon per Maleficos & per Magos operatur. Sicut & naturales, qui ex influentiis corporum cœlestium ex istis

Noxia-
les.

Malefi-
c ales.

Natura- inferioribus circa mortalitates, sterilitates terrarum & grandines, & hæc similia causantur.

Iob pla- Et inter hos effectus magna fit dif-
ga. ferentia. Idèd cùm Iob noxiali plagâ fuit à Dæmone percussus & non maleficali, idèd nihil ad propositum. Si qui verò curiosus instaret sicut plerunque hæc materia curiosas patitur à maleficarum defensoribus instantias, semper in cortice verborum aërem verberantes, & medullâ veritatis nunquam penetrantes: Cur Iob non maleficali affectu per Dæmonem sicut noxiali percussus fuit? His curiosè etiam responderi potest, quòd Iob fuit percussus à Diabolo solum & non mediante Malefico vel Malefica.

Tempore
Iob Ma-
leicæ nò
erant.

Quia hoc genus superstitionis nondum erat inuentum: Diuina tamen prouidentia voluit, vt. potestas Dæmonis mundo, ad præcedendum eius insidias, pro Dei gloria innotesceret, cùm nihil nisi à Deo permissus efficere possit.

Magia
quando
inuenta.

Et de tempore quidem, quo primum genus superstitionis inuentum fuit: dico primum genus, quoad Dæmonum inuocationem, non quoad puram Idololatriam: Dicit Vincentius in *Speculo Historiali*, allegans plures Doctores, quod primus inuentor artis Magicæ & Mathematicæ fuit Zoroastres, qui dicitur fuisse Cham filius Noë. Hic secundum Augustinum de *Ciuitate Dei*, solus risit nascendo, & hoc non nisi opere Diaboli. Hic etiam cùm esset rex, superatus est à Nino filio Beli, qui ædificauit Ninuem, vel amplius, sub quo cœpit regnum Assyriorum tempore Abrahæ.

Cham ri-
fic cum
nascere-
tur ope
râte Dia-
bolo.

Origo
adoratio-
nis ima-
ginum.

Hic etiam Ninus, ob inordinatum amorem patris fecit fieri imaginem patri mortuo, ad quam quicunque confugiebant malefactores, liberi erant ab omni punitione debita. Et ex hoc cœperunt homines imagines adorare, vt Deos, sed hoc post primam ætatem: quia sub illo tempore non

erat Idololatria propter recentem memoriam creationis mundi, vt dicit Sanct. Thom. in 2. *quæst.* 95. *articul.* 4. Vel etiam incepit à Nembroth, qui cogebar hominem ignem adorare: & sic in secunda ætate incepit. Idololatria, quæ est primum genus superstitionis, sicut Diuinationis secundum, & obseruantia tertium.

Primum
genus su-
perstitio-
nis idole-
latria.

Maleficorum autem ritus reducitur ad secundum genus superstitionis, scilicet ad Diuinationem, quæ fit per expressam Dæmonum inuocationem: Cuius etiam sunt tria genera, scilicet, Necromantia, Planetarij, seu potius Mathematici, & Diuinationis per Somnia.

Secundū
Diuiua-
tio.
Tertium
obseruan-
tia.

Hæc idèd posui, vt prius lector intelligat noxias illas artes non subito, sed processu temporis fuisse inuentas, nec absonum esse asserere, Maleficas tempore Iob non fuisse. Sicut enim per incrementa temporum, vt Gregor. in *Moralibus* dicit, creuit scientia Sanctorum: ita & noxiæ artes Dæmoniorum: Et sicut iam repleta est terra scientia Domini, *Esa.* 11. Ita iam mundi vespere ad Occasum declinante, & malitia hominum excrecente, & charitate refrigesciente, superabundat omnis maleficiorum iniquitas.

Diuiua-
tionis tria
genera.

Ipse tamen Zoroastres cùm esset intentus illis artibus, solummodo consideratione Astrorum à Diabolo succensus est. Hæc vbi *suprà*.

De tempore autem quo Malefici leguntur cum Dæmonibus ad maleficia inferenda conuenisse, tactum est *suprà*. Et habetur Exodi libro septimo quoad Magos Pharaonis, qui in plagis super Ægyptum Dæmonum assistentia, sicut Moyse ministerio bonorum Angelorum, signa plurima perpetrarunt.

Quando
Malefici
incepe-
rint cum
Dæmoni-
bus col-
ludere.

Vnde concluditur veritas Catholica, videlicet, quòd ad effectum maleficalem, licet non ad effectum noxialem, semper habet maleficus cum Dæ-

Conclusio
superio-
rum
Responsio
ad argu-
menta.

mone

mone concurrere. Et per hæc patet responsio ad argumenta.

Nam ad primum non negatur, quin effectus noxiales, qui visibiliter cernuntur super homines, iumenta, terræ fruges, & qui etiam ex influentiis corporum cælestium sæpè proueniunt, etiam à Dæmonibus, Deo permittente, inferuntur. Dicit enim August. 4. de *Ciuitate Dei*: Dæmonibus subsunt ignis & aër, quantum eis à Deo permittitur: Patet & per Glossam super illud: *Immissiones per Angelos malos*: quæ dicit, Deus punit per malos Angelos. Ex quibus etiam patet responsio ad secundum de Iob, & ex his quæ prius tacta sunt de initio artis Magicæ. Et ad tertium, de salua putrefacta, & in puteum proiecta dicitur, quod licet sequatur effectus noxialis absque auxilio Dæmonis, licet non absque influenza corporis cælestis. Loquimur autem de effectu maleficiali: Vnde non est simile. Ad quartum dicitur verum esse, quod Dæmones vtuntur Maleficis tantummodò propter eorum perditionem. Et cum inferitur quod non essent puniendi, quia concurrunt tanquam instrumenta, quæ mouentur ad nutum non proprium, sed principalis agentis. Respondetur, quod sunt instrumenta animata & liberè agentia, & licet post expressum pactum, initum cum Dæmonibus non iam sint suæ libertatis, quia vt ex earum passionibus accepimus, & loquor de mulierculis combustis, ad plurima maleficia coactæ, si verbera Dæmonum subterfugere volunt, cooperantur, prima tamen professione, quâ spontè se Dæmonibus subiecerunt, manent ligatæ.

Ad alia verò argumenta in quibus probatur, maleficiales effectus posse absque opere Dæmonum à vetulis procurari. Dicendum, quod ex vno particulari, concludere vniuersale est dissonum rationi. Et cum in tota (vt videtur) Scri-

ptura Sacra, non inuenitur tale: nisi hic vbi agitur de fascinatione seu inuultuatione vetularum, idèd non valet per hoc concludere, quod semper habeat ita euenire. Insuper est dubium per Gloss. An absque opere Dæmonum talis fasciatio fieri possit, èd quod ex Glossis ibi elicitur, quod Fasciatio capitur tripliciter. Vno modo dicitur luctuatio sensuum, quæ fit per artem Magicam, & sic potest fieri ministerio Dæmonum, nisi prohibeantur à Deo, immediatè mediante, vel ministerio sanctorum Angelorum. Secundo modo potest dici inuidia, vt ibi Apostolus dixit: Quis vos fascinauit, id est, tanto odio persecutus est. Tertiò, quod ex tali odio fiat immutatio ad malum in corpore alicuius per oculos alterius aspicientes in eum.

Et de fascinatione hoc modo dicta communiter loquuntur Doct. secundum quem modum Auicenna & Algazel, vt in argumentis deducitur, loquuti sunt. Nam & S. Thom. hanc fascinationem declarat 1. p. q. 117. per hunc modum. Et forte inquit, imaginatione animæ immutatur spiritus corporis coniuncti, quæ quidem immutatio spirituum maximè fit in oculis, ad quos subtiliores spiritus proueniunt. Oculi enim inficiunt aërem continuum vsq; ad determinatum spatium. Per quem modum specula si sint noua & pura, contrahunt quandam impuritatem ex aspectu mulieris menstruatae. Vt Arist. dicit in lib. de som. & vigilia. Sic igitur, cum aliqua anima fuerit vehementer commota ad malitiam, sicut maximè vetulis contingit, efficitur secundum modum prædictum, Aspectus eius venenosus & noxius, & maximè pueris, qui habent corpus tenerum, & facilè receptiuum impressionis. Subdit tamen, quod possibile est etià quod Dei permissione vel ex aliquo occulto facto cooperetur ad hoc malignitas Dæmonum, cum quibus Sortilegæ vetulæ pactu aliquod habent.

Fasciatio siue inuultuatio triplex.

Immutatio spirituum maximè fit in oculis.

Oculi vetularum nocui.

Est ergo quæstio super influentias corporum cœlestium, in qua tres alij errores reprobantur, & est quinta in ordine. Sed pro ampliori præmissorum declaratione, etiam obuiandum quibuscunque prætensis obiectionibus.

Quæritur de Maleficorum operibus, quoad quintuplicem causam, quatuor ex illis reprobando, ex quibus influere non possunt, quintam verò concludendo, scilicet, virtutem intellectuam, ex qua fluere habent, quæ & licet bona sit secundum naturam, est tamen mala secundum voluntatem.

Quatuor autem causæ reprobantur contra illos, qui aut Maleficas, aut eorum opera esse negant, & sunt corporum Cœlestium influentiæ, illorum corporum & orbium motores mouentia, hominum excrecens malitia, & imaginum ac characterum & verborum efficacia. Præterea corpora Cœlestia mouentur à substantiis spiritualibus, secundum Theologos & Philosophos omnes. Sed illi spiritus sunt superiores animabus nostris, sicut & corpora Cœlestia corporibus nostris, ergo ambo insimul habent imprimere in animam & corpus hominis ad causandam quoscunque actus humanos.

Sed pro ampliori intellectu solutionum, aliqua dubia mouentur, ex quorum solutione veritas magis patebit. Videtur enim obstare primo illud quod *superius* dictum est. Quod substantiæ spirituales non possunt transmutare corpora ad aliquam naturalem formam, nisi adminiculo alterius agentis. Ergo multò minus hoc poterit efficere imaginatio quantumcunque fortis in anima. Præterea est articulus condemnatus in plerisque Vniuersitatibus, præcipuè tamen Parisiensi, quod incantator aliquis projicit Camelam in foueam solo visu, eò quod sicut intelligentiæ superiores imprimunt inferioribus, sic anima intellectiua imprimit in aliam &

Articuli
damnati
in Aca-
demiis.

etiam in animam sensitiuam. Item ad hoc est articulus condemnatus, quod materia exterior obediuit substantiæ spirituali, si intelligatur simpliciter, & secundum omnem transmutationem: Quia sic soli Deo, vt prius patuit, obedit.

His visis fascinatio de qua loquimur, qualiter sit possibilis, & qualiter non, declaratur. Non enim est possibile homini, quod per naturalem virtutem animæ suæ, per oculos talem virtutem emittat, quæ non mediante transmutatione proprii corporis, neque mediij, nocumentum inferre possit corpori hominis quod aspicit, maximè cum secundum opinionem communiorum videamus intra suscipientes nihil extra mittentes. Non est etiam possibile homini, quod per virtutem naturalem animæ suæ, pro voluntate sua transmutationem faciat, imaginando in oculis suis quæ mediante transmutatione mediij, scilicet aëris, possit corpus hominis quem aspicit in aliquam transmutare qualitatem, secundum quod sibi placuerit.

Visus
transmu-
tans.

Et quia secundum hos duos modos prædictos non potest vnus homo alium fascinare: cum nulli hominum potest inesse talis virtus per naturalem virtutem animæ suæ. Idèd velle probare, quod maleficiales effectus possent prodire ex naturali aliqua virtute super ad infringendum onera maleficorum, quæ virtute Dæmonum fiunt, est plurimum alienum à veritate. Quia etiam secundum hos duos modos fascinatio & maleficatio reprobantur, sicut & præfati duo articuli.

Qualiter tamen sit possibilis, licet superius tactum sit, tamen clarius sic deducitur. Potest enim contingere, quod homo vel mulier aspiciens corpus alicuius pueri mouet ipsum, mediante visu & imaginatione, vel aliqua passione sensibili. Et quia passio sensibilis est

cum

Aspectus
vt imagi-
nationis
mouet
cor.

cum quadam immutatione corporali & oculi sunt tenerrimi, propter quod sunt impressionis multum receptiui. Ideo quandoque contingit quod per aliquam passionem interiorē transmutantur oculi in aliquam malam qualitatem, maximè cooperante ad hoc aliqua imaginatione, cuius impressio citò redundat in oculos, & propter eorum teneritudinem, & propter vicinitatem radicis sensuum particularium ad imaginationis organum. Cum autem oculi sunt transmutati in aliquam qualitatem nociuam contingere potest quod transmutent, ac rem sibi contiguam in aliquam qualitatem malam, & illa pars aliqua & sic vsque ad aërem contiguum, oculis pueri, qui adspiciuntur: & ille aër contiguus poterit quandoque in materiam, tam dispositam quam non dispositam, cui consonat, transmutare oculos ipsius pueri in aliam qualitatem malam & mediantibus oculis ipsius pueri aliquas alias partes interiores: vnde nec cibum digerere, nec in membris fortificari aut augmentari poterit. Experimentum huius rei manu-ductiuum est, quia videmus hominem patientem in oculis, quandoque ex aspectu suo lædere oculos eum aspicientis, quod contingit ex hoc, quod oculi mala qualitate infecti, inficiunt aërem medium, & aër infectus inficit oculos directos ad oculos infirmos, eò quod secundum rectam lineam infectio illa deriuatur in directum ad oculos inspicientium cooperante ad hæc multum imaginatione eius qui aspiciendo oculos infirmos imaginatur se lædi. Plura possent exempla manu-ductiua adduci, quæ breuitatis causa obmittuntur.

Concordat his quædam Glossa super illud Psalm. Qui timent te, videbunt me: & Læ. dicens, Magna virtus oculis inest: quod in naturalibus apparet. Animal enim visum prodest ictericis. Prior videns Lupus vocem aufert: Vel sic,

Basiliscus si prior vidit, occidit; si prior videtur, occiditur. Et ratio, quare Basiliscus videndo occidit hominem, nisi quod ex aspectu & imaginatione excitatur in eius corpore materia venenosa, per quam oculi primò inficiuntur, & demum aër contiguus. Et sic alia & alia pars aëris vsque ad aërem homini contiguum, quem aërem per aspirationē cum homo attraxerit, intoxicatur, & moritur. Prior autem visus ab homine, vbi homo volens Basiliscum occidere, circummunivit, se speculis ex quibus dum Basiliscus inspicit ex reuerberatione aër inficitur, & sic vsque ad Basiliscum pertingit & occiditur. Sed dubium. Cur homo occisor bestię non moritur, & hic occultam quandam causam opinari necesse est.

Hæc sine præiudicio & temeraria assertionē dicta sunt, tantummodò dictis Sanctorum inhærentes. Catholicam veritatem concludamus, quod ad maleficiales effectus, de quibus ad præsens loquimur, Maleficos cum Dæmonibus semper concurrere, & vnum sine altero nihil posse efficere.

Ad argumenta, patet responsio de fascinatione ad primum. Ad secundum dicitur iuxta Vincen. in Spe. Naturali. cap. 13. quod vulnus infectum spiritibus interficientis, ex forti imaginatione illud vulnus trahit aërem infectum trans-eunte iam interfectore sanguis ebulliens extra manat. Quia ad præsentiam interfectoris aër inclusus in vulnere, sicut ab interfectore intrauit, ita ad eius præsentiam commouetur ex qua commotione sanguis erumpit, sunt quidam alias causas allegantes, quasi illa ebullitio sanguis sit eius clamor de terra super homicidam præsentem, & hoc propter maledictionem primi homicidæ Cain: ad illud de horrore dicendum, quod homo transiens propè cadaver hominis occisi horrore concutitur, licet illud non sentiat: hoc fit ex spiri-

visum animal. Basiliscus quomodo occidat visu.

Conclusio præcedentium.

Responsio ad superiora argumenta.

De mortui sanguinem mittente.

Oculi quomodo læsis oculis visis lædatur.

Itericis prodest

tu

tu quantumcunque infectionem recipiente, & eam animæ representante. Sed hæc nihil concludunt aduersus opera Maleficorum, cum omnia illa naturaliter (vt dictum est, fieri valeant.

Ad tertium, sicut dictum est suprâ, Maleficorum ritus deducuntur ad secundum genus superstitionis, quodd dicitur Diuinitio: rebus verò superstitionis vt in obseruantis quibusdam reducitur ad tertium genus, ideo argumentum non est simile: demum etiam, quia reducuntur non ad quamlibet Diuinationem, sed ad illam, quæ fit per expressam Dæmonum inuocationem, & hoc etiam cum multis modis fieri possit, scilicet per Necromantiam, Geomantiam, & Hydromantiam, &c. Inspiciatur Sesse, *quest. art. 5.*

Ideò hæc diuinitio Maleficorum, vbi maleficis sunt intenti, sicut supremum gradum in flagitiis tenet, ita & aliud iudicium de eo existit. Vnde quando arguitur, quod quia occultas rerum virtutes cognoscere non possumus, & Malefici etiam occultis rebus intendunt: Dicitur, quod si intenderent rebus naturalibus ad aliquos effectus naturales ex naturali virtute producendos, hoc licitum foret, vt de se patet. Vel etiam concedendo, quod si intenderent superstitionis rebus naturalibus, vt potè rebus huiusmodi certos characteres, vel aliqua nomina ignota inscribendo, & illis pro acquirenda sanitate vel amicitia, & pro aliqua vtilitate & non pro nocumento aliquo inferendo vterentur: tunc licet absque expressa Dæmonum inuocatione, licet non absque tacita ista fieri possent, & illicita iudicantur.

De obser-
uantis
vanita-
tum.

Quia tamen hæc & his similia reducuntur ad tertium genus superstitionis, scilicet ad obseruantiam vanitatum, vt dictum est, ideo nihil ad propositum super Hæresim Maleficorum fortificatur. Et iam solutio, quod huic tertio

generi quatuor assignantur species: quia vel vitur quis obseruantis ad scientiam acquirendam: vel ad coniecturas sumendas fortuniorum vel infortuniorum: vel ad suspensiones sacrorum verborum: vel ad corpora immutanda in melius. Vnde & notanter S. Thom. *in titulo illo questionis*, vbi querit, An obseruationes ordinatæ ad corporum immutationem sint licitæ, *quest. 96. in summa prefata artic. 2.* addit, puta ad sanitatem. Obseruationes ergo Maleficorum cum hic locum non habent, sed vt dictum est sub secundo genere continentur superstitionis, ideo nihil ad propositum.

Ex his etiam ad quartum argument. respondetur quod quia duplices in his obseruantis fieri possunt imagines Necromanticæ & Astronomicæ: & inter hæc talis est differentia. Quod in Necromanticis, semper sunt expressæ inuocationes Dæmonum, propter expressa pacta cum eis inita. Inspiciatur solutio secundi argumenti præfatæ questionis. In Astronomicis vero sunt pacta tacita, & ideo nulla inuocatio nisi fortassis tacita, puta propter figuratum, figurata & Characterum signa, quæ eis inscribuntur. Et iterum imagines Necromanticæ, vel sunt sub certis constellationibus, ad recipiendum certos influxus & impressiones corporum celestium, etiam certis figuris & Characteribus insigniti, vt in annulo, lapide vel aliqua pretiosa materia. Vel sunt simpliciter absque obseruantia constellationum, sed indifferenter ex quacunque materia, etiam vili, ad inferendum maleficia, vbi & quando ad aliqua loca reponuntur: & de his effectibus cum suis imaginibus iam sermo est, & non de alijs. Ideo argumentum non facit ad propositum.

Qualiter denique certæ imagines superstitiosæ, de quibus tractatum est, nullam habent efficaciam, in quantum sunt

Inter
imagines
Necro-
manticas
& Astro-
nomicas
quæ dif-
ferentia?

sunt

Imagines
vel quæ ad
materialia
vel artifi-
cialia, effi-
caces.

sunt artificialia solum, licet fortè materialia in eis considerata, possunt habere efficaciam, & non in quantum haberent naturalem aliquam virtutem ex impressione corporum celestium: Si cui placet Doctorem ibidem inspiciat. Sempertamen dicit esse illicitum imaginibus uti. Imagines verò maleficarum absque naturali aptitudine ad effectum fiunt, solummodò autem ex iussu Dæmonum reponunt & applicant, ut manualiter ad effectum concurrant, in maiorem contumeliam creatoris, ut & per amplius irritatus, malâque fieri in flagitiorum talium vindictam amplius permittat: Vnde & sacratoribus anni temporibus huiusmodi fieri procurant.

Ad quintum dicendum, quòd Greg. ibi intellexit potestatem gratiæ non naturæ: vnde & ibidem subdit. Qui filij Dei potestate sunt: ut Ioan. dicit quid mirum si signa ex potestate faciunt.

Ad ultimam dicendum, quòd similitudo non valet, quia alia est actio animæ circa corpus proprium, & alia circa corpus alienum. Nam quia corpori proprio vnitur anima ut forma, & appetitus sensitivus est actus alicuius organi corporalis. Idèò ad apprehensionem animæ humanæ potest commoueri appetitus sensitivus, cum aliqua immutatione corporali, calorem & frigus, vel etiam vsque ad mortem. Ad exteriora verò corpora immutando nulla apprehensio animæ humanæ sufficit, nisi mediante immutatione proprii corporis, sicut de fascinatione dictum est. Vnde & Malefici ex nulla potestate naturali, sed solummodo auxilio dæmonum, & ipsi dæmones adminiculo alicuius alterius rei, ut per spinas, ossa, crines, ligna, ferum, & huiusmodi, quando intromitunt aut instrumentum aliquod teponunt, ut successiuè patebit, maleficiales effectus procurant.

Mal. Malefic. Tom. I.

Deinde magis in spiritali tenore Bullæ Apostolicæ inhærendum considerandum est de origine Maleficorum, & eorum operum multiplicatione, & primo de ipsis Maleficis, secundo de eorum operibus. Vbi notandum, quòd quia ad huiusmodi effectum tria habent concurrere, scilicet Dæmon, Malefica, & diuina permissio 23. q. 1. Si per Sortiarias Augustinus etiam dicit, quòd ex pestifera societate hominum & dæmonum hæc superstitiosa vanitas adinuenta est. Idèò origo & multiplicatio huius Hæresis ex pestifera hac societate sumitur, quòd etiam ex alijs elicetur.

Multiplicatio maleficorum.

Nam attento quòd hæc hæresis Maleficorum, non solum differt ab alijs hæresibus in hoc quòd ipsa per pacta, nedum expressa, verum etiam placita ac fœderata, in omnem creatoris, ac suarum creaturarum contumeliam & nocumentum insanit: cum tamen omnes alię simplices hæreses per nullum pactum tacitum vel expressum, cum dæmonibus initum licet non absque instinctu factoris omnis inuidiæ erroribus propter difficultatem credendorum assentiunt. Verumetiam differt ab omni noxia & superstitiosa arte, in hoc quòd super omnia genera diuinationum ipsa Maleficorum hæresis supremum obtinet gradum malitiæ, quòd etiam nomen à maleficiendo seu malè de fide sentiendo sibi vsurpat, ut prius tactum est.

Malefici dicitur à malè de fide sentiendo.

Attento etiam, quòd inter alios actus habent pro augmento illius perfidiæ quatuor exercere, videlicet fidem Catholicam in toto, vel in parte ore sacrilego abnegare, seipsos in corpore & anima deuouere, infantes nondum renatos ipsi maligno offerre, spurcitijs diabolicis per carnales actus cum Incubis & Succubis dæmonibus insistere.

Quæ omnia vtinam aliena ab omni
C veritate

Veritate & figmenta forent dicenda, dummodò Ecclesia à tanta labe infectionis existeret immunis : Cui tamen heu obstat & Apostolicæ Sedis per Bullam determinatio, verum & experientia rerum magistra, quæ nos ex propriis eorum fashionibus ac flagitijs perpetratis in tantum certificavit, quod absque dispendio propriæ salutis iam ab eorum inquisitionibus desistere nequimus. Idè de eorum origine & multiplicatione pestifera tractaturi, quia laboriosum existit, idè legentibus sic summa cum diligentia singula sunt perscrutanda quod & admittenda, quæ rationi consona & Scripturarum traditionibus non dissona inveniuntur.

Partitio
confe-
quentium.

Et quia inter omnes actus ad multiplicationem eorum deferuentibus, duo eorum plurima cooperantur scilicet, Incubi & Succubi Dæmones, & infantium sacrilegæ oblationes. Idè de ipsis specialiter tractabimus: ita tamen, ut primo de ipsis Dæmonibus, secundo de ipsis Maleficis, & tertio de ipsa Divina permissione mentio habeatur. Et quia Dæmones per intellectum & voluntatem operantur, & potius sub vna constellatione quàm sub altera, ad hoc ut semen ad prolis procreationem vigoretur : Inquirendum erit de ipsis constellationibus à Dæmonibus observatis.

Et ita principaliter quærentur tria. Primò, an hæc hæresis per comparationem ad Dæmones Incubos & Succubos possit originaliter multiplicari. Secundò, an per comparationem ad corpora cælestia, quæ autem causæ sunt humanorum actuum, eorum opera possunt vigorari. Tertio an per oblationes sacrilegas infantes Dæmonibus offerentes, possit ipsa hæresis argumentari. Tamen infra secundam & tertiam tractabitur secunda quæstio principalis, scilicet, de Influentijs

corporum cælestium, & hoc propter decentem continuationem super opera Maleficorum. Circa primum tres erunt difficultates. Vna generalis de Incubis illis Dæmonibus. Altera specialis, à quibus Dæmonibus, huiusmodi actus exercentur. Tertia singularis, quo ad ipsas Maleficas, Dæmonibus se subiiciētibus.

QVÆSTIO III.

An per Dæmones Incubos & Succubos deus hominum procreatio.

AD primum videtur, quod non sit Catholicum asserere, quòd per Incubos & Succubos Dæmones possint homines procreari: Procreatio hominum instituta est antè peccatum à Deo, in hoc quod homini mulierem in adiutorium de costa formavit. Quibus & dixit: Crescite & multiplicamini. *Gen. 1.* Et iterum Adam inspiratus dixit. Erunt duo in carne vna. *Gen. 3.* Similiter & post peccatum in lege naturæ dictum est ad Noe: Crescite, & multiplicamini. *Gen. 9.* In tempore etiam novæ legis à Christo hæc coniunctio confirmata. *Matth. 15.* Non legistis, quod ab initio qui fecit homines, masculum & fœminam fecit eos. Ergo alij modi homines procreandi non debent assignari.

An Catholicum sit asserere per Incubos & Succubos veros homines procreari.

Si dicatur, quòd Dæmones concurrunt, non ut principia naturalia, sed ut artificialia, quando studiosè cooperantur ad naturales conceptus hominum semen recipiendo, & iterum transfundendo. Contra. Quia aut hoc posset Diabolus in omni statu, videlicet, matrimoniali, & extra: Aut in vno tantum. Non primo modo: quia tunc opus Diaboli esset fortius quàm opus Dei, qui quemlibet statum instituit aut confirmavit, puta continentium & coniugatorum. Nec secundo modo: quia de hoc nullibi legitur

Quæstio III. An per Dæmones detur proc. &c. 19

legitur in scripturis , vt ex vno statu & non ex altero huiusmodi hominum fieret procreatio.

Dæmones Præterea procreare hominem est opera vitæ exercere non possunt. actus viui corporis , sed Dæmones assumptis corporibus non dant vitam: quia illa tantummodò formaliter fuit ab anima, quæ est actus corporis physici organici potentia vitam habentis. 2. de anima : ergo per huiusmodi assumpta corpora opera vitæ exercere non possunt.

Si dicatur , quòd assumunt corpus, non vt vitam tribuant , sed vt semen naturale retineant, & transfundant.

Contrà. In operibus Angelorum bonorum & malorum , sicut nihil est superfluum , ita nec in operibus naturæ. Sed cùm Dæmon naturali virtute , qua etiam omnem virtutem corporis excedit, possit inuisibiliter & semel colligere & iterum applicare. Igitur aut ratio dabitur, quod non possit inuisibiliter hoc facere, aut si potest, alterum erit superfluum. Fortificatur ratio. Nam in libro de causis dicitur, quòd virtus intelligentiæ est infinita inferius, quamuis sit finita superius : sed omnia corporalia sunt infra intelligentias. Ergo & infinitate suæ virtutis potest eam qualitercunque vult immutare. Sed intelligentiæ sunt Angeli, siue boni, siue mali. Ergo possunt absque hoc quod corpora assumant, transmutationes in feminibus facere.

Præterea semen recipere ab vno & transfundere in alium fieret per motum localem : Sed Dæmones non possunt corpora mouere localiter. Probat : Anima est substantia spiritalis , sicut & Dæmon: sed anima non potest localiter mouere corpus nisi à se viuificatum. Vnde si aliquod inembrum mortificetur redditur immobile. Ergo & Dæmones aliquod corpus mouere localiter, nisi ab eis viuificatum non possunt. Dictum est autem , & quasi per se notum, quòd Dæmones non viuificant aliquod

corpus , ergo nec semen poterunt mouere localiter de loco ad locum.

corpora non viuificant.

Præterea omnis actio est per contactum , vt dicitur primo de generatione. Non videtur autem quòd possit esse aliquis contactus Dæmonis ad corpora, cùm nihil habeat cum eis commune. Cùm ergo semen immittere & mouere localiter sit quoddam agere , videtur, quòd Dæmones illa facere non possunt.

Præterea Dæmones non possunt mouere corpora magis propinqua eis in ordine naturæ, vt sunt caelestia, ergo nec alia magis distantia. Antecedens probatur. Quia cùm mouens & motum sunt simul , secundo Physicorum. Sequeretur quòd Dæmones mouentes corpora caelestia, essent in cælo, quod neque secundum nos , neque secundum Platonicos habet veritatem.

Sed contra Aug. 3. de Trinit. Dæmones colligunt semina , quæ adhibent ad corporales effectus: Hoc autem sine motu locali fieri non potest : ergo Dæmones possunt semina recepta ab aliquibus in alios transfundere. Item glossa Strabii super illud Exod. 7. Vocabit Pharaon Sapientes, &c. Item dicit, quòd Dæmones discurrunt per mundum , & colligunt diuersa semina , & ex eorum adaptione possunt prorumpere diuersæ species. Videatur etiam glossa ibidem super illa verba: Vocauit Pharaon. Item Genesios 6. super illud. Videntes filij Dei filias hominum, &c. glossa duo facit primò, quòd per filios Dei, filij Seth intelliguntur, & per filias hominum, filia Cain. Secundò dicit , quòd non est incredibile ab hominibus , sed à quibusdam Dæmonibus, qui mulieribus sunt improbi huiusmodi homines, id est, Gigantes esse procreatos. De quibus in litera dicitur Gigantes autem erant super terram. Quia & post diluuium corpora non solùm virorum, sed etiam mulierum incredibilis pulchritudinis extiterunt.

Dæmones colligunt semina.

Omnia corporalia sunt infra intelligentias.

Dæmones non mouent corpora localiter.

Dæmones quòd Dæmones non viuificant aliquod

Gigantes à Dæmonibus procreati. Corpora hominum post diluuium pulchra. Responsio. Quia de potestate, ac operibus Diaboli circa maleficiales effectus plura oportet breuitatis causa omittere, ideo pio lectori tanquam per se nota relinquantur, vel ad minus si noscere velit, in scriptis Docto. super. 2. sent. d. 5. singula ad vnguem elucidata inueniet. Conspiciet enim, quod cuncta opera sua per intellectum & voluntatem Dæmones exequuntur. Item, quod hæc data naturalia non sunt immutata. Sed iuxta Dion. 4. c. de di. no. manserunt integra & splendidissima, quamuis eis uti ad bonum virtutis non valeant.

Dona naturalia Diaboli non sunt mutata. Dæmones triplici scientia vigent. Inueniet etiam quantum ad intellectum, quod triplici acumine scientiæ vigent, scilicet, subtilitate naturæ, experientia temporum & reuelatione supernorum spirituum. Inueniet etiam in quibus & qualiter conditiones, & naturales hominum impressiones, ex influentiis corporum cælestium prædominantes agnoscunt. Vnde & eliciunt, aliquos magis esse dispositos ad maleficia exequenda, quàm alios quos etiam præ cæteris ad huiusmodi exequenda infestant.

Quantum verò ad eius voluntatem reperiet ipsam immobiliter malo inhærere, semper peccare peccatis superbiæ, inuidiæ & summæ displicentiæ: quod Deus pro sua gloria eo utitur contra suam voluntatem. Cognoscet qualiter ex his duobus, scilicet, intellectu & voluntate mira operantur, ita quod non est potestas in terra, quæ eis potest comparari. *Iob. 41.* Non est super terram potestas, quæ ei valeat comparari, qui factus est, ut neminem timeat. Vbi glossa. Et licet neminem timeat meritis tamen Sanctorum subiacet.

Diabolus meritis Sanctorum subiacet. Inueniet etiam qualiter cognoscat cogitationes cordium nostrorum: qualiter etiam possit transmutare corpora adminiculo alterius agentis substantialiter & accidentaliter: qualiter etiam possit mouere corpora localiter, immutare etiam sensus exteriores & interiores ad

aliquid cogitandum: qualiter etiam possit immutare hominis intellectum & voluntatem, licet indirectè.

Quæ omnia licet ad præsentem nostram deseruiant speculationem, volumus tamen ex illis solummodò eorum proprietates concludere, ut ad quæstionis discussionem procedatur.

Sunt autem proprietates Theologis assignatæ, quod sunt spiritus impuri, licet non immundi ex natura. Quia in eis secundum Dionysium inest furor naturalis, amens concupiscentia, phantasia proterua, intellige quod ad peccata eorum spiritualia, scilicet, superbiam, inuidiam, & iram. Vnde sunt humani generis inimici: mente rationales, absque tamen discursu intelligentes, in nequitia subtiles, nocendi cupidi, semper in fraude noui, immutant sensus, inquinant affectus, vigilantes turbant, dormientes per somnia inquietant, morbos inferunt, tempestates concitant, in lucis Angelos se transformant, semper infernum secum portant, erga Maleficos diuinum cultum sibi usurpant, magicæ artes per eos fiunt, super bonos dominari appetunt, & amplius pro posse infestant: electis ad exercitium dantur, semper fini hominis insidiantur.

Et licet mille nocendi habeant modos & artes. 16. q. 2. ut potè qui conantur à principio ruinæ suæ unitatem Ecclesiæ rescindere, charitatem vulnerare, sanctorum operum dulcedinem inuidiæ felle inficere, & omnibus modis humanum genus euertere & perturbare, potestas tamen eius in lumbis & vmbilico manet. *Iob penultimo.* Quia, videlicet per luxuriam carnis multum dominatur hominibus: Sedes enim luxuriæ in viris est in lumbis: quia inde deciditur semen, sicut mulieribus ab vmbilico.

His præsuppositis ad intellectum quæstionis de Incubis, & Succubis Dæmonibus, dicendum quod asserere per Incubos & Succubos Dæmones homines

Diab. spiritus sunt impuri, sed non immundi.

Sedes luxuriæ lumbi & vmbilicus.

De Incubis & Succubis.

mines interdum procreari in tantum est Catholicum, quod eius oppositum est asserere nedum dictis sanctorum, sed & traditioni Sacræ Scripturæ contrarium, quod sic deducitur. Nam Augustinus hanc quæstionem non quidem quo ad Maleficos, sed quantum ad ipsas operationes Dæmonum, & ad fabulas Poëtarum in vno loco mouet, & sub dubio relinquit. Licet postea, quantum ad processum Sacræ scripturæ determinat. Nam *lib. 3. de ciu. Dei c. 2.* dicit. Vtrum poterit Venus ex concubitu Anchisis Æneam parere, in medio relinquamus. Nam penè talis quæstio in scripturis oritur, qua quæritur, vtrum præuaricatores Angeli cum filiabus hominum concubuerint. Vnde natis gigantibus, id est, nimium grandibus & fortibus viris, tunc terra repleta est. Sed *lib. 5. c. 23.* quæstionem determinat in hæc verba. Creberrima fama est, multique se expertos, vel ab eis qui experti erant, de quorum fide dubitandum non est, se audiuisse confirmant, Siluanos & Faunos, (quos vulgus Incubos vocant) improbis extitisse mulieribus ac earum appetisse ac peregrisse concubitus. Et quosdam Dæmones, (quos Dusios Galli nuncupant) assidue hanc immunditatem & tentare & efficere pluries, talisque assueuerant, vt hoc negare impudentiæ videatur. Hæc ille.

Postea *ibidem* determinat secundam quæstionem, videlicet quod istud *Gen.* Videntes filij Dei, id est, Seth, filias hominum, id est, Cain, non de Incubis solum intelligitur. Quod autem Incubos esse non sit credibile. Ad illud *ibidem* est gloss. quæ sic dicit, vt prius tactum est. Non est incredibile, non ab hominibus, sed ab Angelis, vel quibusdam Dæmonibus, qui mulieribus sunt improbi, eiusmodi homines, id est gigantes esse procreatos, de quibus in litera dicitur: Gigantes autem erant super terram, qui & post diluuium, &c. vt supra. Ad idem

est gloss. *Esaia 13.* vbi Propheta, desertionem Babylonis ciuitatis prædicit, & monstra in ea habitanda. Ibi inquit habitabunt Strutiones & pilosi, ibi saltabunt Dæmones, intellige ibi loco pilosi. Vnde dicit gloss. Pilosi sunt siluestres homines, hispidi, qui Incubones vel Sathyri, certa genera Dæmonum, & *Esaia 34.* super illo vbi prophetat desolationem terræ Idumæorum, qui persequabantur Iudæos. Erit, inquit, cubile draconum, & pascua struthionum, & occurrent Dæmonia. Glossa interlinearis, id est, monstra Dæmonum adinuicem. Et glo. Beati Grego. *ibidem*. Qui alio pilosi nomine figurantur: non hi quos Græci Panas, Latini verò Incubos vocant.

Ad idem est beatus Isidorus, *lib. 8. cap. ultimo*, sic dicens Pilosi qui Græcè Paniti, Latine, Incubi appellantur. Vnde & Incubi dicuntur ab incubando, hoc est, stuprando. Sæpè enim improbi existunt etiam mulieribus, & earum peragunt concubitus, quod Dæmones Galli Dusios nuncupant: quia assidue hanc peragunt immunditiam. Quem autem vulgò Incubonem vocant, hunc Romani Faunum ficarium dicunt. Ad quem Horatius dixit: Faune Nimpharum fugientium amator, per meos fines & aprica rura lenis incedas.

Insuper illud Apostoli, *1. Cor. 11.* Mulier debet habere velamen super caput suum propter Angelos, multi Catholici exponunt, quod sequitur propter Angelos, id est Incubos. Ad idem est Beda in *Historijs Angelorum*. Item, Gulielm. in *lib. de vniuerso. par. ultima tract. 6.* multipliciter. Præterea hoc determinat S. Doctor *prima par. quæst. 25.* Et in *secundo scripto di. 8.* Et *Quolibet. 6. quo.* atque super *Esaia c. 13. & 14.* Vnde talia negare, dicit S. Thom. imprudentiæ est. Id enim quod multis videtur, non potest omnino falsum esse, secundum Philosophum, *de somno & vigilia, in fine, & in 2. Ethicorum.* Sileo de historijs multis & authenticis

Gigantes
in S. Scrip-
tura ex
Incubis.

Siluanus &
Fauni sunt
Incubi.
Dusij Dæ-
mones, ab
alijs Dru-
sij & Truti
sive Dru-
idæ vocan-
tur.

Pilosi.

Incubones
Fauni si-
carij.

Mulieres
velantur
propter
Incubos.

tam Catholicorum quam Ethnicorum, qui Incubos esse palam asserunt.

Cur Dæ-
mones In-
cubi fiant.

Causa autem quare Dæmones se Incubos faciunt vel Succubos, non delectationis est causa, cum spiritus carnem & ossa non habeat. Sed hæc est potissima, ut per luxuriæ vitium, utriusque hominis naturam lædant, corporis videlicet & animæ, ut sic ad omnia vitia homines proniores existant. Nec dubium quin sub certis constellationibus semina vigorare sciunt, sub quibus homines etiam concepti, semper malitijs existunt deprauati.

Vnde enumeratis per altissimum multis luxuriæ vitijs à quibus suum populum mundum esse voluit, & quibus infideles hæretici erant, ait *Leuit. 18.* Ne polluamini in omnibus his, quibus contaminatæ sunt gentes, quas ego eijciam ante conspectum vestrum, & quibus polluta est terra, cuius scelera ego visitabo. Dicit gloss. *super verb. gentes.*

Diaboli in
S. Scriptu-
ra dicun-
tur gentes
vniuersæ.

Dæmones, inquit, qui propter multitudinem dicuntur gentes vniuersæ, qui cum omni peccato gaudent, præcipuè tamen fornicatione & Idololatria, quia in his corpus, & anima maculatur, & totus homo, qui terra dicitur. Omne etiam peccatum quodcumque fecerit homo extra corpus est, qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. Si cui libet intueri historias de Incubis, & Succubis, inspiciat ut supra Bedam in *historiis Angelorum*, & Gulielmum Thomam, denique Brabantinum in *libro qui de Apibus inscribitur.*

De impo-
tentia
coeundi
per Male-
ficas.

Ad argumenta ad primum de naturali propagatione instituta à Deo, inter marem & foeminam dicitur. Quod sicut Dei permissione, Sacramentum matrimonij potest opere Diaboli vitari, per maleficia, ut supra patuit. Ita à simili & fortiori, in quolibet alio actu venereo inter marem & foeminam.

Sed si quæritur, quare potius in actu & super actum venereum Diabolo per-

mittitur maleficia exercere, quàm super alios humanos actus. Dicitur, quod multiplex causa assignatur à Doctoribus, de quibus inferiùs ab illa parte, ubi de permissione diuina discutitur. Ad præsens sufficit causa, quæ priùs tacta est, scilicet quod potestas dæmonis est in lumbis hominum. Quia inter omnia certamina duriora sunt prælia certaminis, ubi continua pugna, & rarò victoria. Nec valet, ubi dicitur, quod tunc opus diaboli esset fortius opere dei, cum actus matrimonialis à deo institutus posset vitari: quia non vitiat per violentiam, imò cum nihil valeat inficere, nisi à Deo permissus: ideo magis per hoc eius impotentia concluditur.

Ad secundum verum est, quod pro-
creare hominem est actus viui corpo-
ris. Sed cum dicitur, quod Dæmones
non possunt dare vitam, quia illa fluit
formaliter ab anima, verum est, sed quia
materialiter descenditur à nemine, &
Dæmon Incubus illud committere po-
test, Deo permittente, per coitum, &
non tanquam ab eo descissum, sed per
semen alicuius hominis ad hoc acce-
ptum (ut dicit Sanctus Thomas in 1.
part. quæst. 51. artic. 3.) ut potè quod Dæ-
mon qui est Succubus ad virum, fiat
Incubus ad mulierem, sicut etiam alia-
rum rerum semina assumunt ad aliqua-
rum rerum generationem, ut Augustin.
dicit 3. de Trinitate.

Quomodo
Incubi
procreant.

Succubi
sunt In-
cubi.

Vnde si quæritur, cuius filius sic natus
existit: Paret quod non est filius Dæmo-
nis, sed filius hominis, cuius est semen
acceptum. Sed cum instatur, quod nihil
est superfluum in operibus Angelorum
sicut & naturæ conceditur. Sed cum
infertur, quod dæmon potest inuisibili-
ter semen & recipere & infundere, ve-
rum est: hoc autem potius operatur vi-
sibiliter, ut Succubus & Incubus, ut sic
per talem spurcitiam inficiat corpus &
animam, & in utroque homine, mu-
lieris

Ex Incubo
natus cu-
ius filius.

Quaest. III. An per Dæmones detur procr. &c. 23

lieris scilicet & viri, ut in corpore quasi tactum est.

Præterea plura possent Dæmones inuisibiliter, qui tamen non permittuntur, etiam si vellent exercere visibiliter, permittuntur autem inuisibiliter, vel in exercitium bonorum vel in correctionem malorum. Posset denique contingere quod loco dæmonis Succubi alter semen reciperet ab eo, & Incubum loco alterius dæmonis se faceret, & hoc triplici ex causa. Puta quia dæmon deputatus mulieri, reciperet semen ab altero dæmone, deputato viro, ut sic unusquisque circa sibi à principe dæmoniorum commissum habeat maleficium exercere: cum unicuique proprius deputetur Angelus, etiam à malis, vel propter foeditatem actus, quam dæmon vnus facere abhorreret: Cum ut in sequenti quaestione patebit, certi dæmones ex nobilitate naturæ, certos actus & spurcicias facere aborrerent. Vel quod inuisibiliter loco viri seminis, suum semen, id est, quod Incubus recipit inuisibiliter, se interponendo mulieri, intromittat. Quam interpositionem facere, non est contra eius naturam aut virtutem: cum etiam in corpore assumpto inuisibiliter & incontractabiliter se interponere potest, sicut supra de illo iuvene, qui Idolum desponsauerat, paruit.

Ad tertium. Hoc quod dicitur, quod virtus Angeli est infinita respectu superiorum, hoc est, quia eius virtus comprehendendi non potest ab inferioribus, quin semper super excedit eam, ita quod non limitatur ad vnum effectum tantum. Et hoc ideo, quia suprema in entibus habent virtutes maximè vniuersales. Vnde propter hoc, quod est infinita superius, non potest dici, quod possit indifferenter in omnem effectum illum ad proponendum: quia sic etiam diceretur infinita inferius sicut superius.

Demum quia inter agens & pariens debet esse proportio, nulla potest esse proportio inter substantiam purè spiritalem & corporalem: Idèd nec ipsi dæmones possent in aliquem effectum, nisi mediante aliquo alio principio actiuo. Inde est, quod seminibus rerum vtuntur ad effectus producendos, iuxta August.

3. de Trin. Vnde hoc argumentum redundat in præcedens, nec per illud fortificatur, nisi quis vellet declarationem eius habere, quare intelligentiæ asseruntur habere virtutes infinitas superius & non inferius: & daretur sibi ex ordine rerum corporalium & corporum cælestium, qui secundum se in plures & infinitos effectus influere possent. Hoc autem non fit propter debilitatem inferiorum. Concluditur, quod dæmones licet absque hoc quod corpora assumant, possint transmutationes in seminibus facere, hoc nihil arguit contra hoc quod hic intenditur de Incubis & Succubis, quorum actus exercere non possunt nisi in assumptis corporibus, secundum quod supra tactum est.

Ad quartum quod Dæmones non possunt mouere corpora localiter, vnde nec semen, &c. Probatúrque ibi de anima per similitudinem. Dicendum, quod aliud est loqui de substantia spirituali ipsius Angeli aut dæmonis, & aliud de ipsa anima. Hoc enim quod anima non potest mouere corpus localiter, nisi viuificatum ab ea, vel per contactum corporis ad aliud corpus non viuificatum, hoc est, quia tenet infimum gradum in ordine substantiarum spiritualium: ex quo etiam contingit, quod illud corpus, quod habet mouere etiam per contactum, oportet quod sit proportionatum: Non sic autem est de dæmonibus, quorum virtus omninò corporalem virtutem excedit.

Ad quintum dicendum, quod contactus dæmonis ad corpus seminis, vel cuiuscunque alterius, non est contactus corpo

*Inter agens
& pariens
debet esse
proportio.*

*Cur spiri-
talia cor-
pora vir-
tutes exer-
cent in in-
feriora,
non in su-
periora.*

*Quasdam
spurcicias
abhorret
mobilitas
certorum
Dæmonu.*

Cōtactus
Dæmonis
est virtua-
lis non
corporalis

corporalis, sed virtualis, & fit secundum proportionem conuenientem tam mouenti quàm mobili, ita quòd illud corpus, quod mouetur, non excedit proportionem virtutis dæmonis, vt sunt corpora cœlestia, & etiam tota terra vel elementa mundi. Et quare illa excedunt dicere possumus, vt dicit S. Thom. *in quest. de malo. quest. 10. de dæmonibus.* Quod hoc est vel propter conditionem naturæ, vel propter damnationem culpæ. Est enim ordo rerum sicut secundum naturam ipsarum: & ita secundum motum: Et sicut superiora corpora cœlestia mouentur à superioribus substantiis spiritualibus, vt sunt Angeli boni, ita inferiora corpora moueri possunt à substantiis spiritualibus inferioribus, vt sunt Dæmones. Et si quidem hoc contingit eis secundum conditionem naturæ, secundum quam aliqui ponebant Dæmones non esse ex illis superioribus Angelis: Sed ex illis qui perficiuntur à Deo huic terrestri ordini, vt erat Philosophorum opinio. Vel etiam, si contingit ex pœna peccati, vt Theologorum sententia est, tunc à cœlestibus sedibus detrusi in hunc aërem, tanquam ad pœnam, non possunt ipsum aut terram commouere.

Për con-
demnatio-
nem mo-
tus Dæ-
monum
alteratus.

Hæc addita sunt propter duo argumenta, quæ tacitè soluantur, scilicet de corporibus cœlestibus, quòd illa etiam possent mouere, si possent corpora localiter mouere, quia sunt eis magis propinqua, vt etiam vltimum argumentum prætendit. Respondetur enim, quòd non valet: quia illa corpora excedunt proportionem virtutis eorum, siquidem prima opinio locum habet: Si verò non, sed secunda, tunc iterum non possunt mouere, propter pœnam peccati.

Idem mo-
tus totius
terræ, quæ
glebæ.

Est etiam ad argumentum, vbi quis obiiceret, quòd idem est motus totus & partis, sicut totius terræ & glebæ. *in 4. physic.* Vnde si Dæmones possent mouere partem terræ, possent etiam moue-

re terram: Non valet, vt patet intuenti distinctionem. Colligere autem semina rerum & applicare ad certos effectus, non excedit eorum virtutem naturalem, Deo eis permittente, vt de se patet.

Summarie concludatur, quod non obstante, quòd quidam dicunt, Dæmones in assumptis corporibus nullo modo posse generare, & quòd per filios dei significantur filij Seth, & non Angeli Incubi, sicut & per filias hominum, illæ quæ de stirpe Caim descenderant. Quia tamen contrarium à multis, vt patuit, asseritur: & quod multis videtur, non potest omninò esse falsum, secundum Philosophum *in 6. Ethic.* & in fine de somno & vigilia. Iam etiam modernis temporibus attestantur facta & dicta Maleficarum talia verè & realiter exequentium.

Filij Seth,
dici filij
Dei. Quod
multis vi-
detur, non
potest om-
nino esse
falsum.

Ideò dicimus tria. Primò, quòd per tales Dæmones spurcissimi actus Veneri, non delectationis, sed infectionis animæ & corporum, quibus succubunt aut incubunt causa exercentur. Secundò, quòd per talem actum completa conceptio & generatio à mulieribus fieri potest, inquantum semen humanum apponere possunt, in loco conuenienti ventris mulieris, ad materiam proportionatam ibidem præexistentem. A simili, sicut & semina aliarum rerum colligere possunt ad complendum aliquos effectus. Tertiò, quòd Dæmonibus attribuitur in talium generatione, illud tantum, quod est motus localis, non autem ipsa generatio, cuius principium non est virtus Dæmonis aut corporis, ab eo sumpti: sed virtus illius cuius semen fuit, vnde & genitus non Dæmonis, sed alicuius hominis filius est.

Et per hæc patet responsio ad argumenta, vbi quis arguere vellet, quòd Dæmones generare non possent, propter duo. Primò, quòd generatio completur per virtutem formatiuam, quæ est in semine corpore viuo resoluta. Et corpus

corpus à Dæmonibus assumptum, quia non est tale, ergo, &c. Patet responsio, quia dæmon virtute seminis formativam reponit ad locum debitum, &c. Secundò, si dicatur, quòd semen non habet virtutem generandi, nisi quandiu calor animæ in eo retinetur: quem tamen exhalare necesse est per magnam distantiam delatam. Est enim responsio, quòd dæmones possunt aliqua reponere ad conseruationem seminis, ne calor vitalis euaporet. Vel etiam quia velocissimè mouentur propter victoriam mouentis super rem motam, ideò non poterit euaporari tam faciliter.

Quomodo semen Dæmones integrum asportent.

QVÆSTIO IV.

A quibus Dæmonibus huiusmodi scilicet Incubatus & Succubatus exercentur.

Vtrum Catholicum sit asserere, quòd actus Incuborum & Succuborum Dæmonum conueniant omnibus spiritibus immundis indifferenter & æqualiter. Et videtur quod sic: quia oppositum asserere, esset ordinem quandam bonum inter eos affirmare. Probatur. Sicut ad rationem boni pertinet modus & ordo: August. in lib. de Natura boni. Ita ad rationem mali pertinet inordinatio. Sed in Angelis bonis nihil est inordinatum, ergo, & in malis nihil potest esse inordinatum: Vnde indifferenter huiusmodi actibus habent insistere. Inde etiam illud: Vbi nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat in terra, videlicet miseræ & tenebrarum Iob. 10.

Ordo inter Angelos.

Ex natura peccant omnes Dæmones.

Præterea, si non omnes indifferenter his actibus insistent, hoc eis competit vel ex natura, vel ex culpa, vel pœna. Non ex natura, quia possunt peccare omnes indifferenter, vt in præcedenti quæstione tactum est: Sunt enim natura ipsorum spiritus impuri, licet non im-

Mall. Malefic. Tem. I.

mundi, quantum ad diminutionem naturalium bonorum, in nequitia subriles, nocendi cupidi, per superbiam tumidi, &c. ergo competit eis quoad culpam vel pœnam. Tunc sic: Vbi est maior culpa, ibi maior pœna, sed superiores Angeli magis peccauerunt, ergo in eorum pœnam magis his spurcitijs habent insistere, si hoc non est, dabitur ratio alia, cur non illis actibus indifferenter insistant.

Præterea vbi non est subiectio & obedientia, ibi omnes indifferenter operantur. Sed in Dæmonibus nulla est subiectio & obedientia. Probatur. Quia illa sine concordia haberi non possunt: sed in Dæmonibus nulla est concordia. *Prou. 13.* Inter superbos sèper sunt iurgia.

Inter Dæmones nulla concordia.

Præterea, sicut æqualiter omnes propter culpam: post diem iudicij in infernum detrudentur, ita & ante illud tempus in aère caliginoso propter officium eorum detinentur. Nec legitur esse æqualitas ex causa emancipationis, ergo nec æqualitas ex parte officij & tentationis.

Sed contra glossa prima ad Cor. 15. Quandiu durat mundus, Angeli Angelis, homines hominibus, Dæmones Dæmonibus præsumt. Item Iob. 40. dicitur de squamis Leuiathan, per quas membra Diaboli significantur, quòd vna vni adheret: ergo inter eos est diuersitas & ordinis, & actionis.

Squamæ Leuiathan quid.

Incidentaliter quæritur: An à bonis Angelis ipsi Dæmones ab huiusmodi eorum spurcitijs exequendis interdum impediuntur vel non. Et dicendum, quòd quia potestates dicuntur Angeli, quorum ditiori virtutes aduersæ subiectæ sunt, vt Gregorius dicit, & Augustinus, 3. de Trinitate, Spiritus vitæ, delector atque peccator, regitur per spiritum vitæ, rationalem pium & iustum. Et sicut illæ creaturæ super alias influentiam habent, quæ sunt perfectiores, & Deo propinquiore: eò quòd totus ordo

D præla

prælationis, primò & originaliter est in Deo, & participatur à creaturis secundum quod ei magis propinquat. Ideò etiam boni Angeli, qui maximè appropinquant Deo, propter eius fruitionem, quâ Dæmones carent, super ipsos Dæmones habent prælationem, & per eos reguntur.

Ad negligentiam præsidetis pertinent, quæ à subditis malè fiunt.

Et cum instatur, quòd Dæmones præmissis mediis multa mala faciunt, aut ergo non impediuntur, quia non subsunt bonis Angelis, qui eos impedire possent, aut si subsunt, tunc cum ad negligentiam præsidetis pertinere videntur ea quæ per subditos malè fiunt, videtur quòd in Angelis bonis sit aliqua negligentia. Respondetur, quòd sancti Angeli sunt ministri Diuinæ sapientiæ. Vnde sicut Diuina sapientia permittit aliqua mala fieri per malos Angelos vel homines, propter bona quæ ex eis elicit, ita boni Angeli non totaliter cohibent malos à nocendo siue homines siue Dæmones.

Ordo inter Dæmones.

Responsio: Catholicum est asserere quendam ordinem actionum interiorum & exteriorum, etiam per quendam prælationem esse in Dæmonibus. Vnde & quædam spurcitiæ ab aliquibus infimis perpetrantur, à quibus superiores propter nobilitatem naturæ secluduntur. Et declaratur hoc primo generaliter ex triplici congruentia, qua talia congruunt eorum naturæ, Diuinæ sapientiæ & propriæ nequitiae.

Diaboli inter se differunt specie.

Demum magis in speciali: ex natura quidem: Nam constat quod, à principio creationis, semper quidam alij superiores fuerunt ex natura, cum inter se differant: Nec duo Angeli vnius speciei existant communiorem opinionem sequendo, quæ etiam dictis Philosophorum concordat: & Dionysius, qui ponit 10. c. *Cælestis Hierarchia*, in eodem ordine esse primos medios & ultimos: cui etiam necessario oportet assentiri: tum ex immaterialitate eorum, tum etiam ex

incorporalitate. Inspiciat qui vult dicta Doctoris in 2. di. 2. Et quia peccatum naturam non tollit, & Dæmones post casum data naturalia non amiserunt, ut *suprà* tactum est, & operationes rerum sequuntur naturales earum conditiones: ideo sicut in natura, sic & in operationibus sunt varij & multiplices.

Congruit etiam hoc Diuinæ sapientiæ, ut ea quæ ab ipso sunt, ordinata sint. Rom. 13. quæ à Deo sunt, ordinata sunt. Et quia Dæmones sunt à Deo deputati ad exercendum homines & ad puniendum damnatos. Ideò in exercitiis eorum ab extra quæ ad homines sunt varij & multiplices.

Congruit etiam & nequitiae ipsorum. Quia enim humano generi aduersentur, ideò cum ordinatè impugnant magis hominibus nocere æstimant, sicut faciunt. Vnde constat, quòd in spurcitiis nefandissimis non æqualiter insistant.

Quod etiam magis specificatur tali ratione. Nam cum operatio sequitur naturam rei, ut dictum est, quorumcunque sint naturæ subordinatæ, oportet etiam quòd operatione sibi inuicem subordinentur, sicut patet in rebus corporalibus. Quia enim inferiora corpora naturali ordinatione sunt infra corpora cælestia, actiones & motus eorum subduntur actionibus & motibus cælestium corporum: & quia, ut dictum est, Dæmones naturali ordine inter se differunt: Ideò etiam naturalibus actionibus intrinsicis & extrinsecis, præsertim in huiusmodi spurcitiis peragendis.

Ex quibus concluditur, quòd quia huiusmodi spurcitiæ plurimum præter nobilitatem Angelicæ naturæ exercentur cum etiam in actibus humanis, infirmi & sædissimi actus in se quidem considerando, non quantum ad officium naturæ, & procreationis reputantur.

Demum,

Ex omni-
bus choris
Angelorū
aliqui ce-
ciderunt.

Incubatus
horribi-
lior So-
domia,

Per Palæ-
stinos in-
telligun-
tur Dæ-
mones
Succubi.

Anni
Christi
non supe-
rantur à
Maleficiis.

Nomina
Diabolo-
rum.

Demum, cum, de quolibet ordine ali-
qui cecidisse creduntur, non est incon-
ueniens asserere, quòd illi dæmones qui
de infimo choro, & iterum illi qui infi-
mi in illo existunt, in his spurcitiis &
aliis deputantur & insistant.

Hoc etiam plurimum est aduerten-
dum, quòd licet de Incubis & Succu-
bis mulieribus infestos scriptura tradit,
tamen nusquam legitur in vitiis quibus-
cunque contra naturam loquendo non
solum de Sodomitico, sed etiam de quo-
cunque alio peccato, extra vas debitum
perperam agendo, se Incubos & Succu-
bos, fecisse. In quo maxima illorum
peccaminum enormitas ostenditur,
cum indifferenter omnes dæmones cu-
iuscunque ordinis illa peragere abhor-
rent, & verecundum æstimant. Et hoc
videtur, velle glossa super *Ezech. 29.* ubi
dicitur: Dabo te in manus Palæstino-
rum, id est, dæmonum, qui etiam eru-
bescunt de via tua scelerata: vitium
contra naturam intelligens. Et intuenti
patet, quod de dæmonibus oportet au-
thoritatem intelligere. Nullum enim
peccatum tam sæpè deus reproba mor-
te in multis condemnauit.

Dicunt etiam nonnulli, & veraciter
creditur, quod nullus talis vitij, post-
quam tempus mortalis vitæ Christi,
quod ad annos 33. extenditur, in hoc
scelere perseverans excesserit: nisi spe-
ciali gratia redemptoris poterit libera-
ri. Quod ex eo patet quòd octogenarij
& centenarij isto crimine inueniuntur
sæpè irretiti, quibus tempus Christi,
quia vitæ morum disciplina fuit: idèd
illo spreto, vix vnquam sine difficulta-
te permaxima ab hoc scelere conti-
nebit.

Sed & quòd ordo sit inter eos, etiam
ad officia exteriora, quo ad impugna-
tiones, demonstrant eorum nomina.
Nam licet vnum & idem nomen scili-
cet diabolus multipliciter exprimatur
in scripturis, & hoc propter eorum di-

uerfas proprietates, tamen his immun-
dis operibus vnus præsidere in scriptu-
ris traditur, sicut etiam & certis aliis
vitiis. Est enim vsus scripturæ & locu-
tionis, quemlibet immundum Spiritum
nominare diabolum, à dia, quod est
duo, & bolus quod est morsellus: quia
duo occidit, scilicet corpus & animam.

Diabolus,
à Dia &
Bolus.

Et secundum etymologiam licet Græcè
interpretetur diabolus clausus ergastu-
lo: & hoc sibi conuenit, cum non per-
mittitur sibi nocere quantum vellet.

Vel diabolus quasi defluens: quia deflu-
xit, id est, corrui, & specialiter & loca-
liter. Nominatur etiam dæmon, id est

Triplex
scientia
dæmonis.

sapiens super sanguinem, vel sangui-
neus, scilicet, super peccata, quæ sitit &
procurat triplici scientia, qua viget, sci-
licet, subtilitate naturæ, experientia tem-
porum, & reuelatione bonorum in spiri-
tuum. Nominatur etiam Belial, quod
interpretatur absque iugo, vel absque
domino: quia pro posse pugnat contra
eum, cui deberet esse subiectus. Voca-
tur etiam Beelzebub, quod interpreta-
tur vir muscarum, id est, animarum pec-
cantium, quæ reliquerunt verum spon-
sum Christum. Item Satanias, id est, ad-
uersarius. Vnde *1. Pet. 2.* Aduersarius ve-
ster diabolus circuit, &c. Item Behe-
mor, id est, bestia, quia facit homines
bestiales.

Incubatus
& spurci-
tiei prin-
ceps dæ-
mon vo-
catur Af-
modeus.

Ipse tamen Dæmon fornicationis,
& princeps illius spurcicie, dicitur Af-
modeus quod interpretatur factura iu-
dicij: quia propter huiusmodi vitium,
factum fuit terribile iudicium super
Sodomam, & quatuor alias ciuitates.
Sicut & Dæmon superbiæ dicitur Le-
uiathan, quod interpretatur additamen-
tum eorum: quia & Lucifer tentans
primos parentes, de superbia promisit
eis additamentum diuinitatis. De quo
& per Esaiam Dominus. Visitabo super
Leuiathan, serpentem veterem & tor-
tuosum. Et Dæmon auaritiæ & diui-
tiarum dicitur Mammona, quem &

Etymolo-
gia Leui-
athan.

Christus in Euangelio expressit. *Matt.*
6. Non potestis Deo seruire, &c.

Bonū sine
malo in-
uenitur,
sed non
contra.

Hic Dæ-
mones
vtuntur
ordine, in
inferno
non vtun-
tur.

Ad argumenta. Ad primum: quod
quia bonum potest inueniri sine malo,
sed malum nunquam inuenitur sine
bono, quia fundatur super creaturam:
quæ in se bona est. Et ideo Dæmones
inquantum habent naturam bonam,
ordinati sunt in naturalibus, & in eo-
rum actionibus ad illud *Iob. 10.* Ad se-
cundum potest dici quod Dæmones ad
exercitium deputati non sunt in infer-
no, sed in isto aëre caliginoso. Vnde hic
habent ordinem inter se, quem tunc in
inferno non habebunt. Vnde etiam di-
ci potest, quod etiam omnis ordo in eis
cessat, quoad ipsam beatitudinem con-
sequendam, cum à tali ordine irrecupe-
rabiliter ceciderint. Et dici potest, quod
etiam in inferno erit inter eos ordo
potestatis, & pœnarum afflictionis, in-
quantum aliqui ad affligendum animas
deputabuntur: & non alij. Sed hic ordo
magis erit à Deo quam ab ipsis, sicut
etiam & eorum tormenta.

Ad tertium cum dicitur, quod supe-
riores Dæmones quia magis peccau-
erunt, magis puniuntur, etiam his acti-
bus immundis, amplius deberent infi-
stere: Respondetur, Quia culpa ordi-
natur per pœnam, & non per naturæ
actum, seu operationem, ideo non in-
sistunt illis immunditiis propter nobi-
litatem naturæ, non propter eorum
culpam aut pœnam. Et licet omnes
sint spiritus impuri, & ad nocendum
cupidi, tamen vnus amplius altero, in
quantum potiora naturalia sunt obte-
nebrata.

Vnus Dæ-
monum
altero no-
gentior.

Ad quartum dicitur: quod est concor-
dia inter Dæmones, non amicitia, sed
nequitia, ex qua homines odiunt, &
Dei iustitiæ repugnant quantum pos-
sunt. Talis enim concordia inter im-
pios reperitur, vt eis se adiungāt & sub-
ijciant ad propriam nequitiam exequen-
dam, quos potioribus viribus vident.

Ad quintum licet carceralis manci-
patio omnibus æqualiter deputetur, iam
in aëre & post in inferno, non tamen ex-
hoc naturalia in eis sunt æqualiter ad
æquales pœnas & officia æqualia ordi-
nata, imò quantò sunt nobiliores in na-
tura & potiores in officio, tanto etiam
grauiori subiecti tormento. Vnde *Sap. 6.*
Potentes potenter tormenta patientur.

QVÆSTIO V.

Vnde multiplicatio maleficorum
operum procedat.

AN possit quoquo modo catholicè
A censeri, quod origo & multiplica-
tio maleficorum operum processerit ex
influentiis corporum cœlestium, seu su-
perabundanti malitia hominum, & non
ex spurcitiis Incuborum, & Succuborū
Dæmonum: & videtur quod ex propria
malitia. Nam Aug. in *lib. 83. q. 4.* dicit, quod
ad hominis voluntatem, causa depraua-
tionis eius redit, siue aliquo, siue nullo
suadente deprauata sit. Sed Maleficus de-
pravatur per peccatum: ergo causa illius
non est diabolus, sed voluntas humana.
Ad idem dicit de liber. arbit. quod qui-
libet est causa suæ malitiæ. Quod etiam
probat ratione. Peccatum hominis ex
libero arbit. procedit. Sed diabolus non
potest liberum arbitrium mouere, hoc
enim libertati repugnaret: Ergo diabo-
lus non potest esse causa illius, nec cu-
iuscunque peccati. Præterea in *lib. de*
Ecclesiasticis dogmatibus, dicitur. Non
omnes cogitationes nostræ malæ à
diabolo excitantur, sed aliquoties ex
nostri arbitrij motu emergunt.

Demum quod ex influentiis corpo-
rum cœlestium possint oriri, & non à
Dæmonibus, probatur. Sicut omnis
multitudo reducitur ad vnum, ita omne
multiforme reducitur in aliquod vni-
forme principium. Sed actus humani
sunt

Dæmonē
concordia
est nequi-
tiz, non
amicitiæ.

Quæstio
super in-
fluentias
corporum
cœlestium

Quilibet
est causa
suæ malitiæ.

Omne
multiter-
me redu-
citur ad
aliquod
vntorm

sunt varij & multiformes, tam ad vitia, quam ad virtutes, ergo videtur, quod reducantur in aliqua principia vniformiter mota & mouentia. Sed talia non possunt assignari, nisi ex motibus cœlestium, qui sunt vniformes, ergo illa corpora sunt talium actionum causæ. Præterea, si cœlestia corpora non essent humanorum actuum ad virtutes & vitia causæ, Astrologi non ad eod. frequenter vera prædicerent de bellorum euentibus & aliis humanis actibus: sunt ergo aliquo modo causa. Præterea corpora cœlestia possunt imprimere in ipsos Dæmones ad causandum certè maleficia, ergo à fortiori, in ipsos homines. Assumptum probatur ex tribus. Nam certi homines qui Lunatici dicuntur; infestantur à Dæmonibus plus vno tempore quàm alio, quod non facerent, sed potius omni tempore molestantur, nisi ex certis Lunationibus etiam ipsi Dæmones inquietarentur ad infernum. Huiusmodi probatur etiam ex Necromanticis, qui certas constellationes obseruant, ad inuocandum dæmones, quod non facerent, nisi scirent, illos dæmones corporibus cœlestibus esse subiectos.

Exemplū
de Lunaticis.

Dæmonib.
imperant
inferiora.

Probatur etiam ex illo, quod Dæmones secundum Augustinum in 10. de ciuitate Dei, quibusdam corporibus inferioribus exercentur, scilicet, herbis, lapidibus, animantibus, & sonis quibusdam certis, & vocibus, & figurationibus. Sed cum corpora cœlestia sint virtuosiora quàm corpora inferiora: ideo multò magis actionibus corporum cœlestium. Et iterum amplius Malefici subiiciuntur, vt eorum opera ex influentiis illorum corporum, & non ex assistentia spirituum malorum proueniant. Fortificatur argumentum ex 1. Reg. cap. 16. vbi, cum Saül vexabatur; à Dæmones alleviabatur tum quando David cytharam percutiebat coram eo, & quod recedebat spiritus malus.

Sed contrà. Impossibile effectum sine causa sua producere, sed opera Maleficorum sunt talia, quod non possunt nisi opere dæmonum fieri, patet ex descriptione operum Maleficorum, ex Isidor. lib. 8. Etym. Malefici dicuntur ob magnitudinem facinorum: hi enim elementa concutiunt, mentes hominum turbant, & absque vilo veneni haustu sola vi carminum animas interimunt, &c. Huiusmodi autem effectus non possunt ex influentiis corporum cœlestium mediante homine causari.

Præterea Philosophus Ethic. Difficile inquit, explicare quid sit principium operationis in anima, & ostendit, quod oportet esse aliquod extrinsecum. Omne enim quod incipit de nouo, habet aliquam causam. Incipit enim homo operari, quod vult: Incipit autem velle, quia præconsiliatur, si autem præconsiliatur propter aliquod consilium procedens, aut ergo est procedere in infinitum, aut oportet ponere aliquod principium extrinsecum, quod primo movet hominem ad consiliandū: nisi fortè aliquis dicat, quod hoc est à fortuna: ex quo sequeretur omnes actus humanos esse fortuitos, quod est absurdū. Principiū ergo in bonis ad bona dicit esse deū, qui non est causa peccati. In malis autem, cum homo incipit agere velle, & consiliari ad peccandum oportet quod huius etiam sit aliqua causa extrinseca, & nō potest esse alia nisi diabolus, præsertim in Maleficis, vt supra patuit, quia corpus cœlestē non potest ad tales actus influere: ergo patet veritas.

Præterea cuius potestati subiacet motuum, eius potestati subiacet & motus, qui à motiua causatur. Motuum autem voluntatis est, aliquid apprehensum per sensum vel intellectum, quorum vtrumque subiacet potestati Diaboli. Dicit enim Aug. in lib. 83. q. 9. Serpit hoc malum, scilicet, quod est à Diabolo per omnes aditus sensuales, dat se esse

Anima
mouetur
per ali-
quod ex-
trinsecum

Dæmon
mouet
volunta-
tem, quæ
est causa
peccati.

figuris, accommodat se coloribus, adhæret sonis, latet ira & in fallacia sermonis, odoribus se subicit infundit saporibus, & quibusdam nebulis implet omnes meatus intelligentiæ. Ergo videtur quod in potestate Diaboli est, mouere voluntatem, quæ est directè causa peccati.

Præterea omnem quod se habet ad vtrumlibet, indiget aliquo determinante ad hoc vt exeat in actum. Sed liberum arbitrium hominis ad vtrumlibet se habet, scilicet ad bonum & malum: ergo ad hoc, quod exeat in actum peccati, indiget quod ab aliquo determinetur ad malum. Maxime autem hoc videtur fieri à diabolo, præsertim in operibus Maleficorum, cum eius voluntas est determinata ad malum. Ergo videtur, quod mala voluntas diaboli est causa malæ voluntatis, præcipue in Maleficis. Et potest fortificari ratio, per hoc, quod sicut bonus Angelus se habet ad bonum, sic malus Angelus ad malum. Sed ille reducit homines ad bonum, ergo iste ad malum. Est enim (dicit Dionysius) ex diuinitatis immobiliter stabilita voluntate, vt ima à summis perficiantur.

Responso. Quia quæstio quoad originem maleficorum operum, fundatur super influentiam luminarium cælestium, ostenditur per reprobationem trium errorum qui hoc asserere conantur, scilicet planetariorum, genethliacorum & fatalium ordinum, ponentium, hoc non esse possibile quoad primum. Nam si quæritur an ex impressione luminarium cælestium causetur in hominibus vitium Maleficorum: tunc ad diuersitatem motuum attendendo, & veritatem fidei saluando, oportet sub distinctione differere, videlicet quod mores hominum à sideribus causati possunt intelligi dupliciter. Aut necessariò & sufficienter, aut dispositiuè & contingenter. Si dicatur primo modo, tunc

non solum est falsum, imo hæreticum, eò quod Christianæ religioni adedè repugnat, quod etiam veritas fidei in tali errore saluari non potest. Ratio. Dum enim ponit omnia à syderibus necessario euenire, iam tollit meritum & per consequens demeritum: Tollit & gratiam, & per consequens gloriam: Tum quia honestas morum & per hunc errorem præiudicium patitur, dum culpa peccantis in sydera refunditur, licentia malefaciendi sine reprehensione conceditur & homo ad orandum & colendum sydera incuruatur.

Si autem dicantur mores hominum à dispositionibus syderum variari dispositiuè & contingenter sic potest habere veritatem, quia nec rationi nec fidei repugnat. Planum enim est, quod dispositio corporis varia multum facit ad variationem affectionum & morum animæ, vt plurimum enim anima complexiones corporis imitatur, vt dicitur in sex principiis. Vnde & cholericis sunt iracundi, & sanguinei sunt benigni, & melancholici sunt inuidi, flegmatici pigri. Hoc autem non est necessarium: anima enim dominatur suo corpori, & maxime quando est adiuta per gratiam. Multos enim videmus cholicos mansuetos, & melancholicos benignos. Quum ergo virtus corporum cælestium operatur ad mixtionem & qualitatem complexionis, hinc est, quod per consensum quodammodo operatur ad qualitatem morum, valde tamen de longinquo. Plus enim facit ad qualitatem complexionis virtus naturæ inferioris, quam virtus syderis.

Vnde Augustinus 5. de civitate Dei, in solutione cuiusdam quæstionis de duobus fratribus, qui simul infirmabantur, & curuabantur, cum quærebatur, vnde hoc esset, magis commendat rationem Hippocratis quàm Astronomi. Hippocrates enim respondit, quod hoc erat propter similitudinem complexionis.

Mala voluntas Diemonis est causa malæ voluntatis.

Ima à summis perficiuntur,

Quomodo mores hominum causentur ab astris.

Sydera contingenter variant mores hominum.

Quæstio à S. Augustino contra Astrologos.

xionis. Et Astronomus respondit, quòd erat propter identitatem constellationis. Melius enim respondit Physicus, quia causam reddit magis propriam, & magis propinquam. Sic ergo dicendum quòd impressiones syderum aliquo modo disponunt ad malitiam. Maleficorum siquidem aliqua influentia in eorum corporibus prædominatur potius ad huiusmodi nefanda, quàm ad alia opera quæcunque vitiosa seu vitiosa: quæ tamen dispositio non debet dici necessaria, proxima & sufficiens, sed remota & contingens.

An Reg-
na per
Altra mu-
tentur.

Nec valet, si quis obiiceret Philosophum libro de proprietatibus elementorum: ubi dicit, quòd regna vacua facta sunt & terræ depopulatæ apud coniunctionem Iouis & Saturni, arguendo quasi, quia talia ex libero arbitrio deprehendebant hominem, ergo etiam influentiæ luminarium super liberum arbitrium haberent efficaciam. Respondetur enim quòd Philosophus super hoc dictum non vult innuere, quòd homines illi non poterant resistere illius influentiæ constellationis, ad dissensionem inclinantis, sed quia noluerunt: Quia sicut ait Ptolomæus in *Almagest*. Sapiens homo dominabitur astris. Quamvis enim coniunctio Iouis & Saturni, eò quòd Saturnus habet influentiam melancholicam & malam, & Iupiter valde bonam, potest ad rixam vel discordiam homines inclinare: illi tamen inclinationi homines per libertatem arbitrij possunt resistere, & valde faciliter cum adiutorio gratiæ Dei.

De Com-
etis sen-
tentia Da-
mascen.

Nec iterum valet, si quis obiicere dictum Damasc. lib. 2. cap. 6. ubi dicit: Constituuntur multoties cometæ & signa quædam mortis regum. Respondetur enim quod etiam sequendo opinionem Damasceni, quæ fuit ut patet in prædicto libro, contrariæ opinionis viæ Philosophicæ: siue non, nihil per hoc concluditur, quòd ad necessitatē actuum

humanorum. Opinatur enim Damascenus, quòd Cometa, nec naturaliter generatur, nec est vna de stellis in firmamento positus, vnde nec eius signatio est naturalis nec influentia. Dicit enim quod cometæ non sunt ex his, quæ à principio genita sunt astra, sed Diuina iussione secundum ipsum tempus constituuntur & rursus dissoluantur. Hæc Damascenus. Prænunciat autem Deus per tale signum magis mortem Regis, quàm aliorum, tum quia est persona communis, tum quia potest ex hoc oriri turbatio regni. De cuius custodia magis sollicitantur Angeli, propter commune bonum, quorum etiam ministerio & generantur & dissoluantur.

Sed nec Philosophorum opinio obstat, qui dicunt, quòd stella cometa sit impressio calida & sicca, generata in superiore parte aëris prope ignem, ex cuius vapore calido & sicco globus illius vaporis adunatus apparet corpus stellæ. Partes autem illius vaporis discontinuatæ circa illum globum & longum protensæ in suis extremitatibus illi globo coniunctæ, sunt quasi eius comites: & secundum hanc positionem significat & causat non per se, sed per accidens mortalitatem prouenientem ex infirmitatibus calidis & siccis. Et quia ut plurimum diuites nutriuntur calidis & siccis; idè illo tempore multi diuites moriuntur: inter quos mors regum & principum est magis notabilis. Et hæc positio nec distat à positione Damasceni, si quis benè considerat, nisi quoad operationem & cooperationem Angelis, quam nec Philosophi excludere possunt. Imò ubi vapores nunquam in sua siccitate & caliditate ad generandum cometam currebant, adhuc operatione Angeli sæpè concurrere habent, causis prædictis.

Opinio
Philoso-
phorum de
Cometis.

Angeli
cooperan-
tur Co-
metis.

Sicut & stella, quæ sancti Thomæ stella præ-
Doctoris transitum indicauit, quæ uti-
que non ex superis in firmamento po-
litis

stella præ-
cessit mor-
tem S. Do-
ctor. Tho-
mas

itis profiliit, sed operatione Angeli ex materia aliqua præiacente formata, & officio peracto, iterum resoluta fuit.

Vnde videmus, quodd secundum quamcunque istarum opinionum, nulum penitus habent cœli luminaria dominium super liberum arbitrium. Vnde nec consequenter super malitiam & mores hominum.

Cur Astro-
nomy in-
terdum
vera præ-
dicunt.

Nota insuper, quare Astronomi, vt sæpius vera prædicunt, & quod eorum iudicia vt plurimum super vnam provinciam, aut gentem vnus terræ eueniunt. Huius ratio est: quia sua indicia sumunt ex astris, quæ etiam habent maiorem influentiam, capiendo probabiliorem, non necessitatem in actibus tam naturæ quàm voluntatis, & in actibus hominum generalibus, sicut vnus generis vel provincie, quàm in particularibus vnus personæ. Quia maior effectus stellarum imprimitur in totam vnam gentem, quàm in vnum hominem, & quia maior pars gentis vnus, magis sequitur affectus naturales corporis, quàm vnus singularis homo, ideo, &c. Sed hoc incidentaliter est tactum.

Contra
Genethliacos.

Fortuna
colunt
Mathematici.

Secunda via per quam præfata nostra Catholica assertio declaratur, est per reprobationem errorum Genethliacorum, & Deam fortunæ colentium Mathematicorum. De quibus Isidor. 8. *Etymol. cap. 9.* Genethliaci dicuntur propter natalium considerationem syderum, qui vulgò Mathematici dicuntur. Fortuna verò vt *ibidem* dicit *cap. 2.* à fortuitis nomen habere dicitur, quasi Deam quandam, res humanas variis casibus, & fortuitis illudentem. Vnde & cæcam appellant, eo quod passim in quolibet incurrens, sine vilo examine meritorum; & ad bonos & ad malos venit. Hæc Isid. Sed talem Deam credere aut quod læsiones in corporibus, & creaturis, quæ ex Maleficorum ope-

ribus inferuntur non ab ipsis maleficis, sed ad ipsa Dea fortunæ provenirent, sicut est Idololatria, ita & asserere Maleficas ipsas ad hoc esse natas, vt talia per eas in mundo exerceri possint, similiter à fide alienum existit: Imò & à communi Philosophorum traditione. Si cui placet, inspiciat Doctorem Sanctum l. 5. *Summa fidei contra gentes, q. 87.* & seq. & inueniet plura. Licet hoc vnicum propter eos, qui fortassis copiam librorum non habent, non videtur omittendum: quod quia in homine tria sunt consideranda, vt ibi notatur, quæ à tribus cœlestibus causis diriguntur: Voluntatis actus, intellectus actus & corporis actus, quorum principium à Deo tantum & immediatè, secundum ab Angelo, & tertium à cœlesti corpore dirigitur. Nam actiones & voluntates immediatè à Deo in bonis operibus diriguntur, dicente Scriptura: *Prou. 21.* Cor regis, supple, quod maiori potentia videtur posse resistere, eò minùs alij non possunt, quia in manu Domini, & quocunque voluerit inclinabit illud. Et Apostolus, Deus qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate.

Trium in
homine,
quæ à tri-
bus cœle-
stibus cau-
sis diri-
guntur.

Voluntas.

Cognitio verò humana intellectiva à Deo mediantibus Angelis ordinatur. Ea verò quæ ad corporalia pertinent, siue sint exteriora siue interiora, in vsum hominis venientia, à Deo mediantibus Angelis & cœlestibus corporibus dispensantur. Dicit enim Beatus Dionysius 4. *de Diuinis nom.* quodd corpora cœlestia sunt causæ eorum, quæ in hoc mundo fiunt, non tamen necessitatem inferentia.

Intellectus.
Actus cor-
poris.

Et cum homo sit ordinatus secundum corpus sub corporibus cœlestibus, secundum intellectum verò sub Angelis, secundum voluntatem autem sub Deo, potest contingere, quodd homo sprete inspiratione Dei ad bonum, & illuminatione boni Angeli, ducatur affectio

Angeli
possident
intellectum
in homine
Deus vo-
luntatem,
altra cor-
pus.

affectione corporali ad ea quæ influentia luminarium cœli inclinant, vt & sic, tam voluntas, quam intellectus malitia & erroribus inuoluantur.

Non est autem possibile huiusmodi erroribus, quibus Malefici irriteri sunt ex influentijs luminarium cœli, inuolui, licet ad fundendum sanguinem, vel furta, aut latrocinia, vel etiam incontinentias pessimas perpetrandas possit quis ex illis inclinari, sicut etiam alia quædam naturalia.

Etiam, vt Gulielmus in *De vniuerso* dicit, quod per experientiam habetur, si meretrix nititur plantare oliuam, non efficitur fructifera, quæ tamen per castam plantata, fructifera efficitur. Et aliquis etiam Medicus in sanando, & agricola in plantando, & miles in expugnando, aliqua ex impressione cœlesti corporis efficiunt, quæ alij etiam easdem artes habentes efficere non possunt.

Tertia via sumitur ex reprobatione fatalium effectuum. Vbi notandum, quod Fatum esse aliquod vno modo Catholicè asseritur. Alio modo asserere, est omnino hæreticum. Si enim Fatum æstimeretur esse secundum æstimationem quorundam Gentilium, & quorundam Mathematicorum, qui putabant, quod ex vi positionis syderum causaretur infallibiliter diuersitas morum, ita quod talis efficeretur necessario Maleficus vel virtuosus in moribus, quia talem eum esse causaret vis, quæ in dispositione syderum sub qua talis vel conceptus vel natus esse comprehenderetur. Et istam vim vocaverunt nomine Fati.

Sed quia ista opinio non tantum est falsa, imo hæretica & omnino detestanda propter inconvenientia quæ necessatio sequerentur, vt *suprà* tactum est circa reprobationem primi erroris, quia videlicet tolleretur ratio meriti & demeriti, imo gratiæ & gloriæ, & quod Deus malorum nostrorum auctor esset,

Mall. Malefic. Tom. I.

& plura alia. Ideo Fatum sic omnino refutatur, quia nihil est: Secundum quam acceptionem etiam Gregor. dicit in *Homil. Epiph.* Absit à Fidelium cordibus, vt fatum aliquod esse dicant.

Et licet hæc opinio videatur eadem esse, cum prima, quæ est Planetariorum, & hoc propter eadem inconvenientia, quæ vtrouque cernuntur, tamen sunt diuersæ, quantum inter se diuersificantur vis syderum & influxus generalis septem Planetarum.

Si autem æstimeretur, Fatum esse secundum quandam dispositionem, siue ordinationem causarum secundarum ad producendum effectus diuinitus prouisos. Hoc modo Fatum verè est aliquid: eo quod providentia Dei per causas medias exequitur suos effectus: In illis videlicet, quæ secundis causis subduntur, licet in alijs non, vt est creatio animarum, glorificatio & gloriæ collatio.

Licet etiam Angeli ad Gratia infusionem cooperari possunt, intellectum & voluntatis capacitatem illuminando & disponendo, & sic quædam ordinatio effectuum vna & eadem dicitur providentia & etiam Fatum. Si enim consideratur vt est in Deo, sic dicitur providentia, si autem secundum quod est in causis medijs ordinatis à Deo ad effectus aliquos producendos, sic habet rationem Fati. Et hoc modo Boëtius loquens de Fato 4. de *consol.* dicit: Fatum est rebus mobilibus inhærens dispositio, per quam providentia suis quæque necit ordinibus.

Sed tamen Sancti Doctores hoc nomine vti recusaverunt, propter eos qui illud ad vim positionis syderum retorquebant: Vnde Aug. c. 5. de *Ciuit. Dei*, dicit: Si propterea quisquam res humanas Fato tribuit, quia ipsam Dei voluntatem vel potestatem Fatum vocat, sententiam teneat & linguam corrigat.

Paret etiã ex præmissis tacita responsio ad quæstionē: An omnia Fato subdantur:

E &

Inconvenientia ex Fato.

Angeli cooperantur ad gratia infusionem.

Definitio Fati.

S. August. sententia de Fato.

Oliua à meretrice plantata non fert fruges.

Fatum improbat.

& an etiam Maleficorum opera illi subdantur? Quia si Fatum dicitur ordinatio causarum secundarum ad effectus divinitus provisos, id est, ubi Deus disposuit per causas secundas producere effectus tales: sic inquantum subduntur Fato, id est, subduntur causis secundis à Deo ordinatis, ut sunt influentiae corporum coelestium. Ea verò quæ à Deo immediatè fiunt, ut est creatio rerum, glorificatio substantialium spiritualium, & alia huiusmodi non subduntur. Et hoc est, quod dicit Boëtius, *ubi supra*, quòd ea, quæ sunt primæ Deitati propinqua, fatalis ordinis mobilitatem excedunt. Vnde Maleficorum opera, quia non subsunt secundis causis, cum talia præter cursum communem & ordinem naturæ eveniunt: Idèò nec Fato, sed causis alijs, quoad eorum originem necessariò subduntur.

A motoribus orbium maleficia non causari.

Substantiæ
separatæ
sunt mo-
tores or-
bium.

Consequenter, quòd nec huiusmodi Maleficorum opera possunt oriri, aut causari à substantijs separatis, quæ sunt motores orbium, seu corporum coelestium: Cuius opinionis fuit Avicenna, & sui sequaces: hac ratione moti, quia enim substantiæ illæ separatæ, altioris sunt virtutis animabus nostris, & ab ipsa anima interdum, cum fuerit in sua imaginatione, ad solam quandam apprehensionem interiorem circa aliquod extrinsecum immutatur corpus proprium, interdum etiam alienum seu extrinsecum. Verbi gratia: Aliquis ambulans super trabem in alto positam cadit de facili, quia imaginatur casum ex timore, non autem caderet si esset trabs illa posita super terram, ubi casum timere non posset. Item ad solam apprehensionem animæ incalescit corpus, ut in concupiscentibus vel iratis, aut etiam infrigidatur, sicut in timen-

De vi ima-
ginationis

tibus. Potest etiam immutari ad aliquam aegritudinem, putà febrem vel lepram, ex forti imaginatione, & apprehensione ad tales aegritudines. Et sicut circa corpus proprium, ita circa alienum, ut illud immutetur ad sanitatem vel aegritudinem, & hîc ponit causam etiam fascinationis, de qua *superius* tractum est.

Imagina-
tio alieno
corpori
noxam
dans.

Et quia secundum illam positionem effectus Maleficarum habent reduci ad motores orbium, licet non præcisè ad ipsa corpora coelestia: Idèò ultra illa, quæ *ibitacta* sunt, dicamus adhuc, quòd talia sic contingere est impossibile. Quia cum motores orbium sint substantiæ intellectuales & bonæ, non tam secundum naturam, quàm secundum voluntatem, quod patet ex earum operationibus ad bonum totius univèrsi. Illa autem creatura, cuius ope magicæ operationes fiunt, & si sit bona secundum naturam, non tamen potest esse bona secundum voluntatem. Idèò non potest idem iudicium de ambabus substantijs ferri.

Natura
bona,
creatura
mala se-
cundum
voluntatē

Et quòd non potest esse bona secundum voluntatem, probatur. Nam præstare patrocinium aliquibus in his, quæ sunt contrariæ virtuti, non est alicuius intellectus benè dispositi: talia autem fiunt in huiusmodi operationibus Maleficorum: Fiunt enim, ut in secunda parte operis patebit, plurima homicidia, fornicationes, puerorum & iumentorum occisiones, & alia maleficia procurantur. Vnde vtentes his artibus, Malefici à malefaciendo vocantur. Non est ergo benè disposita secundum virtutem talis intellectualis naturæ, cuius auxilio huiusmodi artes Maleficarum innituntur, licet sit bona secundum naturam, quia habet esse, & illud omnia appetunt, ut cuilibet intuenti patet. Item non est intellectus benè dispositi, familiarem esse sceleratis, & eis patrocinium exhibere, & non quibusdam

Non est
intellectus
benè di-
positi, fa-
miliarem
esse sceleratis.

virtuo

Motores orbium inclinant semper ad bona. virtuosis. Huius autem operibus in artibus Maleficorum vtuntur homines scelerati, quia à fructibus eorum cognoscuntur.

Auxilio autem substantiarum, orbis moventium, in bonum quaelibet creatura inclinatur à natura, licet corrumpatur per accidens sæpè: ergo illæ substantiæ non possunt esse originalis causa Maleficarum.

Maleficia inveniunt propria hominis.

Præterea, intellectus benè dispositi est reducere homines in ea, quæ sunt homini propria bona, quæ quidem sunt bona rationis: abducere ergo ab istis, & pertrahere ad alia minima bona, est intellectus indecenter dispositi. Per huius autem artes non adipiscuntur homines aliquem profectum in bonis rationis, quæ sunt scientiæ & virtutes, sed in quibusdam minimis, vt sunt deprehensiones & exercitia latronum, & mille nocumentorum, ergo origo non est à substantijs separatis, sed ab aliqua virtute non benè disposita secundum virtutem.

Præterea, non est benè dispositus secundum intellectum, qui per aliqua scelera commissa provocatur ad auxilium alicui ferendum. Hoc autem fit in istis artibus Maleficorum. Nam, vt patebit in executione harum, fidem abnegant, innocentes pueros occidunt. Substantiæ enim separatae, quæ sunt orbium motores propter suam bonitatem non his maleficis auxilium præstant.

Concludendum ergo, quod huiusmodi artes, sicut non possunt à corporibus cælestibus, ita nec ab eorum motoribus oriri: & cum necesse habent oriri ex aliqua virtute alicui creaturæ collata, & illa etiam non potest esse bona secundum voluntatem, licet sit bona secundum naturam, & huiusmodi creaturæ sint ipsi Dæmones, relinquimus quod eorum virtute huiusmodi fiant.

De malitia Nisi fortassis adhuc obstat frivola

æstimatio, quod ex hominum malitia ^{hominum} concurrente super Maleficorum verba ^{per verba} comminatoria, & imagines repositas ad ^{vel rei efficiaci con-} certum locum, virtute quadam stellarum sequerentur, vt v.g. Quando Maleficus diceret imaginem aliquam reponendo, faciam te cæcam, aut claudam, & hoc eveniret. Tunc idèd eueniret, quod talis à sua nativitate ex virtute stellarum fortiretur præ cæteris hominibus talem virtutem, quantumcunque alij talia verba proferrent, & essent instructi per disciplinam ad proferendum, adhuc tamen efficaces in huiusmodi operibus esse non possent. Ad quæ singula respondendo declarabitur: Primò, quod ex malitia hominum huiusmodi effectus causari non possunt. Secundò, quod nec ex vocibus quorumcunque nominum, concurrente quacunque stellatione, etiam ad quacunque imagines.

Ex malitia humana maleficia non oriuntur.

DE primo, quod non ex malitia ^{Malitia habitualis} quantumcunque humana possint oriri huiusmodi Maleficorum opera, sic declaratur. Nam malitia hominis, siue sit habitualis, in quantum ex frequentatis actibus acquirit habitum inclinantem ad perpetrandum peccata non ex ignorantia, nec ex infirmitate: vnde censetur peccare ex malitia. Vel sit ^{AQUALIS,} actualis malitia, quæ dicitur ipsa malitiosa electio, quæ etiam ponitur peccatum in Spiritum sanctum, nunquam potest circa ipsum maleficum tantum efficere, quod talia opera, vt sunt immutationes elementorum, & læsiones circa corpora, indifferenter hominum & iumentorum, absque assistentia alicuius altioris virtutis proveniant, quod declaratur primò ex parte causæ, secundò ex parte effectus maleficialis.

Nam hoc, quod non potest homo
E 2 efficere

efficere absque malitia, putà per sua naturalia imminuta, minùs potest per ipsa naturalia iam diminuta. Patet, cum sit virtus actiua etiam diminuta. Sed homo per peccata qualitercunque per malitiam commissà, diminuitur in bonis naturalibus. Probatur auctoritate &

Nemo qui nouit malum, operatur illud.

ratione. Nam Dionysius 4. c. de Diu. nom. dicit: Malum est effectus naturalis habitudinis: & loquitur de malo culpæ. Vnde & nemo noscens malum operatur.

Respondéo sic: Sicut se habet bonum gratiæ ad malum naturæ, ita se habet malum culpæ ad bonum naturæ. Sed per gratiam diminuitur malum naturæ, vt fomes qui est inclinatio ad culpam ergo per culpam, à fortiori diminuitur bonum naturæ. Nec obstat, si dicatur de fascinatione, quæ interdum procuratur ex inspectione alicuius vetulæ, malitiosè puerum aspicientis, vnde puer immutatur & fasciatur. Quia sicut supra tactum est, hoc tantummodò contingere potest circa pueros, propter tenebram complexionem. Hic autem loquimur de corporum quorumcunque hominum, & iumentorum ac etiam elementorum ad grandinis immutationes. Si quis velit latius intelligere, inspiciet, Doctorem sanctum in questionibus de malo: Vtrum peccatum possit corrumpere totum bonum naturæ, &c.

Fascinatio

Ex parte denique effectuum maleficialium declaratur: Nam ex effectibus deuenitur in cognitionem causæ. Vnde sicut illi effectus, quoad nos, qui fiunt præter ordinem naturæ creatæ nobis notæ, per virtutem creatæ nobis ignotæ, licet non sint propriè miracula, sicut illa, quæ fiunt præter ordinem totius naturæ creatæ: qualia secundum potestatem operatur ille, qui est supra omnem ordinem totius naturæ creatæ, qui est Deus benedictus: Secundum quam acceptionem dicitur: Tu es qui facis mirabilia magna solus. Ita & maleficia-

Quomodo maleficiales effectus sint miracula.

les effectus dicuntur miraculosi, in quantum fiunt ab aliqua causa nobis ignota, & præter ordinem naturæ creatæ nobis notæ. Ex quibus elicitur, quod virtus corporalis hominis ad huiusmodi opera causanda non se extendere potest, quæ semper hoc habet, vt causa cum suo effectui naturali nota sit naturaliter absque admiratione.

Et quod effectus maleficiales possunt aliquo modo dici miracula, in quantum notitiam humanam excedunt, patet ex seipsis, cum naturaliter non fiunt. Patet, & per omnes Doctores, præsertim Aug. in li. 83. q. vbi dicit: Quod Magicis artibus fiunt miracula plerunque similia illis miraculis, quæ fiunt per seruos Dei. Et iterum in eodem dicit: Magi faciunt miracula per priuatos contractus, boni Christiani per publicam iustitiam, mali Christiani per signa publicæ iustitiæ. Quæ omnia sic declarantur. Nam iustitia diuina est in toto vniuerso, sicut publica in ciuitate. Virtus autem creaturæ cuiuslibet in virtuoso se habet, vt virtus alicuius priuatæ personæ in ciuitate. Idè boni Christiani in quantum per diuinam iustitiam miracula faciunt, dicuntur facere miracula per publicam iustitiam. Magus autem, quia operatur ex pacto inito cum Dæmone, dicitur operari per priuatum contractum: quia operatur per Dæmonem, qui sua naturali virtute potest facere aliquid præter ordinem naturæ creatæ nobis notæ, per virtutem creaturæ nobis ignotæ: & exit miraculum quoad nos, sed non simpliciter, quia non potest operari præter ordinem totius naturæ creatæ, & per omnes virtutes creaturarum nobis ignotarum. Sic enim solus Deus dicitur facere miracula. Iuxta illud: Tu es Deus qui facis mirabilia magna solus. Mali autem Christiani faciunt per signa publicæ iustitiæ: sicut inuocando nomen Christi, vel exhibendo aliqua Sacramenta. Si cui placet inspiciat,

Christianorum miracula quomodo fiant.

S. Thomam

Quaest. V. Nec per voc. nec per verb. &c. 37

S. Thomam in prima parte quaest. III. artic. 4. Potest etiam attendere ad ea quæ in 2. parte operis. cap. 6. deducuntur inferius.

Quod nec per voces & verba, concurrente virtute stellarum maleficia fiant.

Necesse est intelligi gentem Phantasmata speculari.

Demum quod nec ex vocibus quorumcunque hominum, concurrente quacunque constellatione, super quacunque imagines. Nam cum intellectus hominis huius dispositionis est, quod eius cognitio ex rebus causatur: cum intelligentem necesse sit Phantasmata speculari: Non est eius conceptio, quod ex sua conceptione seu intellectu operatione intrinseca, ubi illam solam per verba exprimeret, res ab extra habeat causare: aut quod conceptio intellectus expressa per verba haberet corpora immutare. Tales enim homines qui talem haberent virtutem, non essent nobiscum vnius speciei, sed æquiuocè dicerentur homines.

Præterea si dicatur, quod illa efficiunt per verba, concurrente virtute stellarum à natiuitate: Vnde contingit quod præ cæteris hominibus dum proferunt verba, quod per illa aliquid efficiunt, cum tamen alij etiam proferentes eadem, non possent aliquam transmutationem efficere, quia virtus stellarum à natiuitate eis non deseruit. Patet ex præcedentibus illa esse falsa, ex reprobatione trium errorum, Planetariorum, Genethliacorum & Fatalem ordinem ponentium.

Corpora celestia non possunt imprimere intellectui.

Præterea cum verba exprimunt mentis conceptum, & corpora celestia non possunt imprimere intellectum, nec etiam eorum motores nisi per se, absque motione corporum celestium intellectum vellent illuminare: & hoc solummodò fieret ad opera bona, quia ad mala perpetranda non illuminatur intellectus, sed obumbratur, quod non

est officium bonorum spirituum, sed malorum. Idè patet, quod si verba eorum aliquid efficiunt, hoc non est vigore alicuius corporis celestis, sed assistentia alicuius virtutis intellectiue: quæ etiam & si sit bona secundum naturam, non tamen potest esse bona secundum voluntatem, in quantum semper ad malum machinatur, & talis erit Dæmon, vt *suprà* ostensum est.

Et quod nec per imagines possint talia efficere, quasi corpora celestia super ipsas aliquid influerent: quia huiusmodi imagines, quantumcunque characteribus & figuris sunt insignitæ, sunt effectus hominis operantis per artem. Celestia autem corpora effectus causant naturales: cuiusmodi non sunt effectus Maleficorum, qui dicuntur Maleficiales, vtpotè in malum creaturarum, præter consuetum ordinem naturæ profilientes: vnde nihil ad propositum.

Imagines confessorum.

Præterea *suprà* ostensum est etiam, quod duplices sunt imagines, Astrologicae, & Magicae, quæ etiam ad bonum aliquod priuatum obtinendum, & non ad corruptionem ordinantur. Maleficorum autem imagines sunt omnino alterius, cum semper ad nocumentum creaturarum, & ex Dæmonum iussu, ad aliquem locum occultè reponuntur, vt desuper ambulantes, aut dormientes lædantur, vt ipsæ Maleficæ fatentur. Vnde & ab ipsis Dæmonibus efficiunt quicquid causant & non ex corporum celestium influentiis.

Differentia imaginum Astrologicarum, Magicarum, & Maleficarum.

Ad argumenta. Ad primum dictum Augustini est intelligendum, quod causa deprauationis hominis redit ab hominis voluntate, sicut ad causam effectum perficientem, quæ propriè dicitur esse causa. Non sic autem ad causam effectum permittentem, vel disponentem, vel consiliantem, aut præcipientem, quibus modis scilicet consiliatiue, dispositiue, & præceptiue Diabolus

Causa deprauationis hominis.

dicatur causa peccati & depravationis: Deus autem solummodò permissione, qui mala permittit propter bona. Iuxta August. in *Ench.* Diabolus autem disponit interiùs suggerendo, persuadet interiùs & exteriùs acriùs stimulando. Præcipit autem his, qui ei se totaliter subdiderunt, ut sunt Malefici, quibus non est opus interiùs instigari, sed tantum exteriùs, &c.

Et per hoc etiam ad secundum, quòd quilibet est causa suæ malitiæ, directè intelligendo, & ad probationes, patet eadem responsio, quia scilicet repugnat libero arbitrio moveri per modum præcipientis, non autem per modum disponentis.

Ad tertium. Motus ad virtutes aut ad vitia dispositivè possunt causari ab influentijs corporum cœlestium, & capitur motus pro quadam naturali inclinatione ad virtutes humanas & vitia: Opera autem Maleficorum, quia excedunt communem ordinem naturæ, idè illis influentijs subiacere non possunt.

Ad quartum idem patet, quia sunt causæ humanorum actuum corpora cœlestia, sed illa opera non sunt humanitùs adinventæ.

Ad quintum, quòd motores orbium possint imprimere in animas, si intelligatur immediatè, sic imprimunt illuminando ad bonum & non ad Maleficia, ut *suprà* tactum est. Si autem intelligatur mediatè: tunc iuxta influentiam corporum cœlestium imprimunt indirectè & dispositivè.

Cur Dæmones ad decrementa Lunæ homines vexent.

Ad sextum, hoc quòd Dæmones ad certa augmenta Lunæ homines vexant contingit propter duo. Primò quidem ad hoc, ut infament creaturam Dei, scilicet Lunam, ut Hieronymus & Chrysostomus dicunt. Secundò, quia non possent operari nisi mediantibus naturalibus virtutibus, ut *suprà* dictum est. Idè considerant corporum aptitudi-

nes ad effectus inducendos, & quia cerebrum est humidissimum omnium partium corporis, ut Aristoteles dicit, & naturales omnes: Idè maximè subijcitur operationi Lunæ, quæ ex sua proprietate habet movere humores. In cerebro autem perficiuntur vires animales, & idè Dæmones secundum certa augmenta Lunæ perturbant hominis Phantasiam, quando considerant cerebrum ad hoc dispositum.

Cerebrum maximè ad Lunam movetur.

Ad aliud, quòd Dæmones advocati in certis constellationibus adveniunt, faciunt propter duo. Primò, ut homines in hunc errorem inducant, quòd credant aliquod nomen esse in stellis. Secundò, quia considerant, secundum aliquas constellationes materiam corporalem magis esse dispositam ad effectus pro quibus advocantur.

Cur vocati Dæmones in certis constellationibus adveniant.

Ad tertium, quòd sicut dicit August. 36. de civitate Dei. Per varia genera lapidum, herbarum, lignorum, animalium, carminum & instrumentorum musicorum Dæmones alliciuntur, non ut animalia cibus, sed ut spiritus signis, in quantum, scilicet hæc eis exhibentur in signum Divini honoris, cuius ipsi sunt cupidi.

Quomodo Dæmones alliciuntur carminibus, Musica, herbis.

Tamen quia sæpè obijcitur, quòd Dæmones possunt impediri per herbas & harmonias à vexatione hominum: ut in argumento allegatur de Saül per harmoniam cytharæ: Vnde nituntur defendere, quòd aliqui possent effectus maleficiales producere per certas herbas & occultas causas, absque auxilio Dæmonum, tantummodò ex influentia corporum cœlestium, quæ plus possunt imprimere in huiusmodi res corporales ad effectus corporales, quam in ipsos Dæmones, ad producendum huiusmodi effectus maleficiales.

Idè latius cum sit respondendum, est advertendum quòd herba vel harmonia

monia non possunt sua naturali virtute totaliter excludere vexationem, qua Diabolus possit hominem vexare, si sibi permitteretur à Deo, vel Angelis bonis, possunt tamen illam vexationem mitigare, & ita parva posset esse vexatio illa, quod possent eam penitus excludere: sed hoc facerent non agendo in ipsum Dæmonem, cum sit spiritus separatus, in quem non potest naturaliter agere quodcunque corpus, sed agendo in ipsum vexatum à dæmone. Omnis enim causa limitatæ virtutis, producere potest effectum intensiorem in materiam dispositam, quàm non dispositam, cui & consonat illud Philos. 2. de anima. Actus activorum sunt in patiente prædisposito. Dæmon autem est agens limitatæ virtutis, ergo vexationem intensiorem facere potest diabolus in homine disposito ad illam vexationem, siue ad illud ad quod diabolus intendit adducere quàm in homine dispositionis contrariæ. Putà Diabolus, potest vexare intensius passione melancholica hominem dispositum ad illam, quàm hominem contrariæ dispositionis.

Certum est autem quod herbae & harmonia multum possunt immutare dispositionem corporis, & ex consequenti motus sensualitatis: Hoc patet de herbis, cum quædam inclinant ad lætitiā, quædam ad tristiā, & sic de alijs. Hoc etiam patet de Harmonijs per Philosoph. 8. polit. ubi vult, quod diversæ harmonia habent provocare diversas passiones in homine. Hoc etiam refert Boëtius in Musica sua, & Author de ortu scientiarum, ubi loquens de utilitate Musicae, dicit, quod valet ad curandum vel alleviandum diversas infirmitates, & ita patere potest quod cæteris paribus sit vexatio debilior.

Non autem video, quomodo herbae vel harmonia possint in homine dispositionem aliquam causare, propter

quam homo nullo modo posset à dæmone vexari: si tamen permitteretur, quia diabolus movendo solum motu locali vaporem & ipso spiritus inordinato motu posset hominem multum vexare. Herbae autem vel harmonia nullam dispositionem causare possent in homine sua naturali virtute, per quam prohibetur Dæmon prædictam commotionem facere. Contingit tamen quandoque quod Diabolo non permittitur hominem vexare, nisi vexatione ita parva, quod per aliquam fortem dispositionem ad contrarium tolleretur totaliter, & tunc aliqua herba vel harmonia possent corpus hominis ita ad contrarium disponere, quod illa vexatio totaliter amoveretur, V.G. Diabolus quandoque posset hominem vexare vexatione tristiæ, ita debiliter, quod per aliquas herbas vel harmonias, quæ haberent causare dilationem & diffusionem spirituum, qui sunt motus contrarij tristiæ, totaliter amoveretur illa tristitia.

Quod autem August. lib. 2. de doctrina Christiana, condemnat, ligaturas & quædam alia, de quibus ibi diffusius scribit, hoc attribuens arti magicæ, hoc est quantum ad illud quod non possunt sua naturali virtute. Quod patet ex hoc, quod dicit sic. Ad hoc genus pertinent omnes ligaturæ atque remedia, quæ Medicorum condemnat disciplina. In quo satis patet quod illa condemnat quantum ad vsum, respectu cuius non habent aliquam efficaciam ex sua naturali virtute.

Quantum autem ad illud quod 1. De Saule Regum cap. 6. habetur. Quod Saul, qui vexabatur à Dæmone, alleviabatur quando David cytharam percutiebat coram eo, & quod spiritus malus recedebat, &c. Sciendum quod benè verum est, quod per tactum cytharæ, virtute naturali illius harmonia, alleviabatur aliquantulum afflictio Saulis, in quantum illa

Quomodo
mitigetur
Musica
Dæmon.

Dæmon
est limita-
ta virtutis

Herbae &
Harmonia
possunt
immutare
dispositio-
nem cor-
poris.

De Liga-
turis.

De Saule
sono cy-
tharæ mi-
tigato.

Vi crucis
David cy-
tharam
pulsans
Dæmonem
abegit.

illa harmonia aliquantulum dulcorabat appetitum eius per auditum: per quam dulcorationem reddebatur minus aptus ad illam vexationem. Sed quoddam spiritus malus recederet quando david cytharizabat, hoc erat propter vim crucis, quod satis expresse dicitur in glossa, ubi sic dicitur; Erat david in canticis musicis eruditus, diversorum sonorum rationabilis, moderatusque concentus. Unitatem essentiae significat, quæ varijs modis quotidie resonat. David malignum spiritum in cythara compescuit, non quia tanta esset vis in cythara, sed in signo crucis: quia in ligno crucis & cordarum extensione, id est, veharum gerebatur, quæ etiam tunc Dæmones effugabat.

QVÆSTIO VI.

Quoad ipsas maleficas Dæmonibus se subijcientes.

Difficul-
tates in
quæstione
de suc-
cubis.

PRO tertia & annexa difficultate, quoad ipsas Maleficas Dæmonibus se subijcientes plura super modum aggreddendi huiusmodi spurcicias possunt difficultari. Primò ex parte Dæmonis, & corporis ab eo assumpti, ex quo elemento sit illud formatum. Secundò ex parte actus, an semper cum infusione feminis ab altero recepto. Tertiò ex parte temporis & loci, an potius in vno tempore, quàm in altero exerceat. Quartò, an visibiliter quoad circumstantias se agitat, ex parte mulierum, an tantummodo illæ, quæ ex huiusmodi spurcitijs procreantur, à dæmonibus frequentantur. Secundò, an illæ quæ ab obstetricibus tempore partus dæmonibus offeruntur. Tertiò an remissior sit in talibus ipsa Venerea delectatio. Ad quæ omnia ad præsens cum non sit respondendum, eo quod tantummodo generalitati studemus, & in secunda parte operis illa singula per eorum opera ex-

planantur: ut patebit in quarto capitulo, ubi de singulis modis fiet mentio. Ideò ad secundum principale tendamus. Et primò, cur in tam fragili sexu hoc genus perfidiæ invenitur amplius quàm in viris. Et erit quæstio prima generalis quoad conditiones generales mulierum. Secunda specialis, cuiusmodi mulieres amplius inveniuntur superstitiosæ, & Maleficæ. Tertia singularis quoad ipsas obstetrices, quæ omnes alias in malitia excedunt.

Cur magis fœmina superstitiosa reperiantur.

QUOD ad primum, cur in sexu tam fragili mulierum maior multitudo Maleficarum reperitur, quàm inter viros. Et quidem in contrarium argumenta deducere non expedit, cum ipsa experientia, præter verborum & fide dignorum testimonia talia facit credibilia. Dicamus sexum non despiciendo, in quo Deus semper magna fecit fortia ut confunderet, quod diversæ à diversis super hæc assignantur rationes. Semper tamen in principali concordantes, Unde & pro mulierum admonitione ipsa materia benè est prædicabilis, affectantque audire, ut experientia sæpe docuit, dummodò discretè proponatur.

Nam aliqui Doctores hanc rationem tradunt. Dicunt enim tria esse in rerum natura, Lingua, Ecclesiasticus, & Fœmina, quæ medium in bonitate & malitia tenere nesciunt, sed ubi limites suæ conditiones excedunt, ibi quendam apicem & supremum gradum in bonitate aut malitia vendicant. In bonitate quidem quando à bono reguntur spiritu, unde & optima sunt. In malitia vero quando à malo spiritu reguntur, unde & pessima efficiuntur.

De lingua enim patet, cum eius ministerio plurima regna fidei Christianæ sunt subiugata, unde & Apostolis Christi

Tria, quæ
medium
in malitia
tenere
nesciunt.

Linguae
bonitas.

Quest. VI. Cur fœm. superstitiosa reperiantur. 41

Prædicator habet linguas canum.

Christi in igneis linguis Spiritus sanctus visus est. Patet & in alijs sapientibus Prædicatoribus quotidie lingua canum, vulnera & vlcera languentis Lazari lingentes. Iuxta illud; Lingua canum tuorum ex inimicis animas eripientes.

S. Dominicus per canem figuratus.

Vnde & dux & pater Prædicatorum ordinis, in figura catuli latrantis, & accensam faculam in ore gestantis præmonstratus est, vt suo latratu vsque ad præsens habeat lupos hæreticos arcere à gregibus ovium Christi.

Patet, & ex quotidiana experientia quod vnus viri prudentis lingua interdum infinitorum hominum strages præpeditur, propter quæ non immerito in eius commendationem Salo. *Prouer. 10.* plura cecinit. In labijs sapientis inuenitur sapientia. Et iterum: Argentum electum lingua iusti, cor impiorum pro nihilo. Iterum: Labia iusti erudiunt plurimos, qui autem indocti sunt in cordis egestate moriuntur. Cuius causa *ibidem* 16. subditur, quia hominis est præparare animum, & Dei gubernare linguam.

Homo præparat animum, sed Deus gubernat linguam.

De mala verò lingua inuenies. *Eccles. 28.* Lingua tertia multos commouit & disperfit illos à gente in gentem, ciuitates munitas destruxit, & domos magnorum effodit. Et dicitur lingua tertia eorum qui inter duas partes contrarias incautè vel maculosè loquuntur.

De secundo scilicet Ecclesiasticis, intellige clericos & religiosos in vtroque sexu Chrysost. *super illud*: Eiecit vendentes & ementes de templo. Sicut omne bonum à sacerdotio, ita omne malum ab eo egreditur. Hieronymus in *epistola ad Nepotianum*: Negociatorem clericum, ex inope diuitem ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuga. Et beatus Bernardus *homilia 23. super Cant. loquens de clericis* dicit. Si insurgeret apertus hæreticus, mitteretur foras & arefceret, si violentus inimicus, absconderent se forsitan ab eo boni.

Malitia lingua. Quid tertia lingua.

A sacerdotio omne bonum & omne malum egreditur. Clericus negotiator quasi pestis fugiendus.

Nunc verò quomodò abijcient, aut quomodo abscondent se. Omnes amici, & tamen omnes inimici, omnes domestici, & nulli pacifici, omnes proximi & omnes quæ sua sunt quærunt.

Et *alibi*: Nostri Prælati facti sunt Pilati, nostri pastores facti sunt tonsores. Et loquitur etiam de Prælatis religioforum, qui onera grauia inferioribus imponunt, digito autem suo minimo non tangerent. Et Greg. *in pasto.* dicit: Nemo amplius in Ecclesiâ nocet, quàm qui perversè agens, nomen vel ordinem sanctitatis habet, delinquentem namque hanc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reverentia ordinis peccator honoratur. De religiosis etiam dicit B. August. *ad Vincentium Donacianum*: Simpliciter fateor charitati vestre coram Domino Deo nostro, qui testis est super animam meam ex quo Deo servire cœpi, quantum difficilè expertus sum peiores, sicut & meliores non possè inueniri, quam qui in monasterijs defecerunt, aut profecerunt.

Prælati facti Pilati, Pastores sunt tonsores.

Pro reverentia ordinis peccator honoratur.

De mulierum verò malitia disseritur *Ecclesiast. 25.* Non est caput nequius super caput colubri, & non est ira super iram mulieris. Commorari leoni & draconi plus placebit, quàm habitare cum muliere nequam. Et inter plura, quæ sequuntur & præcedunt *ibidem* de muliere nequam, concludit: Brevis est omnis malitia super malitiâ mulieris. Hinc Chry. *super Matt. 19.* Non expedit nubere. Quid aliud est mulier nisi amicitia inimica, ineffugabilis poena, necessarium malum, naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, delectabile detrimentum, malum naturæ bono colore depicta. Ergo si dimittere illam peccatum est, cum oportet tenere, iam verò tormentum necessarium est, vt aut dimittentes adulteria faciamus, aut quotidianas pugnas habeamus. Tullius deniq. 2. *Rhetorica* dicit:

De malitia mulierum.

Mulier necessarium malum.

dicit : Viros ad vnumquodque maleficium singulæ, id est, plures cupiditates impellunt, mulieres ad omnia Maleficia cupiditas vna ducit. Muliebrium enim vitiorum omnium fundamentum est avaritia. Et Seneca in suis *Tragæd.* aut amat aut odit mulier, nisi tertium dedisse est : flere fœminam est mendacium. Duo genera lachrymarum habentur in oculis fœminarum, veri doloris vnum, insidiarum aliud. Mulier cum sola cogitat, mala cogitat.

Muliebrium
vitiorum
fundamē-
tum est
avaritia.

De bonis
mulieribus.

De bonis autem mulieribus tanta laus est, ut etiam beatificasse viros legantur, & saluasse gentes, terras & vrbes: Patet de Iudith, Delbora, & Hester. Hinc Apost. 1. *Cor.* 7. Si qua mulier habet virum, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum: sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem, Idem *Eccl.* 26. dicitur: Mulieris bonæ, beatus vir, numerus enim annorum duplex. Multa ibi narrat laudabilissima per totum ferè capitulum de excellentia bonarum. Et *Pron. ult.* de muliere forti.

Quæ omnia etiam in nouo Testamento in fœminis claruerunt, ut in virginibus, & alijs sanctis fœminis, quæ per fidem gentes & regna ab Idololatriæ cultu ad Christianam religionem deduxerunt. Si quis inspicere velit Vincent. in *spe. histor. lib.* 20. *cap.* 9. de regno Vngariæ per Giliam Christianissimam. Et de regno Francorum per Clotildem virginem, & Clodoveo desponsatam inspiciat, & mira inueniet: Vnde quæcunque vituperationes leguntur, in concupiscentiam carnis interpretari possunt, ut semper mulier pro carnis concupiscentia intelligatur. Iuxta illud: Inveni amariorem morte mulierem, & bona mulier subiecta carnis concupiscentia.

Vituperationes mulierum vt intelligenda.

Sunt & alij alias rationes assignantes, cur in maiore multitudine reperiuntur fœminæ supersticiosæ quam

vir. Prima est, quia pronæ sunt ad credendum: & quia principaliter Dæmon, quærit corrumpere fidem, idem potius eas aggreditur. Vnde & *Eccl.* 19. Qui citò credit, leuis est corde, & minorabitur. Secunda causa est, quia à natura propter fluxibilitatem complexionis facilius sunt impressionis ad revelationes capiendas per impressionem separatorum spirituum: qua complexione etiam, cum bene vtuntur, multæ bonæ sunt, cum malæ, peiores sunt.

Tertia causa, quia lubricam habent linguam: & ea quæ mala arte sciunt, eis comparibus fœminis vix celare possunt seque occultè, cum vires non habeant, per maleficia vindicare quærunt facilius. Vnde *Eccl. vi supra:* Commorari leoni & draconi plus placebit, quam habitare cum muliere nequam. Brevis omnis malicia super malitiam mulieris. Item potest & addi illa, cum fluxibiles sunt, sicut & faciunt.

Mulieres
sunt in-
continen-
tis linguæ.

Sunt & tertij alias rationes assignantes quas prædicatores cautè debent proponere: & dicere quod licet in veteri testamento, scripturæ vt plurimum mala loquuntur de mulieribus, & hoc propter primam prævaricatricem mulierem, scilicet, Evam, & imitatrices eius, tamen & post in nouo testamento propter mutationem nominis, vt Eva in Ave (vt ait Hiero.) Totum quod intulit maledictio Evæ, totum abstulit benedictio Mariæ. Vnde plurima & semper laudabilia sunt de ipsis prædicanda.

Eva in
Ave.

Sed quia adhuc modernis temporibus hæc perfidia amplius in mulieribus, quam in viris inuenitur, ut ipsa experientia docet, curiosus causam investigando, ultra præmissa dicere possumus, quod in omnibus viribus, tam animæ, quam corporis, cum sint defectuosæ, non mirum, si plura maleficia in eos, quos æmulantur, fieri procurant.

Quantum enim ad intellectum, seu ad intelligendum spiritualia alterius videntur

Quæstio VI. Cur fœm. superstitiosæ reperiuntur. 43

dentur esse speciei à viris cui auctori-
tas & ratio cum variis scripturæ exem-
plis alludit. Terentius ait : Mulieres
fermè vt pueri leui sententia sunt. Et
Lactantius, 3. *Institutionum*. Numquid
aliquam mulierem philosophiam sci-
uisse nisi Temesten. Et *Prover.* 11. quasi
describens mulierem dicit : est circulus
aureus in naribus suis, mulier pulchra
& fatua.

Ratio naturalis est, quia plus carnalis viro existit, vt patet in multis carnalibus spurcitiis : Quì etiam defectus notatur in formatione primæ mulieris, cum de costa curua formata fuit, id est, de costa pectoris, quæ est torta, & quasi contraria viro. Ex quo defectu etiam procedit, quòd cum sit animal imperfectum, semper decipit. Nam dicit Cato : Instruit insidias lachrymis dum fœmina plorat. Et illud : Dum fœmina plorat decipere laborat. Patet in vxore Samsonis, quæ multum infestans eum, ad declarandum sibi problema propositum fodilibus ab eo expositum eis reuelauit, & sic decepit. Patet in prima muliere, quod ex natura minorem habet fidem, cum dixit serpenti interroganti, quare non ederent de omni ligno paradisi. Respondit de omni, &c. ne fortè moriamur : in quo ostendit se dubitare, & fidem non habere ad verba Dei, quæ omnia etiam Etymologia nominis demonstrat. Dicitur enim Fœmina à Fe, & minus : quia semper minorem habet & seruat fidem : Et hoc ex natura, quoad fidelitatem : licet ex gratia & natura fides in beatissima Virgine nunquam defecerit, cum tamen in omnibus viris defecisset tempore Passionis Christi.

Mala ergo mulier ex natura cum citius in fide dubitat, etiam citius fidem abnegat, quod est fundamentum in maleficis.

Quantum denique ad aliam potentiam animæ, scilicet voluntatem ex natura, cum odit aliquem, quem prius

amauit, tunc æstuat per iram & impatientiam, & sicut maris æstus semper bullit & currit, sic talis ex tota impatientiens. Alludit huic rationi, auctoritas diuersa. *Eccles.* 25. Non est ira super iram mulieris. Et Senec. *Trag.* 8.

*Nulla vis flamma tumidique venti,
Tanta nec teli metuenda torti,
Quanta cum coniux viduata tadis.
Ardet, & odit.*

Patet in muliere quæ falsè accusauit Ioseph, & incarcerare fecit, quia noluit sibi in scelus consentire adulterij, *Genes.* 30. Et reuera potissima causa deficiens in augmentum Maleficarum est dolorosum duellum inter maritatas & non maritatas fœminas, & viros : immò & inter ipsas fœminas sanctas, quid tunc de cæteris : Vides enim in *Genesi* quanta fuit impatientia & inuidia Saræ, ad Hagar postquam concepit. *Genes.* 21. Quanta Rachel ad Liam propter filios, quos non habebat Rachel *Genes.* 30. Quanta Annæ ad Phenennam fœcundam, ipsa sterili existente. 1. *Reg.* 1. Quanta Mariæ ad Moysen. *Num.* 12. Vnde murmurauit, & detraxit Moysi, propter quod & lepra percussa. Quanta Marthæ ad Magdalenam, ipsa sedente, & Martha ministrante. *Luc.* 10. Vnde & *Eccles.* 37. Tracta cum muliere de his quæ æmulatur : quasi dicat non esse tractandum cum ea, quia semper æmulatio, id est, inuidia est in mala muliere. Et quæ inter se sic agitantur, quanto magis aduersus viros.

Quare etiam vt narrat Valerius Phoroneus rex Græcorum, die qua mortuus est, dixit Leontio fratri suo, ad summam felicitatem nihil mihi deesset, si mihi semper vxor defuisset. Cui Leontius. Et quomodo vxor obstat felicitati ? Et ille, Multi hoc omnes sciunt. Et Socrates Philosophus interrogatus, si ducenda esset vxor. Respondit : Si non capies, solitudo erit tibi, excipiet hinc generis interitus, hinc hæ-

Stimulatio & impatientia mulierum.

Felix per se, felicissimus si celebs.

Sine vxore solitudo, cum vxore solitudo.

res alienus. Sed si ceperis illam, perpetua sollicitudo, conquestus querularum, dotis exprobratio, affinium grave, supercilium, garrula focrus lingua, successor alieni matrimonij, incertus liberorum eventus. Hæc dixi ut expertus. Nam ut ait Hieron. *contra Iovinianum*. Hic Socrates duas habuit vxores, quas ingenti patientia sustinens, non potuit tamen ab earum contumelijs clamoribus & vituperationibus liberari. Vnde quadam die ipsis querulantibus contra eum, ipse domum egressus, ut earum molestias evitaret, cum ante domum sederet, proiecerunt illæ mulieres super eum aquam immundam: Super quo ipse non perturbatus, quia Philosophus ait, Sciebam quod post tonitrua pluviae sequerentur.

De vxore
submersa
qua sita
adverso
flumine.

Et de quodam legitur, cuius vxor submersa erat in fluvio, quod cum quæreret cadaver eius ad educendum de aqua ibat per fluvium contra aquam, & interrogatus causam: cum res graves descendant infra & non supra, quare quæreret contra aquam, Respondit: Mulier ista in vita, semper fuit contraria dictis & factis sive mandatis meis, ideò quæro contrario modo, si fortè etiam mortua contrariam voluntatem ultra consuetum tenuisset.

Mulieres
sunt vin-
dicabiles.

Et quidem sicut ex primo defectu intelligentiæ abnegationem fidei facilius incurrunt: ita ex secundo, scilicet inordinatis affectionibus & passionibus varias vindictas quærunt, excogitant & infligunt, sive per Maleficas, sive alijs quibuscunque modis. Vnde non mirum tantam multitudinem maleficarum in hoc genere existere.

Natura
sunt mu-
lieres im-
morigeræ.

Quantum insuper defectum in memorativa potentia, cum hoc sit in eis ex natura virium, nolle regi; sed suos sequi impetus, sive quacunque pietate: ad hoc studet, & cuncta memoria disponit. Vnde Theophrastus: Si totam domum ei commiseris ad serviendum,

& si aliquid tuo arbitrio reservaveris etiam minimum vel magnam fidem sibi adhiberi non putabit, & iurgia concitabit: nisi citò consulueris, parat venena, aruspices & ariolos consulit: ecce maleficia.

De Gyna-
cocratia
iudicium
Ciceronis.

Sed quale sit dominium mulierum, audi Tullium in *paradox*. Nunquid ille liber est cui mulier imperat, leges imponit, præscribit, iubet, vetat quod ei videtur, nec illi imperanti aliquid negare potest vel audet. Ego istum non modò servum, sed nequissimum servorum appellandum puto, licet amplissima familia natus sit. Vnde & Seneca in *persona furiosa Medea*: Quid ammodo cessas, sequere felicem impetum, pars ista vltionis qua gaudes quota est, &c. Vbi multa ponit, ostendens quod mulier non vult regi, sed suo impetu procedere etiam in damnum suum: Sicut de multis legitur mulieribus, quæ vel ob amorem, vel dolorem, quia vindictas facere non potuerunt, seipsas occiderunt.

Sicut de Laodice narrat Hieron. super Daniele: quæ existens vxor regis Antiochi regis Syriæ, zelans ne plus amaret Berenicem, quam etià habebat vxorem, Berenicem & filiam eius ex dicto Antiocho prius fecit occidi, & post seipsam veneno occidit. Vnde: Quia non vult regi,

De Laodi-
ce & Bere-
nice regi-
nis Syriæ.

sed suo impetu procedere. Ideò Chrysost. non immeritò dicit: O malum omni malo peius, mulier mala, sive illa pauper sit, sive dives. Si enim vxor divitis sit, non cessat nocte & die virum calidis stimulare sermonibus, blanda nequiter, & importuna violenter. Si verò pauperem virum habet, ipsum quoque ad iracundiam & rixas incitare non desinit. Et si vidua sit, ipsa per semetipsam omnes despiciat passim, & ad omnem audaciam spiritu superbiæ inflammatur.

Aut blan-
ditijs, aut
importu-
nitate in-
stigant vi-
ros mulie-
res.

Quæramus, inveniimus ferè, omnia mundi Regna propter mulieres fuisse everfa. Primum enim quod fuit regnum felix, scilicet Troia, propter raptum

Omnia
ferè mun-
di Regna
propter
mulieres
everfa.

vnius

vnus fœminæ, scilicet Helenæ, destrutum est multis millibus Græcorum occisis. Regnum Iudæorum multa mala exterminia habuit propter pessimam Iezabel, & filiam eius Athaliam, reginam in regno Iudæ, quæ occidi fecerat filios filij, vt eo mortuo ipsa regnaret: sed vtrique occisa Regum Romanorum multa mala sustinuit propter Cleopatram Reginam Ægypti, pessimam mulierem. Et sic de aliis. Vnde non mirum, si mundus iam patitur ob malitiam mulierum.

Demum inspiciendo corporis ipsius carnalia desideria: vnde innumera nocumenta vitæ humanæ contingunt: Vt meritò cum Carone Vticen. dicere possumus: Si absque fœmina posset esse mundus, conuersatio nostra non esset absque Diis. Cum reuera, si mulierum non essent nequitia, etiam tacendo de maleficiis, adhuc ab innumeris periculis mundus remaneret exoneratus. Valerius ad Rufinum: Chimæram mulierē esse nescis, sed scire debes: quod monstrum illud triforme insigni venustetur facie leonis olentis, maculetur ventre capræ, virulenta cauda viperæ armetur, vult dicere: Quod aspectus eius pulcher, tactus fœtidus, conuersatio mortifera.

Audiamus, & aliam proprietatem per vocem. Nam sicut est mendax in natura, sic & in loquela, nam pungit, & tamen delectat. Vnde & earum vox cantui Syrenarum assimilatur, quæ dulci melodiam transeuntes attrahunt, & tamen occidunt. Occidunt quidem, quia ex marsupio euacuant, vires auferunt, & deum perdere cogunt. Iterum Valerius ad Rufinum: Hæc loquens placet delectatio: & pungit delictum, flos veneris rosa est, quia sub eius purpura multi latitant aculei. *Proverb. 5.* Niti-dius oleo guttur eius, id est, locutio nouissima eius amara quasi absynthium.

Audiamus & aliam in eius incessu, statu & habitu, ibi est vanitas vanita-

tum. Non est homo in mundo, qui tantum studeat placere deo benigno, quantum mulier etiam mediocris, suis vanitatibus studet hominibus placere. de quo exemplum in vita S. Pelagiæ, quando dedita mundo discurrebat per Antiochiam ornata nimis: quam Sanctus pater, Nominus nomine videns; flere cepit, & dixit sociis: quod toto tempore vitæ suæ tantam diligentiam nunquam adhibuerat deo placere, &c. quæ demum orationibus eius conuersa est.

Hæc est de qua *Ecc. 7.* & de qua iam Ecclesia lamentatur propter ingentem multitudinem Maleficarum. Inueni amariorem morte mulierem, quæ laqueus est venatorum, sagena cor eius, vincula sunt manus eius, qui placet deo, fugiet illam, qui autem peccator est, capietur ab ea. Amarior est morte, id est, diabolo: *Apoc. 6.* Nomen illi mors: Nam licet diabolus duxit Euam ad peccandum, Eua tamen seduxit Adam. Et sicut peccatum Eux non induxisset nobis mortem animæ & corporis, nisi subsequuta fuisset culpa in Adam, ad quam induxit Eua, & non diabolus, idè amarior morte.

Iterum amarior morte, quia hæc naturalis, & interimit tantum corpus, sed peccatum à muliere inchoatum occidit animam, priuando gratia, & corpus similiter in pœnam peccati ducit.

Iterum amarior morte, quia mors corporalis, est inimicus manifestus & terribilis, sed mulier inimicus blandus & occultus.

Et idè amarior & periculosior laqueus iam non dicitur venatorum, sed dæmonum. Quia iam capiuntur homines non solum per carnalia desideria, eas videndo & audiendo cum earum facies sit ventus vrens, & vox serpentis sibilus. Iuxta Ben. Verum etiam innumeros malefacièdo homines, & iumeta. Sagena dicitur cor eius, i. inscrutabi-

bitu muliercularum. De S. Pelagia.

Cur mulier amarior morte.

Eux peccatum nō induxisset mortem, nisi culpa Adam, accessisset.

Mulierum facies est ventus vrens.

Sagena
cor mulie-
rum, ma-
nus sunt
vincula.

lis malicia, quæ in cordibus earum re-
gnat. Et manus sunt vincula ad detinen-
dum, vbi manum ad malefaciendum
creaturæ apponunt, tunc diabolo coo-
perante, hoc efficiunt quod præten-
dunt.

Quatuor
infatiabi-
lia.

Concludamus. Omnia per carnalem
concupiscentiam, quæ quia in eis est
infatiabilis. *Prouerb. penultimo*, Tria
sunt infatiabilia, &c. & quartum quod
nunquam dicit, Sufficit, scilicet nos
vulua. Vnde & cum Dæmonibus, causa
explendæ libidinis se agitant. Plura hæc
deduci possent, sed intelligentibus satis
apparet, non mirum quod plures repe-
riuntur infectæ hæresi maleficorum
mulieres quàm viri. Vnde & conse-
quenter hæresis dicenda est non male-
ficorum, sed maleficarum, vt à potiori
fiat denominatio. Et benedictus altissi-
mus, qui virilem speciem à tanto fla-
gitio vsque in præsens præseruat: in quo
vtrique cum sic pro nobis nasci & pari
voluit, idèd & ipsum priuilegiavit.

Dicendū
hæresis
Malefica-
rum, non
Malefico-
rum.
Priuile-
gium viri
à Malefi-
cio.

*Cuiusmodi mulieres præ cæteris inueniun-
tur superstitiosæ, & maleficæ.*

Tria præ-
cipua vi-
tia mulie-
rum.

Quod ad secundum, cuiusmodi mu-
lieres præ cæteris inueniuntur su-
perstitiosæ & maleficiis infectæ. Dicen-
dum, quod ex præcedenti quæstione
patuit, quod quia tria generalia vitia,
scilicet, infidelitas, ambitio & luxuria:
præcipuè in malis mulieribus, regnare
videntur. Idèd illæ præ cæteris malefi-
ciis intendunt, quæ præ cæteris illis
vitiis deditæ sunt. Iterum quia inter
illa tria vltimum ampliùs prædomina-
tur, idèd quia infatiabile, &c. Idèd &
illæ inter ambitiosas ampliùs infectæ
sunt, quæ pro explendis suis prauis
concupiscentiis ampliùs inardescunt, vt
sunt adulteræ, fornicariæ, & magna-
torum concubinæ.

Magnato-
rum con-
cubinæ.

Et hoc ex septemplici maleficio, vt
in bulla tangitur. Venereum actum &

conceptus in vtero variis inficiendo
Maleficiis. Primò, mentes hominum
ad inordinatum amorem, &c. immu-
tando: Secundo, vim generatiuam im-
pediendo. Tertiò, membra illi actui
accommoda auferendo. Quartò, ho-
mines præstigiola arte in bestiales for-
mas mutando. Quintò, vim genera-
tiuam, quo ad fœmellas destruendo.
Sextò, abortum procurando. Septimò
infantes Dæmonibus offerendo, absque
alijs animalibus & terræ frugibus, qui-
bus varia nocumenta inferunt: de qui-
bus in sequentibus tractabitur. Sed ad
præsens, de nocumentis hominum de-
mus rationes.

Septem
maleficia
ad a&um.
Venereum
pertinen-
tia.

Et prima conclusio, super eos, quos
maleficiunt ad amorem vel odium
inordinatum. Et post eadem materia
pro maiori intelligentia sub difficultate
est discutienda. Conclusio autem hæc
est. Nam sanctus Thomas in 4. dist. 34.
de impedimèto maleficali pertractans,
sicut ostendit quare permittitur Diabo-
lo à Deo maior potestas maleficij super
actus Venereos hominis, quàm super
alios: rationes assignando. Ita dicere à
simili oportet, quod hæ mulieres am-
pliùs infestantur, quæ his actibus am-
pliùs deseruiunt.

Quare
Dæmon
plus mali
potest in
actibus
Venereis.

Dicit enim, quod quia corruptio
peccati prima, per quam homo factus
est seruus diaboli, in nos per actum ge-
nerantem deuenit: Idèd maleficij po-
testas permittitur Diabolo à Deo in
hoc actu magis quàm in alijs. Sicut
etiam in serpentibus magis ostenditur
virtus Maleficorum, vt dicitur, quàm
in alijs animalibus, quia per serpentem
Diabolus tanquam per suum instru-
mentum mulierem tentauit. Vnde etiã,
vt postea subdit, licet matrimonium
sit opus Dei, tanquam ab eo institutum,
adhuc per opera Diaboli interdum de-
struitur. Non quidem per violentiam,
quia censeretur sic fortior Deo: sed ex
Diuina permissione, procurando impe-
dimentum

Cur circa
Serpentes
magis vis
Malefico-
rum ver-
setur.

dimentum actus coniugalis, vel temporale, vel perpetuum.

Philocaprio,

Ex quibus hoc quod experientia docet dicamus, quoddam propter huiusmodi spurcicias explendas, tam erga se, quam & sæculi potentes, cuiuscunque etiam status & conditionis, innumera Maleficia pertractant, eorum animos ad amorem illicitum, vel Philocaptionem ad eum immutando, ut nulla confusione, aut persuasione ab eis desistere valeant. Ex quibus etiam & exterminium fidei, seu periculum intolerabile quotidie imminet, quoddam eorum animos immutare taliter sciunt, quoddam eis nullum nocumentum siue per se, siue ab alijs fieri permittant, sicque quotidie crescunt. Et utinam experientia nos minimè edocuisse, imò & odia talia etiam in Sacramento matrimonij coniunctis suscitata per maleficia, & similiter per infirrigationes generatiuæ potentia, ut nec redditionem nec exactionem debiti matrimonialis locum pro prole habere valeant. Sed quia amor, & odium in anima existunt, quam etiam Dæmon intrare nequit, ne alicui hæc quasi incredibilia videantur: sub quæstione sunt discutienda: cum etiam opposita iuxta se posita magis elucescunt.

QVÆSTIO VII.

An malefici mentes hominum ad amorem, vel odium valeant immutare.

QUæritur an Dæmones per ipsas malefices, mentes hominum ad amorem, vel odium inordinatum mutare, & incitare valeant, & arguitur, quoddam non secundum præmissa. Tria sunt in homine, voluntas, intellectus, & corpus. Primum Deus sicut habet per se regere (quia cor regis in manu Domini,) ita secundum per Angelum

illustrare, & ipsum corpus per influxus cælestium corporum dirigere. Præterea intra corpora Dæmones non possunt esse illa immutando, ergo minus intra animam, eius potentij odium vel amorem immittendo. Patet consequentia: quia ex natura maiorem habet potestatem supra corporalia, quam supra spiritualia. Et quidem quoddam non possunt immutare, supra patuit in plerisque locis: Quia nullam formam substantialem vel accidentalem inducere possunt, nisi adminiculo alicuius alterius agentis, sicut etiam quilibet alius artifex. Est etiam ad idem cap. 26. *quæstione quinta, episco. in fine.* Qui credit aliquam creaturam posse transmutari in melius, vel in deterius nisi ab ipso omnium creatore, infideli & pagano deterius est.

Præterea omne agens ex proposito, cognoscit suum effectum. Si igitur diabolus posset mentes hominum immutare ad odium, vel amorem, posset internas cogitationes animæ videre, quoddam contra illud, quoddam in libro de Ecclesiasticis dogmatibus dicitur: diabolus internas cogitationes non potest videre. Et iterum ibidem: Non omnes cogitationes nostræ malæ à diabolo excitantur, sed aliquoties ex nostri affectus motu emergunt.

Diabolus non est scrutator cordium,

Præterea amor & odium, sunt circa voluntatem, quæ radicitur in anima, ergo non possunt causari à diabolo quacunque arte. Tenet consequentia: quia illabi animæ, (ut dicit Aug.) illi soli est possibile, qui eam creauit.

Nemo illi labitur animæ, nisi eius creator.

Præterea si dicatur, quoddam post mouere sensitiuas interiores, & sic consequenter voluntatem, non valet: Quia vis sensitiua est dignior, quam vis nutritiua. Sed diabolus non potest formare actum virtutis nutritiua, ut formet carnem aut os, ergo etiam non potest causare aliquem actum interiorum virium animæ.

Diabolus
causat
etiam cir-
ca animā.

Sed contra. Diabolus non solum vi-
sibiliter, sed etiam inuisibiliter homines
tentare dicitur: hoc autem falsum esset,
nisi interius circa animam, & eius po-
tentiam aliquid causare posset. Præte-
reā Damasc. *in suis sententiis*: Omnis
malitia & omnis immunditia à Diabo-
lo excogitata sunt. Et Dionys. 4. *cap. de*
Divi. nom. Multitudo Dæmonum,
causa omnium malorum, & sibi &
alijs.

Responsio: hic primò danda est di-
stinctio de causa: & secundò qualiter
potest interiores potentias animæ im-
mutare, dicuntur Sensitivæ interiores,
& sic tertio concludetur propositum.

Causa ali-
cuius di-
citur du-
pliciter.

Quò ad primum, considerandum est:
quòd causa alicuius potest aliquid dici
dupliciter. Vno modo directè, alio mo-
do indirectè. Indirectè quidem, sicut
cùm aliquid agens, causat aliquam di-
spositionem ad aliquem effectum, di-
citur esse occasionaliter & indirectè
causa illius effectus. Sicut si dicatur,
quòd ille, qui secatur ligna est occasio
combustionis ipsorum: Et hoc modo
dicere possumus, quòd Diabolus est
causa omnium peccatorum nostrorum:
quia ipse instigavit primum hominem
ad peccandum: ex cuius peccato con-
sequuta est in toto genere humano
quædam pronitas ad omnia peccata. Et
sic intelligenda sunt verba Damasceni
& Dionysij.

Directè autem dicitur aliquid esse
causa alicuius, in quantum operatur
directè ad illud, & hoc modo Diabo-
lus non est causa omnis peccati, Non
enim omnia peccata committuntur
Diabolo instigante, sed quædam ex
libertate arbitrij, & carnis corruptio-
ne. Quia ut Origines dicit: Etiam si
Diabolus non esset, homines haberent
appetitum cibi, & Venereorum & hu-
iusmodi. Circa quæ inordinationes
multæ contingunt, nisi per rationem
talís appetitus refrenetur. Refrenare

Esti Dia-
bolus non
esset, ve-
neresca-
grarent
homines.

autem in ordine huiusmodi appetitum,
subiacet libero arbitrio, super quem
etiam Diabolus minùs habet pote-
statis.

Sed quia per hanc distinctionem
non possumus discernere, qualiter in-
terdum amor illicitus, seu philocaptio
procurari potest, est ulterius aduertend-
um, quòd Diabolus, licet non possit
esse causa illius inordinati amoris, di-
rectè cogendo hominis voluntatem,
potest tamen esse per modum persua-
dentis. Et hoc iterum dupliciter, scilicet
visibiliter & inuisibiliter. Visibiliter,
sicut cùm in alia specie hominis sensi-
biliter etiam apparet ipsis Maleficis, &
cis sensibiliter loquitur, & persuadet
peccatum. Sicut tentavit primos pa-
rentes in Paradiso in specie serpentis,
Christum in deserto in aliqua specie ei
visibiliter apparens.

Per modum
persua-
dentis co-
git Dia-
bolus vo-
luntatem.

Et quia non est putandum, quòd so-
lùm sic persuadeat hominem, quia se-
queretur, quòd nulla alia peccata fie-
rent ex instructione Diaboli, nisi quæ
Diabolus visibiliter apparens persua-
deret. Ideò dicendum est, quòd etiam
inuisibiliter instigat hominem ad pec-
candum. Quòd quidem sit dupliciter,
per modum persuasionis, & per mo-
dum dispositionis. Per modum per-
suasionis, sicut cùm proponitur aliquid
virtuti cognitivæ ut bonum. Et hoc
potest fieri tripliciter: Quia vel propo-
nitur quantum ad intellectum, vel
quantum ad sensum interiorem, vel
exteriorem. Quantum ad intellectum
quidem: quia intellectus humanus po-
test adiuvari ab Angelico intellectu
bono, vel aliquid cognoscendum per
modum illuminationis cuiusdam, ut
Dionysius dicit: Ratio, quia sicut in-
telligere, secundum Philosophum, est
quoddam pati: Ideò potest imprimere
in intellectum aliquam speciem, unde
actus intelligendi elicitur.

Intellige-
re est ali-
quod pati.

Et si dicatur, quòd diabolus etiam
hoc

hoc facere posset sua virtute naturali, quæ non est diminuta, vt patet ex præcedente. Dicendum, quòd non potest per modum illuminationis, sed per modum persuasionis. Ratio, quia intellectus hominis, est istius conditionis, quòd quantò magis illuminatur, tantò magis cognoscit verum, tantò magis potest sibi cavere à deceptione. Et quia hanc deceptionem Diabolus finaliter intendit, idè quæcunque eius persuasio non potest dici illuminatio, licet possit dici revelatio in quantum, per impressionem quandam in vires sensitivas interiores, aut exteriores, vbi visibiliter persuaderet, aliquid imprimeret: vnde intellectualis cognitio persuaderetur ad aliquem actum exercendum.

Persuasio
Diaboli
dicitur
revelatio
non illu-
minatio.

Quòd qualiter fieri potest, videlicet, vt in vires interiores aliquid imprimere possit. Advertendum est, quòd quia corporalis natura nata est naturaliter moveri localiter à spirituali. Patet hoc in corporibus nostris, quæ ab animabus moventur: Similiter in corporibus cœlestibus. Non est autem apta, nata formari ab ea immediatè, & loquimur præcipuè de formis à foris manendo, non ab informando. Vnde oportet, quod concurrat aliquod corporale agens, vt probatur in 7. metaph. Materia corporalis naturaliter obedit bono vel malo Angelo ad motum localem: Quo stante, quia Dæmones sic per motum localem semina colligere possunt & coniungere, seu adhibere aliis effectibus mirabiliter faciendis: Vt de Magis Pharaonis contigit, vbi produxerunt serpentes, & vera animalia: vbi debita activa debitis passivis coniungebant. Idè quæcunque ex motu locali materiæ corporali accidere possunt, nihil prohibet per Dæmones fieri, nisi divinitus impediuntur.

Magi Pha-
raoni. ve-
ros ser-
pentes
produxerunt.

Quo iterum statuto, sic volumus intelligere, quomodo potest phanta-

Mall. Malefic. Tom. I.

siam hominis & interiores potentias sensitivas incitare ad apparitiones & impetuosos actus per motum localem. Notandum quòd sicut Philosophus in libro de somno & vigilia, assignat causam apparitionis somniorum per motum localem: ex eo quòd cum animal dormit, descendente plurimo sanguine ad principium sensitivum, simul descendunt motus sive impressiones, relictæ ex sensibilibus motionibus præteritis, & quæ conservatæ fuerunt in spiritibus, sive virtutibus sensibilibus interioribus, quæ sunt Phantasia seu imaginatio: quæ idem sunt, secundum sanctum Thomam, vt patebit.

De Appa-
ritionibus.

Est enim Phantasia, seu imaginatio quasi thesaurus quidam formarum per sensus acceptarum. Vnde contingit, quod ita movet principium apprehensivum, id est, potentiam conservatoriam specierum, quòd apparent in Phantasijs ita recenter: ac si tunc principium sensitivum à rebus ipsis exterioribus recenter immutaretur.

Verum est, quòd non omnes hæc intelligunt, sed si quis se occupare vellet, considerare haberet numerum & officium sensuum interiorum: qui secundum Avicennam in libr. de anima, licet dicas esse quinque, scilicet, Sensum communem, Phantasiam, Imaginativam, Æstimativam, Memoriam: Tamen secundum B. Thom. in prima parte quæst. 79. dicit, esse quatuor tantum, eò quòd potentiam imaginativam, & phantasiam ponit vnam. Timetur prolixitas, idè obmittitur declaratio, eò quòd etiam quia in plerisque locis de his pertractatur.

Quinque
officia
sensuum.

Tantummodò hoc quod dictum est, phantasiam esse thesaurum formarum, & alicui videretur memorativam esse huiusmodi, distingue, quia phantasia est thesaurus, seu conservatorium formarum per sensum acceptarum, memoria autem thesaurus intentionum, quæ

G per

Memoria
est thesau-
rus inten-
tionum.

per sensum non accipiuntur. Quis enim videns Lupum, fugit non propter indecentiam coloris, aut figuræ: quæ sunt formæ receptæ à sensibus exterioribus, & repositæ in Phantasia, sed fugit quia inimicus naturæ. Et hoc habet per quandam intentionem, & apprehensionem existimativa, quæ apprehendit ut nocivum, & canem ut amicum. Sed conservatorium illarum intentionum est memoria: quia recipere & retinere, in corporalibus reducuntur ad diversa principia: nam humida benè recipiunt, & malè retinent, è contrario autem est de siccis.

Somniorū
apparitio-
nes.

Ad propositum. Hoc quod contingit in dormientibus de apparitionibus somniorum ex spiritu, id est, specierum in conservatorijs repositarum motu, & ex hoc naturali motu locali propter commotionem sanguinis & humorum, ad principia illa, id est, ad virtutes sensitivas interiores: & dicimus motu locali intrinseco in capite & in cellulis capitis.

Hoc etiam potest accidere ex consimili motu locali per Dæmones procreato. Et non tantum in dormientibus, sed & vigilantibus: in quibus Dæmones possunt admoveere & commovere interiores spiritus & humores, ut species conservatæ in conservatorijs educantur de thesauris ad principia sensitiva, id est, ad virtutes illas Imaginativam & Phantasticam, ut res aliquas habeat talis imaginariè: & talis dicetur interior tentatio.

Et non mirum, quod Dæmon hoc possit sua naturali virtute, cum quilibet homo per se vigilans, & usum rationis habens, vel voluntariam commotionem specierum conservatarum educere potest de suis thesauris, scilicet conservatorijs huiusmodi species, ut res aliquas ad suum placitum imaginetur, quo stante iam clarè intelligitur materia de amore illicito.

Ligatio
rationis à

Nam quia Dæmones, ut dictum est,

commovere possunt huiusmodi species, Dæmoni-
bus.

&c. faciunt ista dupliciter. Aliquando absque ligamine vsus rationis, ut de tentatione dictum est, & per exemplum de voluntaria adhæensione, quæ interdum fit. Aliquando autem quod totaliter vsus rationis ligetur. Et hoc etiam possumus exemplificare per naturales quosdam defectus: ut in phreneticis, & ebrijs: ergo non mirum, quod Dæmones sic ligare possunt, Deo permittente, usum rationis: & tales dicuntur Arreptitij: & inde Arreptitius, ab arripio arripis, quia arreptum à Dæmone. Et hoc dupliciter, vel absque Malefica, & maleficio, vel cum ea absque maleficio. Quia ut Philosophus in præfato libro dicit, quod aliquis in passione existens, à modica similitudine movetur, sicut amans ex modica similitudine amati, & sic odium habens. Ideò Dæmones, qui per actus hominum experiuntur, quibus passionibus magis subduntur, illos ad huiusmodi amorem vel odium inordinatum instigant eo fortius, in eorum imaginationem & efficacius imprimendo hoc, quod contendunt, quantum etiam id facilius possunt. Facilius autem possunt, quantum etiam amans facilius speciem reservatam ad principium sensitivum, id est, imaginationem educit, & in eius cogitatione delectabilius moratur.

Arreptitij

Quomodo
odium vel
amor per
Dæmones
excitetur.

Cum malefico verò, quando talia per Maleficas, & ad Maleficarum instantiam propter pactum initum cum eis procurat: de quibus enumerare præ multitudine tam in spiritualibus, quam in sæcularibus non est possibile. Quod enim adulteri pulcherrimas uxores dimittentes in fœdissimas alias inardescunt.

Novimus vetulam, tres successive Vetula
Abbates, ut publica omnium fratrum quatuor
fama in illo monasterio etiam in ho- Abbates
diernum diem refert, non solum in his interimēs
maleficialle, sed & interemisse, quantum amore.
iam simili modo dementasse. Quod &
psa

Quaest. VII. Quomodo malef. ment. hom. immut. 51

ipsa publica voce fatetur nec veretur dicere, feci & facio: nec desistere à meo amore poterūt, quia tantum de meis stercorebus comederunt, quantitatem per extensum brachium demonstrando. Fateor autem, quia nobis non aderat vl-
Esus ster-
corū amo-
rem ope-
ratur. ciscendi & inquirendi super eam facultas, idè adhuc superest.

Et quia dictum fuit in principio distinctionis, quod inuisibiliter instigat diabolus hominem ad peccandum, non solum per modum persuasionis, vt dictum est, imò etiam per modum dispositionis, licet non deferuiat ad propositum, tamen sic declaratur: Per consimilem enim admonitionem, mouendo spiritum & humorem, facit aliquos magis dispositos ad irascendum vel concupiscendum, vel ad aliud huiusmodi. Manifestum est enim, quod corpore aliquo modo disposito, est homo magis pronus ad concupiscentiam, & iram, & huiusmodi passiones: quibus insurgentibus, homo disponitur ad consensum. Sed quia praecedentia difficile praedicare, idè facilius modo pro populi auisamento sunt declaranda. Et à quibus remediis possint tales maleficiati liberari, tractatur in tertia parte.

*Modus proponendi praemissa de amore
illicito in sermonibus ad
populum.*

An Male-
ficz va-
leant ad
amorem
corda suc-
cendere.

Praedicator de supra dictis sic mouet quaestionem, An Catholicum sit asserere, quod Malefica valeant ad amorem alienarum foeminarum inordinatum mentes hominum immutare, & eorum corda sic succendere, vt nulla confusione, plagis, verbis aut factis, ad desistendum valeant cogi: & similiter ad odium inter matrimonialiter coniunctos incitare, vt nec redditionis, nec exactionis debiti matrimonialis locum pro prole habere valeant: quinimò interdum eos oportet eurrere ad amafias,

intempestiuæ noctis silentio, per multa terrarum spatia.

Super quæ, si voluerit, argumenta aliqua ex praecedenti quaestione sumat. Si non dicat tantummodò quod quaestiones istæ patiuntur difficultates propter amorem & odium, qui cum fundantur in voluntate, quæ in suo actu semper libera est, nec cogi potest per aliquam creaturam, nisi à Deo, qui eam regere potest, vnde nec Dæmō, vel Malefica eius virtute ad amorem vel odiū voluntatem cogere videtur. Item, quia voluntas, sicut & intellectus, subiectiue existunt in anima & illabi animæ illi soli est possibile qui eam creauit, idè difficultatem patitur quaestio, quoad veritates enucleandas in suis partibus.

His tamen non obstantibus. Dicendum est primò super Philocaptionem & odium, secundò super Maleficium generatiuæ potentiae. De primo, quod licet in intellectum & voluntatē hominis immediatè Dæmon nequeat operari, tamen secundum omnes Doctores Theologos in 2. sentent. de virtute dæmonis in operando in corpus, & in potentias corporis, siue corpori alligatas, siue sint sensus interiores, siue exteriores, permittente deo, agere valent. Hoc probatur auctoritate & ratione ex praecedenti quaestione, si placet inuenit, si non dicat auctoritatem & rationem

De Philo-
captione.

Iob. 2. dæmoni dixit deus: Ecce in manu tua, id est, potestate, est Iob. Et hoc erat quod ad corpus, quod patet, quia in animam noluit dare. Vnde dicit: Veruntamen animam eius serua, id est, illam serua. Ratio quoniam enim dedit corpus, dedit etiam super omnes potentias corpori alligatas, vt sunt quinque exteriores, & quatuor interiores, scilicet sensus cōmunis, phantasia siue imaginatiua, aestimatiua, & memoratiua.

Deus de-
dit pote-
statem
Diabolo
in corpus
Iob. non
in animā

Per me-
moratiuā
porci redi-
re sciunt.

Si non potest aliter declarari, derur de porcis & ouibus exemplū: vbi porci per memoratiuā redire sciunt, & oues

lupum & canem discernunt ex naturali imaginatione, vnum tanquam inimicum alterum tanquam amicum suæ naturæ.

Necessa-
riū intel-
ligens
phantasia
si ecula-
tur.

Consequenter cum omnis nostra cognitio intellectiva ortum habet à sensu (cum intelligentem, iuxta philosophum in 2. de anima, necesse sit phantasmata speculari.) Idèd sicut Dæmon potest interiorem phantasiam immutare, sic etiam intellectum obtenebrare. Et hoc quidem non erit immediatè agere in animam, sed mediatis phantasmatis. Item, quia nihil amatur nisi cognitum.

Dentur exempla ad placitum de Auro, quod amat avarus, quia intelligit eius virtutem, &c. Idèd obtenebrato intellectu, obtenebratur, & sua volūtas in suis affectionibus. Hoc autem potest facere Dæmon absque Malefica & cum Malefica, imò & accidere possunt ex sola incautela oculorum. Et de singulis trademus exempla. Nam vt *Iac. 1.* dicitur. Vnusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus. Deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum, peccatum verò, cum consummatum fuerit, generat mortem. Sic Sichem cum vidisset Dinam exeuntem ad videndum mulieres regionis, adamavit eam, & rapuit, & dormiuit cum illa, & conglutinata est anima eius cum ea. *Genes. 34.* & secundum gloss. Inermæ animæ sic accidit, quando postpositis propriis vt Dina negotia aliena curat, seducitur consuetudine, & fit vna vni-tate sensus cum illicitis.

Concu-
piscencia
mater
peccati.

De secundo, quodd etiam absque maleficis oriuntur interdum, & tentatione Dæmonum principaliter, sic declaratur. Nam Ammon sororem suam Thamar speciosissimam adamavit, & deperierat in eam valde, ita vt propter eius amorem ægrotaret, 2. *Reg. 13.* Non enim in tantum facinus stupri quis profliret, nisi in toto corruptus, & à Diabolo grauiter tentatus. Vnde glossa *ibidem*. Hoc monet

nos, & idèd Deus permittit, vt semper cautè agamus, ne vitia in nobis dominantur, & princeps peccati, qui falsam pacem periclitantibus spondet, nos paratos inueniens improvisè trucidet.

De hoc secundo genere amoris refertus est liber sanctorum Patrum, qui fert, quodd licet omnem tentationem carnalis concupiscentiæ sibi subtraxissent, tamen vltra quam credi potest tenebantur aliquoties amore mulierum. Vnde & 2. *Corinth. 12.* Apostolus dicit: Datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanæ, qui me colaphizet, *ubi glossa*. Tentando per libidinem datus est mihi. Tentatio autem, cui non consentitur non est peccatum, sed materia excendi virtutem. Et hoc intelligitur, de tentatione, quæ ab hoste, non à carne, quæ semper est ad minus peccatum veniale, etiam si ei non consentiatur. Poterit prædicator aliqua exempla deducere, si placuerit.

Sancti etiā
amore
mulierum
tentati.

Stimulus
carnis s.
Pauli fuit
amor mu-
lierum.
Tentatio
cui non
consenti-
tur, nō est
peccatū.
Quomodo
discernē-
dum, an
amor ex
Diabolo,
vel male-
fic o pro-
cedat.

De tertio, quodd amor illicitus pro-ueniat ex maleficiis Dæmonum, discussum est suprà, & de hac loquimur tentatione.

Et si quis diceret, quomodo posset discerni, quodd non ex Diabolo, sed solum ex maleficio talis amor inordinatus procedit. Dicendum quodd ex multis. Primò, si taliter tentatus pulchram & honestam habeat uxorem, & oppositum constat de altera, &c. Secundò, si iudicium rationis omnino ligatur, quodd nullis plagis: seu verbis, aut factis, aut etiam confusionibus ad desistendum ab ea induci valeat. Et tertio potissimè, quando se continere non potest, quin interdum inopinatè se etiam per longum spatium, non obstante asperitate itineris (provt ex talium confessione quisque sentire potest) se transferre habeant, siue de die siue de nocte. Nam sicut dixit Chrysost. *super Matth. 20.* de Asina quam Christus equitavit: quodd cum Dæmon voluntatem hominis peccato possidet, quasi

quasi ad libitum trahit quod placet. Exemplum dans de navi in mari, perduto gubernaculo, quæ ad libitum venti proiicitur: & sicut qui equo potenter infidet, & Rex Tyranni habens possessionem. Quartò discernitur in eo, quòd inopinatè & subitò vehuntur, & immutantur interdum, vt nihil eis ob stare possit. Elicitur etiã ex ipsius personæ infamia. Et antequam ad vltiorem quæstionem, de maleficis, circa potentiã generatiuã, procedamus, quæ etiã annexa est: primò soluenda sunt argumenta.

Sequuntur solutiones argumentorum.

AD argumenta autem respondendo. Ad primum, quòd voluntas hominis regatur à Deo, sicut intellectus ab Angelo bono. Patet solutio. Intellectus enim sicut tantummodò illustratur ab Angelo bono ad cognitionem veri: vnde sequitur amor boni: quia Verum & Ens conuertuntur. Ita & intellectus potest à malo obtenebrari in cognitionem veri apparentis: & hoc per confusionem specierum, principiis sensitiuis. i. virtutibus & potentiis sensitiuis interioribus representatis: vnde sequitur amor inordinatus apparentis boni: putà corporalis delectationis, quam & tales quærunt.

Ad secundum argumentum, quòd intra corpora non possunt esse illa immutando, partim est verum, & partim non, & hoc quo ad triplicem immutationem. Non enim possunt illa immutare, quantum ad educationem alicuius formæ, siue substantialis, siue accidentalis: Quæ etiam potius dicenda est productio quàm immutatio, siue adminiculo alicuius alterius agentis, aut etiam siue Diuina permissione. Si autem loquamur de immutatione qualificatiua, vt de sanitate & infirmitate, sicut ex præcedentibus patet, possunt varias infirmitates etiam vsque ad ligamen rationis immittere, & sic odium & amorem inordinatum procurare.

Potest etiam addi tertiã immutatio, quæ fit, quando Angelus bonus, vel malus illabatur corpori, sicut dicimus, quòd Deus tantummodo illabatur animæ, id est essentiæ animæ. Sed vbi dicimus, quòd Ang. illabatur corpori, præcipuè malus, vt in obsessis, ibi non illabatur infra terminos essentiæ corporis, quia sic ille solummodò, qui dat esse, scilicet Deus creator, illabi potest, & continetur, tanquam qui habet intrinsecam operationem animæ. Dicunt tamen illabi corpori, quando aliquid operatur circa corpus: Quia ibi est vbi operatur, vt dicit Damasc. & tunc operatur infra terminos corporalis quantitatis: & infra terminos essentiæ corporis.

Quomodo
Diabolus
illabatur
obsessis.
Diab. est
vbi ope-
ratur.

Vnde elicitur, quòd corpus habet terminos duplicis rationis, quantitatis & essentiæ. Et est distin. sicut inter suppositum & naturam. Vnde sicut corpori illabi possunt, ita & potentiis affixis organis corporalibus, & per consequens, possunt impressiones facere in potentias: Vnde per accidens, talis operatio & impressio resultat in intellectum, cum eius obiectum sit phantasma, sicut color visus, vt dicitur in 3. de anima. Et consequenter per accidens vsque ad voluntatem. Quia voluntas suum obiectum recipit ab intellectu sub ratione boni, secundum quod intellectus apprehendit aliquid in ratione boni, veri & apparentis.

Ad tertium argumentum, cognoscere cogitationes cordis est dupliciter, vel in suo effectui, vel vt sunt in intellectu. Primo modo non solum Angelus, sed & homo cognoscere potest: licet Angelus subtilius, vt patebit. Nam interdum cogitatio cognoscitur, non solum per actum exteriorem, sed etiam per immutationem vultus. Et etiam Medici aliquas affectiones animi per pulsus cognoscere possunt. Vnde Aug. in lib. de Trin. Nom. dicit: quod aliquando hominum dispositiones, nō solum voce

De cogitationibus
cogno-
scendis.

prolatas, sed etiam cogitatione conceptas, quæ ut signa quædam ex animo, exprimuntur in corpore, tota facilitate perdiscunt. Quamvis in lib. *Retractionum* hoc dicat non esse asserendum, quomodo hoc fiat: existimo quod retractat, si quis diceret eum sensisse, quod cogitationes Dæmon cognosceret in intellectu.

Voluntas
hominis
soli Deo
subjacet.

Alio modo possunt cognosci cogitationes, prout sunt in intellectu, & affectiones prout sunt in voluntate, & sic solus Deus cogitationes cordium & affectiones voluntatum cognoscere potest. Cuius ratio est: quia voluntas creaturæ rationalis soli Deo subjacet, & ipse in eam solus operari potest, qui est principale eius objectum & ultimus finis. Et ided ea, quæ in voluntate sunt, vel ex voluntate sola dependent, soli Deo sunt nota. Manifestum est autem quod ex sola voluntate dependet, quod actu aliquis aliqua consideret. Quia cum aliquis habet habitum scientiæ, vel species intelligibiles in eo existentes, utitur eis cum vult.

Angelus
non cognoscit ea
quæ sunt
in anima.

Probaturs etiam ex his quæ dicta sunt, quia Angelus non potest illabi animæ, ergo non potest per naturam videre ea, quæ sunt in anima, & quamdiu sunt in intimo animæ. Vnde quando arguitur: Dæmon non potest videre cogitationes cordium, ergo non potest corda seu mentes hominum ad amorem vel odium incitare. Dicitur, quod sicut cognoscit, scilicet per effectus & subtiliori modo quàm homo: ita etiam subtiliori modo potest immutare ad odium vel amorem, commovendo phantasmata, & intellectum obtenebrando.

Consolatio
pro
meticulo-
sis.

Est etiam aliquid timorosis conscientijs & virtuosjs, pro eorum consolatione, advertendum quod immutatio sensibilis exterior, & corporalis, quæ concomitatur cogitationes hominis, quandoque est ita exilis & indeterminata,

quod Diabolus per eam incertam cognitionem cogitationis venire non potest, præsertim quando studijs, aut bonis operibus vacant interpellatim, & tales tunc in somnis plus vexat: experientia hoc docet. Quandoque est ita fortis & determinata, quod per illam potest cognoscere cogitationem, quantum ad speciem: ut quod cogitat de invidia, vel de luxuria. Sed an per eam possit certitudinaliter cognoscere quantum ad omnes circumstantias, ut videlicet super talem, vel talem, sub dubio dimittamus, sicut & reperimus. Nisi quod verum est, quod tales circumstantias ex actibus postmodum cognoscere potest.

Diabolus
vexat pios
in somnia

Ad quantum, quia licet illabi animæ tantum conveniat Deo, tamen illabi corpori, & per consequens potentijs affixis corpori modo supra tacto, hoc potest convenire Angelo sive bono, sive malo: unde amor & odium in tali homine accusari possunt. Ad aliud quod virtus sensitiva sit dignior quàm nutritiva, quæ tamen non potest immutari ab eo. Dicendum, quod imò super vim nutritivam etiam posset, ita ut aliquid citius vel tardius dirigatur in os vel in carnem: sed ad illud non cooperatur, sicut ad impediendum vel agitandum vires sensitivas interiores, vel exteriores, & hoc propter suum lucrum quod ex sensuum deceptione & intellectus illusionem plurimum procurat.

Sensitiva
dignior
nutritiva

QVÆSTIO VIII.

An generativam potentiam, seu actum
Venereum Malefici impedire possint:
quod Maleficium in bulla
continetur.

Secundò, eadem veritas, scilicet, quod adulteræ, fornicariæ, &c. amplius existunt maleficijs, ostenditur per impedimen-

An per
Maleficia
impedian-
tur res
Venereæ.

pedimentum maleficiale super actum generativæ potentia. Et ut veritas magis elucescat, arguitur primo, quod non sit possibile. Quia si tale maleficium esset possibile, posset etiam maritatus contingere: quod si conceditur, tunc cum matrimonium sit opus Dei, & maleficium opus Diaboli, fortius erit opus Diaboli opere Dei. Si verò conceditur, quod tantummodo fornicarijs & non maritatis, tunc redibit opinio, quod maleficium nihil sit in re, sed tantum in opinione hominum: cuius oppositum in prima quaestione tactum est. Aut dabitur ratio cur istis & non illis contingere possunt, & cum non videbitur subesse alia ratio, nisi quia opus Dei, Matrimonium existit. Et ista ratio secundum Theologos, non concludit ut patet in 4. dist. 34. de impedimento maleficiali, manet adhuc argumentum quod opus diaboli erit fortius opere Dei. Et cum hoc sit inconueniens asserere, ergo etiam inconueniens est asserere per maleficium posse impediri actum Venereum.

Item Diabolus non potest impedire actus aliarum virium naturalium, ut comedendi, ambulandi, erigendi, quod videtur esse verum ex eo, quia interimere possent totum mundum.

Præterea, cum actus Venereus æqualiter se habet ad omnem mulierem si impeditur: impeditur etiam ad omnem mulierem, sed hoc est falsum: ergo & primum. Quod falsum sit docet experientia, cum tales qui dicunt se maleficiatos, sunt potentes ad alias, licet non ad illas quas cognoscere non possent: quia videlicet non vult, unde nihil potest in re.

Quod homo potest,
Diabolus subtiliter
potest.

In contrarium & pro veritate est cap. Si per fortiaras, 33. q. 8. Item omnium Theologorum & Canonistarum sententia, ubi tractant de maleficiali impedimento matrimonij.

Item ratio alludit, cum maior sit po-

testas Dæmonis quam hominis: & homo impedire potest potentiam generativam, sive per herbas frigidissimas, sive per alia impedimenta, &c. ut quisque imaginari potest: ergo & Dæmon qui acutioris scientiæ existit facere per amplius potest.

Responsio: ex duobus quæ supra tacta sunt, veritas satis patere potest, licet modus impediendi non sit speculativè declaratus. Nam tactum est, quod maleficium non est solum opinione hominum, quasi nihil in re, imò effectus innumerum maleficiales accidere possunt verè & realiter Deo permittente. Ostensum est etiam quod Deus amplius permittit, super vim generativam propter maiorem eius corruptionem, quam super alios actus humanos. Sed de modo, quo tale impedimentum procuratur, est advertendum, quod non procuratur solum circa vim generativam, sed etiam circa vim imaginativam seu phantasiam.

Quinque
modi im-
pediendi
Venereæ.

Et super hoc notat Petrus de Palude in suo 3. dist. 34. quinque modos; Dicit enim, quod quia Dæmon, ex hoc quod est spiritus, habet potestatem super creaturam corporalem, ad motum localem prohibendum vel faciendum. Ideò potest corpora impedire ne sibi appropinquent directè vel indirectè, interponendo se quandoque in corpore assumpto. Sicut accidit sponso, qui desponsaverat Idolum, & nihilominus contraxerat cum iuencula, nec propter hoc poterat eam cognoscere. Secundo modo hominem inflammare ad actum illum, vel etiam refrigerare ab actu illo, adhibendo occultè virtutes rerum, quas optimè novit ad hoc validas. Tertio modo turbando æstimationem & imaginationem, qua reddit mulierem exotam: Quia potest, ut dictum est, in imaginationem imprimere. Quarto reprimendo directè rigorem membri fructificationi congruentis, sicut etiam motum localem reprimere potest.

Respon-
sans Ide-
olum.

Quintò

Quintò prohiberi missionem spirituum ad membra, in quibus est virtus motiva: quasi intercludendo vias seminis: ne ad vasa generationis descendat, vel ne ab eis recedat, vel ne excidat, vel emittatur, & multis alijs modis.

Et subdit de hoc, quod suprà tactum est ab alijs Doctoribus, concordando dicens. Plus enim permittit Deus super hunc actum, per quem primum peccatum diffunditur quàm super alios actus humanos: Sicut & super serpentes, qui magis incantationibus deserviunt, quàm alia animalia. Et post pauca dicit: Idem etiam de muliere est, quia potest imaginationem eius sic dementare, vt exosum habeat virum, quòd pro toto mundo non permittit se cognoici.

Pòst vult dare rationem, quare plus maleficientur viri circa talem actum, quàm mulieres: & dicit, quòd quia tale impedimentum fit interdum per obstruionem vasis, vel etiam per motum localem, reprimendo rigorem membri, quæ potius & facilius in viris contingere possunt, idèd plures viri maleficientur, quàm mulieres. Possent etiam quis dicere, quod idèd, quia plures mulieres superstitiosæ sunt, quàm viri, & potius allicere cupiunt viros quàm mulieres. Vel etiam in dispunctum hoc faciunt mulieris coniunctæ, vt vtroque faciat occasionem adulterandi, dum vir alias cognoscere potest, & non propriam: & similiter vxor etiam alios habeat quærere amores.

Addit etiam, quòd Deus permittit amplius sævire in peccatores quàm in iustos. Vnde Angelus dixit Tobia: In illos qui libidini vacant, accipit Dæmonium potestatem. Sed etiam aliquando in iustos, sicut in Iob: Sed non circa vim generativam, propter quæ debent facere confessiones & alia bona. Ne ferro manente in vulnere, frustra sit medicinam apponere. Hæc Petrus.

Sed de amotione talis effectus patebit in tertia parte operis.

Incidentaliter aliqua dubia, in questione de impedimento cohabitationis matrimonialis, declarantur.

Incidentaliter verò si quæritur: Quare actus ille aliquando impeditur respectu vnus mulieris, & non respectu alterius. Responsio secundum Bonaventuram hæc est: Vel quia Sortilegus, seu Malefica ad hoc respectu personæ determinatæ Diabolum immutavit: vel quia Deus respectu personæ cuiuslibet impedire non permittit. Occultum enim Dei iudicium hîc latet, vt patet in vxore Tobia. Et addit.

Si quæritur, quomodo Diabolus hoc facit, dicendum quod impedit generativam vim non impedimento intrinseco, lædendo organum, sed extrinseco, impedimento vsu, vnde quia est impedimentum artificiale, non naturale, idèd potest impedire ad vnam, quod non ad alias: Vel tollendo excitationem concupiscentiæ ad illam & non adversus aliam, & hoc per virtutem propriam, vel herbam, vel lapidem, vel per aliquam naturam occultam. Et hæc conveniunt cum dictis Petri de Palude.

Præterea cùm impotentia talis actus quandoque ex frigiditate naturæ seu naturali defectu contingit. Si quæritur, quomodo potest discerni, quòd ex maleficio vel non maleficio contigerit? Respondit Host. in *Summa* (licet hoc non sit prædicandum publicè) quando virga nullatenus movetur, & nunquam potuit cognoscere, & hoc est signum frigiditatis. Sed quando movetur & erigitur, perficere autem non potest, est signum maleficij.

Notandum insuper, quòd non solum fit maleficium, ne quis actum illum exercere valeat, sed etiam aliquando fit ne mulier concipiat, vel vt abortum faciat.

Sed

Serpentes
magis incantatio-
nibus ob-
noxij.

Cur in
Venereis
magis ma-
leficiantur viri
quàm fo-
minæ.

Actus car-
nalis cur
respectu
vnus, &
non alte-
rius mu-
lieris im-
peditur.
Modi im-
pediendi
vim gene-
rativam.

Quomodo
frigiditas
naturæ à
Maleficio
dignosca-
tur.

Quæst. VIII. An malef. contingat in matrim. 57

Impotentes faci-
tes sunt
homici-
de.

Sed nota secundum Canonum sanctiones, quod quicumque propter vinctæ libidinem explendam, vel propter odium aliquid fecerit viro vel mulieri propter quod non posset generare vel concipere, reputatur homicida. Extra: de homicid. Si aliquis. Et nota, quod communiter loquitur Canon de amatoribus sæculi, qui suis amasiis per pocula, ne confusionem incurrant, talia procurant: vel etiam per certas herbas, naturam nimium infrigidantes, absque auxilio dæmonum. Vnde pœnitentes sicut homicidæ sunt puniendi. Maleficæ, per maleficia talia procurantes, sunt secundum leges ultimo supplicio puniendæ, vt supra in prima quæstione tactum est.

An maritatis possit impotentia machinari. Et pro solutione argumentorum, vbi difficultatur, an matrimonialiter coniunctis talia contingere possint. Est vltimè aduertendum, quod licet ex his quæ tacta sunt non pateat super hoc veritas, tamẽ verè & realiter illis in matrimonio, sicut & extra, contingere possunt. Et prudens lector, qui copiam librorum habet, inueniet, tam apud Theologos; quàm Canonistas, præcipuè. Extra: & in materia de frigidis & maleficiatis, & in 4. dist. 34. mutuo concordantes, & duos errores reprobantes: præsertim circa matrimonialiter coniunctos qui sentire videbantur, quod tale maleficium non posset contingere inter matrimonialiter coniunctos, moti illis rationibus; quod diabolus non posset opera dei destruere.

Maleficiũ esse reuera, non in opinione. Et primus error, qui ab eis reprobat, est contra illos, qui dicebant, maleficium nihil esse in mundo, sed tantum esse in opinione hominum, qui ex ignorantia causarum occultarum, & quas etiam nullus hominum scire poterit aliquos effectus naturales maleficiis imputabant, quasi illos efficerent non occultæ causæ, sed dæmones per se vel maleficos. Hic error, licet ab omnibus

Mall. Malefic. Tom. I.

aliis doctoribus sub simplici falsitate reprobetur, tamen à Sancto Thoma acrius impugnatur, vbi ipsum tanquam hæresim condemnat, dicens, quæ hic error ex radice infidelitatis procedit: Et quia infidelitas in Christiano hæresis dicitur, idè tales vt Hæretici meritò suspecti sunt. De qua tamen materia etiam in 1. quæstio. tactum est, licet ibi non taliter sit declaratum. Nam si quis alia dicta Doctoris Sancti in aliis locis considerat rationes, inueniet, quare asserit talem errorem extra radicem infidelitatis procedere.

Nam in quæstionibus de malo, vbi tractat de Dæmonibus, & in quæst. prima. An Dæmones habeant corpora naturaliter sibi vnita: Inter alia quæ ibi recitantur, mentio de illis, qui singulos effectus referebant ad virtutes coelestium corporum: quibus & subesse dicebant occultas causas effectuum inferiorum; dicens: Considerandum est quod Peripatetici, Aristotelis sectatores, non posuerunt Dæmones esse, sed ea quæ attribuuntur Dæmonibus, dicebant provenire ex virtute coelestium corporum & aliarum naturalium rerum. Vnde Augustinus. *dicir 10. de ciuit. Dei.* Porphyrium visum fuisse quæ herbis, & lapidibus, & animantibus, ac sonis certis ac vocibus, ac figurationibus atque figmentis quibusdam, etiam obseruatis in cœli conuersione motibus syderum, fabricari in terra ab hominibus potestates syderum idoneas variis effectibus exquendis. Ex quibus apparet error quod omnia reducebant in causas occultas syderum, & Dæmones tantum modò fabricarentur ex opinione hominum.

Sed quod hæc positio sit falsa, manifestè probat S. Thomas, ex hoc ibidè quæ reperiantur aliquæ operationes Dæmonum, quæ nullo modo possunt ex aliqua naturali causa procedere, putà quod aliquis obsessus à Dæmone loquatur linguam ignotam: & multa alia

Peripateticorum
opinio de
Dæmonibus.

H inue

inueniuntur opera Dæmonum, tam in Arreptitiis quam Necromanticis artibus, quæ nullo modo possunt nisi ex aliquo intellectu procedere, ad minus bona secundum naturam, licet mala secundum voluntatem. Et idem coacti fuerunt propter inconuenientia tacta alij Philosophi ponere Dæmones esse. Licet post se varios errores inciderunt, alijs putantibus animas hominum à corporibus exeuntes Dæmones fieri. Vnde & multi Auruspices pueros occiderunt, vt animas eorum suos cooperatores haberent, & plures alij errores recitantur.

Animas
hominum
Dæmones
fieri.

Vnde patet, quod non immerito doctor Sanctus dicit talem opinionem ex radice infidelitatis procedere. Si cui placeat, legat Aug. in 8. & 9. de ciu. Dei, super varios errores infidelium, circa naturam Dæmonum. Quare etiam communis ratio omnium Doctorum, quæ in præfata distinctione allegatur, contra huiusmodi errantes, scilicet maleficium aliquod esse negantes, magnæ est efficaciæ in sententia, licet breuis sit in verbis: vbi dicunt, quod qui maleficium nihil esse in mundo asserunt, contrariantur omnium Doctorum sententiis, & sacre scripturæ, declarantes Dæmones esse, & Dæmones habere potestatem supra corpora & supra imaginationes hominum, Deo permittente: Vnde & per eos Maleficij ipsorum Dæmonum instrumenta, & ad quorum instantiam Dæmones interdum ad creaturam nocumenta operantur, Malefici dicuntur.

Et quidem quod per reprobationem huius primi erroris, à Doctoribus, non fit mentio de matrimonialiter coniunctis, tamen per reprobationem secundi erroris hoc patet. Dicunt enim, quod aliorum error erat, quod licet maleficium esset & abundaret in mundo, etiam contra carnalem copulam, tamen quia nullum tale maleficium potest censerì perpetuum, idem nunquam dirimeret

Quando
malefici-
ta impo-
tentia ma-
trimoniū
dirimat.

matrimonium iam contractum. Ecce quod mentio fit de matrimonialiter coniunctis. Improbando autem hunc errorem, (licet declarare hoc non deseruiat ad propositum, tamen propter eos qui copiam librorum non habent) notandum, quod improbant per hoc, quod talia asserere dicunt esse contra experimentum, & contra iura antiqua & noua.

Vnde dant talem Catholici Doctores distinctionem, quod impotentia ex maleficio procreata, aut est temporalis aut perpetua. Si temporalis, tunc non impedit. Tunc autem præsumitur esse temporalis, quando infra spatium trium annorum cohabitantes, & quantum possunt operam dantes, siue per Ecclesiastica sacramenta, siue per alia remedia sanari possunt. Si verò non sanentur aliquo remedio, ex tunc præsumitur esse perpetua: Et tunc aut præcedit matrimonij contractionem & consummationem, & sic impedit matrimonium contrahendum, & dirimit iam contractum. Aut sequitur matrimonij contractionem, sed non consummationem: & sic etiam, vt dicunt aliqui, dirimit matrimonium iam contractum. (Dicitur enim. 33. q. 1. c. 1. quod coniugium confirmatur officio, scilicet, carnis, vt dicit gl.) Aut sequitur matrimonium consummatum, & tunc vinculum matrimoniale non dirimit. Plura ibi notantur: Extra, de frigid. c. 6. per Host. & Godfred. & Doct. etiam Theologos, ubi supra.

Impotentia
temporalis
vel
perpetua.

Coniugium
confirmatur
officio.

Ad argumenta. Ad primum satis patet ex his quæ dicta sunt. Nam primum quod Dei opera possunt destrui per opera Diaboli, si maleficium posset inter coniugatos contingere, non valet instantia, imò oppositum patet, cum nihil possit Diabolus nisi Deo permittente. Item quia non per violentiam destruit vt tyrannus, sed per quandam artem extrinsecam, vt supra patuit, ad secundum patuit supra, quare potius Deus permittit super hunc actum Venereum,

Quaest. IX. Quomodo operentur circa memb. viril. 59

nereum, quàm super alios actus. Potest etiam super alios quando Deus permittit. Vnde non valet quoddam perimat mundum. Ad tertium similiter patet ex dictis.

QVÆSTIO IX.

An Malefica prestigiosa illusione operentur circa membra virilia, quasi illa omnino sint à corporibus euulsa.

Tertio, eadem veritas declaratur per Diabolicas operationes, circa membrum virile, cuius rei Veritas ut magis elucescat, queritur: An malefica valeant membra virilia virtute Dæmonum verè & realiter, vel solummodo prestigiosa apparitione auferre: & arguitur quoddam verè & realiter, per argumentum à fortiori. Maiora possunt Dæmones, ut homines occidere, vel localiter transferre, ut supra patuit de Iob. & Tobia. 7. viris occisis: ergo etiam possunt membra hominis verè & realiter auferre.

Præterea glossa super illud Psal. Immissiones per Angelos malos: Deus punit per malos Angelos, sicut populum Israëliticum sæpe punit variis langoribus, verè & realiter corporibus immissis: Ergo & huiusmodi infirmitates circa membrum tale immittere potest.

Si dicatur quoddam potest Diuina permissione, tunc sic in præcedentibus dictum est, quoddam Deus amplius permittit vim generatiuam maleficiari, propter primam corruptionem peccati, quæ per actum generantem in nos deuenit, ergo etiam amplius permittit super membrum illius potentia generatiua, ut ipsum totaliter auferat.

Præterea maior fuit conuersio vxoris Loth in statuum salis. Gen. 19. quàm auferre membrum virile, sed illa fuit vera & realis, & non apparens conuersio, (quia adhuc visibiliter, ut dicitur,

superest illa statua.) Et factum fuit per malum Angelum, ut coacti à bonis, qui prius cæcitate eos perculserant, ut ostium domus inuenire non possent. Sicut etiam alia punitiones Gomorrhæorum. Quia & glossa ibidem asserit ipsam etiam illo vitio infectam: ergo, & ista facere possunt.

Præterea, quicumque potest inducere formam naturalem, potest & illam auferre. Sed Dæmones formas naturales pluries induxerant, ut patet de Magis Pharaonis, qui virtute Dæmonum ranas & serpentes fecerunt. Item Aug. in lib. 83. q. dicit quoddam omnia quæ visibiliter sunt etiam per inferiores potestates aëris, hæc non absurdè fieri posse creduntur: Sed hoc possunt facere homines, ut aliqua arte vel incisione membrum auferatur, ergo & Dæmones ista facere inuisibiliter, quoddam alijs visibiliter possunt.

Sed contra Aug. 18. de Ciuit. Dei. Non est credendum, etiam hominis corpus Dæmonum arte vel potestate in bestialia lineamenta posse conuerti: ergo etiam à simili, non potest auferre hoc quod ad veritatem corporis humani deseruit. Item 3. de trin. dicit: Non est putandum, istis transgressoribus Angelis ad nutum seruire hanc visibilibus rerum materiam, sed soli Deo.

Responsio. Nulli dubium, quin malefica quadam mira operentur circa membra virilia, ut ex visis & auditis plurimorum, imò & ex ipsa publica fama constat de hoc quoddam per sensum visus, aut tactus veritas illius membri cognoscebatur. Quod qualiter fieri potest dicendum: quoddam licet dupliciter fieri possit, scilicet, verè & realiter, ut argumenta prima tetigerunt, & prestigiosa operatione. Ea tamen, quæ à maleficis fiunt circa huiusmodi, non fiunt nisi prestigiosa illusione: quæ tamen illusio non habet locum in imaginatione patientis: Quia imaginatio eius potest verè

Quomodo membrum virile plane auferatur.

An malefica reuera auferant virilia.

Vxor Loth à Diabolo fuit conuersa in statuum salis.

& realiter æstimare aliquam rem non esse præsentem, licet per nullam operationem sensus exterioris, scilicet, visum, aut tactum percipit esse præsentem.

Vnde potest dici vera ablatio membri ex parte imaginationis patientis, licet non ex parte rei, quod qualiter fiat, sunt plura notanda. Primò, duo modi, quibus ista fieri possunt. Non mirum, quod Diabolus sensus humanos exteriores decipere potest, qui interiores, de quibus *suprà* tactum est, illudere potest, formas reservatas educendo ad principalia sua sensitiva. Decipit autem eos in sua naturali operatione, ut quod visibile est, sit illis invisibile, tangibile intangibile, audibile inaudibile, & sic de alijs. Hæc autem veritas ita nihil ponit ex parte rei, quod omnia fiunt ex immutatione organorum destruendum visum, auditum, &c. ut sunt oculi & manus, quibus immutatio iam fallitur, sensus, iudicium.

Possimus ista ex naturalibus quibusdam demonstrare, nam sicut vinum dulce, propter infectionem linguæ in febricitante, videtur amarum, vnde gustus decipitur, non ex parte rei, sed ex parte humorum. Ita & ibi nulla deceptio ex parte rei, quin ibi sit virga adhærens, sed deceptio ex parte organi sensus.

De illu- Iterum, sicut *suprà* dictum est de vi-
-ge Satanz- generativa, illam impediendo per im-
positionem alicuius alterius corporis
eiusdem coloris & apparentiæ, ita &
aliquod corpus planum figuratum co-
lore carneo interponere possunt inter
visum aut tactum oculorum & manuum,
& inter ipsum verum corpus patientis,
ita quod suo iudicio nihil valeat videre
& sentire, nisi corpus planum, & nullo
membro interruptum. Videantur dicta
S. Tho. in 2. dist. 8. art. 5. de præstigijs
illusionibus & similiter secunda secun-
dæ. q. 91. & in quæstionibus de malo. Fre-

quenter allegans illud Augustini, in lib.
83. q. Serpit hoc malum Dæmonis per
omnes aditus sensuales, dat se figuris,
accommodat se coloribus, adhæret so-
nis, odoribus se subiicit, infundit se
saporibus.

Præterea alludit ratio, quod non so-
lùm per interpositionem alicuius cor-
poris plani, non membrati talis illusio
præstigijs in vidente & tangente fiat,
imò & per modum, quo certi spiritus
seu species reservati educuntur ad sua
principia sensitiva interiora, scilicet ad
imaginationem & phantasiam, vnde
contingit aliquid imaginari, ac si primò
eliciatur ex sensu interiori. Nam ut in
præcedenti quæstione tactum est, Dæ-
mones virtute propria possunt localiter
corpora mutare: Ex transmutatione au-
tem spirituum & humorum, etiam se-
cundùm naturæ operationem, contin-
gunt. Aliqua secundùm imaginationem
vel sensum videri naturaliter dico: quia
& Philosophus in de som. & vig. assi-
gnans causam apparitionis somniorum
dicit, quod cum animal dormierit de-
scendente plurimo sanguine ad princi-
pium sensitivum, simul descendunt mo-
tus sive impressiones relictæ ex sensi-
bilium motionibus, quæ in spiritibus
sensibilibus conservantur. Termini fue-
runt superius declarati: ita quod tunc
aliqua appareant, ac si tunc primo à re-
bus exterioribus sensus immutarentur.
Et quia hoc natura facere potest, à for-
tiori Diabolus formas seu species cor-
poris plani, & non membro viri orga-
nizato, educere potest ad vim phantasti-
cam & imaginativam, ut in se sensus
iudicent, ac si in rerum veritate ita esset.
Per hunc etiam modum, ut patebit in-
ferius, homines videntur animalia, cum
tamen non sint in rerum veritate.

Secundò notandi sunt alij modi faci-
liores ad intelligendum & prædican-
dum. Nam quia præstigium nihil aliud
est secundùm Isid. 8. Etby. cap. 9. quàm
sensuum

Causa ap-
paritionis
somnia-
torum.

Præstigi-
um quid.

Quæst. IX. Quomodo operentur circa memb. viril. 61

sensuum quædam delusio & præsertim oculorum. Vnde & dicitur à perstringo, quia aciem oculorum perstringit vt res videantur aliter esse quàm sint. Et vt Alexander de Alexandro dicit, *Par. 2.* Præstigium propriè sumptum, est illusio Dæmonis, quæ non habet causam ex parte mutationis rei, sed solummodò ex parte cognoscentis qui deluditur, siue quantum ad interiores sensus, siue quantum ad exteriores.

Triplex
ars præsti-
giola.

Ioculato-
res.

Trabes
apparent
serpentes.

Vnde in genere loquendo, etiam de humana præstigiola arte dicamus. Tribus modis potest fieri. Vna absque Dæmonibus, & illa potiùs dicitur delusio, quia artificialiter fit agitatione hominum, ostendentium vel occultantium aliquas res sicut fit in traiectionibus per Ioculatores vel per Mimos. Alius modus fit etiam sine virtute Dæmonum, utpotè naturaliter virtute corporum naturalium, vel etiam mineralium, quæ qui habent, possunt secundum quandam virtutem, huiusmodi rebus inditam rem ostendere, vel facere apparere non sic vt est. Vnde Thom. 1. *par. q. 114. ar. 4.* & secundum alios plures, quædã herba succensa, seu accensa, fumigans, facit trabes apparere serpentes.

Tertius modus delusionis est, qui fit per Dæmones, Deo tamen permittente. Habent enim Dæmones ex natura, vt patuit, quandam potestatem super quâdam res inferiores, quas possunt exercere circa illas, quando Deus sinat, vt tunc etiam res appareant aliter quàm sint.

Pro quo notandum tertio, quod Dæmon potest quinque modis illudere aliquem, vt iudicet rem aliter quam est. Primò artificiali traiectione, vt dictum est: quia quicquid homo scit per artem, ipse melius scire potest. Secundo modo naturali applicatione alicuius rei, prout dictum est, per interpositionem alicuius corporis, vt alterum occultetur, vel etiam ex phantasijis hominum illas per-

turbando. Tertio modo, vt quando in assumpto corpore ostendit se esse aliquam rem quæ non est, sicut Gregorius in primo Dialo. narrat, de Moniali, quæ comedit lactucam, quæ tamen, vt ipse Dæmon falsus fuerat, non lactuca, sed Dæmon in lactucæ specie; aut in ista lactuca erat. Vel etiam vt contigit Antonio, in massa auri, quam in deserto reperit. Vel etiam quando hominem verum tegit, & facit vt brutum animal videatur, prout iam dicitur. Quarto modo, vt quando turbat organum visus, vt videatur res nubilosa quæ est clara, vel è conuerso vt vetula videatur iuuentula. Nam & post fletum apparet aliter lumen quàm antè. Quinto modo, vt in imaginatiuam potentiam operando, & transmutationem specierum sensibilium, per commotionem humorum, vt *suprà* tactum est faciendo, vt tunc quasi recentes, & nouæ apparitiones in ipsis potentiis sensitiuis causentur. Et sic tribus vltimis modis Dæmon illudere potest præstigiola arte sensus hominis: ac etiam secundo modo. Vnde nulla difficultas, quin membrum virile occultare præstigiola arte valeat. Evidens indicium siue experimentum, quod nobis in officio Inquisitionis existentibus revelatum fuit, infra ponetur, vbi de his & alijs factis plura recitantur in secunda parte tractatus.

Quomodo maleficium à defectu naturali potest discerni.

Incidentalibus quæstio, cum certis alijs difficultatibus: quod sequitur. Petro ablatum est membrum, ignorat autem an per maleficium, seu alias Divina permissione, per Dæmonis potentiam sit ablatum? Suntne modi cognoscendi, & discernendi inter ista? Responderi potest quod sic. Primò, quòd tales, quibus accidunt vt plurimum sunt adulteri, seu aliàs fornicarij. Vnde dum amasijs non ad nutù seruiunt, seu eas relinquere volunt, alijs adhærendo, tunc in vindictam

Monialis
lactucam
pro Dæ-
mone co-
medit.
S. Anto-
nius in
massa auri
reperit
Dæmonē.

Post fletū
aliter ap-
paret lu-
men.

alia procurant, aut aliàs potentiam illius membri amputant. Secundò, cognoscitur per hoc, quod non est durable. Nam si non sit ex maleficio, tunc non est durable, sed quandoque redibit.

An impotentia non durabilis, sit ex maleficio.

Sed hic iterum suboritur dubitatio, an hoc sit ex natura maleficij, quod non sit durable. Respondetur, quod potest esse perpetuum, & durare usque ad mortem, sicut etiam de impedimento maleficiali in matrimonio indicant. Cuius nomina Theologi quod reperitur temporale perpetuum. Nam dicit Godfrey, in *Summa*: Maleficium non potest solvi semper per illum qui fecit, vel quia est mortuus, vel quia nescit delere ipsum, vel quia maleficium est perditum. Unde à simili dicere possumus, quod maleficium Petro illatum erit perpetuum, vel quia illa malefica, qua fecit, non potest eum sanare.

Maleficia tolluntur ab his qui fecerunt.

Malefica triplices.

Sunt enim malefica in triplici genere. Nam quædam sanant & lædunt: quædam lædunt, sed sanare nequeunt: quædam tantummodò sanare videntur, id est, læsiones amovere, ut inferius patebit. Sic enim nobis contingit. Nam dux malefica mutuo fixantes, dum una alteri improperaret una dixit: Non sum tam pessima sicut tu, quia quos lædò, sanare scio. Vel etiam durabit, ubi ante eius sanationem malefica discederet, vel locum mutando, vel ab hac vita discedendo. Nam & S. Thom. dicit Maleficium quodlibet ita potest esse perpetuum quod non potest habere humanum remedium: quia & si habet remedium, non est tamen hoc homini notum, vel licitum: licet Deus possit præstare remedium per S. Angelum, vel per Dæmonem, licet non maleficam cogendo.

Pœnitentia Sacramentum est remedium con-

Veruntamen summum remedium contra maleficium est Pœnitentia Sacramentum. Extra de frigi. Nam & infirmitas corporalis sæpè provenit ex

peccato. Extra de pœnit. cum infirmitas maleficium. Qualiter etiam maleficia sint auferenda, patebit in tertia parte tractatus, & in secunda part. cap. 6. tres aliæ differentie tanguntur.

Solutiones argumentorum.

PATet ad primum: quod nulli dubium, quin sicut Deo permittente, occidere possunt homines, ita ut membrum illud seu alia auferre possint verè & realiter. Sed tunc Dæmones non opellantur per maleficas, de quibus iam mentio habetur. Et per hæc etiam ad secundum patet solutio. Sed ad illud: quod quia Deus amplius permittit vim generativam maleficari propter, &c. ergo etiam permittitur ut illud membrum verè & realiter auferatur. Non valet ut semper hoc fiat. Quia non esset per modum maleficij hoc fieri: nec etiam Malefica hoc affectant, dum talia operantur, quod non habeant potestatem restituendi membrum quando volunt & sciunt. Ex quo patet, quod non verè, sed præstigiola arte auferitur. Ad tertium, de conversione vxoris Loth dicimus: vera fuit & non præstigiola arte: nunc autem loquimur de arte præstigiola. Ad quartum, quod Dæmones possunt inducere aliquas formas substantiales, ergo etiam, auferre. Dicitur quantum ad magos Pharaonis, quod fecerunt veros serpentes, & possunt Dæmones circa aliquas imperfectas creaturas, adminiculo alitius alterius agentis, aliquos effectus producere, quæ non possunt circa homines, de quibus Deo magis est cura, iuxta illud: Nunquid Deo cura est de bobus? Possunt tamen semper, ut dictum est, Deo permittente, hominibus etiam nocere verè & realiter, aut etiam præstigiola arte, & per hæc etiam patet solutio ad ultimum argumentum.

Vxoris Loth conversio vera fuit, non præstigiola.

QVÆSTIO X.

An malefica operentur circa homines, in bestiales formas prestigiosa arte illos transmutando.

An homines trans-
formantur
in bestias.

Quarto ipsa veritas declaratur: vel etiam homines transformantur in bestias, quod qualiter fiat, arguitur quod non sit possibile hoc fieri. 29. q. 5. Episcopi ex Concilio Aquitensi. Quisquis credit posse fieri aliquam creaturam, aut in melius, aut deterius immutari, aut transformari in aliam speciem vel in aliam similitudinem, nisi ab ipso creatore qui omnia fecit, & per quem omnia facta sunt, proculdubio infidelis est & pagano deterior.

Et utamur argumentis S. Thom. in 2. sent. dist. 8. An Dæmones possunt imprimere in sensus corporales, prestigijs illudendo. Vbi primò arguitur quod non. Nam illa forma bestię, quę videtur, oportet quod sit alicubi: sed non potest esse tantum in sensu: quia sensus non habet aliquam speciem nisi à rebus acceptam, & ibi non est vera bestia: Per auctoritatem Gen. allegatam. Nec iterum potest esse in re quę videtur, sicut quod mulier videatur bestia: quę duę formę substantiales non possunt esse in eodem simul & semel: Ergo tunc illa forma bestię, quę videtur, nullibi possit esse, idè nulla prestigiosa illusio in oculo videntis fieri potest: cum visio per aliquam formam necessario habeat terminari.

Aër non
est suscep-
tivus ali-
cuius fi-
gurę.

Præterea si dicatur, quod forma illa sit in aëre circumstante, hoc non potest esse: tum quia aër non est susceptivus alicuius formę seu figurę, tum etiam quia non semper vnus & idem aër circa personam propter fluxibilitatem manere potest, præcipuè quando movetur: Tum etiam quia sic videretur ab

omnibus talis transformatio, quod tamen non sit: quia dæmones non videntur ad minus sanctorum virorum visiones decipere.

Dæmones
sanctorum
virorum
oculos nō
decipiunt.

Præterea sensus, visus, seu potentia visiva est potentia passiva: sed omne passivum movetur ab activo sive proportionato: Activum autem proportionatum sensui est duplex. Vnum quasi originans actum, scilicet obiectū. Aliud autem quasi deferens, sicut medium: Sed forma illa quę videtur non potest esse obiectum sensus, neque etiam medium quasi deferens: De primo, scilicet, quod non potest esse obiectum, quia à nulla re sumi potest: vt in præcedenti argumento tactum est, cum non sit in sensu à re accepta, nec in ipsa re, nec & etiam in ipso aëre quasi in medio differente, vt prius tactum est in tertio argumento.

Præterea, si dæmon movet vim cognitivam interiorem, aut hoc facit se obijciendo virtuti cognitivę, aut hoc facit immutando ipsam: Non autem hoc facit se ei obijciendo: quia oportet quod vel assumeret corpus, & sic non posset interius ingredi ad organum imaginationis. Cum duo corpora non sint similiter in eodem loco: neque in assumendo phantasma, quod etiam esse non potest: quia phantasma non est sine quantitate.

Phantasma
non est
sine quan-
titate.

Similiter etiam non potest hoc facere immutando: Quia, aut immutaret alterando, quod videtur non posse facere quia omnis alteratio fit per qualitates activas, quibus dæmones carent: Aut immutaret transmutando sive localiter movendo, quod videtur esse inconveniens, duabus rationibus. Primò quidem, quia transmutatio organi non posset fieri sine sensu doloris: Secundò, quia secundum hoc dæmon non ostenderet huiusmodi nisi nota: cum tamen August. dicat, quod ostendit huiusmodi formas & notas & ignotas. Ergo vide-

deret huiusmodi nisi nota : cum tamen August. dicat, quod ostendit huiusmodi formas & notas & ignotas. Ergo videtur, quod Dæmones nullo modo possunt imaginationem vel sensum hominis decipere.

Appare-
solum ho-
mines be-
stias fa-
cios.

Sed contra Aug. 18 *de Ciuit. Dei*, dicit, quod transmutationes hominum in animalia bruta, quæ dicuntur arte Dæmonum factæ, non fuerunt secundum veritatem, sed solum secundum apparentiam. Hoc autem fieri non posset si Dæmones humanos sensus transmutare non possent. Præterea alludit & auctoritas Aug. in *l. 83*. quæ etiam prius allegata fuit: Serpit hoc malum Dæmonis per omnes aditus sensuales, &c.

Responsio. Si lector voluerit super modum transmutandi inspicere, inueniet in *2. p. operis, c. 6*. varios modos. Ad præsens tantummodò scholasticè procedendo, dicamus trium Doctorum sententias concordantes, in eo quod Diabolus potest phantasiam hominis decipere, vt homo verè animal videatur. Inter quas etiam vltima subtilior cæteris, quæ S. Thom. est, & prima est D. Antonini 1. *p. summa, tit. 5. c. 5. §. declarantis*: quod Diabolus phantasiam hominis ad decipiendum quandòque operatur: & præcipuè circa illusionem sensuum, & declarat naturali ratione, canonis auctoritate, & experimentorum multiplicitate.

Diabolus
phantasia
hominis
operari.

Primum sic: Corpora naturaliter subduntur & obediunt naturæ Angelicæ quantum ad motum localem. Angeli autem mali, etiam si amiserunt gratiam, non tamen virtutem naturalem, vt sapiùs supra tactum est. Cum autem potentia phantastica, sine imaginatiua sit corporalis, id est, affixa organo corporeo, naturaliter subditur etiam malis, vt possint eam transmutare, causando varias phantasias ex descensione humorum, & spirituum, ad principium sensitiuum procurata ab eis. Hæc ille: & sub-

dit: Patet & ex hoc Canone, 26. *q. 5. Episcopi*. Illud non est omittendum, quod quædam sceleratæ mulieres post Satan retro conuersæ, Dæmonum illusionibus & phantasmatibus seductæ, credunt se & profitentur, cum Diana horis nocturnis Dea paganorum, vel cum Herodiade, & cum innumera mulierum multitudine equitare, super quædam bestias, & multa terrarum spatia, intempestæ noctis silentio pertransire: & infra. Quapropter sacerdotes prædicare debent populo Dei, vt nouerint omnino hæc falsa esse, & non à Diuino, sed à maligno spiritualia phantasmata mentibus fidelium irrogari. Siquidem ipse Satanas transformat se in diuersarum personarum species atque similitudines, & mentem, quam captiuam tenet, in somnis deludendo per deuia quæque deducit.

Et quidem intellectus huius Canonis in 1. *quest. tactus* est, quoad quatuor quæ prædicanda sunt. Sed quod non valeant etiam vehi, vbi hoc affectant & non impediuntur Diuina virtute, sic non esset verus intellectus: quia sapiùs homines inuiti & non malefici per multa terrarum spatia corporaliter transferuntur.

Sed quia utroque modo potest fieri, sequitur in præfata summa, & in c. nec mirum, ea. *q.* August. narrat, quod in libris Gentilium legitur de quadam maga dicta Circe quæ socios Vlyssis mutauerat in bestias: quod magicis præstigiis potiùs fingeatur, quàm in rerum veritate completeretur, alterando phantasias hominum, vt patet hoc etiam per plura exempla.

Circe non
reuera
mutauit
socios
Vlyssis.

Legitur enim in Vita Patrum, quod quadam iuencula, quia assentiri noluit cuidam iuueni, de turpitudine eam sollicitanti, ipse iuuenis turbatus ex hoc, à quodam Iudæo procurauit maleficium fieri contra illam, quo peracto mulier conuersa est in equam. Quæ conuersio

non

Quest. X. An homo possit in bestias transm. 65

non fuit secundum rei veritatem, sed secundum ludificationem Dæmonis immutantis phantasiam, & sensum ipsius mulieris, & aspicientium eam, vt videretur equa, quæ erat vera mulier.

S. Macharius curat virginem visam equam.

Vnde ducta ad beatum Macharium, non potuit Diabolus ita operari, quod illuderet sensus eius sicut aliorum, propter suâ sanctitatem: nam sibi videbatur mulier vera, non equa: cuius tandè oratione liberata est ab illa illusione: dicēs hoc sibi accidisse, quia non vacabat diuinis, nec frequentabat sacramenta, vt dicebat: idè diabolus potestatem habuerat super eā, & si aliàs esset honesta.

Potest igitur Diabolus, per commotionem interiorum spirituum & humorum, operari ad immutandum actum & potentiam, nutritiuā, sensitiuā & appetitiuā, & cuiuscunque potentie corporalis organo vtentis secundum B. Th. 1. p. q. 9. 1. Sicut credi potest fuisse gestum

Simonis Magi arces.

super Simonem Magum in incantationibus suis, quæ de eo narrantur. Sed nihil horum potest Diabolus facere, nisi Deo permittente, qui cum Angelis suis bonis frequenter reprimit malitiam eius, decipere nos & nocere quærentis. Vnde dicit August. loquens de Maleficis. Hi sunt, qui permissu Dei elementa concutiunt, hominum mentes perturbant minus confidentes in Deo. 26. q. 5. nec mirum.

Vir Vxorē non videre sustinens.

Horum etiam operatione per maleficā artem fit quandoque, vt vir non possit videre vxorē, & è conuerso: Et hoc per immutationem phantasie, representando ei talem, vt rem odibilem & horribilem. Ipse etiā Diabolus vigilantibus, & dormientibus, suggerit representationes turpium phantasie, ad decipiendū, & inducendū ad malū. Verū quia peccatū non consistit in imaginatione, sed in volūate, idè ex huiusmodi phantasie per Diabolum suggestis, & alterationibus variis, homo non peccat, nisi voluntate propria peccato assentiat.

Peccatum non consistit in imaginatione, sed voluntate.

Mal. Malefic. Tom. 1.

Secunda sententia ad idē modum notum Doct. declarans: Primò quid sit præstigium, & quot modis Dæmon potest huiusmodi illusiones causare. Hic nota quod Anto. allegat ea quæ in præc. q. 9. tacta sunt, vnde non est opus ea renouare.

Tertia sententia est S. Th. & est responsum super argumentum, quo quæritur, vbi sit illa forma bestie quæ videtur, aut in sensu, aut in re, aut in aere circumstante: & est talis, quòd illa forma bestie, quæ videtur, non est nisi in sensu primò interiori, & per fortem imaginationem resultat in sensum exteriorem quodammodo. Et quòd ibi sit, potest per Dæmonis operationem contingere dupliciter.

Vno modo, vt species animalium, Imaginatio dicamus, quæ sunt in thesauro imaginationis reservata, fluant operatione Dæmonum ad organa sensuum interiorum: Sic etiam in somno contingit, prout supra declaratum est. Et idè quando illæ species contingunt organa sensus exterioris, putà visus, videntur ac si essent res præsentis extra & actu sentirentur.

Imaginatio.

Alius modus potest esse ex immutatione organorum interiorum, quibus Sensus recipiendo. mutatis, fallitur sensus iudicium, sicut apparet in eo qui habet gustum corruptum, cui omnia dulcia videntur amara, & parum differt à primo. Hoc autem facere possunt, etiam homines virtute quarundam rerum naturalium, sicut ad vaporationem cuiusdam fumi, trabes domus videntur serpentes, & multa experimenta huius inveniuntur, vt supra tactum est.

Solutiones argumentorum.

AD argumenta patet ad primum, quòd textus ille sæpè allegatur, & malè intelligitur. Nam quod ad hoc, quod loquitur de transformatione in aliā speciem vel similitudinem, declaratum

est

est qualiter hoc fieri potest prestigiosa
Fiunt à arte. Sed quoad hoc quod dicit, quod
 Dæmoni-
 bus crea-
 turæ, at
 non crea-
 tur.
 non possit fieri aliqua creatura virtute
 Dæmonis, si capitur Fieri pro Creati,
 manifestum est. Quod si verò non ca-
 pitur fieri pro naturali productione, sic
 certum est quod non possunt facere ali-
 quas creaturas imperfectas. Quod qua-
 liter sit, declarat S. Th. *ubi supra*. Nam
 dicit, quod omnes transmutationes cor-
 poralium rerum, quæ possunt fieri per
 aliquas virtutes naturales, ad quas per-
 tinent semina, quæ in elementis huius
 mundi inveniuntur, putà in terra, vel
 aquis, sicut relinquunt sua semina ser-
 pentes & ranæ, & his similia possunt
 fieri per operationes Dæmonum, huius-
 modi seminibus adhibitis. Sicut cum
 aliqua res transmutatur in serpentes,
 vel ranas, quæ per putrefactionem ge-
 nerari possunt.

Ex semi-
 nibus
 creat
 Diabolus.

Quæ na-
 tura trās-
 mutare
 potest, ea-
 dem etiā
 Diabolus.
 Illæ verò transmutationes corpora-
 lium rerum, quæ non possunt virtute
 naturæ fieri, nullo modo operatione
 Dæmonum, secundum rei veritatem,
 perfici possunt: Sicut quoddam corpus hu-
 manum mutetur in corpus bestię, aut
 quoddam corpus mortui reuiuiscat. Quod si
 fieri videntur, apparentia est prestigio-
 sa, aut Diabolus in assumpto corpore se
 agit coram hominibus.

Fortificantur ista. Nam Albertus *in*
lib. de animal. ubi querit: An Dæmones,
 seu etiam dicamus Malefici, possint fa-
 cere verè animalia. Respondit quod sic,
 Deo permittente, & hoc quod ad im-
 perfecta animalia. Sed non possunt in
 instanti, sicut Deus facere, sed motu
 quodam, licet subito, sicut patet de Ma-
 leficis. *Exod. 7.* super ista: Vocauit Pha-
 rao sapientes: dicit Dæmones discurrunt
 per mundum & colligunt diuersa semi-
 na, & eorum adaptatione possunt pro-
 rumpe diuersas species. Et *gl. ibid.* sic
 dicit: Dum per incantationem Dæ-
 monum malefici aliquid efficere conan-
 tur, discurrunt per mundum, & semina

subito eorum, de quibus hoc afferunt,
 & sic ex illis permittente Deo novas
 species producant. Hæc etiam superius
 tacta sunt.

At ubi difficultas suborietur: An ta-
 lia facta Dæmonum essent opera mira-
 culosa dicenda. Responso patuit ex
 præcedentibus, quod etiam Dæmones
 aliqua vera miracula facere possunt, ad
 quæ virtus naturæ particularis se exten-
 dere potest. Et licet talia sint vera, non
 tamen ad veri cognitionem ab eo fiunt:
 secundum quem sensum opera Anti-
 christi possunt dici signa mendacia, quia
 ad seductionem hominum fiunt. Patet
 & solutio ad aliud argumentum de sub-
 iecto formæ, dicamus, Bestiæ forma,
 quæ videtur, non est in aëre, nec in ipsa
 re, ut patuit, sed in ipso sensu, propterea
 sententia S. Thom. ut superius declara-
 tum est.

Aa Dia-
 bo'i facta
 miraculo-
 sa dicantur.

Antichri-
 sti mira-
 cula qua-
 lia.

Ad illud, quod omne passiuū moue-
 tur ab actiuo sibi proportionato, conce-
 ditur. Et quando infertur, quod forma
 illa, quæ videtur, non potest esse obie-
 ctum originans actum, seu eliciens, eo
 quod à nulla re sumatur: Dicitur quod
 imò à re: quia à specie sensibili in ima-
 ginatione reservata, quam educere po-
 test, & imaginationi, seu etiam sensitiuæ
 potentiæ offerre potest, ut dictum est
suprà.

Ad vltimum dicendum, quod Dæ-
 mon non immutat potentiam sensiti-
 uam & imaginatiuam, se ei obiciendo,
 ut ostensum est, sed eam transmutando,
 non quidem alterando, nisi quantum ad
 motum localem: Quia non potest de se
 imprimere novas species, ut dictum est.
 Immutat autem transmutando, id est, lo-
 caliter mouendo: Et hoc iterum facit
 non substantiam organi diuidendo, ut
 sic consequatur sensus doloris: sed mo-
 uendo spiritus & humores.

Quod autem vltius obicitur, quod
 sequeretur, quod secundum hoc Dæ-
 mon non possit aliquid noui homini de-
 monstrare,

Nouum
 dupliciter
 dicitur.

Quæst. X. An homo possit in bestias transm. 67

monstrare, secundum imaginatiuam visionem. Dicendum est, quod nouum aliquod potest intelligi dupliciter. Vno modo totaliter nouum, & secundum se, & secundum sua principia, & secundum hoc dæmon non potest aliquid nouum homini secundum visionem imaginatiuam demonstrare: Non enim potest facere quoddam cæcus natus imaginetur colores, vel quoddam surdus natus imaginetur sonos. Alio modo dicitur aliquid nouum, secundum speciem totius, puta si dicamus esse nouum, in imaginatione, quod aliquis imaginetur montes aureos quos nunquam vidit, quia tamen vidit & aurum & montem, potest naturali motu imaginari phantasmata aurei montis: & hoc modo potest Dæmon aliquid noui imaginationi offerre.

Aureos
Montes
imaginantes.

Quid de lupis, interdum homines & pueros ex canabiles rapientes & comedentes sentiendum sit, an etiam præstigiola arte per maleficam fiat.

INCIDENTALIS quæstio de lupis, interdum homines & pueros à domibus rapientes & comedentes, & cum magna astutia discurrentes, ita ut neque aliqua arte aut potentia lædi aut capi valeant. Dicendum est, quod hoc interdum habet naturalem causam, interdum verò præstigiola artem, dum per maleficas contingunt. De primo Albertus de animal. dicit, quod ex quinque causis provenire potest. Aliquando propter famis augmentum, sicut & cerui aliquando & aliæ bestię hominibus appropinquant. Aliquando propter ferocitatem virium, & hoc in regionibus frigidis, & etiam quando habent catulos. Sed quia de his nihil ad propositum, dicimus, quod Dæmonum illusionem sunt, quando Deus propter peccata punit aliquem populum, iuxta illud *Leuit. 16.* Si non feceritis mandata mea, mittam in vos bestias agri quæ consumant vos, & pecora

vestra. & *Deut. 32.* Dentes bestiarum immittam in eos cum furore, &c.

Per quem autem modum. An sint veri lupi, vel Dæmones in formis sic apparentibus: dicitur quod sunt veri lupi, sed obsidentur à Dæmonibus: Vel agitantur duplici modo. Vno modo absque maleficorum operatione, sicut quadraginta duobus pueris contigit, à duobus vris de sylua exeuntibus, quos iugulauerunt, propter irrisiōem factam Heliseo propheta dicendo, ascende Calne. &c. Et de leone, quis Prophetam Dei iussu non implentem occidit. 3. *Reg. 13.* Et historia de Episcopo Viennensi, qui Litanias minores instituerat ante Ascensionem Domini, sed quod lupi ciuitatem intrantes homines vorauerunt publice.

Litanie
institutz
Viennæ
contra lu-
pos.

Alio modo & maleficorum illusionem. Sicut Guil. ubi supra, narrat, de quodam viro, qui se conuerti putabat in lupum, certis temporibus, quibus in antris latitabat. Illuc enim certo tempore iuit, & sibi interim, cum fixus maneret, videbatur quod lupus ipse factus circumiret pueros deuorando, & cum illud realiter solum Dæmon quendam lupum possidens faceret, putabat falsò se somnians circumire. Et sic tandem dementatus fuit, quousque inuentus est iacere in sylua raptus. Delectatur in his Dæmon, ut paganorum errorem qui homines & vetulas in bestias mutari credebant, inducat. Vnde discernitur quod ex singulari Dei permissione, & Dæmonum opere talia eueniunt, & non ex naturali aliquo defectu, quando nulla arte, aut potentia lædi aut capi possunt. Sicut etiam Vincen. in specul. hist. lib. 6. cap. 40. narrat: In Gallia, inquit, ante Christi incarnationem, & ante bellum Punicum lupus Vigilibus vagina gladium abstulit.

Exemplū
de Ly-
canthro-
po.

Lupus vi-
gilibus
gladium
furripuit

Ex quin-
que causis
contingit
animalia
infesta esse
hominibus.

Animaliū
noxæ sunt
penz Di-
vina.

QVÆSTIO XI.

Quod obstetrices Malefica, conceptus in utero diuersis modis interimunt, abortum procurant, & ubi hoc non faciunt, Dæmonibus natos infantes offerunt.

Quinto, sexto, & septimo insimul veritas supra dicta probatur per quatuor horrendos actus; quos, circa infantes in utero & ex utero matris exercent. Quæ cum per mulieres Dæmones exercere habent & non per viros, ideo potius mulieres quam viros sibi associare ille homicida satagit, & sunt huiusmodi opera.

Nam Canonistæ plus quam Theologi de maleficali impedimento tractantes, *ubi supra*, dicunt quod maleficium fit, non solum ne quis actum carnalem exercere valeat, de quo *supra* dictum est, sed etiam fit, ne mulier concipiat, vel si concipit quod tunc abortum faciat. Et additur tertius modus cum quarto, quod tunc abortum non procurant, quod tunc infantem consumunt vel Dæmoni offerunt.

De primis duobus modis non est dubium cum per naturalia homo absque Dæmonum auxilio, ut per herbas, vel alia impedimenta procurare possit, quod mulier non possit generare, vel concipere, ut *supra* tactum est. Sed de aliis duobus: quod etiam à Maleficis procurantur, disserendum est: nec opus est argumenta deducere, ubi euidentissima indicia, & experimenta hæc reddunt credibilius.

Et de primo quod certæ Maleficæ contra humanæ naturæ inclinationem, imò aduersus omnium bestiarum conditiones, lupina, duntaxat specie ex-

Exempla cepta infantes deuorare, & comedere mulieres solent. Est Inquisitor Cumanus, de quo infantes vocare, *supra* mentio habita est, qui hæc no-

bis retulit, quod ea de causa ab incolis Comitatus Burbæ vocatus ad inquisitionem faciendam, eò videlicet, quod quidam cum puerum ex cunis amississet, & explorando conuentionem mulierum nocturno tempore vidisset & perpendisset infantem occidi, & liquore ebibito deuorare. Ideò, ut prius XL I. Malefica combusta. tactum est, vnico anno, qui & fuit annus proximè elapsus, quadraginta & vnam Maleficam igni tradidit, certis aliis ad Dominum Archiducem Austriæ Sigismundum fugam capientibus. Ad sunt pro confirmatione huius scripta quædam Io. Nider in suo Formicario, Io. Nider Formicarium. cuius utique & eorum quæ scripsit recens memoria superest, vnde non incredibilia, sicut apparent, existunt. Sed & hoc, quod maiora damna in his omnibus obstetrices Maleficæ procurant, prout Maleficæ poenitentes nobis & aliis sæpius, retulerunt, dicentes, Nemo fidei catholicæ amplius nocet, quam obstetrices: Vbi enim pueros non interimunt, tunc quasi aliquid acturæ foris extra cameram infantes deferunt, sursum in aëre eleuantes, Dæmonibus offerunt. Modus autem in huiusmodi flagitiis qui obseruatur, in secunda iam parte patebit: *& cap. 7.* quam & aggredi necesse est, prius vnicam duntaxat decisione quæstionis de permissione Diuina præmissa. Dictum Obstetrices Maleficissimæ. est enim à principio, tria necessario ad maleficalem effectum concurrere. Dæmonem cum Malefica & diuinam permissionem.

QVÆSTIO XII.

An Dei permissio concurrat ad Maleficiam.

DEinde considerandum est de ipsa permissione Diuina, circa quam quatuor quærentur. Primum an neces-

arium

Quæst. XII. An Dei permissio concurrat, &c. 65

farium sit ipsam permissionem ad maleficalem effectum concurrere. Secundò, quòd deus iuste permittit creaturam ex natura peccabilem, etiam actum maleficalem & alia horrenda flagitia perpetrare, aliis duabus permissionibus præsuppositis. Tertio, quòd maleficiorum flagitia, cuncta mala, quæ deus fieri permittit excedunt. Quarto, qualiter hæc materia sit populo publicanda.

Circa tertium principale huius primæ partis tangens diuinam permissionem, quæritur, An diuinam permissionem in his operibus maleficorum commendare ita sit Catholicum, quòd eius oppositum, scilicet redarguere illam, omnino sit hæreticum. Et arguitur, quòd non sit hæreticum asserere, quòd deus tantam potestatem non permittat diabolo in huiusmodi maleficiis. Refutare enim illa, quæ in contumeliam creatoris possunt cedere, est Catholicum & non Hæreticum. Sed asserere, quòd diabolo non permittatur talis potestas nocendi hominibus, est Catholicum. Probatur, quia oppositum asserere, videtur cedere in contumeliam creatoris. Nam sequeretur quòd non omnia sint subiecta diuinæ prouidentiae, eò quod omnis sapiens prouisor excludit defectum & malum, quantum potest ab his quorum curam gerit: Cum autem ea, quæ per maleficia fiunt, si à deo permittuntur, ab eo non excluduntur: & si ab eo non excluduntur, non erit sapiens prouisor ipse deus, & sic non subsunt omnia suæ prouidentiae, quòd quia falsum est, ideò hoc falsum quòd deus permittat.

Præterea ille aliquid permittit fieri: quod possit impedire, si vellet, aut quod non potest impedire etiam si vellet, sed neutrum illorum deo potest conuenire. Non primum, quia talis iudicatur inuidus, non secundum, quia talis iudicatur impotens. Tunc quæritur incidentaliter.

Hoc maleficium Petro accidit, & deus potuit impedire, & non fecit, ergo deus est inuidus, seu non habet curam de omnibus. Si verò non potuit impedire etiam si vellet, tunc non est omnipotens: Quæ omnia sicut inconueniens est asserere. scilicet Deum non habere curam omnium, &c. ergo & hoc quod maleficia ex Dei permissione contingunt.

Præterea, quicumque dimittitur sibi, & est dominus actuum suorum, non subest permissioni aut prouidentiae alicuius gubernantis. Sed homines sibi ipsis dimittuntur à deo, secundum illud *Eccle. 15.* Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui. Specialiter etiam mali in suis operibus relinquuntur, secundum illud: Dimisit eos secundum desideria cordis eorum. Igitur non omnia mala diuinæ permissioni subduntur.

An deus
finat ho-
minē suo
arbitrio
vivere.

Præterea August. dicit in *Enchiridio*, sicut etiam Philoso. in *nono meta.* Melius est quædam nescire quàm scire, ut vilia, sed omne quod est melius, est deo attribuendum. Ergo deus non impedit se de illis vilissimis maleficiorum operibus ut illa permittat vel non. Ad idem Apostolus 2. *Corinth. 9. c.* Non est deo cura de bobus. Et eadem ratione de aliis irrationalibus creaturis. Vnde quando maleficientur vel non est deo cura, nec etiam eius permissioni, quæ ex eius prouidentia procedit, subduntur.

Vilia non
sunt sciē-
da.

Non est
Deo cura
de bobus.
Necessitas
non re-
quirit
pruden-
tiam.

Præterea, quæ ex necessitate contingunt, prouidam permissionem non requirunt, sicut nec prudentiam. Patet hoc per Phi. 2. *Eth.* Prudentia est recta ratio contingentium, de quibus est consilium & electio. Sed plures effectus maleficiales ex necessitate contingunt. Puta quando ex aliqua causa, & influenza corporum cœlestium accidunt infirmitates, vel aliqua alia quæ nos iudicamus maleficia: vnde non semper subduntur diuinæ permissioni.

Præterea si permissione Divina homines maleficientur, tunc quaeritur: Cur potius super unum quam super alium. Si dicatur, quod propter peccata quæ magis abundant in uno quam in altero, hoc videtur esse falsum, quia tunc maiores peccatores amplius maleficerentur, cuius contrarium apparet, eò quod minus in mundo puniuntur. Iuxta illud. Benè est omnibus qui prævaricantur: ita etiam maleficientur. Patet denique ex eo, quod innocentes pueri: & alij iusti amplius maleficientur.

Benè est
impjjs.

Deus per-
mittit ma-
la, & non
vult.
Bona &
mala pul-
chritudi-
ne conti-
nuant.

Sed contra, Deus permittit, licet non velit malum fieri, & hoc propter perfectionem univèrsi. Dion. 3. c. de div. nom. Erit malum ad omnes, id est, perfectionem univèrsi conferens. Et August. in Ench. Ex omnibus bonis & malis consistit univèrsitatis admirabilis pulchritudo. In quantum etiam illud, quod malum dicitur, benè ordinatum, & in loco suo positum, eminentius, comædat bona, ut illa magis placeant & laudabiliora sint, dum comparantur malis. Item S. Thom. improbat opinionem illorum, quod licet Deus non velit mala quia neque creatura aliqua appetit malum sive appetitu naturali, sive animali, sive intellectuali, quæ est voluntas cuius obiectum est bonum, vult tamen mala esse, vel fieri, hoc dicit esse falsum. Quia Deus neque vult mala neque vult fieri, mala non fieri, sed vult permittere mala fieri, & hoc est bonum propter perfectionem univèrsi.

Malum fieri
est bonum
propter
perfectio-
nem uni-
vèrsi.

Quare autem sit erroneum dicere, Deus vult mala esse, vel fieri propter bonum univèrsi: dicit. Quia nihil est indicandum bonum, nisi secundum id quod competit ei per se, & non per accidens: Sicut virtuosus indicatur bonus in intellectuali creatura, & non animali. Malum autem non ordinatur ad bonum per se, sed per accidens: quia præter intentionem eorum qui malum

operantur, resultat bonum: sicut præter intentionem maleficorum, aut præter intentionem tyrannorum, fuit quod ex eorum persecutione claresceret patientia martyrum.

Responsio. Quæstio quanto utilior ad prædicandum tantò etiam difficilior ad intelligendum existit. Est enim inter argumenta hoc principium non tam laicorum, quàm & quorundam Sapientum: Maleficia tam horrenda ut superius tacta sunt non permitti à Deo: causas Divinæ permissionis huius ignorantes. Ex qua etiam ignorantia, quia Maleficia non supprimuntur per ultionem debitam, iam totam Christianitatem depopulare videntur: Ut ergo ad utramque viam, iuxta Theologorum sententiam, docto & indocto satisfiat, per discussiones duarum difficultatum est respondendum: & primò. Quod mundus Divinæ providentiæ ita subiaceat, quod ipse immediatè omnibus providet. Secundo quod univèrsitatem malorum, quæ sunt sive in malis culpæ, sive poenæ, sive damni ex duabus primis permissionibus, circa casum Angelorum, & primorum parentum, iuste permittit. Vnde & patebit, quod in his diffidere pertinaciter hæresim sapit: cum erroribus infidelium talis se implicat.

Quoad primum notandum, quod præsupposito illo, quod providentia Deo conveniat, iuxta illud Sap. 14. Tu autem pater, gubernas omnia providentia: oportet etiam asserere, quod omnia sunt ita subiecta suæ providentiæ, quod etiam omnibus immediatè provideat. Quod ut pateat, ostendamus primò per reprobationem cuiusdam contrarij erroris. Nam super illud Job. 22. Nubes latibulum eius, & circa cardines cœli perambulat, nec nostra considerat. Quidam opinati fuerunt iuxta doctrinam S. Thom. 1. p. 2. q. 22. ponere tantummodò incorruptibilia subiacere

Incorruptibilia
solum sub-
iacere Di-
vinæ pro-
videntiæ
putantes.

subjacere Divinae providentiae, provt sunt substantiae separatae, & corpora coelestia, cum speciebus rerum inferiorum, quae etiam sunt incorruptibilia: Individua verò specierum, quia sunt corruptibilia, dicebant non subjacere. Vnde sic Divinae providentiae dicebant subjacere omnia inferiora, quae in mundo aguntur, in vniuersali tantum, & non in particulari seu singulari. Sed quia hoc alijs videbatur inconueniens, vt de homine non esset amplior Deo cura quam de alijs animalibus, idè Rabbi Moses, volens medicinam tenere, dixit, concordando cum primis: Corruptibilia omnia sicut sunt individua rerum, omninò non subjacere Divinae gubernationi, sed tantummodò vniuersalia, & alia quae tacta sunt. Hominem verò ab illa generalitate corruptibilium excepit: & hoc propter splendorem intellectus quo participat cum substantijs separatis. Et sic secundum istam opinionem, quidquid hominibus accideret in maleficijs, esset ex permissione Dei: non autem quicquid animalibus, aut alijs terrae frugibus eveniret.

Et haec opinio, licet veritati propinquior, quam illa quae omnino providentiam Dei de rebus mundi negabat, asserens mundum casu esse factum: sicut fuerunt Democritus & Epicurei: Tamen non caret magna falsitate eò quod necesse est dicere, omnia divinae providentiae subiacere, non in vniuersali tantum, sed in particulari, quod non solum maleficio hominum, sed & iumentorum, & terrae frugum; ex Divina & prouida permissione eneniunt. Quod sic patet. Ad tantum se extendit providentia & ordinatio rerum in finem, quantum ipsa causalitas se extendit: Sicut à simili in rebus alicuius dominio subiectis, quae in tantum subiacent eius providentiae, in quantum sibi existunt subiectae. Cum autem causalitas Dei, quae est primum agens, extendit se ad

omnia entia, non solum quantum ad principia speciei, sed etiam quantum ad principia indiuidualia, & non solum incorruptibilium. Idè sicut omnia habent esse à Deo, ita omnia sunt prouisa ab eo, id est, ad aliquem finem ordinata.

Et hoc tangit Apostolus ad Rom. 13. Quae à Deo sunt ordinata sunt: quasi dicat, sicut omnia à Deo sunt, ita etiam omnia ab ipso ordinata sunt, & per consequens providentiae eius subiecta. Quia providentia Dei nihil aliud nescitur, quam ratio, id est, causa ordinis rerum in finem. Omnia ergo in quantum participant deesse, in tantum etiam subduntur Divinae providentiae. Item Deus omnia cognoscit, non solum in vniuersali seu vniuersalia, imò & in particulari seu particularia. Et tum Dei cognitio comparatur ad res creatas, sicut cognitio artis ad artificia: Idè sicut omnia artificia subduntur ordini & providentiae artis, ita omnia subduntur & ordini & providentiae Dei.

Sed quia per hoc non satisfit, vt intelligatur, quod Deus iustè permittat mala fieri; & maleficia in mundo, licet intelligamus hoc, quod ipse sit prouisor, omnia gubernans, quod quia conceditur, ideo etiam deberet omne malum ab his quorum curam gerit, excludere. Inter homines enim videmus ita fieri, quod sapiens prouisor excludit defectum & malum, quantum potest ab his quorum curam gerit: Idè ad intelligendum ista, cur non omnia mala Deus excludit: Notandum, quod aliud est loqui de prouisore particulari, & aliud de prouisore vniuersali. Prouisor enim particularis necesse habet malum excludere quantum potest, quia non potest ex malo elicere bonum. Deus autem cum sit vniuersalis prouisor totius mundi & potest ex particularibus malis plurima bona elicere, sicut ex persecutione Tyrannorum patientiam mar-

Omnia
creata sūt
ordinata.

Deus po-
test ex
malis par-
ticulari-
bus bona
plurima
elicere.

Rabbi
Mosis ma-
la opinio
de provi-
dentia.

Providen-
tia est or-
dinatio ad
finem ali-
quem.

tyrum, & ex operibus maleficorum purgationem seu probationem fidei iustorum, ut patebit: Ideo non habet Deus omnia mala impedire, ne multa bona deesse contingat vniuerso. Vnde Aug. in *Enchirid.* Aded misericors est omnipotens Deus, quod non sineret aliquod malum esse in operibus suis, nisi aded esset omnipotens & bonus, unde beneficeret etiam de malo.

Et huius exemplum etiam habemus in actionibus rerum naturalium. Nam corruptiones & defectus qui accidunt in rebus naturalibus, licet sint contra intentionem naturæ particularis illius, videlicet, cui talis corruptio contingit; ut quod suspendatur, vel quod animalia in cibum hominis occidantur: sunt tamen de intentione naturæ vniuersalis, ut videlicet conseruentur homines

Ut species rerum conseruentur oportet ut corruptio vnius sit conservatio alterius.

in vita & in bonis: ut & sic bonum vniuersi conseruetur. Ut enim species rerum conseruentur oportet ut corruptio vnius sit conservatio alterius. Occisiones enim animalium conseruant vitam leonum.

Declaratur super permissionem divinam; quod Deus non potuit conferre creaturæ, ut ex natura esset impeccabilis.

QUoad secundum, quod vniuersitatem malorum, siue in culpis, siue in pœnis iuste Deus permittat, & præsertim iam refrigerante, & mundo ad occasum declinante, declaratur ex duabus propositionibus necessariò præsupponendis. Quarum prima, quod Deus non potest facere (siue melius, ut cum timore Dei loquamur) non est possibile, ut natura creata, ut est Homo vel Angelus, haberet hoc quod ex conditione suæ naturæ peccare non posset. Secunda, quod Deus iuste permittit hominem peccare, vel tentat. Quibus stantibus cum ad Divinam providentiam pertineret, ut vnaquæ-

Deus non potest facere creaturam ex sui natura impeccabilem.

que creatura in sua natura relinqueretur dicere, oportet ex præmissis impossibile esse, quod Deus non permittat maleficia fieri virtute Dæmonum.

Et primum quidem, quod non fuit possibile creaturæ communicare quod peccare non posset ex conditione naturæ, ostenditur à Doctore sancto in 2. dist. 23. art. 1. Quia si hoc fuisset communicabile alicui creaturæ, Deus utique communicasset: sed quod omnes alie communicabiles bonitates & perfectiones creaturarum sunt communicatæ, saltem in genere: Ut vniò personalis duarum naturarum in Christo, maternitatis & virginitatis in Maria, vniò gratuita in viatoribus, vniò beatifica in electis & sic de alijs. Cur ergo non legimus hoc alicui creaturæ communicatum: Quia nec homini nec Angelo: Iuxta illud. Et in Angelis suis reperit pravitatem. Certum est quia homini à Deo non potest communicari hoc quod ex natura sit impeccabilis, licet hoc per gratiam inueniat.

Omnes communicabiles perfectiones creaturarum Deo communicantur.

Secundò ad idem, quod si esset communicabile, & non communicaretur, vniuersum non esset perfectum. Cuius perfectio in hoc consistit, ut omnes bonitates creaturarum communicabiles in genere sint communicatæ.

Nec valet argumentum, quod Deus, cum sit summè potens, & ad suam similitudinem homines & Angelos creauit, quod etiam hoc conferre potuerit, quod creatura ex conditione suæ naturæ haberet, quod peccare non posset. Vel etiam quod faceret, ut habitus ille gratiæ, qui confirmationem in bono causat, esset pars essentialis naturæ Angeli vel hominis; ut sic secundum naturale suum principium & naturalem conditionem haberet confirmationem in bono, ut peccare non posset.

Nam primum argumentum non concludit, quia licet Deus sit summè potens, sicut & summè bonus, non tamen hoc

Non derogare potest Deo ipsi quædam non habere.

Quest. XII. An Deus potuerit creaturam, &c. 73

hoc conferre potest: Non ex imperfectione suæ potentie, sed ex imperfectione creature. Quæ imperfectio consideratur primo, quod hoc recipere non potest, nec potuit homo vel Angelus. Ratio, quia cum sit creatura, esse suum dependet à creatore, sicut causatum à causa sui esse: Et creare est aliquid ex nihilo facere, ideo si sibi relinquitur, deficit; conseruatur autem quandiu causæ influentiam recipit. Exemplum, si vis, de candela, quæ tamdiu lucet quandiu habet ceram. Quo stante, notum est, quod Deus creauit hominem, & reliquit eum in manu consilij sui. *Eccles. 17.* Et similiter Angelum à principio creationis. Et hoc factum est per liberum arbitrium, cuius sicut proprium est facere, vel omittere, ita proprium est à suo casu recedere, & non recedere. Et quia hoc est posse peccare, posse ex libertate arbitrij à Deo recedere, ideo non potuit hoc homo vel Angelus recipere, nec ei potuit à Deo communicari, vt ex natura haberet libertatem arbitrij, & etiam ex natura haberet non posse peccare.

Alia imperfectio, ex qua hoc non potuit homini, vel Angelo communicari, est, quia implicat contradictionem: quæ quia in se non sunt factibilia, dicimus, Deus non potest illa facere, sed potius dicendum, quod creature non possunt ista recipere, vt. videlicet aliquid sit viuum, & mortuum simul & semel. Ita etiam implicat, vt aliquis habeat, liberum arbitrium, ex quo possit causæ suæ inhærere, & quod possit non peccare: quasi si non potest peccare, non potest causæ suæ inhærere: Cum peccatum sit, spreto incommutabili bono rebus mutabilibus inhærere. Spernere autem, vel non spernere, est ex libertate arbitrij.

Secundum etiam argumentum non valet, puta si gratia confirmationis uteretur creatura in naturam, ita quod ex

principiis essentialibus haberet non posse peccare, tunc non haberet ex aliquo dono accidentali & gratia, non posse deficere & peccare, sed haberet hoc per naturam, & tunc esset Deus, quod esset absurdum. Hanc solutionem tangit S. Thom. vbi *suprà*, in solutione vltimi argumenti, cum dicit, quod quodocunque alicui creature conuenit aliquod accidens, quod ex influentia superioris tantummodo inest non potest inferior natura illud accidens per se habere, nisi efficeretur naturæ superioris. Sicut si aer illuminatur in actu per ignem non potest esse, quod sit de natura sua lucidus in actu, nisi fiat ignis.

Dico ergo, quod cum confirmatio inest creature rationali solum per gratiam, quæ est quoddam spirituale lumen, & similitudo increati luminis, non potest esse, quod aliqua creatura ex natura sua confirmationem habeat vel gratiam nisi efficeretur Diuinæ naturæ per esse, dicamus, eiusdem naturæ, quod est omnino impossibile. Concludamus, quod non posse peccare, per naturam Deo tantummodo conuenit, eo quod sicut abesse deficere non potest, cum dat omnibus esse, ita nec à rectitudine bonitatis deficere, cum hoc ei conueniat per conditionem suæ naturæ. Omnibus autem aliis, qui hoc habent, vt peccare non possint, confertur ex hoc, quod confirmantur per gratiam in bono: ex quo filij Dei efficiuntur, & quodammodo Diuinæ naturæ confortes.

Gratia est quoddam spirituale lumen & similitudo increati luminis.

Liberum arbitrium est peccabile.

Peccare est mutare commutabilia mutabilibus.

QVÆSTIO XIII.

*Declaratur quæstio super duas permissiones
Diuinas, quas Deus iuste permittit,
videlicet, Diabolum auctorem omnis
mali peccare, simul & primas parentes
cadere ex quibus Maleficorum opera
iuste permittuntur.*

De Ange-
lorum &
hominum
lapfu.

Secunda quæstio simul & propositio,
quod Deus iuste permittit quasdam
creaturas Angelicas, quas aliter con-
dere non potuit, nisi quod peccare
possent, etiam actu peccare. Et quas-
dam simili modo creatas, per gratiam
præseruare, & hoc absque præuia ten-
tatione. Hominem verò iuste permit-
tit & tentare & peccare, quæ omnia
sic declarantur. Nam ad prouidentiam
Diuinam pertinet, vt vnumquodque in
sua natura relinquitur, & in suis natu-
ralibus operibus non omnino impedia-
tur, quia vt Dion. dicit in 4. c. de diuin.
nom. Prouidentia non est corruptiua
naturæ, sed saluatiua. Quo stante, cum
manifestum sit, quod sicut bonum gen-
tis diuinius est, quàm bonum vnius,
1. Ethic. Ita & bonum vniuersi excedit
bonum particulare cuiuscunque naturæ
creati in particulari. Ideò etiam atten-
dere oportet, quod si peccatum homi-
num impediretur, per hoc multi gradus
tollerentur perfectionis. Tollerentur
enim natura illa, quæ potest peccare &
non peccare: Quod si dicatur, tamen
habuisset homo ex conditione naturæ,
vt prius tactum est.

Nisi pec-
catum ve-
nisset, late-
ret gratia

Respondetur, si nullum peccatum
fuisset subsecutum in actu, sed statim
confirmatio tunc semper lateret quid
gratiæ deberetur in bonis erga Deum,
& quid potestas peccandi potuisset, &
plura alia, quibus ablatis vtrique vni-
uerso multum detraheretur. Decuit
etiam vt nullo suggerente ab extra pec-
caret, nempe occasione peccandi ex se-

ipso suscipere quod & fecit, vbi Deo
æqualis esse voluit. Quod est intelligen-
dum non similiter & directè, nec indire-
ctè, sed solum secundum quid & hoc de-
claratur propter auctoritatem. *Esaia 34.*
In cælo ascendam, & similis ero Altissi-
mo. Non enim simpliciter & directè,
quia sic habuisset intellectum ligatum
& erroneum: appetendo aliquid quod
sibi erat impossibile. Cognouit enim
se esse creaturam, & à Deo creatum,
& ideò æqualem fieri creatori, cognouit
hoc sibi esse impossibile. Nec etiam
indirectè, quia cum totum bonum An-
geli. & creaturæ est in hoc quod Deo
subest: sicut tota claritas aeris est in
hoc quod subiicitur radiis Solis: ideò
hoc ab Angelo non potuit appeti, quia
appetiisset contra bonum naturæ. Sed
appetit Dei æqualitatem non absolutè,
sed secundum quid: hoc sic est, cum
Deus habet per naturam suam duo,
beatitudinem & bonitatem, & aliud, &
quod ab ipso omnis creaturæ beatitudo
& bonitas transfunditur. Videns An-
gelus dignitatem naturæ suæ, quæ à
creaturis cunctis præminebat, voluit &
appetit à se in omnia inferiora beatitu-
dinem & bonitatem deriuari. Et hoc per
sua naturalia, ita quod ipse primò illa
ex natura haberet, & sic aliæ creaturæ,
ex nobilitate suæ naturæ acciperent.
Et quod etiā illa appetit à Deo, & sub
Deo volens esse, dummodò ista habe-
ret. Et ideo nec etiam quantum ad
modum habendi Deo æquiparari vo-
luit, sed tantummodò secundum quid.

Nota insuper, quod quia suum desi-
derium attentauit vt ad actum perdu-
ceret, ideo subito suum desiderium aliis
exposuit: Et quia subito etiam fuit alio-
rum Angelorum visio desiderij, &
consensus peruersus sui desiderij. Ideo
peccatum primi Angeli aliorum pecca-
ta excessit & præcessit quantitate cul-
pæ, & causalitate, non tamen duratio-
ne. Ita quod illud. *Apoc. 12.* Draco de
cælo

Quomodo
Angeli
lapfi vo-
luerint
Deo æqua-
les esse.

Diabolus
voluit sub
Deo esse,
sed ipse
inferiori-
bus Deus
esse.

Quæst. XIII. Quare Deus permittit hom. pecc. 75

Primi An-
geli pec-
catum,
aliorum
Angelorum
excedit.

cœlo cadens, traxit tertiam partem stellarum. Et in figura Seniathan habetur. Ipse est rex super omnes filios superbiæ. Et rex secundum Philosophum 5. *Meta.* dicitur principium, in quantum monet per suam voluntatem & imperium sibi subiectos. Ideo & suum peccatum aliorum occasio peccandi fuit, ita quod ipse primus à nullo extrinseco tentatus alios extrinsecè tentauit.

Et quidem quod dictum est, quod instantanea operatio in omnibus illis fuit, exemplificatur hoc ex sensibilib. Nam simul tempore sunt illuminatio aëris, visio coloris, & discretio rei visæ.

Hæc ad longum posui, vt considerando tam stupendam permissionem Diuinam super nobilissimas creaturas, propter vnum duntaxat peccatum ambitionis, quomodo non particulares permissiones super Maleficorum opera, propter maiora peccata, quantum ad aliquas circumstantias admittet. Nam Maleficorum peccata in varijs circumstantijs peccatum Angeli, & primorum parentum excedunt, vt in secunda quæstione patebit.

Sed & hoc quod prouidentia Dei iussè permittit primum hominem tentari & peccare, ex his quæ dicta sunt de transgressoribus Angelis satis patere potest. Sicut enim ad eundem finem homo & Angelus creati fuerunt, & in libertate arbitrij relictī: propterea vt beatitudinis præmium non absque merito perciperent. Ideo sicut Angelus à casu nō fuit præseruatus, vt potestas peccandi ex vno, & potestas gratiæ confirmationis ex altero ad decorem vniuersi patesceret, ita & circa hominem seruari oportuit.

Vnde & S. Thom. in 2. dist. 20. art. 2. illud ex quo Deus apparet laudabilis non debet penitus impediri, sed in peccato etiam Deus apparet laudabilis, cum per misericordiam parcat, & per

iustitiā punit, ergo non debuit peccatum impedire. Tantummodo breuiter & recapitulando ad propositum redeamus, dicamus quod in iusta Dei prouidentia, homo in his permittus est multis rationibus. Prima, vt ostendatur Dei potentia, qui solus inuertibilis est, omnis autem creatura mutabilis. Secunda autem ratio, vt declaretur Dei sapientia, qui ex malo scit elicere bonum, quod non potuit fieri nisi Deus creaturam peccare permisisset. Tertia, vt manifestetur Dei clementia, in qua Christus per mortem suam hominem perditum liberauit. Quarta, vt ostendatur Dei iustitia, quæ non solum reddit bonis præmia, sed & malis supplicia. Quinta, vt homo non sit peioris conditionis quàm aliæ creaturæ, quas omnes sic Deus administrat, vt eas agere proprijs moribus sinat. Vnde & hominem proprio arbitrio relinquere debuit. Sexta est laus humana; laus enim viri iusti, quod potuit transgredi, & non est transgressus. Septima est decor vniuersi, quia sicut triplex malum culpæ, pœnæ, & damni inuenitur, ita ex opposito triplex bonum, scilicet, honestum bonum, delectabile & vtile decoratur. Nam culpa decoratur honestas, per pœnam delectabilitas, per damnum summa utilitas. Et per hæc patet responsio ad argumenta.

Solutiones argumentorum.

IAm ad primum, vbi dicitur: Asserere quod diabolo permittatur potestas nocendi hominibus sit hæreticum. Oppositum potius patet, quia sicut asserere quod Deus non permittat hominem ex libertate arbitrij peccare quando vult, est hæreticum. Ita asserere, quod Deus peccatum dimittat inultum. Hoc autem fit per potestatem nocendi hominibus in vindictam malorum, & decorem vniuersi. Iuxta illud Ang. in lib. *Soliloquiorum.* Insisti nomine & ita est, vt nunquam dedecus culpæ sit sine decore vindictæ.

Iussè à
Deo homi-
nem in
peccato
permittum
esse.

Triplex
malum &
bonum.

Maleficorum
peccata
primorum
parentum
peccata
excedunt.
De lapsu
Adæ.

In peccato
Deus
apparet
laudabilis

Nunquam
dedecus
culpæ, est
sine deco-
re vindi-
cæ.

Probatio denique argumenti non valet de sapiente prouisor, qui excludit defectum & malum quantum potest. Quia aliud est de Deo, qui habet curam particularem, & de prouisione vniuersali. Nam prius ex malo non potest elicere bonum, sicut vniuersalis prouisor facit, vt per præcedentia patuit.

Ad secundum patuit, quod tam potentia quàm bonitas & iustitia diuina patefunt in hoc, quod mala permittit. Vnde quando dicitur: Aut deus potest mala impedire, aut non, dicitur quod potest impedire, sed non debuit rationibus præactis.

Deus per-
mittit ma-
la fieri
propter
perfectio-
nem vni-
uersi.

Neque valet instantia, si dicatur, ergo vult mala fieri, cum potest impedire, & non vult quia, vt in argumentis pro veritate tactum est, deus non potest velle mala, neque vult mala fieri, neque vult malum non fieri, sed vult permittere malum fieri, & hoc propter perfectionem vniuersi.

Ad tertium Aug. & Philosoph. loquuntur de cognitione humana cui melius est non cognoscere mala & vilia, duplici de causa. Primo, quia per ea impeditur interdum à consideratione malorum, & hoc contingit, quia non possumus simul multa intelligere. Etiam & ea de causa: quod cogitatio malorum peruertit interdum voluntatē in malum. Hæc autem in deo locum non habent, quia intelligit omnia opera hominum & Maleficorum absque aliquo defectu.

Ad quartum: Apostolus curam dei à bobus remouit, vt ostendat, quod quia creatura rationalis habet per liberum arbitrium dominium sui actus: vt dictum est: ideo vt ei imputetur aliquid ad culpam, vel ad meritum, & reddatur ei iuxta hoc pœna vel præmium, habet deus specialem de eo prouidentiam, secundum quæ irrationabilia non prouidentur.

Velle autem asserere, quod indiuidua irrationabilium creaturarum ex illa auctoritate non pertinerent ad diuinam prouidentiam, esset hæreticum: quia esset asserere: quod non omnia subiecta essent diuinæ prouidentię, contra Scripturæ sacræ commendationem super diuinam sapientiam, quæ attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter, & esset error Rabbi Mosi, vt in argumentis pro veritate patuit.

Ad quintum, quia homo non est institutor naturæ, sed vtitur naturalibus operibus artis & virtutis ad suum vsum. Ideo prouidentia humana non se extendit ad necessaria, quæ ex natura proueniunt, vt quod cras Sol oriatur. Ad quæ tamen se extendit prouidentia dei, ed quod ipse est actor naturæ. Vnde & defectus naturales, etiam si ex cursu rerum naturalium prouenirent, adhuc diuinæ prouidentię subiacerent. Quare & democritus, & alij Philosophi naturales errauerunt, attribuentes soli necessitati materiæ, quicquid inferioribus accideret.

Ad vltimum licet omnis pœna infligitur à deo propter peccata, non tamen semper maioribus peccatoribus maleficia infliguntur, vel quia diabolus non vult, vt illos affligat & tentet, quos iusto titulo possidere se cernit, vel ideo vt non ad deum accelerent. Iuxta illud: Multiplicatæ sunt infirmitates, postea accelerauerunt, &c. Et quod omnis pœna infligitur à deo, propter peccata, patet ex sequentibus. quia iuxta Hieronymum: Quicquid patimur, peccatis nostris meremur.

Necessita-
ti materiæ
attribuere
prouiden-
tiam.
An maio-
ribus pec-
catoribus
maiora
maleficia
infligan-
tur.

Nunc declaratur, quod peccata maleficorum gratiora sunt peccatis malorum Angelorum & primorum parentum. Vnde sicut innocentes puniuntur ex culpis parentum, ita etiam plures innoxij damnificantur, & maleficiuntur propter peccata Maleficorum.

QVÆSTIO

QVÆSTIO XIV.

*Enormitas Maleficorum consideratur,
& est tota materia predicabilis.*

Sed super enormitatem criminum quæritur, an maleficorum flagitia cuncta mala, quæ Deus fieri finit, & vsque in præsens à principio mundi fieri permisit, tam in culpis, quam in pœnis & damnis excedant. Et videtur quod non, præcipuè quoad culpam. Nam peccatum quod quis committit, quod faciliter vitare potuisset, excedit peccatum, quod alter committit, quod ita faciliter vitare non potuit. Patet per August. in lib. de ciuit. Dei. Magna est in peccando iniquitas, vbi est tanta in non peccando facilitas. Sed Adam & plures qui ex aliquo statu perfectionis, seu etiam gratiæ peccauerunt, facilius propter assistentiam gratiæ, peccata vitare potuissent, præsertim Adam, qui in gratia creatus fuerat: quàm plures Maleficæ, quæ huiusmodi dona non perceperunt, Ergo illorum peccata omnia Maleficorum flagitia excedunt.

Præterea quoad pœnam, maiori culpæ maior pœna debetur: sed peccatum Adæ grauissimè punitum fuit, in hoc, quod, vt patet, in omnes posteros eius pœna cum culpa ostenditur in transfusione originalis peccati. Ergo eius peccatum grauius est omnibus aliis peccatis.

Præterea quoad damnum. Nam iuxta August. Ex hoc aliquid est malum, quia adimit bonum, ergo vbi plus de bono amittitur, ibi maior culpa præcessit. Sed peccatum primi parentis maius damnum tam in naturalibus, quàm in gratuitis intulit, vbi nos innocentia & immortalitate priuauit, quod nullum aliorum frequentium peccata intulit, ergo, &c.

Sed econtra, id quod plures rationes

mali includit, magis est malum, sed peccata Maleficarum sunt huiusmodi. Nam omnia mala in bonis naturæ & formæ procurare possunt, Deo permittente, vt ex Bulla Papæ deducitur. Præterea Adam peccauit solummodò faciendo illud quod est vtroque modo malum, quia prohibitum, & quod non erat malum secundum se: Sed Malefici, & alij peccatores peccant faciendo illud quod est vtroque modo malum & secundum se, & prohibitum, vt homicidia & alia multa prohibita. Vnde eorum peccata grauiora sunt aliis peccatis.

Præterea peccatum quod fit ex certa malitia, est grauius peccato quod est per ignorantiam. Sed Maleficæ ex magna malitia contemnunt fidem & sacramenta fidei, prout plures confessæ sunt.

Responsio, quod mala quæ à modernis Maleficis perpetrantur cuncta alia mala, quæ Deus vnquam fieri permisit, secundum quod in titulo quæstionis tangitur, excedunt. Et hoc quoad peccata, quæ contingunt in peruersitate earum, licet secus sit de peccatis, quæ opponuntur & aliis virtutibus Theologicis. Potest ostendi triplici via. Primò in generali, comparando eorum opera indifferenter ad quæcumque flagitia mundi. Secundò in speciali, comparando ad species superstitutionis, ex quocumque pacto cum Dæmonibus inito. Tertio, comparando illa ad peccata malorum Angelorum aut etiam primorum parentum.

Primum sic. Nam cum triplex sit malum, videlicet culpæ, pœnæ, damni: eò quod triplex sit bonum, cui illa opponuntur, scilicet honestum, delectabile, & vtile. Et culpæ opponitur honestum, pœnæ delectabile, damno vtile.

Quod culpa Maleficarum excedit cuncta alia peccata; sic apparet. Nam iuxta doctrinā S. Th. in 2. dist. 22. art. 2.

K 3 Licet

Probatur Maleficorum peccata, Adæ peccato enormiora.

Innuir, ac si Adam ignorantia peccauit.

Bona & mala triplicia.

Ucet in peccato multæ possint considerari ex quibus peccati grauitas, vel etiam leuitas trahi potest. Vnde & contingit, quodd idem peccatum, quod secundum vnum eorum est grauius, secundum aliud leuius inueniatur: prout dicere possumus, In fornicatione iuuenis peccat, senex insanit. Tamen illa simpliciter grauiora sunt, quæ plures & potentiores habent, non dico circumstantias solum, sed in specie & quantitate peccati essentiali peccati grauitatem.

In fornicatione iuuenis peccat, senex insanit.

Et si dicere possumus, quodd licet peccatum Adæ, quantum ad aliquas circumstantias grauius sit omnibus aliis peccatis, quantum ad hoc quodd minori tentatione pulsatus cecidit, quia videlicet tantum ab intrinseco. Et etiam quia facilius resistere potuisset, propter originalem iustitiam in qua creatus erat. Tamen quantum ad speciem & quantitatem peccati, & etiam quantum ad alias circumstantias, quæ peccatum magis aggrauant, sicut multa grauiora peccata sunt secunda, ita & inter illa omnia Maleficorum excedunt: quod etiam clariùs ex duobus deducitur.

Maleficorum peccata grauiora originali peccato.

Quot modis peccatum dicitur maius altero.

Nam sicut vnum peccatum dicitur maius altero, vel causalitate, vt peccatum Luciferi, vel generalitate, vt peccatum Adæ, vel deformitate, vt peccatum Iudæ, vel difficultate remittendi, vt peccatum in Spiritum sanctum, vel periculo, vt peccatum ignorantie, vel inseparabilitate. Vt peccatum cupiditatis. Vel pronitate vt peccatum carnis. Vel Diuinæ maiestatis offensione, vt peccatum Idololatriæ & infidelitatis. Vel expugnandi difficultate, vt superbia, vel mentis cæcitate, vt ira. Ita & post peccatum Luciferi, omnia, alia peccata, Maleficorum opera excedunt tam in deformitate, crucifixum abnegantes, quàm & pronitate, spurcitias carnis cum Dæmonibus exercentes, ac mentis cæcitate, in omne nocumentum

Post peccatum Luciferi nullum maius Maleficorum peccato.

tam animarum quàm corporum, hominum & iumentorum, toto malignitatis spiritu debacchantes, prout ex supradictis patuit.

Quod etiam secundum Isidorum nomen ostendit. dicuntur enim Malefici ob facinorum magnitudinem, &c. vt *suprà* patuit.

Deducitur & ex isto. Nam duo sunt in peccato, auersio, & conuersio, iuxta illud August. Peccatum est, spreto incommutabili bono, rebus mutabilibus inhaerere. Et ipsa etiam auersio à deo fit tanquam formale, sicut ipsa conuersio tanquam materiale. Ideo tantò aliquod peccatum est grauius, quantò magis homo per ipsum à deo separatur. Et quia per infidelitatem homo maximè à deo elongatur, ideò & maius omnibus peccatis maleficium infidelitatis existit. Et hoc declaratur per nomen Hæresis, quod est etiam Apostasis à fide simul, & quod tota earum vita peccatum est.

Quid sit peccatum.

De primo: nam cum peccatum infidelitatis consistit in renitendo fidei. Et hoc potest dupliciter fieri, vel quia renititur fidei nondum susceptæ, aut susceptæ. Si primo modo tunc est infidelitas Paganorum seu Gentilium: Si secundo modo, tunc iterum dupliciter, quia aut renititur Christianæ fidei susceptæ in figura, aut in ipsa manifestatione veritatis. Primo modo est infidelitas Iudæorum. Secundo modo infidelitas Hæreticorum.

Quomodo Malefica fidem abnegent.

Tres species infidelitatis.

Vnde patet, quod hæresis Maleficarum inter tres species infidelitatis grauiissima existit, quod etiam ratione & auctoritate comprobatur. Nam 2. Pet. 2. dicitur. Melius erat illis viam veritatis non cognoscere, quàm post cognitam, retrorsum conuerti. Ratio. Nam sicut grauius peccat, qui non implet quod promissit, quàm ille qui non implet hoc quod nunquam promissit. Ideò infidelitas Hæreticorum, qui profiten-

tur

tur fidem Euangelij, & tamen ei reni-
tuntur, corrumpentes ipsam, grauius
peccant, quàm Iudæi & Pagani.

Et iterum, Iudæi grauius peccant
quam Pagani, quia susceperunt fidei
Christianæ figuram in veteri Lege,
quàm malè interpretantes corrumpunt,
quod Pagani non faciunt: idè etiam
eorum infidelitas est grauius pecca-
tum, quàm infidelitas Gentilium qui
nunquam fidem Euangelij susceperunt.

Apostasia
multiplex.

De secundo quòd & Apostata nuncun-
tantur. Nam secundum D. Th. *secunda
secunda, q. 12.* Apostasia importat quan-
dam retrocessionem à Deo & religio-
ne, quæ fit per diuersos modos, quibus
homo coniungitur Deo vel per fidem,
vel per subiectam ad obediendum vo-
luntatem, vel per religionem & cleri-
catum. Secundum quod dicit Raymun.
& Hostien. quòd Apostasia est temera-
rius à fidei statu, vel obedientiæ vel re-
ligionis excessus. Et cum remoto prio-
ri, remouetur posterius, sed non è con-
uerso. Idè & prima alias duas exce-
dit, scilicet, Apostasia à fide, procedit
à religione, de qua 48. *dist. quantum li-
bet. 16. q. 1. leg. non debet.*

Quis Apo-
stata seu
fugitiuus
habendus.

Tamen secundum Raymundum non
iudicatur Apostata seu fugitiuus, etiam
si ad longinqua diu euagetur, nisi post-
quam sic viuit, quòd animum redeundi
se deposuisse ostendit. *ff. de remilit. l. de
fertorem.* Et hoc fieret si vxorem, duce-
ret, vel simile tale. Similiter & Aposta-
siam inobedientiæ, vbi quis, spontè
contemnit præcepta Ecclesiæ, & Præ-
latorum, de qua 3. q. 4. *alieni.* Qui etiam
infamis efficitur, repellitur à testimo-
nio, & debet excommunicari, 11. q. 3.
Si autem.

Apostasia
perfidia
Malefica-
rum.

Vnde & Apostasia, de qua loquimur
super Apostasiam Maleficarum, dicitur
Apostasia perfidiæ, quæ & tantò gra-
uior, quãtò & cū inimico fidei rationis
salutis per pactum expressum, peragi-
tur. Hoc enim habent facere Malefica-

& hoc inimicus ille exegit in toto vel
in parte. Repertæ sūt enim per nos In-
quisitores, quæ omnes fidei articulos
abnegauerāt, qualdā verò certos in nu-
mero, semper tamè confessionem, verā
& Sacramentalem habebant abnegare.
Vnde & Iuliani Apostatæ perfidia non
videtur tanta fuisse, licet in aliis aduer-
sus Ecclesiam maiora exercuisset, de
qua & *secundo. q. 7. non potest.*

Iuliani
Apostatæ
perfidia
minor
Apostasia
Malefica-
rum.

Si quis verò incidentaliter quæreret,
Quid si mente & corde fidem tene-
rent, quorum scrutator solū Deus est,
& non quæcunque Angelica creatura,
vt *suprà* patuit: faceret tamen reueren-
tiam & obedientiam Diabolo per actus
exteriore. Dicendum videtur, quod
cum Apostasia perfidiæ dupliciter po-
test fieri, per actus infidelitatis exte-
riores, absque expresso pacto cum Dæ-
mone inito, sicut qui in terris infide-
lium Mahumeticam vitam assumeret:
aut in terris Christianorum cum ex-
presso pacto, &c. Primi, vbi mente re-
tinent fidem: actu tamen exteriori ne-
gant, licet non sunt Apostatæ, nec Hæ-
retici, tamen mortaliter peccant. Sic
enim Salomon diis suarum vxorum
reuerentiam exhibuit. Nec enim aliquis
excusatur, si ex metu hoc faceret, quia
secundum Aug. Sanctius est mori fa-
me, quàm vesci idololatricis, (aliqui ha-
bent satius) 3. q. 3. *Satius.* Malefici au-
tem quantumcunque fidem retinent

Hypocri-
tæ non sūt
Apostatæ,
Salomon
fuit Hypo-
crita.

corde, & abnegant ore. Apostatæ ta-
men indicantur eo quod fœdus cum
morte, & pactum cum inferno pepi-
gerunt. Vnde & S. Thom. *in 2. dist. 4.
art. ult.* Loquens de similibus operibus
magicis. Et qui quocunque modo au-
xilium petunt à Dæmonibus, dicit: In
omnibus est apostasia à fide, propter
actum initum cum Dæmone, vel ver-
botenens si inuocatio interfit, vel facto
aliquo, etiamsi sacrificia desint. Non
enim potest homo duobus dominis ser-
uire.

Malefici
pactū cum
inferno
pangunt.

Ad

Vtrum
magi &
astronomi
sint apo-
statæ.

Ad idem Albertus *vbi supra* dist. 8.

vbi quæritur: Vtrum Magicis, & Mathematicis intendere sit peccatum & apostasia à fide. Ita respondit: In talibus est semper apostasia verbi vel operis. Si enim inuocationes fiant tunc apertum pactum initur cum Dæmone, & tunc est aperta apostasia verborum. Si autem non sit nisi opere simplici, tunc est apostasia operis. Et quia in his omnibus semper est fidei contumelia, quia expectatur à Dæmone quod expectandum est à Deo, idè semper apostasia iudicatur. Ecce quam clarè

Quando
expectatur
à Dæmo-
ne quod
expectan-
dū à Deo,
est apostasia.

duplicem apostasiam ponunt, tertiam subintelligentes, scilicet, cordis: quæ si desit, tamen Maleficæ verbis & operibus apostatrices iudicantur. Pœnis ergo, vt patebit, & Hæreticorum & Apostatarum subiacerere debent.

Et est tertia criminis enormitas præ cunctis aliis hæresibus in eis. Nam si iuxta Aug. omnis infidelium vita peccatum est. 18. q. 1. §. 2. & est glossa super illud *Roman.* 14. Omne quod non est ex fide, peccatum est. Quid iudicandum est de tota vita, id est, de omnibus aliis operibus Maleficarum, quæ tamen non ad complacentiam Dæmonum fiant, licet ieiunare, Ecclesias frequentare, communicare, & sic de aliis. In omnibus enim peccant mortaliter, quod sic declaratur. Tanta est enim labes huius peccati, quod facultatem resurgendi licet non ex toto amputant, eò quod peccatum nō corrumpit totum bonum naturæ, & lumen naturale in

Peccatum
non cor-
rumpit to-
tum bonū
naturæ.

eis remanet. Tamen propter præstitum homagium, nisi ab illo absoluantur, omnia eorum opera etiam de genere bonorum sunt potius de genere malorum, quod in aliis infidelibus non cernitur.

Nam secundum Thomam *secunda*

An omnis
actio infi-
delis sit
peccatum.

secunda, quæst. 10. An omnis actio infidelis sit peccatum? dicit quod quamvis opera infidelium, quæ sunt de ge-

nere bonorum, vt ieiunia, eleemosynæ & huiusmodi non sint eis meritoria, propter infidelitatem, quæ est gravissimum peccatum: tamen quia peccatum non corrumpit totum bonum naturæ, sed remanet in eis lumen naturale. Ideo non omnis actus eorum est mortale peccatum, sed actus procedens ex ipsa infidelitate, vel relatus ad ipsam etiam si sit de genere bonorum: puta, Sarracenus ieiunat, vt seruet legem Mahumeti de ieiunio mandantem: Iudæus seruat suas festiuitates; & huiusmodi in his est mortale. Et sic intelligitur illud Augustini *suprà* allegatum: Omnis infidelium vita peccatum est.

*Quod Malefica gravissimas merentur
pœnas ultra omnes flagitiosos mundi.*

Denique Maleficiorum flagitia, <sup>Hæretico-
rum pœna
multi-
plic.</sup> cuncta aliorum peccata excedunt: quantum ad demeritum pœnæ, declaratur. Primo quo ad pœnam Hæreticis infligendam. Secundo, quo ad pœnam Apostatis inferendam. Nam Hæretici duplici pœna puniuntur, secundum Raymun. scilicet excommunicatione, depositione, rerum ablatione & corporali morte. De quibus omnibus lector inueniet *super primum, de sentent. excommunic.* Nouerit & *super secundum. 24. q. 1. Qui contra pacem, & tertium, dist. 8. quo iure. 23. q. 7. c. 1. & seq. super 4. eod. tit. scilicet de Hæreticis, Excommunicamus. 1. & 2.* Imo & gravissimas incurrunt pœnas credentes, receptatores, fautores & defensores. Nam ultra pœnam excommunicationis illis infliguntur. <sup>Pœna hæ-
reticorum
in hæ-
des ver-
git.</sup> Hæretici cum fauoribus & defensoribus suis, & receptatoribus, & ipsorum filij, vsque ad secundam generationem per lineam paternam, per lineam vero maternam, vsque ad primum gradum, ad nullum beneficium, vel officium Ecclesiasticum admittuntur: vt eodem tit. quicunque, & cap. statutum. lib. 6.

Sed

Sed super tertiam pœnam, si Hæretici habent filios Catholicos, priuantur paterina hæreditate in detestationem criminis, & super quartam pœnam, si post deprehensionem erroris continuò non velit reuerti, & hæresim abiurare, subito debet comburi, si laicus est. Falsarij, n. pecuniæ statim morti traduntur, quantò magis falsarij Fidei? Si verò clericus: post solennem degradationem relinquitur curiæ seculari occidendus. Si autem reuertatur ad fidem, detrudi debet in perpetuum carcerem: de hæreticis. Excommunicamus, primo & secundo, & hoc de rigore iuris. Mitiùs tamen agitur cum eis post abiurationem, quam ad arbitrium Episcopi & Inquisitoris facere debent, prout in tertia parte operis patet, vbi de variis modis sententiandi tales tractatur, quis etiam dicatur deprehensus & conuictus, etiam relapsus.

Processus
ad ignem.

Maleficæ
austerius
quàm Hæ-
retici puni-
endæ.

His autem modis mulctare maleficas non videtur sufficere, cum non sint simplices hæreticæ, sed apostatæ, & ultra hoc quòd in ipsa apostasia non hominibus propter metum, carnis oblectamenta, fidem abnegant, vt *suprà* tactum est: Sed ipsis Dæmonibus ultra abnegationem, homagium, corpora, & animas offerendo præstant. Ex quibus satis probabile videtur, quòd quâtcumque pœniteant, & ad fidem reuertantur, non debent sicut alij hæretici carceribus perpetuis mancipari, sed vltimo supplicio puniri: & hoc etiam propter damna temporalia, hominibus & iumentis variis modis illata leges imperant, vt patet *C. de maleficiis. l. nullus. l. nemo. & l. culpa.* Et est similis culpa prohibita discere & docere. Et loquuntur leges super sortilegos: quantò magis super maleficos: vbi dicunt, quòd pœna illorum est bonorum publicatio & decapitatio. Et si quis tali arte mulierem ad luxuriam prouocauerit, vel

è conuerso, bestiis exponitur, vt dicitur *ibidem. l. multi.* Et de his in prima quæstione tactum est.

QVÆSTIO XV.

Declaratur, quòd propter peccata Maleficarum innoxij sæpè maleficantur, etiam interdum propter peccata propria.

Sed hoc, quòd Diuina permissione plures innoxij damnificantur & puniuntur in præmissis nocumentis, propter aliena peccata Maleficarum, & non propter culpas proprias. Nec alicui hoc videatur inconueniens ostendit S. Thom. *secunda secunda, q. c. 8.* Hoc fieri iustè à Deo: loquendo de pœnis præsentis vitæ triplici ratione. Primò quidem, quòd vnus homo est res alterius, & sicut quis punitur in rebus, ita & in pœnam alterius aliquis puniri potest. Nam filij secundum corpus, sunt quædam res patris, & serui & animalia, res dominorum, & sic filij puniuntur quandoque pro parentibus. Sicut filius natus ex adulterio Dauid mortuus fuit quam citius: Et animalia Amalechitarum iussa sunt interfici. Quamuis & in huiusmodi sit ratio mystica, vt habetur *1. q. 4. S. paruos.*

Triplici
modo puni-
tur quis
iustè ob
aliena
peccata.

Secundò, quia peccatum vnus derivatur in alterum, & hoc dupliciter. Per imitationem, sicut filij imitantur peccata parentum, & serui & subditi peccata dominorum, vt audacius peccent: vt sit in rebus malè acquisitis, in quibus filij succedunt, serui in latrocinis & guerris iniustis: vnde sæpius interficiuntur. Et subditi prælatorum audacius peccant, dum eos peccare cernunt, etiam si eadem peccata non committunt, vnde & iustè puniuntur.

Peccato-
res imita-
tes puni-
tur cum
imitatori-
bus.

Deriuatur etiam peccatum vnius in alterum per modum meriti, vt subditorum in malum prælaturum, id est, quod peccata subditorum merentur peccatorem prælaturum, secundum illud *Iob*: Regnare facit Hypocrita propter peccata populi.

Deriuatur etiam peccatum, & con-
sequenter pœna per aliquem consen-
sum vel dissimilitudinem. Hoc est,
quando superiores peccata non redar-
guunt, tunc sæpius boni cum malis
puniuntur, vt dicit Aug. in primo, de ci-
uit. Dei. Exemplum: vbi inter nos in-
quisitores vnius reperit quoddam op-
pidum mortalitate hominum quasi de-
stitutum, & vbi fama volabat, quod
quædam mulier sepulta, linteamen, in
quo sepulta erat, successiuè deglutiret,
& quod pestis cessare non posset, nisi
ex integro linteamen deglutiendo ad
ventrem consumpsisset. Habito consilio
desuper, Scultetus cum præfecto ciui-
tatis sepulchrum effodientes, inuene-
runt, quasi dimidietatem linteaminis per
os & collum vsque in ventrem im-
missam & consumptam. Quo viso, mo-
tus Scultetus, gladium extraxit, & ca-
put amputando extra foveam proiecit,
sicque subito pestis cessauit. Ex quibus
vtique, diuina permissione, peccata il-
lius vetulæ super innoxios, propter dis-
simulationem præcedentium punita
fuerunt. Nam præhabita inquisitione
reperit fuit, ipsam longo tempore
vitæ suæ fortilegam & magam fuisse.
Exemplum etiam de punitione David
in enumeratione populi per pestem.

Tertio fit Diuina permissione; vt
humanæ societatis vnio commendetur,
ex qua vnus homo debet pro alio sol-
licitus esse, vt non peccet, & ad detesta-
tionem peccati, dum scilicet pœna
vnus redundat in omnes, quasi omnes
sint vnum corpus. Exemplum de pec-
cato Achæan, *Iosue* 7.

Possimus adhuc addere duos modos:

provt puniuntur mali interdum per
bonos, interdum etiam per alios ma-
los. Nam vt Gratian. dicit 23. q. 5.
§. vltim. Aliquando Deus punit malos
per legitimam potestatem gerentes ex
mandato suo & hoc dupliciter. Inter-
dum cum merito punientium, sicut pu-
nit peccata Chananæorum per po-
pulum suum: Interdum absque pec-
cato punientium, sed etiam in ipsorum
pœnam, sicut tribum Beniamin puni-
uit & deleuit vsque ad paucos. Ali-
quando punit etiam per populos suos,
iussu seu permissione excitatos, non ta-
men intendentes Deo obsequi, sed suæ
satisfacere cupiditati, & ideo cum sui
damnatione sicut iam punit populum
suum per Turcas, & sæpius ante per
alienigenas etiam in Veteri lege.

Sed nota quod quæcunque de causa
quis puniatur, si non sustinet patienter
pœnas, tunc sunt flagella, non ad satis-
factionem, sed ad vindictam tantum, id
est, punitionem. Iuxta illud *Deuter.* 32.
Ignis scilicet pœnæ temporalis suc-
census est in furore meo, id est, in pu-
nitione: (cùm tamen in Deo aliàs furor
non sit) & ardebit vsque ad inferni no-
uissima, id est, vindicta hic incipiet &
ardebit vsque ad extremam damnatio-
nem, vt exponit Aug. & habetur de
pœn. dist. 4. §. auctoritas. Sed si patienter
ferantur ipsa flagella, & sint patientes
in statu grati gratiæ, habent locum sa-
tisfactionis, vt dicit S. Th. in 4. Etiam si
quis puniretur à Iudice propter male-
ficium commissum vel etiam malefica,
& hoc secundum plus & minus, se-
cundum deuotionem patientis & qualita-
tem criminis.

Mors autem naturalis oùm sit vlti-
mum terribilium non tamen est satisfac-
toria, quia per naturam inoleuit in
pœnam originalis peccati. Licet secun-
dum Scotum etiam voluntariè & cum
deuotione expectata, & Deo oblata in
sua amaritudine, possit fieri aliquo modo
satisfa

Pro fla-
gellis vti-
tur Deus
opera in-
fidelium.

Sustinet
patienter
pœnas sa-
tisfacit
pro cul-
pa.

De mulie-
re mor-
tua, qua
lintheamen
degluti-
do, pestem
procura-
uit.

Puniuntur
coniunctim
homines,
vt videat
eisdem esse
omnes.

Mors vlti-
mum ter-
ribilium.

Quest. XV. Diuersa ratio in Malef. consideratur. 83

Mors fit etiam satisfactoria. Satisfactoria. Mors tamen violenta, siue quis eam metuit siue non, semper est satisfactoria, si patienter sustineatur & in gratia. Et hæc quidem, quoad poenas propter aliorum peccata inflictas.

Propter propria autem etiam Deus flagellat in vita præsentis, & specialiter circa maleficia inferenda. Nam *Tobia* 7. Super illos qui libidini deseruiunt, Diabolus accipit potestatem: quod etiam ex præcedentibus patuit, declarando maleficia circa membra, & potentias generatiuæ potentiæ quæ Deus amplius permittit maleficiari.

Attamen ad prædicandum populo notandum, quodd præmissis punitionibus non obstantibus, secundum quos Deus pro culpis alienis, siue propriis punit, hanc regulam iuris pro fundamento teneat, & populo proponat, quæ dicit: Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus. *Extra. de reg. iur.* Et hæc regula locum habet in iudicio poli, id est, Dei, & in iudicio fori, id est, in foro humano, siue seculari, siue Ecclesiastico.

Declara de iudicio poli. Nam Deus duplici poena spirituali & temporali punit. In prima inuenitur, quodd nunquam sine culpa. In secunda inuenitur, quodd interdum benè sine culpa, sed non sine causa. De prima spirituali poena, quæ cum est triplex, scilicet subtrahitio gratiæ, unde sequitur obduratio in præstitis, non fit sine culpa propria. Secunda poena damni, id est, priuationis gloriæ, hæc etiam nunquam infligitur sine culpa propria, vt in adultis, vel contracta, vt in paruulis in originali deudentibus. Tertia poena sensus, id est, cruciatio ignis infernalis, etiam patet. Vnde quod dicitur *Exod. 20.* Ego dominus zelotes, visitans peccata parentum in filios usque in tertiam & quartam generationem, intelligitur de imitationibus paternorum scelerum, vt ex-

ponit Gratianus, l. *quest. 4. §. quibus.* Vbi etiam dat alias expositiones. De secunda autem poena temporali punit Deus.

Primò propter culpam alterius, vt *suprà* tactum est, triplici ratione, vel etiam sine culpa aliena & propria, sed non sine causa, vel etiam ex culpa propria & non aliena: Quodd si vis scire causas propter quas Deus punit, & tamen absque culpa aliena & propria, videas quinque modos, quos ponit Magister in 4. *dist. 17. c. 2.* Et recipe tres primas causas: Reliquas duas accipe, pro culpis propriis.

Nam dicit, quinque de causis Deus hominem flagellat in vita præsentis, siue poenas infert. Primo, vt Deus glorificetur. Et hoc fit, quando miraculosè remouetur poena siue flagellum. Exemplum de cæco nato. *Ioan. 9.* de Lazaro resuscitato. *Ioan. 11.*

Secundò, si primum desit, immittitur tamen vt meritum cumuletur per exercitium patientiæ, ac etiam vt virtus latens intus, aliis manifestetur. Exemplum in *Iob 1. & Tobia 2.*

Tertid, vt virtus conseruetur per humiliationem flagellorum. Exemplum in Paulo, qui de se dicit *2. Cor. 12.* Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ. Angelus Satanæ: Qui stimulus secundum Remi, fuit hæc infirmitas corporalis. Hæ sunt causæ sine culpa.

Quartò, vt æterna damnatio hic inchoetur, vt scilicet aliquo modo ostendatur, quid in inferno patietur. Exemplum in Herode, *Act. 12.* & in Antiocho. *2. Machab. 9.*

Quintò, vt homo purificetur, vel per expulsionem culpæ, cum scilicet, ea flagellis conteritur. Exemplum de Maria sorore Aaron. *Num. 13.* lepra infecta, & Israëlitis prostratis in deserto, secundum Hieron. *2. 3. 9. 4.* quid ergo. Vel ad satisfactionem poenæ. Exemplum in Dauid, qui post remissionem

L 2 adulterij

Sine culpa nisi subsit causa nemo est puniendus.

Pœna subtrahitionis gratiæ, pœna priuationis gloriæ.

Quinque causæ cur Deus flagellet.

Deus punit vt meritum cumuletur per exercitium patientiæ.

Originale
est causa
omnium
causalitatis. adulterij commissi, quoad culpam in
pœnam fuit expulsus de regno, vt patet
in 2. Regum. Quod notat Gregor. *de*
pœn. dist. 1. si peccatum David. Posset
etiam dici, omnem pœnam quam pa-
timur procedere ex culpa nostra, sal-
tem originali, cum qua nascimur, quia
ipsa est causa omnium causalitatum. *ar.*
dist. 5. ad eius.

Sed & tertia pœna, quæ & damni,
loquendo de illa quoad æternam dam-
nationem, quam in futuro sustinebunt
nemo ambigat, quin super omnes dam-
natos in pœnis super sensibilibus cru-
ciabuntur. Sicut enim gratiæ visio in
patria, ita mortali culpæ pœna in in-
ferno succedit. Et sicut gradus beati-
tudinis in patria commenluratur iux-
ta gradus charitatis, & gratiæ in via,
ira & mensura suppliciorum in infer-
no iuxta mensuram criminum in via.
Hoc est, quod *Deuter. 25.* dicitur. Pro
mensura peccati, erit & plagarum
modus. Et sic hoc in aliis peccatis om-
nibus, tamen in speciali Maleficis hoc
conuenit, quod ad *Heb. 10.* tangitur:
Quanto magis putatis deteriora me-
reri supplicia, qui filium Dei concul-
cauerit, & sanguinem testamenti pol-
lutum duxerit, in quo sanctificatus est.
Hæc sunt propria Maleficarum, fidem
abnegantium, & per diuinissimum
sacramentum plurima maleficia, vt
iam in secunda parte patebit exer-
centium.

QVÆSTIO XVI.

*Declaratur in speciali Veritas præmissa:
comparando opera maleficarum ad
alias superstitionis species.*

PRæmissa denique veritas, quoad
enormitatem criminum in malefi-
cis probatur per comparisonem ad
alia opera Magorum & Diuinorum.
Nam cum quatuordecim sint species

circa opera superstitionis, ex triplici
genere Diuinationum. Quorum pri-
mum fit per manifestam Dæmonum
inuocationem. Secundum per tacitam
solam considerationem dispositionis,
vel motus alicuius rei, vt syderum,
dierum, horarum & huiusmodi. Ter-
tium, per considerationem alicuius
actus humani, ad inquirendum ali-
quid occultum, quæ Sortium nomen
habent.

Et species primi generis diuinatio-
nis, quæ fit per expressam Dæmo-
num inuocationem, sint præstigium,
Diuinatio somniorum, Necromantia,
Diuinatio pythonica, Geomantia, Hy-
dromantia, Acromantia, Pyromantia,
& aliorum cultus. S. Thom. *secunda se-*
cunda, q. 95. & 26. q. 5. igitur. & q. 5. nec
mirum. Species denique secundi ge-
neris Genethliaci, Aruspices, Augures,
Omen obseruantes, Chiromantia, &
Spatulamantia.

Species
expressæ
inuoca-
tionis
Dæmonū.

Spatula-
mantia.

Species etiam tertij generis varian-
tur, secundum omnia illa quæ Sor-
tium nomen habent, ad inquirendum
aliquid occultum, scilicet, per conside-
rationem punctorum, festucarum, figu-
rarum in plumbo liquefactarum. Et de
his S. Thom. *vbi supra, & 26. quæst. 2. &*
q. 4. per totam.

Figure in
plumbo
liquefa-
ctæ.

Tamen hæc omnia crimina, male-
ficarum flagitia excedunt: quod de
præstantioribus speciebus deducitur:
Vnde & de minoribus non difficul-
tatur.

Nam in prima specie, vbi aliqui præ-
stigiosi quibusdam apparitionibus sen-
sus humanos decipiunt, vt res corpora-
lis aliter sentiatur per sensum visus aut
tactus, vt in præcedentibus tactum est
de modo præstringendi. Maleficæ his
non contentæ circa membra genera-
tiuæ potentiæ, illa interdum præstigiola
apparitione auferendo, licet non in re-
rum veritate, etiam ipsam generatiuam
potentiam pluries auferunt, ne mulier
concipere

Quod ma-
lefici etiã
sunt præ-
stigiato-
res.

Quæst. XVI. Malef. ad alias superstit. compar. 85

concipere aut vir actum exercere valeat, etiam remanente membro: absque præstigiola illusione post conceptum, etiam abortum procurant, sæpèque procurant cum innumeris aliis malis: in diuersis etiam formis bestiarum apparent, vt in *superioribus* patuit.

Maleficos esse Necromanticos,

In secunda denique specie, quæ & Necromantia dicitur, & fit per mortuorum apparitionem, vel locutionem, cum vt dicitur *3. lib. Ethic.* Nekros Græcè, mors dicitur Latinè, *mantia* verò *diuinitio*. Faciunt autem talia per sanguinem hominis, aut alicuius animalis, super quibusdam characteribus, scientes Dæmonem sanguinem amare, id est, eius effusionem, & peccata. Vnde fit vbi mortuos ab inferis se vocare putant, ad respondendum ad interrogata, Dæmones in eorum similitudinibus apparentes, talia exercent. Et huiusmodi artis erat illa magna Pythonissa, de qua *1. Reg. 28.* quæ ad instantiam Saulis Samuelem sulcitauit.

De Pythonissa Saulis.

Nec ex hoc putet quis talia esse licita, quodd Scriptura commemorat animam iusti Prophetæ ab inferis vocatam, Sauli euentum futuri belli, etiam per mulierem Pythonissam apparuisse. Quia vt August. dicit *ad Simplicianum*: Non est absurdum credere aliqua dispensatione permissum fuisse, vt non dominante arte magica, vel potentia, sed dispensatione occulta, quæ Pythonissam & Saulen latebat, se iusti spiritus ostenderet regis aspectibus, diuina cum sententia percussurus. Vel non verè spiritus Samuëlis à sua requie est excitatus, sed aliquod phantasma, & illusio Dæmonum imaginaria Diaboli machinationibus est facta, quam appellat Samuelem scriptura, sicut imagines solent suarum rerum nominibus appellari. Hæc ex responsione cuiusdam argumenti, super quæstionem, An diuinitio, quæ fit inuocatione Dæmonum, sit illicita *2. 2. q. 95. art. 4. Ad secundum.* Sed

De apparitione Spiritus Samuelis.

si lectori placet, videat responsionem super vltimum argumentum quæstionis, An gradus prophetiæ, sint in beatis *in eadem summa, q. 174.* Inspiciat etiam dictum Augustini *26. q. 5. Nec mirum.* Sed hæc parum ad maleficarum opera, quæ nullam in se retinent speciem pietatis, vt intuenti eorum opera patet, sanguinem innocentem fundere non cessantes, occulta quæque Diabolicis instructionibus manifestantes, nec viuis aut mortuis parcunt, vbi animas cum corporibus interimunt.

In tertia denique specie, quæ & somniorum diuinitio dicitur, dupliciter obseruatur. Primò, quando quis vtitur somnis, vt valeat aliquid occultum inuestigare ex reuelatione malorum spirituum, cum quibus habentur pacta expressa, quando scilicet ad hoc inuocantur. Secundò verò, quādo quis vtitur somnis ad cognoscendum futura, secundum quodd somnia procedūt ex reuelatione diuina, vel ex causa naturali intrinseca, vel extrinseca, quantū potest se extendere talis virtus, non erit illicita diuinitio. Hæc Thomas *ubi supra.*

Pro cuius intelligentia, vt Prædicatores nucleum ad minus habeant, notandum ad primum de Angelis, quodd cum Angelus sit limitatæ virtutis efficacius reuelare potest aliquid futurorū animæ dispositæ quā indispōsitæ. Dispositio autem fit post sedationem motuū exteriorum & interiorum, vt quādo silentes sunt noctes, & sedati sunt motus fumositatum, & hoc fit circa auroram, quando digestio est completa: & hoc dico de nobis peccatoribus similibus quibus Angeli ex diuina pietate ad prosecutionem officij aliqua reuelant, aut tempore studij in aurora intellectum de occultis scripturarum informate. Præsudet enim Angelus bonus intellectui, sicut Deus volūtati, & corpora cœlestia nostris corporibus, aliis autem perfectioribus quibuscunque potest

Angelica reuelationes.

De anima disposita ad reuelationes.

& quacumque hora reuelare vigilando, & dormiendo. Quamuis & iuxta Philosophum in lib. de somn. & vigil. sunt magis aptæ recipere reuelationes, vt dictum est, vno tempore, quàm altero, prout cæteri Magi facere consueverunt.

Naturales
reuelatio-
nes.

Ad secundum nota, quodd ex naturali sollicitudine naturæ de regimine corporis contingit, quodd quædam futura habent causam naturalem in homine somniant: & tunc illa somnia seu visiones, sunt tantummodò signa, & non causæ sicut ex parte Angeli dictum est, & hoc accidentium futurorum in homine, vt sanitatis, vel ægritudinis, vel periculi, &c. Et hæc est sententia Aristot. *ubi supra*. Quia natura repræsentat in somniis animæ aliquas dispositiones, quæ sunt in corde: ex quibus postea contingit infirmitas, vel aliud, vt si quis somniat de occupationibus igneis, signum est quod in eo prædominatur cholera: si de æris, vt de volatu & huiusmodi, signum est sanguinis: si aquæ, vel alterius liquoris aquei, signum est phlegmatis: si de terrenis signum est melancholiæ. Et idèd per somnia quandoque iuuantur Medici, ad cognoscendum dispositiones corporis: vt etiam dicit Philosophus in eod. lib.)

Somnia
secundum
comple-
xiones.

Sed hæc iterum leuia sunt, per comparationem ad somnia à maleficis superstitiosè obseruata. Nam si corporaliter, vt *suprà* tactum est, nolunt trans-ferre, sed tantum imaginariè cernere, quæ à confodalibus maleficis perpetrantur, reponere se habent ad finistrum latus in nomine sui Diaboli & omnium Dæmoniorum. Vnde fit, vt eis singula imaginaria visione repræsententur à simili. Si aliqua occulta scire pro se vel aliis hominibus volunt à Dæmonibus, per somnia instruuntur, non per tacita, sed per expressa cum eis pacta inita. Nec iterum per quodcunque pactum, quocunque modo per ali-

quod sacrificium alicuius animalis, seu sacrilegæ deprecationis, aut cultus etiam latriæ exhibitionis, sed se ipsas in anima, & corpore Dæmonibus offerentes, fidem penitus sacrilego ore abnegantes. Nec his contentæ, etiam proprios aut alienos infantes Dæmonibus offerunt, aut interimunt, de quibus *suprà* habitum est.

In quarta denique specie quæ per Pythones, à Python, Apolline, iuxta Isidorum, qui auctor diuinandi dicitur fuisse, exercetur, nõ per somnia, aut per mortuorum allocutionem, sed per viuos, vt in arreptitiis, qui sic arrepti à Dæmonibus, vel voluntariè, aut inuoluntariè, ad prædicendum tantummodò futura, & non ad alia flagitia perpetranda agitantur, qualis fuit illa puella de qua *Act. 16*. clamando post Apostolos, quodd essent veri serui Dei. Vnde indignatus Paulus, impetrauit spiritui exire ab ea: Patet quodd modica sit comparatio per respectum ad maleficas & eorum opera, quæ utique sic ob magnitudinem facinorum, & enormitatem criminum, iuxta Isidor. vt *suprà* habitum est, nuncupantur.

Pythones
in Actis
Apostolo-
rum.

Vnde causa breuitatis de aliis minoribus speciebus diuinationum hæc probare non expedit, vbi maiores excedere noscuntur. Nam vbi prædicatori placet applicare alias species, potest, vt Geomantiam, quæ fit circa corpus terrestre, vt in ferro vel lapide polito. Hydromantiam, quæ fit in aqua vel crystallo. Aeromantiam, quæ fit in aëre. Pyromantiam, quæ fit in igne. Ariololum, quæ fit in visceribus animalium immolatorum in aris Dæmonum. Licet hæc omnes per expressam Dæmonum inuocationem fiant, nulla tamen est comparatio ad maleficia Maleficarum, cum ad nullum nocumentum hominum, iumentorum & terræ frugum tendunt directè, sed ad futurorum præceditionem. De aliis etiam speciebus diuina

Geomantia.
Hydromantia.
Aeromantia.
Pyromantia.
Arioli.

Geneth-
liaci.

Auruspices,
Augures,
Omina.

Chiro-
manti.

diuinationum, quæ cum tacita inuoca-
tione, & etiam per tacitum, vt sic pa-
ctum erga Dæmones praticantur, vt
sunt Genethliaci, seu Astrologi, sic
dicti propter natalium considerationes.
Auruspices, qui dies & horas obser-
uant. Augures, qui gustus & garritus
auium, & Omen, quo verba hominum
obseruant. Et Chiromantici, qui ex
lineamētis manuum aut spatulis anima-
lium diuinant. Si cui placet, inspiciat
præceptorem Nider, circa secundum
præceptum, & plura inueniet, quo-
modo sint licita, & quomodo non.
Maleficarum verò opera nunquam
sunt licita.

QVÆSTIO XVII.

*Declaratio quarta decima, grauitatem
criminis ad peccata quacunque
Demonum comparando.*

Malefica
peccato
Dyabolis
ars.

Sed & tanta est earum facinorum
magnitudo, quodd etiam malorum
Angelorum peccata & ruinam exced-
dunt. Et si in culpis, quomodo non,
& in infernalibus suppliciis. Et hoc
quidem ad culpas demonstrare, non est
difficile variis rationibus. Primò: nam
licet eorum peccatum sit irremissibile,
hoc tamen non est propter magnitu-
dinem criminis, habendo respectum ad
eorum naturalia, & præcipue secun-
dum opinionem illorum, qui dicunt,
costantū in naturalibus & nunquam
in-gratuitis fuisse creatos. Et quia bo-
num gratiæ, excedit bonum naturæ,
ideò illorum peccata, qui à statu gratiæ
cadunt, propt maleficæ fidem susce-
ptam in baptismo abnegantes existunt,
eorum utique peccata excedunt. Si verò
dicamus eos in gratia fuisse creatos, li-
cet non confirmatos, sic etiam malefi-
cæ, licet non creatæ in gratia tamen à
gratia sponte ceciderunt, sicut & illi
volentes peccauerunt.

Diabolos
solum in
naturali-
bus, non
in gratui-
tis fuisse
creatos.

Secundò demonstratur, nam licet
eorum peccatum sit irremissibile variis
de causis aliis, puta secundum August.
quia nullo suggerente peccauerunt,
ideò nullo reparante redire debent.
Vel secundum Damasc. contra Dei for-
mam intellectu peccauerunt: & cogni-
tio, quantò est nobilior, tantò peior est
error. Seruus enim sciens voluntatem
domini sui, &c. Vel iterum secundum
eundem Damasc. quia Angelus malus
non est susceptibilis poenitentiae, ideò
nec venia, & hoc ex natura sua, quæ
quia spiritualis tantummodò semel est
vertibilis, eò quodd se totam conuertit:
quod in homine non fit, vbi caro sem-
per repugnat spiritui. Vel iterum, quia
excello loco peccauit, vt in cælo, homo
autem in terra.

Cur Dia-
boli pec-
catum ir-
remissibi-
le.

Diabolus
semel tan-
tum ver-
tibilis.

His tamen non obstantibus eius cul-
pa in multis aliis minoratur compara-
tiue ad maleficarum flagitia. Primò, in
hoc, quodd ille iuxta Anselmum, in qua-
dam oratione nulla, præcedente delicti
vindicta superbiens peccauit. Malefica
verò post tantas poenas sæpè multis
aliis Maleficis inflicta, imò & post poe-
nas, quas percipiunt in Ecclesia, Dia-
bolo occasione suæ ruinæ inflicta,
omnia hæc contemnunt, & non ad
minima peccata mortalia, vt ceteri
peccatores, qui ex infirmitate aut ma-
litiæ absque habitu malitiæ peccant, sed
ex profunda cordis malitiæ ad hor-
renda flagitia properant.

Diabolus
nullo me-
tu poenæ
peccauit.

Secundò, quia licet triplex sit status
mali Angeli, innocentiae culpæ, & mi-
seriæ seu poenæ, ipse tamen sic ab inno-
centia semel tantum cecidit, vt ad il-
lam nūquam restitutus fuerit. Peccator
autem ad innocentiam per baptismum
restitutus iterum ab illo cadens unctum
profundatur. Et super omnes ipsæ male-
ficæ, vt earum flagitia demonstrant.

Tertiò ille contra creatorem, nos attri-
tem, & super omnes ipsæ maleficæ con-
tra creatorem & redemptorem, &c.

Peccator non
peccauit
in redem-
ptionem.

Quartò

Quartò ille dereliquit Deum permittentem, videlicet eum peccare, & non pietate eum prosequentem, nos autem, & super omnes ipsæ maleficæ, peccatis elongamur, à Deo permittente, & ex pietate nos continuò prosequente, & beneficiis plurimis nos præueniente.

Quintò ille præstat in malitia Deo reprobante, & suam gratiam non apponente, nos miseri currimus in illam malitiam, Deo continuè reuocante.

Sextò, ille manet obduratus ad punientem, nos obdurati ad blandientem. Et si ambo contra Deum, tamen ille contra se requirentem, nos contra pro nobis morientem, quem vt præmisimus, super omnes maleficæ dehonestantes offendunt.

Solutiones argumentorum etiam declarant veritatem per comparisonem.

AD argumenta. Ad primum patet Aresponsio pereā, quæ in principio quæstionis tacta sunt. Vnde videlicet aliquod peccatum debet censerī grauius altero, & quomodo peccata Maleficarum grauiora cunctis, quoad culpam existunt. Et aliud quoad pœnam. Dicendum, quòd sicut culpa Adæ, ita & eius pœna dupliciter consideratur. Vel quoad personam, vel quoad naturam totam, videlicet posteritatem ex eo sequutam. Primo modo sicut maiora peccata fuerunt post eum perpetrata, quia videlicet ipse solummodò peccauit, faciendo illud quod erat malum, non secundum se, sed quia prohibitum. Fornicationes verò, adulteria, & homicidai, utroque modo mala sunt, scilicet secundum se, & quia prohibita, idè etiam grauior pœna eis debetur.

Secundo verò modo, licet maxima pœna primum peccatum sequuta est,

hoc tamen est per indirectum, in quantum videlicet per eum tota posteritas originali peccato fuit infecta, èd quòd ipse primus parens omnium, pro quibus omnibus solus filius Dei satisfacere potuit potentia ordinata. Pro suo autem personali medietate diuina gratia pœnituit & saluatus per solutionem factam per Christum. Imcomparabiliter aut peccata Maleficarum excedunt in grauitate, non contentæ de suis personalibus peccatis, & perditionibus, cum etiam innumeras alias post se continuè trahunt.

Ad tertium dicendum ex prohibi- Adæ peccatum nō excedit maleficarum crimen.
tis, quòd hoc fuit per accidens in peccato Adæ, quod maiorem læsionem intulit: hoc videlicet, quòd naturam integram inuenit, & quòd corruptam necessariò non voluntariè transfundere habuit, vnde non sequitur, quòd ipsius peccatum simpliciter grauius cæteris fuit. Tum etiam, quia hæc idem etiam sequentia peccata fecissent, si talem naturam inuenissent: sicut & secundum mortale peccatum non grauat gratiam, èd quòd illam non inuenit, priuaret, autem si illam inueniret. Hæc est solutio S. Thom. in 2. dist. 21. art. 2. in solutione secundi argumenti, quam solutionem si quis ad plenum vult intelligere, habet considerare, quòd Adam originalem iustitiam si præstitisset, non transfudisset in posteros, prout Anselm. opinabatur: quia etiam aliquis tum peccare potuisset. Videantur dicta Doct. dist. 20. An pueri mox nati, fuissent in gratia confirmati.

Item quodlib. 10.

An idem qui nunc saluantur homines, saluati fuissent si Adam non peccasset.

QVÆSTIO XVIII.

Sequitur modus Prædicandi, contra quinque argumenta laicorum, quibus probare videntur sparsim quod Deus non permittat tantam potestatem Diabolo, & maleficis, circa huiusmodi maleficia inferenda.

SIt denique prædicator providus super certa argumenta laicorum, vel etiam peritorum quorundam, qui in tantum Maleficas esse negant quod licet malitiam & potentiam Dæmonis, ad inferendum ex suo desiderio huiusmodi mala, concedant, diuinam tamen permissionem sibi condescendentem negant, nec volunt quod Deus tanta fieri permittat. Et licet modum arguendi non habeant, & in tenebris sicut cæci palpitent, iam unum, iam alterum medium tangendo, opus tamen est eorum assertiones ad quinque argumenta reducere. Ex quibus utique omnes eorum cauillationes procedere possunt. Et primò, quod Deus non permittat Diabolo sub tanta potestate læuare in homines.

Vtrum ad maleficalem effectum à Dæmone per Maleficam procurandum, semper habet concurrere diuina permissio. Et arguitur quinque argumentis quod Deus non permittit, unde etiam maleficium nihil est in mundo. Et primum sumitur ex parte Dei, secundum ex parte Diaboli. Tertium ex parte Maleficæ. Quartum ex parte morbi. Quintum ex parte Prædicatorum & Iudicum, qui talia contra eas prædicant, & iudicant, utique nunquam securi essent.

Impossibilitas ex parte Dei. Primò sic, Deus punire potest hominem propter peccata, & punit gladio, fame, & mortalitate. Item diuersis aliis infirmitatibus variis & innumeris quibus humana conditio subiacet, unde

Mal. Malefic. Tom. I.

quia opus ei non est adiungere alias punitiones, ideo non permittit.

Secundò sic. Ex parte Diaboli, si vera essent quæ prædicantur quod videlicet vim generatiuam impedire posset, ut videlicet mulier non concipiat, vel si concipiat, quod abortum faciat vel si non abortum, quod etiam post natos interficiant utique sic perimere possent per totum mundum, & iterum posset dici; quod opera Diaboli essent fortiora operibus Dei, scilicet sacramento matrimonij quod est opus Dei.

Tertiò ex parte hominis; nam videmus quod si maleficiū debet esse aliquid in mundo, tunc aliqui homines plus aliis maleficientur. De quo si queritur, utique dicitur, hoc esse propter punitionem peccatorum, sed hoc est falsum, ergo & illud quod maleficia sint in mundo. Falsitas autem probatur ex eo, quia tunc maiores peccatores amplius punirentur, hoc est falsum, cum minus puniantur quam alij interdum iusti: quod etiam cernitur in pueris innocentibus: qui asseruntur maleficiati.

Quartò potest addi & aliud argumentum ex parte Dei hoc quod quis impedire posset, & non impedit, sed fieri permittit, utique iudicatur ex sua voluntate processisse. Sed Deus cum sit summè bonus non potest velle malum, ergo non potest permittere ut fiat malum, quod ipse impedire potest.

Item ex parte morbi: defectus & infirmitates quæ dicuntur maleficiales, similes etiam sunt defectibus & infirmitatibus naturalibus, id est, quæ ex naturæ defectu procedunt. Quod enim aliquis claudicat, excæcatur, vel rationem perdit, vel etiam moritur, ex defectu naturæ contingere possunt. Unde non possunt securè maleficis ascribi.

Vltimò ex parte iudicum & prædicatorum, qui cum talia aduersus Maleficas prædicant & prædicant; utique

M que

que propter ingens odium à Maleficis contra eos conceptum, nunquam essent securi.

Quomodo
Deus finat
malum
fieri.

Sed contra argumenta sumantur ex quæstione prima: super tertium principale primæ partis tractatus, & proponantur illa quæ sunt magis ad populum, quomodo videlicet Deus permittit mala fieri, licet non velit malum fieri, permittit autem propter admirabilem perfectionem vniuersi, quæ consideratur in hoc, quod bona commendantur eminentius & magis placent, & sunt laudabiliora, dum comparatur malis: habetur ibi auctoritates. Item, profunda Dei diuinæ sapientiæ, iustitiæ & bonitatis relucet, quæ aliàs essent occulta.

Deus iustè
permittit
Angelos
& primū
hominem
cadere.

Breuitè pro decisione quæstionis possunt colligi ex his, quæ ibi tanguntur varia documenta, pro informatione populi, videlicet, quod Deus iustè dnos casus permittit, scilicet Angelorum, & primorum parètum: qui cum sint maiores omnibus aliis casibus non mirum si alij minores permittantur. Qualiter autem sint maiores, quoad causalitatem, non quoad alias circumstantias, secundum quas peccata Maleficarum, vt in quæstione tangitur, & malorum Angelorum & primorum parentum peccata excedunt, & quare Deus iustè permittit illos primos casus, tangitur in 2. q. ex quibus plura colligere & dilatare potest ad suum placitum.

Deo non
conuenit
Diaboli
malitiam
impedire.

Sed ad respondendum super argumenta. Nam ad primum cum dicitur: Deus sufficienter punit per naturales infirmitates mortales, gladio & fame. Respondetur ex tribus. Primò, quod Deus non limitauit suam virtutem ad naturalem processum, aut etiam ad influentias corporum cœlestium, vt videlicet præter illa agere non possit, idè & præter illa sapissimè egit in punitionem peccaminū, mortalitates & alia inferendo: præter omnem influentiam corporum, sicut in punitione peccati

superbiæ in Dauid super mortalitatem inflictam populo, propter populi numerationem, &c.

Secundò hoc vtique congruit diuinæ sapientiæ, quæ cum rebus omnibus sic administrat, vt eas propriis motibus agere sinat. Idè sicut nō conuenit malitiam Dæmonis omninò impedire, sed potius decet ipsam permittere, vt agat quantum ad bonum vniuersi spectare potest, licet continuò etiam refrenatur per bonos Angelos, vt non tantum noceat, quantum nocere vellet. Ita etiam non conuenit malitiam humanam refrenare super ea, ad quæ ex libertate arbitrij potest, vt est fidem abnegare, & seipsum Dæmoni deuonere, quæ vtique facere in potestate sunt voluntatis humanæ. Ex quibus etiam duobus, cum Deus maximè offenditur, iustè permittit ea quæ à Malefica desiderantur, & propter quæ fidem abnegauit, & ad quæ Diaboli potentia se extendit, vt est hominibus iumentis, & terræ frugibus posse nocere.

Tertiò Deus iustè permittit illa mala fieri, per quæ Diabolus etiam per indirectum maximè torquetur, & summam recipit displicentiam. Sed per illa mala, quæ à Maleficis virtute Dæmonum fiunt per indirectum Diabolus maximè torquetur, dum contra suam voluntatem Deus omnibus malis ad gloriam sui nominis, ad fidei commedationem, ad electorum purgationem, & cumulum meritum vtitur. Certum est enim, quod inter omnes displicentias, quas Diabolus ex superbia, quæ semper contra Deum exigit, iuxta illud, Superbia eorum qui te oderunt ascendit semper, hæc præcipua est, quia sibi displicet, quod Deus omnia sua machinamenta in sui gloriam, &c. conuertit. Iustè ergo Deus cuncta permittit.

Etiam malis
Diabolus
torquetur.

Ad secundum superius responsum est: & debet respondere ad duo, quæ includuntur in argumento scilicet, quod non dicitur

dicatur Diabolus fortior Deo, nec eius factura, imò cernitur quod minimæ virtutis existit, cum nihil possit nisi permissione diuina, vnde eius virtus potest dici minima, comparando ad diuinam permissionem, licet sit maxima comparando ad virtutes corporales, quas naturaliter excedit, iuxta illud sæpè allegatum. Non est potestas super terram, quæ ei valeat comparari. *Iob 41.*

Cur generatiuam vim Deus permittat impedire.

Alterum ad quod respondendum. Cur videlicet Deus potius super vim generatiuam permittit maleficia fieri quam super alios actus humanos. De quibus etiam *supra* tactum est in materia de permissione diuina, sub titulo, Quomodo Maleficæ vim generatiuam, & actum, Venereum impedire possunt: Est enim hoc propter sceditatem illius actus. Et quia originale peccatum inflitum ex culpa primorum parentum, per illum actum transfunditur: & exemplificatur etiam de serpente, qui primum instrumentum Diaboli fuit, &c.

Cur Diabolus plus affectat lædere bonos quam malos.

Ad tertium dicendum, quod sicut intentio & appetitus Diaboli maior est ad tentandum bonos quam malos, licet ex parte tentati magis tentat malos quam bonos, id est, quod amplior habilitas est in malis, ad recipiendum tentationem Dæmonis, quam sit in bonis. Ita etiam plus affectat lædere bonos, quam malos, licet maiorem habilitatem lædendi inueniret in malis quam in bonis. Et huius est ratio, quia secundum Greg. quantò crebrius, quis Diabolo se subiicit, tantò intolerabiliorem sibi facit, vt ei reluctari non possit. Sed cum mali crebrius se subiiciant Diabolo, eis fit tentatio magis intolerabilis & frequentior, cum non habeat scutum fidei formatæ, quo se tueantur. De quo scuto Apost. *Eph. 6.* in omnibus sumētes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Sed ex alia parte, magis possideat & acius impugnat bonos, quam malos. Et ratio, quia

Seuēta fidei formatæ.

cum iam malos, non autem bonos, idē magis conatur per tribulationem trahere ad sui dominium iustos, quos non habeat, quam peccatores possessos: sicut aliquis princeps terrenus magis insurgit contra illum, qui plus aufert de iure suo, vel qui plus nocet regnō, quam cōtra illos, qui non sibi contrariantur.

Ad quartum, quod Deus permittit mala fieri, non vult tamen mala fieri, ultra præmissa, quæ tacta sunt: Prædictor declarare potest per quinque signa voluntatis diuinæ, quæ sunt, præceptum, prohibitio, consilium, operatio, & permissio. Vide S. Thomam præcipuē in prima parte quia ibi planius declarat. *q. 19. art. 12.* Nam licet vna sit volūtas in Deo quæ est ipse Deus, sicut & vna eius essentia: tamen per respectū ad eius opera, iudicatur & significatur nobis eius voluntas multipliciter, secundum quod Psalmus dicit: Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates eius. Vnde voluntas in Deo distinguitur non ex parte rei, sed ex parte suorum effectuum, ita vt voluntas propriè dicta, dicatur voluntas beneplaciti: & voluntas metaphoricè dicta, dicatur voluntas signi: in quantum videlicet per signa & metaphoras indicatur nobis Deum hoc velle.

Quomodo Deus nolit, & permittat mala.

In Deo voluntas beneplaciti & signi.

A simili. Sicut paterfamilias vnā habens in se voluntatem, demonstrat illam quinque modis, scilicet per se, & per alium. Per se dupliciter, directè, & indirectè. Directè, cum aliud operatur, & tunc est operatio. Indirectè autem, quando non impedit operantem, sicut & in *4. Physic.* dicitur. Remouens & prohibens, est mouens per accidens. Et quantum ad hoc, dicitur signū permissio. Per aliud autem declarat se paterfamilias aliquid velle tripliciter. Vel in quantum ordinat aliquem ad aliquid faciendum necessariū, & prohibendo, contrarium, & sic sunt præceptio in præceptis, & prohibitio in affirmati-

Quinque modis declarat homō voluntatem.

tinis & negatiuis præceptis. Vel in quantum ordinat aliquem persuasive ad aliqua consiliatiue, & hoc pertinet ad consilium. Et sicut voluntas humana manifestatur per hæc quinque, sic & ipsius Dei. Quod enim præceptum prohibitio & consilium dicatur voluntas Dei, patet per illud *Matth. 6.* Fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terra, id est, ut in terra impleamus eius præcepta, vitemus prohibita, & impleamus pro posse consilia. Et similiter quod permissio & operatio dicatur Dei voluntas. Patet per Aug. qui dicit in *Ench.* Nihil fit nisi omnipotens Deus fieri velit, vel sinendo ut fiat, vel faciendo.

Ad propositum, cum dicitur illud, quod quis impedire posset, & non impedit, iudicatur ex sua voluntate processisse, verum est. Sed cum infertur, Deus est summè bonus, ergo non potest velle mala fieri: verum est, voluntate beneplaciti, & per quatuor signa huius voluntatis, quia non potest operari mala, nec percipere mala, nec ut non prohibeat mala, & persuadeat bona supererogationis, potest autem velle permittere mala fieri.

Quomodo
diagnoscā-
tur morbi
malefici
les & na-
turales.

Medicorū
iudicia.

Ad aliud quomodo cernuntur infirmitates ab innicem, ut vna sit maleficialis, altera naturalis, puta ex defectu naturæ. Respondetur quod variis modis. Primò medicorum iudicio. 26. q. 5. *Non licet. Et q. 2. c. illud.* ubi verba Aug. ex secundo de doctrina Christi. Ad hoc genus superstitionis, pertinent omnes ligaturæ & remedia, quæ medicorum disciplina contemnat, in quibuscumque rebus suspendendis atque ligandis. A simili: ubi medici ex circumstantiis, videlicet ætate, complexionem sanā, & subito quasi in actu oculi immutata, & quod non ex defectu sanguinis, stomachi, aut labe, infirmitas acciderit. Indican- illam non ex defectu naturæ, sed ab extrinseco accidisse. Et ab extrinseco, ubi non ex venenosa infectione quia sic

sanguis & stomachus malis humoribus esset repletus tunc ex sufficienti diuisione indicant effectum esse maleficale.

Item secundo, cum eis existit incurabilis, ut nullis medicaminibus æger potest reuelari, imò potius cernunt ipsum aggrauari. Tertiò, quia sic subito interdum accidit, quod iudicium infirmi super hoc contingit.

Res gesta vni ex nobis innotuit. Nam quidam de optimatibus ciuitatis Spirensis, nimis cernicose voluntatis, uxorem habuit in tantum, ut cum ipse libens in omnibus complacere studeret, tamen in cunctis ferè suis effectiōibus ei recalcitrabat, & verbis contumeliosis semper ipsum molestare satagebat. Accidit inde ut domum ingressus quadam die cum mulier solito more contra se rixanti verbis opprobriosis, & iræ locum dare, & domo exire volebat, ipsa ostium per quod exire habebat, cursu veloci anticipando obserauit, & vociferando contestabatur, quod nisi eam verberaret, nulla probitas aut honestas sibi inesset. Ad quæ verba grauiora, ille manum non animo lædendi extendit, & ipsam expansis digitis, super spatulam leuiter tangendo, subito ad terram collisus, omnem sensum perdidit, & per plures septimanas in lecto decumbens grauissima infirmitate detentus fuit: Quam in re videri potest, illam infirmitatem non ex naturali defectu, sed per maleficium mulieris sibi accidisse. Plura imò quasi innumera consimilia acta sunt, & multis innotuerunt.

Sunt quidam qui per certam practica-
cogno-
scendi
morbos
malefici-
les.
Sunt quidam qui per certam practica-
cam experientiam rei capiunt per hunc
modum. Nam plumbum liquefactum
super infirmum tenent, & in scutellam
plenam aquæ infundunt & si imago
aliqua condensata cernitur, tunc infir-
mitatem ex maleficio accidisse iudicant.
Et quidam an talis imago opere Dæ-
monum an naturali virtute erumpat ubi
interrogantur talia practicautes, respon-
dere

Alias habe
Briganti.

Practica
cogno-
scendi
morbos
malefici-
les.

dere solent quod virtute Saturni super plumbum, quia alias malus existit, sicut Sol super aurum maleficium sua virtute ostendere solet. Sed quid de his sentiendum sit an videlicet practica licita sit an non, circa tertium principale huius tractatus tractabitur: Canonistis enim videtur licitum, vt vana vanis confundantur, licet Theologis omnino contrarium videatur, cum non sint facienda mala, vt eueniant bona.

Ad vltimum vbi diuersa quærentur. Primo, cur maleficæ non ditantur. Secundo, cur principibus eis fauentibus, ad perniciem omnium inimicorum ipsorum non cooperantur. Tertio, cur Prædicatoribus & aliis eos persequentibus non nocere valeant. Ad primum dicendum quod ideo vt plurimum Maleficæ non ditantur, vt iuxta complacentiam Dæmonis, in contumeliam creatoris, quantum possibile est, pro vilissimo pretio emantur. Et secundo ne in diuitiis notentur.

Ad secundum, cur principibus non nocent, causa est manifesta, quia quantum in ipsis est, hoc fit, vt ipsos in amicitia retineant. Et si quæritur, cur eorum inimicis non noceant. Respondetur, quia bonus Angelus ex altera parte hoc maleficium impedit. Iuxta illud Danielis: Princeps Persarum restitit mihi viginti vna diebus. Vide Doctorem in secundo sententiarum. An inter bonos Angelos sit pugna & qualiter. Ad tertium dicitur quod ideo nec Inquisitoribus, aut aliis Officialibus nocere possunt, quia publica iustitia vtuntur. Exempla varia ad hoc possunt adduci, sed temporis prolixitas non patitur.

Cur Maleficæ non ditantur.

Cur Maleficæ principibus non noceant.

SECUNDA PARS

MODVM IN

Maleficijs inferendis,
atque amouendis feliciter pertractans.

*Duabus solum questionibus. multis
tamen capitibus diuisis,
absoluta.*

QVÆSTIO PRIMA.

Quibus maleficus nocere non potest.

SECUNDA Pars principalis huius Operis, quia est de modo procedendi, qui à maleficis pro maleficijs inferendis obseruatur.

Partitio subsequens secundæ huius partis.

Et per decem & octo capitula distinguuntur: cum duabus duntaxat difficultatibus: Quarum vna in principio super remedia præseruatua, vt videlicet quis maleficiari non possit, altera in fine super remedia mouentia maleficia, & per quæ maleficiati curari possunt. Cum secundum Philosophum in 4. Physic. remouens & prohibens concidunt, & sunt causæ per accidens, ideo vt per hæc totale fundamentum huius horrendæ hæresis habeatur.

Circa duo principaliter insistendum erit. Primo circa introitum earum, & professionem sacrilegam. Secundo circa progressum in modum operandi, & horrendam obseruantiam. Tertio, impedimenta salubria, contra

earum maleficia, & remedia præseruatiua. Et quia in mortali iam laboramus materia, vnde argumentis variis & declarationibus insistere opus non est, cum ea quæ per capitula sequuntur sint per præcedentes quæstiones sufficienter discussa. Ideò precamur in Deo lectorem, ne demonstrationem in omnibus quærat vbi accommodata sufficit probabilitas, ea deducendo, quæ constant, aut visus vel auditus propria experientia, aut fide dignorum reatibus esse vera.

Circa primum autem duo principaliter tanguntur. Primò diuersi modi ipsius Dæmonis alliciendi. Secundò diuersi modi ipsarum heresim profitendi. Circa secundum vero sex per ordinem tanguntur, quoad modum procedendi & curandi. Quia primo de his, quæ à maleficis pro se & suis corporibus prædicantur. Secundo de his, quæ erga alios homines operantur. Tertio de his quæ erga bestias. Et quarto de his quibus terræ frugibus nocent. Quinto de maleficio tummodo virorum, quibus videlicet maleficiis tantummodo viri, & non mulieres insistant. Sextò de quæstione super maleficia admouenda, & quibus modis curantur maleficiati. Est ergo prima quæstio, per decem & octo capitula distincta, cum totidem modis in suis ritibus variantur & multiplicantur.

De custodia Angelorum.

Vtrum qui possit per bonos Angelos ita beneficiari, quòd à Maleficis per quoscunque infra scriptos modos non valeant maleficiari. Et videtur quòd non, eo quòd per præcedentia declaratum est, etiam innoxios & innocentes, & iustos pluries à Dæmonibus affligi, vt *Iob*, & plures pueri innocentes, qui cernuntur maleficiari, cum aliis multis iustis licet non æqualiter vt peccatores, eo quòd non in perditionem suarum animarum quamuis bonis fortunæ, & corporum affligantur. In contrarium est maleficarum passio, quòd videlicet non

omnes lædere valeant, sed tantummodo illos, quos cernunt ex informatione Dæmonum, diuino auxilio destitutos. Responso.

Tria sunt genera hominum beneficiati à Deo, quibus illud pessimum genus suis maleficiis nocere non potest. Et primi sunt qui publicam contra eos iustitiam exercent, aut officio aliquo publico aduersus eos insistant. Secundi, qui ritibus Ecclesiæ seruatis & veneratis, vt per aquæ benedictæ asperionē, per salis consecrati sumptionem, per candelabrum in die purificationis, & frondium, in die palmarum consecratorum, vsum licitum, cum ad hoc talia Ecclesia exorcizat vt vires Dæmonis imminuant, se muniunt, de quibus modis patebit. Tertij sunt, qui per sanctos Angelos variis & infinitis modis beneficiantur.

De primis ratio datur, & per varia acta & gesta comprobatur, quia enim omnis potestas à Deo est, & gladium tenet iuxta Apostolum, in vindictam malorum & retributionem bonorum, non mirum, quod tunc Angelica potestate Dæmones arcentur, quando iustitia in vindictam illius horrendi criminis exercetur.

Notant ad idem Doctores, quòd quia potestas Dæmonis quinque modis impeditur, in toto vel in parte. Primò per terminum suæ potestatis à Deo impostum, de quo *Iob*. 1. & 2. tangitur. Et de illo, de quo in *Formic. Nider* legitur, qui Iudici passus fuerat, quod dum quidam ipsum inuocasset, vt inimicū suum vita priuaret aut in corpore læderet: vel ictu fulminis interimeret, cū vocasset Dæmonem, ait, vt eius auxilio talia perpetrarem. Respondit mihi quòd neutrum facere posset, habet, inquit, fidē bonam, & diligenter se signo crucis munit, idcirco non in corpore, sed in vndecima parte fructuum suorum in campo, si libet ei nocere possum.

Tria genera hominum beneficiati à maleficis. Cæteroniam Ecclesiæ obseruantes tuti.

Cur magistratus à maleficis tutus.

Præfixa potestas Diaboli.

Fide muniti, sunt signo crucis muniti.

Secundò

Quæst. I. Quibus Malef. nocere non potest. 95

Secundò impeditur per impedimentum exterius adhibitum, ut in Asina Balaam. *Nu. 22.* Tertiò per miraculum possibilitatis exterius factum. Et sunt qui ex singulari priuilegio beneficiantur: De quo tertium genus hominum, quòd & maleficiari non potest, iam inferius patebit. Quartò per Dei iudicium singulariter disponentis per obstaculum boni Angeli, unde Asmodeo interficiente sponso Saræ virginis, non autem Tobiam.

Quintò interdum per cautelam sui ipsius: quia non vult interdum Diabolus lædere ut peius inde sequatur, ut cum excommunicatos vexare posset, sicut & Corinthum, quem vexauit excommunicatum. *1. Cor. 5.* tamen non facit, ut fidem Ecclesiæ in clauum potestate enervet. Idèd à simili etiam dicere possumus, quòd etiamsi diuina virtute non arcerentur, quando publica iustitia exercetur, adhuc tamen sæpè manum seu protectionem à maleficis voluntariè retrahunt, quia vel timent eorum conuersionem, vel quia desiderant & accelerant eorum damnationem.

Actis deniq; & gestis hæc comprobantur. Nam & præfatus Doctor refert, quòd malefici verbo & experientia testimonium dederunt, quòd eò ipso, quo per Reipublicæ iustitiæ officiales capiuntur, statim omnis maleficorum eneruatur potestas. Vnde & quidam Iudex Petrus nomine, de quo & *suprà* mentio facta est, cum quemdam maleficum Staldin nomine, per suos famulos capere voluisset, tantus tremor eorum manibus incussus fuit, & naribus tam malus foetor illapsus, ut ferè desperarent an maleficum inuadere auderent. Quibus dum Iudex imperasset, securè miserum inuadite, quia publica tactus iustitia, omnes vires perdet suæ nequitiae: & ita rei probauit euētus: nam captus & incineratus fuit propter plurima ab ea perpetrata maleficia, quæ

sparsim hinc inde posita sunt & accommodata diuersis materiis.

Sed & plura, quæ nobis inquisitoribus in officio inquisitionis laborantibus contigerant, si recitare expediret, utiq; animum lectoris in admirationem verterent. Sed quia laus in ore proprio sordescit, potius expedit silentio præterire, quam notam inanis gloriæ incurere: illis duntaxat exceptis, quæ adeò in lucem prodierunt, quod celari non possunt.

In oppido nempè Rauenspurg, dum à consulibus maleficæ incinerandæ interrogarentur, cur nobis inquisitoribus aliqua maleficia, sicut aliis hominibus non intulissent. Responderunt: Licet pluries hoc facere attentassent, non tamen potuerunt. Et de causâ inquirentibus respondebant se nescire, nisi quòd à Dæmonibus informatæ fuissent. Quoties enim nocturnis & diurnis temporibus nobis infesti fuerunt, enarrare non sufficimus, iam ut simiæ, cum iam ut canes, aut capræ suis clamoribus & insultibus nos inquietarent de nocte, ad orationes, licet indeuotas, surgētib; extra fenestram loci, quæ tamen in tanta altitudine erat, quòd nisi per longissimas scalas quis adire potuisset: ictu validissimo quasi ad caput de directo percutiebat, acus linteo, quo caput regebatur inferentes: sic etiam à nobis surgentibus reperiebantur, quasi illos capiti nostro immittere voluissent. Sed laus altissimo, qui sua pietate, absque meritis nostris, nos tanquam publicos iustitiæ fidei indignos famulos præseruauit.

De secundis verò ratio in se patet. Nam ad hoc exorcizantur ab Ecclesia, & omnino sunt efficacissima remedia ad præseruandum se ab insultibus Maleficarum.

Quod si quæritur, per quem modum quis se munire debeat dicendum primò de his quæ absque allegationibus sacrorum verborum, fuerint, & demum de

Inquisitoribus maleficæ non possunt nocere.

Indevotas orationes clauduntur.

Maleficarum artes eneruantur, quam primum a magistratu capiuntur.

Aqua be-
nedicta ad
quid or-
dinetur.

de ipsis sacris carminibus. Nam de pri-
mis licitum est aqua benedicta etiam
quæcunque honesta loca hominum &
iumentorum cum inuocatione Sanctis-
simæ Trinitatis, & Oratione Domini-
ca, in saluationem hominum & iu-
mentorum aspergere. Sic enim in
Exorcismo dicitur, vt vbiunque as-
persa fuerit, careat omni immunditia,
liberetur à noxa, non illic resideat
spiritus pestilens, &c. Homines enim
& iumenta saluat Dominus, iuxta
Prophetam, vnumquodque pro mo-
dulo suo.

Cereum
benedi-
ctum.

Secundò, sicut primum de neces-
sitate, ita hoc secundum, licet cereum
benedictum accendere est de congrui-
tate, aspergere videlicet cum tali cereo
loca inhabitantia. Tertiò herbas con-
secratas adiungere, vel fumicare, cum
illis habitaculis in aliquo loco occulto
coniungere plurimum expedit.

Herbz
consecra-
tz.

Sic enim in ciuitate Spirensi, anno
eodem, quo hic liber est Inchoatus,
contigit, quòd dum quædam deuota
mulier, cum quadam suspecta male-
fica verba habuisset, iuxta morem mu-
liercularum mutuo rixantium rixosa,
de nocte tamen cum paruulum lactan-
tem cunis imponere voluisset, & men-
te reuoluens ea quæ de die cum sus-
pecta malefica peregrisset timens de pe-
riculo pueri herbas benedictas puero
supposuit, aqua simili aspersit, sal
exorcizatum ori parum immisit, eum-
que signo crucis muniuit, & cuna-
bulum diligenter alligauit. Et ecce cir-
ca medium noctis vagientem puerum
audiuit; & dum iuxta morem, puerum
contrectare, & cunabulum in altum
prope lectum positum mouere volu-
isset, cunabulum quidem mouit, sed pue-
rū contrectare, quia aberat, non potuit:
tremens pauperula, & de pueri amissio-
ne vehementer dolens, lumine accenso,
paruulum vagientem sub lectica & in
angulo, sine tamen læsione reperit.

Qua in re perpendi potest, quanta in-
sit exorcismis Ecclesiæ aduersus insidias
Diaboli virtus. Liquet insuper omni-
potentis Dei clementia & sapientia,
quæ attingit à fine vsque ad finem,
fortiter dilponit etiam, istorum pessi-
morum hominum & Dæmonum ma-
leficia suauiter, vt vbi quærunt fidem
imminuere & infirmare, eandem in
multorum cordibus firment, & radi-
cent validius. Vtilitates enim plurimæ
fidelibus ex huiusmodi malis proue-
nient: vbi sic fides roboratur, Dæmo-
nis malitia inspicitur, Dei misericor-
dia, & potestas manifestatur, homines
ad sui custodiam actuantur, & ad re-
uerendum Christi passionem, & cære-
monias Ecclesiæ accenduntur.

Illis etiam diebus Scultetus cuius-
dam villæ *Viesenthal* grauissimis dolo-
ribus & torsionibus corporis esset ma-
leficiatus, & quòd per maleficia sibi
contigisset, non tam ab aliis Maleficis,
quantum & per experientiam edoctus
fuit. Dixit enim quòd singulis Domi-
nicis diebus se munire cum sumptione
salis, & aquæ benedictæ solebat, & quia
vno die propter cuiusdam celebrandas
obmiserat nuptias, eodem etiam die
maleficiatus fuit.

Vis falis
benedi-
cti.

Quid denique de illo in Ravenspurg.
cū à Diabolo in forma vnius mulie-
ris, ad carnalem actum sollicitaretur,
ille plurimum anxius, dum desistere
nollet Diabolus, illi pauperi, in men-
tem venit, vt sumptione salis prout in
prædicatione audierat, se munire debe-
ret: vnde cum ad introitum stubæ sal
benedictum sumpsisset mulier toruo
vultu eum inspexit: & quis Diabolo-
rum ipsum de hoc docuisset imprope-
rando, subito disparuit. Vbi diabolus
per se in effigie Maleficæ: aut cum
præsencia corporali maleficæ affuerat,
tum vtrunque facere, Deo permitten-
te, potest.

Stubam
hypocau-
rum in-
telligi.

Sed & illi tres socij per viam ambu-
lantes,

Misc ope-
ratio.

Quest. I. Quibus Malefic. nocere non potest. 97

lantes, duo eorum ictu fulminis percussi fuerant, & tertius territus, cum voces in aëre clamantes audisset. Percutiamus & illum, altera vox cum respondisset. Non possumus, quia hodie Verbum caro factum est audiuit: intellexerat quoddam ea de causa, quoddam Missam audierat, & in fine Missae, Euangelium Ioan. In principio erat Verbum, &c. audiuiisset ideò præsenuatus fuisset.

Sed & per sacra verba corpori alligata, quod miro modo sunt præsenuatiua, dummodo septem conditiones in ipsis seruentur. De quibus & in ultima questione huius secundae partis mentio fiet: eo quod ibi de remediis sanatiuis, sicut hic de remediis præsenuatiuis tractabitur. Et illa sacra verba non solum ad præsenuandum, sed etiam ad curandum maleficiatos tendant.

Plurimum autem sunt præsenuatiua locorum, hominum & iumentorum, verba tituli triumphalis nostri Saluatoris, dum scilicet per quatuor partes loci, in modum crucis inscribuntur: Iesus† Nazarenus†, Rex† Iudeorum†, vel etiam iungendo nomen virginis Mariae, aut Euangelistarum aut verba Ioannis, Verbum caro factum est.

Tertium vero genus quod à maleficis laedi non potest, est singularissimū, ut pote præcipua angelica custodia munitum interius & exterius. Interius, per gratiae infusionem, exterius per coelestium virtutum, id est, per motores orbium coelestium protectionem. Et hoc quidem genus in duabus speciebus Electorum diuersificatur: quia vel minuitur contra omnia genera Maleficorum, ita quod in nullo laedi possunt vel quod præcipue circa generatiuam potentiam, ita castificentur ab ipsis bonis Angelis, sicut mali spiritus quosdam malos homines vel inflammant circa vnam, vel infrigidant circa aliam, per sua maleficia.

Primum de interiori & exteriori pro-

Mal. Malef. Tom. I.

tectione quoad gratiam, & quoad influentias corporum coelestium sic declaratur. Nam licet Deus per se gratiam infundat menti nostrae, ita quod nulli creaturae potestas ad talem infusionem se extendere potest, iuxta illud: Gratiam & gloriam dabit Dominus: tamen dispositiue, ut tradit S. Thom. in quodam loco super tertium sent. quando Deus aliquam notabilem gratiam vult infundere, Angelus bonus cooperatur.

Angeli cooperantur ad gratiae infusionem.

Et hoc est id quod Dionysius præ tendit, 4. cap. de Diuinis nominibus. Hæc est lex Diuinitatis immutabiliter stabilita, ut ima à summis per media perficiantur, ita quod quicquid boni, à fonte totius bonitatis in nos emanat, totum per ministerium bonorum Angelorum.

Habemus exempla cum rationibus. Nam licet ad verbi Dei conceptionem, in virgine beatissima per quam Deus homo factus est, sola diuina virtus efficienter affuerit, tamen Angelico ministerio mens virginis per salutationem, & per intellectus conformationem & informationem multum exercitata, & ad bonum prædisposita fuit. Ratione: nam & præfati Doctoris sententia est quod in homine sunt tria, ut videmus, ut scilicet, voluntas, intellectus, & potentia, alia interiores & exteriores affixæ membris & organis corporalibus. In primum solus Deus agere valeat: quia cor Regis in manu Domini dispositione Angelus bonus, in quantum intellectum ad veri & boni agnitionem amplius illuminat, ita quod in secundum & Deus & Angelus bonus agere possunt illuminando. Et in tertium similiter bonus Angelus ad bonum, & malus Angelus licet Deo permittente, immisiones malas imprimere potest. Tamē in potestate humanæ voluntatis est, tales immisiones factas acceptare, vel refutare, quas etiam semper homo cum Dei inuocata gratia potest propulsare.

Angelus prædisposuit S. Mariam in conceptionem Christi.

Vis tituli crucis.

Custoditi loci ab Angelis.

N De

Custodia
exterior
Angelo-
rum.

Quid sint
motores
orbium &
virtutes
cælorum.

Castificati
ab Ange-
lis.

De exteriori etiam custodia, quæ per motores orbium à Deo communicatur, est communis traditio, & magis consona tam sacræ Paginæ, quàm Philosophiæ naturali, quòd omnia corpora cœlestia mouentur virtute Angelica, & dicuntur motores orbium à Christo, & ab Ecclesia Virtutes cœlorum vocantur, & consequenter à cœlestibus influentiis, omnia huius mundi corporalia reguntur, teste Philo. I. *metaph.* Quare & dicere possumus, cum Deus singularem habet providentiam de suis electis, licet quosdam malis huius vitæ, scilicet pœnalitatibus subiicit, quosdam tamen ita præseruat, quòd in nullo lædi possunt. Et hoc donum recipiunt vel ab Angelis bonis, ipsis ad custodiam à Deo deputatis, vel ex influentiis cœlestium corporum, seu à motoribus ipsorum orbium.

Insuper notandum, quòd licet aliqui contra omnia maleficia muniantur, aliqui verò contra aliqua, & non contra omnia, sunt tamen aliqui, qui singulariter à bonis Angelis super vim generatiuam ita castificantur, quòd nullo modo à malis maleficiari circa illam potentiam possunt. Sed de his scribere videtur in parte superfluum, licet in parte foret necessarium, propter hoc, quòd isti qui circa potentiam generatiuam maleficiuntur, idè destituuntur Angelica custodia, quòd vel semper sunt in mortali peccato, vel nimis libidinoso affectu illis spurcitiis insistant. Vnde etiam in prima parte operis tactum est, quòd Deus amplius permittit potentiam illam maleficiari, nedum propter eius turpitudinem, quantum etiam propter hoc, quòd corruptio primi parentis, sub originali contagione, in totum genus humanum trahitur.

De S. Sereno
ab Angelo
castificato.

Dicamus tamen pauca, qualiter bonus Angelus interdum viros iustos & sanctos beneficiet, & præcipuè circa

vim generatiuam. Nam ita factum est de S. Sereno Abbate, de quo refert Cassianus in *collation. patrum, collatione abbatis Sereni prima*. Hic, inquit, pro interna cordis atque animæ castitate, nocturnis diuinisque precibus, ieiuniis quoque atque vigiliis infatigabiliter insistens, cunctos æstus carnalis concupiscentiæ, tandem per diuinam gratiam, se extinxisse percepit. Deinde, maiori zelo castitatis succensus, præfatis vsus remediis à Deo Optimo, Maximo petiit, nimirum, vt interioris hominis castitas in suum corpus redundaret, Dei dono. Postremò autem veniens ad eum Angelus Domini in visione nocturna, eiusque velut aperiens ventrem, quandam ignitam carnis strumam de eius visceribus euellens, suisque omnia vt fuerant locis intestina restituens: Ecce, inquit, incentiua carnis tuæ abscissa sunt, & obtinuisse te noueris hodierna die perpetuam corporis puritatem, iuxta votum, quo poposcisti, vt ne ipse quidem naturali motu, qui etiam in paruulis atque lactentibus excitatur, vltius pungaris.

Sic etiam de beato Equitio abbate, Des, Equitio ab Angelo eunuchato, dicit beatus Gregor. I. *lib. dialog.* Hunc, inquit, cum iuuentutis suæ tempore ac re certamen carnis incentiua fatigaret, ipsum suæ tentationis angustiae, ad orationis studium solertiores fecerunt. Cùmque hac in re ab omnipotenti Deo remedium continuis precibus quæreret, nocte quadam adstante Angelo eunuchari se vidit, eiusque visione, apparuit, quòd hominem motum ex genitalibus membris abscinderet: atque ex eo tempore ita fuit alienus à tentatione, ac si sexum non haberet in corpore. Ecce, quale beneficium castificationis, qua virtute fretus, ex Dei omnipotentis auxilio, vt viris ante præerat: ita cœpit postmodum fœminis præesse.

Ita in vitis patrum eorum, quos
S. Hera

S. Heraclidis Paradisus.

S. Heraclides vir religiosissimus collegit, in libro suo quem *Paradisum* nominat, meminit cuiusdam S. Patris, & monachi quem Heliam vocat, hic misericordia motus, trecentas fœminas in monasterium collegit, & regere cœpit. Transacto autem biennio, iam triginta annos habens vitæ, tentatus à carne in eremum fugit, ubi biduo ieiunus orans, ait: Domine Deus, aut occide me, aut libera me ab hac tentatione. Vespere igitur somnus ei irrepsit, & tres Angelos ad se venire vidit, quibus, quærentibus, cur à monasterio virginum fugisset, nec ille præ verecundia respondere auderet, dixerunt Angeli. Si liberaberis, non redibis curam fœminarum gerendo? Respondit ille quod lubens. Tunc illi iuramentum ab eo excipientes, quod exegerant, eum eunucharunt. Nam unus manus, alter pedes, tertius nouacula, testiculos eius visus est abscindere: non quod ita verè esset, sed quia ita esse videbatur, quærentibusque an remedium sentiret, respondit ille se plurimum exoneratum. Vnde quinta die ad lugentes fœminas rediit, & per quadraginta annos quibus superuixit, nec pristinae tentationis deinceps scintillam sensit.

Abbas trecentarum monialium castratur ab Angelis.

S. Thomas Doctor cingulo castitatis ab Angelis inducitur.

Non minus beneficium collatum esse legimus beato Thomæ Doctore nostri Ordinis, qui à consanguineis propter ingressum dicti Ordinis incarceratus, ut per meretricem seduceretur, ad seculum tentatus est, quæ per consanguineos immissa veste, & ornatu compositissimo, cum Doctor eam intuitus fuisset, ad materiale ignem concurrit, titionem ignitum arripuit, & suggestricem ignitæ libidinis è carcere fugauit, & oratio ne statim pro castitatis dono prostratus, obdormiuit, ubi duo Angeli ei apparuerunt, dicentes: Ecce Dei ex parte te cingimus cingulo castitatis, quod nulla possit de cætero impugnatione dissolui, & quod humana virtute

meritis non acquiritur, ex parte Dei confertur ex dono. Sensit igitur cincturam, scilicet, tactus cincturæ, & exclamando euigilauit. Deincepsque tanto munere castitatis se dotatum sensit, ut ab eodem tempore omnem abhorreret luxuriam, ut nec sine necessitate fœminis colloqui posset, sed perfecta castitate polleteret. Hæc ex *Formicario Nider*.

His igitur tribus generibus hominum redemptis nemo securus à maleficis: quin ex decem & octo modis infra scriptis, aut maleficiatur, aut ad maleficium tentatur & incitatur, de quibus per ordinem primò est differendum, ut post clarius, quibus remediis maleficiati possint releuari discutiatur, & ut eò clarius pateat ipsi decem & octo modi, per totidem capitula deducuntur: ut primo circa maleficarum introitum pateant diuersi modi, per quos ipsæ maleficæ innoxias iuenculas in augmentum illius perfidiæ attrahunt. Secundò, de modo sacrilegæ professionis earum, ubi & quædam declaratio homagij præstandi ipsi diabolo inducitur. Tertio, de modo quo localiter transferuntur in corpore, vel in spiritu. Et quarto quomodo se incubis Dæmonibus subiiciunt. Quintò de modo generali prout per Sacramenta Ecclesiæ sua maleficia exercent, & in speciali de modo, quo demptis corporibus celestibus, quascunque creaturas, Deo permittente, inficere solent. Sextò, de modo quo vim generatiuam impedire solent. Septimò, super modum, quo membra virilia auferre præstigiola arte solent. Octauò, super modum quo homines in bestiales formas transmutare solent. Nondò, super modum quo Dæmones intra capita sine læsione existunt, quando præstigiolas apparitiones operantur. Decimò, super modum quo Dæmones operatione maleficarum, homines interdum substantialiter inha-

Distributio eorum quæ sequuntur:

bitant. Vndecimò, quòd omne genus infirmitatis inferre solent, & hoc in generali. Duodecimo, de quibusdam infirmitatibus in speciali. Decimo tertio, super modum quo obstetrices maleficæ, maiora damna inferunt, dum infantes aut iterimunt, aut Dæmonibus execrâdo offerunt. Decimo-quartò, super modum quo iumentis varia nocumenta inferunt. Decimoquintò super modum quo grandines & fulgura fulminare & super homines, iumenta solent. Decimo sextò, decimoséptimò, & decimo octauò, super tres modos quo tantum viri, & non mulieres maleficiis sunt intenti. Post hæc sequetur quæstio super modos tollendi huiusmodi maleficia.

Libri Necromantici.

Nec æstimat, quis funditus horum notitiam capere, præ eò quòd varij modi super varia maleficia inferenda recitantur. Hoc enim & modicum utile, imò fortassis & nocere posset: neque enim prohibiti libri Necromantiæ hic inferuntur, cum hoc genus superstitionis, non libris aut à doctis, sed omninò ab imperitis practicentur: vnum habens fundamentum, dum illud non exprimitur, aut practicatur, impossibile fit aliquem maleficiis vt maleficum consistere.

An influentia astrorum præseruent à maleficiis.

Recitantur autem hic modi in superficie, vt eorum opera non incredibilia videantur, sicut hucusque in magnam fidei contumeliam, & ipsorum maleficorum augmentum actum est. Quòd si aliquis ex præhabitis, cum dictum est, aliquos præseruari per influentias corporum cœlestium, vt maleficiari nullo modo possint, velit hoc etiam attribuere illis influentiis, dum aliqui maleficiantur, quasi quædam necessitas ibi sit, siue ad præseruandum à maleficiis, siue ad inferendum ab illis, talis non rectè mentem Doctorem saluet variis respectibus.

Primò, quia enim tria sunt, quæ à tribus cœlestibus causis dirigi possunt, scilicet, voluntatis, intellectus actus, & corporalia. Et primum, vt *suprà* tactum est à solo Deo, & immediatè dirigitur. Secundum verò ab Angelo. Tertium à cœlesti corpore, licet dirigitur, non tamen necessitatur.

Secundò, quia ex dictis manifestum est, quòd electiones & voluntates immediatè à Deo, diriguntur iuxta Apostolum: Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere, pro bona voluntate: & cognitio humana intellectiua, à Deo, mediantibus Angelis ordinatur. Idè etiam corporalia quæcunque, siue sint interiora, vt virtutes & scientiæ acquisitæ per corporales potentias interiores siue sint exteriores, vt sanitates & ægritudines à cœlestibus corporibus, mediantibus Angelis dispensentur: Quod Dionysius tangit in *quarto capite de diuin. nominibus* quòd corpora cœlestia sunt causæ eorum, quæ in hoc fiunt, tamen hæc sunt intelligenda quoad sanitates, & ægritudines naturales. Hæ autem ægritudines, cum sint supernaturales, propter Dæmonis potentiam quæ illas Deo permittente infert, idè non possumus dicere, quòd ex influentiis corporum cœlestium contingat, quòd aliquis maleficiatur, sicut benè dici potest, quòd ex influentiis corporum cœlestium est, quòd aliquis maleficiari non potest.

Et si dicitur, quòd opposita habent fieri circa idem & sicut propositum in proposito, ita oppositum in opposito. Respondetur quòd vbi aliquis præseruatur virtute corporum cœlestium ab infirmitatibus his super naturalibus, hoc non fit virtute corporum cœlestium immediatè, sed virtute Angelica, quæ illam influentiam confortare potest, vt inimicus suis maleficiis

Quaestio I. Quibus malef. nocere non potest. 101

non possit super eam præualere: & virtus illa angelica potest derivari, vel à motore orbis cœlestis: vt si iam in puncto quis mori deberet, super periodo naturali, Deus sua potentia, qui semper per medias causas huiusmodi operatur, hoc immutare potest, virtutem conferuatiam pro defectiua naturæ immittendo, & eius influentiæ: Ita & dicere possumus de eo qui maleficari posset, quòd etiam tali modo à maleficiis præseruatur, vel fit talis præseruatio ab Angelo ad custodiendum deputato, quæ etiam præcipua est inter omnes custodias.

Iustus scilicet quis.

Et quod dicitur *Hierem. 22.* Scribe virum iustū sterilem, qui in diebus suis non prosperatur. Hoc intelligitur quantum ad electiones voluntatis, in quibus homo vnus prosperatur, alius non: quòd etiam contingere potest ex influentiis corporum cœlestium. Verbi gratia, Aliquis inclinatur ex impressione corporum cœlestium ad aliquas electiones vtilis, vt de ingressu religionis vel huius. Et cum ex lumine illuminatur eius intellectus ad eadem agenda, & ex diuina operatione inclinatur eius voluntas ad hoc prosequendum, talis dicitur bene prosperari: vel etiam quando quis inclinatur ad aliquam artem, vel ad aliquid vtile practicandum. Econtra dicetur malè fortunatus, quando ex superioribus causis ad contraria eius electio inclinatur.

De quibus sententiis & multis aliis loquitur sanctus Thomas, in *sum. contra Gentil. libro 3.* & in plerisque aliis locis, quomodo differt dicere aliquem esse benè, vel malè natum, benè vel malè fortunatum, benè vel malè gubernatum & custoditum, Quia ex dispositione relicta à corpore cœlesti, dicitur aliquis benè vel malè natus, & sic etiam fortunatus, secundum verò quod ab Angelo illuminatur, dicitur benè custoditus, & non malè, vbi sequuntur illumi-

nationes. Sed secundum quòd à Deo in bonum, & illud prosequitur, dicitur benè gubernatus. Quæ tamen electiones hic non habent locum, quia, de ipsis non intendimus, sicut de præseruatione à maleficis inferendis. De qua ad præsens sufficiat, aggrediendo earum ceremonialia, quæ ab eis practicantur, & primò quibus modis innoxios ad earum perfidiam alliciunt.

C A P V T I.

De diuersis modis, quibus Dæmones attrahunt & alliciunt innoxios per maleficas ad augmentum illius perfidia.

Sunt autem tres modi præ cæteris quibus Dæmones per maleficas innoxios subuertunt. Et ex quibus continuè illa perfidia augmentatur. Et primus est per tædium ex importuna temporalium damnificatione. Nam sicut *S. Gregorius* dicit: Diabolus frequenter tentat, vt saltem tædium vincat. Intelligas hoc tamen infra vires tentati. Vt super diuinam permissiōnem, declara quòd Deus permittit ne homines ignauia torpeant. In cuius figura *Iudicum 2.* Has gentes non deleuit Deus vt erudiret Israël in eis, & loquitur de finitimis nationibus Chanaanorum, Iebusæis & aliis. Et iam Hussitæ, & alij Hæretici permittuntur, vt deleri non valeant: ita & Dæmones per maleficas tantis afficiunt damnis in temporalibus, vicinos & innoxios vt quasi coacti, maleficarum suffragia primò habeant implorare, & demum earum consiliis se submittere, experientia sæpè nos edocuit.

Tædio
damni ac-
cepti sunt
quædam
malefica.

Hussitæ
Chanangis
compara-
ti.

Novimus in diocesi Augustensi hospitem, cui infra annum 44. qui successiue dum fuissent maleficiati, vxor tædio affecta, maleficas consulit,

& iuxta eorum consilia utique non salubria, alios quos ex post emerat, quia vector erat, à maleficiis præseruauit.

Quantæ denique mulieres in officio inquisitionis nobis existentibus conquestæ fuerunt, quòd dum propter danam vaccis, ex priuatione lactis, & aliis iumentis illata, suspectas maleficas consuluissent, etiam remedia oblata percepissent, dummodò aliquid vni spiritui promittere voluissent, & illis inquirerentibus, quidnam promittendum foret, respondebant parum hoc esse, dummodò informationibus illius magistri assentirent, super certas obseruantias, tempore diuinorum in Ecclesia, aut in confessionibus faciendis sacerdotibus aliqua subticendo assentirent.

Vbi notandum, quòd ut ^{suprà} tactum est, ille artifex, à minimis & paucis inchoat, ut quòd tempore eleuationis corporis Christi, in terram spuant aut oculos claudant, quòd aliqua verba inutilia proferant, sicut & nouimus eam, quæ adhuc superest, seculari brachio defensa, quando infra Missarum solemnias, sacerdos populum salutat, dicendo Dominus vobiscum, ita semper subiungit, vulgari sermone, xehr mir die zunge im arls vmb. Aut quòd in confessione post absolutionem factam etiam similia proferant, aut quòd nunquam ex integro confiteatur, præcipue mortalia peccata, sicque ad omnimodam fidei abnegationem, & sacrilegam, professionem paulatim perducuntur.

Et hic modus, seu etiam quicunque consimilis obseruatur à maleficis, erga honestas matronas, vitiis carnalibus minus deditas, magis autem terrenis commodis inhiantibus. Sed erga iuenculas, ambitioni & voluptatibus corporis magis deditas alium modum obseruant, scilicet, per carnalia desideria, & voluptates corporis.

Vbi notandum, quòd sicut intentio & appetitus Diaboli maior est ad tentandum bonos quàm malos, licet ex parte tentatorum magis tentat malos, quàm bonos, id est, quòd amplior habilitas reperitur in malis, ad recipiendum tentationem Dæmonis, quàm sit in bonis. Ita & Diabolus sanctiores quasque virgines & puellas, magis seducere conatur: cui experientia superest, & etiam ratio.

Bonis Diabolus magis insidiatur.

Nam cum malos iam possideat, non autem bonos, ideò magis conatur seducere ad sui dominium iustos quos non habet, quàm possessos malos. Sicut etiam aliquis princeps terrenus magis insurgit contra illum, qui plus aufert de iure suo, quàm contra quosvis alios, qui non sibi contrariantur.

Experientia. Nam in oppido Rauespurg. ex duabus incineratis, propterea etiam ^{inferius} patebit, vbi de modo quem obseruant, concitando tempestates tangetur, vna illa Balneatrix inter alia, quæ falsa fuerat, hoc etiam recitauit, se multas à Diabolo fuisse perpeccatam iniurias, ea de causa, quòd virginem quandam deuotam, & filiam cuiusdam prædiuitis, (quem nominare non opus est, cum & ipsa iam defuncta sit, disponente diuina clementia, ne malitia deprauaret cor eius,) seducere deberet, taliter ut ipsam festiuo aliquo die inuicaret, ut ipse Dæmon in specie iuuenis, cum ea sua colloquia habere posset. Addiderat etiam quòd licet sæpissime hoc facere attentasset, semper tamen vbi iuenculam fuisset allocuta illa signo sanctæ crucis se munivit. Et hoc utique ex instinctu sancti Angeli, ad effugandum opera Diaboli processisse nemo dubitat.

De Balneatrice Rauespurgensi seductrice filiarum.

Est & alia virgo in diocesi Argentinensi constituta, quæ vni ex nostris confessæ, asseruit, quòd die quadam Dominica dum solitaria in domo paternæ incederet, vetula quædam illius oppidi ipsam

ipsam visitandi gratia accessit, & inter alia scurrilia verba quæ protulerat, hæc ultimatim subintulit, vt eam si placeret, ad locum vbi iuuenes omnibus hominibus oppidi incogniti morarentur, deduceret. Et dum ait, virgo, assensum præbuissem & ipsam subsequuta ad domum venissem, vetula subintulit, Ecce per gradus ad cameram superiorem ascendimus, vbi iuuenes morantur, sed caueas ne signo crucis te munias, quod dum me facturam afferuissem, illa præcedente, ego per gradus sequendo, occultè me signo crucis muniui. Vnde contigit, quod in summitate graduum, & ante cameram pariter constitutæ, illa vetula horribili vultu, & stomachato animo se vertendo, & me aspiciendo dixit: En maledicaris, cur signo crucis te signasti? ab hinc, in nomine Diaboli recedas: sicque ad propria redij illæsa.

Qua ex re colligitur, quantis versutiis antiquus ille hostis in seductionem animarum debacchatur. Præfata denique balneatrix incinerata, per hunc modum asseruit, ab aliqua quadam vetula se seductam, cum tamen eius consodalis differenti modo: quia videlicet Dæmonem in via in specie humana inuenisset, cum & ipsa intentionis fuisset, amasium suum fornicationis causa visitare: & vbi à Dæmone Incubo cognita fuisset, & interrogata, an eum agnosceret, & ipsam se eum minime agnoscere assereret. Ille respondit. Dæmon sum, & si volueris ad tuum beneplacitum semper ero paratus, nec in quibuscunque necessitatibus te deseram. Ad quæ illa dum annuisset, decem & octo annis vsque videlicet ad vltimum vitæ, spurcitiis illis diabolicis inseruiuit, cum fidei tamen omnimoda abnegatione.

Modus alliciendi per
mœsticiam
& paupertatem.

Et est tertius modus alliciendi per viam mœstitiæ, & paupertatis. Nam corruptis iuenculis, & spretis ab ama-

toribus, quibus se nubendi gratia, ad eorum promissa impudiciæ copulauerant vt iam omni frustrantur confidentia, & se vndique infamatas considerant, etiam ad quæcunque diabolica præsidia se conuertunt, aut ratione vindictæ, illum maleficiando amato-rem, seu illam cui se coniunxit, aut alia, omnibus spurcitiis se submittendo, machinantur. Et sicut talium iuencularum non est numerus, vt hæc experientia docet: ita nec numerus maleficarum, ex eis insurgentium. Pauca ex multis referamus.

Est locus in diœcesi Brixin. vbi iuuenis super vxorem sibi maleficatam, talem casum deposuit: Me enim tempore iuuentutis, quandam ait adamando, dum ipsa iugiter instaret, vt eam matrimonio copularem, & ego eam spernendo, aliam ex alio dominio duxissem in vxorem, volens tamen amicitia gratia ei complacere, ipsam ad nuptias inuitabam. Qua veniente, dum alia mulieres honestæ suas propinas, seu oblationes præsentarent, illa quæ inuitata fuerat, manum elenans, cæteris mulieribus, quæ circumstabant audientibus, dixit: Paucos dies sanos post hanc diem habebis. Et sponsa territa, cum eam non cognosceret eò, vt præmissum est, quod ex alio dominio copulata fuerat, dum interrogaret circumstantes, quænam esset, quæ ei huiusmodi minas intulisset. Aliæ ipsam vagam & dissolutam mulierem existere affirmabant: non minùs tamen ea quæ prædixit, & eo ordine subsequuta fuerunt. Nam post paucos dies aded maleficata fuit, & omnibus membris destituta, quod etiam vsque in præsens, vltra annos decem, in suo corpore maleficia cernantur. Si ea quæ in vno de Comitumtaxat oppido illius diœcesis reper-
ta sunt, inferenda essent, liber integer foret conficiendus, conscripta autem & reposita sunt apud eundem Episcopum
Brixin.

te in Vve-
sterich.
malefica-
to, & post
triennum
ianato.

Brixin. & utique stupenda & inaudita, ut testis idem existit.

Nec silentio prætereundum putamus rem stupendam & inauditam. Nam Comes quidam præclarus genere, Vuestrafiensis territorij in confinibus Argentinensis diocesis iuenculam simili genere præclaram, duxit uxorem, quam tamen post celebratas nuptias, usque ad tertium annum, carnaliter cognoscere non poterat, maleficali impedimento, ut rei probavit euentus præpeditus: anxius, & quid ageret ignorans, & Sanctos Dei iugiter interpellans, accidit ut ad ciuitatem Metensem, ob negotiorum quorundam expeditionem applicaret: In qua dum per vicos & plateas, seruis & familia vallatus incederet, quandam mulierem, quæ ante illos annos concubina sua fuerat, obuiam haberet, qua visa, dum super maleficia sibi illata minimè cogitaret, improvisè eam blandè ex antiqua amicitia contracta alloquitur, & qualiter se haberet, ut valeret inuestigat. At illa cernens Comitis pietatem, viceversa. Comitem de valetudine sui corporis & status, diligenter inuestigauit, quo respondente, quod benè, & prospera cuncta sibi succederent: Illa attonita paululum siluit. Et Comes cernens eam attonitam, amplius verbis blandis, eam aggreditur, ad collationem inuitando. At illa de statu vxoris inuestigando, simile responsum accipit, quòd benè in omnibus se haberet. Tunc illa anne pueros generasset inquisiuit. Et Comes: tres mihi, ait, sunt pueri masculi, quolibet anno vnum genui. Tunc amplius illa stupefacta paululum siluit, Et Comes, rogo te charissima, cur tam diligenter inquiris indica, nec enim dubito, quin meæ felicitati congratuleris. Tunc illa. Verè congratulor, sed maledicatur illa vetula, quæ obtulit se corpus vestrum velle maleficiare, ut carnalem

actum cum vxore vestra exercere minimè haberetis. In cuius signum puteus qui est in medio curiæ vestræ, continet in fundo ollam, certas res maleficiales continentem, quæ ea de causa *ibidem* posita fuit, ut quandiu ibidem contineretur, tandiu coeundi impotentia vobis adesset, sed ecce omnia vana sunt de quibus gaudeo, &c. Nec Comes diu distulit, ad domum regressus, puteum exhauriri fecit ollam reperit, & cuncta concremando, potentiam illam perditam subito recuperauit. Vnde Comitissa denudè nobiles quasque ad nuptias nouas inuitauit, affirmans se iam dominam illius castri & dominij, quæ tanto tempore virgo permansisset Castrum & dominium, propter honorem Comitis non expedit, nominatim exprimere, hoc enim ipsum recta ratio persuadet & ut substantia facti in detestationem tanti criminis detegatur.

Ex quibus patent varij modi à maleficis vsitati, in augmentum suæ perfidiæ. Præfata enim mulier, quia ab vxore Comitis expulsa, hoc maleficium Comiti ex alterius maleficæ informatione tulerat, qua de causa innumeri effectus maleficiales sequuntur.

CAPVT II.

Sequitur de modo sacrilegæ professionis.

Modus autem sacrilegæ professionis, super expressum pactum fidelitatis cum Dæmonibus varius existit, ut potè cum & ipsæ maleficæ variis exercitiis circa maleficia inferenda insistunt. Pro cuius intellectu est primò aduertendum, quòd sicut in genere triplices apparent Maleficæ, ut in *1. par. tractatus* tactum est, scilicet lædentes, sed curare non valentes. Curantes & ex aliquo singulari pacto cum Dæmone inito non lædentes & curantes.

Ita

Summæ
maleficæ
& earum
opera.

Ita & inter lædentes vnum genus existit supremum, in quo genere existentes, omnia alia maleficia, quæ aliæ sparsim exercent perpetrare valent. Vnde profitendi vbi describitur, satis, declarat de aliis speciebus. Sunt autem hæc, quæ contra humanæ naturæ inclinationem, imò omnium ferarum, propriæ speciei infantes vorant, & comedere solent.

Baptisati
infantes
non vo-
cantur.

Et hæc est suprema species in maleficis exercendis: sunt enim quæ ad innumera nocumenta alia tendunt. Hæ enim grandines & auras læsius cum fulminibus exagitant, sterilitatem in hominibus & iumentis procurant. Infantes quos non deuorant, Dæmonibus (vt *suprà* patuit) offerunt, aut aliàs occidunt. Sed Hoc circa infantes, non renatos fonte baptismatis, quos autem deuorant renati sunt vt patebit, sed non nisi Deo permittente. Sciunt & infantes, prope aquas ambulantes, in ipsas, nullo vidente, in aspectu parentum proicere: quos sub infestioribus phreneticos facere, de loco ad lo-

Maleficæ
animos
immutant.

cum per aëra, vel corporaliter, vel imaginariè transmeare, Iudicum & præsidentium animos ne eis nocere valeant immutare taciturnitatem sibi & aliis in tormentis procurare in se capientium manus & animos tremorem magnum incutere occulta aliis manifestare, & quædam futura, ex Dæmonum informatione, quæ videlicet aliquam causam possunt habere naturalem prædicere. Vide quæstionem, an Dæmones valeant futura præcognoscere, in 2. *sen. distin.* 12. absentia vel præsentia conspiciere, ad amorem vel odium inordinatum mentes hominum immutare, ictu fulminis nonnunquam quem volunt, seu etiam aliquos homines & iumenta interimere: vim generatiuam, aut etiam potentiam coeundi auferre, abortum procurare infantes in vtero matris solum exteriori tactu

Mall. Malefic. Tom. I.

interimere, solo etiam visu absque tactu interdum homines & iumenta maleficare & mortem inferre, proprios infantes Dæmonibus dedicare, & breuiter omnia vt præmissum est, pestifera, quæ aliæ Maleficæ sparsim procurare sciunt, quoddam Dei iustitia talia fieri permittit. Hæc in illo genere supremo existentes perpetrare sciunt, non autem è conuerso.

Hoc tamen est commune omnium, spurcicias carnales cum Dæmonibus exercere, idèd & ex illorum modo profitendi, qui in supremo genere existunt, aliarum maleficarum modum faciliter quis capere, potest.

Fuerunt autem tales, dudum, ante triginta annos in confinibus Sabaudia, versus dominium Bernensium vt recitat. Nider in *suo Formicario*: Nunc autem in confinibus Lombardiae, versus dominium ducis Austriae: vbi & inquisitor Cumanus, vt in præcedente parte tactum est, vno anno quadraginta & vnam Maleficam incinerari fecit, & fuit anno domini, 1485. qui etiam adhuc continuè inquirendo laborat.

41. Male-
fica inci-
nerata.

Modus autem profitendi duplex est: Vnus solennis per similes ad votum solenne. Alius priuatus qui seorsim Dæmoni quacumque hora fieri potest Solennis inter eos fit, vbi maleficæ in certam concionem statuto die veniunt: & Dæmonem in assumpta effigie vident hominis, qui dum super seruandam sibi fidelitatem, cum temporalium prosperitate, & longitudine vitæ hortatur, illæ quæ adsunt nouitiam suscipiendam sibi commendant. Et Dæmon si de abneganda fide, & cultu Christianissimo, & de extensa muliere, sic enim & beatissimam virginem Mariam nuncupant, & si de sacramentis nunquam venerandis: inuenerit nouitiam seu discipulum voluntarium, tunc Dæmon manum extendit, & vice versa discipulus seu nouitia,

Modus
profitendi
duplex.

Extensam
mulierem
vocant
Mariam.

non est stipulata manu illa seruare promittit & Dæmon habitis præmissis, statim subiungit hæc non sufficere : & ubi discipulus quænam alterius sint facienda inquit, Dæmon homagium petit, quoddam continet, vt in anima & corpore, sibi æternaliter pertineat, & pro posse alios quoscunque vtriusque sexus sibi associare velit. Adiungit denique, vt certa vnguenta ex ossibus & membris puerorum, & præcipue reatorum fonte baptismatis, sibi conficiant per quæ cunctas suas voluntates expleat cum sua assistentia poterunt.

Hunc modum nos inquisitores (experientia teste) percepimus in oppido Brisaco Basiliensis diocesis, plenam informationem capiendo ab vna iuuenula malefica, sed conuersa cuius & matertera in diocesi Argentinensi incinerata fuerat, quæ etiam addiderat quoddam postmodum, quo eius matertera ipsam primitus seducere tentasset, talis erat.

Qua iam enim die secum per gradus ascendere iubebat, & eius iussu cameram intrare, ubi cum vidisset quindecim iuuenes in vestimentis viridis coloris, ad modum quo Reutheri incedere solent, matertera sibi dixit: Elige ex his iuuenibus, & eum quem volueris, tibi tradam, & ipse te sibi in sponsam assumet: & cum illa nulum se velle habere asseruisset, graniter vulnerata tandem acquieuit, modum exprimens præmissum: Asseruit etiam quoddam sapius per longa terrarum spatia, de nocte secum translata fuerat, etiam ab Argentina vsque Coloniam.

An. reuera.
malefica
de loco ad
locum trans-
ferantur.

Hæc est illa, cuius occasione in prima quæstione præmissum est, nos velle declarare, an Malefica verè & corporaliter à Dæmonibus transferantur de loco ad locum: & hoc propter verba *Canonis. 6. q. 5. Episcopi*, ubi textus sentit quoddam solummodo imaginariè,

cum tamen interdum etiam verè & corporaliter transferantur.

Interrogata enim an solum imaginariè & phantasticè sic incederent per Dæmones illuxæ. Respondit quoddam vtroque modo: prout etiam veritas se habet, vt inferius de modo transferendi localiter declarabitur. Asseruit etiam quoddam maiora damna ab obstetricibus inferuntur, quia vt plurimum infantes, aut habent interimere: aut Dæmonibus offerre, ab ipsa etiam matertera asseruit se graniter fuisse verberatam, eo quod ollam quandam occultatam discooperiendo plurimorum infantium capita reperisset. Et plura alia retulit prius præstito pro dicenda veritate iuramento, vt decuit.

Olla plena
capitum
infantium.

Eius denique verbis super modum profitendi fides in dubia accomodatur, etiam per ea quæ in suo Formicario præfatur Ioan. Nider. Doctor præcipuus, qui etiam nostris temporibus miris claruit scripturis, recitat, hoc ex relatu Inquisitoris Eduensis Diocesis, qui etiam in ipsa Diocesi multos de Maleficiis reos inquisierat & incinerari fecerat.

Formicarium
Doctoris
Nider.

Dicit enim, præfato Inquisitore, mihi referente, percepi quoddam in Lauferiensi ducatu quidam malefici proprios natos infantes coxerant, & comederant. Modus autem discendi talem artem fuit, vt dixit, quoddam Malefici in certam concionem venerunt, & opere eorum verisimiliter Dæmonem in assumpta imagine viderunt hominis, cui discipulus habebat necessario dare fidem de abnegando Christianissimo & de Eucharistia nunquam adoranda, & de calcando super crucem ibi latenter valeret.

Inferiatur
malefica
infantibus.

Sequitur aliud exemplum ab eodem. Fuit insuper fama communis Petro Iudice in Botilgem referente, quoddam in terra Bernensi tredecim infantes deuorati essent à Maleficiis: quamob-

rem

Alij habent rem etiam publica iustitia satis dure exerceatur in tales parricidas. Cum autem Petrus quæsiuisset à quadam capta Malefica, per quem modum infantes comederent : illa respondit, Modus iste est : nam infantibus nondum baptizatis præcipuè insidiamur, vel etiam baptizatis præsertim quando signo crucis non muniuntur, & orationibus (Lector aduerte quòd ideo non baptizatis) præcipuè insidiantur instinctu Diaboli, vt non baptizentur, hos in cunabulis, vel ad latera iacentes parentum, cæremoniis nostris occidimus : quos postquam putantur oppressi esse, vel aliunde mortui, & de tumulto clam furto recipimus, & in caldari decoquimus, quousque euulsis ossibus tota caro efficitur benè potabilis, de solidiore materia vnguentum facimus, nostris voluntatibus & artibus, ac transvectionibus accommodis : de liquidiore vero humore flasconem vt vitem replemus de quo is qui potatus fuerit, additis paucis cæremoniis, statim conscius efficitur & magister nostræ sectæ.

Sequitur ad idem modus alius magis distinctus & clarus. Nam iuuenis quidam cum vxore malefica captus, in Bernensi iudicio, seorsim ab eadem & in distincta turri repositus, dixit : Si meorum facinorum veniam consequi possem, omnia quæ de Maleficis scio libens patefacerem, mori enim video me oportebit. Cùmque per literatos circumstantes audisset omnimodam posse consequi veniam, si verè poeniteret, tunc latè se morte obtulit, & modos primæve infectionis deseruit, Ordo inquit, talis est, quo etiam seductus sum. Oportet primò vt Dominico die antequam aqua benedicta consecratur, discipulum futurum cum magistris Ecclesiæ introire, & *ibidem* abnegare coram eis Christum, eius fidem, baptisma, & vniuersalem Ecclesiæ. Deinde ho-

magium præstare magisterulo, id est, paruo magistro, ita enim Dæmonem, & non aliter vocant. Vbi notandum, quòd iste modus cum aliis recitatis concordat. Nec obstat, quòd Dæmon interdum præsens est, vbi homagium sibi præstatur interdum verò non : dolose enim tunc operatur, cernens dispositionem futuri discipuli, quem fortassis ob suam præsentiam tanquam nouitium retraheret timoris causa, cùm tamen aliàs per sibi notos & familiares facilius æstimat eum assentire. Ideoque eum & tunc magisterulum vocant, cùm absens est, vt minore terrore, ex parua æstimatione magistri concutiat. Sequitur postmodò : de vtre bibit supradicto quo facto, statim se in interioribus sentit imagines nostræ artis concipere & retinere super principales ritus huius sectæ. In hunc modum ait, seductus sum. Et vxor mea : quam tantæ pertinaciæ esse credo, vt potius incendium sustineat, quam minimam fateri velit veritatem : sed heu ambo rei sumus. Sicut dixit iuuenis, ita veritas per omnia reperta est, nam præconfessus iuuenis in magna contritione mori visus est. Vxor verò testibus conuicta, nihil veritatis, nec in ipsa tortura fateri voluit, nec in morte : sed incendio præparato per lictorem, eidem verbis pessimis maledixit, & sic incinerata fuit. Ex quibus liquet modus profitendi eatum solemniss.

Alius verò modus priuatus fit diuersis mediis. Interdum enim viris aut mulieribus, aut aliqua alia corporali, seu tēporali afflictione inuolutus Dæmon astat interdum visibiliter, interdum per medias alloquitur personas : & si secundum sua consilia agere velint, omnia profutura pollicetur ad nutum : à paruis tamen, vt in primo capitulo tactum est inchoando, vt ad maiora paulatim perducatur. Varia possent adhuc deduci acta & gesta, per nos in inquisitione re-

Alij habent
Boltin-
gen.

Efus in-
fantium
qualis
apud ma-
leficas.

Vis aquæ
benedictæ.

Diabolus
vocatur
magisteru-
lus.

Priuatus
modus
proficendi
malefica-
rum

perta, sed quia difficultatem hæc materia non patitur, breuitati studendum est cum viteriori declaratione.

Pro declaratione homagij præstandi aliqua sunt aduertenda.

Dæmon
differt ho-
magium.

Verum super hoc, quod Diabolus homagium recipit, aliqua sunt aduertenda, qua videlicet de causa, & quam differenter hoc faciat, & primò. Nam licet hoc faciat principaliter ad maiorem offensionem Diuinæ majestatis, creaturam ei dicatam sibi vsurpando, & ob maiorem certitudinem futuræ illius damnationis, quam summè affectat. Tamen sæpè repertum est à nobis, tale homagium ad certos accepisse annos simul cum professione. Interdum professionem, tantum & homagium ad certos annos distulisse.

Et dicamus professionem consistere in fidei totali, aut partiali abnegatione. Totali, vt *suprà* tactum est, cum fides ex integro abnegatur. Partiali, cum ex pacto inito, habet ceremonialia quædam contra statuta Ecclesiæ obseruare, vt Dominicis diebus ieiunare, aut sextis feriis carnibus vesci, aut certa crimina in confessione celare, vel aliquid simile perpetrare. Homagium verò dicamus consistere in corporis & animæ traditione.

Dominica
die ieiunare
est
diabolicum.

Qua de causa autem talia practican- tur; possumus assignare quatuor casus ex parte Dæmonis. Cum enim, vt *suprà* in prima parte tractatus declaratur, circa secundum principale: An Dæmones ad odium vel amorem, mentes hominum possint immutare, patuit, quod intima cordis non possint penetrare, cum hoc soli Deo conueniat. Ex coniecturis tamen in illorum cognitionem deuenit, vt etiam iam inferius patebit. Idèd versutus ille hostis, si considerabit nouitiam in aggressu.

difficilem ad consensum, tunc blandè eam aggreditur, pauca exigens, vt paulatim ad maiora perducatur.

Secunda causa, nam cum inter abnegantes fidem, diuersitas credenda est, cum quædam ore, sed non corde, quædam ore & corde: Diabolus experiri volens an corde sicut ore sibi profiteantur, certos annos deputat, vt eo in tempore ex operibus & conuersatione mentem eorum inuestiget.

Tertia causa; nam si per tantum temporis spatium, cognoscet ipsam ad quæcunque exequenda minus voluntariam, & quod iam ore, & non corde sibi adhæreat: præsumitque diuinam misericordiam ei propter Angeli boni custodiam, quam Dæmon in multis experiri potest profuturam: tunc ipsam abiicere, & temporalibus afflictionibus exponere conatur, vt vel sic ex desperatione eius lucrum habere valeat.

Huius veritas patet: nam si causa quæritur, vnde est, quod certæ maleficæ, sub quibuscunque tormentis etiam maximis, nec minimam veritatem fatentur volunt, vbi tamen aliæ facili- ter ad quæcunque interrogata, sua crimina fatentur. Item vnde hoc, quod sibi ipsi, postquam factæ sunt; vitam auferre suspendio conantur. Reuera enim dici potest, quod vbi diuina coactio per sanctum Angelum ad hoc non concurrat, vt malefica cogatur fateri veritatem, & maleficium taciturnitatis abscedere, quod tunc opere Dæmonum fit quodcunque euenit, siue taciturnitas, siue criminum confessio. Primum fit super illas, quas ore & corde nouit fidem abnegasse, & similimodo homagium præstitisse: de quarum etiam perseverantia certus est, vbi per oppositum alias relinqueret non tuendo, ed quod nouit illas sibi minimè proficuas.

Experientia nos sæpè docuit, cum omnes quas incinerari fecimus ex earum

Car quæ-
dam in
tormentis
nihil fa-
teantur.

Quest. I. Cap. II. De homagio Diabolo præstando. 109

Laqueo
gulam
tægentes.

rum confessionibus patuit, ipsas fuisse inuoluntarias circa maleficia inferenda. Nec hoc sub spe euadendi dicebant, cum ex plagis & verberibus eis à Dæmonibus illatis, vbi ad eorum nutum non seruebant, veritas constabat, sæpissimè visæ cum faciebus tumidis & lividis. Et similiter, quoddam post confessionem criminum sub tortura, semper seipsas vita primare laqueo satagunt: veritas ex nostra practica habetur: tum semper post criminum confessionem, custodes deputantur singulis horis, super talia attendens: vbi etiam ex negligentia interdum custodum ad corrigias vel pepla reperiebantur suspensæ: inimico utique, vt dictum est, hoc procurante, nec per contritionem, aut sacramentalem confessionem veniam consequerentur. Et quas corde allicere nunquam poterat, quo etiam facillimè gratiam apud Deum inuenissent: iam vltimò per temporalem confessionem & horribilem mortem, in desperationem deducere conatur. Quamuis & per Dei gratiam maiorem, vt piè est credendum, veniam per veram contritionem, & puram confessionem consequuta sit vbi non voluntariè illis spurcitiis inhaerent.

Quomodo
ma. cicæ
taciturni-
tatis pro-
curent.

Patent ex his quæ per dioc. ses Argentinensem, Constantiensem, & oppidum Higanoræ Rauenspurg. acta sunt, vix annis tribus euolutis. In primo namque oppido, vna vili peplo & fragili suspendit. Altera nomine Vualtpurgis, de maleficio taciturnitatis miro modo fuit notata, alias mulierculas informando, qualiter talem taciturnitatem per puerum masculum, & primo-genitum, in fornace decoctum, procurare deberent. Acta & gesta adhuc præ manibus habentur: & similiter de aliis in secundo oppido incineratis, sparsim hinc inde deducuntur.

Et est quarta causa, cur Dæmones homagium recipere super certas dif-

ferunt, super alias verò minimè, eò videlicet quoddam cum periodum hominis cognoscere subtilius, quàm Astronomi possunt, facilius eis terminum vitæ vel præfigere, vel terminum naturalem per casualem, modo quo dictum est, præuenire potest.

Hæc breuiter per acta & gesta maleficarum declarantur. Primò Dæmonis astutiam in talibus deducendo. Nam quia secundum Aug. in lib. de nat. Dæm. assignantur. VII. causæ, vnde etiam probabiliter coniecturant futura contingentia non quoddam illa scire certitudinaliter valeant. Prima est quia vigent subtilitate naturali, quoad operationem intellectus ipsorum: Vnde & sine discursu, qui necessarius est in nobis, rationis intelligunt. Secunda, quia propter experientiam temporum, & reuelationem supernorum spirituum plura sciunt quàm nos. Vnde ex Isid. allegatur sæpius à Doctoribus triplici acumine scire vigent Dæmones, Subtilitate naturæ. Experientia temporum, & Reuelatione supernorum spirituum. Tertia est propter celeritatem motus, vnde quæ in Oriente fieri habent, præcedere possunt mira celeritate ad Occidentem. Quarta, quia sicut sua potentia, cum Deus permittit, possunt inducere morbos, aërem inficere, & famem inducere, ita possunt & illa prædicere. Quinta, quia per signa possunt subtilius prædicere mortem, quàm Medicus videndo vrinam & pulsum. Nam sicut ille per signa videt aliqua in infirmo, quæ simplex non considerat, ita & Dæmon ea quæ nullus homo videt naturaliter. Sexta, quia ex signis quæ præcedunt ab animo hominis, coniecturant ea quæ sunt, vel erunt in anima, astutius prudenti viro. Sciunt enim qui instinctus sunt verissimiliter secuturi, & consequenter cuiusmodi opera. Septima, quia acta Prophetarum,

Causæ vn-
de futura
sciunt Dæ-
mones.

Dæmones:
ex Pro-
phetis
prædicere
possunt
futura.

& scripta noscunt melius quàm homines, & ex illis multa futura dependent, idè ex illis muka futura prædicere possunt. Hæc etiam tanguntur 26. q. 4. sciendum. Vnde non mirum si periodum hominis scire potest naturalem, licet secus sit de termino casuali, quod fieret per incinerationem, quam Dæmon finaliter procurat, quando ut dictum est ipas inuoluntarias reperit, timens de earum reditu & conuersione: cum tamen aliàs, quas nonit voluntarias, etiam ad naturalem, & sic vsque ad mortem defendit.

Demus ex vtraque parte exempla, quæ à nobis reperta sunt, & acta. Nam in Basiliensi diœcesi; villa super Rhenum situata nomine *Vberruiler* plebanum conuersatione honestum habuit, illius tamen opinionis seu potius erroris, maleficium nihil esse in mundo, sed tantum in opinione hominum, qui eiusmodi effectus mulierculis attribuebant, quem taliter à suo errore Deus purgare voluit, quod etiam & alia Dæmonum super præfigendis terminis vitæ maleficis commercia patefierent. Nam dum festinè pontem, ob cuiusdam negotij expeditionem pertransire vellet, obuiam sibi importunitate quandam vetulam habuit, cui dum in pontis accessu locum ut præiret dare noluisse, sed importunè incederet casu vetulam luto intrusit, vnde indignata, in verba contumeliosa prorupit, eique dixit *Pfaff* impunè non transibis. Sed ille licet verba parum aduerteret, de nocte infra cingulum, vbi surgere è lecto volebat, se maleficiatum sensit, ita ut brachiis hominum aliorum sustentari semper habuit; vbi Ecclesiam visitare volebat, sicque per triennium mansit sub cura tamen domestica matris carnalis. Quibus expletis, dum vetula illa ægotaret, quam etiam propter verba contumeliosa, quibus minata fuerat, semper suspectam

de maleficio sibi illato habuerat, accidit tamen, ut pro confessionis audientia, infirmata ad eum mitteret. Et sacerdos licet importunè diceret: confiteatur Diabolo suo magistro: ad instantiam tamen matris per duos villanos sustentatus inter brachia domum accessit, & ad caput lecti in qua malefica iacebat, sedit. Duo illi villani ab extra auscultare volebant prope fenestram, sic enim stuba in plano erat situata, an maleficium illatum plebano confiteretur: vnde contigit, ut licet intra confessionem mentionem nullam de maleficio illato fecisset, ipsa tamen confessione peracta, dixit: Scis ne tu *Pfaff* quis te maleficiavit? Et dum blande ille responderet, se nescire, illa subintulit: Tu habes me suspectam, & benè, scias me tibi intulisse tali de causa, ut *suprà* tactum est. Et dum ille pro sua liberatione instaret, dixit: Ecce tempus statutum aduenit, & mori habeo, sed ita disponam, ut paucis diebus euolutis post mortem meam saneris, ita & euenit. Nam illa iuxta statutum à Dæmone terminum obiit, & infra 30. dies quadam nocte sacerdos ex integro se sanum reperit, Nomen sacerdotis dicitur *Pfaff Hæsslin*, iam in diœcesi Argentinæ.

Simile in diœcesi Basiliensi, villa *Buchel* prope oppidum *Gervall* contingit. Mulier quædam capta & tandem incinerata, sex annis Incubum Dæmonem habuerat, etiam in latere viri dormientis in lecto. Et hoc ter in septimana sabbatis, quintis & tertiis feriis, aut aliis noctibus sacratoribus. Tale autem homagium præstiterat Diabolo, ut post septimum annum, in corpore & anima perpetuò sibi dedicata esset. Piè tamen dispensauit Deus. Nam in sexto capta, & igni adiudicata, verè & integrè confessa, veniam creditur à Deo percepisse. Plurimum enim voluntaria ad mortem extitit asserens, quod & si liberari

Quest. I. Cap. III. An malef localiter transferantur. III

liberari posset, mortem tamen amplius præeligeret dummodò potestatem Dæmonis euaderet.

C A P V T III.

De modo, quo localiter transferuntur de loco ad locum.

Contra transuectionem maleficarum, quod sit impossibile.

Nunc autem aggrediendum est de earum cæremoniis, & quibus in suis operibus procedunt modis. Et primò de his, quæ erga se & proprias personas operantur. Et quia transferri de loco ad locum corporaliter, est de præcipuis earum actionibus, carnalibus etiam spurcitiis cum Incubis Dæmonibus insistere. De singulis aliqua deducemus, & primo de earum corporali transuectione. Vbi notandum est, quòd hæc transuectio patitur difficultatem, vt sæpius tactum est, ex vno duntaxat processu scripturæ, puta 26. q. 3. *Episcopi.* vbi dicitur, ex consilio acquirendi. Illud non est admittendum, quod quædam sceleratæ mulieres post Satan retrò conuersæ. Dæmonum illusionibus, & phantasmatibus seductæ, credunt se & profitentur cum Diana horis nocturnis, Dea paganorum, vel, cum Herodiade, & innumera multitudine mulierem æquitare super quasdam bestias, & multa terrarum spatia in tempestate noctis silentio pertransire, eique tanquam Dominæ in omnibus obedire, &c. Quapropter sacerdotes Dei prædicare debent populo, vt nouerint omninò hæc esse falsa, & non à Diuino, sed maligno Spiritu talia phantasmata mentibus fidelium irrogari. Siquidem ipse Satan transformatur in diuersarum personarum species atque similitudines: Et mentem quam captiuam, in somnis deludendo, per deuia quæque deducit, &c.

Et ad hoc prædicantur interdum à quibusdam exempla publicè de S. Germano, & de quodam alio, qui filiam suam super hoc obseruauit, quasi omninò hæc sint impossibilia fieri: Et indiscretè applicantur ad maleficas & earum opera, tanquam vt & singula earum facta in læsionibus hominum, iumentorum, terræ frugum, non sint eis applicanda, eo quòd sicut phantasticè in transuectionibus ita & circa creaturarum læsiones illudantur.

Quæ quidem opinio, cum in prima quæstione tanquam hæretica sit reprobata: utpotè contra Diuinam permissionem super Diaboli potentiam, quæ ad maiora vt sic se extendere potest militans similiter, & contra sacræ Scripturæ intentionem, & ad Ecclesiæ sanctæ intolerabile damnum, vbi iam multis annis impunè ex hac pestifera opinione permanserunt, seculari brachio puniendo facultatem amputando. Vnde & in immensum sic creuerunt, vt iam non sit possibile eas eradicare. Idèd diligens lector, ea quæ ibi posita sunt in destructionem illius opinionis considerabit, & ad præsens qualiter transferantur, & quibus modis hoc sit possibile, aduertet, cum responsionibus super exempla quæ ab eis ita medium deducuntur.

Quòd igitur corporaliter possint transferri, variis modis ostenditur. Et primò ex aliis magorum operationibus. Nam si non possent transferri, hoc esset, vel quia Deus non permetteret, aut quòd Diabolus hoc facere non posset, eò quòd creaturæ repugnaret. Non primum quia vbi maiora, vtique & minora Dei permissione fieri possunt: Sed maiora tam in pueris, quam in hominibus sæpissimè facta sunt, utpotè iustis & in gratia constitutis patet.

Nam vbi quærunt. An campiones puerorum opere Dæmonum fieri possint,

Probatur quòd possint malef. corporaliter transferri.

Campiones. intelligit permutationes, Dei multis stimulat.

possint, & an Dæmon localiter possit transferre aliquem hominem de loco ad locum, etiam inuitum. Ad primum respondet quod sic, nam & Guilielmus Parisiensis in vltima parte de vniuerso dicit: Campsiones puerorum fieri possunt, ita quòd Deo permittente Dæmon vicem infantis gerere potest, vel etiam translationem facere: Tales enim pueri semper sunt miseri eiulantes. Et licet quatuor aut quinque matres vix sufficerent ad lactandum, nunquam tamen impinguantur, sed vltra modum ponderosi existunt. Mulieribus tamen propter nimium terrorem, quem concipere possent, nec affirmanda sunt nec neganda, instruendæ sunt vt literatorum iudicia quærant. Permittit enim Deus propter peccata parentum, cum interdum viri imprægnantibus vxoribus maledicunt: Vellem inquietes vt Diaboli portares, vel similia. Et similiter impatientes mulieres sæpè similia proferunt: De aliis etiam hominibus, interdum iustis, exempla plurima reperiuntur.

Nam Vincent. in spec. hist. lib. 26. c. 43. ex recitatione Petri Damiani, refert de puero quinquennij cuiusdam nobilissimi viri, qui puer pro tunc monachus factus, à monasterio nocte illatus est pistrino clauso, vbi maximè repperitus, & interrogatus, dixit se per quosdam ad magnum conuiuium delatum & vt comederet iussu: Et pòst per superiora pistrino immissum.

Quid denique de his magis qui vsitato vocabulo à nobis Necromantici nuncupantur, & per aëra sæpè à Dæmonibus ad longinqua terrarum spacia quandoque vehuntur. Qui etiam aliis interdum hoc idem suadentes eos secum super caballum qui vtique non verus equus, sed Dæmon in tali forma existit, vehunt, & vt loquantur nec vt signo crucis se muniant, hortantur.

Et licet duo simus hunc tractatum scribentes vnus tamen ex nostris sæpè

simè tales vidit & reperit. Nam scholaris quidam pro tunc, nunc verò sacerdos Frisingensis diocesis adhuc superesse creditur, qui & referre solitus est semel, se corporaliter à Dæmone fuisse per aëra subuectum, & ad remotas partes illatum.

Supere est sacerdos alius Vuerdorff. oppido prope Lantz hutam, qui pro tunc consodalis illius existens, oculis propriis illam subuectionem vidit: Et qualiter extensis brachiis, in altum clamando, & non eiulando translatus fuit. Causa autem vt idem retulit hæc erat: Nam conuenientibus quadam die multis scholaribus, in potagiis ceruisiæ, omnes in hoc consenserant vt ille qui ceruisiam afferret, nil exponere haberet: & sic vnus ex sociis dum pro ceruisia apportanda exire volebat, ostium aperiendo, nebulam densam ante ostium intuitus fuit, vnde territus rediit, & quòd potum adferre nollet causam apperiendo eis insinuauit. Tunc idem qui illatus fuerat, indignatus, dixit: Et si Diabolus adesset potum apportabo. Et sic exiens, aliis omnibus tunc videntibus, per aëra subuectus fuit.

Verum quidem, quòd non solum vigilantibus, sed dormientibus talia accidere possint, fateri necesse est: vt videlicet dormiendo per aëra localiter & corporaliter transferantur.

Patet & de quibusdam qui super tegulas domorum & ædificia altissima, somniando incedunt: nec quicquam eis obstare potest ad eorum transitum, tam in altum, quàm in profundum: Et si propriis nominibus ab aliis circumstantibus vocantur, statim ad terram quasi collisi ruunt.

Hæc vtique opere Dæmonum fieri plures arbitrantur, & non absque ratione. Nam cum Dæmones sint in multiplici differentia: Aliqui de inferiori choro Angelorum, qui etiam exiguis poenis vltra pœnam damni, quam æterna

Scholaris ex potagio ceruisiæ apportatus.

Dormientes etiam transferuntur. Quin somno recta scandunt.

magi cabalio per aëra æquantes.

Diaboli ex inferiori choro.

Quæst. I. Cap. III. An malef. localiter transferatur. 113

æternaliter patientur, tanquam pro paruis delictis cruciantur: qui etiam neminem possunt lædere, saltem grauer, sed solum principaliter ioculationes exercere. Vbi etiam alij Incubi sunt vel Succubi punientes nocturno tempore homines, vel peccato luxuriæ conquinantes eos. Non mirum si etiam his trufis insistant.

Potest deduci veritas ex dictis Casiani. colla. 1. vbi dicit, tot esse immundos spiritus, quot in hominibus studia, non dubiè comprobatur. Nam nonnullos eorum quos etiam Paganos vulgus appellat, nos verò *Grollen*: & abundant in regno Noruegiæ, aut *Schretel* ita seductores & ioculatores esse manifestum est, vt certa quæque loca, vias iugiter obsidentes, nequaquam tormentis prætereuntes lædere possunt derisu tantummodo & illusione contenti, fatigare eos potius studeant, quàm nocere. Quosdam verò solummodo innocuius incubationibus hominum pernoctare. Alios itaque esse furori ac truculentie deditos, vt non sint contenti illorum tantummodo corpora, quos suppleuerint, atroci dilatione vexare, sed etiam irruere supereminus transeuntes, atque affligere illos sæuissima cæde festinent. Vult dicere, quod non tantum obsident, imò etiam horribiliter cruciant, quales illi in *Euangelio, Matth. 8.* describuntur.

Ex quibus concludere possumus primum quod non est dicendum maleficas non transferri localiter, eò quod Deus non permittat. Si enim iustos & innocentes, aut etiam super Magos permittit, quomodo non super illas ex toto se Diabolo deuouentes? Et vt cum timore loquamur: Nonne Diabolus Saluatorem nostrum sustulit, & duxit & statuit hinc inde, vt Euangelium testatur.

Nec etiam secundum suffragatur aduersariis; quia si Diabolus hoc facere

Mall. Malef. Tom. I.

non possit: cui, vt in supradictis patuit, tanta inest virtus naturalis, omnia corporalia excedens, quod nulla virtus terrena ei comparari potest. Iuxta illud: Non est potestas super terram, &c. Imò ipsi Lucifero tanta naturalis inest potestas seu virtus, qua maior etiam inter Angelos bonos in cælo non existit. Sicut enim omnes Angelos in naturalibus excessit: & naturalia per casum non sunt imminuta, sed tantummodo gratuita, idè adhuc in eo remanent, licet obsecrata & ligata Vnde glossa *ibidem* super illud: Non est potestas super terram, &c. Et si omnia superat, meritis tamen sanctorum subiacet.

Nec valet si quis duo obiiceret: Primo, quod anima hominis posset resistere, & quod textus videtur sentire de vno in singulari, scilicet, Lucifero, cum in singulari loquatur. Et quia hic fuit, qui Christum in deserto tentauit, & primum hominem seduxit, iam autem religatus sit, & alij Angeli non sint tantæ virtutis, cum ipse omnes excedat. Idè alij malos homines transferre localiter per aërâ non possunt.

Non valent instantiæ. Primò dicamus de Angelis. Nam minimus Angelus omnem humanam virtutem incomparabiliter excedit. Rationes sumuntur ex pluribus. Primò, quia virtus spiritalis fortior virtute corporali, sicut virtus Angeli, aut etiâ animæ superior quàm virtus corporalis. Secundò quoad animam: Quia cum omnis forma corporalis est forma indiuidua per materiam, & determinata per hæc, & nunc prout iam anima nostra existit: formæ autem immateriales sunt absolutæ & intelligibiles. Vnde etiam potestatem habent absolutam, & vniuersaliorum. Idè anima coniuncta non potest ita subito transferre corpus suum localiter, nec in altum eleuare. Benè autem faceret, cum esset separata,

Luciferi potestas æqualis potestati bonorum Angelorum.

Diabolus meritis subiacet sanctorum.

Procuratores Daemonum.

Schretel Grollen in Noruegia quas alias Paganos vocant.

Christus à Diabolo in primam templi sublatu.

P Deo

Deo permittente : quæ omnia à fortiori potest spiritus omninò immaterialis : prout est Angelus tam bonus, quàm malus. Sicut etiam Angelus bonus transtulit Abachuc in momento à Iudæa in Chaldæam. Et ex hac ratione etiam concluditur, quodd illi qui de nocte in somnis per alta ædificia vehuntur, non feruntur à propriis animalibus, nec ex influentiis corporum cœlestium, sed ab aliqua excellentiori virtute, vt *suprà* patuit.

Translatio
Abachuc

Tertiò, quodd sicut natura corporalis, nata est moueri immediatè à natura spirituali, secundum locum : tum quia motus localis est primus motuum. 8. *Physic.* tum quia perfectior est inter omnes motus corporeos, vt *ibidem* probat Philosophus ea ratione, quia mobile secundum locum, non est in potentia ad aliquid extrinsecum, in quantum huius, sed solùm ad aliquid extrinsecum.

Vnde etiam non tam à Doctoribus sanctis, quàm & Philosophis concluditur, quodd suprema corpora, supple cœlestia, mouentur à substantiis spiritualibus, & separatis bonis & secundum naturam & voluntatem. Tum etiam quia videmus quodd anima primò & principaliter mouet corpus motu locali.

Corpora
cœlestia
mouentur
ab intelli-
gentiis.

Ideò dicere oportet quodd ratio corporis humani, nec quantum ad ipsum corpus, nec quantum ad ipsam animam obstat potest, quin vtrunque moueri possit subitò, Deo permittente, de loco ad locum à spirituali substantia bona secundum voluntatem & naturam, quandiu boni & in gratia constituti transferuntur, aut bona secundum naturam, non autem secundum voluntatem, quando mali transferuntur. Si cui placet videre S. Thom. in 1. part. q. 90. per tres *ibidem* articulos, aut etiam q. de malo, seu etiam in 2. sent. dist. 7. de potestate Dæmonū super effectus corporales,

Modus autem transferendi talis est: Vnguentum ex membris puerorum, præcipuè interemptorum ab eis ante baptismum conficere habent ad Dæmonis instructionem, sedile aliquod, aut lignum inungere, quo factò, statim in aëra feruntur, & hoc siue de die, siue nocte, visibiliter, seu etiam, si id volunt inuisibiliter, secundum quodd Dæmon & obstaculum alicuius corporis, alterum corpus occultare potest, vt in prima parte tractatus, de præstigiola apparitione operum Dæmonum patuit. Verum licet Dæmon per tale vnguentum, vt plurimum huiusmodi practicet, in finem, vt baptismi gratia infantes priuet & saluatione, tamen & absque his pluries efficere visus est vbi per animalia, quæ utique non animalia vera, sed Dæmones sub formis illis existentes, ipsas transuexerunt: aut etiam aliquo sine exteriori adminiculo solummodò Dæmonis virtute visibiliter operante, interdum transferuntur.

Res Gesta de visibili & diurna trans-
nectione : In oppido Baldshut super
flumen Rhenum, Constantiensis diocesis, malefica quædam oppidanis cum
esset plurimum odiosa, & ad quasdam
celebrandas nuptias non fuisset inuita-
ta, cum tamen benè omnes oppidani
illis interessent, ipsa indignata, vindicare se æstimans, Dæmonem aduocat,
& suæ tristitiæ causam aperit, vt grandinem excitare vellet, & cunctos de chorea dispergere petit: quo annuente, ipsam subleuauit, & per aëra ad montem prope oppidum, videntibus certis pastoribus transuexit, & vt postmodum falsa fuerat, cum aqua sibi deesset ad fundendum in foveam, (quem modum, vt patebit, vbi gradines excitant, obseruant,) ipsa in foveam, quam paruam fecerat, vrinam loco aquæ immisit, & cum digito, more suo, astante Dæmone mouit, & Dæmon subitò illum

Exemplū de
Waldshut
tensi Vene-
fica, quæ vi-
biliter
translata
fuit.

illam humorem sursum eleuans grandinem vehementem in lapidibus super chorizantes tantummodò & oppidanos immisit. Vnde ipsis dispersis, & de causa illius mutud conferentibus, malefica oppidum postea ingreditur, unde suspicio magis aggrauatur. At verò, cum pastores ea quæ viderant recitassent, suspicio vehemens in violentiam creuit. Vnde capta, & fassa, quod ea de causa, nimirum quia inuitata non fuerat, talia perpetrasset: ob multa etiam alia maleficia ab ea perpetrata, incinerata fuit.

Et quia publica fama de huiusmodi transuersionibus etiam apud vulgares continuè volat, non expedit plura ad hoc probandum de his hic inferere. Tantummodò hæc sufficiant aduersus illos, qui huiusmodi corporales transuersiones aut omninò negant, aut quod solummodò imaginariè & phantasticè fiant, affirmare conantur. Qui utique in suo errore si relinquerentur, parum esset, imò nec aduertendum, dummodò in fidei contumeliam ipsorum error non vergeret. Attento autem, quod illo errore non contenti, etiam alios inferere & publicare in maleficarum augmentationem, & fidei detrimentum non verentur: dum afferunt quod omnia maleficia, quæ eis iuste, tanquam instrumentis Dæmonum, verè & realiter imputantur, eis tantummodò imaginariè & illusoriè, tanquam innoxiiis esse imputanda, sicuti & ipsa transuectio phantastica. Vnde & pluries impudè in magnam creatoris contumeliam, & grauissimum iam ipsorum augmentum remanserunt.

Nec argumenta etiam à principio adducta eis suffragari possunt. Nam primum cum allegant *capitulum Episcopi. 26. q. 5.* Vbi asseritur, quod tantum phantasticè & imaginariè transferantur, quis tam insipiens, qui velit concludere, quod non possint etiam cor-

poraliter transferre. Sicut enim ex fine illius capituli, ubi ponitur, quod qui credit posse hominem in melius vel in deterius transmutari, aut in aliam speciem transformari, infideli & pagano deterius sit censendus: quis possit concludere quod non possint homines in bestias præstigiola illusione transformari, aut etiam de sanitate in infirmitates tanquam meliori in deterius transmutari. Iam talis, qui sic in cortice verborum canonis laboraret, utique contra mentem omnium Doctorum Sanctorum, imò & contra Scripturæ Sacræ processum sentiret.

Ex quibus multipliciter oppositum apparet, ut ex supradictis in plerisque locis circa primam partem tractatus deductum est. Oportet ergo ad nucleum verborum attendere, iuxta quod in prima quæstione primæ partis tractatus tactum est hoc circa solutionem secundi erroris inter tres, qui ibi reprobantur: quod quatuor iniunguntur prædicatoribus populo ad prædicandum, transferuntur enim & corporaliter, & phantasticè. Iuxta quod ex earum propriis confessionibus patet, non tam illarum quæ incineratæ fuerunt, quàm etiam aliarum, quæ ad fidem & pœnitentiam redierunt.

Inter quas & illa in oppido Brisiaco interrogata à nobis, an ne phantasticè & illusoriè aut corporaliter possent transferri: respondit quod utroque modo. Si enim casu aliquo nollent corporaliter transferri, scire tamen vellent omnia quæ in concione illa ab earum consodalibus agerentur, tunc talis ab eis seruaretur modus, ut illa in nomine omnium Diabolorum ad latus sinistrum se reponeret ad cubitum: ex tunc quasi vapor quidam glaucus ex eius ore procederet. Vnde singula quæ ibi agerentur perlucidè considerarent, si verò corporaliter transferri vellent, modum supradictum seruare necesse esset.

Utroque modo & illusoriè & verè transferuntur

Transformatio in deterius.

Præterea in casu, quo Canon ille nudè absque omni declaratione intelligendus esset, quis tam stolidus, ut propter ea omnia eorum maleficia & nocumenta esse phantastica & imaginaria affirmaret, cum ad sensum omnibus appareat contrarium? Eo præcipuè, quòd plures sint superstitionum species: utpote quatuordecim: Inter quas maleficarum species, supremum in maleficiis & nocumentis continet gradum: & species Pythonum, ad quam reduci possunt, qui phantasticè vehuntur minimum gradum.

Legenda
S. Germani.

Demum nec exempla ex Legenda Sancti Germani, aut aliorum quorumcumque eis suffragantur. Vtique quia possibile erat Dæmonibus, ut seipsos ad latera, viri dormientis, tempore intermedio, quo scrutinium de vxoribus fiebat, applicarent, quasi viris condormirent: quod tamen factum fuisse propter honorem Sancti non asseritur: census tamen ponitur, ut non credatur esse impossibile: oppositum illius quòd in Legenda ponitur.

Tho Brabantini
Aptarium

A simili responderi potest ad quascunque alias obiectiones, quia sicut inueniuntur, quòd quædam tantummodò imaginariè, ita etiam reperiuntur in scriptis Doctorum, plures fuisse corporaliter translatas. Si cui placet, Thomam Brabantinum in libro suo de *Apibus* inspicere, mira inueniet, tam de imaginaria, quam etiam corporali hominum transuersione.

C A P V T IV.

Sequitur de modo, quo se Incubis Dæmonibus subiiciunt.

Sed quantum ad modum, quo maleficæ Dæmonibus Incubis se subiiciunt, sex sunt videnda. Aliqua ex par-

te Dæmonis & corporis ab eo assumpti, ex quo elemento sit illud formatum. Secundò ex parte actus, an semper cum infusione seminis ab altero recepto. Tertio, ex parte temporis & loci, an potius vno quam altero tempore se exercent. Quarto, an visibiliter se agitet ex parte mulieris, & an tantummodo illæ, quæ ex huiusmodi spurcitiis procreantur à Dæmonibus frequententur. Quintò, an illæ quæ ab obstetricibus tempore partus Dæmonibus inferantur. Sextò, an remissior vel intensior sit in talibus ipsa Venerea delectatio: & primò super assumpti corporis materia & qualitate.

Ex quo
elemento
Incubi
formantur;

Dicendum quòd aëreum corpus assumit, & quod aliquo modo est terrestre, in quantum habet terræ proprietatem per condensationem, quòd sic declaratur. Nam quia aër in se non est figurabilis, nisi secundum figuratorem corporis alterius in quo includitur: vnde etiam minimè suis terminis terminatur, sed tantummodò alienis, & vna pars aëris alteri continuatur. Idèò simpliciter, ut sic, non potest corpus aëreum assumere.

Nitentes
dæmones
vulnera-
re.

Attento autem, quòd aër est maximè transmutabilis & vertibilis in quodcumque: cuius signum est, quòd quidam nitentes corpus à Dæmone assumptum scindere gladio, vel perfodere, id efficere non valuerunt: quia partes aëris diuisi statim continuantur de nouo: Ex quo patet, quòd in se aër bene est compèrens materia sed quia non potest figurari, nisi aliquid aliud terrestre sibi adiungatur, idèò oportet quòd aër ille sit aliquo modo inspissatus, & ad proprietatem terræ accedens, seruata tamen aëris veritate. Et hanc condensationem facere possunt Dæmones, & animæ separatæ per vapores grossos ex terra eleuatos, & per eorum motum localem eos congregando

Quest. I. Cap. III. Quomodo malef. se Incubis, &c. 117

Anima est
vt nauta
in naui.

gando & figurando, in quibus manent tanquam motores tantum, & non vt infamatores, vitam illi corpori formaliter influentes: quia sic fluit ab anima in corpus coniunctum. Sunt autem in suis sic assumptis & figuratis corporibus, sicut nauta in naui, quem ventus mouit.

Vnde quando quæritur, quale sit corpus? Quantum ad materiam à Dæmone assumptum. Dicendum, quod de eo aliud est loqui quantum ad principium assumptionis, & aliud quantum ad terminum. Quia quoad principium, sic est aer, quantum ad terminum, est aer inspissatus, ad proprietatem terræ accedens. Hæc autem omnia possunt Dæmones, Deo permittente, ex natura, cum natura spiritualis sit superior natura corporali. Vnde & necesse habet sibi obedire, quod ad motum localem, non autem quod ad formarum naturalium, tam accidentalium quam & substantialium susceptionem, nisi in aliquibus paruis creaturis: & hoc adminiculo alicuius alterius agentis, vt *suprà* tactum est. Per motum autem localem, nulla forma ponitur in remota: vnde sic ad nutum mouere possunt cum aliis circumstantiis.

De corporibus Angelorum assumptis naturaliter.

Ex quibus tamen si quis incidentaliter quæret, quid sentiendum vbi angelus bonus, vel malus aliqua opera vitæ exerceret per corpora vera naturalia & non aërea, sicut in asina Balaam, per quam Angelus loquebatur, & vbi Dæmones in obsessis corporibus agitantur. Dicendum, quod illa corpora non dicuntur esse assumpta, licet tamen occupata. Inspiciantur dicta Doctoris in 2. *distinctio*. 8. An Angeli corpora assumant. Sed maneamus in proposito.

Dæmones in assumptis corporibus, cum Maleficis loquuntur, vident, audiunt, comedunt & generant, quomodo hæc sunt intelligenda: & hæc est

secunda pars huius primæ difficultatis.

Ad vocem
quæ requiritur.

Dicendum ad primum, quod ad veram locutionem tria requiruntur, scilicet pulmo cum retractione aëris, quæ non solum propter vocem, sed propter refrigerium est cordis, vnde & muti habent attractionem necessariam.

Secundò requiritur, quod formetur ex percussione corporis in aëre, cum quis ligno percutit in aëre vel campana sonum facit magnum vel paruum: quia materia in se sonabilis, cum percutitur cum sonabili instrumento, redditur sonus secundum quantitatem corporis & recipitur in aëre, & multiplicatur vsque ad aures audientis, qui si est remote post spatium, vt videtur præuenire habet.

Tertiò requiritur vox: & dici potest, quod sonus in corporibus inanimatis, dicitur vox in animatis corporibus: & ibi est lingua, quæ aërem respiratum & iterum emissum percutit in instrumento & vase fuso à Deo & viuo naturaliter, quod non est campana: Ideo quia ibi sonus, hic vox dicitur. Et hoc tertium potest exemplificari per secundum, vt patet, & hæc idem posui, vt prædicatores habeant modum tradendi populo.

Quartò requiritur, vt ille qui vocem format, conceptum mentis vult alteri per vocem exprimere, vt ipse intelligat, idem illam vocem organizat, id est, distinguit successiue in ore per linguam dentes percutiendo, & per labia claudendo & aperiendo, percussum aërem in ore ad aërem extrinsecum emittendo, vt sic multiplicando successiue vsque ad aures audientis, qui tunc intelligit conceptum mentis.

Ad propositum. Dæmones carent pulmone & lingua, quam tamen artificialitatem ostendere possunt, iuxta corporis conditionem, sicut & dentes &

Quomodo Dæmones loqui possunt.

labia : vnde non verè & propriè loqui possunt. Sed quia intelligunt, & intellectum mentis ubi exprimere volunt, tunc non per voces, sed per sonos, qui habent quandam similitudinem vocum, aërem non respiratum, & attractum, vt in hominibus, sed inclusum in corpore assumpto percipiunt, & ad aërem extrinsecum articulatum emittunt vsque ad aures audientis. Et quod absque aëre attracto & non respirato possit fieri vocis similitudo, patet per cætera animalia non respirantia, quæ dicuntur vocare, & certa alia instrumenta, vt dicit Philof. in 2. de Anima. Hæc enim dum capitur, extra aquam subito vocem emittit, & moritur.

Possunt hæc applicari ad ea quæ sequuntur vsque ad vim generatiuam, exclusiue tamen ad bonos Angelos : Si quis velit vltèrius speculari de locutione Dæmonum in obsessis corporibus:

Ibi enim vtuntur corporalibus instrumentis veri corporis obsessi : quia illis illabuntur sic intelligendo infra terminos corporalis quantitatis, & non infra terminos essentiae, neque corporis, neque animæ. Da differentiam inter substantiam, & quantitatem, seu accidens : sed de his nihil ad propositum. Si cui autem placet, inspiciat Sanctum Thom. in 2. sentent. dist. 8. art. 5.

Consequenter autem qualiter vident & audiunt: dicendum: quod quia duplex est visio, Spiritualis & Corporalis. Et prima in infinitum excedit alteram, tum quia penetrat, tum quia per distantiam non impeditur, iuxta luminis facultatem quod sibi deseruit. Ideò dicendum, quod

nullo modo videt Angelus, siue bonus, siue malus per oculos corporis assumpti, nec aliquid corporale sibi deseruit, sicut tamen in locutione deseruit sibi aër, & percussio aëris ad sonum procurandum, & vltèrius ad multiplicandum vsque ad aures audientis: Vnde oculi eorum sunt oculi depicti. Libenter autè

sub his similitudinibus hominibus se offerunt, vt eis eorū proprietates, quas naturaliter habent, & loqui, spiritualiter per huiusmodi opera manifestent.

Ideò enim & Patribus sancti Angeli sæpè apparuerunt ex Dei ordinatione & eius permissione Malis hominibus sese manifestant, vt homines eorum proprietates cognoscentes, illis se associant, hic in culpis & alibi in pœnis.

Vnde Dionysius *Cælestis Hierarchie* Cur Angeli impii apparent. in fine dicit : Ex omnibus partibus humani corporis docet Angelus suas proprietates cōsiderare: concludendo, quod corporalis visio, cum sit operatio corporis viuientis per organum corporale, quibus Dæmones in se carent, ideò in assumptis corporibus, sicut similitudines membrorum habent, ita & similitudines operationum.

Et similiter dicere possumus de eius Auditio Angelorum. auditu, qui multum nobilior corporali, eò quod conceptum mentis & animæ locutionem subtilius cognoscere potest quam homo, audiendo conceptum mentis per verba corporalia expressum. Vide Sanctum Thomam in 2. sentent. dist. 8. Si enim in vultu hominis legitur secreta eius voluntas, & ex motu cordis & qualitate pulsus, à Medicis, passionibus animæ cognoscuntur, à fortiori per Dæmones.

Sed quoad comestionem dicamus, Comestio Angelorum qualis. quod completa ratio comestionis quatuor habet. Diuisionem cibi in ore, & traiectionem in corpus, virtutem corporis potentis digerere : & quartum, conuètere necessarium nutrimentum, & superfluum eiicere. Angeli, quicunque prima duo in assumptis corporibus comedendo faciunt, tertium & quartum, non possunt, sed loco virtutis digestionis & eiectiæ, adest eis virtus alia, quæ cibis dissoluitur subito in præiacentem materiam. In Christo Christus quomodo comedit. etiam fuit vera comestio in omnibus, quia habuit virtutem nutritiuam rit.

Quest. I. Cap. IV. Quomodo malef. actum, &c. 119

& conuersinam, non autem conuertendo in suum corpus quia illæ virtutes fuerunt glorificatæ, sicut & corpus: vnde etiam resoluebatur cibus in corpore subito, sicut qui aquam in ignem proijceret.

Quomodo, malefica actus carnales cum Incubis Dæmonibus exercent, & qualiter ex his multiplicantur.

Sed quoad actus carnales de quibus principaliter intenditur, quos etiam cum maleficis tanquam Incubi, in assumptis corporibus exercent, nulla subest difficultas ex præmissis, nisi fortassis, quis dubitaret, An præsentis maleficæ huiusmodi spurcitiis intenderent: & an originem maleficæ ex his spurcitiis sumplerunt.

Vetus familia maleficarum.

Ad has duas dubitationes respondendo: dicamus ad primam quidquid de præcedentibus Maleficis ante annos incarnationis Dominicæ mille & quadringentos, Vel circa iter actum sit. An videlicet his spurcitijs inseruiebāt sicut ab illo tēpore modernæ maleficæ hoc ignoratur eo quod nusquam hoc quod experientia iam edocuit, historia disseruit, maleficos enim semper fuisse, & ex eorū prauis operibus plurima nocumēta hominibus iumentis, & terræ frugibus euenisse, sicut & Incubos & Succubos Dæmones, nemo qui historias peragrat dubitare potest, cum traditiones Canonū & Sacrorū Doctorū plurima à multis centenis annorū de ipsis in posterū reliquerunt & tradiderunt. Licet in hoc sit differentia, quod Incubi Dæmones in retroactis temporibus infesti fuerunt mulierculis contra ipsarum voluntatem, prout Nider in suo *Formicario*, & in libro de *uniuersali bono*, siue de *Apibus* Thomas Brabantinus plurima recitat.

Thomas Brabantinus de Apibus.

Huic autem positioni, qui asseritur, præsentis maleficæ huiusmodi spurcitijs Diabolicis esse infectas, non nostra

sententia intantum adhæret, quantum ipsarum maleficarum experta testimonia, quæ cuncta illa reddiderunt credibilia non iam, vt hætenus, inuitis animis, sed sponte pro voluntate foetidissima miserabili seruituti se subijcentes. Quotquot enim à nobis seculari brachio ad puniendum relictæ fuerunt in variis Diocesisibus, præcipuè in Constantiensi, & in oppido Rauenpurg. multis annis his inhæserunt spurcitijs certis sub vigesimo, alijs sub duodecimo, aut sub trigesimo anno, & sēper cū fidei abnegatione, in toto vel in parte: testes sunt *ibidem* omnes incolæ. Dēptis enim secretè pœnitentibus, & ad fidem reuersis, non minus quàm quadraginta & octo in quinque annis igni traditæ fuerunt: nec tamen illis accomodata rides, quantum sponte reuersis ad pœnitentiam, credulitas adhibita fuit: omnibus in hoc concordantibus, quod huiusmodi spurcitijs in augmentum huius perfidiæ habent insistere. De quibus etiam sigillatim in *secunda parte operis*, vbi eorum particularia opera describentur, tractabitur, obmittendo ea, quæ & socius noster, Inquisitor Cumanus in Comitatu Burbię peregit, qui & in spatio vnus anni, qui fuit Millesimus quadringentesimus octuagesimus quintus, quadraginta & vnā maleficam comburi fecit: Et omnibus publicè asserentibus, vt dictum est, illis spurcitijs Diabolicis inhæsisse. Constant ergo omnia, aut visus vel auditus propria experientia, aut fide dignorum relatibus.

48 Maleficæ combustæ.

In confirmationē perfidiæ concubuit maleficæ cum Dæmonibus.

41. Maleficæ combustæ.

An malefici ex Incubis & Succubis sint.

Vnde notæ artes.

Quoad secundum, vbi difficultatur, an ipsi malefici ex his spurcitijs originē sumplerūt. Dicamus secundum Augustinum, hoc utique verum esse, omnes supersticiosas artes ex pestifera societate hominum & Dæmonum originē sumplisse. Sic enim dicit *libro 1. de doct. Christ.* & habetur 26. q. 2. *illud quod est.* Omnes artes huiusmodi, vel nugatoriæ

ria vel noxia superstitionis, ex quadam pestifera societate hominum & Dæmonum, quasi pacta infidelis & dolosa amicitia constituta, penitus sunt repudiandæ. Illo attento, manifestum est, quod sicut diuersæ sunt species superstitionis, seu magicæ artis, ita & diuersæ sunt eorum societates: & sicut species maleficorum inter quatuordecim illius artis species pessima existit, quia non per pactum tacitum, sed expressum, ultra hoc, quod cultum latriæ per fidei abnegationem ipsis Dæmonibus habent exhibere: Ideo & pessimam cum ipsis conuersando retinent societatem: iuxta mulierum, quæ semper vanis delectantur, conditiones. Attento insuper iuxta Doct. S. Thom. in 2. sentent. dist. 4. art. 4. in solutione unius argumenti, ubi quærit.

Geniti ex
Dæmoni-
bus iunt
potentes.

An gentiti ex huiusmodi Dæmonibus modis peractis, sint maioris virtutis quam alij homines? Respondet hoc verum esse, non solum ex textu scripturæ, Gen. 6. Isti sunt potentes à seculo, &c. Sed etiam ea ratione, quod Dæmones possunt scire virtutem seminis decisi. Primò, ex dispositione eius à quo decisum est. Secundò mulierem proportionatam ad seminis, illius susceptionem.

Multipli-
catio ex
Inculcatorum.

Tertiò, constellationem iuantem ad effectum corporalem. Et quantum addere possumus, etiam ex suis verbis, scilicet ipsius geniti complexionem optimam, ad effectus illi proportionatos. Ex quibus omnibus sic concurrentibus concluditur, quod tales sic geniti, sunt fortes & magni corpore.

Ideò ad propositum, cum quæritur: An malefici ex his spurcitiis originem sumperint, dicamus. Originem sumperunt, utique ex pestifera mutua societate, ut ex primo notabili patuit. Multiplicationem verò non sumpsisse ex illis spurcitiis, nemo negare potest ex secundo notabili, cum non dele-

stationis, sed corruptionis causa illius Dæmones intendunt. Erit ergò talis ordo, quod Succubus Dæmon si ab hominè scelerato semen decidat, qui est proprius illi homini deputatus, & noluerit se Incubum facere ad maleficam, tradit illud semen Dæmon mulieri seu maleficæ deputat: & ille sub certa constellatione sibi deseruiente, ut talis genitus, vel genita fortis viribus ad peragenda maleficia persistat, se Incubum maleficæ faciet.

Nec obstat quòd illi, de quibus textus loquitur, non fuerunt malefici, sed tantummodo gigâtes, & viri & famosi & potentes, quia ut superius dictum est, maleficia non fuerunt perpetrata tempore legis naturæ, & hoc propter recentem memoriam creationis mundi: Vnde Idololatria locum habere non potuit, iam autem malitia hominum crescente, Diabolus maiorem ad seminandum hoc genus perfidiæ reperit opportunitatem. Sed neque illi termini in bonum virtutis intelligi possunt, ubi illi asseruntur, fuisse viri famosi dicebantur.

Non fuerunt malefici ante Noam.

An semper cum decisione seminis Incubus Dæmon maleficam aggreditur.

AD illud etiam ubi quæritur: An semper cum infusione seminis, &c. Respondetur cum mille nocendi habeat modos & artes, ut potè quia: principio ruinæ suæ conatur Ecclesiæ unitatem rescindere, & humanum genus omnibus modis euertere. 16. q. secundum. Ideò de istis regula infallibilis non potest dari, sed probabilis distinctio: videlicet, quod aut malefica annosa est, & sterilis, aut non. Si sic tunc, utique absque seminis decisione, cum ad nihilum valeret, & Dæmon in suis operibus etiam quantum potest superfluitatem subterfugit, sicut & natura: maleficam aggreditur. Vel etiam si sterilis:

Quaest. I. An semper cum decisione semi, &c. 121

rilis non sit, tamen delectationis causa, ex parte maleficæ c. ulandæ ipsam aggreditur. Si verò ad imprægnationem disposita, tunc si commodè semen à viro decisum habere potest, cum illo ipsam aggredi ob infectionem prolis non differt.

Differt semen emissum & semen decisum.

Verum si quis quæreret: An semen emissum per nocturnam pollutionem, ita colligere possit, sicut decisum per actum carnalem. Ad hoc probabilis potest dari ratio, quod non: licet aliis videri potest oppositum. Nam attento quod Dæmones, ut præmissum est, virtutem seminis generatim attendunt, & talis vis in semine per actum carnalem amplius effunditur & conservatur scinditur semen per pollutionem nocturnam, emissam tantummodò ex superfluo humore & non cum tanta vi generatiua descinditur. Idèd cum eo seminus exercere ad generationem prolis creditur, nisi fortassis vim illam adesse semini intelligeret.

Dæmones factum in vtero inficiunt.

Sed & hoc omninò negare non possumus, quod malefica maritata, & per maritum imprægnata, etiam per commixtionem alterius seminis Incubis Dæmon còceptum inficere potest.

An potius uno tempore quàm altero Incubus se exercat & similiter de locis.

AD illud, an obseruet tempora & loca. Dicendum quod ultra obseruantiam temporum, quoad constellationes quas obseruat, quando ad prolis infectionem operatur. Obseruat etià certa tempora, quando non infectionis, sed venereæ voluptatis causa, ex parte maleficæ exercendæ agitur: & sunt sacratoria totius anni tempora: vt natalis Christi, Paschatis, & Pentecostes solennitatibus & aliis festiuis diebus.

Et hoc faciunt triplici ex causa. Primò, vt sic malefici non solum perfidi per apostasiam a fide, verum etiam Sa-

Mall. Malef. Tom. I.

crilegi vitium incurrant, in quibus ipsi Dæmones vt ipse creator amplius offendatur, & grauius in propriis animalibus maleficæ condemnentur.

Cur Satan ad exercenda sua maleficia sacros festos dies eligat.

Secunda causa, quod cum Deus sic grauius offenditur, eis maiorem potestatem seu. èdi in homines & puniendi illos, siue in rebus, siue in corporibus, etiam innoxios relinquit. Quod enim dicitur: Filius non portabit iniquitatem patris, &c. intelligitur quoad æternam punitionem, temporali autem lapsus in innoxios propter aliorum facinora afflictione puniuntur. Vnde & alibi Deus clamat: Ego Deus fortis & zelotes, visitans peccata parentum in tertiam & quartam generationem. Talis puniatio patuit in filiis Sodomitæ submersis, propter parentum scelera.

Quomodo filius portet iniquitatem patris.

Tertia causa, vt maiori opportunitate plures ruere faciant, præsertim iuenculas, quæ festiuis diebus otio & curiositatibus dum amplius insistant, èd facilius à maleficis vetulis seducantur: prout in terra natiuitatis vnus ex his Inquisitoribus (cùm duo simus hoc opus colligentes) contigit.

Festiui dies ad otio: à curiositatem conducunt.

Nam innencula quædam & virgo denota sollicitata festiua die ab vna vetula, vt secum per gradus ad cameram ascenderet, èd quod certi iuvenes pulcherrimi ibidem essent inclusi & dum illa annueret, ascendentibus simul, vetula præcedente, iniunxit iuenculæ, ne se signo crucis muniret. Et licet illa annuisset, occultè tamen signo illo se munivit: qua ex re cògit, vt dum ascendissent & virgo neminem conspexisset, èd quod Dæmones ibidem existentes suam præsentiam in assumptis corporibus illi virgini nequibant ostendere. Vtina maledicendo virgini dixit: Vadas in nomine omnium diabolorum, cur te signasti? Hæc ex confessione pura illius virginis collegi.

Q

Potest & addi quarta causa, vt sic facilius homines seducant qui dū sic considerant, quōd talia à Deo sacratoribus temporibus fieri permittuntur, non æstiment illa tam graua esse, sicut si illis temporibus nequirent facere.

De loco
exercitij
Incubi.

De loco verò, an plus in locis certis se exerceant, dicendum, quōd ex verbis factisque maleficarum constat, quōd spurcitas illas omninò in locis sacris exercere non possunt. Qua in re perpenditur efficacia Angelicæ custodiæ, ob reuerentiam illius loci. Et quod amplius est, asserunt, se nunquam habere pacem, nisi tempore diuinorum, cum præsentibus fuerint in Ecclesia: & idē citius & tardius ingrediuntur & egrediuntur. Licet alia pessima certa ceremonialia habent ad instructionem Dæmonum obseruare, scilicet tempore elevationis in terram spūere, seu cogitationes nefandissimas per verba, aut sine verbis proponere: vt vtinam esses in tali, vel tali loco, prout iam in secunda parte tangetur.

Malefica
tardius
egrediuntur
templo.

An visibiliter, sicut ex parte malefica, ita etiam quoad circumstantes se mutuo agitant Incubi & Succubi.

AD illud, an visibiliter vel inuisibiliter huiusmodi spurcitas agant mutuo, dicendum quantum experientia nos edocuit, quōd licet semper visibiliter ex parte maleficæ Dæmoni Incubus operetur, ita quōd non est necessarium inuisibiliter propter fœderatum pactum expressum ei appropinquare. Tametsi quoad circumstantes, sæpius ipsæ maleficæ supinæ iacentes in agris, seu syluis visæ sunt, & denudatæ supra vmbilicum, & iuxta dispositionem illius spurcitiæ coaptatis membris, tibiis & cruribus se agitantes. Dæmonibus Incubis, inuisibiliter ibidem quoad circumstantes cooperantibus: sicut in fine actus, vapor nigerrimus in lon-

gitudine hominis sursum à malefica in aëre eleuabitur, sed hoc rarissimè. Et qua de causa nouit ille artifex, vt iuencularum circumstantium, vel aliorum hominum mentes valeat aut allucere, aut immutare. De quibus gestis & qualiter in plerisque locis, tam in oppido *Rauensburg.* quàm etiam in dominio Nobilium de *Rappolstein*, & certis aliis terris talia sunt peracta in secunda parte patebit.

Sed & hoc contigisse certum est, quōd maritis visibiliter interdum certentibus Incubos Dæmones, quos tamen non Dæmones, sed viros putabant, cum eorum vxoribus talia peragere dum arma arriperent, & transfodere volebant, subito, Dæmon disparuit, se inuisibilem faciendo: Vnde & mulieribus manus & brachia obicientibus, licet interdum læsi fuissent, ipsos tamen viros obiurgantes, ane oculos haberent, aut si à Dæmonibus obsessi forent, deridebant.

visibiles
Incubi.

Quod non solum Dæmones Incubi mulieres ex eorum spurcitiis procreatas, aut eis obstetricibus oblatas infestant, sed quasunque, indifferenter cum maiori vel minori venerea delectatione.

Finaliter verò concludendo, dici potest ipsos Dæmones Incubos, non tantum mulieribus ex eorum spurcitiis progenitis, aut eis ab obstetricibus oblatas fore infestos, sed toto conatu in quasunque sanctiores virgines illius terræ, aut oppidi, per ipsas maleficas seductrices aut copulatrices anhelare. Hoc enim experientia, rerum magistra, edocuit: vbi in oppido *Rauensburg.* certæ combustæ ante finalem sententiam huic simile asseruerunt, quōd eis ab earum magistris iniunctum fuisset, omni conatu debere in subuersionem sanctatum virginum & viduarum laborare.

An maior
ex coitu
Dæmonis
quàm viri
Maleficæ
sit volu-
ptas.

Et

Et de venerea delectatione, an maior sit vel minor cum Incubis Dæmonibus in corpore assumptis, quàm cæteris paribus cum viris in corpore vero: dicendum videtur, quod licet naturalis ordo hoc minus excuset quin maior sit, vbi simile suo simili alludit, tamen ille artifex vbi debita actiua debitis passiuis, licet non in natura, tamen sub qualitatibus in calore vel temperamento aliquo coniugis utique non minorem excitare videtur concupiscen-
tiam, sed de his in sequentibus latius quoad conditionem sexus foeminei declarabitur.

C A P V T V.

De modo generali, quo per Sacramenta Ecclesia sua malefica Malefica exercent. Et de modo quo vim generatinam impedire solent, seu etiam alios defectus super quasunque creaturas demptis corporibus celestibus.

NVnc autem, qualiter alias creaturas in utroque sexu & terræ fruges inficiant, plures sunt super modos agendi aduertenda. Et primò qualiter homines, deinde qualiter bestias. Tertio, qualiter terræ fruges. Ex parte hominis, primò qualiter vim generatinam, seu etiam actum Venerum, ne mulier concipere, aut vir actum exercere valeat, maleficiis impediunt. Secundò, qualiter actus ille impeditur respectu vnius mulieris interdum & non alterius. Tertio, qualiter membra virilia auferuntur, quasi omnino sint à corporibus euulsa. Quarto, quomodo, si aliquid præmissorum contingeret potentia Dæmonis inferente per se: non per Maleficam posset discerni. Quintò, quomodo maleficæ, homines vtriusque sexus in bestias præstigiola arte transmutant. Sextò, quo-

modo obstetrices Maleficæ conceptus in vtero matris diuersis modis interimunt, & vbi hoc non faciunt, Dæmonibus infantes offerunt. Et ne hæc quasi incredibilia putarentur, idè in prima parte operis per quæstiones & argumentorum solutiones sunt decisa, ad quas, si opus sit, dubius lector pro inuestiganda veritate recurrere potest.

Ad præsens tantummodò acta & gesta per nos reperta siue etiam ab aliis conscripta in detestationem tanti criminis sunt deducenda ad priores quæstiones, si fortassis alicui difficiles ad intelligendum forent. Ex his quæ in hac secunda parte traduntur fidem capiat, & ab errore resiliat, quo nullam maleficam esse, aut nullum maleficum posse fieri in mundo æstimauit.

Vnde primò notandum, quod cum sex modis lædere possunt absque modis, quibus alias creaturas lædunt. Et vnus sit, quo amorem malum ingerunt viro alicui ad mulierem, vel mulieri ad virum. Alius est, quo odium vel inuidiam, in aliquo seminare procurant. Tertius in his, qui maleficiati dicuntur ne vi generatiua uti valeant ad foeminam: vel viceversa foemellæ ad virum: vel etiam aliis modis abortum procurando, ut *suprà* tactum est. Quartus, cum in membro aliquo hominem ægrotare faciunt. Quintus, cum vita priuant. Sextus, cum vsum rationis auferunt.

Et fateri cum hoc oportet, quòd in omni genere rerum demptis corporibus celestibus, veros defectus & veras infirmitates ex virtute naturali inferre possunt, & hoc ex potenti virtute naturali & spiritali, qua corporali quacunque eminent virtute. Nam etiam infirmitas cum altera concordat, seu etiam defectus naturalis, vbi infirmitas desit: idè diuersis modis utique ad diuersas infirmitates &

defectus procedunt. De quibus aliqua, quantum necessitas postulat, in medium producamus.

Cur corpora cœlestia immutari non possunt.

Prius tamen, ne animus lectoris maneat suspensus, cur supra corpora cœlestia aliquam immutationem facere non possint, dicemus triplicem esse causam. Prima, quia super eas, etiam quoad locum pœnalem, existunt: qui locus est aër caliginosus: & hoc propter ipsorum officium eis deputatus. Vide *suprà in prima parte tractatus, in questio. 2.* ubi dicitur de incubis & succubis Dæmonibus.

Secunda causa, quia corpora cœlestia mouentur à bonis Angelis. Vide in plerisque locis de motoribus orbium, præcipuè S. Thomam *in prima parte, q. 99.* In quo concordant Philosophi cum Theologis.

Miraculose immutatio.

Tertia causa, propter vniuersale regimen & commune bonum Vniuersi, cui detraheretur in generali si malis permetteretur spiritibus in illa corpora cœlestia aliquas immutationes causare. Vnde & illæ immutationes miraculose factæ in veteri aut in nouo Testamento, à Deo per eorum motores seu Angelos bonos factæ sunt, vt in statione Solis sub Iosue, retrogradatione sub Ezechia, obscuratio innaturali in passione Christi. In omnibus autem ex post elementis & elementatis sua maleficia Deo permittente, & per se absque maleficis & cum maleficis exercere possunt, & de facto exercere non cessant, vt patebit.

Abusus Sacramentorum ad maleficia.

Secundò notandum, quod in omnibus modis maleficiandi, vt plurimum semper maleficas informant, vt instrumenta suæ maleficiæ per Sacramenta, seu sacramentalia Ecclesiæ vel per quæcunque diuina seu Deo consecrata efficiant: vt quando imaginem ceream sub palla altaris ad tempus ponunt, vel per Christum sacrum filium trahunt, vel ex quibuscunque rebus consecratis &

hoc quidem triplici ratione.

Sicut etiam quod sanctioribus anni temporibus, & præcipuè circa aduentum Domini, & festa natalia sua maleficia exercere solent. Primò, vt non solum homines per talia perfidi fiant, sed etiam sacrilegi, diuina quantum in eis est contaminando, & vt sic plus Deum creatorem suum offendant, intimius, animas proprias condemnent, & plures in peccata tuere faciant.

Abusus scelerum ad maleficia.

Secundò, vt Deus sic grauiter per homines offensus, Dæmoni maiorem potestatem in homines sœniendi relinquat. Sic etiam Gregorius dicit, quod malis interdum iuxta eorum desideria & petitiones concedit iratus, quæ aliis denegat propitius. Tertiò, vt sic sub specie boni apparentis plures simplices facilius decipiat quando peractis diuinis rebus putant aliquid numinis à Deo obtinuisse, ubi solum peccata maiora sunt commissa.

Potest & addi quarta ratio super sacratiora tempora & principium anni. Nam quia festa plus franguntur peccatis mortalibus quam mœchanicis operibus, iuxta August. *in lib. de decem chordis.* Superstitio autem & maleficia de maximis seruilibus operibus Dæmonis est contra diuinam reuerentiam. Ideò, vt dictum est, homines profundius cadere facit, & creator amplius offenditur.

Et super principium anni dicere possumus, iuxta Isido. *lib. 8. Etym. c. 2.* quod sicut Ianus, à quo Ianuarius mensis dictus est, qui & in die Circūcisionis incipit, Idolum fuit diuersis faciebus confectum, vna tanquam esset finis anni præcedentis, & alia tanquam esse principium futuri, & imminētis anni esset protector, & fortunatus auctor, in eius reuerentiam, sed potiùs Dæmonis, in Idolo faciebant pagani varias commotiones luxuriosas, & strenuas, & iocula sibi matuo tradiderunt, choreas varias duxerunt.

Ethice ceremonie in nouo anno.

duxerunt, mensas præparauerunt: de quibus mentio fit per B. August. *in multis locis*, & ferè per totum locis recitantur. 26. q. *variis*.

Vade Ba
chanalia
Christia-
norum.

Et sicut iam mali Christiani has corruptelas imitantur, licet, quod ad lasciuiam sint translata ab eis ad tempora carnis priuij quando cum laruis, & ludis & alijs superstitionibus discurrent, ita & nunc maleficæ his persuationibus à Dæmonibus, in ipsorum complacentiâ circa principium anni, quoad diuinum officium & cultum, vt festum Andree, & festa natalia Christi existunt, sua maleficia exercent.

Quomodo
per sacra-
mentalia
maleficia
fiunt.

Et quidem iam in speciali qualiter per sacramenta primò. Demum qualiter per sacramentalia talia exercent aliqua nouiter facta, & à nobis per inquisitionem reperta referamus.

Oppidum, quod nominare non expedit, quia ordo charitatis & rationis imperat & suadet: vbi Malefica corpus Dominicum sumpsit, & declinans subitò, vt detestabilis modus est mulierum, peplum ori adhibuit, & in panniculum Dominicum corpus extrahendo inuoluit, & in ollam, in qua bufo erat, sic à diabolo informata, proiecit, & sub terra in stabulum prope horreum domus suæ occultauit cum alijs plurimis rebus adiunctis, ex quibus sua maleficia exercere habuisset. Sed assistente diuina pietate, tantum facinus detectum ad lucem peruenit. Nam sequenti die, mercenario quodam, causa sui laboris, propter stabulum iter faciente, vocem quasi cuiusdam infantis eiulantis audiuit & quando propius accessit, vsque dum ad pavementum sub quo olla abscondita erat, peruenisset, tanto clarius audiuit, & æstimans infantem aliquem à muliere subtumulatum, scultetum, seu præidentem accessit, & rem gestam, sua æstimatione à parricida perpetrata narrauit, qui citò missis seruitoribus ita esse vt ille narrauerat, repertum

De Domi-
nico cor-
pore in
ollam cū
bufone
incluso
q. vt
infans
eiulauit.

est. Exhumare autem puerum nolbant, sed potius vt custodes à remotis positos, si qua mulier accederet, sano vsi consilio attendere haberent. Nec enim Dominicum corpus ibi absconditum esse nouerant: vnde & contigit, vt eadem Malefica locum accederet, & sub pallio alijs occultè cernentibus ollam abscondit. Vnde capta & quæstionibus exposita facinus detexit, asserens Dominicum corpus cum bufone fuisse in olla absconditum, vt ex his pulueribus sua ad libitum nocumenta hominibus seu alijs creaturis inferre posset.

Insuper aduertendum, quod hanc obseruant Maleficæ communicantes consuetudinem, vt, si absque nota efficere valeant, Dominicum corpus sub lingua: & non supra recipiant, rationibus his, vt æstimari potest, vt abnegationis fidei remedium nunquam percipere velint: nec per confessionem, nec per Sacramenti Eucharistiæ perceptionem. Secundo, vt eò facilius ex ore Dominicum corpus accipiat, pro earum, vt dictum est, vsibus applicandum, in maiorem Creatoris offensam.

Maleficæ
corpus
Dominicū
sub lingua
occultat.

Quare & omnium Ecclesie rectoribus & populum communicantibus semper iniungitur summam adhibere diligentiam, vt plurimum aperto ore, & lingua benè extensa, cū amotione pepli, mulieres communicent. Et quanto maior adhibetur diligentia, tanto plures maleficæ per hunc modum notantur.

Cum ex-
tensa lin-
gua cor-
pus Chri-
sti sumen-
dum.

De alijs rebus sacramentalibus innumeras exercent superstitiones. Interdum imagines cereas, quandoque res aromaticas sub palla altari, vt *suprà* tactum est, ponentes, sub limine domus occultant, vt per transitum ille, pro quo positum est, maleficiatur. Innumera possent deduci, sed hæc minima per maiora maleficia approbantur.

CAPVT VI.

*De modo, quo vim generatiuam
impedire solent.*

DE modo autem, quo vim generatiuam impedire solent, tam in hominibus quam iumentis, etiam in vtroque sexu potest lector ex his quæ suprà tacta sunt scire in quæstione. An Dæmones per ipsas maleficas mentes amorem vel odium immutare valeant. Vbi post solutiones argumentorum specialiter fit declaratio de modo quo vim generatiuam impedire valeant, Deo permittente.

Duplex
intrinsecū
& extrin-
secum
impedi-
mentum.

Vbi tamen notandum, quod tale impedimentū ab intrinseco & extrinseco practicatur, intrinsecè autem fit ab eis dupliciter: Primò, vbi rigorem membrum pro fructificatione accommoda directè reprimunt. Nec hoc videtur impossibile, cum & motum alias naturalem in aliquo membro impedire possunt. Secundò, vbi missionem spirituum ad membra, in quibus est virtus motiua, prohibent, quasi intercludendo vias seminis, ne ad vasa generationis descendat, vel ne excidatur, vel emittatur.

Extrinsecè procurant interdum per imagines, vel ex herbarum comestionibus: interdum per alias res exteriores, puta ex gallorum testiculis. Non tamen credendum est, quod virtute illarum rerum vir impotens reddatur,

Cur Ve-
nereus ac-
tus faci-
lius male-
ficatur.
Cur ser-
pentibus
facilius
incante-
sur.

sed occulta virtute Dæmonum, illudentium huiusmodi Maleficas, per huiusmodi vim generatiuam: ne videlicet vir coire, aut mulier concipere valeat, maleficare possunt.

Et huius ratio est, quod plus permittit Deus super hunc actum, per quem primum peccatum diffunditur, quam super alios actus humanos. Sic

& super serpentes, qui magis incantationibus deferuiunt, quam alia animalia. Vnde & pluries à nobis, & ab aliis inquisitoribus repertum est, quod per serpentes aut per huiusmodi impedimenta intulerunt.

Nam quidam captus Maleficus factus fuerat, quod multis annis sterilitatem tam in hominibus quam iumentis quandam domum inhabitantibus per maleficium intulisset. Nider insuper vbi *suprà* refert, quendam maleficum nomine Stadlin, in diocesi Lausanensi captum, qui & factus fuerat, quod in certa domo vbi vir & vxor simul permanebant, per sua maleficia successiue, in vtero vxoris vir septem infantes occidit, ita vt semper abortum fecerit fœmina annis multis. Simile fecerat in eadem domo omnibus pecoribus & iumentis fœctosis, quorum nullum viuum partum edidit in eisdem annis. Et cum maleficus quæstionaretur, qualiter talia procurasset, aut quomodo reus esse posset, facinus aperuit, dicens. Subter limen ostij domus serpentem posui, qui si amouebitur, fœcunditas inhabitantibus restituetur, & sicut prædixit, ita euenit. Nam licet serpens non fuisset inuentus, quia in puluerem reductus, terram tamen omnino asportabat, & eodem anno vxori & omnibus iumentis fœcunditas restituta fuit.

Aliud denique factum in *Ruchofen* ^{Procuratio abortus.} paucis & vix quatuor annis elapsis contigit. Famossissima quædam malefica erat, vtpotè quæ solo tactu, & omni hora maleficare & abortum procurare sciebat. In quo dum vxor cuiusdam potentis imprægnata esset & ob sui custodiam quandam obstericem ad se recepisset, monitaque ab eadem obsterice fuisset, ne castrum exiret & quod præcipue à colloquio & conuersatione illius maleficæ dictæ sibi cauere. Post aliquas septimanas imme-

mor

mor illius monitionis , castrum exiens , quasdam mulieres congregatas in quodam conuiuio visitandi gratia accessit , vbi cum paululum resedisset , malefica superuenit , & ipsam dominam quasi salutationis gratia super ventrem ambabus manibus tetigit , & subito puerum se dolorosè mouentem persensit. Vnde territa , vbi ad propria rediit , & rem gestam obstetrici narrasset. Heu , inquit , iam puerum perdidisti , exclamauit : & ut prædixit in partu contigit. Nam nec abortum integrum , sed paulatim frustra iam capitis , iamque pedum & manuum peperit. Magna utique ex diuina permissione castigatio in pœnam eius videlicet mariti , qui tales maleficas punire , & iniurias creatoris vlisci deberet.

Fuit & in oppido *Mersburg* Constantiensis diœcesis quidam iuuenis in tantum maleficiatus quod nullum actû carnalem cum aliqua dempta vna , exercere poterat. Multis etiam audientibus retulit , quod sæpissimè dum eam declinare , & alias terras inhabitare , & fugam capere volebat : adhuc interdum nocturno tempore assurgere , & festinè cursu velocissimo , iam per terram : iam per aërem quasi volando redire volebat.

C A P V T VII.

De modo quo membra virilia auferre solent.

Sed & hoc , quod membra virilia auferre solent , non quidem in rerum veritate corpora humana illis spoliando , sed præstigiola arte occultando , ut *suprà in quæstione de super tacta* declaratum est , aliqua gesta in mediū producamus.

In oppido namque *Rauensburg* iu-

uenis quidam iuenculæ adhæsit , quæ relinquere volens , membrum virile perdidit , præstigiola utique arte : ut nihil videre aut tangere præter planum corpus posset. Anxius inde , cellarium quendam adiit , ut vinum emeret : & paululum residens mulieri cui alteri superuenienti causam tristitiæ suæ aperiendo singula enarrauit , & ita esse in corpore demonstrabat. Astuta illa , an aliquam suspectam haberet , inquisiuit. Et ille utique : talem ipsam denominando , & rem gestam narrando manifestauit. Et illa , expectat ut per violentiam aliquam , vbi beneuolentia tibi non suffragatur , violentia vel beneuolentia vincuntur , maleficæ. pro acquirenda sanitate ipsam inducas. At iuuenis in crepusculo noctis , viam , qua transire malefica solebat , obseruauit , & ipsam reperiens , dum pro sanitate corporis sibi reddenda supplicaret. Et illa , se innoxiam , nec quicquam scire assereret , ipsam inuadendo , manutergium quoddam ad collum fortiter comprimendo , strinxit : Nisi mihi sanitatem restituas , manibus meis peribis. Vnde illa quia clamare non poterat , & iam facies tumefacta nigrescebat. Sine , inquit , me liberam , & te sanabo. Et iuuenis dum nodum & stricturam laxasset , malefica manu ipsum inter fœmora seu coxas tetigit , dicens : iam habes quod desideras. Et iuuenis , ut postmodum referebat , notabiliter persenserat , antequam visu aut tactu seipsum certificasset , membrum sibi ex tactu dumtaxat maleficæ fuisse restitutum.

Simile venerādus quidam pater : honestæ vitæ , & scientia præclarus in ordine , è conuentu *Spirensi* referre solebat. Quadā , inquit , die , dum confessionis audientiæ instarem , iuuenis quidam accessit , & inter verba confessionis , membrum virile lamentabiliter se perdidisse asseruit. Admirans ergo pater

Spirensis
sacerdos
consult
malefici
to in mē
bro vir illi

ter, & verbis suis faciliter credere nolens, eò quòd leuis corde qui facile credit, à sapiente iudicatur. Experientia didici per visum, nihil cernendo, dum iuuenis locum, vestes detegendo, demonstrasset, meo sanòque vilus est consilio. An ne aliquam haberet suspectam, quæ ei tale malefium intulisset, inquisiui. Et iuuenis, vnam se habere suspectam, sed absentem & in Vormatia residentem asseruit. Tunc ego, hoc tibi inungo, quantò citius ipsam accedas, & premisionibus ac blâdis verbis pro posse ipsam emolliri studeas, quòd & fecit. Nam post paucos dies reuersus est, gratias mihi referens, se sanum & cuncta recuperasse asseruit, & sic verbis credidi, experientia tamen & visu certificatus denuò.

Membra
occultari,
non segre-
gari.

Sunt tamen & hic aliqua notanda, ad intelligendum clarins quæ *sup à de* eadem materia tacta sunt. Primò, quòd nullo modo credendum est, talia membra euelli aut segregari corporibus, sed arte præstigiola, per Dæmonem, vt nec videri, aut tangi valeant occultari. Et hoc auctoritate & ratione, licet *supra* tactum sit: vbi Alexander de Ales *parte secunda* dicit: Præstigium propriè sumptum est illa illusio Dæmonis, quæ non habet causam ex parte mutationis rei, sed solummodò ex parte cognoscentis, qui deluditur, siue quantum ad interiores sensus, siue quantum ad exteriores.

Super hæc tamen verba notandum, quòd hic illuduntur duo sensus exteriores, scilicet, visus, & tactus, & non interiores, vt sunt sensus communis, phantasia, imaginatiua, æstimatoria, & memoria. Licet sanctus Thomas tantummodò ponat quatuor, vt *suprà* tactum est, eò quòd phantasiam & imaginatiuam ponit vnam: & benè; pan-
ca enim differentia est inter imaginari & phantasiari. S. Thom. *in prima parte, quæst. 79.* Et hi sensus immutantur, &

Imaginari
& phan-
tasiari
idem sunt.

non exteriores solum, quâdo nihil occultatur vel manifestatur, vel vigilando, vel dormiendo.

Sensus
quomodo
præstigi-
tur.

Vigilando, vt dum res aliter videtur quam in se sit, vt cum quis videt aliquem equum cum allectore deuorantem; aut in bestiam esse hominem transformatum, aut seipsum bestiam esse, & cum bestiis de re incedere æstimantem: tunc enim sensus exteriores deluduntur, & occupantur per interiores: quia virtute Dæmonum, species sensibiles dudum reueruatæ in thesauro specierum sensibilium, vt est memoria, non illa intellectuæ, in qua species intelligibiles conseruantur, sed memoria, quæ est conseruatrice specierum sensibilium, quæ etiam est in posteriori parte capitis, educuntur virtute Dæmonum, Deo interdum permitte-
tente, ad sensum communem imaginatiuum. Et tam fortiter imprimuntur, quòd sicut necesse habet imaginare equum vel bestiam per impetuosum actum, quo Dæmon educit de memoria speciem equi vel bestie: ita necesse habet æstimate, se videre per oculos exteriores tantum talem bestiam, quæ in re ab extra non est bestia: sed per impetuosam Dæmonis operationem mediantibus illis speciebus, sic videtur.

Memoria
etiam Dæ-
mon per-
rumpit.

Nec mirum videatur, quòd Dæmones hoc possint, cum & natura hoc facere potest etiam defectuosa. vt patet in phreneticis, melancholicis, maniacis, & ebriis aliquibus, qui non possunt discernere. Et Phrenetici putant se mira vidisse, & videre bestias & alia horrenda, cum tamen nihil videant in rerum veritate. Vide *suprà in questione*: An maleficæ mentes hominum ad amorem vel odium possint immutare, vbi plura notantur.

Est demum & ratio in se clara. Nam cum Dæmon habeat quamdam potestatem super quasdam res inferiores, exci

Varia præ-
stigia.

excipiendo tantummodo animam Ideò potest & circa istas res aliquas immutationes facere, quando Deus finit, ut res appareant, aliter quam sint. Et hoc, ut dixi, aut turbando, aut illudendo organum visus, ut res clara videatur nubilosa. Sicut etiam post fletum, propter humores collectos, lumen aliter apparet quam ante. Vel operando in imaginatiuam potentiam per transmutationem specierum sensibilibus, ut dictum est. Vel humores varios mouendo, ut appareant ignea vel aquea, quæ sunt terrestria vel sicca: Ut quidam faciunt, quod omnes in habitatione aliqua habent se vestimenti exuere & denudare, putantes se in aquis natæ.

An pij
etiam
fugiantur.

Uterius autem super modum præfatum sic quæritur, An huiusmodi illusiones indifferenter bonis & malis accidere possint: sicut, ut *inferius* patebit, corporales aliæ infirmitates etiam in gratia existentibus inferri à maleficis possunt. Super quo inhærendo verbis Cassiani *col. 2. Abbatis Sireni*. dicendum est, quod non. Vnde omnes isti qui sic illuduntur, præsumuntur in peccatis mortalibus esse. Dicit enim, ut ex verbis Antonij patet, Dæmonem nullatenus posse mentem cuiuscumque vel corpus inuadere, nec habere facultatem aliquam in cuiuslibet animam penitus irruendi, nisi eam primò destituerit omnibus cogitationibus sanctis, ac spiritali contemplatione vacuam, nudamque reddiderit.

Munitione
contra
Prestigias

Concordat cum eo, quod Philo. 1. de con. ad Boetium tangit: Talia tibi cōtuleramus arma, quæ nisi prior abieciisses, inuicta te firmitate tuerentur.

De S. Antonio.

Vnde Cassia. *ibidem* refert de duobus Maleficis paganis qui differentes in malitia, successiue per sua maleficia Dæmones miserunt ad cellam B. Antonij, ut eum tentationibus exinde

Mal. Malefic. Tom. I.

fugarent, odio viri sancti infecti, eò quod multitudo populi ad eum quotidie confluebat. Qui Dæmones licet amarissimis cogitationum stimulis eum pulsarint, illos tamen repulit signo crucis, fronti & pectori impresso, & orationum incubationibus insistendo.

Ita dicere possumus, quod omnes, qui sic à Dæmonibus ludificantur, absque aliis infirmitatibus corporalibus, utique diuina gratia inhabitante carent. Vnde & illud *Tob. cap. 6*. Qui libidini deseruiunt, in eos Diabolus accipit potestatem:

Concordat & illud, quod *supra circa primam partem tractatus in questione*, An maleficæ operentur circa homines in bestiales formas illos transmutando tactum est, ubi iuencula conuersa fuit in equam, sua æstimatione, & omnium eam aspicientium, dempto S. Machario, cuius sensus Diabolus illudere non poterat, ad quem ducta pro sanitate, cum iam veram mulierem & non equam aspiceret, & è conuerso omnes alij acclamarent quod equa eis videretur, ipse sanctus suis orationibus eam & alios à tali illusionem liberauit, asserens hoc ei accidisse, quia diuinis non vacasset, nec sacramenta, ut dicebat, sanctæ confessionis & Eucharistiæ frequentasset. Vnde iuuenis qui eam de turpitudine sollicitauerat, licet renuisset ex honestate, tamen Iudæus maleficus, quem iuuenis ea de causa, ut iuenculam maleficaret, acceperat, virtute Dæmonis eam in equam conuerterat.

De S. Machario.

A simili
de la sione
bonorum
fortunæ.

Summarie concludamus, quod in bonis fortunæ, sicut sunt res exteriores, ut bona temporalia, fama & sanitas corporis, licet boni per Dæmones & sua membra lædi possint in eorum meritum & probationem: sicut de beato Iob patuit, qui in talibus per Dæmonem læsus fuit: Tamen eis inuitis, sicut in nullum peccatum per ma-

R

leſicia trahi poſſunt aut violentari, licet ad intra & in carne ab extra valeant tentari. Ita etiam nec huiusmodi illuſiones phantaſticas actiue & paſſiue inferre poſſunt.

Actiue, vt eorum ſenſus haberent Dæmones illudere ſicut aliorum in charitate non exiſtentium. Paſſiue, vt eis eorum membra præſtigioſa illuſione haberent auferre. Hæc enim duo, beato Iob nunquam Diabolus inferre potuiſſet: præſertim paſſium nocumentum, ſuper actum Venereum, qui tantæ continentia erat, vt dicere poſſet: *Pepigi fœdus cum oculis meis, ne quidem cogitarem de virgine, à fortiori, de muliere aliena: cùm tamen ſuper peccatores Dæmon magnam noſcitur* (ex verbis Euangelij. *Luca 11.* Cùm fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt omnia quæ poſſidet) habere potentiam.

Continē
tia Iob

Verùm ex his ſi quis quæreret, circa illuſiones membri virilis, quòd licet illam illuſionem non poſſet Dæmon exiſtenti in gratia inferre paſſiue, anne poſſet actiue: vt ſcilicet exiſtens in gratia illuderetur in ſuo viſu, quia videret membrum annexum, cùm tamen ille, qui ſibi exiſtimaret ablatum, non videret annexum, nec etiam alij circumſtantes. Quod ſi conceditur, videtur eſſe contra prædicta. Poſſet dici, quòd quia non tanta vis exiſtit in dæmo actiue ſicut paſſiue: capiendū act. nū non qui actiue intulit, ſed qui damnum ab extra videt, vt de ſe patet. Idè exiſtens in gratia, licet poſſet videre damnum alterius, & in illo Dæmon ſenſus eius illuderet: non tamen poſſet ſibi ipſi tale damnum inferre paſſiue, vt ſcilicet ſuo membro priuaretur, cùm libidini non deferuit, ſicut per oppoſitum, vt Angelus dixit Tobia: *Qui libidini vacant, Dæmonium accipit poteſtatem ſuper eos.*

Quid denique ſentiendum ſuper eas

maleficas, quæ huiusmodi membra in copioſo interdū numero, vt viginti vel triginta membra inſimul ad nidū auium vel ad aliquod ſcrinium includunt, vbi & quaſi ad viuentia membra ſe mouēt, ad auenam vel pabulum conſumenda, prout à multis viſa ſunt, & communis fama refert. Dicendum, quòd Diabolica operatione & illuſione cuncta exercentur: ſic enim ſenſus videntium illuduntur, modis ſuprà tactis. Retulit enim quidam, quòd dum membrum perdididiſſet, & quandam maleficam cauſa recuperandæ ſuæ ſanitatis acceſſiſſet. Illa, vt quandam arborem aſcenderet, infirmo iniunxit, & vt de nido in quo plurimā erant membra, ſi quid vellet, accipere poſſet, indulſit. Et cum ille magnum quoddam accipere attentaſſet, non, ait malefica, illud accipias: &, quia vni ex plebanis attineret subiunxit.

Virilia
membra
auenæ fa-
ginata.

Plebanus
membrum
maximū.

Hæc omnia utique præſtigioſa illuſione fieri à Dæmonibus modis ſuprà tactis, organum viſus per tranſmutationem ſpecierum ſenſibilium in imaginatiuam potentiam turbando. Nec enim oportet aſſerere, quòd Dæmones ſint in aſſumptis ſic mēbris oſtendentes, quæ admodum ſolent in aſſumptis corporibus ex aëre, maleficis, & interdum hominibus apparere, & cum eis conuerſari. Ratio eſt, quia faciliiori modo, videlicet per motum interiorē localem ſpecierum ſenſibilium ex conſeruatoria ſeu memoratiua potentia ad imaginatiuam iſta facere poſſunt.

Obieciō.

Et ſi quis dicere vellet, quòd etiam ſimili modo facere poſſent, vbi in aſſumptis corporibus aſſeruntur maleficis aut alijs hominibus conuerſari, vt videlicet tales apparitiones facerent per tranſmutationem ſpecierum ſenſibilium in imaginatiuam potētiā: vt homines dum putarent Dæmones in aſſumptis corporibus eſſe præſentes, tunc non eſſent niſi tales ſpecierum ſenſibilium in interiorio

interioribus potentiis immutationes.

Responsio.

Dicendum, quod si nil altius Dæmō ostendere vellet, nisi tantummodò humana effigie præsentationem, tunc utique opus non esset ei in assumpto corpore apparere, cum sufficiēter per præfatam transmutationem hoc efficere posset. Non autem, quia altiora habet exercere puta loqui, conuesci, & aliis spurcitiis intendere: Idē & ipsum, præsentem esse oportet, ab extra visui realiter in assumpto corpore se obiciendo: Quia virtus Angeli ibi est, ubi operatur secundum Doctōr.

Virtus
Angeli ibi
est, ubi o-
peratur.

In quæstione verò, qua quæritur, quid si Dæmon per se absque malefica membrum virile alicui auferret, an aliqua sit differentia inter vnam ablationem & alteram. Dici potest ultra illa quæ tanguntur in prima parte tractatus in quæstione: an maleficæ membra virilia possint auferre: quod ubi Dæmon per se membrum auferret, tunc verè & realiter aufert, & verè & realiter restitueret quodcumque restituere haberet. In secundo, sicut non absque læsione, ira non absque dolore auferret. Tertiò, quod nunquam nisi coactus per bonum Angelum hoc faceret, ed quod materiam sui lucri amputare haberet; nouit enim plura maleficia super illum actum exercere, quàm super alios humanos actus. Sicut enim Deus plus permittit illum actū maleficiare, quàm alios humanos actus ut supra tactum est, quæ singula locum non habent ubi per maleficas, Deo permittente, operatur.

Quid si
Dæmon
per se sine
malefica
membrum
auferat.

Et si dubitatur, an magis Dæmonios affectet homines & creaturas per seipsum lædere quàm per maleficas, dici potest quod nulla est cooperatio. In infinitū enim plus affectat per maleficas lædere. Tum quia maiorem infert Deo cōtumeliam, creaturā sibi dicatam vsurpando. Secundo, quia cum Deus amplius offenditur, amplius sibi nocendi

hominibus potestas permittitur. Tertiò ^{Lucrum} propter sui lucrum, quod in perditio- ^{Dæmonis} nem statuit animarum. ^{quid sit.}

C A P V T V I I I.

De modo, quo homines in bestiales formas transformant.

S Ed hoc, quod maleficæ homines in bestiales formas virtute Dæmonū, quia talia principaliter operatur, transformant, licet in i. part. oper. q. 10. an talia maleficæ valeant efficere, satis sit declaratum; quia tamen aliquibus illa quæstio sub suis argumentis & solutionibus nimis posset esse obscura, præsertim cum acta & gesta super hæc nō sunt deducta, modus etiam, quo seipsas sic transformant, non est expressus, idē præsens addenda est declaratio per solutiones plurimorum dubiorum.

Et primò quod Canon ille 26. q. 3. ^{De Cæ-} ^{non. Epi-} Episcopi, non est sic nudè intelligendus circa hanc materiam, propt̃ plur- ^{scopi.} res etiam docti, sed utinam benè docti, decipiuntur, & qui publicè in eorum sermonibus asserere non verentur; huiusmodi transmutationes præstigiosas nullo modo etiam virtute Dæmonum posse fieri. Et hoc utique in magnum fidei detrimentum, ut sæpè tactum est, maleficarum conformationem, quæ & multum de talibus congaudent sermonibus.

Contigit autem hoc huiusmodi Prædicatoribus, eo quod in cortice & non in medulla verborum Canonis laborant, ut supra tactum est. Cum enim dicit: Quisquis credit posse fieri aliquid creaturam, aut in melius aut in deterius transmutari, aut transformari in aliam speciem vel in aliam similitudinem, nisi ab ipso creatore, qui omnia fecit, procul dubio infidelis est.

Hic prius lector attendat ad duo principalia. Primum super verbum fieri. Secundum super verba, in aliam similitudinem conuersti. Super primum sit resolutum, quod fieri capitur dupliciter, videlicet, pro creati, & pro naturali productione alicuius rei. Primo modo soli Deo conuenit, ut notum est, qui sua infinita potentia aliquid ex nihilo creare potest.

Fieri dupliciter sumitur.

Perfecte & imperfecte creaturæ.

Secundo modo distinguendum est de creaturis: quia aut sunt creaturæ perfectæ, ut homo, & asinus, &c. aut sunt imperfectæ, ut serpentes, ranæ, mures, &c. quæ idem dicuntur imperfectæ, quia ex putrefactione generari etiam possunt. Licet enim semper de primis loquitur Canon, non de secundis quod potest patere, eod quod Albertus in libro de animalibus, ubi querit: An Dæmones possint facere vera animalia. Et respondit quod sic, sed hoc quoad imperfecta animalia: etiam cum ea differentia, quod non in instanti, sicut Deus operatur, sed motu quodam licet subito, sicut patet de maleficis, Exod. 7. Si placet vide aliqua quæ in notata questione tanguntur: circa primam partem operis, & in solutione primi argumenti.

An Dæmō vera animalia faciat.

Multiplex transmutatio.

Super secundum ubi tangitur, quod non possunt aliquam creaturam transmutare. Dicas quod est duplex transmutatio, substantialis & accidentalis: & hæc accidentalis, iterum duplex, quia per formam naturalem & inhærentem rei quæ videtur, vel per formam non inhærentem rei, quæ videtur, sed inhærentem organis & potētis ipsius vidētis. De primis loquitur Canon, & præcipue de formali seu quidditativa transmutatione, propterea una substantia in aliam transmutatur, cuiusmodi solus Deus qui tallum quidditatum creator existit, facere potest. Loquitur etiam & de secunda, licet illam Dæmon efficere possit, in quantum per infirmitates diuina

permissione immixtas, aliqua forma accidentali corpori inducitur. Ut ubi leprosa facies appareret, vel huius simile.

Sed quia proprie de his non loquitur, sed de præstigiola apparitione, secundum quam videntur res transmutari in alias similitudines: Dicimus, quod has transmutationes allegatum cap. excludere non potest: quod auctoritate, ratione, & experientia insimul, ex his quæ supra certa experimenta quæ Aug. lib. 18. c. 17. de Civ. Dei, refert deducuntur, & per varias quæstiones illa etiam declarando. Nam inter alias præstigiolas transformationes refert, quod famosissima maga Circe mutauerit socios Vlyssis in bestias. Et quod quædam stabulariæ mulieres conuertissent hospites suos in iumenta onera portantia. Refert etiam socios Diomedis in aues conuersos & quod postea longo tempore circa templum Diomedis volassent. Et quod præstantius narrasset de patre suo veraciter: quod ipse pater dixisset se caballum fuisse, & annonam cum aliis animalibus baiulasse.

Ouidicæ Metamorphoses & Apuleicæ.

De primo namque quod socij Vlyssis fuissent in bestias mutati, ubi utique sola apparentia fuit & oculorum deceptio, ita quod forma illa bestialis educta fuit de conseruatorio seu memoria specierum ad ipsam vim imaginatiuam: unde & visio imaginaria causabatur, & consequenter ex forti impressione in potentias alias, & organa videns æstimabat se bestiam videre, modo quo supra in præced. cap. tactum est. Sed quomodo ista fieri possint virtute Dæmonis sine læsione, infra patebit. De secundo verò, ubi hospites in iumenta, onera portantia à stabulariis conuertebantur: & similiter hoc quod Præstantij pater se equum fuisse & bladum portasse narratur. Notandum, quod ibi tres fuerunt deceptiones.

De socijs Vlyssis mutatis.

Prima,

Prima, quodd illi homines præstigiola arte videbantur conuersi in iumenta, quæ conuersio facta fuit modo *suprà* tacto. Secunda, quodd illa onera, vbi exercebant vires portantium, Dæmones inuitibiliter illa attulerunt. Tertia, quodd illi, qui aliis videbantur transmutati in species, sibi ipsis etiam videbantur se in bestias conuersos, sicut Nabuchodonosor contigit, vbi septem tempora super eum fuerunt immutata, vt fœnum quasi bos comederet.

Nabuchodonosor conuersio.

De sociis Diomedis conuersis.

De illo autem quodd socij Diomedis fuissent in aues conuersi, & circa templum volasse: dicendum, quodd ille Diomedes, quia in exitu Græcorum circa obsidionem ciuitatis Troiæ fuerat vbi ad propria redire volebat, in mari cum sociis submersus fuit. Ideo cum suggestione cuiusdam Idoli, templum sibi, quasi inter Deos annumeratus esset, constructum fuerat: Dæmones in confirmationem erroris longo tempore tanquam aues loco eorum volabant: quare & illud genus superstitionis à prædictis præstigiis ibi fuit: quia videlicet non per reductionem specierum sensibilibus ad vim imaginatiuam, sed in assumptis corporibus tanquam aues volantes se oculis aspicientium ingerebant.

Quodd si queritur, An etiam prædicto modo per reductionem specierum sensibilibus aspicientes illudere potuissent, vt Dæmones, non in assumptis corporibus ex aëre, tanquam volantes aues se ingessissent. Dicendum quodd sic.

Nam & opinio quorundam fuit, (vt recitat S. Thom. in 2. sentent. distinct. 8. art. 2.) quodd Angeli quicunque siue boni, siue mali, nunquam assumerent corpora, sed quodd omnia, quæ de eorum apparitionibus leguntur in scripturis, facta fuerint in præstigiis, vel secundum visionem imaginatiuam.

Angeli nunquam assument corpora.

In quibus verbis notatur à Doctore sancto differentia inter præstigium & imaginariam visionem. Quia præstigium potest habere rem ab extra corporali visui se obiectentem, licet aliter videatur quàm sit. Imaginaria autem visio non hoc necessariò requirit, vt videlicet res ab extra obiectatur, sed potest fieri absque illa exteriori obiectiōe, tantummodò per illas interiores species sensibiles, vbi ad vim imaginariam reducuntur.

Differentia inter præstigium, & imaginariam visionem.

Vnde illorum opinionem sequendo, socij Diomedis non fuerunt repræsentati per Dæmones in assumptis corporibus & similitudinibus auium, sed tantummodò phantastica & imaginaria visione, per illarum videlicet specierum sensibilibus reductionem, &c. vt *suprà*.

Sed quia Doctor sanctus opinionem illam vt errorem & non vt opinionem simplicem reprobatur (licet non vt hæresim fortè, vt pie creditur) cum etiam tales apparitiones imaginariæ interdum à bonis & à malis Angelis fuerint absque corporibus assumptis vtitata. Ideo, vt ibidem dicit, cum sancti communiter dicunt, Angelos etiam corporali visione apparuisse: & talis apparitio sit in assumptis corporibus. Textus etiam scripturæ sacræ super tales corporales apparitiones plus concordat, quàm super imaginarias aut præstigiosas. Ideo ex his ad præsens dicere possumus etiam super quascunque visiones consimiles illis de sociis Diomedis: quodd licet illi socij imaginaria visione videntium potuissent opere Dæmonum videri modo quo dictum est, tamen potius præsumitur, quodd per dæmones in assumptis corporibus ex elemento aëris, tanquam aues volantes fuerint visi: aut quodd aliæ aues naturales, à dæmonibus agitatae illos repræsentauerint.

CAPVT IX.

Qualiter Dæmones intra corpora & capita existunt sine læsione, quando præstigiosas operantur transmutationes.

QUOD si ulterius super modum præstigiosæ transmutationis quaeritur: An intra corpora & capita tunc existant, & an tales sint tanquam obsessi à Dæmonibus æstimandi: & qualiter fieri possit, ut absque læsione potentiarum & virium interiorum possit species ab vna potentia interiori ad aliam deducere. Et vtrum tale opus debeat censeretur miraculosum factum, aut non.

Ad primum oportet distinguere de præstigiosa illusione, eod quod ut dictum est, illa illusio fit interdum super sensus exteriores, interdum super interiores, usque ad sensum exteriorem.

Prima ergo licet possit fieri absque hoc quod Dæmones intrent potentias exteriores illas occupando, sed tantum exterius deludendo, vbi corpus aliquod occultare vellet, per interpositionem alicuius alterius corporis, vel alio quocunque modo, aut vbi per se corpus assumeret & se visui obiceret.

Secunda tamen non potest fieri, nisi ipsum caput & potentias principaliter occupet. Et hoc ostenditur auctoritate & ratione.

Duo spiritus non possunt esse in vno & eodem loco.

Nec ob stare potest, quod duo spiritus creati, non possunt esse in vno & eodem loco, & anima sit in qualibet parte corporis. Est autem auctoritas super hoc Damasceni. Angelus ibi est, vbi operatur. Ratio S. Thom. 2. sent. dist. 7. art. 5. Omnes Angeli boni & mali, ex virtute naturali, quæ præstantior utique est quacunque corporali, habent potestatem transmutandi corpora nostra,

Patet hoc nedum propter præstantiam & nobilitatem naturæ, sed & ideò, quia tota machina mundi & creatura corporalis administratur per Angelos. Gregor. 4. Dialog. In hunc mundum visibilem nihil nisi per creaturam inuisibilem disponi potest: Vnde omnia corporalia reguntur per Angelos, sicut & motores orbium asseruntur, non solum à Doctoribus sanctis, sed etiam à Philosophis omnibus. Patet, & ex eo quod omnia corpora humana mouentur ab animabus, sicut omnia alia per corpora cœlestia & per ipsorum motores. Si cui placet, videat S. Thom. 1. p. q. 90. art. 1.

Ex quo concluditur, quod quia Dæmones vbi operantur ibi sunt, ideò quando phantasias & interiores potentias perturbant, tunc etiam ibi existunt.

Item, licet illabi animæ illi sit tantum possibile, qui eam creauit, tamen Dæmones etiam illabi possunt, Deo permittente, corporibus nostris. Et quia pro tunc possunt impressiones facere in potentias interiores affixas organis corporalibus. Ideò & per illas impressiones, sicut immutantur organa, ita immutantur operationes potentiarum modo quo dictum est: quod educere possunt species reseruat in vna potentia affixa organo: sicut ex memoria, quæ est in vltima parte capitis, educi speciem equi: localiter mouendo illud phantasma usque ad mediam partem capitis, vbi est cellula virtutis imaginatiuæ: & demum consequenter usque ad sensum communem cuius residentia est in anteriori parte capitis. Et omnia subitò sic immutare & perturbare possunt, ut formæ tales necessario æstimentur, ac si exteriori visui obicerentur: Exemplum patuit ex naturali defectu in Phreneticis & aliis maniacis.

Quod si quaeritur, quomodo hoc absque dolore capitis efficere possit: Facilis est responsio. Primo, quia enim organa.

Tota machina mundi, & eius contenta reguntur per Angelos.

Dæmones animæ illabuntur.

Quomodo sine dolore capitis spiritus caput intrat.

Quæst. I. Cap. IX. Quomodo caput ceterasque, &c. 135

gana non diuidit, nec immutat quoad ipsorum subiectum, sed tantummodo species mouet. Item secundo, quia non alterat immittendo aliquam qualitatem actiuam, vnde necessariò passio sequatur, cum & ipse in se Dæmon omni qualitate corporali careat idè sine alio talia operari potest. Item tertio, quia vt dictum est, tantummodo facit transmutationes per motum localem, ab vno organo ad illud, & non per alios motus, ex quibus alterationis læsiuæ interdum causantur.

Vt aranea in medio telæ, sic anima in corde. Illud ergo quodd difficultatem facit, quod quia duo Spiritus non possunt esse in eodem loco, puta diffinitiuè, & anima existit in capite, quomodo tunc Dæmones *ibidem* existere possunt? Dicendum, quod residentia animæ assignatur centro cordis, in quo vitam influendo omnibus membris communicat. Exemplum datur de aranea in medio telæ, quæ sentit tactum ex omni parte.

Tamen quia dictum Augustini *in libro de spiritu & anima*, quod est tota in toto, & tota in qualibet parte corporis. Idè dato, quodd sit in capite, adhuc Dæmon ibi operari potest: quia alia est eius operatio ab operatione animæ: cum operatio animæ in corpore est, vt informet & vitam influat: vnde est ibi sicut forma in materia, non sicut in loco. Dæmon autem sicut in tali parte corporis, & tali loco, immutando & operando circa species sensibiles. Vnde quia nulla confusio operationum est inter eos, ideo vtrumque simul in eadem parte corporis esse possunt.

An Dæmo mutando phantasias in homine obducatur. Ad illud. An tales sint tanquam obfessi & arreptitij, id est, à Dæmonibus arrepti æstimandi: quia specialem hoc vult habere declarationem: an videlicet hoc possibile sit, vt opere Maleficorum aliquis vt obsessus à Dæmone, id est, quod Dæmon eum possideat verè & corporaliter. Idè de tali materia speciali tractabitur modus in capitulo se-

quenti; habet enim & hoc specialem difficultatem, An operibus Maleficorum id fieri valeat.

Ad illud tantummodo, An temporalia opera maleficorum & Dæmonum sint ad modum miraculorum operum censenda: ita quod debeant opera miraculosa æstimari. Dicendum, quodd sic, in quantum sunt præter ordinem naturæ creatæ nobis notæ per creaturam nobis ignotam: licet non sint propriè miraculosa sicut illa, quæ sunt præter ordinem totius naturæ creatæ qualia sunt miracula Dei & sanctorum. Vide, quæ in prima parte operis, sub quinta quæstione & reprobatione tertij erroris, tacta sunt.

Vltra quæ addenda sunt, hæc propter eos qui huiusmodi opera impugnare possent, quasi non debeant censeri opera miraculosa, sed simpliciter opera Diabolica, eò quodd cum miracula sint data in confirmationem fidei, nō debent concedi fidei aduersario. Tum etiam, quia signa Antichristi dicuntur ab apostolo signa mendacia.

Sed dicendum ad primum, quodd miracula facere est donum gratiæ gratis datæ. Vnde sicut per malos possunt fieri homines, ita & per malos spiritus, in his videlicet, ad quæ eorum virtus extendere se potest.

Vnde etiam discernuntur miracula per bonos facta ab illis, quæ per malos fiunt ad minus tripliciter. Primo, ex efficacia virtutis operantis, quia signa facta per bonos diuina virtute fiūt, in illis etiam, ad quæ virtus actiuæ naturæ se nullo modo extendit, sicut suscitare mortuos, & huiusmodi, quæ Dæmones secundum veritatem facere non possunt; sed in præstigijs tantum: vt Simon Magus de mortuo, cuius caput agitabat, quæ diū durare non possunt. Secundo ex utilitate signorum, quia signa per bonos facta sunt de rebus vtilibus, vt in curationibus infirmi

*An mira-
opera Læ-
monum &
malefico-
rum ha-
beantur
pro mira-
culis.*

*Finis mi-
raculorū.*

*Differētia
inter bo-
norum &
malorum
miracula.*

S. Petrus
in itinere
Clementis.

infirmatum, & huiusmodi. Signa autem per maleficas facta, sunt de rebus nociuis vel vanis: sicut quoddam volent in aëre, vel reddant membra hominum stupida, & huiusmodi. Et hanc differentiam assignat Beatus Petrus in itinerario Clementis.

Tertia differentia est, quantum ad fidem: quia signa bonorum ordinantur ad ædificationem fidei & bonorum morum. Sed signa malorum sunt in manifestum nocumentum fidei & honestatis.

Et iam quantum ad modum operandi differunt, quia boni operantur mirabilia per inuocationem diuini nominis pie & reuerenter. Sed malefici & mali quibusdam deliramentis, & Dæmonum inuocationibus.

Antichristus facit etiam vltra miracula.

Aliud etiam non obstat quod videlicet. Apostolus opera Diaboli & Antichristi nominat signa mendacia: quia tunc mirabilia, quæ sunt ab eo diuina permissione sunt vera, & etiam falsa diuersis respectibus. Vera in illis, quæ sunt virtute Dæmonis, ad quæ eius virtus se extendere potest. Falsa, quando faciet ea ad quæ sua virtus se non potest extendere, vt suscitare mortuos, illuminare cæcos. Quia in primo, vbi facere attentabit, aut intrabit corpus defuncti, aut illud amouebit, & loco illius, ipse in assumpto corpore ex aëre se præsentabit, & sic in secundo præstigiola arte visum aufert, aut infirmitates alias & subito sanabit à læsione cessando, non qualitates interiores testificando, sicut in legenda Bartholomæi ponitur. Possunt etiam omnia mirabilia opera Antichristi & Maleficarum dici signa mendacia in quantum solummodo ad decipiendum sunt: iam & tunc operabitur Antichristus. Hæc Thomas dist. 8. de virtute Dæmonum in operando.

Differentia inter mirum &

Possent etiam hic adduci differentia miraculorum, quæ ponitur in compen-

dio Theologicæ veritatis: & inter miraculorum & miraculum, quia cum miraculum propriè quatuor requirat, scilicet quoddam sit à Deo, & quoddam sit præter existentiam naturæ, contra cuius ordinem sit: & tertio quoddam sit euidentis: & quarto quoddam ad fidei corroborationem: quia origo in operibus maleficarum quoad primum & vltimū ad minus deficiunt, ideo mira opera, non autem miracula dici possunt.

Et etiam ratione, quia etsi aliquo modo miracula dici possunt, quia tamen quædam sunt supra naturam, quædam contra naturam, quædam præter naturam. Et supra naturam sunt illa, in quibus non est simile in natura nec eius potentia, vt virginem parere. Contra naturam, vt quæ sunt vsu contrario naturæ: terminatur autem ad conforme naturæ, vt cæci illuminatio. Et præter naturam, vt quæ sunt ordine simili naturæ, vt in mutatione virgarum in serpentes, quod natura facere potuisset per longam putrefactionem propter rationes seminales, sic etiam opera Magorum dicuntur mirabilia.

Rem gestam narrare expedit, & paululum eius declarationi insistere. Est oppidum in diocesi Argentinensi, cuius nomen occultare ordo charitatis & honestatis postulat. In quo laborator quadam die, dum ligna ad comburendum duntaxat in domo secaret, catus quidam non parue quantitatis ipsum molestare ei importunè se obiciendo visus est, quem abigendo, ecce alius maioris quantitatis simul cum priori acius ipsum aggrediuntur, quos iterum vbi repellere volebat, ecce tres pariter, & iam versus vultum saliendo iamque inter tibias moribus lacerando ipsum aggrediuntur. Perterritus inde, & vt retulit, maiori anxietate nunquam perplexus, signo crucis se muniendo, & opus prætermittendo, per incisa ligna catos infestos, & modo ad faciem, modo ad

Virga naturaliter mutantur in serpentes. Res gesta mira de mulieribus sub felium figura verberatis.

Quest. I. Cap. IX. Quomodo caput ceterasque, &c. 137

dd ad guttur denuò saltantes, iam vnam mulierem ad caput, iam alteram ad pedes, aut super dorsum percutiendo vix abegit. Et ecce post horæ spatium, dum iterum suo operi insisteret, duo famuli oppidi consulum, tanquam malefactorem ipsum capientes, ad præsentiam Basilici seu Iudicis ducere volebant: qui Iudex à longè ipsum aspiciens, nec audientiam sibi præstare volens, imperat vt ad profundum cuiusdam turtis seu carceris, vbi plectendi includebantur ad mortem, proiiceretur. Etulans ille, & cur talia pateretur, cùm in nullo crimine se conscium agnosceret, per triduum custodibus carceris querulosè lamentabatur. Et hi quidem quantò pro audientia sibi præstanda amplius instarent, tantò acius Iudex ita sæniebat, verbis contumeliosis asserens, qualiter & quomodo tantus maleficiator adhuc reatum suum non agnosceret, aut quomodo se innocentem proclamaret, cum euidentia facti eius flagitia horrenda demonstrarent. Et cùm nihil proficerent, tamen suasu aliorum consulum Iudex inductus audientiam sibi præstare habuit. Eductus itaque de carcere, cùm ante Iudicem staret, & Iudex ipsum intueri renueret, pauper genibus aliorum circumfidentium prouolutus, petiit vt causa suæ calamitatis sibi aperiretur: sicque Iudex in hæc verba prorupit. Tu sceleratissimus hominum, quomodo tua flagitia non recognoscis? Ecce tali die, & tali hora, trës matronas præcipuas huius ciuitatis vulnerasti, vt in lectis decumbentes, nec surgere aut mouere se valeant. Refocillatus pauper, & de die & hora, ac de euentu rei apud se ruminans, dixit: In diebus vitæ meæ mulierem nunquam percussi aut verberavi, & quodd tali die & hora sectioni lignorum institi, testium legitima productione probabo. Sed & vestri familiares sequenti hora huic operi me

insistentem compererunt. Tunc iterum furibundus Iudex. Ecce, ait, quomodo scelera sua palliare nititur. Mulieres verbera deplangunt, demonstrant, & quodd eas percussit, publicè testantur. Tunc pauper amplius super euentum rei ruminans. Illa, inquit, hora creaturas me percussisse recolo, non autem mulieres. Attoniti circumcedentes, cuiusmodi creaturas percussit referari cupiunt. Tunc ille rem gestam (& provt *suprà* tactum est,) omnibus stupentibus recitauit. Et intelligentes opus Dæmonis fuisse, pauperem solutum & illresum abire, & quodd negotium nulli reuelaret præcipiunt. Sed nec à fidei latoribus qui interfuerant, euentus occultari potuit.

Super quem modum aliqua disse-
rendo. An ne Dæmones in assumptis
sic effigijs absque præsentia malefica-
rum apparuerunt, aut earum corpora-
lis præsentia præstigiolo artificio in
bestiales illas formas transmutata fue-
rit. Respondendo concludere oportet:
quod licet vtrumque virtute Dæmo-
num fieri possit, ipsum tamen secun-
dum factum fuisse amplius præsumi-
tur. Nam per motum localem, vbi
Dæmones in effigijs catorum laborato-
rem inuaserunt, etiam laboratoris ictus
& verbera catis illata, mulieribus in
domo residentibus subitò, & per aërem
inferre potuisse, & hoc propter pa-
ctum mutuum dudum initum, nemo
dubitatur. Sic enim & læsionem vel pun-
cturam, quam inferre volunt, sciunt
aliqua imagine depicta vel fusa, vbi
aliquem maleficiare volunt, quodd non
illam imaginem, sed illum quem præ-
sentare habet, iuxta puncturas super
imagines factas lædunt: Varia super
hunc modum gesta deduci possent.

Nec valet instantia si quis obieci-
ret, illas mulieres sic læsas fortassis fuis-
se innocentes eò quodd & per exempla
tacta sunt, læsiones etiam innocentibus

Quomodo
Malefici
in caros
mutentur

Quomodo
per ima-
gines
læsas homi-
nes vulne-
rentur,

bus posse contingere patet, Dum aliquis ignoranter per imaginem artificialem à malefica læditur: Instantia nō valet, quia aliud est à Dæmone per maleficam lædi, & aliud per ipsum Dæmonem absque malefica: quia Dæmon per se in effigie animalis tunc verbera suscipit, quando alteri sibi per pactum coniuncto infert. Et quando cum eius consensu, ad talem apparitionem sub tali forma & modo se ingessit. Vnde sic tantummodo noxiis, & sibi per pactum coniunctis nocere potest, & nullo modo innocentibus. Per maleficas autem, ubi Dæmones lædere quærunt, tunc etiam innocētes permissione Diuina in ultionem tanti criminis sæpè affligunt.

Verū quod etiam Dæmones per se interdum (Deo permittente,) & innocentes lædunt & dudum Iob sanctissimum læserunt, sed ibi non fuerunt, nec vsus fuit Diabolus huiusmodi præstigiis apparitionibus prout in tali facto & per tale phantasma, cati quod animal perfidorum est appropriatum signum, sicut canis Prædicatorū in scripturis. Vnde semper mutuo sibi insidiantur. Et ordo Prædicatorum sub figura catuli latrantis, in primo fundatore aduersus hæreses præmōstratus fuit.

Præsumitur autem, quod per secundum modum maleficæ illæ tres laboratorem inuaserūt, tum quod primus modus non tantum eis placuisset, tum quia secundus earum curiositati magis congruit.

In quo etiam talis ordo circa tria seruatus fuit. Primò quoad Dæmonum instantiam, sollicitatæ super hoc fuerunt, & non Dæmones ad instantiam maleficarum. Sic enim sæpissimè ex earum passionibus repertum est à nobis, quod ad instantiam Dæmonum, eas continuè ad mala perpetranda infestantes, plura habent facere, & verisimile, quod de se non cogitassent, pauperem molestare.

Causa autem quare Dæmones ad

hoc sollicitabant, sine dubio extitit, quod quia benè noscunt, ubi crimina manifesta, impunita remanent, amplius Deus offenditur, fides catholica dehonēstatur, & ipsarum numerus amplius augmentatur. Secundò, habito earum consensu, Dæmones earum corpora localiter transtulerūt, ea facilitate, qua & spiritalis virtus præstantior corporali existit. Tertiò, quod præstigiola apparitione modo quo supra tactum est, in formas illas bestiales conuersæ ipsum laboratorem inuadere habuerunt, nec defensæ à verberibus, sicut utique ea facilitate qua translata fuerant, eas defendere potuissent, sed verberari & verberatorem manifestari permiserunt, scientes illa flagitia per effeminatos viros, nullum zelum fidei habentes, remanere ob causas præactas impunita.

Alludit quod legitur de quodam sancto viro, qui dum semel prædicantem Diabolum in forma sacerdotis deuoti in Ecclesia reperisset, & per spiritum ipsum Dæmonem agnouisset, esse verba sua obseruauit, & an benè vel malè populum informare attendebat: Et dum ipsum irreprehensibilem, & potius criminum obiurgatorem perpendisset, finito sermone accersito, dum causam super his quæreret, respondit: Ecce veritatem dico, sciens quod dum auditores sint verbi & non factores, amplius Deus offenditur, & lucrum meum augmentatur.

Diabolus
in forma
sacerdotis
prædicat.

• C A P V T X.

De modo, quo Dæmones per maleficarum operationes homines interdum substantialiter inhabitant.

Q Via in præcedenti capitulo tactū; qualiter Dæmones etiam capita hominum, aut alias partes corporis occupare & intrare & species interiores de loco

Monachi
Prædicatores
cōparantur
canibus,
Hæretici
catis.

de loco ad locum mouere possunt. Dubitare quis posset, Anne ex toto homines ad instantiam maleficarum obsidere possent. Et de diuersis modis obsidendi absque maleficarum instantia. Vnde pro harum declaratione tria sunt declaranda.

Primò de diuersis modis possidendi. Secundò, quòd ad instantiam maleficarum diuina permissione Dæmones interdum omnibus illis modis possidēt. Tertiò, acta & gelta super hæc sunt deducenda.

De obses-
sis à Dia-
bolo ob-
peccata.

Quoad primum, secluso illo generali modo, quo Diabolus in homine, cum quolibet peccato mortali habitat. De quo modo S. Thomas *quo lib. 3. quest. 3. sub dubio*: An Diabolus semper substantialiter habitat in homine quando- cumque peccat mortaliter. Causa dubitationis eius sit, quòd cum Spiritus Sanctus semper habitat in homine cum gratia, iuxta illud 1. ad Corinth. 3. Templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis: & gratia opponitur culpa, & opposita habent fieri circa idem.

Diabolus
non potest
illabi in
animam.

Vbi etiam declarat, quòd quia inhabitare in homine, potest intelligi dupliciter. Vel quantum ad animam, vel quantum ad corpus. Et primo modo, cum non est Diabolo possibile habitare in anima, ed quòd solus Deus menti illabitur. Nec iterum Diabolus ita est causa culpæ, sicut Spiritus Sanctus efficit in anima per se operando, idè similitudo non valet.

Impiorum
mens est
sicut nauis
sine
gubernatore.

Quantum vero ad corpus, dicere possumus, quòd dupliciter Diabolus potest habitare in homine, sicut etiam dupliciter homines reperiuntur, vel in peccato, vel in gratia existentes. Primo modo, dicere oportet, quia ex quolibet peccato mortali homo seruituti Diaboli addicitur, in quantum Diabolus interdum exterius suggessit peccatū, vel quantum ad sensum, vel quantū ad imaginationem, idè dicitur habitare in affectu hominis, cum ad quemlibet motum tentationis mouetur, sicut nauis in

mari sine gubernatore.

De arre-
ptiis.

Potest etiā Diabolus in homine substantialiter habitare, sicut patet in Arreptiis: Et quia hoc magis pertinet ad rationē pœnæ quàm culpæ, vt patebit, & pœnæ corporales non semper cōsequuntur culpam, sed quandoq; peccantibus, & non peccantibus inferuntur. Idè & in gratia & extra gratiā existentes, secundum altitudinē incomprehensibilem iudiciorū Dei inhabitare substantialiter possunt: & hic modus possidendi, licet nō sit nostræ speculationis, ponitur tamen, ne alicui impossibile videatur, quòd etiam, Dei permissione, homines, à Dæmonibus ad instantiam maleficarum substantialiter interdum inhabitantur.

Possumus ergo dicere, quòd sicut quinq; modis Dæmones per se absque maleficis homines lædere, & possidere possunt, ita & omnibus illis modis ad instantiam maleficarum, cum ex tunc, sicut amplius Deus offenditur, ita & maior faciendi in homines per maleficas Dæmoni permittitur facultas. Et modi perfunctoriè recitando hi sunt, dempto eo quod vexant aliquando in bonis formæ exterioribus: quòd aliquando etiam aliquos in propriis lædunt tantummodò corporibus: aliquando in corporibus simul & in potentiis interioribus. Aliquādo solū tentant intus & extra. Alios vsu rationis ad tempus priuant. Alios velut bestias irracionales reddunt. De singulis dicamus.

Sed prius, quinque causas, propter quas Deus permittit homines possideri, præmittamus, quia ordinē seruare, materia postulat. Nam aliquando quis possidetur pro maiori suo merito. Aliquando pro alieno leui delicto, aliquādo pro suo veniali peccato, aliquando pro graui peccato alieno, aliquando pro magno facinore proprio. Et his omnibus de causis nulli dubium, quin & Deus ad instantiam maleficarum

Quinque
causæ cur
homines
à Dæmo-
nibus ob-
sideantur.

Dæmone
per epi-
stolas &
cilicium
credi.
S. pater o-
rat Deum
vt à Dia-
bolo pos-
sedeatur.

per Dæmones etiam similia interdum permittat : & singula ex scripturis , & non per noua gesta tantum probare expedit, cum semper noua per antiqua roborantur.

Nam de primo patet in Dialogo Seueri, beati Martini charissimi discipuli, vbi fertur quendam Patrem sanctissimæ vitæ tanta dotatum gratia expellendi Dæmones , vt hi nedum verbis propriis fugarentur, sed etiam eiusdem Patris epistolis & cilicio, & cum coram mundo, Pater esset celeberrimus, se tentari sensit vana gloria , cui vitio licet viriliter resisteret, tamen vt humiliaretur amplius , totis præcordiis Deum precabatur , quatenus quinque mensibus à Dæmone possideretur , quod & factum est. Nam eum statim possessum vinculari oportebat , & omnia applicare sibi Dæmoniacis communia. Finito autem quinto mense , prorsus & ab omni vana gloria , & à Dæmone liberatus est. Sed quod hac de causa quis per maleficium alterius posset à Dæmone possideri, sicut factum fuisse non legitur , ita nec ad præsens affirmatur: licet vt præmissum est, incomprehensibilia sint Dei iudicia.

De secundo autem , quod ex alieno leui delicto aliquis possidetur , ponit exemplum beatus Gregorius de beato Eleutherio Abbate , viro simplicissimo, qui cum prope monasterium virginum pernoctaret , & ignorantia ordinauerunt ad suam cellam poni paruulum puerum qui omni nocte vexabatur à Dæmone. Sed eadem nocte Dæmone liberatus est ad patris præsentiam. Hic cum rem didicisset gestam, & puer iam positus esset in monasterio sancti viri, & transactis multis diebus paulò immoderatè lætus de liberatione pueri, ait, ad confratres suos , Diabolus sibi cum illis sororibus iocabatur. Sed vbi ad seruos Dei venit , puerum vexare cœpit. Et per lachrymas & ieiunia san-

Ob super-
biam S.
Eleutheri
alij alius
plectitur.

cti viri , & confratrum difficulter , sed eodem die liberatus fuit. Et quidem vbi ex alieno & leui delicto , quis innocens possidetur , non mirum si propter veniale proprium, aut propter graue alienum peccatum , aut etiam propter proprium facinus , aliqui etiam ad maleficarum instantiam per Dæmones possidentur.

Nam & de proprio veniali peccato patet per Cassianum collatione abbatis Sereni primâ , dicentem de Mose. Moses , inquit, in eremo, cum singularis & incomparabilis vir esset, ob reprehensionem vnius sermonis , quem contra abbatem Macharium disputans , paulò durius protulit , quadam scilicet opinione præuentus , diro confestim traditus est Dæmoni, vt humanas egestiones ori suo ab eo suppletus ingereret. Quod flagellum purgationis gratia Dominus intulisse videtur , ne scilicet in eo vel momentanei delicti macula resideret, patuit ex miraculosa curatione. Nam continuò abbate Machario in oratione submissâ citius nequam spiritus ab eo fugatus abcessit.

Simile videtur huic, quod Gregorius primo Dial. refert de moniali, quæ lactucam comedit, non prius signo crucis se muniens , & per beatum Equitium patrem liberata.

Monialis
non signâs
se cruce
in esu la-
ctucæ à
Diabolo
possidetur

De quatto etiam, videlicet pro alieno graui peccato aliquem possideri , ibidem refert beatus Gregorius de beato Fortunato Episcopo , qui dum Diabolum ab obsessio homine propulisset, serò idem Dæmo in specie peregrini per plateas ciuitatis clamare cœpit : O virum sanctum Fortunatum Episcopum, Ecce de hospitio me peregrinum proiecit, nec vbi quiescam inuenio. Tunc quidam cum vxore sua & filio sedens , peregrinum inuitauit ad suum hospitium, & quærendo causam expulsionis , est gausus super derogatione sancti viri, quam à peregrino fictè audiuit. Exinde au

de autem Diabolus puerum inuasit & prunis iniecit: ac animum eius excussit. Sicque pater miser primum quem recepisset hospitio intellexit.

Et de quinta causa proprii facinoris magni, communiter tam in sacra scriptura, quam in sanctorum passionibus legimus. Nam & sic 1. Regum 15. Saul inobediens Deo possessus est. Quæ omnia (vt diximus) tacta sunt, ne impossibile cuiquam videatur, ne ob facinorum maleficarum, vt aliqui etiam ad earum instantiam possideantur. Super quo vt diuersos modos possidendi intelligere valeamus, quoad secundum rem gestam in medium producamus.

Res gesta
de malefi-
cato ob-
fesso.

Tempore siquidem Pij Papæ secundi, ante iniunctum inquisitionis officium, vnicè duobus Inquisitoribus talis accidit casus. Bohemus quidam de Dacho-
no oppido, filium vnicum & sacerdotem sæcularem ob liberationis gratiam, quia obsessus erat. Romam vsque perduxit. A casu autem dum ego vnus ex Inquisitoribus, hospitium refectionis gratia intrassem, contigit, vt tanquam commensalis idem sacerdos cum patre ad tabulam pariter mecum confederet. Conuenientes autem, & mutuo (vt moris forensium est,) conferentes, idem pater pluries suspirans, & quoddam prosperum iter compleuisset, à Deo omnipotenti optabat: cui ex intimis compatiendo, quænam sui itineris & causa tristitiæ esset, inquirere cœpi. Tunc ille, filio audiente, qui & mihi collateralis in mensa erat, respondit, Hec filium habeo à Dæmone obsessum, quem ob liberationis gratiam magnis laboribus & impensis hucusque perduxì. Et ego, vbi nam filius esset, dum inquirerem, quoddam mihi collateralis esset, indicauit. At ter-
ritus ego paululum, & diligenter ipsum intuens, quoddam cum tanta modestia cibum sumeret, & ad quæque interrogata pie responderet, hæsitare animo cœpi, quoddam obsessus non esset, sed infirmitatis cau-

sa sibi aliquid accidisse obieci. Tunc filius rem gestam per se narrans, & qualiter quantoque tempore obsessus fuisset, indicauit. Mulier, inquit, quædam malefica hanc mihi infirmitatem contulit; rixanti enim contra eam ratione cuiusdam disciplinæ circa regimen curiæ, cum eam durius increpasssem, quia ceruicosæ volûtatis erat, dixit, quoddam paucos dies haberem intendere his quæ mihi contingerent. Sed & Dæmon in me habitans hoc idem refert, quoddam maleficium sub quadam arbore positum sit à malefica, quoddam nisi amoueat, non potero liberari, sed nec arborẽ vult indicare. At ego nec minimam suis dictis fidem adhibuisssem, nisi experientia me protinus edocuisset. Nam interrogatus à me de interuallo temporis, vt præter consuetum modum obsessorum tantæ suæ rationis esset capacitas, respondit: Vsu rationis tantummodò prior, quoddam diuinis aut vacare aut sacra loca visitare voluero: Præcipuè autem Dæmôn ex suis verbis per me prolatis dixit. Quoddam sicut maiorem displicentiam hætenus in sermonibus ad populum sibi fecisset, ita vt nullo modo me prædicare sineret, Gratosus enim ex relatu patris prædicator extitit, & omnibus amabilis. At ego Inquisitor cum de singulis certificare volebam per quindenam & ultra ad varia sanctorum lumina ipsum deducere decreui. Præcipuè autem ad Ecclesiam Sanctæ Prædixis virginis, vbi pars statuæ marmoreæ, cui in sua flagellatione saluator noster alligatus fuerat, & ad locum in quo Petrus Apostolus crucifixus fuerat, in quibus locis horribiles eiulatus, dum exorcizabatur, emittebat iam asserens se velle exire, post paululum verò minimè. Et vt præmissum est, in omnibus moribus mansit sacerdos compositus, & sine omni nota, nisi dum exorcismi incipiebant, & illis finitis, dum stola de collo amouebatur, ex tunc iterum nec

minimum irrationabilem, aut inhonestum motum demonstrabat. Hoc dempto, dum Ecclesiam aliquam pertransendo genua pro salutatione virginis gloriosæ flectebat: tunc Diabolus eius linguam in longum extra os suum emittebat: Et interrogatus, an non ab illo posset continere: respondit, hoc facere minimè valeo: sic enim vitur omnibus membris & organis collo, lingua, pulmone, ad loquendum vel eiulandum, dum ei placet. Audio quidem verba, quæ sic per me & ex membris meis loquitur, sed resistere omninò non valeo, & quando deuotius orationi alicui insistere affecto, acrius me impugnat, linguam emittendo. Et quoniam columna in Ecclesia sancti Petri exemplo Salomonis circumlata existit, per cuius virtutem plures licet à Dæmonibus obfedi, liberantur, eò quòd & Christus prædicando in templo illi se appodiasset, hic tamen occulto Dei iudicio liberari non potuit, alium modum pro sua liberatione sibi disponendo. Licet enim per integrum diem & noctem circa columnam inclusus mansisset, tamen sequenti die, post varios exorcismos super eum perlectos, dum circumstaret populus, & magnus fieret concursus: interrogatus, in qua parte columnæ se Christus appodiasset, tunc dentibus mordendo columnam, locum demonstrabat eiulans. Hic stetit, hic stetit. Vltimatim tamen dixit. Nolo exire. Et cum interrogaretur, qua de causa? respondit, Propter Lombardos: Et interrogatus denudò, cur propter Lombardos egredi nollet. Tunc respondit in Italica lingua, (cum autem infirmus sacerdos illud idioma ignoraret,) dicens: Omnes faciunt sic & sic, nominando pessimum vitium luxuriæ. At sacerdos post hoc me interrogando dixit Pater, quid sibi volunt hæc verba Italica, quæ ex ore meo protuli? cui, cum indicassem, respondit: verba qui-

SColumna
Salomonis
Romæ.

Diabolus
monstrat
locum ubi
Christus
acclin-
auit do-
cendo.

dem auditui, sed intelligere non potui. Et quia, vt rei probauit euentus, hoc dæmonium erat de genere illo, de quo Saluator in Euangelio, Hoc genus dæmoniorum non eiicitur nisi in oratione & ieiunio: Idè quidam venerabilis Episcopus per Turcas, vt fertur, à sede expulsus, piè illi compatiens, per totum quadragesimale tempus in pane & aqua, ieiuniis & orationibus, & exorcismis quotidie insistens, ipsum per Dei gratiam tandem liberauit, & ad propria cum gaudio remisit.

Super quo licet sine miraculo nullus in hac vita possit sufficienter dissecere, quibus & quot modis Dæmon homines possideat, vel etiam lædat: possumus tamen dicere, quod quinque modis, dempto eo quod in rebus fortunæ exterioribus aliquando tamen lædunt. Nam aliqui in propriis tantummodò vexantur corporibus; aliqui in corpore simul, & in potentiis interioribus, aliqui in potentiis tantummodò interioribus ad aliqui castigatione eorū, tempus tantummodò vsu rationis priuantur, aliqui verò velut bestię irrationabiles redduntur. Præfatū sacerdotem quarto modo possessū fuisse declaratur. Nam nec in rebus fortunæ, nec in proprio vexatus corpore fuit, prout cōtigit B. Iob, ubi Deus Dæmonē licet iasse manifestè scriptura super hoc tradit, dicēs ad Satan. Ecce, vniuersa quæ habet in manu tua sunt, tantum in eum ne extendas manum tuam, & hoc in res exteriores, in corpus verò postmodum ait: Ecce in manu tua est: veruntamen animam eius serua, id est, vitam eius ne auferas.

Potest etiam dici, quòd tertio modo, scilicet in potentiis animæ interioribus simul & corpore vexatus fuit, cum dicebat, vt Iob. 2. habetur: Ad Dominum si dicitur, consolabitur me lectulus meus, & releuabor, loquens mecum in strato meo terrebis me per somnia,

Quot modis
Dæmon
possidendo
vexet.

Iob etiam
in animā
à Satan
affligetur.

Quaest. I. Cap. X. Quomodo substantialiter. &c. 143

somnia, & per visiones horrore concuties, Dæmone scilicet procurante, secundum *Lyram* & secundum *Thomam*. Terrebis me per somnia quæ scilicet dormienti apparent, & per visiones, quæ scilicet apparent vigilanti ab usu exteriorum sensuum alienato. Solent enim phantasmata, informata diurnis cogitationibus, esse in terrorem dormientium. Et hæc reprobat in eo ex infirmitate corporis. Vnde sic consolatione vndique seclusa, nil remedij videbatur *Iob* euadendi tot angustias nisi per mortem: horrore inquit concutiens. Quibus modis & maleficas homines lædere per Dæmones nemo dubitat, prout in sequentibus patebit, qualiter per grandines in rebus fortunæ, & in corpora animalium & hominum læsiones inferunt.

Et tertius etiam modus lædendi est in corpore, & in interioribus potentiis, absque priuatione usus rationis. Patet ex earum operationibus, ut *suprà* tactum est, aded mentes hominum ad illicitas affectiones incendunt quod necessariò etiam nocturno tempore ad amasias per longa terrarum spatia currere habent, visco carnalis amoris nimis illaqueati.

Potest adduci & illud quod in *Hasia oppido Marburg*, contigisse dicitur de quodam obsessio etiam sacerdote, dum in exorcismis Dæmon interrogaretur, quanto tempore sacerdotem inhabitasset. Respondisse fertur, septem annis. Et cum exorcista obiiceret: cum vix per tres menses eum vexasti, reliquo tempore vbi eras? Respondit: In corpore suo me occultabam. Et ille, In qua parte corporis, vbi inquirebat, respondit, vt plurimum in capite. Et denudò vbinam fuisset quando diuina celebrasset, & sacramentum sumpisset, requisitus, dixit: Sub lingua eius me occultauit. Et ille miser: qua temeritate ad præsentiam creatoris tui non au-

fugisti, Tunc Dæmon. Nunquid sub ponte se vnquam quis occultare potest, donec de super vir sanctus pertransibit, dummodò gressus non fixerit. Diuina tamè cooperante gratia liberatus fuit, siue verum siue fictitium protulerit cum mendax sit, & pater eius.

Quartus modus applicatur ad præfatum possessum *Romæ* liberatum, sub hac declaratione, quod Dæmon possit illabi corpori, licet non animæ, tum hoc soli Deo sit possibile illa etiam corpori, non tamen infra terminos essentia corporis: hoc inquam declarat terminos essentia corporis.

Hoc inquam declarando habetur modus quo Dæmones substantialiter interdum in homine habitant & ad tempus tantum usu rationis priuant. Et quidem hoc sic declaratur. Nam dicere possumus, quod corpus habet terminos duplicis rationis, scilicet quantitatis & essentia. Vnde quando Angelus quicunque bonus vel malus operatur infra, terminos corporalis quantitatis, & sic illabitur corpori operando circa potentias quantitatuas, sic etiam boni Angeli etiam imaginarias in bonis visiones operantur. Nunquam autem dicuntur illabi essentia corporis qua non possunt illabi vt pars, neque sicut virtus. Non sicut pars, quia alia & alia est essentia vtrobique. Non sicut virtus, quasi dans esse quia suum esse habet pro creationem à Deo. Vnde & ipse solus habet intrinsecam essentia operationem & conseruationem quandiu placitum fuerit suæ pietati conseruando.

Vnde concluditur, quod alia omnes perfectiones seu defectus loquendo de bonis, quoad perfectiones, de malis quoad defectus, quando operantur, si operantur circa corpus & partes eius, vt circa caput illa

Solus
Deus po-
test animæ
illabi.

quomodo
boni &
mali spi-
ritus ani-
mæ illa-
batur aut
circa eam
operetur.

Vbi Dæ-
mon la-
teat, quā-
do Dæmo-
niacis
præbetur
sacramen-
tum.

illabuntur tali corpori super terminos, videlicet quantitatis & quantitativas potentias.

Si verò circa animam, tunc iterum vterque extrinsecè operatur, sed modis diuersis. Et dicuntur operari circa animam, phantasmata illa seu species intellectui representando, & non solum ad iudicium sensus communis & sensum exteriorem. Ex quibus operationibus sequuntur tentationes à malis Angelis & affectiones & cogitationes malæ per indirectum operando versus intellectum. A bonis autem Angelis sequuntur illustrationes phantasmatum ad cognoscendum reuelando ab eis: vnde & talis diuersitas est quod boni Angeli etiam directè possunt imprimere in intellectu phantasmata illustrando. Mali autem neque illustrare dicuntur phantasmata, sed prius obfuscare. Item nec directè imprimere possunt, sed tantummodò indirectè, in quantum intelligentem necesse est phantasmata speculari.

Per hæc tamen etiam Angelus bonus non dicitur illabi animæ, licet eam illuminet: sicut nec dicitur superior Angelus illabi in inferiorem, licet eum illuminet, sed tantummodo extrinsecè operatur, & cooperatur modo, quo dictum est, vnde multò minus malus illabi potest.

Iudicium
de priore
obfesso &
sacerdote.

Et per hunc modum Dæmon sacerdoti corpus in tribus occupauit. Primò, quòd sicut illabi suo corpori potuit infra videlicet terminos corporalis quantitatis, ita caput suum occupauit substantialiter illum inhabitando. Secundò quòd circa animam eius extrinsecè operari potuit, obfuscando intellectum, vt rationis usum perderet. Ita etiam potuit vt sine intermissione, vel etiam interpellanti eum, quoad missionem rationis, vexare. Licet etiam dici potest, quòd ex dono Dei hoc habuerit sacerdos, vt non sine intermissione à Dæ-

mone vexaretur. Tertiò quòd licet omnibus mentibus organis ad loquendum & voces ad formandum priuaretur, semper tamen ad verba, licet non ad sententiam verborum aduertentiam habuit. Qui modus obsistendi plurimum ab aliis obsidendi modis differt, cum communiter obfessi leguntur sine intermissione à Dæmonibus affligi vt patet in *Euangelio*, tam de lunatico, cuius pater dixerat ad Iesum: Domine miserere filio meo, quia lunaticus est, & malè patitur. *Matth. 17.* quàm etiam de muliere illa, quam Satanas alligauerat 18. annis & erat inclinata, nec omnino poterat sursum aspicere. *Luca 13.* quibus etiam modis indubiè Dæmones diuina permissione ad iustitiam maleficarum vexare possunt.

CAPVT XI.

De modo, quo omne genus infirmitatis inferre possunt, & hoc in generali de grauioribus.

Sed & hoc, quòd non sit aliqua infirmitas corporalis, quæ à maleficis (Deo permittente) inferri non possit etiam si ad lepram vel epilepsiam se extendere habeat: Probari potest per hoc propter doctores nullum genus infirmitatis excipitur. Nam diligenter ea quæ superius tacta sunt, tam de virtute Dæmonum, quàm ad malitiam maleficarum considerantur, nullam patitur hoc difficultatem. Nam & Nider, tam in suo *Præceptorio*, quàm etiam *Formicario*, vbi quærit: An malefici possint veraciter suis maleficiis homines lædere.

Et est quæstio absque exceptione alicuius infirmitatis, etiam quantumcumque incurabilis. Et vbi respondet, quòd sic, quærit consequenter, quibus modis, & quibus rebus.

Et

Quest. I. Cap. XI. Quales infirm. in genere, &c. 145

Et quoad primum respondet, vt supra ex prima quæstione primæ partis tractatus patuit. Probatur etiam per Isid. describentem maleficarum operationes 8. *Ety. cap. 9.* Malefici dicuntur ob facinorum magnitudinem, hi enim elementa concutiunt, scilicet opere Dæmonum ad tempestates concitandas, mentes hominum turbant, modis videlicet supra tactis, vsum rationis, vel omnino impediendo, aut grauiter obfuscando. Subdit, & absque vilo veneni hauſtu, violentia tantum carminis animas interimunt, vitam videlicet auferendo.

Probatur etiam per S. Thom. in 2. sent. circa dist. 7. & 8. Et in 4. dist. 34. Et communiter per omnes Theologos ibidem scribentes, quod malefici omnibus modis possunt procurare læsiones in hominibus & eorum rebus, cooperante Dæmone, in quibus Dæmon potest solum lædere vel decipere, videlicet in rebus, fama, corpore, vſu rationis, & in vita: vult dicere, quod in illis, in quibus Dæmon per se absque malefica possit lædere, possit etiam cum malefica: imo ampliori facilitate propter maiorem Diuinæ maiestatis offensionem, vt supra tactum est.

Satan se
transfor-
mat in
Siluanum
Nazarenū
Episcopū.

De rebus namque patet *Iob. 1. & 2.* vt supra patuit. De fama patet in Legenda B. Hieronymi, vt refert Ioan. Andr. in *Hieronymiano*, quod Diabolus se transformauit in formam S. Siluani Episcopi in Nazareth, amatoris Hieronymi. Qui Dæmon primò scēminam nobilem nocte in lecto procare & prouocare cœpit ad luxuriam verbis, & deinde factis sollicitauit ad malum quæ cum clamaret. Dæmon sub specie sancti Episcopi sub lecto scēminæ se abscondit, vbi requisitus & inuentus per luxuriosa verba se mentitus est esse Episcopum Siluanum. In crastinum ergo sanctus vir, disparente Diabolo diffamatus est grauissimè: quæ diffamia

Mall. Malefic. Tom. I.

tandem circa sepulchrum S. Hieronymi fatente Diabolo in obſeſſo corpore purgata est.

De corpore patet in Beato Iob, qui ^{Tob fuit leprosus,} percussus fuit à Dæmone vlcere pessimo, quod exponitur de lepra. Refert etiam Sigisbertus & Vincent. in *spe. histo. lib. 25. c. 37.* quod tēpore Ludouici secundi Imperatoris in parochia Moguntina quidam Dæmon primò sæpè lapides iecit, & quasi malleo ad domos percussit. Et deinde publicè loquendo, furta prodendo, & discordias seminando plures inquietauit: deinde omnes contra vnum irritauit, cuius hospitium vbicunque manebat incendit: & ob illius peccata omnes pati affirmavit. Vnde tandem agros pro hospitio habere oportuit: propter quod cum presbyteri Litanias celebrarent, multos iactibus lapidum Dæmon vsque ad cruentationem læsit, aliquando quieuit, aliquando sæuiit, & per triennium ista continuauit quovſque omnia ædificia ibi incendio consumpta sunt.

Item de nocumento vſus rationis, & vexatione interiorum sensuum, probatur ex professis & arreptitiis per Evangelicas etiam historias. Item de morte, & quod de vita etiam quosdam priuat. Patet *Tobie 6.* de septem viris Saræ virginis occisis, qui propter luxuriosum affectum, & effrenem appetitum in virginem Saram eiusdem non erant digni matrimonio. Quare concluditur, quod sicut per se, ita & amplius per maleficas, in omnibus nihil dempto hominibus nocere possunt.

Verum vbi quæritur, an huiusmodi læsiones sint potius Dæmonibus, aut maleficis imputandæ: Respondetur, quod sicut propria & immediata actione Dæmones operantur, infirmitates immittendo, ita & ipsis principaliter sunt imputandæ; sed quia in contentum & offensam creatoris simul & in perditionem animarum quærunt huius-

An læsiones Satanae, vel maleficis ministris eius sint adscribendæ.

T modi

modi per maleficas exercere, scientes quòd per talem modum: sicut Deus amplius irritauit, ita & amplius permittit eis potestatem læuendi. Quia & de facto innumera maleficia perpetrantur, quæ non permitterentur Diabolo inferre hominibus, si per se solùm affectaret homines lædere quæ tamen permittuntur, iusto & occulto Dei iudicio per maleficas propter earum perfidiam & Catholicæ fidei abnegationem.

Scopis
aquam
spargere
excitat
pluuiam.

Vnde & eis iusto iudicio talia imputantur secundariò, quantumcunque Diabolus sit actor principalis. Scopa ergo, quam mulier intingit aquæ ut pluât & sursum in aërem aquam spargendo, licet in se non causet pluuiam, nec posset mulier inde reprehendi, quia tamen ex pacto cum Dæmone inito, ubi iam ut malefica talia facit, licet Dæmon sit qui pluuiam causat ipsa tamen merito inculpauit, eò quòd mala fide & opere Diabolo seruit, eius obsequiis se tradendo.

Per ima-
ginem in
aqua vel
plumbo
aliquem
lædere.

Sic etiam quando imaginem ceream, vel simile ad maleficiandum aliquem maleficus facit: vel quando maleficio alicuius in aqua vel plumbo imago apparet, quicquid molestiæ infertur tali imagini, cum tale experitur fieri imaginato, id est, homini maleficiato, puta punctura vel alia læsura quacumque licet læsio realiter inferatur imagini per maleficam vel alium hominem, & inuisibiliter Dæmon maleficiatum hominem eodem modo lædit, meritò tamen maleficæ impuratur: quia sine ea Deus nunquam læsionem inferre Diabolo permitteret, nec Diabolus per se lædere ipsum attentasset.

Quomodo
Dæmones
famam ho-
minum
lædant.

Sed quia dictum est de fama, in qua Dæmones per se homines lædere possunt, absque maleficarum cooperatione: posset in dubium verti, an etiam Dæmones per se possent honestas mulieres infamare, ut tanquam maleficæ reputarentur, cum in earum effigie ad

maleficiandum aliquem apparerent, unde cõtingeret talem innocentem infamari.

Responsio: aliqua sunt præmittenda. Primò, quia dictum est, Dæmonem nihil posse efficere absque Diuina permissione, ut in 1. part. operis, circa ultimam questionem patuit: etiam tactum est, quòd non est tanta permissio super iustos, & in charitate existentes, sicut super peccatores, in quos utique sicut maiorem habent potestatem, iuxta illud: Cum fortis armatus, &c. ita utique plura permittuntur à Deo in eorum afflictionem quàm super iustos. Demum licet iustos in rebus exterioribus, ut fama & sanitate corporis, lædere possunt, Deo permittente, quia tamen sciunt hoc eis cedere in augmentum meritorium, idè minus eos lædere affectant.

Ex quibus dici potest, quod in hac difficultate respectus potest haberi ad diuersa. Primò, ad diuinam permissionem. Secundò, ad hominem, qui censetur honestus, cum tales non semper sunt in charitate existentes, sicut sunt sub honeste reputati. Tertiò ad facinus, in quo innocens debet infamari: quia illud ex sua radice cuncta flagitia mundi excedit. Ideo dicendum, licet ex Diuina permissione quicquid innocens, siue in gratia constitutus, siue lædi non possit in rebus fortunæ & familia: habendo tamen respectum ad ipsum facinus & gravitatem criminis, (cum malefici sic nuncupantur ob facinorum magnitudinem iuxta Isid. sæpè allegatum) dici potest, quòd hoc ut aliquis innocens prædicto modo à Dæmone infametur, fieri non est benè possibile, iterum multis respectibus.

Nem in-
noce
infami-
tur.

Primò, quia cum infamare in vitiis, quæ absque peccato expresso vel tacito inito cum Dæmone perpetrantur, ut sunt furta, latrocinia, & actus carnales. Aliud sit ab infamia super vitia, quæ nullo modo possunt homini imputari, aut ab eo perpetrari, nisi super actum expressum

expressum cum Dæmone inito: qualia sunt opera maleficarum: quæ nisi virtute Dæmonum à maleficis perpetrantur, vt vbi homines, iumenta, aut terræ fruges maleficiantur, vnde & eis aliter imputari non possunt. Ideò licet Dæmon possit hominem de aliis vitiis infamare, de tali tamen vitio infamare, quod sine eo non potest perpetrari, non videtur benè possibile.

Canonica
purgat.o.

Præterea hucusque nunquam actum est, nec repertum, vt aliquis innocēs sit per Dæmonem taliter infamatus & sic propter talem infamiam morti fuisset adiudicatus. Imò vbi tantummodò infamia laborat, talis nulla poena punitur, nisi quod Canonica purgatio sibi indicitur, vt in 3. p. operis circa secundum modum sententiandi maleficas patebit.

Et licet ibi cõtineatur, quòd in casu, dū in purgatione deficeret, pro reo esset habendus, adhuc tamen adiuratio sibi indiceretur antequam vltius super poenam relapsis debitam procederetur. Sed quia circa contingentia laboramus, quæ actu nunquam fuerunt perpetrata, nulli dubium quin & in posterum Diuina permissio fieri non permittat.

Præterea & à fortiori, propter angelicam custodiam, quæ non permittit infantes in aliis criminibus minoribus infamari, vt in latrocinis & huiusmodi, minus permittet, imò fortius suæ custodiæ deputatum ab infamia talium flagitiorum præseruabit.

Nec valet, si quis acta per S. Germanum obiceret, quando Dæmones in assumptis corporibus, & ad mensam con-sedentibus alias mulieres viris suis con-dormientibus, repræsentabant, hospitem illudentes, quasi illæ mulieres in propriis corporibus semper edentes & bibentes aduentarent, de qua etiam *suprà* mentio habita est. Quia nec ibi illæ mulieres excusantur, quasi innocentes omninò, sed quòd talia mulieribus sæpè accidunt: quod iuxta cap. 26.

q. 2. *Episcopi* notatur. Vbi reprehenduntur tales, quòd dum in imaginaria solummodo illusione transferantur, putant se veraciter & corporaliter transferri, licet (vt *suprà* tactum est) etiam interdum corporaliter à Dæmonibus vehuntur.

Sed quod corporales infirmitates alias omnes, nulla dempta, Diuina permissio-ne inferre possunt, de illo est præsens speculatio. Concludendo ex prænotatis, quòd sic: cū nulla sit à Doctõribus exceptio, cui & ratione assentire oportet: cū aliàs Dæmones sua naturali virtute cuncta corporalia excedunt, vt sæpè tactū est. Acta denique & gesta per nos reperta hæc affirmant. Nam licet maior difficultas fortassis circa lepram aut epilepsiam oriri possit, an videlicet talia inferre possent, eò quòd huiusmodi tantummodò ex diuturnis præuiis interiorum dispositionibus & defectibus soleant oriri, nihilominus per maleficia interdum esse illata repertum est. Nam in Diocesi Basiliensi in confinibus partium Lotharingæ Alsatiæ, cū quidam honestus laborator quædam verba data contra rixosam quandam mulierem protulisset, illa indignata minas adiecit quòd in breui se de eo vindicare vellet. Et ille licet parui pendisset, eadem tamen nocte sibi pustulam collo accreuisse sensit, fricando tamen paululum & tangens totam faciē inflatā & tunc factā cum collo persensit, in tantum vt horribilis specie lepræ etiam per totam appareret corpus, qui non distulit, sed quanto citius amicis & consulibus accersitis, rem gestam super comminatoria verba mulieris narrauit, & quòd sic mori ea fide & suspicione vellet, quod illa sibi arte magica eadem malefica intulisset. Quid plura? mulier capitur, quæstionibus exponitur, & crimen fatetur. At Iudex de modo & causa diligentius inquirens, respondit: Cū me verbis opprobriis

Lepram
epilepsiam
à maleficis
inter-

Diabolus
plus mali
perpetrat
quàm ma-
leficæ iu-
beant.

homo ille aggressus fuisset, ego ita suc-
censa, cum ad domum venissem, mali-
gnus spiritus causam tristitiæ meæ in-
quirere cœpit, cui cum singula enarra-
sem, & ut me vindicare possem eidem
insinuando instarem. Ille inquisiuit, di-
cens: Quid ergo vis, ut ei faciam? At
ego respondi: Vellem ut inflatam fa-
ciem semper retineret: & sic ille ab-
scessit, & illam infirmitatē vltra quàm
petij homini intulit: ego enim quoddam
tali lepra eum percuteret, minimè spe-
rasset unde & incinerata fuit.

In diœcesi denique Constantiensi,
inter Brisiacū & Irenburg leprosa quæ-
dam mulier multis referre solebat, nisi
debitum vniuersæ carnis iam ab annis
duobus persoluerit, quod simili de cau-
sa controuersiæ, quæ inter ipsam &
quandam aliam mulierem mota fuisset,
cum de nocte domū egressa ante ostiū
quid operis agere tentasset, ventus
quidam calidus à domo alterius mulie-
ris, quæ ex opposito domus suæ fuerat,
eius faciem repente insufflauit, unde &
subito in lepram quam gestabat se in-
cidisse asseruit.

Sufflando
in faciem
malefica
leprâ li-
torem
insecit.

In diœcesi denique eadem & terri-
torio Nigræ syluæ, malefica dum per
licetorem super struem lignorum pro
incendio sibi parato à terra eleuaretur;
dixit: Dabo tibi mercedem: & sic in-
sufflando in eius vultum, statim lepra
horribili per totum corpus percussus,
paucis ex post superuixit diebus. Hor-
renda eius facinora breuitatis causa ob-
mittuntur: sicut & alia quasi innumera,
super hæc recitari possent. Epilepsiam

Oua cum
mortuis
tumulata.

namque sen caducum morbum certis
influxisse per ova cum mortuorum cor-
poribus subumulata, præcipuè ex ea-
rum secta ex inhumatis, cum aliis ea-
rum cæremoniis, quæ recitanda non
sunt: vbi in potu, vel cibo, alicui præ-
buerunt, sæpius à nobis repertum est.

CAPVT XII.

*Super modum, quo alias consimiles infir-
mitates in speciali hominibus
inferre solent.*

ALias denique infirmitates infli-
xisse, ut cæcitatem, vel acutissimos
dolores & torsiones in corporibus ho-
minum, quis enumerare potest? Tamen
ex his, quæ oculis nostris perspeximus,
& quæ vni ex Inquisitoribus inno-
tuerunt, aliqua in medium produ-
camus.

Eo in tempore, quo in oppido *Isburg* Res gesta
inquisitio super Maleficas fieret, hic
inter alios deductus fuit casus. Nam
honestæ quædam persona, & vni ex fa-
miliaribus Archiducis matrimonio co-
pulata in præsentia notarij, &c. secun-
dum formam iuris deposuit: & cum
tempore suæ virginitatis cuidam ex ci-
uibus famularetur, accidit ut vxor il-
lius graui dolore capitis langueret, pro
cuius curatione cum quædam mulier
accessisset, & suis carminibus & cer-
tis practicis mitigare dolorem haberet:
Ego, inquit, eius practicam diligenter
observabam, perspexique quod con-
tra naturam aquæ fusæ in scutellam
quandam, ipsa aqua in ollam aliam as-
cendisset, cum aliis cæremoniis quæ
recitare opus non est, consideransque
quod ex illis dolor capitis in domina
non mitigaretur, aliquantulum indignata,
hæc verba ad Maleficam protuli: Nes-
cio quid agitis, vos non facitis nisi su-
perstitiosa, & hoc propter commodum
vestrum. Tunc malefica statim sub-
iunxit, an sim superstitiosa vel non,
tertia die tu senties: quod rei probauit
euentus. Nam tertia die manè me se-
dente, & fufum apprehendente, tantus
dolor subito corpus meum inuasit, Pri-
mò in interioribus ut non esset pars
corpo

corporis, in qua non punctiones horribiles sentirem: Secundò non aliter mihi videbatur, nisi quòd continuè igniti carbones capiti meo superfunderentur: Tertiò in cute corporis, à vertice vsque ad plantas pedum, non fuisset spatium ad punctum acus, vbi non fuisset pustula alba sanie repleta, sicque in his doloribus eiulando, & tantummodò mortem optando vsque ad diem quartum restiti. Tandem maritus dominae meae, vt stabulum quoddam intrarem mihi iniunxit. At ego paulatim incedendo, eo præcedente, dum ante ostium stabuli eramus, Ecce, inquit ad me, pecia panni albi super ostium stabuli. At ego: Video. Tunc ille: Quantum potes, remoue, quia fortè melius habebis. Tunc ego quantum potui vno brachio me ad ostium tenente, cum altero peciam apprehendi. Aperias, inquit dominus) & considera diligenter ibi reposita. Tunc vbi peciam solui, plura ibidem inclusa reperi, præcipuè autem grana quædam alba, ad modum quo pustulæ inerant corpori meo, semina quoque & legumina quorum similia nec edere poteram aut intueri cum ossibus serpentum, & aliorum animalium intuita sum. Et sic stupefacta, dum inquirerem à domino, quidnam agendum foret, vt in ignem cuncta proiicerem iniunxit. Proieci. Et ecce subito non post horæ spacium, aut quartale, sed in momento, vt in ignem res illæ fuerant proiectæ, omnem sanitatem pristinam recuperaui. Et quia plura contra uxorem illius cui famulabatur fuerunt deposita, per, quæ suspecta non tam leuiter quàm & vehementer fuit habita, & præcipuè propter magnam familiaritatem cum maleficis habitam. Vnde præsumitur, quòd conscia de maleficio reposito, hoc viro indicauit, & deinceps modo præmissò, publicatum, sanitatem ancilla recuperauit.

Insuper aliud maleficium cuiusdam

personæ, etiam mulieris, illatum in eodem oppido referre in detestationem tanti criminis expedit. Mulier quædam maritata, & honesta accessit, & iuxta iaris formam, vt suprà disposuit. Retrò domum, inquit, habeo viridarium (est & illi ortus contiguus vicinae meae.) Vnde cum quadam die transitum fieri ex horto vicinae ad viridarium meum, non absque damno perspexissem, stans in ostio viridarij, & apud me ipsam còquerendo, & querulando, tam de transitu quàm & de dāno, vicina subito superuenit, & an suspectam haberem, inquisiuit. At ego territa propter malam eius famam, nil aliud nisi hæc verba protuli. Gressus in graminibus damna demonstrant. Tunc illa indignata, quia ad eius fortassis beneplacitum me litigiosis verbis cum ea implicare volebam, abscessit cum murmure, & verba quæ protulit licet audirem, tamen intelligi non potui. Post paucos verò dies ingens infirmitas mihi accidit cum doloribus ventris & acutissimis torsionibus à latere sinistro versus dextrum & viceuersa, quasi duo gladij aut cultri essent pectori infixi, & sic die noctuq; clamoribus omnes vicinos alios inquietauit: & confluentibus hinc inde pro consolatione, accidit vt lutifigulus, præfatam vicinam & maleficam adulterino flagitio habens in amasiam, simili modo visitationis gratia accedens, & infirmitati meae compatiens, post verba consolatoria abcessit. Sequenti tamen die festinè rediit, & inter alia consolatoria subiunxit: Experimentum

quomodo
probetur
an aliqua
sit maleficiata.

capiam, an ex maleficio ex vobis infirmitas acciderit, quòd si sic repertum fuerit, sanitatem vobis recuperabo. Accepto ergo plumbo liquefacto, & me in lecto decumbente, plumbum in scutellam aqua plenam supra corpus meum appodiado infudit, & vbi quædam imago & figuræ diuersarum rerum ex plumbò congelato apparuissent: Ecce in-

quit, ex maleficio, hæc vobis contigit infirmitas. Et super limen ostij domus vna pars instrumentorum maleficij continetur. Accedamus ergo & illis amotis melius sentietis. Sicque maritus meus cum eo pariter ad tollendum maleficium accedunt: & lutifigulus limen eleuans, marito iniunxit, vt manum in foueam, quæ apparuerat, mitteret: & quæcunque inueniret, extraheret: quod & fecit: Nam primò imaginem quandam ceream in longitudine vnus palmæ, vndique perforatam, habentem duos acus ex aduerso per latera, ad modum quo ipsa punctiones à sinistro latere, vsque ad dextrum, & è conuerso persenserat extraxit. Demùm pecias panniculorum diuersas ac plurimas, tam in granis, quàm in seminibus, & ossibus continentes, sicque illis in ignem proiectis, ego quidem conualui, sed non ex toto. Nam licet torturæ & punctiones cessassent, appetitûsque comedandi rediisset ex integro, tamen pristinæ sanitati vsque in præsens minimè sum restituta. Vnde hoc, quòd pristina sanitas non rediret, Respondit: Sunt & alia instrumenta alibi abscondita, quæ inuenire non valeo. Et qualiter tunc prima instrumenta reposita agnouisset, dum inquirerem. Respondit; ex amore quo amicus amico reuelare solet, hæc cognoui: vnde dum alteram procabat, & mihi vicinam agnoui, idèd argumentum super eam cœpi suspitionis: hæc ægrota recitabat.

Sed si singula, quæ in illo duntaxat oppido reperta sunt, recitare vellem, liber vtique foret conficiendus. Quanti enim cæci, claudi, aridi, & diuersis ireriti infirmitatibus, iuxta formam iuris, ex vehementi suspitione super maleficas eis huiusmodi infirmitates, in genere vel in specie prædicentes, & quòd talia in breui sentire haberent, vel ad dies vitæ, vel ad mortem statim percipiendam. Et quòd secundum eorum

dicta & ausfamenta cuncta accidissent, vel ad specificatam infirmitatem, vel ad mortem aliorum. Quia enim terra illa vasallis & armigeris abundat, & otia dant vitia: vbi interdum mulieres ^{Nobiles} procabant, dum illas procatas abiice- ^{Tirolen-} re, & alias honestas matrimonio sibi ^{ses} taxat. copulare disposuerunt, raro sine vincta super maleficium inferendum, aut viro aut vxori, dum se spretas cernebant: thoros coniugalis perseuerabat, non autem viris tantum quantum mulieribus: eò vt piè æstimari potest illis interemptis, aut arefactis, priores amasias procare haberent.

Nam & cocus quidam Archiducis, dum iuenculam honestam & alienigenam duxisset, malefica eius amasia in publica via aliis honestis personis audientibus, iuenculæ maleficium & mortem prædixit, extensa manu dicens. Non diù de tuo marito gaudebis. Statimque sequenti die lecto decubuit, & post paucos dies debitum vniuersæ carnis persoluit, in extremis contestando. En sic morior, quòd illa suis maleficiis, Deo permittente, me interemit, & vtique pro meliori Deo sibi alias nuptias in celo disponente.

Sic denique per maleficia miles quidam, vt publica fama testatur, interemptus fuit, sic & alij plures, quos recitare omitto.

Inter quos & domicellus quidam, dum ad nutum amasiæ secum pernoctare volebat, & per famulum suum, quòd ea nocte secum certis negotiis præpeditus, pernoctare non posset, ei indicasset. Illa indignata famulo iniunxit. Dicas domicello, non diu me vexabit: sicque & sequenti die infirmatus, post paucos dies sepultus.

Sunt & tales maleficæ quæ Iudices ^{Oculi} solo aspectu & oculorum intuitu maleficarum Iudices ^{eorum} molestiam eis inferre publicè se irumpunt. ^{crimi} stantes: sed vt quibuscunque pro

criminalibus causis detentis , & gravissimis tormentis pro dicenda veritate expositis , taciturnitatem inferre sciunt , quòd nunquam eorum facinorosa detegere poterunt.

Sunt & quæ imaginem crucifixi flagellis & cultris impingendo , ob maleficia perpetranda , cum turpissimis verbis , contra gloriosissimæ virginis Mariæ puritatem , & nostri Salvatoris ex eius intemerato utero natiuitatem dehonestauerunt : Verba illa , & singulos actus recitare non expedit , cum nimis sint piorum aurium offensiuæ in scriptis tamen redacta & reposita sunt : prout baptizata quædam Iudæa & alias iuenculas induxerat , quarum vna Vvalburgis nomine eodem anno in extremis posita , dum à circumstantibus ad confessionem peccaminum hortaretur exclamauit : Corpus & animam tradidi Diabolo , nec spes mihi adest veniæ , & sic defuncta.

Singula hæc non ad ignominiam , sed ad laudem & gloriam illustrissimi Archiducis conscripta sunt , cum reuera uti Catholicus princeps & præcipuus zelator in exterminium earum cum assistentia reuerendissimi Ordinarij Brixienfis , non mediocriter laborauit . Recitata autem potius in detestationem & odium tanti criminis , ut quæ iniurias hominum vlcersci non desistunt : quomodo iniurias creatoris & fidei contumelias , etiam non habendo ad temporalia damna respectum , sufferre possunt . Omnium enim eorum hoc præcipuum fundamentum fidei videlicet abnegatio existit.

CAPVT XIII.

*Super modum , quo obstetrices malefica
maiora damna inferunt , dum infantes
aut interimunt , aut Damonibus
execrando offerunt.*

Nec prætereundum est de nocu-
mentis à maleficis obstetricibus
pueris illatis . Et primò , quomodo in-
terimunt . Secundò , quomodo Dæmo-
nibus offerendo execrant . In diocesi
namque Argentinensi & oppido Za-
bernio mulier quædam honesta , ac bea-
tissimæ virginis Mariæ plurimum deuota , hunc calum referre sibi accidisse , sin-
gulis eius hospitium quod publicè te-
net , nigram habens Aquilam pro inter-
signo , frequentantibus commemorat .
A viro , inquit , legitimo , sed iam de-
functo imprægnata , ubi dies parien-
di appropinquarent , mulier quædam
obstetrix , ut ipsam ad obstetricandum
puerum acceptarem , importunè instabat .
At ego conscia de eius infamia ,
licet aliam mihi assumere decreuissem ,
verbis tamen pacificis , quasi suis an-
nuere vellem petitionibus , me simula-
bam . Adueniente autem tempore partus ,
cum aliam obstetricem conduxissem ,
illa prior indignata , quadam nocte ca-
meram meam , euolutis vix octo die-
bus , cum duobus alijs mulieribus in-
greditur , & lecto appropinquantibus , in
quo iacebam , cum maritum meum , qui
in altera dormiebat camera vocare vo-
luissem , singulis membris , & lingua
ita remansi viribus destituta , quòd dem-
pto visu cum auditu , nec perdicam mo-
uere potuissem . In medio ergo illa-
rum duarum stans malefica , hæc ver-
ba protulit : Ecce , hæc pessima mulie-
rum , quia in obstetricem me recipere
noluit , impunè non transibit . Et cum
aliæ duæ à latere stantes , pro ea sup-
plicarent , dicentes : tamen nunquam

Res gesta
rationalis
Alsatias.

Protesta-
tio autho-
ri s.

alicui

alicui ex nostris nocuit: malefica subiunxit: Hanc mihi quia displicentiam fecit, suis intestinis aliqua immittere volo, sic tamen, quodd infra dimidium annum nullos propter vos dolores sentiret, sed illo euoluto satis cruciabitur: accessit ergo & ventrem cum manu tetigit, mihi que videbatur quasi intestinis extractis, certas res, quas tamen videre non potui, intromittere. Illis ego abeuntibus, cum vires ad clamandum recuperassem maritum quam ocus vocavi, & rem gestam denudaui. Cum autem ille causam puerperio assignare vellet, dicens: Vos puerperæ plurimis illusionibus & phantasiis laboratis: nec quoquomodo dictis meis fidem adhibere volebat, adiunxi: Ecce spatium pro anno dimidio mihi donauit, quo elapso, si nulli cruciatus superuenient, dictis tuis fidem adhibebo. Consimilia denique verba filio clerico, qui & pro tunc Archidiaconus ruralis erat, protulit, cum & ipse visitationis gratia illo die eam frequentasset. Quid plura? sex mensibus ad punctum euolutis, internorum viscerum tortura subito ipsam tam dira inuasit, vt nec diebus, nec noctibus, à clamoribus omnes inquietando abstinere potuisset. Et quia (vt præmissum est deuotissima virgini & reginæ misericordiæ extitit: in pane & aqua, singulis Sabbatinis diebus ieiunando, & idè & per ipsius suffragia credidit se liberari. Vnde & quadam die, vbi opus naturæ perficere volebat tunc omnis illa immunditia à corpore prorupit: & aduocans maritum cum filio, dixit: Suntne res istæ phantasticæ? nonne dixi, post dimidij anni spatium veritas cognoscetur? Aut quis vidit vnquam spinas, ossa, simul etiam ligname comedisse? Erant enim spinæ rosarum, in longitudine vnus palmæ, cum aliis variis innumeris rebus immixtæ.

Malefica
figūt acus
in capita
infantum.

Insuper (vt in prima parte operis) ex

illius famulæ reductæ ad præsentiam in Brisiaco confessione patuit, maiora damna fidei circa hanc hæresim maleficarum ab obstetricibus inferri, quod etiam quarundam confessione, quæ postmodum incineratæ fuerunt, luce clarius demonstrauit.

Nam in diocesi Basiliensi, & oppido *Damm*, quadam incinerata fassa fuerat, vltra quadraginta pueros necasse, per modum talem, vt quando ex vtero egrediebatur, acum capitibus eorum per verticem vsque in cerebrum infingeret.

Altera denique in diocesi Argentinensi, pueros absque numero, puta quia de numero non constabat, se interemisse fassa fuerat: taliter autem fuit deprehensa. Nam vbi ex vno oppido in aliud, causa obstetricandi mulierem quandam vocata fuisset, officio suo completo, dum ad propria redire volebat, vbi portam oppidi exiit, casu brachium pueri recenter nati ex linteo, quo præincta erat, cui & inuolutum brachium fuerat, ad terram cecidit, quo viso ab eis qui infra portam sedebant, dum illa præterisset, leuatam è terra, vt putabant, peciam carnis, cautius intuebantur, & cum non petiam carnis, sed brachium pueri per articulos membrorum agnouissent, consilio cū præsentibus habito, & inuento, quodd infans ante baptismum decesserat, brachioque careret, malefica capitur, quæstionibus exponitur, & crimen detegitur, sicque, vt prædictum est, absque eius numero, se infantes interemisse cognouit.

Malefica
obstetrix
brachia
natis in-
fantibus
aufert.

Qua autem de causa utique præsumendum quod ad instantiam malignorum spirituum etiam eis interdum inuitis talia facere coguntur. Nouit enim Diabolus, quodd ab introitu regni cælestis, propter pœnam damni, aut originale peccatum tales pueri sequestrantur. Vnde etiam diutius finale iudicium protrahitur,

Infantes
non bap-
tizati se-
questran-
tur à re-
gno cœ-
lorum.

protrahitur, sub quo æternis cruciatibus deputabuntur, cum eo tardius numerus electorum completur, quo completo mundus consummabitur: & ut in præmissis tactum est, suasu Dæmoniorum ex huiusmodi membris vnguenta, earum vñibus accommoda, conficere habent.

Vnguenta
ex carni-
bus in-
fantum.

Sed & hoc horrendum facinus silentio prætereundum in detestationem tanti criminis non est. Nam ubi infantes non interimunt, tamen illos Dæmonibus execrando per hunc modum offerunt. Nato enim infante obstetrix, ubi puerpera malefica per se non existit, tunc quasi quid operis pro infantis refocillatione actura, ipsum extra cameram deportat, & sursum eleuans principi Dæmoniorum, scilicet, Luciferi & omnibus Dæmonibus immolat: & hoc in loco coquinæ super ignem.

Malefica
infantes
offerunt
Diabolo.

Et (ut quidam retulit) cum perpenderit uxorem suam tempore partus, præter consuetum modum puerperarum nullam ad se ingredi mulierem permetteret, nisi duntaxat filiam propriam, quæ obstetricandi officium gerebat, causam huiusmodi experiri volens, latenter se illo in tempore in domo occultabat. Vnde & ordinem sacrilegij, & Diabolice immolationis, modo prædicto perpendit: cum eo quoddam, ut sibi videbatur, per appendiculi instrumentum, in quo ollæ suspenduntur, infans non fultus humano auxilio, sed Dæmonum, sursum vehebatur. Vnde mente consternatus, cum & horrenda verba per Dæmonum inuocationem, & alios ritus nefandissimos persensisset, subito ut infans baptizaretur acrius institit & cum ad aliam villam, in qua parochialis erat Ecclesia, deferendus esset, & per pontem super flumen quoddam pertransire haberent, ille enaginato gladio super filiam, quæ infantem gerebat, irruit, dicens, aliis duobus sibi

Mall. Malef. Tom. I.

adiunctis audientibus: Nolo ut infantem per pontem deferas, quia aut per se pontem gradietur, aut tu in flumine submergeris. Quia perterrita, cum aliis quæ aderant mulieribus, & anne compos esset rationis inquirentes, (res enim gesta cunctos alios latebat, demptis duobus viris sibi coniunctis.) Tunc ille: Pessima mulierum, arte tua magica scandere pendiculum infantem fecisti, fac & iam, ut nullo deferente pontem pertranseat, aut in flumine te submergam. Sicque coacta, puerum super pontem posuit: & arte sua Dæmonem inuocans, subito ex altera parte pontis infans cernitur. Baptizato ergo puero, & ad propria rediens cum iam per testes filiam de maleficio conuincere poterat, prout plurimum facinus oblationis minimè probare potuisset, eò quoddam ipse vnicus illi sacrilego ritui interfuisset, apud Indicem post tempus purgationis, filiam cum matre accusat, & pariter incinerantur, & facinus de sacrilega oblatione, quod per obstetrices fieri solet, detegitur.

Sed hic dubium oritur: Quid ne operis aut efficaciam talis sacrilega oblatio in huiusmodi pueris efficere valeat. Ad quod dici potest, quoddam sicut triplici ex causa Dæmones efficiunt, ita & ad tria nefandissima hæc eis deferuiunt. Nam primò ex superbia eorum, quæ quia semper ascendit, iuxta illud, Superbia eorum qui te oderunt, ascendit; semper quærunt quantum possunt, diuinis, rebus & ceremoniis se conformare, ut sic sub specie boni apparentis facilius decipiant. Sic enim & virgines, pueros, mares vel foeminas expetunt à magis, ubi in speculis vel vnguibus maleficorum furta sublata, vel alia occulta habent manifestare, licet per corruptos idem ostendere valerent, sed tamen ut fingat, se falsè castitatem amare, quam tamen odit. Cum

Cur ma-
lefica of-
ferant in-
fantes
Diabolo.

V castissimi

Cur Satan castissimam virginem summè odit, eò quòd caput eius contrinit. *Gen. 3.* Vnde sic animas maleficorum & eius credentium per infidelitatis vitium, sub specie virtutis decipiunt. Tertiò, vt ipsa perfidia maleficarum amplius in sui augmentum crescat, dum à cunabulis sibi dicatas maleficas seruant.

Ex his efficit hæc sacrilega oblatio tria in puero. Primò, quòd sicut exterior oblatio fit in rebus sensibilibus Deo, puta in vino, pane, terræ frugibus, & hoc in signum debitæ subiectionis & honoris, iuxta illud *Ecol. 25.* Non apparebis in conspectu Domini Dei tui vacuus. Quæ etiam res aliis postmodum profanis vsibus nullo modo applicari debent, nec possunt. Vnde & 10. q. 1. Damasc. Papa dicit, oblationes quæ intra Ecclesiam offeruntur, sacerdotibus tantummodò pertinere, sic tamen, vt non solum eas in suos vsus conuertant, sed vt fideliter dispensent, partim ad ea, quæ ad cultum diuinum pertinent, & partim etiam in vsus pauperum conuertant. Ita & talem puerum Diabolo in signum subiectionis & honoris oblatum, Diuinis vsibus applicari, dignæ & fructuosæ subiectionis causam, pro se quàm pro aliis, quomodo est possibile hoc à Catholicis fieri.

Quomodo
liberi
portent
peccata
parentū.

Quis enim dicere potest, materna scelera seu aliena peccata, quoad punitionem, non redundare in filios. Fortassis ille qui dictum propheticum attendit: Filius non portabit iniquitatem patris. Sed quòd de illo passu. *Gen. 20.* Ego Dominus zelotes, visitans peccata patrum in filios, vsque in tertiam & quartam generationem? Est enim hæc vtriusque sententia, vt prima intelligatur de pœna spiritali in iudicio poli sue Dei, & non in iudicio fori. Et est pœna, quæ principaliter tangit animam, siue sit pœna damni, vt priuatio gloriæ, siue pœna sensus,

id est, crucificationis ignis infernalis. His enim pœnis nunquam punitur aliquis sine culpa propria, vel contracta, quantum ad originale, vel commissio quantum ad actuale peccatum.

Secunda verò auctoritas, quia intelligitur de imitatoribus paternorum scelerum, vt Gratianus exponit 1. q. 4. §. *quibus.* Vbi etiam dat alias expositiones, idèd aliis pœnis quibuscunque in iudicio Dei punitur quis, non solum pro culpa sua commissæ, vel committenda, vt scilicet euitetur, sed etiam pro culpa alterius.

Nec valet si dicatur, quòd tunc punitur sine causa, & sine culpa, quæ debet esse causa pœnæ. Quia iuxta regulam iuris sine culpa nisi subsit causa, non aliquis puniendus. Vnde & dicere possumus, semper quòd superest causa etiam iustissima, licet nobis ignota. 24. q. 4. Augustinus. Et si super actionem facti profunditatem iudiciorum Dei penetrare non possumus verumtamen verum scimus esse, quod dixit, & iustum esse quod fecit.

Et tamen distinctio in pueris oblati eò, quòd loquendo de innocentibus, quia non per matres maleficas, sed per obstetrices Dæmonibus offeruntur, & rapiuntur occultè, vt dictum est suprâ ab amplexibus & vtero honestæ matris, quòd tales innocentes non adeò deseruntur, vt imitatores efficiantur tantorum scelerum, sed imitatores paternarum virtutum, hoc piè credendum est.

Secundum quod efficit hæc sacrilega oblatio est, quòd sicut in oblatione, qua homo seipsum Deo offert in sacrificium, recognoscit Deum suum principium & finem: quod quidem sacrificium dignius omnibus sacrificiis aliis exterioribus ab eo impensis, iuxta illud: Sacrificium in Deo spiritus contritulus, &c. Et hoc quoad principium creationis & finem glorificationis.

Quæst. I. Cap. XIII. Malefic. damna in pueros. 155

nis. Ita & ipsa malefica puerum offe-
rens Diabolo, eius animam & corpus,
tanquam suo principio & fini damna-
tionis æternæ commendat, unde & non
nisi miraculosè à solutione tanti debiti
liberari poterit.

Solet & quædam historia, imò &
plures recitari, de pueris ex materno
vtero Dæmonibus improuisè, ex aliqua
passione, & commotione mentis à ma-
tribus oblati, & qualiter cum maxima
difficultate in adulta ætate à Dæ-
monum iurisdictione, quam Diuina
permissione sibi usurpauit, liberari po-
terunt, de quibus liber exemplorum
beatissimæ virginis Mariæ refertus no-
scitur. Specialiter & de illo, qui per
summum Pontificem, dum liberari è
vexationibus Dæmonum non poterat;
missus tandem ad quemdam virum san-
ctum in Orientalibus partibus degen-
tem, cum magna adhuc difficultate
per intercessionem ipsius gloriosissi-
mæ virginis, ab illa iurisdictione ere-
ptus fuit.

Vnde si in vltionem vnus improuisè
non dico oblationis, sed exhibitionis,
vbi mater ex indignatione duntaxat,
super copulam carnalem viro exhiben-
dam cum dixisset matris, spero inde
fructum prouecturum, & illa replicans:
Sit fructus ille Diabolo datus, tanta se-
ueritas diuinæ punitionis patuit: quan-
ta creditur sèuire, vbi tantæ Diuinæ
maiestatis cernitur offensa.

Tertium quod hæc sacrilega oblatio
efficit, est habitualis inclinatio ad hu-
iusmodi maleficia hominibus, iumentis,
& terræ frugibus inferenda. Huius ra-
tio assignari potest ex his, quæ secun-
dum Thom. in 2. q. 108. super punitionem
temporalem, qua aliqui propter
alienas culpas puniuntur, deducuntur.
Dicitur enim quod quia filij sunt se-
cundum corpus res quædam patris, &
serui & animalia, res dominorum. Et
cum aliquis sit puniendus in rebus suis

omnibus, idèd & filij pluries pro pa-
rentibus.

Et differt hæc ratio ab illa, quæ supra
tacta fuit de peccatis patrum: quia
Deus visitat filios vsque in tertiam &
quartam generationem, quia (vt ibi ta-
ctum est) hoc intelligitur de imitatori-
bus paternorum scelerum. Hæc autem
ratio concludit de punitione filiorum
pro parentibus, vbi non imitantur pa-
terna scelera in actu per mala opera,
sed tantum in habitu. Sic enim & filius,
natus ex adulterio David, mortuus fuit
quàm citius: Et animalia Amalechita-
rum iussa sunt interfici. Quamuis &
huiusmodi sit ratio mystica, vt habetur

1. part. q. 4. §. parvulos.

Ex quibus omnibus non inconue-
nienter dicitur, quod huiusmodi pueri
semper ad maleficia perpetranda vsque
in finem vitæ inclinantur. Sicut enim
Deus suam oblationem sanctificat, vt
sanctorum gesta demonstrant, vbi pa-
rentes sobolem ex eis procreandam Deo
dicassent: vtique & Diabolus suam ob-
lationem inficere non cessat: Ex veteri
& nouo Testamento quasi innumera
posset gesta deduci. Sic enim plures
Patriarchæ & Prophetæ, vt Isaac,
Samuël, Samson. Sic etiam Alexius,
Nicolaus, & alij innumeri, gratiis plu-
rimis ad sanctitatem vitæ fuerunt pro-
uenti.

Experientia denique demonstrat,
semper filias maleficarum cum consi-
milibus tanquam imitatrices materno-
rum scelerum esse diffamatas: imò &
totam quasi progeniem esse infectam.
Et huius quidem & omnium præce-
dentium ratio, quia superstitem semper
habent relinquere, & in augmentum
illius perfidiæ summis conatibus, ex
pacto cum Dæmone inito tendere.
Vnde enim contingere posset, quod
sæpissimè repertum est, puellas im-
puberes, octo vel decem annorum
tempestates & grandines concitasse,

Cur filii
pro pater-
nibus puni-
antur.

De obla-
tionibus
liberorum
Deo vel
Dæmoni.

Malefica
totâ pro-
geniem
inficiunt.

Quomodo
oblato
Dæmoni-
bus libe-
rentur.

Liber
exemplo-
rum Beatæ
Mariæ.

De puella
ocho an-
norum,
sciente
pluvius
& grand-
ines exci-
tare.

nisi ex tali pacto sub tali oblatione sacrilega Diabolo per matrem Maleficam infantem execrasset. Nec enim per se pueri talia ex fidei abnegatione pro-
ut adultæ maleficæ principio facere ha-
bent, efficere possent : cum nec ali-
cuius fidei articuli fortassis notitiam ha-
bent. E quibus gestis aliqua in me-
dium producamus.

In partibus enim Sæuiæ, dum qui-
dam villanus segetes in campis cum fi-
lia paruula vix octo annorum conspice-
re decreuisset, & propter siccitatē ter-
ræ pluuiam apud se ruminans & confere-
rens optasset dicens : Hen quando veni-
et pluuiæ ? Puella audiens verba pa-
tris, ex simplicitate animi dixit : Pater
si pluuiam desideras, faciam quod citò
veniet. At pater : Vnde hæc tibi, nos-
cisne pluuiam procurare. Respondit
puella : utique, & nedum pluuiam, sed
& grandines, & tempestates concitare
scio. Et patet : Quisnam te docuit ?
Respondit mater mea, verum quod mi-
hi inhibuit ne alicui indicarem. Tunc
iterum pater. Et quomodo te docuit ?
Respondit, me misit vni magistro, quæ
omni hora, ad quæcunque petita ha-
bere possum. At pater, Vidistine il-
lum ? Respondit, vidi interdum viros
introeuntes & exeuntes ad matrem &
cum interrogassem, quinam essent re-
spondit. Sunt nostri magistri quibus
& te tradidi & commisi, magni fauto-
res & diuites. Territus pater anne illa
hora grandinem excitare posset, inqui-
sivit. Et puellam. Utique si modicum
aquæ habuero, faciam. Tunc pater
puellam per manum ad torrentem dedu-
xit, Fac, inquit, sed tantummodo super
agrum nostrum. Tunc puella manus
in aquam misit, & in nomine sui magi-
stri, iuxta doctrinam matris mouit : Et
ecce tantummodo pluuiæ agrum illum
perfudit. Quod cernens pater, fac, in-
quit & grandinem, sed tantummodo
super vnum ex agris nostris. Quod cum

iterum puella fecisset, pater de expe-
rientia certificatus, uxorem apud Iudi-
cem accusauit quæ capta & conuicta,
incinerata fuit, & filia reconciliata &
Deo dicata, amplius illa efficere non
potuit.

CAPVT XIV.

*Sequitur super modum quo iumentis ma-
lefica varia nocumenta inferunt.*

VTique à fortiori, cum Apostolus ^{Numquid}
dicat, Nunquid Deo cura est de ^{Deo cura}
bobus, volens per hoc innuere, quod ^{de bobus.}
licet omnia subsint diuinæ providen-
tiæ, tam homines, quam iumenta,
vtrosque iuxta modulum suum seruans,
vt *Psalm.* ait : *Elj* tamen hominum sub
regimine & protectione alarum am-
plius gubernantur. Si inquam, homi-
nes Diuina permissione, per maleficos
affliguntur, innocentes, iusti, & pec-
catores, patentes denique in filiis quæ
res sunt pertinentes ad eos. Cum etiam
iumenta terræque fruges, similiter de
rebus hominum existant vtique & su-
per illos varia nocumenta posse à male-
ficis inferre nemo dubitare Diuina per-
missione concurrente præsumat. Sic de-
nique nec minima reperitur villula, vbi
mulieres mutuo vaccas inferre, lacte
eas priuare, & sæpissimè interimere non
cessant.

A minimo autem nocumento incho-
ando, quod de priuatione lactis æsti-
mari potest. Si de modo, quo id effi-
cere valeant, quaeritur : Responderi
potest, quod quia secundum Albertum
3. de anima. Lac de natura sit menstrui
in quolibet animali : sicut etiam fluxus
alius in foemina, vbi non restringitur
talis fluxus aliqua infirmitate, tunc re-
stringitur aut aufertur interdum ma-
leficali opere : Ex conditione au-
tem naturali lac restringitur post
conceptum foetum. Ex infirmitate
vero

Quest. I. Cap. XIV. Malef. nocumenta in iumentis. 157

vero accidentali, sicut pluries ex comestione alicuius herbe quæ ex natura lac restringere habet & vaccam alterare.

Ex maleficio autem talia procurant variis modis. Quædam enim nocturnis temporibus & sacratoribus, utique ex inductione Diaboli, ob maiorem offensam diuinæ maiestatis, in quocunque angulo domus suæ se collocant, vrcum inter crura habentes, & dum cultrum vel aliquod instrumentum in parietem aut columnam infigunt, & manus ad mulgendum apponunt, tunc suum Diabolum, qui semper eis ad omnia cooperatur, inuocant, & quod de tali vacca, & tali domo, quæ sanior, & quæ magis in lacte abundat, mulgere affectat, proponit, tunc subito Diabolus ex mammillis illius vaccæ lac recipit, & ad locum ubi malefica residet, & quasi de illo instrumento fluat, reponit.

Hæc quidem populo prædicando, nemo propterea ex eis informatur: quia quantumcumque quis Dæmonem inuocare, & per nudam innocationem hæc se posse efficere æstimaret, seipsum deciperet, quia caret fundamento illius perfidiæ, quia scilicet homagium non præstitit, & fidem non abnegauit. Hæc idem posui, cum plures hæc & alia, quæ posita sunt, æstimant populo non esse proponenda propter periculum informationis cum sit impossibile, aliquem per prædicatorem posse informari ratione tacta. Potius autem sunt in detestationem tanti criminis, & ut Iudices in ultionem tanti sceleris scilicet, fidei abnegationis, amplius inardescant sunt prædicanda: Licet non semper: plus etiam ponderant seculares huiusmodi temporalia damna, cum magis terrenis implicantur affectionibus quam spiritualibus, unde & cum eis talia posse fieri affirmantur, in punctionem ipsorum amplius sæniunt: sed tamen astutiam Diaboli quis explicare potest.

Novi illos in quadam ciuitate constitutos, qui dum tempore Maij butyrum Maicum comedere affectarent, eis in itinere existentibus & in prato circa torrentem consedentibus, vnus ex eis, qui pacto cum Dæmone per antea siue tacito siue expresso inito, dixit. Ego optimum butyrum Maicum procurabo. Et statim depositis vestimentis & torrentem intrans non stando, sed sedendo contra aquæ fluxum dorsum vertebat, & cæteris conspicientibus, ipse dum certa verba protulisset, & aquam manibus post tergum mouisset, post paululum butyrum formatum ad modum quo villana tempore Maij vendere in foro solent, in magna quantitate apportauit, & aliis gustantibus, optimum fuisse butyrum affirmarunt.

Qua ex re colligitur, primò hunc de sua practica fuisse certum, vel quia merè Maleficus per expressum pactum cum Dæmone initum, vel quia per tacitum pactum nouerat sibi Diabolum ad vota affuturum. Siquidem primò tunc non indiget discussione, quin verus Maleficus fuerit. Si autem secundum: tunc vsus suffragio Diaboli fuit, eò quod sibi oblatus & execratus à matre vel obstetrice fuerit.

Quod si quis obiiceret, Diabolum fortasse apportasse butyrum sine aliquo pacto tacito vel expresso ac etiam, absque oblatione aliqua. Respondetur, quod nunquam aliquis vitur suffragio Diaboli in consimilibus operibus sine eius inuocatione: quia ipso facto, cum quis Dæmonis auxilium petit contra finem ut apostata agit. Iuxta determinationem Doctoris in sent. dist. 8. super diffcultatem: Vtrum auxilio Dæmonum uti, sit apostasia à fide. Nam licet cum aliis Doctoribus Albertus Magnus concordet, tamen magis expresse dicit, quod semper in talibus est Apostasia verbi vel operis. Si enim inuocationes, coniurationes, fumigationes, & adora-

Butyrum
Maicum
ex aqua
formare.

Ex culro
lac mul-
gere.

Apostasia
etiam
quis sine
homagii
efficatur,

Apostasia
verbi &
operis.

tiones fiant, tunc apertum pactum initur cum Dæmone, absque hoc videlicet, quoddam aliquis corpus & animam cum fidei abnegatione, in toto vel in parte tradat. Quia per hoc quoddam ipsum inuocat, iam committit apostasiam verborum apertam. Si autem non fit inuocatio verborum, sed solummodo fit opere simplici, quia scilicet tale opus facit, quoddam non nisi Dæmonum auxilio effectum sortiri potest. Tunc siue faciat illud inchoando in nomine Diaboli, siue per alia verba ignota, siue absque omni verbo, illa tamen intentione, ut dictum est, tunc subdit Albertus, est apostasia operis: quia illud opus expectatur à Dæmone. Cum autem expectare aliquid à Dæmone, vel aliquid percipere per ipsum, semper est fidei contumelia, & ideo apostasia.

Vnde & hic concluditur, quoddam quocunque modo præfatus magus hoc procurauit, utique per pactum tacitum vel expressum procurauit. Et verisimiliter, si absque pacto expresso, quoddam tunc ut maleficæ facere solent, per tacitum & occultum pactum, vel ex se, vel à matre, aut obstetrice initum talia effecit. Et dico ex se quia tantummodo opus exercuit, effectum à Diabolo expectans.

Secundum quod colligitur ex illa vel consimili practica, est, quoddam quia Diabolus nouas rerum species condere non potest: ideo vbi tam subito naturale butyrum ex aqua prorupit, virtute Dæmonum, non aquam in lac mutando, sed vel butyrum alibi ex loco reposito accepit, & illi ad manus tradidit: Vel ex lacte naturali, hoc est, ex naturali vacca recipiendo, & subito sic coagulando in naturam butyri. Quia quoddam ars mulierum per spacium temporis efficit butyrum formando, hoc ipse in breuissimo tempore efficere nouit, & tunc sibi obtulit.

Ad idem reducitur modus, quo aliqui superstitiosi vinum aut alia necessaria non habentes, nocturnis temporibus tantummodo flasconem aut aliud vasculum recipiunt, & dum per vicum aliquem incedunt, subito vas vino impletum reportant. Tunc enim Diabolus vinum naturale, ex aliquo vase recipiendo, illi flasconem impleuit.

Super modum autem quo animalia, & iumenta malefici interimunt, dicere oportet quoddam sicut homines, ita & iumenta vel tactu & visu, vel visu tantum, vel vbi subter limen ostij ipsius stabuli, vel vbi solent adæquari, maleficium aliquod, seu instrumentum maleficij reponunt.

Sic enim & istæ in Rauenspurg. incineratæ, de quibus & infra patebit, semper ad instantiam Dæmonum, vbi meliores equi, aut pinguiora iumenta erant, maleficare habebant. Et dum interrogatæ fuissent, per quem modum talia efficerent? respondit vna nomine Agnes, quoddam subter limen ostij ipsius stabuli certas res occultarent. Et interrogata cuiusmodi res? respondit: Diuersarum specierum animalium ossa. Et vltius. In cuius nomine hoc facerent, interrogata, respondit: in nomine Diaboli & omnium aliorum dæmoniorum. Sed & altera nomine Anna, quæ dum vni ex ciuibus successiuè viginti tres equos maleficasset, quia victor erat, vltimum dum vigesimum quartum emisset & ad iam extremam paupertatem deuenisset, vector stans in ostio stabuli, dixit ad maleficam quæ in ostio domus suæ stabat: Ecce iam emi equum, promitto Deo & suæ matri, si equus ille moritur, quod ego te manibus meis propriis interficiam: sicque territa malefica equum sibi intactum reliquit. Dum autem capta & interrogata fuisset, per quem modum talia effecisset? respondit,

Vinum
quomodo
comparat
Malefica,

Quæ malefici animalia interimant.

Viginti
tres equos
vna malefica
interimit.

Diabolus
solum per
media sa-
uit.

respondit, nil se aliud nisi, foueam fecisse, qua facta, Diabolus certas res imposuisset sibi ignotas. Qua ex re colligitur, quòd tantummodò aut manum, vel visum apponere habent: & hoc vt quoquo modo malefica coope- retur. Alia enim Diabolo sauiendi in creaturas facultas non permetteretur, vbi malefica non concurreret, vt prius tactum est, & hoc contingit propter maiorem offensam diuinæ maiestatis.

Sapissimè etiam à pastoribus visum est, quod certa animalia in campis, dum tres aut quatuor saltus in aërem fecissent, subitò in terram collapsa interierunt. Et hoc vtique, Dæmonum ad instantiam maleficarum virtute.

Quadra-
ginta iu-
menta ma-
leficiis in-
terempta.

In diocesi Argentinenfi inter op- pidum Fieffen & montem Ferrerium, quidam prædines asseruit, sibi & aliis vltra quadraginta iumenta in bobus & vaccis, in Alpibus fuisse malefica- ta, & hoc intra anni spacium, non peste aut aliqua infirmitate præce- dente. Et pro inter signo dixit, quod peste aut alia casuali infirmitate mo- riuntur non subitò, sed paulatim, & successinè deficient. Illud autem ma- leficio subitò abstulit omnem vigo- rem, ita quòd ab omnibus iudicaban- tur illa maleficiis fuisse interempta. Verùm talem annotavi numerum: æstimo tamen, quòd ampliorem ex- pressit. Hoc tamen verissimum, quòd in patribus, & præcipuè in Alpibus plurimum iumenta asseruntur malefi- cari: quod genus etiam maleficij vn- dique diffusum noscitur. Aliqua simi- lia infrà in capitulo de remediis adhi- bendis contra maleficia iumentorum discutientur.

C A P V T X V.

*Super modum, quo grandines & tempe-
states concitata ac etiam fulgura
super homines, & iumenta
fulminare solent.*

DEnique quòd Dæmones & sui discipuli talia maleficia in fulmi- nibus, & grandinibus & tempestati- bus concitare possint, & hoc accepta potestate à Deo, quoad Dæmones: seu eius permissione, quoad ipsius disci- pulos, sacra Scriptura Iob 1. & 2. testa- tur, vbi accepta potestate à Deo statim Dæmon procurauit, vt Sabæi quin- quaginta iuga bouum, & quingentas asinas auferrent, & deinde ignis de cœlo descendens septem millia came- lorum consumeret, tandem etiam se- ptem filij, & tres filia per vehemen- tem ventum, & lapsum domus occum- berent, & insuper pueri, id est, famuli multi, vno qui nunciaret, dempto, in- terierunt: denique vlcere pessimo san- cti viri corpus percuteretur, & vxor & tres amici eius vt seipsum vexarent, grauiter procurauit.

Vbi & S. Thom. in postilla sua super Iob ita loquitur: Necesse est confiteri, quòd Deo permittente, Dæmones pos- sunt perturbationem aëris inducere, ventos concitare, & facere vt ignis de cœlo cadat. Quamuis enim natura cor- poralis non obediat ad nutum Angelis, neque bonis, neque malis ad susceptio- nem formarum, sed soli Deo creatori: tamen ad motum localem natura cor- poralis nata est spiritali naturæ obedi- re. Cuius indicium in homine apparet: nam ad solum imperium voluntatis, quæ subiectiuè est in anima, mouentur membra, vt opus à voluntate disposi- tum, prosequantur. Quæcunque igitur solo motu locali fieri possunt, hæc per naturalem virtutem, non solum boni,

Natura
corporalis
non obe-
dit Ange-
lis, nisi
quoad
motum
localem.

boni, sed etiam mali facere possunt, nisi diuinitus prohibeantur. Venite autem & pluuia, & alia huiusmodi aeris perturbationes, solo motu vaporum resolutorum ex terra & aqua fieri possunt, unde ad huiusmodi procreanda, naturalis virtus Dæmonis sufficit. Hæc Thom.

Dæmones
& malefici
Dei
sunt tor-
tores.

Mala enim quæ nostris peccatis exigentibus in mundo sunt, Deus velut per suos tortores iuste per Dæmones solet infligere, unde *gl. super illud Ps. 104.* Vocauit famem super terram, & omne firmamentum panis contriuit, dicit sic: Hæc mala permittit Deus per Angelos malos qui talibus præpositi sunt. Vocat ergo famem, id est, Angelum fami præpositum.

Angelus
fami præ-
positus.

Possent & illa, quæ supra notata sunt circa quæstionem, An semper malefici circa maleficia inferenda habent concurrere cum Dæmonibus, vbi de triplici nocumento, & quomodo interdum Dæmones sine maleficis mala nocumenta inferunt. Cum maleficis autem Dæmones plus affectant hominibus nocere, quod eo cum Deus amplius per hoc irritatur, unde eis maior facultas puniendi & affligendi conceditur.

qualis lo-
cus Dæ-
monum
naturæ &
culpe cõ-
ueniat.

Deseruiunt & illa, quæ Doctores super 2. sent. dist. 6. An locus sit conuenienter, deputatus malis Angelis in aëre caliginoso, mouent. Quia cum tria considerantur in Dæmonibus, natura, officium & culpa. Sicut naturæ corresponderet cælum empyreum, culpæ verò inferius, ita eorum officio, cum tortores sint & ministri, vt supra tactum est, in punitionem malorum, & exercitium bonorum, competit aër caliginosus, ne videlicet nimis nos infestarent, si in mundo inferiori circa nos habitarent, unde & in aëre, & circa sphaeram ignis actiua passiuus coniungere sciunt, vbi à Deo permittuntur, & ignem de cælo cadere, seu fulgura fulminare procurant.

Narratur in Formicario de quodam capto per Iudicem, dum interrogaretur, quomodo ad grandines & tempestates concitandas procederent, & an facile hoc eis foret procurare? respondit: Faciliter grandines procuramus, sed ad libitum lædere non valeamus, propter custodiam bonorum Angelorum. Vnde addidit: Eos tantummodò lædere possumus, qui Dei destituti sunt auxilio: Et qui signo crucis se muniunt, illos lædere non possumus. Est autem hic noster modus. Primò verbis certis, in campis, principem omnium Dæmoniorum imploramus, vt ex suis mittat aliquem, qui à nobis designatum percutiat. Deinde veniente certo Dæmone, eidem in biuio pullum nigrum immolamus, eundem in alto proiciendo in aëra, quo à Dæmone sumpto obedit, & statim aërem concitat, attamen non semper in loca destinata à nobis, sed iuxta Dei viuientis permissionem grandines & fulmina proiicit.

Modus
ciendarū
tempesta-
rum.

Pulli ni-
gri immo-
lantur
Diabolis.

Magus
Staufus in
murē sese
mutare
potest.

Narratur etiam ibidem de quodam auctore seu hæresiarcha Maleficorum, Staufus dictus, qui in Bernensium territorio & locis adiacentibus constitutus, publicè de hoc gloriari audebat, quod quodocunque vellet, ipse se in omnium æmulorum oculis velut murem facere vellet, & elabi manibus inimicorum suorum letalium: & ita etiam capitalium suorum inimicorum manibus sapius euasisse. Diuina tamen iustitia, cum terminum suæ malitiæ facere voluit, per hostes suos in stuba quadam propè fenestram quandam sedere dum cautius explorabatur à sibi insidiantibus, gladiis & hastis inopinatè transfixus, ob sua facinora miserabiliter obiit: superstitem tamen discipulum, qui Hoppo vocabatur, reliquit, qui & supradietum Staldin, de quo in capitulo sexto mentio fit, magistrum fecit.

Sciuerunt hi duo, quando eis placuit,

euit, tertiam partem fimi, fœni vel frumenti, aut cuiuscunque rei, de vicino agro, nemine vidente, ad proprium agrum deferre grandines vinacissimas & auras læsius cum fulminibus procurare, in aspectu parentum infantes prope aquam ambulantes in ipsam nullo vidente proicere, sterilitatem in hominibus & iumentis efficere, occulta aliis manifestare, in rebus & corporibus modis quibuscunque lædere, ictu fulminis nonnunquam quem vellent interimere, & multa alia pestifera procurare, vbi & quando Dei iustitia hæc fieri permisit.

Ad ea tamen, quæ per nos reperta sunt; expedit discurrere. In diocesi namque Constantiensi, ab oppido Rauenipurg. viginti octo miliaria Teutonicalia versus Saltzburgam, grando sæuissima excitata, cunctas fruges, segetes & vineta aded in latitudine vnus miliaris contriuerat, quod tertius annus vix iudicabatur frugiferus in vinetis. Vnde res gesta cum per notarium inquisitionis innotuisset, & quod propter clamorem populi inquisitione opus esset, dum ceteri per maleficia, imò omnes penè oppidanæ talia contigisse iudicarent. Quare consulibus ad id consentientibus, per quindenam iuxta iuris formam, super hæresim dumtaxat maleficarum à nobis inquiritur, non ad duas dumtaxat personas præ aliis, quæ tamen in paruo numero non erant, diffamatas peruenitur: nomen vnus Agnetis Balneatricis: alterius *Anna de Mindelheym*: quibus captis, & seorsim ad distinctos carceres positis, ignorante penitus vna de altera, sequenti mane Balneatrix quæstionibus leuissimis à rectore seu ciuium magistro, fidei zelatore, Gelre cognominato, & ab aliis ex consulibus sibi adiunctis in præsentia notarij exponitur: & licet maleficium taciturnitatis indubiè penes se habuisset de quo & semper

iudicibus timendum est, eò quòd in primo aggressu, non iam muliebri, sed virili animo se innoxiam affirmabat, diuina tamen fauente clementia, ne tantum facinus impunè transiret, subito liberè à vinculis absoluta, licet in loco torturæ, cuncta flagitia ab ea perpetrata detexit. Nam à Notario inquisitionis interrogata super articulos & depositione testium, circa nocumenta hominibus & iumentis illata, ex quibus iam violenter reddebatur, tanquam malefica suspecta, cum nemo testis de fidei abnegatione ac carnali spurcitia cum Dæmone Incubo aduersus eam deposuisset, eò quòd illa secretissima. Attamen vbi post nocumenta animalibus & hominibus illata, vti ea respondiisset, cætera omnia de fidei abnegatione, & spurcitiis diabolicis cum Incubo Dæmone peractis, interrogata publicè fatebatur: asserens se vltra decem & octo annos illi Incubo cum omnimoda fidei abnegatione succubuisset.

Quibus expletis, vbi super grandinem præfatam, an ne aliquid de illo sciret, inquireretur? Respondit quòd sic. Et interrogata quomodo & qualiter? Respondit, In domo eram & hora meridiei Dæmon me accersuit, & vt super campum seu planitiem *Ruppel* (sic enim nominatur) paululum aquæ mecum deferendo, me transferrem iniunxit: & dum interrogassem, quidnam operis in aqua explere vellet, pluuiam se velle causare respondit; portam ergo ciuitatis exiens, ipsum Dæmonem sub arbore stantem reperi. Interrogata autem à Iudice sub qua arbore? Respondit: Sub illa ex opposito illius turris, ipsam denotando. Et interrogata quid sub arbore egisset? respondit. Dæmon vt foueam parnam foderem, & illi aquam infunderem iniunxit. Et interrogata, an ne pariter consedisset? Respondit: Me sedente ipse Dæmon stabat. Interrogata demum quibusne verbis aut

Maleficiū
taciturni-
tatis.

Mal. Malef. Tonn. I.

X

modis

*Dux malefica eo-
dem tem-
pore ope-
ra diuer-
forū Dz-
moniorū
super
eundem
locum
grandinē
invehunt.*

modis aquam mouisset? respondit digito quidem moui, sed in nomine ipsius Diaboli & omnium aliorum Dæmoniorum. Et rursū Index, quid actum fuisset de aqua? Respondit: disparuit, & sursum in aëra Diabolus duxit. Et demū, an ne aliquam haberet sociam interrogata: respondit: ex opposito sub tali arbore aliam captam maleficam Annam videlicet Mindelheym nominando, consodalem habui, quid autem egerit ignoro. Et finaliter interrogata balneatrix de interuallo temporis ab aquæ assumptione vsque ad grandinem, respondit: Tanta dilatio fuit, quovsque ad domum peruenissem.

Sed & hoc mirabile, cū sequenti die altera quæstionibus leuissimis exposita primò fuisset, vtpotè digito vix à terra eleuata, post liberè soluta, præfata omnia, non discrepando in minimo, nec quoad locum, provt altera falsa fuerat, quia videlicet sub tali arbore, & alteram sub alia: nec quoad tempus, quia hora meridiei: nec quoad modum, quia per motionem aquæ in foueam immisæ, in nomine Diaboli & omnium Dæmoniorum: nec quoad interuallum temporis, quia dum eius Diabolus aquam acceperat, in sublime eleuando regressa ad domum, superuenisse grandinem affirmabat, singula detexit. Sicque tertia die incinerantur: & balneatrix contrita & confessa, plurimū se Deo commendauit, asserens se libenti animo mori, vt Dæmonis iniurias posset euadere, crucem in manibus tenendo & amplexando: quam tamen altera spernebat: quæ etiam vltra viginti annos Incubum Dæmonem cum omnimoda fidei abnegatione habuerat, primam in multis maleficiis, hominibus iumentis, & terræ frugibus illatis excedens, vti processus ad consulum repositus demonstrat.

Sufficiant ista, cū reuera quasi innumera circa huiusmodi maleficia illata

recitari possent: Sed & de ictu fulminis, quod sæpissimè aut homines solum, aut cum bestiis, aut cum Dæmonibus & horreis consumpserint, licet occultiore & magis ambiguam videatur habere causam, eò quod talia diuina permissione, sæpè contingant absque maleficarum videlicet cooperatione, tamen vbi spontè ex earum passionibus talia eas fecisse, seu procurasse repertum est, super quæ etiam varia acta & gesta, præter ea quæ supra tacta sunt, deduci possent, ratio etiam suffragatur cum ea facilitate, qua grandines, sic & fulmina procurare possunt in mari etiam tempestates, ideò omnis ambiguitas tollitur.

*Fulmina
grandines
eamdem
habent
causam.*

CAPVT XVI.

*Super tres modos, quo viri & non mulieres
reperiuntur maleficiis infecti, per tria
capitula, & primò de sagittariis
maleficiis.*

VLtimum ad præsens genus maleficij, quo viri inficiuntur in tribus speciebus. Notandum est primò de grauitate criminis, quoad maleficos sagittarios, in septem horrendis maleficiis. Nam primò sacratori die Dominicæ passionis, sexta videlicet feria Parasceues, vt fertur, infra missarum solemnias habent sacratissimam crucifixi, imaginem, tela quasi ad metam sagittando. O quanta crudelitas & iniuria Salvatoris. Secundò licet sub dubio vertitur, an aliam apostasiam verbo, vltra illam apostasiam operis habent cum Dæmonibus inire, tamen quocunque modo fiat, maior contumelia non potest à Christiano irrogari fidei; cū certum sit, quod si infideles consimilia perpetrarent, nullius forent efficacæ: in nullo etiam tanto complacere aduersario salutis opere potest. Vnde miseri talis fidei Catholicæ veritatem,

De sagittariis maleficiis.

*Sex fines
cur Malefici tela in
ligna crucis irro-
gant.*

Quest. I. Cap. XVI. Cur viri magis, quàm, &c. 163

veritatem, & efficaciam potius perpendere deberent: qua etiam de causa Deus huiusmodi flagitia iuste permittit.

Tertiò, quòd tres aut quatuor iactus totidem tela habet infigere, & ex consequenti tot secundùm eundem numerum homines qualibet die poterit interimere. Quartò quòd sic de præmissis certificantur à Dæmonibus: quòd tamen corporali visu illum occidendum prius habent conspiciere, & cordis voluntatem, vbi ex integro illum ad interimendum flectunt, talis quocumque loco inclusus tueri non poterit, quin tela emissa ferantur & per Diabolum ei infigantur.

Quintò, quòd sub tali certitudine sagittam emittere valent, vt in casu, quo denarium à capite per sagittam deponere, absque capitis læsione voluerint, hoc ipsum efficere valeant: simili modo & per bombardam quantumcunque magnam. Sextò, quòd super hæc efficienda, homagium tale cum corporis & animæ perditione Diabolo præstare habent: super quibus aliqua gesta in medium perducamus.

Intelligit
de Ebe-
rhadoBar-
bato, pri-
mo Duce
Vvitten-
bergenf.
De Pun-
clero sa-
gittario
malefico.

Nam princeps quidam Rheni, Barbatus cognominatus, eò quòd barbam nutriebat, cum ante annos sexaginta, adiunctis sibi terris Imperialibus, quodam castrum *Lendenbrunnen* propter rapinas, quas Castrenses inde faciebant, obsidendo circumuallasset, habuit in suo Comitatu quendam huiusmodi maleficum, *Puncler* nomine, qui in tantum Castrenses molestabat, quòd vno dempto, omnes successiue sagittis interimit: Talèque modù, seruauit vt eum quem intuitus fuisset, quocumque se diuertisset, per emissam sagittam lethaliter vulneraret, & occideret, talèsque tractus quolibet die tres duntaxat in sua potestate habebat, eò videlicet quòd tres sagittas imaginì Saluatoris infixerat. Cur tamen Diabolus ternarium numerum præ aliis eligit, æstimari potest,

quòd in abnegationem sanctissimæ Trinitatis hoc efficiat. Illis autem tribus emissis tractibus, non nisi in sortem vt cæteri sagittas emittebat. Accidit demùm, vt cum quidam ex castrensibus deridendo ad ipsam clamasset, *Puncler*, nōne circulum in porta pendentem illæsum permittes? & respondente illo ab extra nocturno tempore, non, sed ipsum die captionis castri auferam: hoc idem quod prædixit adimpleuit. Nam omnibus, vt præmissum est, dempto vno, interemptis, castrum capitur: & ipse circulum domui suæ in *Rorbach* Vvormatiensis diocesis appendit, & sic appensus in hodiernum diem cernitur: qui etiam post à rusticis, quibus plurimū molestus erat quodam sero cum fossoriis eorum instrumentis occiditur, & in peccatis suis moritur.

*Puncleri
circulus
in Ror-
bach.*

Fertur denique de ipso, quòd quidam de optimatibus, dum artis suæ experientiam certam capere voluisset, eadem proprium filium paruulum ad metam posuit, & pro signo super bireto pueri denarium, ipsique mandauit, vt denarium siue bireto per sagittā amoueret. Cum autem maleficus id se facturum, sed cum difficultate, assereret, libentius abstinere, ne per Diabolum seduceretur in sui interitum: verbis tamen principis inductus sagittā vnā collari suo circa collum immisit, & alteram balistæ supponens, denarium bireto pueri sine omni nocumento excussit. Quo viso, dum ille maleficum interrogasset, cur sagittam collari imposuisset? respondit. Si deceptus, per Diabolum puerum occidisset, cum me mori necesse fuisset, subito cum sagitta altera vos, transfixissem, vt vel sic mortem meam vindicarem.

Et quidem licet diuina permissione mala huiusmodi in probationem & castigationem fidelium fieri finit: ex aduerso tamen in confortationem

*Hoc vergi
in igno-
miniam
Vvilhelmi
Tell, Hel-
ueticæ li-
bertatis
assertori
quasi quod
que magis
fuisse.*

& gloriam fidei potiora miraculosa clementia Saluatoris operatur.

Imago
Saluatoris
cruorem
mittit.

Nam in diœcesi Constantiensi, prope castrũ Hohenzorn, ac Monasterium monialium, Ecclesia quædam iam de nouo cernitur constructa, in qua humilissimi imago Saluatoris cum sagitta infixæ, ac cruore effuso cernitur, cuius miraculi veritas tali ordine patuit. Miser enim quidam dum iuxta ordinem prænotatum, super tres aut quatuor tractus balistæ ad interitum aliorum à diabolo certificari cuperet, in biuio quodam imaginem crucifixi sagitta petiit, & modo quo vsque in præsens cernitur, transfixit: & dum cruor miraculosus erumperet miser immobiliter diuina virtute gressu percussus figitur. Et vbi à prætereunte quodam, cur ibi fixus maneret interrogaretur, miser caput agitabat, brachiisq; ac manibus, quibus balistam tenebat, ac toto corpore tremens nil respondere poterat: & alter hinc inde circumspiciens, dum imaginem crucifixi intueatur, & sagittam cum cruore effuso speculatur. Pessime, inquit, nequam, imaginem Domini nostri transfixisti: & alios conuocans, attendite, inquit, ne fugam capiat, dum tamen vt præmissum est, se de loco mouere non poterat: ad castrum cucurrit, & rem gestam narrauit, qui concitè descendunt, & miserum in eodem loco persistentem reperiunt, & inquiringibus de casu, dum crimen factus fuisset, ex contactu publicæ iustitiæ de loco mouetur, & dignam pro commissis ultionem per miserabilem mortem recepit.

Magici sagittarij & scelopetarij in aliis principum fouentur.

Sed heu, quod cogitatu horribile existit, nec his humana peruersitas terretur; vt à similibus flagitiis se contineat! Nam in curiis optimatum vndique vt fertur, tales sustentantur de suis flagitiis publicè in contemptum fidei, & grauem offensionem Diuinæ maiestatis, & contumeliam nostri Re-

demptoris gloriari, & se iactari de talibus permittuntur.

Receptatores & fautores maleficorum puniendos esse.

Vnde & tales vtique & receptatores, defensores, & fautores nedum Hæreticorum, sed Apostatarum à fide iudicandi sunt, & pœnis plectendi subscriptis: & hoc est septimum. Nam primò ipso iure excommunicati sunt, & fauentes clerici, ab omni officio & beneficio deponuntur, & priuantur, nec ad illa restituuntur absque speciali Apostolicæ sedis indulto. Item præfati receptatores, postquam fuerint publicati, si in excommunicatione steterint per annum animo pertinaci, velut Hæretici sunt condemnandi.

Quæ singula sic probantur. Nam in Canon. vt inquisitionis. §. prohibemus, libro 6. tangitur de non impediendo directè vel indirectè processum, iudicum diœcesianorum & inquisitorum in causis fidei: vbi tangitur prædicta pœna infligenda post annum. Nam dicitur primò, prohibemus districtius potestatibus, dominis temporalibus & rectoribus, eorundem Officialibus, &c. si cui placet capitulum perlegat.

Denique quodd & ipsi malefici eorum receptatoribus, sint ipso iure excommunicati patet de ipsis hæreticis maleficis in cap. ad abolendam, in prin. & in Can. excommunicamus, primo. Et præsertim breuius in cap. excommunicamus, 2. d. hæresi, vbi sic dicitur: Excommunicamus & anathematizamus vniuersos hæreticos, catharos, paterinos, & infra & alios, quibuscunque nominibus censeantur, &c. Et nota super quibuscunque nominibus de credentibus, aut receptatoribus, & cæteris supradictis habetur in cap. excommunicamus, 2. §. credentes, vbi sic dicitur: Credentes prætereà, receptatores, defensores, & fautores talium excommunicationi decernimus subiacere, &c. & in cap. excommunicamus.

Tangun

Pœnæ ir-
rogatæ de
iure Ga-
monico
recepta-
toribus
malefico-
rum.

Tanguntur plures pœnæ, quas in-
currunt intra annum cum ipsis clericis,
vbi sic dicitur: Receptatores, fautores
& defensores, excommunicationi de-
cernimus subiacerè, vt postquam qui-
bus talium fuerit excommunicatione
notatus, si satisfacere contempserit, in-
fra annum ex tunc ipso iure sit infam-
is, nec ad publica officia seu consilia,
nec eligendos aliquos ad huiusmodi,
nec ad testimonium admittantur: sint
etiam inestabiles, nec testandi libe-
ram habeant facultatem, nec ad hæ-
reditatis successionem accedant, nullus
præterea ipsis super quocunque nego-
tio respondere cogatur. Quòd si fortè
Iudex extiterit, eius sententia nullam
obtineat firmitatem, nec causæ aliquæ
ad eius audientiam proferantur. Si fue-
rit Aduocatus, nullatenus eius patro-
cinium admittatur: si tabellio, instru-
menta confecta nullius sint momenti,
sed eorū auctore damnato damnentur
& in similibus idem præcipimus ob-
seruari. Si verò clericus fuerit, ab om-
ni officio & beneficio deponatur, vt
in quo grauior est culpa, maior exer-
ceatur vindicta. Si qui tales, aut post-
quam ab Ecclesia fuerint denotati, eui-
tare contempserint, excommunicatio-
nis sententia vsque ad satisfactionem
idoneam percellantur. Sanè clerici non
exhibeant huiusmodi pestilentibus ec-
clesiastica Sacramenta, nec eos Chri-
stianæ præsumant tradere sepulturæ,
nec eleemosynas aut oblationes eorum
recipiant, alioquin suo priuentur offi-
cio, ad quod nequaquam restituantur
absque indulto sedis Apostolicæ spe-
ciali.

Sunt denique & aliæ pœnæ quam-
plures super prædictos, etiam si non
persistant per annum animo pertinaci,
super eorum videlicet filios & nepo-
tes: quia ab Episcopo & Inquisitore
possunt priuari, seu priuatos denuncia-
re dignitatibus, personatibus, & omni-

bus honoribus ac beneficiis ecclesia-
sticis, & officiis publicis quibuscun-
que: iuxta Canon. vt commissi §. priuan-
di de hæret. lib. 6. Intelligitur tamen si
impœnitentes extiterint, vt in cap. sta-
tutum felici, eodem lib. & tit. Item quòd
etiam ipsorum filij vsque ad secundam
generationem, sunt priuati omni be-
neficio ecclesiastico, & officiis publi-
cis, vt in cap. quacunque, §. hæretici,
eodem libr. Intelligendum tamen qui
per paternam & non maternam lineam
descenderent, & etiam de impœni-
tentibus, vt in illo cap. statutum. Item
quòd illis, supple cedentibus, recepta-
toribus, defensoribus, & fautoribus
eorum sit appellationis & proclama-
tionis beneficium interdictum, patet in
capitul. vi inquisitionis, eodem libro.
Vbi tamen Archidiaconus super capi-
tul. eod. intelligit, vt postquam per
sententiam esse tales sunt declarati,
tunc non possunt ante sententiam, si in
aliquibus aggrauantur, seu indebitè
fatigantur, appellare. Plura alia pos-
sent deduci, sed ista sufficiant.

Pro ampliori tamen præmissorum
intelligentia, aliqua sunt discutienda.
Primò, quid si princeps vel secularis
potestas, iuxta prænotata gesta, ad de-
uastationem alicuius castri iusto bello
aliquem huiusmodi maleficum secum
recipiat, & eius assistentia tyrannidem
malorum compescat, numquid totus
exercitus vt fautores, & receptatores
talium, sunt iudicandi, & prædictis
pœnis mulctandi? Respondendum vi-
detur, quòd quia propter multitudi-
nem rigor iustitiæ est temperandus,
dist. 40. constitueretur. Ideò licet
principalis, & eius assessores, & consi-
liarij talia fouentes, omninò sint ipso
iure pœnis præfatis innodati, vbi mo-
niti ab eorum ordinarijs nō destiterint
cùm iam vt receptatores, fautores
iudicantur, vnde & ipsis pœnis subii-
ciuntur: reliquus tamen exercitus, cùm

X 3 absque

In iusto
bello an
liceat ma-
gorum o-
pera vti.

absque eorum consilio & favore talia fiant, imò pro defensione Reipublicæ sua corpora exponere sunt parati, licet fortassis in factis maleficis complacentiam habeant, tamen censuram illam excommunicationis euadunt, licet reatum illum in eorum confessione agnoscere habeant debita cautione accepta super omnimoda huiusmodi detestatione in perpetuum à confessore absolui, & quantum in ipsis est, ab eorum finibus huiusmodi maleficos expellere.

Si verò quæritur, à quibus possint præsidentes, vbi resipiscant absolui, an ab eorum ordinarijs, aut inquisitoribus. Respondetur: utique absolui possunt, & ab ordinarijs ac alijs inquisitoribus si resipiscant. Habetur *in cap. ut officium in princip. de hæresi, libro 6.* vbi sic dicitur ut officium: & infra contra hæreticos, credentes, receptatores, fautores, & defensores eorum, nec non contra infamatos de hæresi vel suspectos, secundum sanctiones canonicas, hominum metu, diuina tempore postposito procedatis. Si verò aliquis ex prædictis hæretica labe primitus abiurata, redire voluerit ad Ecclesiæ unitatem, iuxta formam ecclesiasticæ absolutionis beneficium impendatis.

Quando
Princeps
dicatur
resipiscere.

Si denique instatur, quando dicitur princeps vel alius resipiscere. Respondetur, quando maleficium propter iniuriam creatoris illatam puniendum tradit vnde & ut ipsum à domino tantummodò expellat, non est malefici seu Hæretici manifestè deprehendi in hæretica prauitate, ut *suprà* patebit, poena debita, & ut de præteritis doleat, & tales nunquam de cætero fouere, vti Catholicum decet principè firmiter in animo suo statuatur.

Quòd si quæritur, cui tradendus, & quo ordine puniendus & an ut manifestè deprehensus in hæresi sit iudi-

candus. Ad primum specialis tangetur difficultas in principio tertiæ partis, an videlicet eorum punitio tantummodo ad Iudicem secularem & non ecclesiasticum pertineat. Manifestum est enim per *cap. ut inquisitionis, §. prohibemus, lib. 6.* quòd potestatibus & damnis temporalibus interdicitur, ne de crimine hæresis quoquo modo iudicent absque Episcoporum seu inquisitorum, aut saltem alterius eorundem licentia. Sed quia ratio quæ ibi assignatur circa Maleficos non videtur habere locum, quia dicitur ibi, quòd idè non debent iudicare, eò quòd crimè hæresis est merè ecclesiasticum, maleficorum autè crimen non videtur merè ecclesiasticum, sed etià civile, propter damna temporalia, quicquid autem sit, ut *infra* patebit, licet Iudicis ecclesiastici sit cognoscere & iudicare, tamè Iudicis secularis est exequi & punire, ut patet extrà. de hæret. capit. ad abolendum, & c. vrgentis, & c. excommunicationis vtrique. Vnde & Iudex secularis si tradat talem Ordinario ad iudicandum, habet tamè per se eundem punire, postquam ab Episcopo sibi traditur aut relinquitur, vel etiam ex consensu Episcopi secularis Iudex vtrumque facere potest, scilicet iudicare & punire.

Nec valet si dicatur, quòd tales malefici non sunt Hæretici, sed potius Apostatæ, quia cum vtrumque contingat circa fidem, tamen sicut hæreticus circa illam tantummodò dubitat, & hoc in toto vel in parte: ita & apostatæ malefici ratio etiam per se dicatur. Cum enim grauius est corrumpere fidem, per quem est animæ vita, quam falsare pecuniam; per quam vitæ corporali subuenitur. Vnde si falsarij pecuniæ, vel alij malefactores, statim per seculares potestates iustè morti traduntur, multo magis tales hæretici & apostatæ statim quando conuincuntur possunt iustè occidi.

An Iudicibus secularibus iure concedatur hæreticos & maleficos punire.

Maleficos non esse Hæreticos, sed apostatas.

Fides est vita animæ.

Vnde

Quaest. I. Cap. XVI. Cur viri magis quàm, &c. 167

Vnde & per hæc responsio ad secū-
dū, quo scilicet ordine, & à quo Iudice
sit puniendus, sed clarius de illo tracta-
bitur in tertia parte operis circa modos
sententiandi, qualiter deprehensus mani-
festè in hæresi sit sententiandus circa 8.
& 12. modum, & super dubiū, quid si
pœniteret, an adhuc esset occidendus.

An hære-
ticus vel
maleficus
conuersus
occiden-
dus sit.

Reuera enim, si hæreticus simplex
relapsus quantumcunque pœniteat, est
occidendus in cap. ad abolendam alle-
gato, & hoc rationabiliter secundum
Thomam: cum per hoc provideatur
bono communi quasi hæretici reuersi
sæpè reciperentur, vt in vita conser-
uarentur, & aliis temporibus bonitati,
posset hoc esse in præiudicium salutis
aliorum, tum quia si relaberentur alios
inficerent: tum etiam, quia si sine pœ-
na euaderent, alij securius in hæresim
relaberentur: ex relapso etiam ipsorum
præsumitur de inconstantia eorum cir-
ca fidem & idè iuste occidendi.
Quare & hic dicere oportet, quod si
propter suspicionem solam inconstan-
tiæ dictus ecclesiasticus Iudex relapsum
habet tradere curiæ seculari ad occi-
dendum, à fortiori igitur si non velit
tradere apostatā aut Maleficam quam-
cunque curiæ seculari propter pœni-
tentiam, & eius conuersionem, tamen
licet relinquere habet talem & non im-
pedire cum Iudex secularis propter
damna temporalia ipsorum maleficum
vult occidere secundum leges: licet ec-
clesiasticus Iudex prius habeat pœni-
tentem maleficum absolueret ab excō-
municatione, quàm propter hæresim
maleficarum incurrit: cum & hæreti-
cus sit excommunicatus, iuxta cap. ex-
communicamus, 1. & 2. & ad gremiū Ec-
clesiæ recipere, vt spiritus saluus fiat, vt
dicitur 1. 1. q. 3. *audiui*. Aliæ rationes as-
signantur inferius circa quæstionē pri-
mā tertiæ partis, sufficiant ista ad præses:
tantūmodo aduertant animū rectores
quàm dura & districta exigetur ab eis

Iudicium
durissimū
ijs qui
præsumunt.

ratio à tremendo Iudice, cum reuera
iudicium durissimum iis qui præsumunt,
ac ubi tales in iniuriam creatoris viuere
permittunt.

Sequitur de duobus alijs malefico-
rum generibus: nam ad idem genus
maleficij reducuntur & illi qui per in-
cantationes & carmina sacrilega arma
quæcunque incantare sciunt, vt eis
nullo modo nocere valeant, vnde nec
etiam vulnerari possunt, hi enim di-
uersificantur. Nam aliqui sunt qui cum
prædictis sagittariis maleficis concor-
dant, in eo quod etiam circa imaginem
crucifixi & contumelia illi illata, talia
addiscunt: Gratia exempli. Cui vult
vt non valeat lædi in capite aliquo ferro
aut ictu, habet caput imaginis au-
ferre, qui circa collum, auferat collum,
qui circa brachium auferat seu com-
minuat brachium, & sic continenter.
Interdum supra cingulum, aut infra in-
terdum ex toto comminuunt. Et in
huius signum vix inter decem imagi-
nes in binio aut in campis repositas
vna integra reperitur.

De Incan-
tatoribus
armorum
& telorū.

Cur tot
imagines
crucifixi
reperian-
tur ruptæ.

Aliqui verò sunt qui certa brachia
secum deferunt aliqui verbis interdum
sacris, aut etiam ignotis talia procu-
rant: inter quæ hæc æstimatur diuer-
sitas. Nam primi licet in contumeliā
fidei circa dehonestationem imaginis
Saluatoris cum præfatis maleficis sa-
gittarijs concordant, vnde & veri apo-
statæ reputandi & iudicandi, ubi fue-
rint deprehensi: alio tamen respectu sa-
gittariorum, nec etiam in malum pro-
ximi manifestum, provt in tuitionem
proprii corporis supra cingulum vel
infra, aut etiam totius corporis seruire
videntur: idè tanquam Hæretici pœ-
nitescentes & non relapsi ubi sunt male-
fici conuicti & pœnitentes, sunt iudican-
di, & iuxta octauum modum pœniten-
di, cum adiuratione & inclusione, vt in
tertia parte operis tangetur.

Pro secundis verò, qui per carmina
arma

Incanta-
tores sūt,
qui artem
aliquam
verbis
peragunt.

arma incantare nituntur, & super illa nudis plantis incedere, & similia exercere. (Incantatores enim dicuntur iuxta Isidorum 8. *Erym.* qui artem aliquam verbis peragunt,) distinguendum, quia interdum incantationes fiunt per verba sacra, aut per carmina scripta super infirmos & hæc quidem incantationes licite fieri possunt septem conditionibus seruatis, ut inferius patebit circa modos curandi maleficiatos infirmos. Incantationes autem quæ fiunt super arma per aliqua verba, aut ubi talia carmina scripta deferuntur, hoc Iudicibus attendendum quod sibi sunt nomina incognita. Item characteres & signaturæ aliæ præter signaculum crucis, tunc alia sunt omnino refutanda & attendendi sunt homines pie à talium crudelitate. Quod si desistere nollent, tunc tanquam leuiter suspecti, sunt iudicandi: de quibus in secundo modo sententiandi inferius patebit. Non enim tunc carent scrupulo hæreticæ prauitatis: imo quia talia omnino opere & auxilio Dæmonum habent fieri, cuius ut supra patuit, qui auxilio utitur, Apostata à fide iudicatur: licet etiam propter ignorantiam & emendationis gratiam, mitius quàm cum sagittariis maleficis sit agendum.

quomodo
incanta-
tiones &
benedi-
ctiones ad
non vul-
nerandum
sunt pre-
bandæ.

Et quia plurimum commune cernitur apud clientes & mercatores secum deferre huiusmodi carmina & benedictiones, quæ incantationis speciem habere videntur, expedit omnino siue in foro poenitentiarum per confessorem, siue in foro contentioso per ecclesiasticum Iudicem huiusmodi eliminare: cum tantum pactum propter verba ignota, & characteres signati cum Dæmone initur, & Dæmon occultè se ingerit, & optata procurat, ut tandem ad peiora alliciat. Vnde ubi in foro contentioso talis debet adiutare iuxta secundum modum sententiandi, ubi in foro con-

scientiæ cōfessor debet carmina inspicere, si nolit omninò proicere, debet tamen nomina ignota & characteres delere, reliqua verò, ut Euangelica verba, & signacula crucis permittere.

Signacula
crucis
concedis
auctor ge-
standa ad
prohibi-
tionem
vulnerū.

Super quibus omnibus, & præcipuè super maleficis sagittariis notandum quia supra tactum est, an ut manifestè deprehensi in hæretica prauitate iudicandi sint, de qua materia etiam prius tactum est in prima quæstione primæ partis. Et quidem quod sic, patet *ibidem*. Nam ut dicit Bernardus *in glo. ordinaria in cap. abolendam*, §. *presenti & ver. deprehensi*. Tribus modis de iure quis pro manifestè deprehenso in hæretica prauitate habetur, puta facti euidentia, ut in simplici hæresi, quando publicè prædicant hæresim, ff. *de ritu nupt. palam*, §. *ult.* vel legitima probatione per testes, vel ex sua confessione. Et eiusdem Bern. *gloss. in cap. excommunicamus 2.* super verba deprehensi publicè, ita quod notorium sit illis etiam, quia condemnati sunt. Ad idem videtur ferre super *cap. super quibusdam*, *extra de verbor. sign.* prout patuit in prima quæstione primæ partis huius operis.

Ex quibus patet, quod malefici sagittarij, similiter & alia arma incantantes, pro manifestè deprehensis in hæretica prauitate per aliquod pactum expressum cum Dæmone initum propter manifesta ipsorum opera, quæ non nisi diabolica virtute fieri possunt, habendi sunt.

Patet & secundò, quia eorum fautores, receptatores, & defensores, ut manifestè tales pro talibus habendi sunt, & poenis præscriptis manifestè subiacerent, ita quod non iam sub dubio, aut tanquam suspecti receptatores, leui aut graui, vel violenta suspitione iudicandi, prout plures alij existere possunt: unde & semper grauissimè contra fidem delinquant, & semper

per mala morte à Deo percutiuntur.

Exemplum
pœnz in-
iustè mo-
vêtis bel-
lum.

Nam vt fertur, quidam princeps, cum confimiles foueret maleficos, & cum his quandam ciuitatem in certis negotijs indebitè aggrauaret, dum hoc sibi à quodam familiari obijceretur, ille omni timore Dei postposito respondit: Det Deus, quodd in hoc loco moriar, si iniustè à me illi aggrauentur. Ad quæ verba subitò diuina ultio subsecuta, subitanea morte expirauit, reuera in vindictam non tam iniustæ aggrauationis, quantum & fautoria hæresis.

Patet & tertio, quodd Prælati quicunque & Rectores, vbi huiusmodi flagitijs, & eorum auctoribus & fautoribus, iuxta omnem possibilitatem non resistunt, etiam tanquam manifesti fautores, & quodd præscriptis pœnis manifestè subiacere debeant, iudicantur.

QVÆSTIO SECVNDÀ

Principalis, Secundæ partis præmit-
tendo difficultatem.

Modi tollendi, & curandi maleficia.

Solum
Dæmo-
num auxi-
lio tolli
maleficia

Vtrum licitum sit, maleficia per alia maleficia, vel per aliqua illicita tollere. Et arguitur, quodd non: Quia vti auxilio Dæmonum non est licitum, vt suprà patuit in 2. sentent. dist. 8 à Doctoribus communiter determinatur; quia videlicet est apostasia à fide. Et quidem quodd sine auxilio Dæmonum non possit dissolui: Probatur, quia aut dissoluitur humano artificio, aut diabolica aut diuina potentia. Non primum: quia inferior potestas non potest infringere superiorem, cum nihil agat vltra suam virtutem. Non etiam diuina, quia hoc esset opus miraculosum: & cum illa Deus ad suum nutum operatur, & non ad instantiam hominum. Sicut & Christus, matri petenti

Mat. Malefic. Tom. I.

miraculum de subuentione necessitatis vini, vt Doctores exponunt, quodd hoc miraculum conuentionis desiderabat: Christus respondit: Quid mihi & tibi mulier, scilicet commune, in opere miraculoso? Apparet etiam, quodd rarissimè liberantur, quantumcunque diuinum auxilium & suffragia sanctorum implorent: Ergo non nisi auxilio Dæmonum liberari possunt: quodd tamen non est licitum quærere.

Præterea hoc quodd communiter toleratur, in vsu practicitur, licet sit illicitum, sed hoc communiter practicitur, quodd tales maleficiati currunt ad mulierculas superstitiosas, à quibus sæpissimè liberantur, & non per sacerdotes aut exorcistas. Ergo practica ostendit, quodd auxilio Dæmonum maleficia tolluntur, cuius tamen auxilium quærere cum sit illicitum, etiam non est licitum maleficia tollere, sed patienter sufferre.

Præterea secundum Thomam & Bonauenturam in 4. dist. 34. de impedimèto maleficiati, maleficiu est ita perpetuū, quodd non potest habere humanum remedium. Quia si haberet remediū, non est homini notū vel licitum. In quibus verbis dant intelligere, quodd sit quasi infirmitas incurabilis, & perpetuū inhærens. Vnde subdunt, licet Deus præstare possit remedium Dæmonem cogendo, & Dæmone desistente, ille curaretur, tamen curatio non erit humana. Ergo nisi Deus dissoluerit, per se non est licitum eius dissolutionem quocumque modo quærere.

Malef-
cium ma-
net per-
petuū.

Præterea in eadem dist. & quæst. dicunt, quodd etiam per aliud maleficcium adhibere remedium est illicitum. Vnde dicunt, & si posset per aliud maleficcium adhiberi remedium, nihilominus reputaretur perpetuum, licet amoneretur maleficcium. Quia nullo modo est licitum, per maleficcium inuocare Dæmonis auxilium.

Y

Præte

Exorcismi
per se
non
condu-
cunt.

Præterea exorcismi Ecclesiæ non valent ad reprimendum Dæmones semper, quoad omnes molestias corporales, hoc Dei iudicio exigente: semper tamen valent contra illas Dæmonum infestationes, contra quas principaliter sunt instituti, sicut contra obsessos, vel circa pueros exorcizandos.

Præterea non oportet, quod si propter peccatum Diabolo sit potestas in aliquem data, cessante peccato cessat potestas. Quia interdum cessante culpa, remanent peccata. Ex quibus verbis videntur præfati duo Doctores sentire, quod non sit licitum maleficia tollere, sed permittere illa, sicut permittuntur Domino Deo, qui illa tollere potest ad suum placitum.

Deus & Natura
nec abun-
dant in
superfluis,
nec defi-
ciunt in
necessa-
riis.

In contrarium est, quod sicut Deus & natura non abundant in superfluis, ita non deficient in necessariis: quare & necessario fidelibus contra huiusmodi insultus Dæmonum sunt data non solum remedia præseruatiua (de quibus in principio huius secundæ partis tactum est:) verum etiam remedia curatiua, cum alias non sufficienter fidelibus à Deo prouisum esset, & opera Diaboli viderentur fortiora operibus Dei.

Præterea glossa super illud *Iob 61*. Non est potestas super terram, &c. dicit, omnia humana superat: etsi meritis sanctorum subiaceret. Vnde & meritis sanctorum virorum in hac vita subiaceret.

Maleficia
sanctorum
meritis
subiacet.

Præterea à S. August. de moribus Ecclesiæ: non est Angelus, cum inhæremus Deo, mente nostra potentior. Nam si potestas virtus est in hoc mundo, toto mundo sublimior est mens Deo inhærens. Vnde ex talibus dissolui possunt opera Diaboli. Responsio. Hæ sunt duæ solennes opiniones sibi inuicem, vt videtur, contrariantes.

Sunt enim quidam Theologi & Canonistæ inuicem concordantes, quod licitum est maleficia tollere, etiam per opera superstitiosa & vana. Et huius opinionis sunt Scotus, Hostiens. & Goffre. & communiter omnes Canonistæ. Aliorum Theologorum opinio, & præcipue antiquorum, & quorundam Modernorum, vt Thomæ, Bonauenturæ, Alberti, Petri de Palude, & aliorum multorum est, quod nullo modo sint facienda mala vt eueniant bona, & quod potius homo mori debeat, quam in talia consentire, vt scilicet per opera superstitiosa & vana liberaretur.

Non est
Angelus
pij mente
potentior.

Sed quia vnica distinctione poterunt eorum dicta concordari, videntur prius eorum sententiæ. Nam Scotus in suo 4. dist. 34. de impedimento maleficiali, siue de frigidis & maleficiatis, reputat fatuitatem asserere, quod etiam per vana & superstitiosa non debeant maleficia tolli: dicit enim, nec in hoc est infidelitas aliqua, qua destruens non assentit operibus Diaboli, sed credit eum posse & velle fatigare, dum durat tale signum, quia ex pacto non assistit ad hoc, nisi dum illud durat. Et sic destructio illius signi, imponet finem tali vexationi. Vnde & dicit quod est meritorium opera Diaboli delere. Et quia loquitur de signis, ponamus exemplum.

Ex quibus
signis di-
gnoscan-
tur male-
fica.

Sunt quædam mulieres, quæ tali signo notant maleficas, vt si vacca vbertate lactis ex maleficio priuatur, tunc vrceum lactis super ignem appendunt, & certis verbis superstitiosis insistendo, vrceum cum baculo percutiunt: & licet flasculum mulier percutiat, tamen omnia verba Diabolus ad dorsum maleficæ defert, per quæ sic Diabolus cum malefica fatigatur. Facit tamen illa Diabolus, vt percutientem Catholicam ad peiora alliciatur: vnde periculosum non existit, aliàs non

non videtur opinio tanti Doctoris habere difficultatem : possunt & alia exempla adduci.

Maleficia
relegan-
tur ad
Medicos.

Hostiensis ad idem in summa copiosa de frigidis & malef. & tit. de impotentia communi in gl. super c. litera. §. mulierem autem dicit. quod in hoc defectu recurrendum est ad remedia medicorum. Et licet quædam remedia contra hæc scripta vana seu superstitiosa videantur: tamen cuilibet auctori in sua arte credendum est. Sed & satis tolerare potest Ecclesia retundere vana vanis.

Vbertinus denique in suo quarto præfata distinctione iis utitur verbis. Possunt maleficia aut per orationes, aut per artem per quam facta sunt, destrui.

Ad idem Goffred. in summa sua eod. tit. Maleficium non potest solui semper per illum qui fecit, vel quia est mortuus, vel quia nescit delere ipsum, vel quia maleficium est perditum: Si autem sciretur, licite posset soluere. Et loquitur contra illos qui dicebant, quod per maleficia non posset copulæ carnali præstari impedimentum: eo quod nullum tale esset perpetuum, unde non dirimeret matrimoniū iam contractū.

Præterea illi, qui fuerunt moti asserere quod nullum maleficium sit perpetuum, mouebantur his rationibus, quia putabant omne maleficium posse moueri, vel per aliud maleficium, vel per exorcismos Ecclesiæ, qui sunt ordinati ad reprimendum vim Dæmonū, vel per veram pœnitentiam, cum Diabolus non habeat potestatem nisi super peccatores. Vnde quoad primum concordabat cum opinione aliorum, quod ad minus per superstitiosa possunt tolli. Contrariæ autem opinionis est S. Thom. in suo 4. præfata dist. sic inquit. Quod si maleficium non possit reuocari, nisi per aliud illicitum, ut per Dæmonis auxilium, vel huius, etiam si sciretur posse sic reuocari, nihilomi-

nus perpetuum iudicatur: quia remedium non est licitum.

Ad idem Bonauentura, Petrus, Albertus, & communiter omnes Theologi: vbi cum breuiter tangunt Dæmonis auxilium tacite vel expresse inuocandum, videntur sentire, quod per nil aliud nisi per licitos exorcismos vel per veram pœnitentiam, ut in Can. si per sortiarias, allegatur, tægitur, remoueri debeāt, moti, ut apparet, rationibus in principio quæstionis annotatis.

De male-
ficio tol-
lendo
concor-
data opi-
niones.

Et quia tantos Doctores in eorum dictis quantum possibile est, expedit concordare, & hoc vnica distinctione fieri potest: Ideo notandum, quod maleficium aut tollitur per aliud maleficium simul, & per aliud maleficium: aut tollitur, non quidem per maleficium, sed per maleficiales ritus & illicitos. Et hoc iterum dupliciter: Quia vel per illicitos & vanos ritus insimul, vel per vanos & non illicitos.

Primum remedium est omnino illicitum, tam ex parte auctoris, quam & ipsius remedij. Sed tamen quia fit dupliciter, quia aut cum nocumento illius qui maleficium intulit, aut sine nocumento, fit tamen per maleficiales ritus & illicitos, tunc comprehenditur sub secundo modo, videlicet vbi maleficium tollitur, non per maleficium aliud, sed per maleficiales ritus & illicitos, tunc iterum illicitum iudicatur licet non tantum sicut primum.

Vnde summarie dicere possumus, quod per tria & tribus modis remedium redditur illicitum, quando scilicet tollitur per maleficium aliud, & per maleficia alia, videlicet virtute Dæmonis alicuius. Secundò, quando non per maleficium, sed honestam personam tollitur, sic tamen quod superstitiosis remediis maleficium, quod vni personæ aufertur, alteri infertur, & hoc iterum illicitum. Tertio, quando aufertur sine eo

quod alteri infertur vititur tamen Dæmonum inuocatione expressa vel tacita, tunc iterum illicitum.

Et secundum hos modos dicitur à Theologis, quod potius mors sit præeligenda, quàm in talia consentire. Aliis verò duobus modis vltimis tollere maleficium potest esse vel licitum vel non vanum, secundum Canonistas: & quod tolerari possunt, vbi remedia Ecclesiæ prius attentata sunt, vt cum exorcismi Ecclesiæ, suffragia sanctorum implorata, aut vera pœnitentia nihileffectissent. Et vt clarior habeatur intellectus de singulis sunt aliqua gesta & acta per nos reperta recitanda.

De Episcopo maleficiario à concubina sua.

Romæ tempore Nicolai Papæ, Episcopus quidam ex Alemanix partibus certa expediturus negotia aduenerat, cuius nomen occultare ordo charitatis postulat, licet iam vniuersæ carnis debitum persoluerit. Hic cum quandam iuenculam adamando, & ipsam ad suam diocesim destinare, cum duobus famulis ac rebus aliis, & clenodiis disposuisset, iuencula auiditate fœminea, super clenodia quæ pretiosa erant, decepta, modum excogitare cœpit, vt ea in itinere existente, Episcopus maleficiis interirer, iamque habebat in sua clenodia possessione. Et ecce sequenti nocte Episcopus subito infirmabatur: & ne fortassis veneno intoxicatus esset, à medicis percunctatur, & à famulis dolenter dubitatur: tam ingens enim calor inerat pectori, vt non nisi gargarismis per aquam frigidam continuè haberet refocillari. Tertia igitur die cum iam nulla spes vitæ haberetur, vetula quædam ingressum ad Episcopum instanter petit, & quod causa suæ sanitatis aduenisset, aperuit. Ingressa igitur Episcopum alloquitur, & sanitatem promittit, dummodò suis acquiescere suasionibus velit. Episcopus verò quidnam foret, cui acquiescere pro recuperanda sanitate, quam summè affectabat, vbi inquit, vetula

Pontifex dispensat in re maleficio, maleficio perendo.

respondit: Ecce hæc infirmitas maleficio vobis accidit, & non nisi per aliud maleficium liberari poteritis: vt videlicet ipsa malefica, quæ vobis intulit, moriatur, & eadem vestra infirmitate inficiatur. Stupefactus Episcopus, & quod alio modo liberari non posset vbi persensit, nil tamen temerè volens agere, Papam consulere per supplicationem decreuit. At Pontifex cum eum tenerrimè diligeret, & quod non nisi per mortem maleficæ liberari posset, cum didicisset, annuit, vt inter duo mala minus permitteretur, & super hoc supplicationem signauit. Vnde denuò vetula accersita & quomodo tam ipse, quàm summus Pontifex in mortem maleficæ consentirent, dummodò pristinae sanitati restitueretur, differuit: sicque quod vetula abcessit, & quod sequenti nocte liberaretur promisit. Et ecce circa medium noctis, vbi se sanum, & ab omni infirmitate liberatum persensisset, nuncio misso, quidnam de iuencula foret, perscrutatur: & ecce aderat quæ ipsam circa mediam noctem in latere matris dormientem infirmatam fuisse subito affirmabat. Qua in re dabatur intelligi, quod eadem hora & momento infirmitas Episcopum relinquendo, maleficam iuenculam per aliam maleficam vetulam inuasit, & sic spiritus malignus à læsione Episcopi cessando, ipsum sanitati per accidens restituere videbatur, cum tamen propriè sanitatem non immittebat, quam tamen occupare Deo permittente poterat, & propter pactum cum malefica altera initum, quæ fortunæ alterius inuidebat, ipse Dæmon magistram iuenculam inficere habebat. Et benè æstimari potest, illa duo maleficia non per vnum Dæmonem duabus personis, sed à duobus Dæmonibus duabus maleficis seruientibus fuisse inflicta, ne in isto Dæmones sibi inuicem contrarientur, cum semper in perditionem animarum quam summè &

Malefica maleficam necat.

concor

concorditer affectant, singula operentur. Episcopus denique cum pietatis causa visitare proponeret, cameram ingrediens, horribilibus maledictionibus susceptus fuit, exclamando: Tu cum tua, quæ te talia docuit, & te liberavit, maledicamini in æternum. Et Episcopus emollire eius animum ad poenitentiam, & quoddam omnem offensam ei remisisset ubi tentabat, illa vultum auertendo, clamabat: Exeas maledicte, hinc nulla spes veniæ, sed animam meam omnibus Dæmonibus commendo, & miserabiliter interiit: & Episcopus cum gaudio ad propria remeavit.

Aliud signum d. gnosendi maleficium.

Vbi etiam notandum, quoddam quia privilegium unius non facit legem communem, idcirco dispensatio Papæ in hoc casu non arguit omnibus sic licere.

Ad idem refert Nider in suo Formicario: dicit enim Modus tollendi maleficium, aut se vindicandi in maleficio talis practicitur interdum. Venit enim aliquis læsus in se vel in suis, ad maleficam sciscitans scire malefactorem, tunc malefica plumbum liquefactum aliquoties fundebat in aquas quovisque opere Dæmonis in plumbo imago aliqua videretur. Qua visa, malefica quæsiuit ab explorante, in qua parte vis lædi maleficum tuum, & in eodem vulnere cum agnosceret, eumque explorator locum eligeret: statim malefica in eadem parte imaginis, quæ in plumbo relucebat fixuram vel vulnus per cultrum posuit, & locum, ubi reum inueniret, indicavit, nomen tamen nullatenus manifestavit, sed experientia teste maleficus per omnia lædi reperiebatur, sicut sua imago plumbea demonstrabat. Hæc inquam remedia, & similia iudicantur illicita, quamvis humana fragilitas sub spe veniæ consequendæ à Deo, sæpius his inuoluitur, plus æstuans pro sanitate corporis quam animæ.

Secundum verò remedium, de ipsis

maleficis, maleficia dissolventes sub expresso pacto cum Dæmone inito, absque documento personæ; & quidem de eis quid agendum sit, & qualiter cognoscuntur, infra in sexdecimo modo sententiandi patebit. Hæc enim quàm plures existunt, & semper infra unum aut duo milliaria Teutonica reperiantur, in quo spatio, quicquid aliæ maleficæ lædunt, hoc illæ curare videntur: quas etiam curationes aliquæ simpliciter, quoad omne tempus: aliquæ verò tantum à proxima angaria læsos maleficiis curare se iactitant: aliquæ verò non nisi in consensum maleficæ quæ maleficium intulit, curare possunt.

De maleficis, & pacto cum Dæmone maleficia tollentibus.

Et hæc notantur super expressum pactum cum Dæmone initum, propter hoc quoddam occulta manifestare solent illis qui causa sanitatis recuperandæ ipsas accedunt. Ipsi enim causas suæ calamitatis subito manifestant, dicentes, quoddam propter rixas cum vicina, vel alia muliere, aut viro habitas, læsa fuerit in se vel in suis attinentibus. Quæ etiam ad occultandum sua flagitia, interdum peregrinationes vel alia pietatis opera iniungunt. Quas quidem accedere pro recuperanda sanitate, tantò perniciosius existit, quantò præ illis, qui solum per pactum tacitum curare videntur, in contumeliam fidei amplius delinquant.

Maleficis quos curant, etiam sacras peregrinationes iniungunt.

Hi enim dum ex una parte sanitatem corporalem Deo præponunt, ex altera parte sibi ipsi in vindictam criminis vitam Deo percutiente abbreviant. Sic enim in Saul diuina sævit ultio, cum primò magos & Ariolos abstulisset de terra; postea consuluit, unde & in bello occisus cum filiis suis, 1. Reg. 28. & culpa tangitur, 1. Paralip. 10. Propter hoc etiam Ochosias infirmus mori habuit 4. Reg. 1.

Consultes maleficos de sanitate, accersunt sibi mortem.

Tales etiam visitatores maleficarum sunt infames: unde nec ad accusatio-

nem debent admitti secundo quæstionum, octavo. Quisquis nec, &c. Item tales secundum leges debent poena capitis plecti, ut in prima quæstione operistactum est.

Exorcismi olim ir-
riti. Sed heu Domine Deus, cum omnia iudicia tua iusta sint, quis liberabit pauperes maleficiatos, & in continuis doloribus eiulantes, peccatis nostris exigentibus, inimicus nimis prævaluit, ubi sunt qui licitis exorcismis illa opera Diaboli dissolvere valeant? Hoc vnicum ergo superesse videtur remedium, ut Iudices eorum insultus ad minus refrenent variis poenis auctrices maleficas castigando: unde & infirmis facultas visitandi maleficas amputabitur. Sed heu nemo percipit corde, omnes quæ sua, non quæ Iesu Christi sunt, quærentes.

Telonium impositum concursibus maleficæ. Illa enim malefica in *Richshofen* de qua supra mentio facta est, adeo assiduus frequentabatur pro recuperanda sanitate maleficiatis, quod Comes castri Telonei lucrum habere voluit, ita quod quilibet maleficiatus in se, vel in sibi attinentibus denarium unum introitu portæ soluere habebat. Vnde magnum exinde se habuisse prouentum asseruit.

Exemplum concursus maleficarum ad maleficium. Teste etiam experientia didicimus plurimas tales maleficas per diocesim Constantiensem existere: non quod ipsa præ aliis diocesibus sit infecta, cum hoc genus infidiæ serpat per omnes dioceses, & heu totum mundum infecisse videtur: sed quia ipsa diocesis amplius elaborata fuit: Et quidam *Hengst* nomine repertus, qui maiorem concursum & quotidianum à maleficiatis pauperculis habere cernitur: quem etiam concursum sic oculis nostris perspeximus in villa quadam *Eningen*: quod sine dubio ad quæcunque loca Beatissimæ virginis, siue Aquisgrani siue ad Eremitas tantus pauperum concursus non existit sicut

ad eundem superstitiosum hominem. Nam hyemali & frigidissimo tempore, dum præ abundantia niuium omnis via regia & publica obstruitur, adhuc à circumiacentibus terris ad duo vel tria milliaria, cum magnis hominum fatigationibus frequentatur, quibusdam remedia percipientibus, aliis verò minime: ut reor quod non æquè omnia maleficia dissolui propter varia, ut supra tactum est, obstacula possunt. Et hi quidem sub expressa Dæmonum invocatione maleficia dissoluentes, quoad secundum remedium illicitum, non tamen sicut primum.

Remedia superstitionibus constantia contra maleficia.

Tertium verò remedium, quod quibusdam cæremoniis superstitiosis practetur: non tamen in nocumentum alicuius personæ, aut per manifestos maleficos agitur, experientia teste per hunc modum.

In ciuitate Spirensi mercator quidam forensis hunc casum sibi accidisse proposuit. In partibus, inquit, Sueviæ, in castro quodam nobilium me degente quadam die dum peracto prandio, associatus duobus domicellis, solatiij causa super pratum incederem, quædam mulier obuiando, dum à remotis adhuc incederet, & à duobus domicellis agnita fuisset, vnus eorum ad me hæc verba protulit: munias te citò signo crucis, & similiter ad idem aliud ab alio latere hortabatur. At ego causam huius timoris inquirens, responderunt. En peior malefica totius prouinciæ iam nobis obuiam sit: ipsa enim solo visu maleficare homines nouit. Tunc ego stomachando, nunquam tales timuisse me iactitabam: ecce vix verba compleui, & me grauer in pede sinistro læsum pensens, ita ut sine graui dolore de loco figere pedem non potui aut gressum: vnde & alij concitò è castro per nuncium mihi equum destinandum ad illud reducant, doloribus

Etiam nō timentes maleficas, maleficiantur.

bus autem per triduum augmentatis.

Præfati incolæ, intelligentes maleficio me infectum, quendam rusticum ad spatium vnius milliaris accedunt, & casum proponunt, quem nouerant per artem quandam maleficia tollere. Qui concitò veniens, & pedem prospiciens, si, inquit, ex vobis contigit naturali defectu, experimentum capiam, & siquidem ex maleficio accidit, cum Dei adiutorio curabo; sin autem secus, remediis naturalibus opus erit insistere. At ego: Si absque superstitione & cum Dei adiutorio curari potero, libens acceptabo: quoniam cum Dæmone nihil commune habere volo, nec eius adiutorium affecto. Ad idem & ipse villanus respondit, se non velle nisi licita remedia, & cum Dei adiutorio adhibere & curare, dummodo experientia didicisset, hoc per maleficio mihi contigisse: Ad quæ duo assensu: Ille plumbum, vt supra de alia malefica tactum est, liquefactum in cochlearij ferreo supra pedem tenuit, & in scutellam aqua plenam fudit, & subito diuersarum rerum species proruperunt, ac si spinæ, vel pili, aut ossa similia fuissent intremissa. Iam, inquit, video, quod infirmitas hæc non ex naturali defectu, sed maleficio vobis contigit. At ego, quomodo talia ex plumbo liquefacto scire posset, dum inquirerem. Ecce, septem sunt metalla, ex septem Planetis, & quia Saturnus dominatur plumbo, eius proprietas est, vt si plumbo super maleficiū aliquod fufum fuerit, per suum influxum maleficio demonstrabit: & benè, inquit, actum est, vt citò remedium adhibeatur, quod tot diebus vos visitare habeo, quot sub maleficio stetistis. Et interroganti quot dies elapsi fuissent, iam triduo fassus sum. Vnde & ipse singulis diebus per triduum me visitando, & pedem inspiciendo solū & tangendo, & cuncta verba penes se ruminando

integræ sanitati fugato maleficio me restituit.

Hic certè modus actorem non monstrat maleficum, sed modum superstitionis. In eo enim quod Dei adiutorio & non opere Diaboli sanitatem promisit, & hoc, quod Saturni influxum super plumbum, tanquam ex eius dominio causatum allegauit, irreprehensibilis extitit, & potius commendandus fuit. Sed qua virtute maleficio fugatur, & species rerum in plumbo causauit, sub dubio relinquitur. Nam cum maleficio nulla virtute naturali possit amoueri, licet mitigari valeat, vt inferius de obsessorum remediis patebit, potius videtur, quod per aliquod pactum, ad minus tacitum, cum Dæmone initum, hoc practicauerit. Et dicitur hoc pactum tacitum, quando ad minus auctor tacitè in assistentiam Diaboli consentit. Per quem modum innumera superstitionis opera practlicantur: licet differenter quoad diuinam offensam, cum in vno opere maior sit creatoris offensa quàm in altero. In eo enim quod de sanitate procuranda certus fuit, & in eo, quod tot diebus quot sub infirmitate extiterat, ipsum visitare habuit, nec aliquibus medicaminibus naturalibus vsus fuit, & tamen iuxta præmissa ægrotum sanitati restituit, non tam suspectus, quàm vt manifestè deprehensus, ad minus licet non super expressum initum cum Dæmone pactum, tamen iudicatur, & tanquam pro conuicto haberi, & pœnis ad minus in secundo modo sentiendi infra contentis, sed puniri debet cum adiuratione solemnibus nisi leges, quæ in contrarium sentisse videntur, ipsum sustentarent: in quo casu quod ordinarium sit faciendum, in solutione argumentorum patebit postea.

Quantum verò remedium tolerandum, & de quo Canonistæ ad minus intendunt

quid significet pactum tacitum.

Qua de causa plumbum liquefactum, quod supra maleficiatum adhibetur prodat maleficiū.

Vanum
remedium
toleratur.

intendunt cum certis Theologis, dicitur vanum tantum, & præcisè, puta, quia solum superstitiosum, & non sub aliquo pacto expresso, vel tacito, ex intentione & proposito practicatis operatum. Et dico ad minus: quia fortassis si velint etiam tertium remedium huic quarto adiungere, potius videntur nobis eorum assertioni cedere, quam contentionibus deservire. Et hoc quidem remedium vanum superius exemplificatum de mulieribus quæ vrceolum super ignem positum percutiunt, in finem, ut erat malefica quæ vaccam vbertate lactis priuauit verberetur, licet fortassis talia in nomine Diaboli facere habebant, aut fortassis sine eius permissione.

Bracca
viri cor-
nibus vac-
cæ male-
ficiatæ
imposita
prodit
maleficâ.

Ad idem possunt & alia earum gesta adduci. Nam interdum ubi vacca huiusmodi læsas, ad pascua emittere volunt explorare etiam ipsam maleficam nituntur, tunc braccam viri, vel aliud immundum super caput, aut dorsum vaccæ ponentes: & hoc potius festiuis diebus & sacratoribus ipsam vaccam cum baculo fortassis iterum sub tali, ut supra, expressione percutiendo expellunt, & tunc vacca recto tramite ad domum maleficæ properat, & cornua in eius ostium vibrat cum magno eiulatu continuè pulsando, & hæc utique Diabolus in vacca operatur tamdiu, quod per alia maleficia sedatur.

Reuera secundum præfatos Doctores talia sunt toleranda, non tamen memoria ut quidam asserere conantur, existunt. Cum enim iuxta Apostolum omnia quæ in verbo aut opere facimus, in nomine Domini nostri Iesu Christi facere præcipimur: licet ibi non sit expressa Dæmonis inuocatio, & tamen eius nominis expressio: & iterum licet ibi non sit intentio per actum aliquod tacitum vel expressum talia facere, quia fortassis dicit, volo hoc facere siue Diabolus intromittat se, siue non ipsa

temeritas, quia diuinum timorem postponit, Deum offendit, unde & Diabolo potestatem talia faciendi permittit. Inducendi ergo tales sunt ad poenitentiam, & hortandi, ut potius desistant, & ad remedia infra scripta, ut superius etiam in parte tacta, per usum videlicet aquæ benedictæ & salis exorcizati, &c. recurrant.

Intestinis
cadaue-
rum inte-
stina ma-
leficarum
affligun-
tur.

Simili modo iudicandum de illis, quibus, dum aliquod iumentum maleficio interimitur, & explorant maleficum, aut etiam si naturali defectu vel maleficio sit interemptum, ubi nituntur ad loca, ubi cadauera bestiarum exorcizantur, properant, & intestina cadaueris super terram trahendo usque ad domum deferunt, non autem intro domum per ostium super, sed sub limine domus ad coquinam trahunt, & igne facto super cratem intestina ponunt, & tunc ut ex relato talia practicum sapissimè informati sumus, sicut intestina calefiunt & ardent, ita intestina maleficæ calore & doloribus cruciuntur: aduertunt ergo exploratores, ut ostium domus optimè sit obstrusum, eod quod præ doloribus malefica ad introitum habeat carbonem de igne auferre, & tunc omnis cruciatus effugatur. Reperitum denique sapius nouimus, ubi introitum habere non poterant, ex tunc densissimis tenebris domum intus & extra vallabant, cum commotione tam horribili & strepitu, ut ex ruina domus omnes se tandem interimi putarent, nisi ostium aperiretur.

Ad idem etiam certa experimenta reducuntur. Nam certi volentes è multitudinem mulierum in Ecclesia existentium experiri maleficas, quæ etiam si ne eorum consensu Ecclesiam diuinis peractis exire non valeant, tali experimento insistant. Nam die Dominica Sotularia iuuenum axungia, seu pinguedine porci, ut moris est, pro restoratione fieri, perungunt, & sic ubi Ecclesiam

Puerorum
per-
vnti cal-
cei indi-
cant ma-
leficâs.

Quaest. II. Cap. I. Remed. contra Incub. & Succ. 171

clesiam intrant, tandiu maleficæ exire Ecclesiam non poterunt, quoad vsque exploratores aut exeunt aut illis licentiam sub expressione, vt supra, exeundi concedunt.

Simile fit etiam per certa verba, quæ annotare non expedit, ne quis per Diabolum seducatur. Nam nec Iudices aut Præsidentes his infallibilem fidem aut opinionem accommodare debent, nisi talis persona alias plurimum esset difamata, cum sub tali prætextu ille mille artifex etiam innoxias infamare posset. Vnde potius auertendi sunt homines à talibus experimentis, & salutare pœnitentiæ iniungendæ, licet interdum tolerentur.

Leges ciuiles tolerant maleficia pelli.
Per hoc patet responsio ad argumenta, quæ concludunt maleficia non esse tollenda, quia primis duobus modis omnino illicitum est tollere tertium remedium secundum leges, & si toleratur, tamen non paruam super hoc ecclesiasticus Iudex debet habere aduertentiam. Nam quod leges videntur tolerare patet *C. de maleficis, l. eorum*, vbi sic habetur. Alij autem qui faciunt id ne labores hominum ventorum grandinisque lapidatione sternantur, non pœna, sed præmio digni sunt. Et Antonius in summa de legibus in quibus ius Canonicum & Ciuile discrepant, hoc idem allegat. Ex quo videtur, quod concedunt leges pro conseruatione frugum & iumentorum, & in omnem euentum posse certos homines talia practicantes non solum tolerare, sed & præmiare. Erit ergo Ecclesiastici iudicis aduerrere, si tantummodo iuxta mentem legis contra grandines & aëris temperiem modis congruis, vt inferius patebit, aut etiam quibusdam superstitionis procedit. Et tunc, dum inde nullum sequitur fide scandalum, etiam tolerare: sed tenera hoc non erit iuxta tertium, sed quartum modum, & quintum de quo consequenter tractan-

dum erit de ecclesiasticis & licitis remediis inferendo interdum de superstitionis ad quartum modum pertinentibus, & hoc per capitula sequentia.

C A P V T I.

Remedium Ecclesiasticum contra Incubos & Succubos Dæmones.

QVia verò in præcedentibus capitulis primæ quæstionis super modos maleficiandi homines iumenta & terræ fruges, tacta sunt ante omnia ea, quæ ipsæ maleficæ erga proprias personas practicant, qualiter videlicet innoxias iuenculis in augmentum suæ perfidiæ alliciunt, qualis etiam modus sit profitendi earum & hominij præstandi, qualiter etiam infantes proprios aut alienos Dæmonibus offerunt & quomodo localiter transferantur. Hæc inquam & similia remediare, quia non est possibile, nisi vt per suos Iudices de medio tollantur, aut ad minus in exemplum omnium futurorum puniantur, ideo de huiusmodi remediis non ad præsens, sed in vltima parte operis, vbi viginti modi procedendi & sententiandi contra & super maleficarum personas deducuntur tractabitur.

Quæ remediari in maleficiis non possunt.

Ad præsens tantum super remedia contra earum maleficiales effectus tendere oportet, & primo qualiter homines maleficiati remediantur, deum qualiter bestia, & vltimo qualiter fruges terræ conseruantur. De hominibus verò maleficiatis, quoad Incubos Dæmones vel Succubos, quia sunt in triplici genere, scilicet, earum quæ se voluntariè Dæmonibus Incubis subiiciunt, vt sunt maleficæ, quia de Succubis quoad viros non ita voluntariè practicatio reperitur, cum ex na-

Triplex genus Incuborum.

Z. turali

turali vigore rationis quo viri mulieribus præminent talia plus abhorrent.

Est & eorum qui à maleficis cum Incubis aut Succubis contra eorum voluntatem involuuntur, & est tertium genus ad hoc præcipuè virginum quarundam quæ contra earum omninò voluntatem ab Incubis Dæmonibus molestantur, de quibus etiam sæpè præsumitur, quòd à maleficis sic maleficientur, puta quia Dæmones ad instantiam maleficarum, sicut sæpissimè alias infirmitates immittere solent, ita & Incubos illis personis se facere habent, vt vel sic eos ad suam perfidiam allicere valeant: demus exempla.

Succubi
ex malefi-
cio im-
missi.

Est in ciuitate Confluentiæ pauper quidam sic maleficiatus, quòd in præsentia vxoris omnem actum Venereum prout viri cum mulieribus agere solent etiam repetitis vicibus per se exercet, nec ab illis ad instantiam & eiulatum mulieris auerti potest, quia vno aut tribus actibus expletis verba replicat, volumus iterum de nouo inchoare, cum tamen nulla persona corporali visu cernatur ei succumbere, fitque vt post diutinas huiusmodi vexationes, pauper ille collisus in terram omnibus viribus destituitur, & dum post aliquarum virium recuperationem interrogatur, quomodo & qualiter ista sibi contingant, & an ne personam succubantem habuerit. Respondere solet, se nihil videre, sed ita mente captiuatum, vt omninò abstinere non valeat: Et quidem super hoc maleficium mulier quædam plurimùm habetur suspecta, quòd ei intulerit, eo quòd illi pauperi minata fuerit per verba contumeliosa, quòd ipsum propter displicentiam sibi factam expedire vellet.

Sed leges & executores iustitiæ non adsunt qui saltem super diffamiam & grauem suspicionem in vindictam tanti criminis procederent: putantes neminem debere condemnari, nisi qui

confessione propria, aut trium testium productione legitima conuincatur; quasi indicia facti, aut euidencia super ^{quomodo} graves aut violentas suspiciones nullas ^{hi, qui ab} mereantur pœnas: de quibus tamen, ^{Incubis} modis sentiendi inferius vt præ- ^{vexantur,} missum est patebit. ^{curentur.}

De secundo verò genere, quo puellæ ab Incubis Dæmonibus molestantur etiam nostris temporibus, referre nimis longum foret, cum historiæ certæ de similibus existunt refertæ. Sed cum quanta difficultate alia remediari possint, patere potest ex iis, quæ Tho. Brabantinus circa finem operis sui de apibus de quadam in hunc modum refert.

Vidi, inquit, & ex confessione audiui virginem quandam in religioso habitu quæ primò dixit se nunquam in concubitum consensisse, per hoc tamen dat intelligere se cognitam fuisse: at ego non credens, arctavi eam rationibus & duris comminationibus, sub periculo animæ suæ: tandem cum lachrymis confessa est, se prius corruptam mente quàm corpore, & cum postea doleret quasi ad mortem, confiteretur omni die cū lachrymis, non potuit tamen ingenio, studio vel arte ab Incubo Dæmone liberari, nec signo crucis, nec aqua benedicta, quæ tamen specialiter ad fugandos Dæmones ordinantur, nec etiam sacramento Christi corporis, ipsis quoque Angelis terrifico, donec post plures annos oratione & ieiunio piè peractis fugaretur.

Est credibile (saluo meliori iudicio) quòd postquam de peccato suo dolens confitebatur, potius ei concubitus Dæmonis pœna culpæ quàm culpa fuit.

Hæc etiam cum in vigilia Pentecostes quærnaretur apud Christianam in valle Ducissæ Brabantiæ, monialem deuotam, quæ mihi hoc retulit, quòd non auderet cōmunicare propter Dæmonis

monis importunam vexationem compatiens dixi ei, Christina: Vade, quiesce secura, communicatura cras Dominico corpori; in me enim recipiam pœnam tuam. Recedens illa gaudens dormit in pace, ad orationem de nocte surgit mane, cum omni tranquillitate sacramenta suscepit. Christina autem susceptam in se pœnam non ponderans, vespere quieti se dans, andit in statu suo quasi procellam commouentem se, & inquietius agitâtem, nec suspicans Dæmonem, arrepto collo fugare nititur quicquid esset. Decumbit iterum, sed pauida vexata surrexit, & hoc pluries tandem sensit: & vidit euersis ferè straminibus, quod Dæmonis nequitia vexaretur. Dimisso ergo lecto noctem ducit insomnem, & orare volens, Dæmonis cruciabatur insultu, & vt dixit, nunquam talia passâ fuerat. Vnde prædictæ mulieri mane, Renuncio, inquit renuncio pœnæ tuæ: vix enim sine vitæ discrimine, violentiam tentatoris pessimi euasi. Quæ ex re perpenditur, difficile esse huiusmodi remediare, siue maleficio, siue absque eo contingat.

Sunt tamen adhuc aliqua per quæ fortassis ipsi Dæmones fugantur, de quibus & Nider in suo Formicario. Licet enim, vt ibi fertur; quinque modis valeant puellæ & viri liberari, videlicet per sacramentalem confessionem & sanctam exercitationem in crucis consignatione, vel Angelica salutatione, tertio per exorcismorum applicationem, quarto per certi loci mutationem & per cautam sanctorum excommunicationem. Et ex præmissis patuit, quod prima duo moniali non profuerunt, non tamen propterea omittenda sunt; quod enim vni est remedium, non propter hoc sequitur quod & alteri, ita è conuerso. Nam & Incubos sæpè per orationem Dominicam, aut aquæ asperisionem, vel

etiam per Angelicam salutationem fuisse repulsores historiæ tradunt.

Refert enim Cæsarius in dialogo suo, quod sacerdos quidam postquam se suspenderat, eius concubina Monasterium intrauit, & per Incubum ad luxuriam prouocata est, quem tamen per crucis consignationem repulit, & per aquæ benedictæ asperisionem, licet statim postea rediit. Quando autem Angelicam salutationem dicebat, longè velut sagitta disparuit & recessit, sed interdum rediit, licet propè eam accedere non auderet.

Item de tertio, videlicet per sacramentalem confessionem, patet per eundem Cæsarium, qui dicit, quod concubina antedicta, cum iam confessa esset purè, in toto derelicta est ab Incubo. Refert idem, quod quidam vir in Leodio passus Incubum, confessione sacramentali finita localiter liberatus est.

Ponit insuper exemplum de quadam inclusa, quam Incubus nec oratione, nec confessione, nec propter aliud spirituale exercitium reliquit, quin eius lectum ascenderet, sed cum ad informationem cuiusdam viri religiosi diceret, Benedicite, statim eam Dæmon reliquit.

Vis verbi
Benedicti
16.

De quarto, videlicet loci mutatione, dicit qui prius, quod filia cuiusdam sacerdotis stuprata per Incubum, & facta ex dolore phrenetica, trans Rhenumque elongata, ab Incubo dimissa est, sed pater eius, quia à loco filiam disposuerat, à Dæmone percussus est, aded vt moreretur in tri-
duo.

Mutatio
loci mu-
tat Incu-
bos.

Fit & mentio de quadam, quæ per Incubum crebrò in lecto vexata proprio, consociam denotam petiit, vt loco vexatæ iaceret, quod cum fecisset, tota nocte quasdam inquietudines grauissimas sensit, & prior tunc quieta fuit. Notatur etiam à Guillelmo, quod

Z 2 Incubi

Incubi
pelluntur
Angelica
salutatio-
ne.

Puellæ
pulchros
crines ha-
bentes
magis
sentiunt
incubos.

Incubi plus vexare videntur mulieres, & puellas pulchros crines habentes, ideo quia aut curæ aut ornatui crinium incumbunt huiusmodi, aut quia per crines viros inflammare cupiunt vel consueverunt, aut quia in eis inaniter gloriantur, aut quia diuina bonitas hoc permittit, vt terreantur mulieres viros inflammare per ea, quæ etiam Dæmones inflammari viros volunt.

De quinto, de excommunicatione, quæ fortassis aliquando eadem est exorcizationi, patet in *legenda sancti Bernardi*. In Aquitania siquidem mulier ab Incubo sex annis incredibili abusu libidinis vexata audiuit sibi Incubum, ne ad virum sanctum, qui venturus erat, appropinquaret: minātem, Nihil, inquit, tibi proficiet: sed eo recedente, tuus crudelissimus ero persecutor, qui hactenus tuus amator extiti. Quæ cum virum sanctum Bernardum inuocaret, respondit. Tolle meum baculum, & lecto tuo infige, & faciat malignus, quod potest. Hoc cum fecisset, Dæmon, cameram foeminæ non est ausus intrare, sed foris minabatur atrocissimè, se eam velle persequi, Bernardo recedente. Quo per foeminam audito, conuocat populum B. Bernardus, omnes iubet accensas candelas gestare in manibus, & Dæmonem cum vniuerso, qui aderat cœtu, excommunicauit, ac ne ad illam, vel aliam deinceps accessum habeat, interdixit, & ita ab illa pœna liberata est.

De pote-
state cla-
uium Pe-
tri quæ
sonat su-
per terrā.

Verum hîc notandum, quod potestas clauium concessa Petro & suis successoribus, quia sonat super terram, & tantum pro viatoribus hæc iurisdictionis potestas, sit in remedium Ecclesiæ concessa, mirum videtur, quod & aëreæ potestates hac iurisdictione valeant arceri. Sed dici potest, quod quia personæ quæ à Dæmonibus molestantur sunt sub iurisdictione Papæ & clauium, non

mirum, si per indirectum huiusmodi potestates vigore clauium arceantur, sicut etiam indirecta animas potestate clauium à pœnis purgatorii ignis absolueret potest: non obstante, quod potestas illa sonat super terram, & animæ sunt sub terra.

De potestate etiam clauium concessa capiti Ecclesiæ, scilicet vicario Christi, non est tutum disputare, cum notum sit, quod tanta potestas sit à Christo Ecclesiæ & eius vicario concessa, quanta puto homini concedi à Deo potuit, & hoc in utilitatem Ecclesiæ.

Piè etiam æstimari potest, quod si ægritudines à maleficis virtute Dæmonum infliguntur excommunicarentur cum ipsis Maleficis auctoribus, & Dæmonibus, non aded in ipsos infirmos sæuirent, & quod citius liberarentur adhibitis super hoc & aliis exorcismis licitis.

In partibus denique Athisis vulgaris est narratio simul & aliis in locis, quod dum diuina permissione locustæ volantes cum ingenti multitudine vineta, frondes, segetes, & cuncta virentia eradicarent, huiusmodi excommunicatione & maledictione fugatæ, & subito interemptæ fuerunt. Quod si sanctificato viro quis ascribere velit, & non virtuti clauium, sit in nomine Domini: vnum pro certo habemus, quod nec virtus miraculorum, nec potestas clauium gratiam gratum facientem de necessitate præsupponunt: cum vtrumque ex gratia gratis data procedat.

Est & iterum notandum, quod vbi nullum prædictorum remedium iunat, quod tunc ad exorcismos licitos sit recurrendum: de quibus inferius patebit. Quia etsi hi ad fugandum Dæmonis nequitiam non sufficiant: tunc reuera talis vexatio Dæmonis est pœna pro peccatis satisfactoria, si pro-

Locustæ
arcentur
excom-
municatione

vt

vt oportet sustineatur in charitate, sicut & alia mala huiusmodi, quæ nos hîc premunt, ad Deum ire compellant.

Mulieres
mirabilia
imaginan-
tur.

Verum etiam aduertendum, quod interdum aliquæ in veritate per Incubum non vexantur, sed tantummodò ita se vexari putant: & hoc quod mulieribus præcipuè, & non viris, cum aliàs sint timidæ, & mirabilium formarum in imaginatione susceptiæ.

Vnde & Guilhelmus sæpè allegatus. Multæ, inquit, de apparitionibus phantasticis, ex morbo melancholico in multis fiunt, & in mulieribus maximè, sicut apparet de visionibus & reuelationibus. Et causa in hoc est, vt norunt Medici, ipsa natura muliebrium animarum, eò quod longè facilioris & leuioris impressionis sunt, quam animæ viriles: Et subdit *Ibidem*, Scio me vidisse mulierem, quæ credebatur se agnoscere ab intus à Diabolo, & talia incredibilia se sentire dicebat.

Oua for-
micarum
faciunt
intumes-
cere aliud.

Nonnunquam etiam impregnatæ sibi videntur mulieres ab Incubis, & intumescunt vehementer ventres earum, & cum partus tempus aduenerit, sola emissionem multæ ventositatis detumescunt. Nam de ouis formicarum, in potu sumptis, incredibilem ventositatem & tumultum in ventre generant hominis. Similiter de granis catapuciæ, & de granis arbotis, quæ dicitur nigra pinus, consimilia in ventre fiunt. Facillimum est autem Dæmoni similia & maiora in ventribus hominum procurare. Hæc addita sunt, vt non facillimè quis mulierculis fidem adhibeat, sed illis duntaxat, super quibus experimenta fidem fecerunt, vt de illis, qui didicerunt in propriis lectis, vel alio modo condormientibus, per experientiam talia vera esse.

C A P. I I.

Remedia pro illis qui circa vim generatiuam maleficiuntur.

Viri plus
malefici-
antur
quam fo-
minæ.

Licet mulieres in maiori numero sint Maleficæ quàm viri, vt prima parte operis ostensum est, tamen viri plus maleficiuntur: & huius ratio est: quia cum Deus plus permittit super actum Venereum, per quem primum peccatum diffunditur, quàm super alios actus humanos: sicut & per serpentes, quæ magis incantationibus delerunt quàm alia animalia, eò quod fuerit Diaboli primum instrumētum: & cum actus ille Venereus plus & faciliore modo potest maleficiari in viro quàm in muliere: idè. Et quidem patet quod tactum est, nempe cum quinque modis Dæmon in generatiuam potentiam possit agere, & illi modi citius procurantur in viris.

Remedia adhibenda super vnumquemque modum iuxta possibilitatem sunt deducenda: & ille, qui vitiatum est in tali potentia, attendat sub quo modo suum maleficium contineatur. Sunt autem quinque modi iuxta Petrum de Palude *in suo 4. distin. 34. in processu huius maleficii*.

Nam Dæmon ex hoc, quod est spiritus, habet potestatem super creaturam corporalem, Deo permittente, & ex conditione naturæ suæ, præcipuè ad motum localem, vt illum prohibeat, vel vt promoueat: Vnde per hanc potestatem possunt corpora viri & mulieris impedire, ne sibi appropinquent, & hoc directè vel indirectè. Directè quando vnum elongaret ab altero, vel non sineret ad alterum appropinquare. Indirectè, quando aliquod impedimentum procuraret, vel quando se interponeret in corpore assumpto: si-
cut cuidam iuueni pagano acciderat,

quidam
desponsat
idolum.

Z 3 qui

qui Idolum desponsauerat, & nihilominus contraxerat cum quadam iu-uencula, nec propter hoc poterat eam cognoscere, vt suprà patuit.

Secundo modo, vbi hominem inflammaret erga vnam, refrigeraret erga aliam, & hoc posset occultè procurare per applicationem quandam herbarum aut aliarum rerum, quas optimè nouit ad hoc validas.

Tertio modo, vbi æstimationem viri aut mulieris turbaret, qua red-deret vnam personam alteri exosam, quia vt suprà patuit in prima parte operis, potest imaginationem imprimere.

Quarto modo, reprimendo vigorem membri, qui ad fructificationem necessariò requiritur, sicut & motum localem cuiuscunque organi reprimere potest.

Quinto, prohibendo missionem spirituum ad membra in quibus est virtus motiua, quasi intercludendo vias seminis ne ad vasa generationis descendant, vel ne ab illis viis recedat, vel ne excidatur, vel emit-tatur.

Quomodo
potentia
eius
internef-
cenda.

Quòd si quis dicat, nescio sub quo modo maleficium mihi illatum contineatur, vnum scio, quòd generatiua potentia erga vxorem meam careo. Responderi potest, si potens est ad alias mulieres, non autem ad propriam, tunc sub secundo modo: quia de primo modo certificaretur Succubum Dæmonem, id est, quòd per Dæmones Incubos & Succubos deluderetur. Item si vxorem non habet exosam, & tamen non potest ipsam agnoscere, sed benè alias, tunc iterum manet sub secundo modo: si autem habet exosam, & non potest agnoscere, tunc sub secundo & tertio modo continetur. Item si non habet exosam, vellet autem cognosce-re, sed non habet vigorem membri,

tunc sub quarto modo. Si verò nabet vigorem membri, sed non haberet ex-cisionem seminis, tunc sub quinto mo-do. Modus ergo curandi patebit, vbi declaratur, si æqualiter in charitate & extra charitatem existentes, his maleficiari valeant: & quidem quòd non: dempto quarto modo, qui tamen etiam rarissimè. Accidere enim potest, qui in gratia & charitate existit sic declara-tur, tamen lectori præsupponitur, quòd loquimur de actu coniugali inter ma-trimomialiter coniunctos, quia aliàs im-plicaretur: cum omnis actus Venereus extra matrimonium est peccatum mor-tale, & non nisi ab his, qui extra chari-tatem existunt, exercetur.

Nam cum asserere oporteat ex totius Scripturæ sacre traditione, quòd Dæ-mones magis permittuntur à Deo sæ-uire in peccatores quàm in iustos. Licet legatur ipsum iustissimum Iob fuisse percussum, hoc tamen non fuit singu-lariter super potentiam generatiuam, nec etiam directè: idèd dicere oportet, quòd quibuscunque talia maleficia inter matrimonialiter coniunctos con-tingunt, signum est, quòd vel ambæ personæ, vel altera extra charitatem existat, & quidem fundamentum hu-ius ex scripturis deducitur, auctoritate & ratione. Nam Angelus dixit Tobia: In illos, qui libidini vacant, accipit dæ-mon potestatem: Effectus demonstra-uit, vbi septem viros virginis Saræ oc-ciderat.

Contra li-
bidinosos
accepit
Diabolus
potesta-
tem.

Item Cassianus *collat. patrum* defi-nit & B. Antonius, nullatenus posse Dæmonem mentem cuiusque vel cor-pus inuadere, nisi eam prius destitue-rit omnibus cogitationibus sanctis, ac spiritali contemplatione vacuum nū-damque reddiderit. Hæc verba vt quæ applicari possunt super maleficium corporis, vniuersaliter super totum cor-pus, cum Iob tali maleficio percussus, non tamen nudus diuina gratia fuit, sed particu

particulariter, quando videlicet particulare maleficium ratione alicuius peccati accidit corpori: Et hoc quidem non potest esse, nisi peccatum incontinentiæ. Ratio. Nam vt dictum est, propter fœditatem illius actus, & quia per ipsum primum peccatum diffunditur; Deus plus permittit super ipsum, quàm super alios humanos actus: ergo & inter matrimonialiter coniunctos, vbi diuino auxilio propter peccatum destituuntur, amplius circa illam vim generatiuam maleficiari à Deo permittuntur.

Quodd si quæritur, cuiusmodi sint illa peccata, dici potest: quodd peccata incontinentiæ quæ inter cognatos cum varia sint, iuxta illud Hieronymi, & habetur in textu: Adulter est in propriam amator ardentior, simul & huiusmodi amatores amplius in prædictis maleficiuntur.

Remedia ergo Ecclesiastica sunt duplicia: Vnum in foro contentioso, alterum in foro conscientiæ practicatur. Primum, si in iudicio allegatur impotentia ex maleficio illata, tunc distinguendum est: quia talis impotentia, aut est temporalis, aut est perpetua. Si temporalis, non impedit. Tunc autem præsumitur esse temporalis, quando infra spatium trium annorum cohabitantes, & quantum possunt operam dantes, siue per Ecclesiastica sacramenta, siue per alia remedia sanari possunt. Si verò non sanetur aliquo remedio, ex tunc præsumitur esse perpetua.

Item aut præcedit matrimonij contractionem & consummationem, & sic impedit contrahendum, & dirimit iam contractum, & sequitur matrimonij contractionem, sed non consummationem. Et est communis modus maleficiandi viros, quando spernunt amasias: tunc enim quia sperabant se matrimonialiter copulare & defraudantur, inferunt maleficia viris, vt ne aliis commisceri valeant. In tali enim casu,

vt aliqui dicunt, dirimitur matrimonium iam contractum, nisi sub continentia cohabitare velint, vt Maria & Ioseph. Et habet pro se Can. dicitur enim 23. q. 1. quodd coniugium confirmatur officio, s. carnis, vt dicit gl. Et parum pòst dicitur, antequam confirmetur impossibilitas officij, soluit vinculum coniugij. Aut sequitur matrimonium confirmatum, & tunc vinculum matrimoniale non dirimit. Plura alia à Doctoribus notantur, sed quia non præcisè sunt præsentis speculationis (notantur autem in variis scriptis Doctorum, vbi de maleficiali impedimento tractant, ideò hîc est superse- dendum.

Tantummodò, si quis difficultaret, quomodo actus ille possit impediri respectu illius mulieris, & non respectu alterius. Respondit Bonauent. hoc est, vel quia fortilegus ad hoc respectu personæ determinatæ Diabolum inuitauit, vel quia Deus respectu personæ cuiuslibet impedire non permittit. Occultum iudicium Dei hîc latet, vt in vxore Tobia. Qualiter autem Diabolus hoc facere possit, patet ex præmissis. Dicit tamen hîc Bonauent. quodd impedit generatiuam, non impedimento intrinseco lædendo organum, sed extrinseco impediendo vsum: & est impedimentum artificiale & non naturale: & ita potest impedire ad vnam, & non ad alias: vel tollendo exercitationem concupiscentiæ ad illam vel aliam: & hoc per virtutem propriam, vel per herbam, vel per lapidem, vel per aliquam creaturam occultam, & satis concordat cum dictis Petri.

Remedium verò Ecclesiasticum in foro conscientiæ traditur 33. q. 8. Si per fortianas, vbi sic dicitur: Si per fortianas atque maleficas artes nonnunquam occulto iusto Dei iudicio permittente, & Diabolo præparante concubitus sequitur,

Impotentia aut est temporalis, aut perpetua.

Quæ impotentia matrimonium dirimat.

Ecclesiasticum remedium optimum.

quitur, hortandi sunt, quibus ista enu-
niant, ut corde contrito & spiritu hu-
miliato, Deo & sacerdoti de omnibus
peccatis suis puram confessionem fa-
ciant, & profusis lachrymis, & lar-
gioribus eleemosynis & operationi-
bus atque ieiuniis Domino satisfac-
ciant.

In quibus verbis notatur, quod
tantummodo propter peccata & extra
charitatem existentibus talia contin-
gunt. Sequitur & per exorcismos ac
cætera Ecclesiasticæ medicinæ muni-
mina ministri Ecclesiæ, tales quantum
annuerit dominus, qui Abimelech &
domum eius Abrahæ orationibus sa-
nauit, sanare procuret.

A brahæ
precatio
sanat im-
potentiã
Regis
Abime-
lech

Vnde summarie dicere possumus,
quod quinque sunt remedia, quæ tali-
bus sic maleficiatis licite applicari pos-
sunt, videlicet sanctorum aliquorum
licita peregrinatio, & ibidem pecca-
torum suorum cum contritione vera
confessio, signi crucis, orationis de-
uotæ multiplicatio, per verba sobria
licita exorcizatio, quæ qualiter fieri de-
bent, inferius patebit. Et cætera malefici-
j oblatio facit ad hoc, quod supra de Co-
mite tactum est, qui per triennium sibi
matrimonialiter copulatam virginem
cognoscere non potuit.

C A P V T III.

*Remedia contra maleficiosos super amo-
rem, vel odium inordinatum.*

Sicut maleficium in potentia gene-
ratur, ita & philocaptio & odium,
in voluntate causantur. Expediit primo
de eius causa, & tantum, quantum pos-
sibile est, de eius remediis transcurrere.

De Philo-
captione.

Philocaptio igitur seu amor inordi-
natus unus ad alterum, triplici ex cau-
sa oriri potest. Aliquando ex sola in-
cantela oculorum, aliquando ex tenta-

tionis Dæmonum solum, aliquando ex
maleficio Nectromanticorum, & Malefi-
carum simul & Dæmonum.

De primo dicitur *Iacob. 1.* Vnus-
quisque tentatur, a concupiscentia sua
abstractus & illectus, deinde concu-
piscentia cum conceperit, parit pec-
catum, peccatum vero cum consum-
matum fuerit, generat mortem. Sic Si-
chem, cum vidisset Dinam exeuntem
ad videndum mulieres regionis illius,
adamauit eam, & rapuit, & dormiuit
cum ea, & conglutinata est anima eius
cum ea. Et *Gen. 34. secundum gl.* in-
firmæ animæ sic accidit, quando post-
positis propriis aliena negotia curat, se-
ducitur consuetudine, & fit vna vnita-
te consensus cum illicitis.

1.
Concupi-
scentia est
mater
peccati.

De secundo quod oriatur ex tenta-
tione Dæmonum principaliter: Sic
Amon sororem Thamar speciosissimam,
adamauerat, & deperierat in ea valide,
ita ut propter amorem eius ægrotaret.

2.
De eodem
iisdem
verbis su-
pra pag.
119.

2. *Reg. 14.* Non enim in toto tam cor-
ruptus esse potuit mente, ut in tantum
facinus stupri profliret, si non gravi-
ter à Diabolo tentatus fuisset. De hoc
etiam genere amoris refertur est liber
sanctorum Patrum, qui refert, omnem
tentationem etiam carnalis amoris sibi
in eremis subtraxisse. Quidam tamen,
ultra quam credi potest, amore mulie-
rum tentabuntur aliquoties, unde &
2. *Cor. 12.* Apostolus dicit: Datus est
mihi stimulus carnis meæ, Angelus
Satanæ, qui me collaphizet, ubi *glos.*
tentando per libidinem, datus est mi-
hi stimulus.

S. Paulus
libidini-
bus sti-
mulatur.

Alius quidam, tentatio autem cui
non consentitur, non est peccatum,
sed materia exercendæ virtutis, hoc
intelligitur de tentatione, quæ ab hoste
non à carne: quia peccatum est venia-
le, etiam si ei non consentiatur. De
his varia exempla leguntur in variis
locis.

De tertio, quod amor inordinatus
proue-

3. <sup>Amor he-
reos uide
proue-
niat, per
Hæreos
Græcum
Epas in-
telligunt,
quod
amorem
designat</sup> proneniat ex maleficiis Dæmonum & Maleficarum, possibilitas huius maleficij suprà in quæstionibus primæ partis, an Dæmones per Maleficas mentes hominum ad amorem vel odium immutare, & incitare valeant, ad longum ducitur, per varia etiam gesta, & acta à nobis reperta comprobatur: imò inter omnia maleficia nimium propter sui generalitatem reputatur.

<sup>De infan-
tis amo-
ribus.</sup> Quòd si quæritur: Petrus philocaptus amore talis, &c. nescitur an primo, secundo aut tertio modo. Respondetur, odium inter coniugatos cum crimine adulterij, et si operatione Dæmonum fieri possit, ubi tamen visco carnalis concupiscentiæ amoris quis aded inuoluitur & succenditur, ut nulla confusione, verbis, plagis, aut factis, ad resistendum cogi valeat. Item ubi quis sæpè pulchriorem dimittit uxorem & turpissimam adhæret. Item ubi nocturno tempore nec quiescere valent, sed ita demerantur, ut per deum quæque incedere habeant. Optimates, prælati & alij diuites sæpissimè his miseriis inuoluuntur. Et quidem hoc tempus muliebri, de quo Hildegardus (ut Vincen. in spec. his-
<sup>Hodiernū
seculum
fertur mu-
liebre.</sup> tor. refert) prædixit, quòd non tandiu durabit, quantum hucusque perstitit: cum iam mundus plenus sit adulterij, præcipuè in optimatibus. Et quid opus scribere de remediis, qui remedia abhorrent? Tamen ut pio lectori satisfaciat, aliqua breuiter tangamus super philocaptionem sine maleficio.

<sup>Remedia
contra
amorem nō
proueniē-
tē ex ma-
leficio.</sup> Auicenna septem remedia ponit, quando videlicet personam ægrotare facit, sed parum ista nostræ speculationi, nisi quantum mysticè animæ languenti deseruiunt. Dicit enim lib. 3. quòd ex variatione pulsus, & ad nominationem amati, cum ibi radix ægrotationis habetur, tunc si lex sustinet, fiet copula per matrimonium: quia sic sanantur cum obeditur naturæ: Aut fiat applicatio medicinalium, de quibus ibi-

Mal. Malefic. Tom. I.

dem tractat & docet: Aut ut ægrotus amorem suum de dilecto per licita remedia ad aliud diligendum conuertat, quod prior præligere debet, & ita fugere præsentiam, quia sic distrahitur animus. Aut etiam si corrigibilis est, tribuletur & dehortetur, quòd opus amoris est maxima miseria. Vel dirigatur ad ipsum, qui quātum cum veritate & Deo possunt, vituperent corpus & dispositionem delicti, & mores cum transfiguratione facierum turpi seu difformi. Vel saltem ultimo, ut occupentur in rebus arduis, & distractionis officiis.

Reuera sicut animalis homo per huiusmodi remedia sanatur, ad spiritua-lem singula capiendū interiorem hominem reformabunt: obediatur legi mentis potius quàm naturæ, conuertat amorem suum ad certas delicias, recordetur, quàm momentaneum sit quòd delectat, & æternum quòd cruciat, quærat delicias in illa vita, ubi sic inchoantur, quòd nunquam finiuntur, cuius qui amator esse voluerit, & istam perdet, & illam modo inueniet, & æternis ignibus deputabitur, ecce tria damna irrecuperabilia ex amore infano pronenientia.

Super philocaptionem verò ex maleficio remedia in præcedenti capitulo tractata, non inconuenienter & hic applicari possunt: præcipuè autem exorcizatio per sacra verba, quam sibi ipsi facere taliter maleficiatus potest. Quotidie autem Angelum sanctum sibi ad custodiam à Deo deputatum inuocet, puta confessione, sanctorum limina, præcipuè autem beatissimæ virginis frequenter, & sine dubio liberabitur.

Sed quam vituperabile, ut barbari homines donis naturalibus, & virtutum armis abiectis, seipsum tueri renuant: cum puellulæ sæpissimè inuictæ infirmare huiusmodi maleficia his armis propulerunt, in quorū commendatione vnum è multis in medium producamus:

A a Fuit

Amore ei
pei sunt
exorci-
zandi

Virtutum
armis illi-
citi amo-
res sunt
debellandi.

Exemplū
sacerdo-
tis, qui
virginem
frustra
maleficiis
ad amorē
propellit.

Fuit in rurali villa quadam prope Lindauliam Constan. diocesis, virgo adulta, facie pulchra, & elegantior moribus, in huius aspectu captus quidam vir levis moribus, clericus ferē solo nomine, utinam non sacerdos, qui vulnus suæ mentis ultra celare non valens, venit ad laboratorium dictæ virginis, & honestis verbis se rete Dæmonis exhibens primò tandem ad amorē sui virginis ausus est, verbis duntaxat provocare animū, quod illa diuino instinctu percipiens, intacta mente & corpore, respondit viriliter: Domine cum verbis talibus domum meam nolite frequentare, alioquin repulsam sustinebitis, verecundia mediante. Cui ille: Et si me diligere modò renuis verbis dulcibus monita, nunc post modicum coacta operibus me amabis, tibi promitto. Erat vir ille suspectus incantator, & de maleficio. Sed verba hæc virgo pro vento habuit nec scintillam amoris carnalis ad virum in se sensit pro tunc, sed euoluto non multo tempore, imaginationes amorosas de viro illo prædicto cœpit habere. Quod illa percipiens, diuinitus inspirata, ad matrem misericordiæ confugit, & pro auxilio à filio impetrando deuotissimè implorauit, & statim honestam societatem requirens, peregrinari cœpit ad locum Eremitarum; sic enim nominatur Ecclesia in honorem ipsius genitricis miraculosè consecrata in præfata diocesi. In qua sacramentaliter confessa, ne in ea aliquid inuenire posset malignus spiritus, & ad ipsam matrem pietatis precibus fufis, protinus omnis cessauit hostis machinatio, ita ut eam postmodum nunquam tangeret.

Superfunt tamen adhuc & cordati viri, à Maleficis mulierculis importunè super huiusmodi sollicitati, quasi nequaquā à philocaptione earū se continere possent, qui tamen viriliter resistentes, quantum se vltro pulsare illece-

bris imaginationibus sentirent, tamen etiam per præsidia præmissa cuncta machinamenta Diaboli superarent. Exemplū
constantis
casti iuue-
nis,

Et verè speculum huius pugnæ quidam iuuenis prædiues in oppido *Isbrug* qui quantum à maleficiis pulsatus fuit, nec calamo exarare quis posset, semper virilem animum gerens, per præfata remedia intactus euasit. Quare & meritò concluditur, præfata remedia contra huiusmodi morbum esse certissima, item quod certissimè liberentur, quicunque his armis vtuntur.

Et quòd de amore inordinato hoc, & de odio inordinato, cum oppositorum eadem sit disciplina, intelligendum est. Licet æqualis in modo maleficiandi cum sit differentia, etiam aliud remedium illa persona, quæ odio habetur requirere debet. Ipse enim qui odio habet & in corde defert, non de facili, si adulter est, ad amorem vxoris, etiam per quascunque peregrinationes flectitur.

Et quia relatu Maleficarum compertum est, quòd per serpentes huiusmodi maleficia ad odium procurantur, eò quòd dum primum instrumentum erat Diaboli, & in sui maledictionem recepit inimicitiam inter ipsum & mulierem: idè & tales inimicitias ex ipsis procurare satagunt, ponendo pellem aut caput serpentis sub limine ostij camerae, aut domus, vnde & omnes anguli domus sunt perquirendi & innouandi, quoad inhabitationes, quantum possibile est: vel alienas inhabi- Malefici
procurant
odia per
serpentes.

Et quidem cum dictum sit, quòd seipsos maleficiati exorcizare valeant, intelligitur quòd verba sacra, benedictiones & carmina, secum deferre in collo poterunt, siquidem legere, aut seipsos benedicere, nescirent, quæ tamen qualiter facienda sint, in sequentibus patebit. Migratio
in alias
zdes amo-
net male-
ficia

CAPVT IV.

*Remedia super eos, quibus virilia membra
praestigiosa arte auferuntur, & ubi
interdum in bestiales formas
homines transmutantur.*

Super eos, qui praestigiosa arte illuduntur, & se virili membro carere, aut in bestiales formas transmutatos esse putant, quibus remediis subleuari valeant, ex praemissis satis euidenter elicitur. Nam cum tales omnino diuina gratia destituantur, quod praecipuum in maleficiis existit fundamentum, non possibile, ut ferro manente in vulnere, emplastrum curatiuum apponatur. Expedit ergo ut per veram confessionem Deo ante omnia reconcilientur. Demum quia, ut supra, in secunda parte operis, in capitulo septimo tactum est, talia membra nunquam in veritate euelli, aut segregari a corporibus, sed tantummodo praestigiosa arte occultari ad sensum tactus & visus. Patuit etiam, quod huiusmodi illusiones in gratia constitutis, non ita facilius, nec actiue, nec passiuè contingunt, ut videlicet eis membra auferantur, aut quod in eorum visiva potentia, quasi alii sint ablata deludantur: idè & remedium in eodem capitulo exprimitur cum ipso morbo, ut videlicet quantum possibile sit, cum ipsa Malefica amice se componant.

De transmutatio-
ne homi-
num in
bestias.

Super eos denique, qui in bestiales formas se transmutatos esse putant, sciendum quod hoc genus maleficii, non ita in occidentalibus sicut orientalibus regnis practicitur: intellige quoad secundas personas, licet quoad proprias Maleficarum personas, hoc saepius apud nos visum fuerit: ipsas videlicet Maleficas in effigiis animalium oculis intuentium se obieciisse, ut supra capitulo octauo deductum; quare & remedia quae in tertia parte operis

deducuntur, super exterminium videlicet Maleficarum per seculare brachium forent applicanda.

Et quidam quomodo orientales huiusmodi illusiones remediare solent, sic deducit. Nam ex militaribus fratribus ordinis sancti Ioannis Hierosolymitani in Rhodis veridica relatione plura de his percepimus. Praecipue autem quod in ciuitate Salamina regni Cypri talis casus accidit. Nam cum ibi portus sit maris, & nauis quaedam onusta mercimoniis applicando peregrinis nauim exeuntibus, ut quisque victualibus se muniret, iuuenis quidam ex eis robustus domum cuiusdam mulieris extra ciuitatem supra littus maris situatam accessit, & an oua haberet ad vendendum à muliere suscitabatur. At mulier cernens iuuenem robustum, forenssem & alienum à patria, unde minor de eo suspicio apud intraneos super eius perditionem oriri possit: expecta, inquit, paululum, & iuxta optata singula recipies. Et dum moram faceret, clausa in interiori parte domus, iuuenis ab extra, ut eum quantocyus expediret, ne nauem eum negligere contingeret, clamare coepit: tunc mulier aliqua oua attulit, iuueni tradidit, & in casu quo nauem neglexisset, ad eam rediret, ipsi iniunxit. Veloci igitur cursu ad nauem quae in littore maris erat, properauit. & ante ingressum eò, quod necdum alij socij omnes conuenerant, oua comedere & seipsum reficere studuit: Et ecce post horam mutus, effectus, & quasi mente destitutus: ut post ipse referre solitus erat, de seipso admirans, quidnam sibi accidisset, conicere non poterat: Volens ergo nauim intrare ab immorantibus baculis verberatus repellitur, cunctis acclamantibus: Ecce, ecce, quidnam in asino? maledicaris bestia, num & tu nauim intrabis? Repulsus sic iuuenis, & verba illorum, qui ipsum asinum affirmabant, intelligens, apud se ruminabat,

Quomodo
mutati in
bestias se
saluent in
oriente.

Mira res
gesta, de
homine in
asinum
mutato.

nabat, & quod maleficio mulieris infectus esset, cogitare cepit, præcipue in eo quod nullum verbum formare poterat, cum tamen ipse omnes intelligebat: Et dum rursum nauim ascendere tentaret grauioribus casus verberibus, ipsum amaro corde remanere, & recessum nauis conspicerere opus erat. Huc illucque discurrens cum omnes ipsum asinum æstimabant, necesse erat, ut tanquam bestia ab omnibus tractaretur. Compulsus igitur ad domum mulieris rediit, cui ad placitum pro conseruatione vitæ suæ ultra triennium seruiuit, nil operis faciens manibus, nisi necessaria domus in lignis & bladis apportans: etiam quæ exportanda erant tanquam iumentum deportabat, hoc consolationis relicto, ut licet ab omnibus aliis iumentum reputaretur, ab ipsis tamen Maleficis coniunctim vel diuim morantibus, ut verus homo humanitus conuersando in incessu, statu & habitu agnoscebat.

quomodo
homini-
bus in iu-
menta
conuersis
onera im-
ponantur.

Quod si queritur, quomodo onera ipsi tanquam iumento imponebantur. Dicendum quod sicut narrat Augustinus de mulieribus stabulariis, quæ hospites conuertebant in iumenta onera portantia. *lib. decimo octauo, cap. 17. de ciuitate Dei*: & de patre Præstantij qui se caballum seu equum fuisse, & annonam cum aliis animalibus baiulasse narrauit, utique ex illis actis de præsentis iudicamus: ita quod triplex deceptio præstigiola arte fiebat.

Prima quoad homines, iuuenem non ut hominem, sed ut asinum intuentes. Quod qualiter Dæmones faciliter procurare possint, supra 8. cap. patuit. Secundò quod illa onera non fuerunt illusoria, sed ubi vires iuuenis excedebant, Dæmon inuisibiliter deferebat: Tertiò quod sibi dum inter alios conuersabatur, iuuenis etiam iumentum videbatur in imagine dumtaxat & æstimatiua potentia, quæ sunt affixæ orga-

nis corporalibus: non autem in ratione quæ non adeò erat ligata quin se hominem sciebat, sed arte magica delusum, ut tanquam bestia æstimaretur: sicut & de Nabuchodonosor idem exemplificatur.

Triennio igitur sic elapso, in quarto scilicet, dum quodam die ante meridiem ciuitatem præfatam intrasset, & mulier à longè sequeretur: contigit quandam Ecclesiam, in qua diuina celebrabantur, iuuenem sic maleficiatum præterire audiens nolum campanæ, (cum more Latinorum & non Græcorum in illo regno diuina peragantur) pro elevatione corporis Christi ad Ecclesiam se conuertit & intrare dum propter verbera & expulsiōem non auderet, à foris genua & crura posteriora in terram fixit, & anteriores pedes, id est, manus, simul iunctas eleuans ex capite asinino, ut putabatur, sacramentum in elevatione intueretur. Quod prodigium dum certi lanu-
mercatores conspexissent, mirantes alium sequuntur, & inter se de miro opere conferentes, ecce Malefica cum baculo asinum insequitur. Et quia, ut præmissum est, huiusmodi maleficia illis in partibus plurimum practantur, ad instantiam mercatorum per iudicem asinus cum Malefica capitur, interrogata & quæstionibus exposita, crimen fatetur, ut ad domum redire valeat, iuuenem restituere suæ formæ promisit: dimissa igitur & domum regressa, iuuenis ad pristinam formam reducitur, & ipsa denud capta debitam ultionem pro commissis suscepit, & iuuenis ad propria cum gaudio reme-
uit.

Missæ cō-
spectio
immutat
Asinum in
hominem.

Hoc est
Genuelles.

C A P. V.

Remedia contra obsessos ex maleficio.

QVDD interdum ex maleficio Dæmones quosdam homines substantialiter inhabitant, *suprà cap. 9.* satis patuit: quibus etiam de causis: quia non solum pro granibus criminibus propriis, imò interdum pro proprio suo maiori merito: aliquando pro alieno leui delicto: aliquando pro suo veniali peccato: aliquando pro gravi alieno peccato, & aliquando pro alieno facinore proprio pro quibus etiam diuersè diuersimodè possidentur, quidam plus, alij minus, vt etiam Nider, *in suo Formicario* recitat. Non mirum si maleficio, seu ad instantiam Maleficæ Dæmon Deo permittente, hominem substantialiter, modò quo ibi declaratur, quod videlicet per substantiam sit intelligendum, inhabitet.

Quibus autem remediis liberari possint, quòd videlicet per exorcismos Ecclesiæ, & cum hoc vera contritione, vel etiam confessione, vbi pro mortali quis esset obsessus, patuit ex ibidem deductis, & ex illius sacerdotis Bohemi liberatione. Sed quòd vltra hæc duo remedia etiam tria alia valeant suffragari, videlicet Eucharistiæ sacra communio, sanctorum locorum applicatio, vel bonorum oratio & excommunicationis absolutio, præfati Doctoris discursu, quem etiam deducere excedit, cum non omnes necessariorum tractatum copiam habent.

Nam de ipsa sacra communione, Cassianus *colla. alba. prima* loquitur in hæc verba: Communionem sacrosanctam, nequitia spiritibus traditam, à senioribus nostris, nunquam meminimus interdici: Quinimo etiam, si posset eis quotidie impartiri, eam etiam debere consebant, quæ ad purgatio-

nem ac tutelam corporis animæque peruenire credenda est, & quæ ab homine percepta, eum, qui in membris eius insidet, spiritum seu in ipsis latitare conatur quodam exurens fugat incendio. Hoc namque modo curatum Abbatem Andronicum nuper aspeximus: insultabit offenso cum eum à cœlesti medicina viderit segregatum: tanto enim durius & frequentius attemptabit affligere, quanto eum à spirituali remedio senserit longius abdicatum. Hæc Cassianus.

Et iterum de eisdem ibidem dicit: Duo hîc credere immobiliter oportet. Primò, quòd sine Dei permisso nullus ab his spiritibus omninò tentetur. Secundò, quòd omnia, quæ nobis à Deo inferuntur siue tristitia ad præsens, siue læta videantur, velut à piissimo patre, clementissimòque Medico pro nostris vtilitatibus irrogentur. Et idcirco eos, velut Pædagogos traditos humilitatis vt decedentes ab hoc mundo, vel purgationes ad vitam aliam transferantur, vel pœnali rigore plectantur, qui secundum Apostolum traditi sunt in præsentem Satanæ, in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat in die Domini nostri Iesu Christi.

Sed hîc oritur dubitatio: cum Apostolus dicat: probet seipsum homo, & sic de pane illo edat, quomodo possunt obsessi, non habentes vsum rationis, communicare? Respondet S. Thom. de hoc *in 3. part. q. 80.* sic distinguendum de hominibus amentibus. Aliqui, inquit, dicuntur, non habere vsum rationis dupliciter. Vno modo quia habent debilem vsum rationis, sicut dicitur non videns, qui malè videt. Et quia tales possunt aliquam deuotionem cōcipere huius sacramenti, non est eis hoc sacramentum denegandum.

Alio modo dicuntur aliqui non habere vsum rationis, quia sic à nativitate permanserunt, & sic talibus non

A a 3 est

Sacram
commu-
nionem
saluare
obsessos
à maleficio.

Diaboli
sunt pæ-
dagegi
humilitatis.

Quibus
obsessis
sacramen-
tum non
sit dandū.

est hoc sacramentum adhibendum , quia in eis nullo modo præcessit huius sacramenti deuotio.

Aut non semper caruerunt vsu rationis , & tunc si prius quando erant suæ mentis compotes , apparuit in eis huius sacramenti deuotio , debet eis in articulo mortis hoc sacramentum exhiberi , nisi fortè timeatur periculum vomitus , vel expuitionis.

Vnde legitur ex Concilio Carthaginensi , & habetur 26. q. 6. Is qui in infirmitate poenitentiam petit , si casu , dum ad eum inuitatus sacerdos venit , oppressus infirmitate obmutuit , vel in phrenesim conuersus fuerit , dent testimonium qui eam adierint. Et si continuo creditur moriturus , reconcilietur per manus impositionem & infundatur ori eius Eucharistia. De baptizatis qui corporaliter ab immundis spiritibus vexantur , est eadem ratio & de aliis amētibz. Hæc Thom. Addit tamen in 4. distin. 9. quod Dæmoniacis non est deneganda communio , nisi certum sit , pro aliquo crimine à Diabolo torqueri. Cui sic Petrus de Palude addit : In hoc casu pro excommunicandis sunt habendi , qui traditi sunt Satanæ.

Ex quibus liquet , quod si aliqui sunt possessi à Dæmone etiam propter sua crimina , habentes tamen lucida interualla , & rationis vsu postea continentur de peccatis suis , vel debite cōfiteantur : tales cum sint absoluti coram Deo , nullatenus sunt à communione diuinissimi sacramenti Eucharistiæ sequestrandi.

De sanctorū applicatione , vel deuota oratione , quomodo per hæc obfessi etiā potenter liberentur , legendæ sanctorū refertæ sunt. Merita enim sanctorum , martyrum , confessorū , virginū , exigūt , vt hi spiritus nequā , sanctorum in patribz existentium oratione & intercessionē vincantur , quos sancti in via vicerunt. Similiter viatorum deuotæ oratio-

nes liberationem obsessorum obtinuissent sæpè leguntur. Vnde ad hoc hortatur Cassia. vt *suprà*. Si , inquit , habemus hanc sententiam , imò fidem , quam superius comprehendimus , & vt omnia per dominum fieri pro vtilitate animarum & dispensari vniuersa , non solum nequaquam despiciemus eos : sed etiam pro eis , tanquam pro membris nostris incessanter orabimus , eisque totis visceribus ac pleno compatiemur affectu.

De vltimo modo absoluendi aliquē ab excommunicatione , sciendum quod nec iste communis est ; nec fortè licitus , nisi habenti auctoritatem & specialem reuelationem , vel probabilitatem , quod possessus quis sit propter excommunicationē Ecclesiæ , sicut Apostolus 1. ad Corinth. 5. excommunicatum à se & à plebe Corinthum fornicarium tradidit Satanæ in interitum carnis , vt spiritus saluus fieret in die Domini nostri Iesu Christi , id est , vt *gl.* dicit , vsque ad illuminationem gratiæ contritionis , vel ad iudicium.

De excommunicatione.

Et pseudodoctores , qui fidem perdiderant , videlicet Himenæum & Alexandrum tradidit Satanæ , vt discerent non blasphemare , 1. Tim. 1. Tantæ enim potestatis erat Apostolus (dicit *glos.*) tantamque gratiam habebat , vt recedentes à fide solo verbo traderet Diabolo.

Vnde S. Th. in 4. dist. 18. vbi magister tres effectus excommunicationis tradit : eosdem sic declarat idē Doctor. Ex hoc ipso , inquit , quod aliquis suffragiis Ecclesiæ priuatur , triplex incommodum incurrit , per tria quæ quis ex suffragiis consequitur. Valet enim ad augmentum gratiæ , eis , qui habent , vel ad merendū ei , qui non habet. Et quantum ad hoc , magister dicit , quod gratia subtrahitur per excommunicationem , valet etiam ad custodiam virtutis. Et quantum ad hoc , dicit quod protectio subtrahitur , non quod omnino à Dei prou-

Sanctorū
merita
abigunt
Dæmones.

providentia excludantur, sed ab illa quæ filios ecclesiæ specialiori modo custodit. Valent etiam ad defendendū ab hoste, quantum ad hoc dicit, quod Diabolo maiori potestas saviendi in ipsum datur, & corporaliter & spiritaliter.

Vnde in primitiva Ecclesia, quando oportebat per signa homines ad fidem inuitare, sicut Spiritus sanctus visibili signo manifestatur, ita excommunicatus corporali vexationi à Diabolo innotescebat. Nec est inconueniens, si ille, qui non est desperatus, hosti datur, quia non datur ei quasi damnandus, sed quasi corrigendus: cum in potestate Ecclesiæ sit, ex eius manu ipsum eripere cum voluerit. Hæc Tho. ubi tamen Exorcista ad cautelam obsessum absoluat, non videtur inconueniens.

Cautela
pro Exorcistis.

Sed subdit Nider, quod cauendum est valde Exorcistæ, ne de suis viribus facilliter præsumat, aut iocum & ludum serio Dei operi intermiscet, aut superstitiosum vel suspectum aliquid de maleficio adiiciat. Alioquin poenam vix euaderet, vt declaratur per exempla.

Nam de primo refert B. Gregor. i. dialogo, de quadam, quæ contra conscientiam suam à marito petente obtinere debiti redditionem in vigilia dedicationis Ecclesiæ S. Sebastiani: & quia contra conscientiam Ecclesiæ processioni se immiscuit, possessa est, & publice furiebat. Quo viso sacerdos eiusdem Ecclesiæ de altari syndonem tulit, eamque cooperuit, sed & hunc sacerdotem repente Diabolus simul inuasit. Et quia ultra vires voluit quicquam præsumere, compulsus est in sua vexatione cognoscere quis esset. Hæc Gregor.

Locales
exorcistæ.

De secundo, vt nullus de officio exorcistatus sanctum ordinem concernens ipsum faciat. Refert Nider se vi-

disse in Conuentu Coloniensi fratrem verbis satis iocosum, sed in gratia expellendi Dæmones famosum. Hic cum in terminis conuentus Coloniensis Dæmonem in obsessio corpore arctaret, iam Dæmon petiuit à fratre locum recedendi: quo gaudius frater, ait in ioco: In cloacam meam vadas. Exiit igitur Dæmon nocte, cum frater ventrem purgare vellet, Dæmon eum tam directus sit prope cloacam, vt vitam cum difficultate saluaret.

Dæmoni
aci non
ad maleficio
s ducendi.

Sed & hoc præcipue cauendum, vt obsessi etiam per maleficas, ad præsidia maleficarum non ducantur: Vnde & de præfata foemina Greg. infert: Cum, inquit, propinqui eam carnaliter amantes, atque amando persequentes ad obtinendum salutis remedium maleficis tradidissent, & per eas ad fluuium ducta & in aquam merfa multis incantationibus agitata fuisset: dum vnus Dæmon expelli debuit legio subintravit, & eorum distinctis vocibus iam clamare coepit: vnde consanguinei tandem confitentes, & de hoc dolentes eam præsentarunt sancto Episcopo Fortunato, qui diuturnis orationibus & ieiuniis, eam ex integro sanauit.

Sed quia dictum est, debere Exorcistas cauere, ne superstitiosum vel suspectum aliquid de maleficio adiiciant, dubitare Exorcista posset: An certas herbas & petras, etiam non benedictas adhibere posset? Responsio. Si benedictæ sunt herbae, tanto melius, si verò non, vt herba quadam quæ alias nominatur Fuga Dæmonis, vel etiam naturas lapidum si quis adhibeat, non erit superstitiosum: dummodò credat, quod non directe de sui natura Dæmones compellunt, quia tunc incideret in errorem, quod simili modo aliis herbis aut verbis possent cogi, vt errore Necromanticorum fatetur, putantes se efficere per naturales & inditas talium virtutes.

An exorcistis
benedictæ
herbæ vel
petræ adhibendæ.

Vnde

Locus Iob
ubi expli-
catus.

Vnde S. Thom. in 4. dist. 7. art. ult. Non est, inquit, credendum aliquibus virtutibus corporalibus Dæmones subiicere, & ided non coguntur inuocationibus & factis quibusdam maleficis, nisi in quantum per hoc foedus cum eis initur. Secundum quod dicitur *Esa.* 18. Percussimus foedus cum morte & cum inferno fecimus pactum Et illud *Iob.* 40. An extrahere poteris Leviathan hamo, &c. & sequentia verba sic finaliter exponit super Iob dicens: Si quis rectè considerat omnia præmissa videntur pertinere ad præsumptionem Necromanticorum confutandam, qui nituntur cum Dæmonibus pactum inire, ac eos sibi iniicere, vel qualitercumque constringere.

Ostenso ergo, quod homo non potest sua virtute Diabolum superare, concludit, dicens: Pone super eum manum tuam: subaudi, si potes, superatur tamen virtute diuina. Vnde subdit, Memento belli, quo scilicet, ego pugno contra eum, & potest dici, quod ponitur præsens pro futuro, scilicet, pugnabo in cruce, ubi capietur Leviathan per hamum, scilicet, per diuinitatem occultatam sub esca humanitatis: æstimans, Saluatorem purum hominem. Vnde etiam postea 4. dicitur, Non est potestas super terram, quæ ei possit comparari. Per hoc, inquit, signatur, quod nulla virtus corporalis, potest adæquari potestati Dæmonis, quæ est potestas purè spiritualis. Hæc Thomas.

Melodius
fugatur
Dæmon.

Sed quia indirectè à Dæmone obfessus, potest virtute melodiarum, ut Saul per citharam David, vel herbarum, vel corporalis rei alterius sibi à naturali proprietate inexistenti relenari; ided applicari possunt, quod quidem posse fieri auctoritatibus & rationibus deducitur. Nam 26. *quæstione septima*, dæmonium sustinente dicitur, licet petras vel herbas habere sine incanta-

Tobias hi-
storia
compro-
batur ap-
plicatione
herbarum.

tionem: hæc sunt Hieronymi verba.

Item magister in hist. tractans illud *Tobia*, Cordis particulam, scilicet, de pisce quem cepisti, si super carbones ponas, fumus eius exterret omne genus Dæmoniorum, siue à viro, siue à muliere, ita ut ultra non accedat ad eos, dicit: Nec super hoc mirari debemus, cum fumus cuiusdam arboris adustæ eandem vim habere videatur, quamvis etiam spirituales in se contineat sensum, scilicet, de futuro spiritualis orationis.

Ad idem Albert. super *Lucam* 9. & Nicolaus de Lyra 1. *Reg.* 16. imò & Paulus Burdegalenensis super 1. *Reg.* 16. hanc conclusionem tenet, quod non solum concedendum videtur quod per aliqua sensibilia possunt affligi à Dæmonibus releuari, sed etiam per sensibilia aliqua possint totaliter liberari. Sed hoc intellige, quando non atrociter affliguntur, & probat per rationem. Nam cum Dæmones non possint materiam corporalem secundum suam voluntatem transmutare, sed debita actiua debitis passivis coniungendo, ut Nicolaus dicit. Eadem ratione per aliquam rem sensibilem potest dispositio causari in corpore humano, per quam fiet aptum ad suscipiendum actionem Dæmonis. Verbi gratia: Mania est maximè dispositura ad alienationem mentis, secundum Medicos, & per consequens, ad suscipiendum afflictionem Dæmoniacam. Quæ quidem Dæmoniaca passio, ubi penitus curatur, penitus afflictio Dæmonis actiua recedente passiva in possesso recederet.

quomodo
Dæmones
murent
corpora-
lia.

Idem posset dici de iecore piscis: Idem de melodia David, ratione cuius licet primò refocillaretur Saul, & lenius haberet, tamen totaliter expulsus fuit per illam, ut dicitur *liber 1. Recedebat ab eo spiritus malignus. Nec consonum est literæ, dicere, quod hoc fiebat ex merito*

Davidis
cithara
non ora-
tione re-
focillatus
saul.

merito David, seu per orationes eius, quia non est verisimile, quod hoc scriptura taceret, cum esset in laude eius notabiliter dictum. Hæc de Paulo præfatio, licet non posuerimus *suprà in quæst. 5. prima parvis*: Quod quia præfigurabatur virtus crucis per expansionem venarum corporis Christi, ideo liberabatur Saul. Et plura ibi etiam continentur, quæ præsentī speculationi seruire possunt: Tantum concludamus, quod rerum sensibilibus applicatio in Exorcismis licitis non est superfluitiosum. Iam autem non expedit de ipsis Exorcismis aliqua differere.

quid ci-
chara Da-
vidis si-
gnificet.

C A P V T V L

Remedia per licitos exorcismos Ecclesia, contra quascurque infirmitates à maleficiis illatas, & de modo exorcizandi maleficiosos.

Quia, ut in superioribus tactum est, maleficæ omne genus infirmitatis corporalis inferre possunt: quare & sub generali regula concludere oportet, quod quicquid remedij in verbis, vel operibus, aliis infirmitatibus *suprà* notatis applicari potest, hoc etiam quibuscunque aliis infirmitatibus præcedentibus non expressis: ut vbi epilepsia aut lepra essent inflicta conuenire potest. Et quia inter remedia verborum exorcismi liciti computantur, de ipso etiam sæpè mentio, tanquam de quodam generali remedio habita est: tria principaliter de ipso practicanda sunt.

Primo, an non habens exorcizatus ordinem, ut scilicet laicus, vel secularis persona valeat licite Dæmones, aut eius maleficia exorcizare: Vbi tres aliæ annectuntur, qualiter videlicet sunt liciti: Et de septem conditionibus, quæ requiruntur ad carmina & benedictiones, ut quis valeat secum talia deferre:

Mall. Malef. Tom. I.

& tertio qualiter morbus sit exorcizandus, & Dæmon coniurandus. Secundum principale, quid agendum vbi gratia sanitatis per exorcismos non obtinetur. Et tertio, quoad remedia, non iam verborum, sed operum cum solutionibus certorum argumentorum.

Ad primum est Doctoris Thom. *in 4. dist. 23. sentent.* In ordine, inquit, exorcizatus & in aliis minoribus ordinibus omnibus, cum conferuntur, recipitur potestas ut quis hoc vel illud ex officio facere possit, puta exorcizare: & idem à non habentibus ordinem, licite fieri potest quamuis illi hoc non habeant ex officio. Sicut in domo non consecrata potest dici Missa, quamuis consecratio Ecclesiæ ad hoc ordinetur, ut in ea missa dicatur, sed hoc tunc magis pertinet ad gratiam gratis datam, quam ad gratiam sacramenti.

Missæ in
priuatis
adibus
dici po-
test.

Ex quibus verbis dici potest, quod licet ad liberationem maleficiati, bonum est concurrere exorcistam habens potestatem exorcizandi morbos maleficiales, tamen etiam interdum deuotæ personæ absque exorcismis, vel cum ipsis fugare possunt huiusmodi morbos.

Etiam si
citum est
laicis
exorciza-
re.

Nam fertur de quadam virgine pauperula, & ideo plurimum deuota eius dum amicus in pede maximè per maleficium læsus fuerat, quod iudicio Medicorum patuit, eo etiam quod nullis medicaminibus sanari poterat contigit ut virgo infirmum visitaret qui & statim ab ea petiuit, ut pedi benedictionem aliquam applicaret. Annuuit illa, & silenter tantummodo orationem Dominicam, & Apostolorum Symbolum cum geminatis viuificæ crucis signis applicuit. Tunc statim infirmus curatum se sentiens, scire voluit in remedium futurorum, quid carminationis virgo applicuisset. Quæ respondit. Vos debili fide diuinis & approbatis exer-

Laici in
anima ra-
rò iuuan-
tur in cor-
pore.

B b citis

citiis Ecclesiæ non inhærentis, & carmina ac remedia prohibita crebrè vestris infirmitatibus applicatis, idcirco rarè in corpore curamini, quia semper in anima lædimini. Sed si in orationem & signorum licitorum efficaciam speraretis, facile sæpe curaremini. Nihil enim tibi applicui, nisi dominicam orationem, & Apostolorum Symbolum, & iam sanatus es. Gratia huius exempli quæritur, an non aliæ benedictiones & carminationes seu coniurationes per exorcismos habeant efficaciam, cum hic videantur reprobari. Respondetur quòd hæc virgo non reprobavit nisi illicita carmina, cum illicitis coniurationibus & exorcismis.

Vnde abusus exorcismorum manauit.

Pro cuius intellectu considerare oportet, vnde huiusmodi habuerunt originem, & quomodo ad abusum denenerunt. Nam principium horum fuit sanctissimum: sed sicut omnia Dæmonis instinctu deprauantur mediantibus Dæmonibus & malis hominibus, ita & diuina nomina. Apostoli enim & sancti viri secundum illud *Marc. ult.* In nomine meo Dæmonia eiicient: infirmos visitarunt, & orationes super eos per sacra verba fuderunt, deinde successu temporis sacerdotes deuotè similia ritè peregerunt, propter quod deuotissimæ orationes & sancti exorcismi reperiuntur in antiquis hodie Ecclesiis ad omnia, quæ homines facere aut pati poterant, per deuotos viros applicari, olim sine omni superstitione, sicut etiam hodie literati & sacre Theologiæ Doctores reperiuntur, qui infirmos visitantes similia verba ægrotis applicant & non solum dæmoniacis.

Exorcismi super ægrotos adhibiti.

Sed heu, supersticiosi homines à se multa vana & illicita ad instar horum inuenerunt, quibus hodiè vtuntur circa infirmos & iumenta: nec clerus amplius ex sua desidia licitis vtitur verbis, visitando infirmos. Propter quod

Guillelmus dictus Durandus glossator Raymundi dicit, quòd talia præfata sacerdos religiosus aut discretus, etiam laicus vir, siue mulier excellentis vitæ probatæ discretionis facere potest, fusa oratione licita super infirmum non super pomum aut super cingulum aut similia, sed super infirmitates. Iuxta illud Euangelistæ: Super ægros manus imponent, &c. Nec sint huiusmodi personæ prohibendæ à talibus: nisi forte timeatur, quoad exemplum illorum indiscreti & supersticiosi alij carminationis sibi vsurpent abusum, tuentes se exemplo illorum. Hi ergo supersticiosi carminatores reprehunduntur à prædicta virgine, & dixit illos habere debilem fidem, imò malam, qui tales consuluerunt.

Etiam mulieribus conceditur exorcizare.

Iterum autem gratia huius declarationis quæritur quibus verbis carmina & benedictiones censentur licitæ vel supersticiosæ, & de modo quo debent applicari: & an Dæmon sit coniurandus, & morbus exorcizandus.

Ad primum, quod quia hoc dicitur licitum in cultu Christianæ religionis, quod non est supersticiosum, & supersticiosum dicitur (vt notatur ex glossa super illud ad *Coloss. 2.* quæ sunt rationem habentia in superstitione) quod super modum religionis seruatur, vnde ibi dicitur: supersticio est religio supra modum seruata, id est, religio modis vel circumstantiis malis & defectuosis ^{supersticio quid sit,} practica.

Etiam supersticiosum est, quicquid traditione humana nomen religionis vsurpat absque superioris autoritate, vt hymnos iungere ad Missas, defunctorum præfationem interrumpere, Symbolum in Missa cantandum abbreviare, aut in organis & non in choro ^{Adiurationes licitæ,} decantare, in Missa respondentem non habere & his similia. Sed ad propositum nostrum modo, quando fit aliquod opus ex virtute religionis Christianæ, vt ibi quisque

quisque vellet infirmos subuenire per aliquam orationem & benedictionem per verba sacra; de qua materia nunc intendimus, talis habet considerare septem conditiones, quæ si reperiuntur, talis benedictio censetur licita, etsi fiat per modum adiurationis, per virtutem diuini nominis, per virtutem operum Christi, quæ ex sua natiuitate, passione, preciosa morte, &c. innotuerunt, per quæ etiam Diabolus victus & eiectus fuit, dicentur illæ benedictiones, carmina & exorcismi liciti: & hi qui practicant possunt dici Exorcistæ, aut Incantatores liciti iuxta Isid. 8. *Etyim.* Incantatores dicuntur, qui artem aliquam verbis peragunt.

Necromantice imaginæ.

Et prima conditio consideranda, vt ex doctrina sancti Thom. 2. 2. q. 93. elicitor, vt verba non contineant aliquid, quod pertineat ad inuocationem Dæmonū expressam vel tacitam. Quid sit expressa patet: quid sit tacita, hoc consideratur ex intentione & opere. Intentione, vt vbi operans non curat siue à Deo, siue à Diabolo habeat in suo opere intentum, dummodo finem optatum consequatur opere. Vt vbi opus quod facit, non habet aliquam proprietatem ex natura ad producendum talem effectum. De qua non solum Medici & Astrologi, imò Theologi habent iudicare. Per quem modum Necromantici faciunt imagines, annulos, & lapides artificiales, qui vtique nullam habent naturalem inclinationem ad effectus, quos ipsi expectant sæpius, vnde & in eorum operibus Diabolus se habet immiscere.

Nomina ignota sunt suspecta.

Secundò considerandum est, ne benedictiones seu carmina contineant aliqua nomina ignota, quia secundum Chrysostomum talia metuenda sunt, ne in eis aliquid superstitionis lateat.

Rithmicæ Incantationes.

Tertio, ne materia verborum aliquid falsitatis contineat: quia sic eius effectus non posset expectari à Deo, cum

ipse non sit testis falsitatis. Sic quædam vetulæ in suis carminibus vtuntur rithmatizando: Beata virgo Iordanem transiit, & tunc sanctus Stephanus ei obuiauit, & eam interrogauit, & multas alias falsitates.

Quartò, ne ibi contineantur vana & characteres inscripti præter signum crucis. Vnde Breuia, quæ portantur à soldatis reprehenduntur.

Breuiarium.

Quintò, ne spes habeatur in modo scribendi, legendi, ligandi, aut in quacunque huiusmodi vanitate, quæ ad diuinam reuerentiam non pertinent, quia alias omnino indicabitur superstitiosum.

Sextò, vt in allegatione & prolatione diuinorum verborum, vel scripturæ sacræ respectus solum habeatur ad ipsa sacra verba & ad intellectum eorum, & ad Dei reuerentiam, seu ad virtutem diuinam à qua expectatur effectus, vel ad sanctorum reliquias, à quibus præfata expectantur secundariò, licet à Deo principaliter.

Signatio credentium.

Septimò, vt committatur effectus qui expectatur, diuinæ voluntati: qui scit, vtrum sanitas vel tribulatio plus profit inuocanti vel minus, vel an obfit. Et hanc conditionem ponit Thom. in 1. 2. in materia, de gratia, & dist. 15. in 4.

Vnde concludamus, quod si nulla dictarum conditionum opus infecerit, illud erit licitum: probat Thomas supra illud Marci ultimo: Signa eos qui crediderint: & post. In nomine meo Dæmonia eiicient, &c. serpentes tollent. Ex quo elicit, quod prædictis seruatis conditionibus, per diuina verba licitum est arcere serpentes.

Item probat præmissa vltius. Non minoris sanctitatis sunt verba Dei, quàm sanctorum reliquiæ dicente Augustino. Non est minus verbum Dei, quàm corpus Christi. Sed secundum omnes, licet reliquias sanctorum secum reuerenter portare: ergo quali-

Verbum Dei non minus est quàm corpus Christi.

tercunque nomen Dei inuocemus, ritè per orationem Dominicam, per salutationem Angelicam, per eius natiuitatem, passionem, quinque vulnera, per septem verba, quæ protulit in cruce per titulum triumphalem per tres clauos, & aliorum armorum militiæ Christi, contra Diabolum & eius opera, omnino erunt licita, & spes potest haberi in eis committendo effectum diuinæ voluntati.

Serpentes
licite
coniura-
tibus
arce.

Et hoc quod dictum est de coartatione serpentum, idem intellige de aliis animalibus, quando solus respectus habetur ad sacra verba, & ad ipsam virtutem. De ipsis tamen cautè est agendum incantationibus: quia, vt dicit Doctor, tales incantatores sæpè habent illicitas obseruantias, & per Dæmones fortiuntur effectum, præcipuè in serpentibus. Qui serpens fuit primum Dæmonis instrumentum ad hominem decipiendum.

Incantator
serpentum
interimi-
tur à ser-
pente.

Nam in ciuitate Saltzburgensi quidam incantator erat, hic quadam die ad spectaculum aliorum, cunctos serpentes ad quemdam foueam incantare voluit, & interimere, ex spatio, vt fertur, vnus milliaris. Congregatis ergo vndique serpentibus, dum ipse supra foueam staret, nouissimè quidam ingens & horribilis serpens, foueam intrare difficultabat, & sæpè quasi ipsum abscedere permetteret, & liber serpente quo vellet, motibus innuebat. Sed cum ille ab incantatione eius desistere non lebat, aliis omnibus in fouea interemptis, quia statim ibi moriebantur, & necesse erat, vt & ille horribilis intraret, stans serpens ex opposito incantatoris, supra foueam saltum fecit & in ipsum incantatorem irruit, & ventrem eius, vt cingulum stringens, ipsum incantatorem secum in foueam traxit, & interemit. Qua ex re perpenditur, non nisi pro vtilitate ad fugandum videlicet ab hominum habitationibus, talia

sunt virtute diuina practicanda, & cum Dei timore, & reuerentia.

Quoad secundum, videlicet, quomodo sint huiusmodi exorcismi, vel carmina deferenda, & ad collum suspendenda vel in vestimentis insuenda: videtur, quod talia sint illicita. Nam August. 2. de doctrina Christiana. Ad superstitionem: pertinent mille magicarum artium, & ligaturæ, & remedia, quæ Medicorum quoque disciplina condemnat, siue in precatationibus, siue in quibusdam notis, quas characteres vocant, siue in quibusdam rebus suspendendis atque insignandis.

quomodo
scripti
exorcismi
gestandi
& appen-
dendi.

Item Chrysostomus super Mattheum. Quidam aliquam partem Evangelij scriptam circa collum portant: sed nonne quotidie Euangelium in Ecclesia legitur & auditur ab omnibus? cui ergo in auribus Evangelia posita nihil prosunt, quomodo eum possunt circa collum suspensa seruare? Deinde vbi est virtus Evangelij, in figuris literarum, an in intellectu sensuum? Si in figuris, benè circa collum suspendis, si in intellectu, ergo melius in corde posita prosunt, quàm circa collum suspensa.

Notandum
dictum
Chrysostomi.

Sed hinc est responsio Doctorum, præcipuè sancti Thomæ, vbi supra art. 4. vbi quærit: An suspendere Diuina verba ad collum sit illicitum: quod in omnibus incantationibus vel scripturis suspensis, duo cauenda videntur.

Primo quidem, quid sit quod scribitur, verum sit ad inuocationes Dæmonum pertinens, manifestè tunc non solum superstitiosum imò illicitum, & apostasia à fide iudicatur, vt supra tactum fuit sæpè.

Similiter etiam cauendum ne contineat ignota nomina, &c. accipe conditiones supra positas: & tunc sicut licitum est huiusmodi super infirmos ore proferre: ita licitum est illa secum deferre.

Quest. II. Cap. VI. Vfus exorcif. & modus exorciz. 197

deferre. Præfati autem Doctores respectum habent, & damnant: cum quis ad figuras & literas scriptas maiorem haberet aduertentiam & respectum, quàm ad intellectum verborum.

Et si dicatur quod laicus non intelligens verba, non potest habere respectum ad intellectum eorum: Respondetur, habeat respectum ad virtutem diuinam, & illam committat diuinæ voluntati, vt faciat quicquid placitum fuerit suæ pietati.

Quoad tertium: an simul Dæmon sit coniurandus & morbus exorcizandus, vel è conuerso, aut vnum sine altero. Responsio, hîc plura sunt aduertenda. Primò, an Dæmon semper sit præsens, quando maleficiatus affligatur. Secundò, cuiusmodi res possint exorcizari aut adiuuari. Tertiò, de modo exorcizandi.

An Dæmō
semper
præsens
sit, cum
maleficiatus
affligitur.
Ad primum, cum iuxta Damascenum, Dæmon ibi est, vbi operatur: videtur quod maleficiato semper præsens sit, cum eum affligit. Item in legenda beati Bartholomæi tunc videtur sanare Dæmon, quando cessat à læsione.

Responsio, quod Dæmon præsens sit maleficiato & afflicto, hoc potest intelligi dupliciter, vel quoad suum esse, vel quoad suum effectum. Primo modo, præsens est in principio dum maleficcium intromittit. Secundo modo, per se non dicitur præsens in suo effectu: Sicut etiam cum Doctores quærunt, an Diabolus cum qualibet culpa mortali hominem substantialiter inhabitet: dicunt quod non per se, sed per suum effectum: sicut dominus inhabitare dicitur seruum, quantum ad suum dominium: aliud tamen de obsessis.

Quoad secundum, cuiusmodi res possint exorcizari, notandum est super Doctoris Thomæ in 4. distinct. 6. sententiam, vbi dicit, quod quia propter peccatum hominis Diabolus accipit potestatem in hominem, & in omnia,

quæ in vsum hominis veniunt in ipsius nocumentum. Et cum etiam nulla conuenientia est Christi ad Belial, idèò quodocunque aliquid sanctificandum est ad cultum diuinum, prius exorcizatur, vt liberatum à potestate Diaboli, quæ illud in nocumentum hominis assumere poterat, Deo consecratur. Et hoc patet in benedictione aquæ & consecratione templi & in omnibus huiusmodi. Vnde cum prima satisfactio quæ homo Deo consecratur sit in baptismo, oportet quod etiam homo prius exorcizetur, quàm baptizetur, multò fortiori ratione quam aliæ res. Quia in ipso homine est causa, quare Diabolus potestatem accepit in alia, quæ sunt propter hominem, scilicet peccatum originale, vel actuale. Et hæc significant ea, quæ in exorcismo dicuntur: vt cum dicitur: Recede ab ea satana, & huiusmodi, & similiter ea quæ ibi fiunt.

Cur homo
in baptis-
mo exor-
cizandus.

Ad propositum ergo, cum quæritur, an morbus sit exorcizandus, & Dæmon adiurandus, & quid illorum primò. Respondetur, morbus non exorcizatur, sed ipse homo morbatus & maleficiatus. Sicut in puero non exorcizatur infectio fomitis, sed puer infectus. Item sicut prius puer exorcizatur & post Diabolus adiuratur vt recedat, ita maleficiatus prius exorcizatur, & post Diabolo & eius facturæ imperat vt recedat.

Morbi nō
exorcizā-
tur, sed
morbos.

Item sicut sol & aqua exorcizantur, ita maleficiata omnia quæ in ipsius vsum conuerti possunt, vt cibaria & potagia exorcizare & benedicere plurimum expedit. Item licet ritus exorcismi teneat in baptizandis vt fiat exufflatio versus occidentalem partem & abrenunciatio: secundò manuum ad cælum erectio; cum sacra fidei confessione Christianæ religionis: & tertio oratio, benedictio; & manus impositio: & quarto denudatio, & oleo sancto vinctio, & post baptismum communitio, & candidioris vestis induitio. Tamen non est necesse, vt

Cibaria &
potagia
maleficiata
torū exor-
cizanda.

hæc circa maleficiatum exorcizandum fiant, sed quòd primò purè & debite sit confessus, candelam accensam, si potest, teneat, & sacram communionem recipiat, & loco vestis candidæ, candela benedicta in longitudine corporis Christi, aut ligni crucis, nudo corpore circumligatus maneat. Dici ergo potest.

Maleficiatus ad candelam benedictam, in longitudine corporis Christi alligandus.

Exorcizo te Petrum, aut Barbaram infirmum, sed sacro sancto baptismo renatam, per Deum viuum, per Deum verum, per Deum sanctum, per Deum qui te suo pretioso sanguine redemit, vt fias homo exorcizatus, vt effugiat atque discedat à te omnis phantasia & nequitia Diabolica fraudis, omnisque spiritus immundus, adiuratus per eum qui venturus est iudicare viuos & mortuos: & sæculum per ignem, Amen. Oremus, Deus misericordiæ, Deus clemens, qui secundum multitudinem miserationum tuarum, quos diligis, corripis, & quos recipis pie ad emendationem coërces, te inuocamus Domine, vt famulo, qui in corpore patitur membrorum debilitatem gratiam tuam conferre digneris, vt quicquid terrena fragilitate corruptum, quicquid diabolica fraude violatum est, vnitati corporis Ecclesiæ membrum redemptionis annecte. Miserere Domine gemituum, miserere lachrymarum eius, & non habentis fiduciam nisi in misericordia tua ad tuæ sacramentum reconciliationis admitte, per Christum Dominum nostrum, Amen. Ergo maledicte Diabole, recognosce sententiam tuam, & da honorem Deo vero & viuo, da honorem Domino Iesu Christo, vt recedas ab hoc famulo cum tua factura, quem Dominus noster Iesus Christus suo pretioso sanguine redemit. Demùm secundò & tertio iterum exorcizet: vt *suprà* cum orationibus. Oremus.

Deus qui facturæ tuæ semper pio dominaris affectu: inclina aurem tuam

supplicationibus nostris, & famulum tuum ex aduersa valetudine corporis laborantem, placatus respice & visita, & salutari tuo, & coelestis gratiæ præsta ei medicinam per Christum Dominum nostrum, Amen. Ergo maledicte Diabole, &c. vt *suprà*.

Pro tertio exorcismo oratio. Deus infirmitatis humanæ singulare præsidium auxilij tui super infirmum nostrum ostende virtutem, vt ope misericordiæ tuæ adiutus, vel adiuta, Ecclesiæ tuæ sanctæ incolumis representari mereatur, per Christum Dominum nostrum. Amen.

Et semper aspergat eum aqua benedicta. Et nota quòd hic præscribitur, non quòd omninò ita fieri debeat, aut quòd alij exorcismi non sint maioris efficacæ, sed vt modus exorcizandi & adiurandi habeatur. In antiquis enim historiis & Ecclesiarum libris interdum deuotiores & efficaciores exorcismi reperiuntur, sed quia in omnibus Dei reuerentia est præponenda, agat secundum hoc vnusquisque quantum expediens fuerit.

Conclusiue ex præmissis concludendo propter simplices, sit modus iste exorcizandi maleficiatum, vt primò puram faciat confessionem. Iuxta *cap. alle. sepè, si per sortiarias*. Demùm fiat diligens inquisitio per singulos angulos, & in lecti sterniis, culcitrīs, & sub limine ostij, si fortassis instrumenta maleficij cautè possent inueniri. Iumenta etiam statim sunt ad ignem proscienda. Expediret etiam, vt cuncta renouarentur in lecti sterniis & indumentis, habitationem etiam & domum mutaret. In casu verò quo nihil inuentum fuerit, tunc exorcizandus, si potest, Ecclesiam intrabit manè, & quāto dies sanctiores, vt festa beatæ Virginis, aut vigiliæ existunt tantò melius sacerdos etiam confessus, & in bono statu, amplius proficiet. Teneat

Modus & forma exorcizandi maleficiatos.

Quest. II. Cap. VI. Vsus exorcis. & modus exorciz. 199

Teneat itaque exorcizandus candelam in manu benedictam; melius quo poterit sedendo, aut genua flectendo: & qui adsunt deuotas orationes pro eius liberatione fundant: & incipiat Litaniam incantando. Adiutorium nostrum in nomine Domini: & habeat respondentem & aspergat ipsum aqua benedicta & stola circumdabit collum, & subinferat Psalmum: Deus in adiutorium: & prosequatur Litaniam, ut moris est super infirmos, dicendo ad inuocationem Sanctorum, ora pro eo, vel orate, & propitius esto, Libera eum Domine, singula prosequendo usque ad finem: Vbi orationes sunt dicendæ, tunc loco orationum incipiat Exorcismum, & continuabit modo præscripto, vel alio meliori ut sibi videbitur: possent etiam huiusmodi exorcismi continuari ad minus in septimana, ut sic multiplicatis intercessionibus gratia obtineatur sanitatis.

Verum post omnia communicandus est Eucharistiæ sacramento: licet quidam ante exorcismum hoc faciendum putant: & in confessione attendat confessio si aliquo vinculo excommunicationis esset innodatus, vel si vnquam temerè innodatus absolutionem à suo Iudice non recepisset, tunc enim licet ad cautelam eum absoluat, tamen redita sospitate à suo Iudice, qui eum ligauerat, quærat.

Attendendum, quod vbi exorcista non habet ordinem Exorcizatus, tunc procedere potest per orationes, & si legere nouit scripturas, legat Euangelia quatuor prima Euangelistarum: item Euangelium: Missus est Angelus: & passionem Domini, quæ omnia magnam habent virtutem ad expulsionem operis Diaboli. Item Euangelium S. Ioan. In principio erat Verbum: scribatur, & ad collum infirmi suspendatur, & sic gratia sanitatis à Deo expectetur.

Verum si quis quæret differetiam

aquæ benedictæ, asperfusionem, & exorcismum, cum vtrumque effectu contra Dæmonis molestiam ordinatur. Respondit S. Tho. ut *suprà dist. 6.* Diabolus impugnat nos ab exteriori & interiori. Aqua ergo benedicta ordinatur contra impugnationem Diaboli, quæ est ab exteriori, sed exorcismus contra impugnationem Diaboli, quæ est ab interiori. Vnde illi contra quos datur, dicuntur energumeni, ab eo, quod est intra, & ergo, labor, quasi intus laborantes. In maleficio ergo exorcizando vtrumque adhibetur, cum vtroque molestentur.

Verum quoad secundum principale, quid agendum vbi gratia sanitatis per exorcismos non obtineatur? Responsio, Licet sex ex causis hoc fieri possit, est tamen vna septimana super quam iudicium nostrum suspenditur. Nam quod aliquis non liberatur, aut hoc est propter paruitatem fidei circumstantium, aut ipsum agrorum offerentium, aut propter peccata maleficium sustinentium, aut propter commoda remedia adhibere negligentium aut propter exorcistæ aliquod in fide vitium aut propter reuerentiam virtutum in alio existentium propter purgationem, vel meritum maleficium patientium.

De primis quatuor docet Evangelica virtus, *Matt. 17.* & *Marc. 9.* In patris vnici filij sui lunatici, & discipulorum Christi præsentia. Primò enim asserens, quod turba fide careret: vnde pater eum lachrymis orauit: Credo Domine, adiuua incredulitatem meam. Et ad turbam Iesus ait: O generatio incredula & peruersa quovisq; ero vobiscum: De secundo, videlicet de sustinente Dæmonem Iesus increpabat eum; scilicet filium; quia B. Hieron. ibi dicit quod propter peccata sua à Dæmone fuerat oppressus.

De tertio, de neglectu debitorum remediorum patet, quia non fuerunt præsentēs boni & perfecti viri. Vnde Chrysostomus ibi dicit:

Columnæ

Euange-
liū Ioan-
nis suscit-
um col-
lo.

Vis aquæ
benedi-
ctæ.

Causæ cur
exorcis-
mis non
semper
obtinea-
tur sani-
tas.

Columnæ
fidei inter
Apostolos
qui fue-
runt.

Dæmones
expellen-
di, non in-
terrogādi.

Non suf-
ficienter
exorciza-
tus ante
baptismū,
magis
subiacet
potestati
Dæmonū.

Columnæ fidei, videlicet, Petrus, Iacobus, & Ioannes non aderant, sicut in transfiguratione Christi præsentibus erant: nec oratio & ieiunium aderant, sine quibus Christus ait, hoc genus Dæmoniorum non eiicitur. Vnde Origenes ibi dicit: Si aliquando oportuerit circa orationem aliquid patientium remanere, non amitteremur, neque interrogemus, neque loquamur quasi audiente spiritu immundo, sed abigamus, ieiuniis & orationibus nostros spiritus malignos. Et glossa dicit: Hoc genus Dæmonij, id est, ista carnalium voluptatum mutabilitas, ad quem scilicet spiritus ille inclinabat, non vincitur, nisi spiritus oratione confirmetur, & caro per ieiunium maceretur.

De quarto Exorcistæ vitio, præsertim scilicet in fide, patet ibidem de Christi discipulis præsentibus: Vnde postea à secretò discipuli quærentes causam suæ impotentiae: Respondit: propter incredulitatem vestram. Amen dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis, monti huic: tolle te, &c. Vbi Hilarius: Crediderunt quidem Apostoli, sed nondum erant perfecti in fide; nam Domino in monte morante cum aliis tribus, & illis cum turba residentibus, quidam tepor eorum fidem relaxauerat.

De quinto patet in vita patrum, vbi legimus aliquando obsessos non liberatos per S. Antonium, sed per discipulum eius Paulum fuisse liberatos. De sexto patuit *suprà*, quia non semper cum quis liberatur à culpa, liberatur à poenis, sed remanet interdum poena in vindictam & satisfactionem præcedentis delicti.

Et adhuc illud remedium de quo fertur, quod plures fuerint liberati, videlicet, quod maleficiati de nouo fuerint baptizati licet sub conditione, super quo vt præmissi, nil determinare debemus. Verissimum tamen existit,

quod cum debite quis ante baptismum non fuit exorcizatus, utique diuina permissione Diabolus semper maiorem recipit in talem potestatem. Patet ex præmissis, nec ambiguum est, quin plures negligentiae suae à sacerdotibus non bene dispositis, vbi iam quartum impedimentum prænotatum tangitur, videlicet Exorcistæ vitium, committatur, suae à vetulis, quæ tempore necessitatis debitum modum baptizandi non seruant.

Nec tamen asserere volo, quin sacramenta à malis conferri non possint, & quod imò, quantumcumque malus baptizat & conficit, dummodò debite sub debita forma, verborumque materia in intentione baptizat ordinatus & conficere intendat. Sic à simili in exorcizando rite procedat, & non suffusus aut violentus. Vnde & sine actuali vel habituali intentione, & utinam non respirando, & verba necessaria omittendo huiusmodi sacris officiis se immisceat. Reuera, sicut ad conficiendum quatuor essentialia deseruiunt, scilicet, materia, forma, intentio, ordo, modis tamen præactis, & vbi vnum defuerit, nec conficere poterit, ita circa exorcismos suo modo asserere oportet.

Nec obiectio valet, quod sine exorcismis in primitiua Ecclesia baptizabantur, aut etiam quod nunc characterem baptismalem, sine exorcismo valeat baptizatus recipere, quia sic Gregorius in vanum Exorcismos instituisse, & Ecclesia in suis caeremoniis potius erraret. Quare ne ausus sum omnino reprehendere, qui maleficiatos sub conditione vellent rebaptizare, & neglecta fortassis recuperare.

Fertur etiam de illis, qui de nocturno tempore in somniis per alta ædificia sine læsione solent incedere, quod utique opus esse maligni spiritus, tales sic deferentes, plures asserunt, hi cum rebaptizantur

Sacramē-
ta etiam
ab ineptis,
admini-
strari pos-
sunt.

In primi-
tiua Ec-
clesia sine
exorcis-
mis bap-
tismus
perageba-
tur.

Incedentes
& scandentes
noctu in
somnia
quomodo
curentur.

baptizantur, melius habere noscuntur:
Et mirum quòd ubi nominibus propriis
vocantur, subito ad terram colliduntur,
ac si fortassis illud nomen non debite
in baptismo fuerit impositum.

Expedit lectorem esse attentum super
sex illa impedimenta; licet enim
super energumenos; aut possessos, & nò
super maleficiatos sonant, tamen quia
æqua virtus utrobique requiritur, di-
uina imò dici potest, quòd maioris sit
difficultatis maleficiatum curare, quàm
Energumenum aut possessum: idè illa
impedimenta si ibi possunt habere lo-
cum, & à fortiori super maleficiatos:
quod tali ratione probatur.

Nam ut supra patuit *cap. 10.* aliqui
possidentur interdum pro nullo proprio
delicto, sed pro leui alieno, & variis
aliis de causis. In maleficio autem quan-
do adulti maleficientur ut plurimum
eis contigit, quia in animæ necationem
grauissimè à Dæmone ab intus possi-
duntur. Vnde duplex labor circa ma-
leficiatos, ubi simplex circa possessos
ab extra requiritur: De hac grauissima
possessione *Cassia. colla. abbat. Sereni* di-
cit. Illi sunt verè miseri ac miserabiles
iudicandi, qui cum se vniuersis crimi-
nibus flagitiisque contaminant, non so-
lùm nullum in eis verisimiliter signum
Diabolicæ suppletionis ostenditur, sed
nec aliqua quidem operibus eorum
condigna tentatio, nec vllum flagel-
lum correptionis infertur. Non enim
merentur celerem temporis istius, ex-
peditamque medicinam, quorum du-
rities & impœnitens cor, pœnam vitæ
præsentis excedens, thesaurizant sibi
ipsis iram & indignationem, in die iræ
& reuelationis iusti iudicii, in quo ver-
mis eorum non extinguetur.

Et iterum idem *Cassianus*, compa-
rando corporalem passionem ad ani-
mum per peccatum, paulò ante dicit:
Multò grauius, inquit, constat illos,
vehementiusque vexari, qui cum cor-

Mall. Malefic. Tom. I.

poraliter ab ipsis affligi minimè videan-
tur, animo tamen perniciosius possi-
duntur, eorum scilicet vitii & volu-
ptatibus inuoluti. Secundùm Apostoli
namque sententiam, à quo quis supe-
ratur, eius seruus efficitur: Nisi quòd
in hoc isti desperatius ægrotant, & cum
sint eorum mancipia, nec im-
pugnari se ab illis, nec dominatum
eorum ferre cognoscunt. Ex quibus
elicitur quòd à fortiori, maleficiati in
corpore non tamen possessi Dæmone
ab extra, sed ab intra quoad animæ
necationem, grauius propter plura im-
pedimenta sanantur.

A quo
quis su-
peratur,
eius ser-
uus efficitur.

Quoad tertium principale, scilicet
quoad remedia notandum, quòd quia
opera illa sunt duplicia: Licita omninò
& non suspecta, aut suspecta & non
omninò licita: Et de primis suprà ta-
ctum est immediatè *cap. 5. circa finem*,
ubi dubitatio ponitur super herbas, aut
petras ut maleficia repellant, quomodo
hoc licitum sit.

De secundis verò remediis, quæ
videntur esse suspecta, non tamen
omninò licita, nunc tractandum, &
aduertere oportet ea quæ in secundo
principali huius secundæ partis operis
tacta sunt de quatuor remediis, quo-
rum tria censentur illicita, quantum
autem non omninò licitum, sed va-
num, de quo & Canonistæ loquun-
tur, quòd licitum est vana vanis con-
tundere. Sed quia nos Inquisitores
huius opinionis sumus cum sanctis Do-
ctoribus, quòd in casu, quo remedia
per sacra verba & exorcismos licitos
non sufficiunt, & hoc propter impe-
dimenta superius tacta, in numero
sex aut septem, quod tunc tales ma-
leficiati hortandi sunt ad patientiam
æquanimiter, ad tolerandum mala
præsentis vitæ in suorum criminum
purgationem, & non vltius quærere
quocunque modo superstitiosa, &
vana remedia. Idè si quis præmissis
C c licitis

Notandæ
admoni-
tiones S.
Augustini
contra cō-
sulentes
magos.

licitis exorcismis non contentus, ad huiusmodi vana ad minus remedia, de quibus suprà tactum est, se transferre voluerit, sciat hoc non nostra voluntate, aut admissione fieri, sed quoddam polita & enucleata fuerunt ibidem talia remedia, factum fuit: ut tantorum Doctorum, ut Scoti & Hostiensis, &c. ex parte vna, & aliorum Theologorum ex parte altera, dicta quocunque modo concordarentur. Fatemur ergo cum sancto Augustino in quodam sermone contra Sortilegos & diuinatores, & intitulatur sermo de Auguriis, ubi dicit: Fratres nostis, me frequentius supplicasse, ut consuetudines Paganorum & maleficorum minimè seruare deberetis, sed hoc proficit apud aliquos parum. Et quia, si vobis non dixero, pro me & pro vobis redditurus sum in die Iudicii rationem, & vobiscum mihi necesse erit æterna supplicia sustinere. Ergo apud Deum me absoluo, dum iterum atque iterum admonéo & contestor, ut nullus ex vobis Diuinos aut sortilegos requirat, nec eos de qualibet re, aut causa, aut infirmitate interroget, quia quicumque fecerit hoc malum statim peribit in eo Baptismi sacramentum, & continuò Sacrilegus & paganus efficietur, & nisi pœnitentia subuenerit, statim in æternum peribit.

Et postea subdit: Nullos dies exeundi & redeundi obseruate: fecit enim Deus omnia bona valdè, & qui vnum diem, etiam alterum statuit: sed quoties necessitas vrget faciendi aliquid aut exeundi, signate vos in nomine Christi, & Symbolum vel Orationem Dominicam fideliter dicentes, securi in Dei adiutorio agatis.

An natu-
ralibus
magicè
utendum

His autem quidam superstitiosi, & filij nimirum huius seculi, non contenti, errores erroribus accumulare volentes, ultra intellectum & intentio-

nem Scoti, & Canonistarum, his argumentis se defendere conantur. Quia enim res naturales habent quasdam virtutes occultas, quarum ratio ab homine assignari non potest, sicut & magnes trahit ferrum: & multa alia quæ Augustinus 21. de ciu. Dei enumerat: ideo inquirere de huiusmodi rebus pro sanitate acquirenda, ubi exorcismi & naturales medicinæ deficiunt, non erit illicitum, licet videatur vanum. Hoc autem fieret, ubi quis per imagines non necromanticas, sed astrologicas, vel per anulos & huiusmodi sanitatem in se vel in alio procurare vellet. Item arguunt, sicut corpora naturalia subduntur corporibus cœlestibus, ita etiam corpora artificialia, puta imagines sortiuntur quasdam virtutes occultas, speciem consequentes ex impressione corporum cœlestium: ergo etiam corpora artificialia, puta imagines, sortiuntur aliquam virtutem occultam à corporibus cœlestibus ad aliquos effectus cauendos: ergo uti eis & aliis huiusmodi non est illicitum.

De im-
pressionem
cœlesti in
corpora
artificialia.

Præterea Dæmones possunt multipliciter corpora transmutare, ut August. 3. de Trinit. dicit, & patet in maleficiatis: ergo licet uti etiam eorum virtute, ad tollendum illa. Sed reuera in oppositum sunt dicta omnium sanctorum Doctorum, ut satis & sparsim hinc inde patuit.

Vnde ad primum dicitur, quod si res naturales simpliciter adhibentur ad aliquos effectus producendos, ad quos putantur habere naturalem virtutem, non est illicitum. Si verò adiungantur vel characteres aliqui, vel aliqua quæcunque ignota, & vanæ obseruationes quæ manifestum est naturalem non habere super hoc efficaciam erit superstitiosum & illicitum. Vnde S. Thom. in 1. quæst. 96. art. 2. in fine quæstionis tractans hanc materiam dicit, quod in iis, qui fiunt ad aliquos effe-

ctus

Adhibito
characte
rum vitiat
naturalia
remedia.

ctus corporales inducendos, vt pote
sanitatem, vel aliquid huiusmodi, con
siderandum est, vtrum videantur na
turaliter posse tales effectus causare: &
quia licet causas naturales adhibere ad
suos effectus, idè non est illicitum.
Si autem videantur non posse natura
liter tales effectus causare, consequens
est, quod non adhibentur ad hos effe
ctus cauendos tanquam causæ, sed
solum quasi signa: & sic pertinent ad
pacta significationum cum Dæmoni
bus inita. Vnde August. 2. 1. *de ciu. Dei.*
Alliciuntur Dæmones per creaturas,
quas non ipsi, sed Deus condidit, de
lectabilibus, pro sua diuersitate diuer
sis non vt animalia cibis, sed vt spiri
tus, signis, per varia genera lapidum,
herbarum, lignorum, animalium, car
minum, rituum.

Dæmones
quomodo
alliciuntur
creaturis
& signis.

Ad secundum dicit idem Doctor,
Virtutes naturales corporum natura
lium, consequuntur eorum formas sub
stantiales, quas fortiuntur ex impressio
ne corporum cœlestium, & idè ex eo
rundem etiam impressione fortiuntur
quasdam virtutes actiuas. Sed corpo
rum artificialium formæ procedunt ex
conceptione artificis: Et cum nihil
aliud sint quàm compositio, ordo &
figura, vt dicitur 1. *Physic.* non possunt
habere naturalem virtutem ad agen

Ex motu
syderum
non fabri
cari pote
states in
terris pos
se,

dum. Et inde est, quod ex impressione
cœlestium corporum, nullam virtutem
fortiuntur, in quantum sunt artificialia,
sed solum secundum materiam natura
lem. Falsum est ergo quod Porphyrio
videbatur, vt August. dicit 1. 6. *de ciu.*
Dei. Herbis, lapidibus & animantibus:
& sonis certis, quibusdam etiam voci
bus & figurationibus, ac figmentis
quibusdam etiam obseruatis in cœli
auersione, atque moribus syderum fa
bricari in terra ab hominibus potesta
tes idoneas variis effectibus syderum
exequendas: quasi effectus magicarum
artium ex virtute cœlestium corporum

proueniret. Sed sicut Augustinus ibi
subdit, totum hoc ad Dæmones per
tinet, ludificatores animarum sibi sub
ditarum. Vnde etiam imagines, quas
Astronomicas vocant, ex operatione
Dæmonum habent, cuius signum est
eis inscribi quosdam characteres, quæ
naturaliter nihil operantur. Non enim
est figura principium actionis naturalis.
Sed in hoc distant Astronomicæ ima
gines à Necromanticis, quod in Ne
cromanticis sunt expressæ inuocatione
nes: vnde & ad expressa pacta cum
Dæmonibus inita pertinent Astrono
micæ ad tacita pacta, propter figurarum
& characterum signa.

Astrono
micæ ima
gines ex
opere
Diaboli,

Differētia
inter Ne
cromanti
cas &
Astrono
micas
imagines,

Ad tertium, non est homini potestas
super Dæmones commissæ, vt eis licitè
vti possit ad quodcunque voluerit: sed
est ei contra Dæmones bellum indi
ctum, vnde nullo modo licet homini
Dæmonum auxilio vt per pacta tacita
vel expressa. Hæc Thomas.

Ad propositum: quia dicit, Nullo
modo: nec etiam quibuscunque vanis,
quibus videlicet se Dæmon quocunque
modo possit immiscere. Si tamen sunt
adèd vana, vt & fragilitas humana, pro
recuperanda sanitate illa aggreditur,
doleat de præteritis, caueat de futuris,
oret vt sibi debitum dimittatur, & in
attentionem non amplius inducatur, in
quit Augustinus in fine regulæ.

Homini
nulla est
potestas
concessa,
vtendi
Dæmoni
bus,

C A P V T VII.

Remedia contra grandines & super iu
menta maleficiata.

QValiter denique iumenta male
ficiata possunt remediari, simi
liter & tempestates aëris, notanda sunt
primò quædam remedia illicita, quæ
à quibusdam. Nam ea sunt aut qui
busdam verbis aut factis superstitio

sis, ut qui vermes in digitis aut membris per quædam verba & carmina illicita curant: de quibus carminibus, qualiter cognoscantur ut sint licita vel non, in præcedenti capite tactum est. Alij sunt qui super iumenta maleficiata: non aquam benedictam spargunt, sed ori infundunt.

Curatio
vermis in
digitis.

Aquam
bened. dā
bestiis in
os funde
re.
Excellens
obiectum
corrumpit
potē
tiam.

Totum ex
partibus
inualidis,
facit to-
tum inua-
lidum.

Primum remedium verborum esse illicitum, ultra præmissa, Guilielmus sæpè allegatus sic demonstrat. Si enim verbis inesset virtus, & dicamus verbis, ut verbis: tunc ex quinque modis esset vnus, vel ex parte materiæ, id est, æris, aut ex parte formæ, hoc est, soni, aut ex modo significandi, aut ex parte omnium simul. Nam primum, quia ær non interficit, nisi sit venenosus: sonus etiam non: quia excellens obiectum corrumpit potentiam: nec tertium, quia tunc hoc nomen diabolus, vel mors, vel infernus nocerent semper, & sanitas ac bonitas semper prodesse. Item nec omnia simul, quia toto aggregato ex partibus inualidis, etiam totum est inualidum.

Nec valet si obicitur. Deus contulit verbis, sicut herbis, & lapidibus. Quia si quæ virtutes insunt quibusdam verbis, aut sacramentalibus, aut aliis benedictionibus & carminibus licitis, has habent in se, non ut verba, sed ex institutione, & ordinatione Diuina, & ex pacto Dei. Sicut si Dominus diceret: quicumque hoc fecerit, faciam ei hanc gratiam: Et sic verba in sacramentis efficiunt quod signant. Quamvis secundum alios etiam habent virtutem intrinsecam: Sed prima opinio, quia iam deseruit, ideo amplectenda. De aliis autem verbis & carminibus, patet ex præmissis, quod ut verba sunt composita, vel prolata, aut figurata nihil efficiunt, sed inuocatio nominis Diuini, & obsecratio, quæ est per sacra quædam protestatio, ad committendum effectum diuinæ vo-

luntati profunt. Remedia etiam operum, quæ illicita videntur, ut supra tactum est.

Et etiam vbi in partibus Sueviæ plurimum practicitur, quod prima die Maij ante ortum Solis mulieres villanæ exeunt, & ex syluis vel aboribus deferunt ramos de salicibus aut alias frondes & ad modum circuli plectentes, in introitu stabuli suspendunt asserentes quod per integrum annum iumenta cuncta illæsa à maleficis remanent & præseruantur.

Salices &
Maij inci-
sæ præse-
ruāt à ma-
leficis.

Hoc quidem remedium secundum opinionem illorum, qui dicunt vana vanis contundi posse, non esset illicitum: Sicut nec etiam qui per carmina ignota morbos expellerent. Sed sine offensione procedendo dicamus, quod si prima die vel secunda, mulier vel quicumque egrediatur, non habens respectum ad Solis occasum vel ortum, colligit herbas, frondes, aut ramos, cum oratione Dominica, aut Symbolo fidei, & suspendit illa super ostium stabuli, bona fide, committens effectum custodiæ Diuinæ voluntati, non erit irreprehensibilis, ut supra in præcedenti capitulo ex verbis Hieron. & habetur 26. q. ult. licet herbas & petras habere etiam sustinenti dæmonium sine incantatione.

Ad idem sunt, qui intra vineas aut segetes, signum crucis, frondes, aut flores benedictos in die palmarum continent ac erigunt, & asserunt, quod vndique frugibus per grandines læsis, segetes in eorum campis illæse remanserunt. De quibus iuxta distinctionem tactam discernendum videtur.

Signum
crucis in-
tra sege-
tes erectū
custodit
eas.

Ad idem, sunt quædam quæ pro conseruatione lactis, ne videlicet vaccæ per maleficia priuentur, integrum liquorem lactis, quem die Sabbati colligunt, pauperibus gratis pro Deo distribuunt, & per huiusmodi elemosynam asserunt vaccas etiam sub

Eleemo-
synæ ex
lacte, præ-
seruant.

vbertate

Quest. II. Cap. VII. Contra grand. & iumen. malef. 205

vberrate ampliori lactis à maleficiis præseruari. In quo opere nihil superstitiosum iudicatur, dummodò pietatis causam, quam pauperibus exhibent, etiam Diuinam pietatem implorare pro conseruatione iumentorum taliter proponunt, vt tamen effectum custodiæ Diuinæ prouidentiae pro suo beneplacito relinquunt.

Prætereà Nider in suo *præceptorio*, *præcepto primo* dicit, quodd etiam per carmina scripta & verba sacra licet iumenta, sicut homines infirmos, benedicere, & per ea quæ incantationis speciem habere videntur, dummodò septem præmissæ conditiones seruentur. Dicit enim, quodd à deuotis personis & virginibus experientiam habuerit, quodd adhibito signo crucis super vaccam, & Dominica Oratione, cum salutatione Angelica, trinies, vel circiter, cessat opus dæmonis, si est per maleficium.

Et in suo Formicario constat, quodd malefici de ritibus Ecclesiæ veneratis & seruatis, sua maleficia præpediri fatentur: vt per aquæ benedictæ asperisionem, per salis consecrati sumptionem, per candelabrum in die purificationis & palmarum consecratarum vsum licitum, & similia. Quia ad hoc talia Ecclesia exorcizat vt vires Dæmonis imminuat.

Prætereà quia maleficæ, quando volunt iumentum priuare liquore factis, solent ex illa domo, in qua iumentum moratur, modicum lactis, vel butyri, ex illo iumento coagulatum petere, vt sic consequenter valeant per suam artem iumentum maleficiare. Idèd sint cautæ mulieres, à quibus suspectæ huiusmodi petunt ne eis in minimo mutuent aut donent.

Prætereà sunt certæ mulieres, quæ dum sentiunt, quodd in coagulando butyrum, nihil proficiunt, sicut in vasis oblongis ad hoc aptis laborare

solent, tunc si subitò ex suspectæ Maleficæ domo modicum butyri habere possunt, tria frustra seu bolos ex illo butyro faciunt, & sub sanctissimæ Trinitatis inuocatione, Patris, & Filij, & Spiritus sancti, illa frustra in vasculum proiciunt, & sic omne maleficium fugatur. Vbi iterum incidit, vanum vanis contundere, tantummodò ex eo, quodd butyrum à malefica suspecta habet mutuare. Quodd si absque hoc, sub inuocatione sanctissimæ Trinitatis orationem Dominicam adiungèdo, etiam si de proprio butyro, siue alieno, si proprium non haberet tres petias immineret, effectum Diuinæ voluntati committens, irreprehensibilis maneret, licet commendanda non esset propter tres videlicet petias butyri immixtas: commendanda autem, si per asperisionem aquæ benedictæ, vel salis exorcizati, immissionem, cum oratione, vt suprà, maleficium fugaret.

Prætereà, quia sæpè omnia iumenta maleficiis interficiuntur, aduertere debent, quibus talia accidunt, vt sub limine ostij stabuli, aut præsepi, vel vbi adaquantur, terra amoueat, & alia terra cum asperisione aquæ benedictæ ad illa loca reponatur. Quia sæpè maleficæ falsæ sunt, maleficij aliqua instrumenta ad illa loca se occultasse: falsæ etiam quod ad instantiam Dæmonum, tantummodò foueam facere habeant, Dæmonem autem maleficium reposuisse: quod quidem maleficium res vilissima erat, vt lapis, lignum, vel mus, aut serpens aliquis. Constat enim quodd Diabolus maleficia operatur per se, nec in illis rebus indiget consensu. Aut & perditionem maleficæ quærit, vnde & ipsam aliquo modo cooperari cogit.

Contra grandines verò & tempestates, vltra ea, quæ suprà de signo crucis erecto, hoc remedium practicatur: lapilli enim tres ex grandine

Cc 3 in

Suspectis
de malefi-
cio nihil
commo-
dato dan-
dum, aut
donandū.

Sub limi-
nibus ma-
leficia in-
quiescunt.

in ignem sub inuocatione sanctissimæ Trinitatis subiiciuntur, & oratio Dominica, cum Angelica salutatione bis aut ter adiungitur, atque Euangelium Ioannis, In principio erat Verbum, cum signo Crucis vndique contra tempestatem, antè & retrò, & ex omni parte terræ subinfertur. Et tunc, cum in fine replicat trinies, Verbum caro factum est, & trinies ex post dixerit; Per Euangelica dicta, fugiat tempestas ista, subito, siquidem tempestas ex maleficio fuit procurata, cessabit. Hæc verissima experimenta nec suspecta iudicantur. Hoc ipsum enim, quod lapilli in ignem proiiciuntur, si absque inuocatione Diuini nominis fieret, superstitiosum censetur.

Euangelium Ioannis pro tempestatibus arcedis legendum.

Quod si dicatur, nunquid sine illis lapillis sedari possit tempestas? Respondetur, utique per alia sacra verba. Proiciens autem intendit Diabolum molestare, dum eius facturam per inuocationem sanctissimæ Trinitatis destruere conatur. Ad ignem potius quam ad aquam proiecit, quia citius dum resoluntur, eò etiam citius eius factura destruitur, effectum tamen custodiæ diuinæ voluntati committit.

Verba arcedentia tempestatem.

Est ad hoc, quod Malefica quædam à Iudice interrogata, an per aliquem modum tempestates à maleficiis concitata sedari possent. Respondit, possunt, per hoc videlicet, Adiuro vos grandines, & ventos, per quinque vulnera Christi, & per tres clauos qui eius manus & pedes perforarunt, & per quatuor Euangelistas sanctos Matthæum, Marcum, Lucam, & Ioannem, vt in aquam resoluti descendatis.

quinque rebus plurimum impediuntur Malefica.

Fatentur etiam multæ licet quædam spontè, quædam in torturis & difficulter, quod quinque sunt, per quæ multum impediuntur, aliquando in toto, aliquando in parte, aliquando ne in personam hominis fiant, aliquando

ne in suis amicis: & sunt, fidem integram, vel Dei præcepta seruantibus, se signo crucis, & orationibus munientibus, ritus & cæremonias Ecclesiæ colentibus publicam iustitiam benè exequentibus, & Christi passionem verbo vel mente ruminantibus: vnde & Nider, vbi suprâ. Ea de causa vniuersaliter, vel communiter in Ecclesia Campanæ contra auram pulsantur, tum vt tanquam tubas Deo consecratas eas Dæmones fugiant & recedant à suis maleficiis, tum etiam vt populus excitatus Deum, contra tempestates inuocet. Et eandem ob causam, cum altaris sacramento & sacris verbis, ad auram sedandam proceditur communiter, ex antiquissima consuetudine Ecclesiarum, in Gallia, & in Germania.

Campanæ pulsatio, contra tempestates utilis.

Sed quia hic modus circa deputationem Sacramenti ad auram sedandam, videtur multis quiddam superstitiosum: non intelligentes regulas per quas agnoscitur aliquid superstitiosum vel non.

Circumgestare sacramentum contra tempestates an licitum sit.

Idèò considerandum est, quod quinque dantur regulæ seu considerationes, per quas quilibet agnoscere potest, an opus Deo exhibitum sit superstitiosum, id est, supra modum Christianæ Religionis obseruatum, vel sit ad debitum cultum & honorem Deo exhibendum, tam in cordis, quam corporis actibus, ex vera virtute religionis progrediens. Ista enim eliciuntur ex glossa super illud Apostoli ad Coloss. 2. quæ sunt rationem habentia sapientiæ in superstitione: quæ dicit: Superstitio est religio supra modum seruata: vt etiam suprâ tactum est.

Quinque regulæ, ad quas examinantur ea quæ videntur superstitiosa.

Superstitio est quicquid minuit gloriam Dei.

Prima est, quod in omnibus operibus nostris gloria Dei debeat esse principalis finis noster: iuxta illud, Siue māducatis, siue bibitis, siue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facietis. d eò in omni opere, ad religionem pertinens Christianam, attendatur an opus

opus sit ad gloriam Dei, & homo in opere det principaliter gloriam Deo, ita quod per ipsum opus & mens hominis Dei subiiciatur. Et quidem licet propter hanc regulam cæremonialia, vel etiam iudicialia veteris Testamenti in nouo non exercentur, cum sciamus illa sub figura: hæc autem in veritate iam esse propalata, tamen deportatio sacramenti vel reliquiarum ad auram sedandam non videtur contra hanc regulam militare.

Item, cum secunda regula sit, quod attendatur an opus quod sit, sit ad exercitium vel refrenatium concupiscentiæ, vel abstinentiæ corporalis, modo tamen virtuti debito, hoc est, secundum ritum Ecclesiæ vel secundum moralem doctrinam. Quia Apostolus dicit *Rom. 12.* Rationabile sit obsequium vestrum. Et propter hanc secundam regulam fatuè faciunt vouentes non pectinare caput sabbato vel ieiunare die Dominico, tanquam meliori die, & similia, non videtur iterum, quod deportatio sacramenti, &c. sit superstitiosa.

Item cum tertia regula sit quod attendatur, an opus sit secundum statum vniuersalis Ecclesiæ, vel secundum sacre scripturæ testimonium, vel saltem secundum particularem Ecclesiæ ritum aut de consuetudine generali, quæ secundum Augustinum pro lege habenda est. vnde & beatus Gregorius scribit Anglorum Episcopo conquerenti, quod sint diuersæ Ecclesiæ consuetudines in Missarum celebratione. Respondit Gregorius, vt siue in Romana, siue in Galliarum, siue in quacumque Ecclesia aliquid inuenisti, quod plus omnipotenti Deo possit placere, sollicitè eligas: Diuersæ enim consuetudines Ecclesiæ in cultu Diuino, in nullo veritati repugnant, & idè seruandæ, & eas præterire illicitum est. Idè, vt in principio tactum est, antiquissimæ cō-

suetudines Ecclesiarum Galliæ, & quarundam Germaniæ: cum decreuerint Eucharistiam ad auram deportare, non poterit hoc esse illicitum: verum quod non in patulo fiat, sed in sacrario abscondito & incluso.

Item cum quarta regula sit quod inspiciatur, an opus quod sit, habeat naturalem proprietatem ad effectum, qui expectatur: aliàs enim si hoc non habet, censetur superstitiosum. Ex qua consideratione characteres ignoti, & nomina suspecta, etiam imagines astronomiæ & necromantiæ refutantur omnia tanquam suspecta. Idè & ex hac consideratione non possumus dicere, quod deportatio reliquiarum, aut Eucharistiæ contra diabolicas infestationes, sint superstitiosa, imò religiosissima, cum ibi tota salus nostra contra aduersarium contineatur.

Item cum quinta regula sit, vt attendatur, quod opus quod sit non præbeat occasionem scandali vel ruinæ: quia tunc, licet non esset superstitiosum, tamen propter scandalum esset dimittendum, vel differendum, vel occultè sine scandalo faciendum. Ideo si deportatio talis sine scandalo fieri potest, vel saltem occultè tunc non est obmittenda. Ex ista enim regula sæpè obmittuntur benedictiones per verba deuota, siue super infirmos, siue ad collum alligentur, & hæc à secularibus obmittuntur. Dico quod saltem non publicè fiat, vbi occasionem ruinæ in aliis simplicibus præstare posset. Hæc sufficiant quoad remedia contra grandines, per verba & opera licita.

Die Sabbati caput non pectinandum. Consuetudo generalis Ecclesiæ, pro lege est habenda.

Diuersitas cultus diuini non repugnat veritati.

CAPVT VIII.

*Remedia quadam contra quasdam occultas
Dæmonum infestationes.*

Sed iam iterum suspenditur iudicium ad scribendum remedia contra quasdam terræ frugum nocumenta, quæ per vermes interdum, & cinifes, per turmas ad longissima terrarum spatia in aëre volantes, ita vt superficiem terræ cooperite videantur, radicitus cuncta virentia, tam in vinetis, quàm segetibus, & graminibus consummatis immittuntur. Item remedia contra pueros opere Dæmonum subtractos.

An liceat
adiurare
irrationa-
lem crea-
turam.

Ad primum tamen dicendum iuxta S. Thom. 2. 2. q. 90. vbi petit: An liceat adiurare irrationalem creaturarum. Respondit quod sic: per modum tamen compulsionis, quæ referri tunc debet ad Diabolum, qui in nocumentum nostrum vititur irrationabilibus creaturis. Et talis est modus adiurandi in Ecclesia exorcismis, per quas Dæmonum potestas excluditur ab irrationalibus creaturis. Si enim intentio refertur quoad irrationalem creaturam quoad se, quæ nihil intelligit, vana esset. Ex quo datur intelligi, quod per exorcismos licitos, & adiurationes, possunt depelli, diuina tamen assistente clementia: taliter, vt prius populo ieiunia, processiones, & aliæ deuotiones iniungantur; propter adulteria enim & multiplicationem criminum, huiusmodi mala immittuntur: vnde & ad confessiones homines inducendi sunt.

Excom-
munica-
tio irra-
tionabiliū
creatura-
rum.

In nonnullis etiam prouinciis excommunicationes fulminantur, sed tunc vim adiurationis super Dæmones sortiuntur.

Est & alia horribilis Dei permissio super homines, vbi interdum mulieri-

bus subtractis propriis filiis & pueris alieni à Dæmonibus supponuntur: & hi quidem pueri vulgariter Campso-^{De Cam-}res, in Alemanico *Vuechfelkinder* nuncupati, sunt in triplici differentia. Nam ^{pforibus di&is} aliqui semper macilenti & eiulantes, cum tamen quatuor mulieres nulla vbertate lactis vnum lactare sufficerent. Aliqui verò sunt Incuborum Dæmonum opere producti, quorum tamen filij non sunt, sed propriè illius hominis & viri, cuius semen receperunt, vt Succubi, vel in somniis viros polluentes. Hos enim interdum pueros diuina permissione supponunt subtractis propriis filiis.

Est & tertium genus vbi interdum Dæmones speciem paruulorum apparentes, nutricibus se coniungunt. Commune in omnibus tribus, quod ^{Cur Deus} multum ponderosi macilentes non ^{permittere} crescant, & nulla vbertate lactis, vt ^{infantes à} præmissum est, lactentur: & sæpius ^{Dæmoni-} dicuntur evanuisse. ^{bus ob-}trudi.

Quare autem diuina pietas talia permittat, dici potest quod ex duplici causa. Primò quia parentes pueros nimis diligunt, vnde propter eorum utilitatem talia permittuntur. Secundo, quia præsumendum est, quod huiusmodi mulieres quibus talia accidunt, vt plurimum sunt superstitiosæ, & in multis aliis à Dæmonibus seducuntur, vnde & Dominus verus zelotes, secundum rectum zelum, qui est vehemens amor in propriam sponsam, ex quo alium non solum accedere non patitur, sed nec signa adulterij vel suspicionis, vt maritus zelotypus super animam quam pretioso sanguine emit & per fidem desponsauit, sustinere potest in tactu, colloquio appropinquatione, quocunque modo cum inimico Diabolo & aduersario salutis. Et si signa adulterij maritus zelotypus non patitur, quantum tunc turbatur quando adulterium committit? Vnde non mirum,

Quæst. II. Cap. VII. Contra occultas Dæm infestat. 209

non mirum, si proprij subtrahantur filij, & adulterini supponuntur.

Malefici
leonibus
comparā-
tur.

Et quidem vt fortius ista imprimantur, & quantum Deus animam zelatur, & non vult nec signa suspicionem causantia pati: patet ex antiqua lege, vbi vt populum suum funditus elongaret ab idololatria, prohibuit non solum idololatriam, sed multa alia, quæ occasionem possent præbere ad idololatriam, & quæ etiam in se non videntur habere vtilitatem, quam tamen in suo mystico sensu mirabiliter retinent. Vnde non solum dixit. *Exod. 22.* Maleficos non patieris viuere super terram: sed & hoc adiunxit. Non habitent in terra tua, ne forte peccare te faciant: Sicut copulatrix occiditur, & peruagari inter homines non permittitur.

Theauri
somnia
infortu-
nium no-
tab.

Nota zelum Dei. *Deuteron. 22.* Deus præcepit. Nidum cum ouis, aut pullis desuper cubantem matrem: non deberent simul seruare, sed matrem permittere auolare, quia hoc gentiles ad sterilitatem vertebant. Zelotes Dominus in suo populo noluit: tale signum adulterij pati. Sic iam vetulæ inuentionem denarij, signum magni fortunij, & per oppositum vbi thesaurum somniarent iudicant. Item præcepit omnia vasa cooperiri, & vasculum non habens, opereulum immundum censer.

Error erat vt venientibus de nocte Dæmonibus, aut vt vetulæ dicunt *Die Seeligen*, sed sunt Maleficæ vel Dæmones in earum effigijs, debeant omnia consumere, vt post abundantius tribuant. Colorant quidam & dicunt, *Schrettel.* Sunt contra determinationem Doctorum, quod præter homines & angelos non sunt aliæ creaturæ rationales, vnde non sunt nisi Dæmones.

schretel.

Item radentes barbam: illi enim faciebant idololatricæ in venerationem Idolorum.

Mal. Malef. Tom. I.

Item *Deut. 22.* vt viri non induerentur vestibus mulierum, nec è conuerso, quod illæ in venerationem Dææ Veneris faciebant, & alij in venerationem Martis, & Dei Priapi.

Arz Ido-
lorum de-
struendæ.

Item ea de causa iussit destrui aras Idolorum & Ezechias destruxit serpentem æneum, quando populus ei voluit offerre, dicens, cuprum est. Et ea de causa inhibuit somnia non obseruari & auguria, & præcepit vt vir aut mulier, in quo Pythonicus spiritus esset, occideretur, sicut iam sunt *Vvar-sagerin* nuncupata, quæ omnia, quia suspicionem generant ad adulterium spirituale, idè vt dictum est, ex zelo quem Deus habet ad animas sibi desponsatas, sicut sponsus ad sponsam, inhibuit.

Sic etiam & nos prædicatores aduertere debemus, quod nullum sacrificium Deo magis acceptum, sit quàm zelus animarum, vt Hieronymus super Ezechielem testatur.

Vnde & consequenter in tertia parte operis, de exterminio maleficarum, quoad vltima remedia tractandum erit. Hoc ipsum enim vltimum Ecclesiæ est refugium, ad quod etiam ex Diuino obligatur, vt dictum est: præcepto nempe: Maleficos ne patiaris viuere super terram vbi & remedia contra maleficos sagittarios includuntur: cum & hoc ipsum genus nisi per seculare brachium poterit exterminari.

Remedium, dum quidam intuitu commodi temporalis sese ex toto Dæmoni deuouerunt: sicut experientia sæpè docuit per veram confessionem, licet à Diaboli potestate liberabantur, tamen diu & post grauissimè molestati, & præcipuè nocturnis temporibus fuerunt. Et hoc in eorum poenam Deus permisit. Signum autem quod liberati erant, ex illo agnoscebatur, quia pecunia in buris aut capsulis post confessionem de-

D d. ficie

ficiebat? super quæ plurima gesta deduci possent, sed breuitatis causa obmittuntur.

PARS TERTIA

AD OPVS IVDICIALE,
tam in foro Ecclesiastico,
quàm ciuili, contra Ma-
leficis, ac omnes hæreti-
cos pertinens, xxv. Quæ-
stiones complectens.

IN QVIBVS REGVLA

*inchoandi processum Iudicij, conti-
nuatio & sentiendi modus lucu-
lentissimè demonstratur.*

QVÆSTIO I.

*Quis sit competens maleficarum
Iudex.*

Inquisi-
torum li-
mitata in-
quisitio.

TRVM maleficæ & earum fautores, receptatores, & defensores, ita subiiciuntur iudicio Ecclesiastico diœcesanorum, & ciuili, quod ab earum inquisitione valeant hæreticæ prauitatis inquisitores esse exonerati: & arguitur quod sic. Nam *in cap. accusatus, §. sanè, lib. 6.* dicitur: Sane cum negotium fidei, quod summè priuilegium existit, per occupationes alias non deceat impediri, pestis inquisitores hæreticæ à sede Apostolica deputati, de diuinationibus aut sortilegiis,

nisi hæresim saperent, manifestè intro-
mittere se non debent, nec punire talia
exercentes, sed relinquere suis iudici-
bus puniendos.

Nec videtur obstare, quod hæresis maleficarum hic non exprimitur: tum quia eisdem pœnis in foro conscientie puniuntur, *de consecr. dist. 1.* pro dilectione. Si Dininatorum & maleficarum peccatum occultum sit, interponitur pœnitentia quadraginta dierum: Si notorium, Eucharistia denegatur, & quorum eadem pœna, etiam idem iudicium decernitur. Tum etiam, quia eadem vtrobius videtur esse culpa: sicut sortilegi iudicium sortiuntur: ita maleficæ nocumenta creaturarum à Dæmonibus expectant & exigunt, quod à solo Deo quærèdum est à creaturis illicitè requirentes: vnde vtrobiusque peccatum Idololatriæ.

Ad quem sensum *Esaia 21.* notatur, quod rex Babylonis stetit in biuio, in capite duarum viarum, commiscens sagittas, interrogauit Idola.

Præterea si dicatur, quod cap. restringit Diuinatores & Sortilegos super crimen hæreseos, in quo lubesse debent iudicio Inquisitorum, cum dicit, nisi hæresim saperent manifestè, ita quod ad minus Diuinatores & Sortilegi hæreticales sint eis subiecti. Contra, quia tunc essent dandi Diuinatores artificiales, de quibus nullibi in scripturis fit mentio.

Præterea si maleficæ sunt Inquisitorum iudicio subiectæ, hoc erit propter crimen hæreseos: sed quod facta maleficarum sine hæresi possunt fieri, probatur. Nam sicut cōculcare Christi corpus in luto, quod valdè horrendum esset peccatum, potest fieri sine errore in intellectu, & per consequens etiam sine hæresi: quia stat firmiter, aliquem credere ibi esse corpus, projicere tamen in lutum, ad complacendum Dæmoni ex aliquo pacto, idè vt optatum

tum finem, puta thesauri inuentionem, vel simile obtineret. Ità & facta maleficarum sine errore fidei, licet non absque grandi peccato fieri possunt. Vnde in illo casu utique iudicium Inquisitorum subterfugiant, & suis iudicibus relinquuntur.

Salomon
fuit Apo-
stata.

Præterea sicut Salomon Diis suarum vxorum reuerentiam exhibuit propter complacentiam, nec tamen propterea Apostasiam perfidiæ incurtebat, quia mente fideli & vera fidem semper retinuit: ita & maleficæ propter reuerentiam quam exhibent Diabolo, propter pactum initum, mente fidem retinentes, non sunt propterea hæreticæ nuncupandæ.

Præterea si dicatur quodd omnes maleficæ fidem habent abnegare, vnde & hæreticæ iudicandæ. Contra, quia in casu quo etiam mente & corde abnegarent, adhuc non hæreticæ, sed apostatæ nuncuparentur. Et cum sit differentia inter Hæreticum & Apostatam, & Hæretici Inquisitorum iudicio subiiciantur, utique maleficæ totum iudicium subterfugere habent.

Præterea 26. quaest. 5. dicitur: Episcopi eorumque ministri, omnibus modis elaborare studeant, ut perniciosam & à Zoroastre inuentam Sortilegam & Magicam artem, ex parochiis suis penitus eradicare studeant, & si aliquem virum aut mulierem huius sceleris sectatorem inuenerint, turpiter dehonestatum de parochiis suis eiiciant. Vnde cum cap. 3. 48. in fine dicat suis iudicibus relinquunt, & quia loquitur in plurali, tam de Ecclesiastico quam Ciuili iure; idè ad minus per c. allegatum subduntur Diocesano iudicio.

Qua ratione
Diocesani
punitio-
nem maleficarum
ad laicum
forū
possint referre.

Quodd si Diocesani etiam seipsosexonerare vellent, prout Inquisitores præfatis iam tactis argumentis rationabiliter facere videntur, vellentque maleficarum punitioem ad tempora-

les Iudices retorquere, his argumentis probabiliter hoc facere possent. *Habetur in cap. ut inquisitionis §. prohibemus quoque districtius præfatis dominis temporalibus & rectoribus ipsorumque officialibus, ne ipsi de hoc crimine, cum sit merè Ecclesiasticum, quoquomodo cognoscant vel indicent: & loquitur de crimine hæreseos: sequitur ergo, quod ubi crimen non est merè Ecclesiasticum, sicut est crimen in huiusmodi maleficis, qui propter damna temporalia, quæ ab eis inferuntur, à Ciuili & non ab Ecclesiastico, debent puniri.*

Præterea, *C. de Iudæis, l. ult. in fine* dicitur: Cernat præterea bona sua proscripta, & mox sanguinis poenæ destinandus, quia fidem Christi expugnabat peruersa doctrina. Quodd si dicatur, quodd lex loquitur de Iudæis conuersis, & post redeuntibus ad ritum Iudæorum, instantia non valet: Imò argumentum amplius per hoc fortificatur, eò quodd cum tales propter Apostasiam à fide, Iudex ciuilis habet punire; ergo etiam maleficas fidem abnegantes: Cum abnegatio fidei in toto vel in parte sit fundamentum maleficarum.

Prætextu
questionis
hæresum
nemo debet
com-
motiones
excitare.

Præterea, licet in salutatione dicatur, quodd pro eodem Apostasia & Hæresis sit capienda, adhuc tamen Ecclesiasticus Iudex non se habet de eis intrmittere, sed ciuilis. Nam occasione quæstionis hæresum nullus debet populum commouere: Sed præses debet per se providere.

In Authent. *de man. princ. collat. 3. §. neque occasione*, ubi dicitur: Neque occasione religionum hæresumque quæstionis permittas alicui prouinciam commouere, aut aliter quadam præceptione iniungi prouinciam cui præsidet, sed ipse prouidebis competenti utilitate fiscalibus, & quæ alia sunt perscrutari, & non permittere

aliquid fieri circa nostras præceptiones occasione religionum. Patet ex his, quodd de expugnante fidem nullus debet se intromittere, nisi præses.

Præterea si cognitio iudicum, & punitio talium maleficarum non spectaret totaliter ad civilem Iudicem, quomodo leges de his tribus se intromittere possent. Nam *C. de maleficis, l. nemo, l. culpa, l. nullus*, omnes illos, quos vulgus maleficos vocat, capitali poenæ subiicit, & *l. militi*, bestiis obicere decernit, qui magica arte vitæ innocentium insidiantur. Item quodd quæstionibus & tormentis ad interrogandum subiici debeant: & quodd nullus fidelium sub poena exilij, amissionēque omnium bonorum, cum eis participet: cum multis aliis poenis annexis, quæ legenti illas leges occurrunt.

Iudicem
ecclesiasticum &
civilem
coniunctum
debere de
maleficio
iudicare.

E contrario verò & pro veritate, legum Doctores talium maleficarum punitionem in Ecclesiasticum Iudicem possunt retorquere, vt simul copulationē habeant cognoscere, & iudicare: Et hoc sic probatur. In crimine canonico præses cum metropolitano habet discernere, & non metropolitanus per se, sed adiuncto præside: patet in *Authent. de mand. princip. §.* Si verò canonicum sit quod quæritur, vna cum metropolitano prouinciæ hoc disponere & decernere providebis. Siue alij quidam dubitant gloss. id est, in fide, quo casu solus cognoscet: Siue alij quidam gloss. tunc Episcopus cum præside scilicet cognoscet, & causæ Deo dare amabilem, & decentem terminum, qui & decenter orthodoxam custodiat fidem, & indemnitate procuret fiscalibus, & nostros subiectos seruet inuiolatos gl. id est, eos non corrumpat in fide.

Præterea princeps secularis licet puniat poena sanguinis, non tamen per hoc iudicium Ecclesiæ excludit,

cuius est cognoscere & definire. Imò necessariò præsupponit, vt patet *C. de summa Trinit. & fi. cath. l. 1. in fin.* & *Extra de here. c. ad abolendam, & c. vergentis, & c. excommunicamus l. 1. & 2.* Imò eadem poena est & secundum leges & secundum Canones: vt patet *C. de heret. l. manichæos, & l. Arriani.* Vnde & ad eos pertinet, præcipue insimul, & non diuisim talium punitio.

Præterea sicut leges decernunt clericos à propriis iudicibus emendare, & non à temporalibus seu secularibus, & quodd crimen ecclesiasticum in eis censetur. Ita & maleficarum crimen, cum sit partim civile & partim ecclesiasticum, propter damna temporalia & fidem quam violant: Ideò ad vtriusque partis iudices pertinet ad cognoscendum, iudicandum & puniendum.

Et fortificatur ratio in *Auth. vt cleric.* apud proprios iudices, §. *si verò, colla. 6.* vbi dicitur. Si verò Ecclesiasticum sit delictum, egens castigatione Ecclesiastica & multa, Deo amabilis Episcopus discernit, nihil communicantibus clarissimis prouinciæ iudicibus. Neque enim volumus talia negotia omnino scire civiles iudices: cum oportet talia ecclesiasticè examinari & emendari animas delinquentium per Ecclesiasticam multam secundum sacras & diuinas regulas, quas & nostræ sequi non dedignantur leges. Hæc ibi. Vnde & per oppositum crimen mixtum ab vtriusque est puniendum.

Responsio, cum principalis intentio nostra in hoc opere sit, ab inquisitione maleficarum, quantum cum Deo fieri possit, nos inquisitores partium superioris Allemaniæ exonerare, suis iudicibus ad puniendum relinquendo, & hoc propter negotij arduitate, dum tamen indemnitate fidei & saluti animarum non eo minus provideretur, quare & præsens opus aggressi sumus:
ipsis

ipsis indicibus modos cognoscendi, diffiniendi & sentiendi relinquendo.

Episcopi contra maleficas procedere possunt, exclusis Inquisitoribus. Idè ad ostendendum quòd Episcopi contra maleficas in multis procedere possint, etiam seclusis Inquisitoribus, licet ipsi Episcopi sine temporali & civili iudicio, ubi punitio transit in vindictam sanguinis, non ita procedere valeant.

Hispaniam inquisitione sibi nimirum sumere. Expedit certas opiniones aliorum Inquisitorum in diuersis regnis Hispaniae in medium deducere, & illos (salua eorum semper reuerentia, cum sub ordine vno Prædicatorum militamus, infringere, vt èd clarior in singulis habeatur intellectus.

Est itaque eorum opinio, quòd omnes malefici, Sortilegi, Diuinatores, Necromantici, & breuiter sub quocunque genere Diuinationum existant, & qui fidem sacram semel susceperunt, & professi sunt, iudicio Inquisitorum subiaceant, taliter vt in tribus quæ notantur in capitulo, multorum querela: in principio. *De her.* in Clement. nec Inquisitor sine Episcopo, nec Episcopus sine Inquisitore procedere habeant. Licet in quinque aliis vnus sine altero procedere valeat, si cui placet capitulum legat & inueniet. Vnum autem è tribus est sententia diffinitiuà ad quam vnus sine altero non debet procedere, & hoc ubi præfati Hæretici sunt habendi.

Auctoritas Episcoporum enervatur per nimiam auctoritatem Inquisitorum. Addunt insuper blasphemos & quocunque modo Dæmones inuocantes, & excommunicatos, qui in excommunicatione stetissent per annum animo contumaci, in causa fidei, vel etiam in non causa fidei, sub certis casibus, & plura alia includunt, per quæ auctoritas Ordinariorum nimis enervatur, & vobis Inquisitoribus ampliora onera imponuntur, minus securè coram tremendo iudice, qui vtique districtam à nobis super commissio officio exiget rationem. Et quia eorum opinio non infringitur, nisi eorum fundamentum

sit annullatum. Idè notandum quòd principale fundamentum per glossatores canonum, & præcipuè *super cap. accusatus, & §. Sanè*, & super verba hæresim sapiant, manifestè accipitur. Fundant insuper se super dicta Theologorum, Thom. Alberti, Bonauenturae in 2. sent. dist. 7.

Et his specialiter aliqua expedit recitare. Nam ubi cap. dicit, vt in argumento primo deductum est, quòd inquisitores hæreticæ prauitatis, de sortilegiis, & diuinationibus se non debeant intromittere, nisi hæresim sapiant manifestè dicunt, quòd sortilegi vel diuinatores sunt duplices scilicet, artificiales & hæreticales. Et primi dicuntur meri diuinatores, quia videlicet merè ex arte agunt: De quibus etiam loquitur capitulum ex tenore, Extrà: de sortilegiis: ubi dicit, quòd Vdalricus presbyter cum quodam infami, hoc est, diuinatore, dicit gloss. ad secretum locum perrexit, non ea intentione vt Dæmonem inuocaret: quasi dicat: quia hoc fuisset, hæreticum, sed vt cum inspectione astrolabij furtum quoddam inueniret: quasi dicat quòd est mera diuinatio, vel sortilegium.

Secundi verò Hæreticales dicuntur Diuinatores, qui in eorum arte Dæmonibus aliquem honorem patriæ vel dulciæ impendunt, qui diuinando futura prædicere conantur, vel aliquid simile, quòd hæresim sapiat manifestè exercent, & tales indicio inquisitorum, sicut & alij hæretici subiacent.

Et quòd hæc sit mens canonis, probant per canonistas, glossantes verbum saperent. Nam Ioannes Andreas super allegatum canonem accusatur, & verbum saperent, dicit, ita saperent, sicut est circa aras Idolorum nefarias preces emittere, sacrificia offerre, Dæmones consulere, eorumque responsa susci-

Sortilegi vel diuinatores sunt aut artificiales aut hæreticales.

De Diuinatoribus hæreticilibus.

De pueris rebaptizantibus, vt respō-
sa eiciāt. pere, vel associant sibi propter sortes
exercendas hæreticos vel faciunt præ-
dicta cum sanguine, vel cum corpore
Christi, vel in sortibus, vt possint ha-
bere responsa, puerum rebaptizant, vel
his similia.

Ad eundem sensum allegāt Archid.
super eodem cap. & §. Sanè, & super eo-
dem verbo sapient. Item allegant
Ioannem Mo. Raymundum, Guillel-
mum de monte Laudu. Item probant
per determinationem Ecclesiæ, ex Cō-
cilio Aquitensi, 26. q. 5. Episcopi, vbi
huiusmodi mulieres superstitionis infi-
deles nominantur, cum dicitur vti-
nam hæc solæ in suā perfidia periissent, &
perfidia in Christiano dicitur hæresis
vnde & Inquisitorum hæreticorum iu-
dicio sunt subiecti.

Probatum insuper per Theologos,
primò per sanctum Thomam, in 2. sent.
dist. 7. vbi quærit, vtrum vti auxilio
Dæmonis sit peccatum, vbi inter alia
hæc verba dicit super illud *Esaia*. 8.
Nunquid non populus à Deo suo re-
quiret visionem? In omnibus; in qui-
bus complementum operis ex virtute
dæmonis expectatur, est Apostasia à
fide, propter pactum initum cum dæ-
mone, vel verbottenus, si inuocatio in-
terfuit, vel facto aliquo, etiam si sa-
crificia desint.

Ad idem allegant Albertum in eo-
dem suo scripto & distin. Item Petrus
de Tarentasia, item Petrum de Bona-
uentura, nouiter canonizatum, qui ta-
men non Petrus nominatur, cum fue-
rit verum nomen suum. Item Alexan-
dram de Ales, & Guidonem ordinis
Carmelitarum, qui omnes dicunt,
quòd dæmones inuocantes, sunt Apo-
stata, & per consequens Hæretici,
vnde Inquisitorum hæreticorum iudi-
cio subiecti.

Sed quòd præfati Inquisitores per
hæc & per quæcunque ab eis allegata,
non possint sufficienter probare, quin

etiam præfati sortilegi, &c. indicio or-
dinatiorum, seu episcoporum, seclusis
Inquisitoribus possint subiacere: &
quòd Inquisitores à talium Diuina-
torum, Necromanticorum, seu etiam
maleficorum, se possint exonerare, non
quòd illi Inquisitores malè faciant in-
quirendo super tales, vbi episcopi non
inquirunt: in quo casu potius Inquisi-
tores illi sunt commendandi, sic proba-
tur. Inquisitores non habent se intro-
mittere nisi super crimen hæreseos, &
cum hoc oportet, quòd illud crimen
sit manifestum: Patet per frequenter
allegatum canonem *accusatus*, & in §.
Sanè.

Quo stante, tunc iterum arguitur,
cum quis aliqua committit, quæ abs-
que vitio hæreseos committere potest,
quantūcunque illa sint grauia & enor-
mia, adhuc non est vt hæreticus indi-
candus, licet sit puniendus. Ex quo se-
quitur, quòd vbi quis non est indi-
candus vt hæreticus, sed vt malefactor
puniendus, Inquisitor non se debet in-
tromittere, sed debet talem iuxta teno-
rem canonis suis iudicibus ad punien-
dum relinquere.

Quo iterum stante, sequitur quòd
omnia inducta per glossatores Cano-
nistas & Theologos, vt Dæmones in-
uocare, eis sacrificare, &c. vt supra
tactum est, nisi ex vitio hæreseos pro-
cesserint, Inquisitores se non debeant
intromittere, sed suis iudicibus vt su-
pra relinquere. Quo iterum stante,
cum præfata sæpissimè sine vitio hæ-
reseos fieri possint, in quo casu ta-
lia facientes non sunt vt hæretici ha-
bendi, aut condemnandi, subscri-
ptis probatur auctoritatibus & ratio-
nibus.

Nam ad hoc quòd aliquis sit pro-
priè hæreticus, quinque requiruntur.
Primum est, vt sit error in ratione. Se-
cundum est, quod error ille sit circa
ea, quæ sunt fidei, vel contra verita-
tem

Bonaue-
ntura ca-
noniza-
tus.

quinque
requirun-
tur, vt
quis hæ-
reticus

tem determinationis Ecclesiæ, in iis quæ pertinent ad fidem, vel bonos mores, & necessariò ad consequutionem vitæ æternæ. Tertium est, quòd error talis sit in illo qui Catholicam fidem professus est, aliàs enim esset Iudæus vel paganus, nō hæreticus. Quartum est, quòd talis error in eo, qui fidem suscepit sit taliter quòd aliquam veritatem de Christo confiteatur pertinentem ad diuinitatem, vel humanitatem, aliàs si in totum discederet, esset Apostata. Quintum est, vt talem errorem pertinaci voluntate & obstinata eligat, & sequatur: & quòd de hæresi & hæretico sic sumpto *cap. allegat.* accusatus, & verbum, saperent, intelligatur. (glossam tamen canonistarum non reprobando, sed saluando) sic probatur.

Nam quòd primum requiratur, scilicet error in intellectu, hoc notum est omnibus per communē regulam. Duo requiruntur, vt quis dicatur hæreticus, vnum materiale, scilicet, error in ratione, alterum formale, scilicet, pertinacia in voluntate. Patet & per Aug. Hæreticus est, qui nouas & falsas opiniones aut gignit, aut sequitur. Ratio etiam adest, quia hæresis est species infidelitatis, & infidelitas est in intellectu subiectiue sicut & fides sibi contraria & opposita habent fieri circa idem.

Quo stante, factum vel opus quodcunque sine errore non facit hæreticum, vt puta, si quis fornicatur aut mœchatur licet agat contra veritatem, quæ dicit: Non mœchaberis, ex hoc non est hæreticus, nisi credat vel opinetur fornicari, esse licitum. Et ratio est, quia quandocunque aliqua duo necessariò requiruntur ad constitutionem alicuius, deficiente altero illorum, impossibile est, illud esse. Quia dato opposito, quod sine illo possit esse, iam non necessariò requiritur ad constitu-

tionem illius: sicut quia ad constitutionem domus necessariò requiritur fundamentum, paries, tectum, idè altero deficiente, non habetur domus. Sic ergo, quia ad hæresim constituendam requiritur error in intellectu necessariò, nullum factum absolutè sine errore intellectus facit hæreticum.

Et propter hoc nos Inquisitores Germaniæ dicimus cum B. Antonino, in 2. part. *summa sue*, hanc materiam pertractantis, quod baptizare imagines, adorare Dæmones, eis thurificare, conculcare corpus Christi in luto, & omnia huiusmodi, quæ sunt valdè horrenda peccata, nisi sit error in intellectu, non faciunt hominem hæreticum. Et idè si quis faceret ista, vt puta baptizaret imaginem, non malè sentiens de sacramento baptismi, nec de eius effectum, nec credens istum baptismum esse aliquid, nec habere effectum ex vi sua: sed fecit hoc propter aliquem finem facilius assequendum à Dæmone, qui quærit propter hoc complacere ita quod aliquo pacto implicito, vel expresso illud agat vt Dæmon sibi vel alicui faciat quod petit secundum quod characteribus & figuris secundum artes magicas ab hominibus Dæmones pacto expresso vel tacito inuocantur, ad desideria eorum explenda: dummodò non petant à Dæmone quod sit supra facultatem eius, nec quantum ad potentiam, nec quantum ad cognitionem, sic scilicet, quod non male sentiat de potestate, aut cognitione Dæmonis. Sicut essent illi, qui crederent quòd Dæmon possit necessitate liberum arbitrium hominis: vel illi qui crederent, quòd Dæmon omnino ex tali pacto, & in omnem euentum, quantumcunque à Deo non permissus posset facere quod petunt: vel qui crederent quod possit scire alteram partem futuri contingentis, vel effectum aliquem facere qui est proprius soli Deo:

tales

Dux res
faciunt
hæreticū.

qui credit
illicita
esse licita.
est ex parte
hæretici.

A Dæmone
aliquid
supra eius
facultatem
petere
est hæreticum.

tales enim non est dubium quod haberent errorem in intellectu & male de potestate Dæmonis sentirent: & per consequens suppositis aliis conditionibus quæ requiruntur ad hæresim, essent hæretici, & ordinariorum simul & Inquisitorum iudicio subiecti.

Sed si ex causis prædictis facerent, non malè sentientes de baptismo, & aliis prædictis, prout communiter fit, eò quod ipso facto malefici, & Nicromantici, cum sciunt ipsum diabolum esse inimicum fidei, & aduersarium salutis, iam coguntur in eorum cordibus sentire magnam vim esse in fide, & quod nulli falsitati subiacere potest, cui pater mendacij non præesse noscitur. Idè licet talia facientes peccarent grauissime, non essent hæretici. Et ratio est quia nō malè sentiunt de sacramēto, licet eo malè, & sacrilegè utantur. Vnde sunt magis fortilegi quam hæretici, & de numero illorum, de quibus *cap. alleg. cap. accusatus*, præ tendit non subiacere iudicio Inquisitorum, cum non manifestè sapiant hæresim, imò vix occultè & quasi nullo modo.

Argumē-
tum à cō-
paratione
Simoniacorum.

Et eodem modo de adorantibus Dæmonem, & sacrificantibus ei: quia si hoc faciunt credentes Diuinitatem esse in Dæmonibus, vel credentes quod cultus latriæ sit ei exhibendus, vel quod omnino ex exhibitione talis cultus, assequantur quod requirunt à Diabolo, non obstante Dei prohibitionē, seu etiam permissione, tales essent hæretici. Sed ista faciunt non ita sentientes de Dæmone, sed ut aliquo cum Dæmone facilius per ista exequantur ab ipso quod intendunt, tales non sunt hæretici ex natura rei, licet grauissimè peccent. Et quidem pro maiori declaratione sunt aliquæ obiectiones mouendæ. Nam obstare videtur, quod secundum iura, Simoniacus non est hæreticus, ut 1. q. 1. quisquis per pecuniam:

& tamen non habent errorem in intellectu. nam Simoniacus non est hæreticus propriè, sed largè, propter quādam similitudinem. Quia ex quo vendit vel emit sacra, ita agit ac si æstimaret donum gratiæ pecunia posse possideri, secundum Thomam. Sed non hoc æstimando sicut communiter accidit, non est hæreticus: quia hoc non credit: sed benè verum esset, si hoc crederet, scilicet, donum gratiæ posse pecunia possideri.

Item obstare videtur quod dicitur de hæreticis, quicunque & *alleg. cap. accusatus*, quod adorans hæreticum, est hæreticus. Sed grauius peccat, qui adorat Dæmonē, quàm qui adorat hæreticum, ergo, &c. Item qui iudicandus est ut hæreticus, videtur esse hæreticus. Nam Ecclesia non potest iudicare nisi de iis quæ patent: occultorum enim cognitor est Deus & Iudex. *dist. 33*, erubescant. Sed ea quæ sunt in intellectu, non possunt patere nisi ex factis intrinsecis, visis vel probatis: ergo talis faciens talia, est iudicandus hæreticus.

Præterea, impossibile videtur quod aliquis faciens talia, scilicet, conculcando corpus Christi & huiusmodi, licet malè sentiat de corpore Christi, probatur hoc, quia impossibile est malitiam esse in voluntate, quin sit error in intellectu. Cum & secundum Philosophum omnis malus est ignorans seu errans, cum ergo talia facientes, habeant malitiam in voluntate, ergo habent errorem in intellectu. Respondetur ad ista, & primò super primum: & tertium, quia coincidunt. Duplex est iudicium, scilicet Dei, qui videt interiora hominum, qui non possunt iudicare de interioribus, nisi per exteriora, ut argumentum fatetur tertium: Modò ille qui iudicatur ut hæreticus, iudicio Dei est verè hæreticus, ex natura rei. Deus enim nullum iudicat hære-

Adorans
hæreticū
est hære-
ticus
Ecclesia
non iudi-
cat nisi de
apertis.

Non est
malitia in
voluntate:
quin sit
error in
intellectu.

De cog-
nitione hæ-
retici, ali-
ter Ca-
nonistæ
& aliter
Theologi
sentiant.

hæreticum nisi habentem errorem fi-
dei in intellectu. Sed ille qui iudicatur
hæreticus iudicio hominum, nõ oportet
quod sit hæreticus ex natura rei, sed
quod fecerit tale factum, per quod ap-
paret ipsum malè sentire de fide, & per
consequens iuris præsumptione hære-
ticus reputatur.

Et si quærat, an Ecclesia ha-
beat statim iudicare tales, qui sic ado-
rant dæmones, vel baptizant imagines
hæreticos? Responsiones nota Primò,
quod ad discernendum istud magis per-
tinet ad Canonistas, quàm Theologos.
Canonistæ dicunt, iuris præsumptione,
hæreticus reputatur, & ut hære-
ticus est puniendus. Theologus di-
cet primo iudicio sub correctione
sedis Apostolicæ, non quantum est
ex natura rei quicquid sit iuris præ-
sumptione. Et ratio potest esse ista,
quia quandocunque aliquis effectus
dependere potest ex duplici causa,
numquam ex natura rei, ex illo effectu
potest iudicari præcisè altera causa.

Qui sta-
tuunt ima-
gines ca-
pere sa-
cramen-
tales effe-
ctus sunt
hæretici.

Cum igitur iste effectus, qui est
adorare Dæmonem, vel eius auxi-
lium ad maleficandum postulare, ima-
ginem baptizando, vel infantem vi-
num offerendo, vel occidendo, vel
aliud huiusmodi, possunt procedere
ex duplici causa, scilicet, vel creden-
do Dæmonem esse adorandum, & ipsi
sacrificandum, & imagines capere sa-
cramentales effectus: vel quia aliquo
pacto facto cum Dæmone, facio ut
facilius obtineam, quod volo à Dæ-
mone, in iis quæ non sunt supra fa-
cultatem suam, ut supra tactum est,
non debeo statim iudicare ex tali ef-
fectu præcisè alteram causam, scili-
cet, quod hoc faciat, ut malè sen-
tiens de fide. Vnde quando constat
de huiusmodi effectu, ulterius inqui-
rendum est de causa, & si ex errore
& peruersitate fidei hoc fecerit, iu-
dicandus est hæreticus & iudicio In-

Mall. Malef. Tom. I.

quisitorum cum ordinariis subiacebit.
Sed si ex alia causa, iudicandus ut Sor-
tilegus & vilissimus peccator.

Alia responsio ad nostrum proposi-
tum quicquid sit ex omnibus dictis &
allegatis, constat quod omnes dinina-
tores & malefici, qui iudicantur hæ-
retici iuris præsumptione, & non ex
natura rei Ordinariis iudicio, &
non Inquisitorum subiacent. Nec
præfati Inquisitores aliorum regno-
rum, per allegationes canonum &
glossatorum se tueri possunt, eo quod
tales Dæmonibus sacrificantes & ado-
rantes, iudicant hæreticos iuris præ-
sumptione & non ex natura rei. Tex-
tus autem dicit, quod debeant sapere
hæresim manifestè, id est; sapere in-
trinsecè, & ex natura rei. Et sufficit
nobis Inquisitoribus, de hæreticis ex
natura rei infectis se intromittere,
alios suis iudicibus relinquendo.

Duplices
malefici,
iuris præ-
sumptione
& ex
natura
rei.

Et quia dictum est, quod inqui-
rendum est de causa utrum ex errore
fidei hoc fecerit vel non: utique hoc
facile erit. Nam sicut habitus fidei co-
gnoscitur per actum fidei, qui est cre-
dere & confiteri quæ sunt fidei: & ha-
bitus castitatis per castè viuere: ita Ec-
clesia potest iudicare aliquem hæreti-
cum, inquirendo si habet actum discer-
nendi de aliquo articulo fidei. Sic etiã
& malefica, quæ fidem in toto vel in
parte abnegauit, vel corpus Christi vi-
lissimè tractauit, homagium præstitit:
utrum huiusmodi ad complacendum
Dæmoni tantum fecerit, imò si in to-
to abnegauit etiam corde, iam iudica-
bitur ut Apostata, & deficiet quarta
conditio quæ habet concurrere ad hoc,
ut quis propriè dicatur hæreticus.

Habitus
cognoscitur
ex actu.

Quod si huic determinationi obji-
citur bulla & commissio nobis ab In-
nocentio VIII. facta: ut maleficæ iudi-
cio Inquisitorum subiiciantur. Respon-
detur: per illa non excluditur, quin &
diocesani etiam usque ad sententiam

Bulla In-
nocentij.
VIII. In-
quisitori-
bus data.

E a diffi

diffinitivam contra eos procedere possint per illa antiqua iura ut dictum est. Cum hæc bulla potius in partem sollicitudinis nobis Inquisitoribus tradita sit, quam & opere quantum possumus cum Dei adiutorio exhibemus.

Vnde & primum argumentum non suffragatur Inquisitoribus illis, sed potius contrarium concludit, cum tales Simoniaci tantummodo iuris præsumptione censeantur hæretici, de quibus ordinarij per se iudicare possunt, irrequisitis Inquisitoribus: Imò nec Inquisitores de Simoniacis variis se intromittere habent, & pari ratione de aliis, qui tantum iuris præsumptione hæretici iudicantur. Nam contra Episcopos schismaticos procedere non possunt, & Prælatos alios superiores, ut patet in capitulo inquisitionis, *de hæret. lib. 6.* ubi sic dicitur: Inquisitores hæreticæ pravitatis ab Apostolica sede seu aliis quibuslibet deputatis, de huiusmodi crimine inquirere contra eos ut nequeunt, aut eius prætextu procedere contra eos: nisi in literis commissionis sedis Apostolicæ quod hoc possint, contineatur expressè.

Inquisitores debent schismaticos prælatos iudicare, non punire.

Si tamen Inquisitores ipsi Episcopos vel alios superiores prælatos sciuerint, vel inuenerint, circa crimen hæreticæ commissi, aut eos de huiusmodi diffamatos existere, vel suspectos, id tenebuntur sedi Apostolicæ nunciare.

Ad secundum similiter patet, ex præhabitis responsio. Nam adorans hæreticum, est tunc hæreticus, si adoret ipsum credens esse adorandum, seu honorandum propter suam doctrinam & opinionem. Si autem honorat ipsum propter aliquod temporale, sine aliquo errore fidei in intellectu, non est propriè hæreticus, sed iuris fictione, vel præsumptione seu similitudinariè: quia agit ac si malè sentiret de fide, sicut ille quem adorat: vnde nec Inquisitorum iudicio subiacebit.

Ad tertium patet ex præmissis, quia licet iudicetur ab Ecclesia, ut hæreticus, propter facta extrinseca, visa & probata, non tamen sequitur, quod semper sit hæreticus ex natura rei, sed iuris præsumptione sic reputatur. Vnde & in illo casu Inquisitorum iudicium subterfugit, quia non sapit hæresim manifestè.

Ad quartum, dicendum quod falsum præsupponit, quia non est possibile, quod aliquis conculcet corpus Christi absque hoc quod malè sentiat, vel peruersitatem fidei habeat de corpore Christi: quia potest hoc facere sciens se peccare, & credens firmiter ibi esse corpus Christi. Facit tamen hoc ut placeat Dæmoni, & facilius obtineat quod vult ab eo. Et licet omnis malus erret, non tamen errore intellectus, qui est hæresis, seu errans male sentiens de his quæ sunt fidei, sed de his quæ sunt virtutis alicuius, cuius contrarium in vitiis operatur. Et tantum de primo principali quoad hæresim propriè sumptam requiritur, & secundum quod iudicio inquisitorum debet hæreticus propriè subiacere.

Nec obstat si dicatur, tamèn etiam contra diffamatos aut suspectos leuiter, vehementer, aut violenter de hæresi, & qui non videntur sapere hæresim manifestè Inquisitor potest procedere. Respondetur: inquirere potest & procedere super tales, in quantum sunt suspecti, aut diffamati de hæresi propriè dicta, de qua etiam nunc loquimur (ut sæpè tactum est) quæ habet errorem in intellectu, & alia quatuor sequentia annexa: quorum secundum est, ut talis error sit circa ea quæ sunt fidei, vel contra veritatem determinationis Ecclesiæ, in his quæ pertinent ad fidem & bonos mores & necessaria ad consecutionem vitæ æternæ. Si enim error sit de his quæ non

non pertinent ad fidem, puta quod credat quis solem non maiorem terra, & huiusmodi, non est periculosus error. Error autem contra sacram Scripturam, contra articulos fidei, contra determinationem Ecclesiae, vt supra tactum est, est haeresis, art. 24. q. 1. hæc est fides.

Item, quia determinatio dubiorum circa fidem, pertinet principaliter ad Ecclesiam & præcipue ad pontificem summum Christi Vicarium, ac Petri successorem vt expresse dicitur 24.

Contra Ecclesiae determinationem nullus Doctor vel Sanctus suam sententiam defendit, vt dicit Th. 2. 2. Nec Hieronymus, nec Augustinus, nec alius. Sicut ergo asserens pertinaciter contra fidem, est hæreticus ita & contra determinationem Ecclesiae, in his quæ pertinent ad fidem, & necessaria sunt ad salutem, pertinaciter asserens est hæreticus, ipsa enim Ecclesia nunquam errasse in fide probatur, vt dicit 24. q. 1. à recta, & aliis cap. Signanter autem dicitur: quia asserens contra determinationem Ecclesiae non simpliciter, sed in his duntaxat quæ pertinent ad fidem & salutem, est hæreticus.

Nam in aliis contrarium sentiens, non est hæreticus sicut quoddam ius non potest separari ab usu, in rebus usu consumptibilibus, quod declarauit & determinauit Ioan. 22. in Extra. ad conditionem: vbi dicit: contradicentes huic sententiae esse contumaces & rebelles Ecclesiae, non hæreticos.

Christiani solum possunt fieri hæretici. Tertium, quod requiritur, est, quoddam error sit in illo, qui Catholicam veritatem est professus. Si quis enim nunquam esset professus fidem Christianam, non esset proprie hæreticus, sed simpliciter infidelis, vt Iudæus & Gentilis, qui foris sunt Vnde Augustinus de ciuitate Dei, videns Diabolus genus humanum à cultura Idolorum & Dæ-

monum liberari, hæreticos mouit, qui sub vocabulo Christiano doctrinae resisterent Christianae. Oportet ergo quoddam error sit in illo, qui in baptismo suscepit fidem Christianam ad hoc vt sit hæreticus.

Quartum quod requiritur, est, quoddam talis error sit in eo; qui fidem suscepit taliter, quoddam aliquam veritatem de Christo confiteatur pertinentem ad diuinitatem vel humanitatem. Si enim nullam veritatem penitus confiteretur, magis proprie Apostata quam hæreticus censeretur, sic Iulianus Apostata. Et distinguitur vnum ab altero, licet aliquando vnum sumatur pro alio. Sub hac conditione reperiuntur certi, qui interdum egestate & molestiis variis afflicti, corpus & animam tradunt Diabolo, & fidem abnegant, dummodo in eorum necessitatibus & ad possidendum diuitias & honores Diabolus eis assistat.

Nonimus certos nos Inquisitores, Inquisitores tradentes se Diabolo. & post aliquos poenitentes, qui vtique absque errore fidei in intellectu, quia tantummodo propter commoda temporalia talia commiserunt, vnde nec hæretici proprie, nec iterum Apostatae ex corde, vt Iulianus, licet magis Apostatae censentur.

Ex corde verò Apostatae, si nolunt resillire, vt hæretici impoenitentes, tradentur curiae seculari. Si autem velint, recipiuntur, prout hæretici poenitentes. Iuxta cap. ad abolendam, §. presenti: de hæretic. lib. 6. Concordat Raymundus, tit. de Apostolica, cap. reuertentes, vbi dicit. Quoddam reuertentes ab Apostasiae perfidia cum fuerint hæretici, tanquam reuertentes ab hæresi sunt recipiendi. Et hic sumitur vnum pro alio vt prius tactum est, & subdit: Illi verò qui metu mortis fidem abnegant (hoc tu accipe, qui propter commodum temporale Diabolo fidem abnegant, & erroribus non credunt,) licet iure hæretici

Sanctius
moritur,
quam ve-
scatur
idolola-
trici.

non sint: nota hic quod non sunt proprie hæretici: subdit: postquam non habent in mente errorem iudicio Ecclesiæ quæ habent per exteriora de interioribus indicare, hæretici habēdi sunt, nota hoc iuris fictione, & si reuertatur vt pœnitentes hæretici recipiendi sunt. Non enim metus mortis, est metus cadens in constantem virum ad fidem Christi abnegandam. Sic & tu accipe propter commoda temporalia. Vnde cōcludit, sanctius est mori quā abnegare vel vesci idololatricis, vt dicit Augustinus & recitatur 22. *quest.* 4.

Simile iudicium de maleficis fidem abnegantibus esset, vt vbi resilire vellēt, reciperentur vt pœnitentes, absque hoc quod curiæ seculari relinquerentur. Omnibus tamen modis ad gremium Ecclesiæ recipiuntur, vbi petunt, & curiæ seculari, si nolunt reuerti, relinquuntur: & hoc propter damna temporalia illata: prout in modis sententiandi patebit. Et omnia præfatus ordinarius exequitur, ita quod etiam Inquisitor suas vices illi committere potest, in hoc duntaxat casu Apostasiæ, secus est in aliis casibus sortilegorum.

Quantum quod requiritur ad hoc vt quis proprie sit hæreticus, est, vt talem errorem firmata voluntate & obstinata eligat, & pertinaciter sequatur opiniones. Vnde secundum Hieron. hæresis ab electione est dicta. Et ideo secundum Augustinum: non qui falsas opiniones gignit vel sequitur, sed qui pertinaciter defendit, hæreticus est cēsendus. Vnde si quis non pertinaci malitia sentiret aliquid contra fidem, sed ignorantia; paratus corrigi, si quid sentit falsum, & ostendetur ipsi esse contra fidem vel sacram Scripturam vel determinationem

Errare S. Ecclesiæ, 24. q. 3. dixit Apostolus. Et ideo ipse Aug. dicebat. Errare potero, hæreticus non ero. Quia scilicet paratus corrigi, cum sibi fuerit ostensus error. Et constat quod quotidie inter Do-

ctores circa diuina sunt variæ opiniones, & aliquando contradictoriæ, ita quod necesse est alteram esse falsam, & tamen nulla earum reputatur falsa, donec per Ecclesiam fuerit determinata: articulo 24. q. 3. qui in Ecclesia.

Ex quibus omnibus concluditur, quod probare maleficos subiacere iudicio Inquisitorum, vel etiam alios, quocunque modo dæmones inuocantes, per dicta Canonistarum super allegatum verbum saperent manifestè: in c. *accusatus* comprehensum, non sufficienter probatur, cum tales ab eis hæretici iudicantur quadam iuris fictione: Nec etiam per dicta Theologorum, cum & ipsi tales nominant Apostatas verbo vel opere, non autem corde & mente, de quo errore verbum saperent prætendit.

Et licet iudicantur vt hæretici, non tamen propter hoc sequitur, quod Episcopus siue Inquisitor non possit sententia diffinitiuā contra eos procedere, aut carceri ad pœnam deputare, aut tormentis exponere. Imò in casu quo hæc decisio non videatur sufficere ad hoc, vt nos Inquisitores simus à maleficarum Inquisitione exonerati, nolumus tamen hoc via iuris exigere, cum vires nostras in his duntaxat super sententiam ferendam ipsis diœcesanis committere possumus.

Hoc enim habetur in c. *multorum*, in *Explicatio cap. Multorū Clem. de Hæreticis* *prin. de her. in Clem.* Vbi sic dicitur. Multorum querela & infirmitas vt negotium Inquisitionis huiusmodi prosperetur felicius, quo deinceps eiusdem labis indago solertius, diligentius, & cautius peragatur, ipsum tum per diœcesanos Episcopos, quā per Inquisitores à sede Apostolica deputatos, omni carnali odio, vel timore aut alicuius commodi temporalis affectione semotis, decernimus exerceri, sic quod quilibet de prædictis sine alio citare, & arrestare, seu capere, ac tutæ custodiæ mancipare, ponendo in compedibus & manicis ferreis, si ei visum

visum fuerit. Super quibus faciendum ipsius conscientiam oneramus, nec non inquirere contra illos, de quibus pro huiusmodi negotio, secundum Deum & iustitiam viderit expedire, dum tamen tradere carceri, qui potius ad pœnam quàm ad custodiam videatur, vel tormentis exponere illos, aut ad sententiam procedere contra eos, Episcopus sine Inquisitore, aut Inquisitor sine Diœcesano, aut eius vel Episcopali sede vacante capituli super hoc delegato, si sui ad inuicem copiam habere valeant infra octo dierum spatium, postquàm inuicem se inquisuerunt, non valebit, & si secus præsumptum fuerit, nullum sit & irritum ipso iure.

Pòst sequitur ad nostrum propositum. Verùm si hoc Episcopus, vel eius seu capituli sede vacante delegato cum Inquisitore, aut Inquisitor cum altero eorundem, propter præmissa nequeant aut noluerint personaliter conuenire, potest Episcopus, vel eius seu capituli sede vacante, delegatus Inquisitori, & Inquisitor Episcopo vel eius delegato, seu sede vacante, illi qui ad hoc fuerit per capitulum deputatus, super illis committere vices suas, vel suum significare per litteras consilium & consensum.

Ex quo patet, quòd licet in quinque casibus, vnus sine altero, in tribus verò minimè procedere possit, quia tamen vnus alteri vices suas committere potest, præsertim quoad sententiam ferendam, idèò & nos hoc per præsentes facere decreuimus aliis Inquisitoribus in suis limitibus remanentibus.

Malefici
committuntur
Epi
scopis puniendi.

Ad argumenta ergo respondendo patet ex præmissis, ad sex prima argumenta pro Inquisitoribus militatia decisio est quòd eorù inquisitioni malefici & Sortilegi non videntur subiaci. Ad alia autem argumenta pro Diœcesanis, in casu, quo & ipsi à maleficarum inquisitione se exonerare vellent, & civili iudicio relinquere, patet quòd non

possint hoc eadem facilitate quo Inquisitores facere: Quia in crimine hæreseos iuxta c. ad abolendam, & c. vergentis, & c. excommunicamus utrumque. Extra de her. Iudicis ecclesiastici est cognoscere & iudicare, & iudicis secularis exequi & punire, vbi sententia transit in vindictam sanguinis, secus vbi ad alias pœnas pœnitentiales.

Crimen
maleficarum
est
partim
Ecclesiasticum,
partim civile.

Videtur etiam quòd in hæresi maleficarum, licet non in aliis hæresibus, etiam ipsi Diœcesani suas vices ad cognoscendum & iudicandum in foro civili committere valeant, ut in argumentis tangitur, quòd hoc crimen maleficarum non est merè Ecclesiasticum, imò potius civile, propter damna, quæ inferuntur temporalia, tum etiam, quia leges speciales in punitionem maleficarum, quoad omnem viam punitionis editæ cernuntur.

Videtur denique, quòd hæc via plurimum in exterminium maleficarum deserviret, & in maximum iuuamen ordinariam coram tremendo iudice, super districtum examen quod exigetur, cum teste scriptura iudicium durissimum iis qui præsunt immineat. Et secundum hanc differentiam procedemus, videlicet quòd iudex secularis cognoscere & iudicare potest, vsque ad sententiam diffinitiuam ad pœnitentiam, quam ab ordinariis recipiet, secus super sanguineum, quàm per se ferre potest.

Summarium tractandorum.

VT ergo iudices tam in foro Ecclesiastico, quàm civili modos cognoscendi, iudicandi, & sententiandi, semper in promptu habere valeant, consequenter circa tria principaliter procedendum erit. Primò quis modus inchoandi processum fidei. Secundò, quis modus continuandi. Tertio, quis modus terminandi & sententiandi in hac materia maleficarum.

Circa primum sunt quinque difficultates. Primò, quis inter tres modos procedendi, qui in iure tanguntur, sit magis competens. Secundò, de numero testium. Tertiò, an possint compelli ad iurandum. Quartò, de conditione testium. Quintò, an inimici capitales ad testificandum admittantur.

Secunda pars continet quæstiones vndecim. Prima qualiter testes sint examinandi, & quòd semper quinque personæ debeant esse præsentis. Item qualiter maleficæ sint interrogandæ generaliter & particulariter, & erit sexta in ordine libri: quia numerus mutatur eò vt lector facilius reperiat materiam optatam. Secunda varia dubia declarat super responsiones negatiuas, & quando sit incarceranda, & quando pro manifestè deprehensa in hæresi maleficarum. Tertia de modo capiendi maleficas. Quarta de duobus, quæ post captionem faciendæ sunt iudici, & an deponentium nomina sint ei manifestanda, & defensiones cum deputatione aduocati sint concedendæ. Sexta, quid faciet aduocatus, cum ipsi testium nomina non publicantur, & vbi inimicitiam capitalem allegat coram iudice. Septima, qualiter iudex inimicitiam capitalem inuestigare habeat. Octaua, de his quæ iudex habet aduertere, antequam delatam tormentis exponat. Nona, de modo sententiandi ad quæstiones & tormenta. Decima, super tormenta continuanda, & qualiter sint tormentandæ, & de cautelis & signis contra maleficium taciturnitatis. Vndecima, super finales interrogationes & cautelas à iudice obseruandas.

Tertia pars continet primò quæstiones tres, quas iudex debet aduertere, & ex quibus omnis sententia diffinitiva debet procedere. Prima, an super examen candentis ferri possit sententiarum. Secunda, de modo, quo omnis sententia est ferenda. Tertia, ex qui-

bus suspicionibus possit iudicari, & qualiter super vnamquamque suspicionem debeat sententiarum. Demum super vltimam partem de viginti modis sententiandi, quarum tredecim sunt communes super omnem hæresim, reliqui specialiter super hæresim maleficarum. Ast quia locis suis patebunt, causa breuitatis hîc non assignantur.

Quæstio prima super modum inchoandi processum.

QUæritur ergo primò, quis sit ^{De accusatoribus & delatoribus maleficarum} modus competens ad inchoandum processum fidei contra maleficas? Respondetur: Cum inter tres modos qui tanguntur. Extrà *de accusat. de nuncupat. & inquisition.* Et primus est, quando aliquis accusat aliquem de crimine hæreseos, vel fautoria corâ iudice, offerendo illud se probaturum, & inscribit se ad pœnam talionis, nisi probet. Secundus modus, quando aliquis denunciat aliquem, ita tamen quod non offert se probaturum, nec vult facere partem, sed dicit quod denunciât zelo fidei, vel ratione sententiæ excommunicationis latæ per ordinarium vel eius vicarium: aut ratione pœnæ temporalis, quam secularis iudex fert contra non denunciâtes.

Tertius modus per inquisitionem, hoc est, quando non est aliquis accusator vel denunciator, sed fama laborat in aliqua ciuitate vel loco quòd sint maleficæ: & tunc iudex habet, non ad instantiam partis, sed etiam ex officio procedere.

Ideo aduertendum, quòd primum modum procedendi iudex non libenter admittat: tum quia non est in causa fidei vsitatus, nec etiam in causa maleficarum, quæ sua maleficia occultè exercent: tum etiam, quia est accusanti multum periculosus, propter pœnam talionis, qua plesteretur vbi in ^{Sub pœna talionis non tunc habetur} proba

probatione deficeret : tum etiam, quia est multum litigiosus.

Citationis
in causa
maleficio-
rum for-
ma tam
Ecclesia-
sticorum
quàm se-
cularium
iudicium.

Incipiat processum per citationem generalem, affigendo illam ad valuas Ecclesiæ Parochialis vel prætorij, per modum qui sequitur : Cum nos Vicarius talis ordinarij, aut iudex talis domini totis nostris affectibus inhiantes, ac ex omnibus nostris præcordiis affectantes populum Christianum nobis commissum in vnitatem, & serenitatem Catholicæ fidei confoueri, ac ab omni peste prauitatis hæreticæ visceraliter elongari. Idcirco nos iudex præfatus, cui ex iuncto officio hæc incumbunt, ad gloriam & honorem recolendi nominis Iesu Christi, & ad exaltationem sanctæ fidei orthodoxæ, atque ad depressionem hæreticæ prauitatis, præcipue in maleficis vniuersis, & singulis cuiuscumque conditionis, vel status. Hic nota, si ecclesiasticus iudex inquirat, addat, ordinis, religionis, aut dignitatis existant, qui sunt infra terminos huius ciuitatis, aut circa illam, aut oppidi ad duo milliaria, ad quorum notitiam peruenierunt hæc mandata. Ecclesiasticus iudex adiungat, Auctoritate, qua fungimur in hac parte, in virtute sanctæ obedientiæ ac sub pœna excommunicationis præcipimus & mandamus, ac mandando requirimus, & monemus quatenus infra duodecim dies proximè computandos. Hic secularis iudex modo mandabit, & pœnis eius consuetis : quorum primos quatuor primo, & reliquos quatuor primis quatuor immediatos pro secundo, & vltimos quatuor pro tertio termino peremptis : ac trina monitione canonica assignamus, nobis reuelent, si quis scit, vidit, vel audiuit aliquam esse personam hæreticam & maleficam, diffamatam, vel suspectam, & in speciali talia practicantem, quæ in nocumentum hominum, iumentorum, aut terræ frugum, & damnum Reipublicæ cedere

valeant. Quod si nostris antefactis monitis & mandatis non paruerit, cum effectu præmissa infra taxatum terminum non reuelando, sciat se, Iudex Ecclesiasticus addat, excommunicationis mucrone percussus. Secularis iudex addat pœnas temporales. Quam excommunicationis sententiam in omnes & singulos taliter, ut prædicitur, contumaces præfata nostra monitione canonica præeunte, & eorum obedientia requirentes, nunc ut ex tunc, & tunc ut ex nunc ferimus in his scriptis, absolutionem harum sententiarum nobis tantummodò reseruando. Concludit iudex secularis modo suo. Datum, &c.

Cauendū
in cita-
tione de-
latori.

Nota insuper super secundum modum, quod cum, ut dictum est, secundus modus procedendi, & processum fidei incipiendi sit per modum denuntiationis, vbi denuntians non offert se probaturum, nec vult facere partem, sed dicit quod denunciat ratione sententiæ excommunicationis latæ, vel zelo fidei, & propter bonum Reipublicæ, ideò secularis iudex hoc debet in sua citatione generali, aut præmissa monitione specificare, quod nemo estimet se pœnalem fieri, etiam si in probatione defecerit : quia offert se non ut accusans, sed ut denunciatus.

quomodo
iudici
procedē-
dum in
delatione
criminis
maleficij.

Et tunc, quia plures comparebunt ad denunciandum iudici, notare debet iudex ut procedat modo qui sequitur. Primò habeat Notarium & duas honestas personas, siue sint clerici, siue laici, vel si Notarius non posset haberi, tunc loco Notarij sint duo viri idonei. Hoc enim tangitur in cap. ut officium, §. verum, lib. 6. vbi dicitur : Verum quia in causa gravis criminis, cum multa oportet cautela procedi, ut in reos sine vllò proferatur errore durè ac dignè seueritas ultionis volumus & mandamus ut in examinatione testium, quos recipi super hoc crimine prædicto,

cto, ipsūque contingentibus oportuerit : adhibeatis duas religiosas & discretas personas. Hinc *Archid. in gl.* Possunt intelligi personæ honestæ, siue sint clerici, siue laici.

Sequitur, in quarum præsentia per publicam, si commodè habere potestis, personam, aut per duos viros idoneos, fideliter eorum depositiones testium describantur. Nota ergo, quòd his personis adhibitis mandet denunciante Iudex, quòd det in scriptis, vel saltem dicat verbo. Et tunc Notarius seu Index incipiat processum per modum qui sequitur.

Delator
potest in
scriptis
deterre
maleficiā.

IN NOMINE DOMINI A M E N.

A N N O à nativitate Domini, &c. Tali die talis mensis, in præsentia mei Notarij, & testium infra scriptorum, talis de tali loco, & talis Dioceseos, vt suprà, comparuit personaliter in tali loco coram honorabili iudice, & obtulit eidem schedulam tenoris sequentis : inferatur tota. Si autem non per schedulam, sed verbo, ponatur sic. Comparuit, &c. & denunciauit eidem, quòd talis de tali loco, Dioceseos talis asseruit & dixit, quòd sciret hoc, vel quòd fecerit talia nocumenta sibi vel aliis personis.

Inamen-
tum dela-
toris siue
denun-
ciantis.
Interro-
gatoria
delatori-
bus pro-
ponenda.

Quo facto incontinenti faciet iurare ipsum, denunciantem modo consueto, vel ad quatuor Dei Euāgelia vel super crucem, erectis digitis tribus, & duobus depressis, in Testimonium sanctæ Trinitatis & damnationem animæ & corporis, de dicenda veritate super denunciatis : & præstito iuramento, interrogabit eum. vnde sciat esse vera quæ denunciauit, & si vidit, vel audiuit. Si dicat se vidisse aliqua, vt puta, quia ibi repertus tali hora tempestatis, vel quia tetigit inmentum, vel quia intrauit stabulum. Interrogabit iudex vbi

eum vidit, & quando, & quoties, & per quem modum, & qui erant præsentés. Si dicat, quòd non vidit, sed quòd audiuit : interrogabit eum à quibus audiuit, & vbi, & quando, & quoties, & quibus præsentibus audiuit, formando articulos de quolibet prædictorum singulariter & diuisim : & Notarius seu scriptor ponat totum in actu seu in processu immediate post prædictam denunciationem, continuando sic.

Qua quidem denunciazione, vt præmittitur, facta, ipse Inquisitor incontinenti fecit iurare ad quatuor Dei Euangelia : &c. vt suprà, ipsum denunciantem de dicenda veritate super denunciatis, & interrogauit eundem, vnde & quomodo ea quæ denunciauerat, nouerat, vel suspicionem habeat esse vera. Respondit, quia vidit, vel audiuit : Interrogauit, vbi vidit, vel vbi audiuit : & dixit : quòd tali die, tali mense, tali anno in tali loco. Interrogauit, quoties vidit, vel audinit, &c. & formentur articuli, vt dictum est, & totum ponatur in processu, & specialiter interrogetur, qui sciant cum eo in tali causa, & qui possint seire.

Quibus omnibus peractis, vltimò interrogabitur, an denunciet mala voluntate, odio, vel rancore, vel omittat aliquid fauore & amore, vel alias denunciet rogatus, vel subordinatus.

Et postremò iniungetur ei, virtute iuramenti præstiti, tenere secretum quicquid ibi dixit, vel per iudicem sibi dictum fuit, & ponetur totum in processu & in actis. Et in omnibus expletis, ponatur, paulò infra. Acta sunt hæc in tali loco, tali die, tali mense, & tali anno, in præsentia mei Notarij, vel scriptoris, adiuncto mihi tali in vigorem officij tabellionatus, & talium testium ad hoc vocatorum & rogatorum.

Tertius modus processum incipiendi, qui

De modo
procedē-
di, cum
fama de
aliqua
spargitur
quod sit
Malefica.

di, qui etiam est communis & vsitatus
modus, & cum hoc secretus esset, ubi
nullus accusator vel denunciator se
offerret, sed fama laboraret in aliqua
ciuitate, vel loco, de aliqua malefica,
& etiam tali, & propter famam index
absque citatione generali, de qua su-
prà, seu monitione ex officio procede-
re vellet, eò quod talis clamor fre-
quens perueniret ad aures eius, tunc
iterum inchoare potest processum, in
præsentia personarum, vt suprà.

IN NOMINE DOMINI,

A M E N.

A N N O à natiuitate Domini, tali
die, mense tali, seu mensibus tali-
bus, ad aures talis officialis aut iudicis
talis loci peruenit, pluries fama publi-
ca referente, ac clamorosa insinuatione
producente, quod talis de tali loco di-
xit vel fecit talia ad maleficia pertinen-
tia, contra fidem ac communem utili-
tatem Reipublicæ, & ponatur totum,
prout fama laborat. Et paulò infrà.
Acta sunt hæc die tali mensis talis, de
anno tali, in præsentia testium talium
vocatorum, rogatorum, & mei Notarij
tali auctoritate seu scriptoris vigore ta-
li. Sed tanquam secunda pars inchoet-
tur, videlicet qualiter huiusmodi pro-
cessus sit continuandus: præmittenda
sunt aliqua super testes examinandos,
quot in numero esse debeant, & cu-
ius conditionis.

QVÆSTIO II.

De numero testium.

Q Via dictum est in secundo mo-
do de dictis testium, qualiter in-
scribi debeant, scire numerum & con-
ditionem illorum opus est. Quæritur
vtram iudex duorum testium legitimo-
rum, non singularium, possit licite ali-

Mall. Malefic. Tom. I.

quam de hæresi maleficarum condem-
nare: vel an plures, quam duo neces-
sariò requirantur. Et dicuntur testes
singulares, quando in dictis sunt par-
tiales, concordant tamen in substantia
seu effectu rei, vt si diceret vnus, ma-
leficiauit mihi vaccam, & alter diceret,
puerum, concordarent in maleficio.

Hic autem quæritur, ubi testes non
sunt partiales, sed omninò concordant?
Et respondetur, quod quamuis videã-
tur sufficere duo testes de iuris rigore.
Quia regula est, quod in ore duorum
vel trium stat omne verbum: tamen
de iuris æquitate non videntur in hoc
crimine duo sufficere, propter crimi-
nis immanitatem. In criminibus enim
probationes debent esse luce clariores,
ff. de probat. l. si autem. Et hæresis præ-
cipue talis inter maiora crimina enu-
meratur.

Et si dicatur, quod in hoc crimine
sufficiunt leuiore probationes, quia
leui argumento quis detegitur, *Cod. de
hæret. lib. 2.* Leni argumento receden-
do à iudicio Catholicæ religionis &
tramite, hæreticum se facit. Respon-
detur: verum est ad præsumendum, non
autem ad condemnandum, tum propter
iuris ordinis in hoc crimine detrunca-
tionem. In hoc enim ordo iudiciarius
in fauorem fidei detruncatur: quia nec
delatus videt testes iurare, nec etiam
ipsi publicantur, vt possit eis grane
periculum imminere, vt in c. statuta. de
hæret. lib. 6. propter quod delatus non
posset diuinare. Sed tenetur ipse Iu-
dex per se & ex officio de testium ini-
micitia perquirere, quia excluduntur,
vt infrà patebit. Et etiam si deposue-
rint confusè de causa conscientie, eos
iterum interrogare, quod potest face-
re, *Extra. de test. per tuas & ff. de qua-
stionibus repet.* Nam quantò magis via
defendendi delatio subtrahitur, tantò
magis incumbit Indici sollicitudo dili-
gentius inquirendi.

Leui ar-
gu. mento
quis hæ-
reticum
se facit

Testes
singulares
qui.

F f Vbi

Vbi ergo inuenirentur duo testes concordantes & legitimi contra quenquam, nec ex hoc vellem eum de tanto crimine condemnare, sed purgationem, si esset diffamatus indicere, vel propter vehementem suspicionem quæ oritur ex dictis duorum testimonium facere eum abiurare vel quæstionare, seu sententiam differre. Non enim videtur tutum ad vocem duorum testimonium hominem bonæ famæ de tanto crimine condemnare, secus si fuerit malæ. De hoc Archid. plenius *inc. ut officium. §. verum, in prin. de her. lib. 6. super verbo test. & in c. fidei. in fine glossa illius capituli.* Et Ioan. Andr. *ibidem. in c. etiam excommunicamus itaque. Extrà. de her. §. addicimus.* dicitur quòd faciat Episcopus iurare tres, vel plures boni testimonij viros de dicenda veritate, si sciuerunt in parochia tales hæretici ibi esse.

Nemo ex
præsum-
ptione vt
maleficus
condem-
nandus.

Ad idem quod si quæritur, Vtrum Index per testes singulares solùm, vel saltem cum infamia possit iustè de tali hæresi aliquem condemnare? Respondetur, quod non, nec per testes singulares solùm, nec etiam cum infamia: *Extrà de test. cum literis.* Præsertim cum in criminibus probationes debeant esse luce clariore, vt patuit: & in hoc crimine nemo sit ex præsumptione damnandus: *Extrà de præsumpt. literar.* Ergo tali indicitur purgatio ratione infamiæ, & abiuratio ratione suspicionis vehementis, quæ confurgit ex dictis testimonium. Tamen vbi testes sunt singulares, concordant tamen in substantia facti, & in euidentia facti concurrunt, tunc iudicis conscientia ibi oneratur, ex Directorio habetur quæstio, quoties possint testes examinari.

QVÆSTIO III.

De testibus cogendis & iterando
examinandis.

Q Vòd si quæritur, Vtrum index testes possit compellere ad iurandum, de dicenda eidem in causa fidei seu maleficarum veritate: & etiam pluries eos examinare. Respondetur quod sic, præsertim Ecclesiasticus index, vt *suprà* patuit *in ca. ut officium. §. verum.* Et quod testes cogendi sint in causis Ecclesiasticis veritatem deponere medio iuramento: *Extrà. de testibus cogend. cap. peruenit.* aliàs testimonium non valebit. Et *extrà de her. cap. excommunicamus itaque §. adicimus.* dicitur, quòd Archiepiscopus vel Episcopus parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habere, circumeat, & ibi tres vel plures boni testimonij viros, vel etiam si expedire videbitur, totam viciniam iurare compellat. Et sequitur infra. Si qui verò ex his iuramenti religionem obstinatione damnabili respicientes, iurare fortè noluerint, ex hoc ipso tanquam hæretici deputentur.

In crimine maleficarum testes coguntur iurare.

Quòd autem pluries possint testes examinari, ita dicit *Arc. in c. ut officium. §. verum, super verbo testimonium.* vbi dicitur sic: Inquisitor, hic autem index: debet esse sollicitus, vt si testes confusè deposuerint, & de causa scientiæ minus plenè requisiti fuerint, quòd iterato cum eis inquirat. Nam hoc de iure fieri potest. *Extrà de testibus cogendis, vt supra tactum est ff. de quæstionibus l. repeti.*

Pluries
testes
examinandi.

QVÆSTIO IV.

De conditionibus testimonij.

Q Væstio super conditionibus testimonij. Iota quòd excommunicati, item parti

participes & socij criminis, item infames, & criminosi, nec serui contra dominos admittuntur ad agendum, & testificandum in causa fidei quacunque. Item sicut hæreticus contra hæreticum ad testificandum admittitur, ita maleficus contra maleficum: in defectum tamen aliarum probationum, & semper contra, & non pro. Vxor etiam, & filij, & familiares, contra & non pro. *ar. per c. filij, de hæret. lib. 6.* Et hoc ideo, quia eorum testimonium est magis efficax ad probandum.

De primis patet in *c. in fidei, de hæret. ibidem.* In fidei fauorem concedimus, vt in negotio inquisitionis hæreticæ prauitatis, excommunicati, & participes, vel socij criminis ad testimonium admittantur, in defectu aliarum probationum, contra hæreticos credentes, receptatores, fautores & defensores eorum, si ex verisimilibus coniecturis & ex numero testium aut personarum, tam deponentium, quam eorum contra quos agitur & deponitur, qualitate aut aliis circumstantiis sic testificantes, non falsa dicere præsumant.

De perjuris, quando præsumitur, quod deponunt zelo fidei: patet in *cap. accusatus, §. licet, vbi supra*, vbi dicitur: Licet verò periuri & post pœnitentiam repellantur, si tamen hi qui coram. Et infra: Si ex manifestis iudiciis apparuerit, tales non animi leuitate, aut odij fomite seu corruptione pecuniæ, sed zelo fidei orthodoxæ, dictum suum vellent corrigere, ac modò quæ prius tacuerant reuelare in fauorem fidei, nisi aliud obstitit, stare debet tam contra se, quam reliquos attestationibus eorundem.

Et quòd infames & criminosi, & serui contra dominos admittuntur, Archid. in *cap. alleg. accusatus, in §. licet, super verbo exceptum*, dicit ita: Tanta est labes criminis hæreseos, quòd ad

eius actionem etiam serui aduersus dominos suos, & quilibet criminosus, etiam infames aduersus quemlibet admittantur, vt 2. *quaest. 7.* huic opponitur.

QVÆSTIO V.

An inimici capitales ad testificandum admittantur.

SI verò quæritur, vtrum Iudex inimicos capitales alicuius delati possit in tali casu ad testificandum, seu agendum admittere contra illum. Respondemus quòd non, vnde Archid. *vbi supra*. Non tamen intelligas, quòd in hoc crimine inimicus capitalis admittitur ad actionem. 3. *q. 5. cap. 1. & de simon.* licet Hel. in *fin.* De hoc etiam satis notat Hostiens. in *sum. de accus. §. quis possit*, sed dicuntur inimici capitales. Nota quòd quia solùm ratione inimicitiae quis repellitur & non quacunque repellit. Sed capitalis intelligitur, quia mors inter eos de facto illata, vel fuit intentata, seu ea quæ sunt ad mortem inductiua, aut via, vel vulnera graua & lethalia sunt sequuta, & similia, quæ ad peruerfitatem & malignitatem agentis contra passum indicant manifestè. Propter quod præsumitur, quod sicut intentauit contra istum mortem temporalem per illum modum, scilicet vulnerando, intentaret etiam per istum crimen hæreseos imponendo. Et sicut voluit ei auferre vitam, vellet auferre famam. Quare tales inimici capitales a testimonio legitimè expelluntur.

Aliæ verò inimicitiae, præsertim graues, & prout etiam facilius mulieres ad inimicitias commouentur, & si non repellunt totaliter, tamen dictum eorum dubitant aliquantulum, vt non sit plena fides eorum attestationibus adhibenda, sed cum aliis adminiculis &

Ff 2 aliorum

Maleficus
contra
maleficū
testificare
potest.

Periuri
admitten-
tur in te-
stimoniū
contra
malefi-
cos.

Qui di-
cantur ca-
pitales
inimici

aliorum testium dictis possunt plenam facere probationem, præsertim ubi iudex delatum interrogat: An ne putet se habere inimicum, quod tale crimen ad mortem sibi ex inimicitia imponere auderet: si dicat, Ita: interrogabit, quæ illa sit persona, & tunc Iudex adnerteret, si illam personam, de qua suspicio est, quod ex inimicitia deposuerit, denotauit ita: tali enim casu, ubi Iudex etiam de causa inimicitiae per alios honestos informatur, & alia adminicula non occurrunt, & aliorum testium dicta, poterit securè talem testem repellere. Si verò delata persona dicet; Non spero aliquem talem habere inimicum, licet interdum rixas cum mulieribus habuerim: vel si dicet, Habeo inimicum, & non expressit debitè, sed quendam alium, qui fortassis non deposuit, tunc dicta talis testis, etiam si alij dicerent quod causa inimicitiae deposuisset, Iudex tamen non debet repellere, sed ad plenam probationem cum aliis adminiculis conseruare.

Reperiuntur quamplures minus prouidi & circumspecti, qui huiusmodi depositiones mulierum refutare & annihilare quærunt, dicentes illis standum non esse, eò quod sæpissimè, cum rixosæ sint, ex inuidia deponere solent. Hi, qui ignorant astutias & cautelas Iudicum, loquuntur & indicant vt cæci de coloribus, de quibus astutiis in 11. & 12. quæstione patebit.

SECUNDA PARS.

QVÆSTIO VI.

Qualiter processus est continuandus. Et qualiter testes sint examinandi in præsentia quatuor aliarum personarum, & qualiter delata sit interroganda dupliciter.

Nunc nunc sextò quæritur: Qualiter processus huiusmodi aduersus

maleficas in causa fidei sit continuandus. Considerandum est primò, quod quia in causa fidei proceditur summarè simpliciter, & de plano absque aduocatorum, & iudiciorum strepitu & figura, vt patet *constituta lib. 6.*

Qualiter etiam ista verba intelligantur, patet extra. *de verb. sign. cap. sæpè contingit, in Clement. ubi dicitur: Sæpè contingit quod causas committimus, & in eorum aliquibus simpliciter, & de plano ac sine strepitu & figura iudicij procedi mandamus. De quorum significatione verborum multis contenditur, & qualiter procedi debeat dubitatur. Nos autem dubitationem huiusmodi, quantum est nobis possibile, decidere cupientes, hanc in perpetuum valitura constitutione sancimus, vt iudex cui taliter causam committimus, necessariò libellum non exigat, litis contestationem non postulet, tempore feriarum, ob necessitates hominum indultarum, à iure procedere valeat, amputet dilatacionem, materiam litis, quantum poterit, faciat breuiorem, exceptiones, appellationes & dilaciones frustratorias repellendo partium, aduocatorum & procuratorum contentiones & iurgia, testiũque superfluum multitudinem refrenando, non sic tamen Iudex litem obruat, quin probationes necessariae admittantur: citationem verò ad protestationem inramenti de calumnia, siue de dicenda veritate, ne veritas occultetur: per commissionem huius intelligimus non excludi. Hæc ibi.*

Et quia processus (vt visum est *suprà*) est simpliciter incipiendus. Quia vel propter instantiam accusatoris, vel propter zelum denunciatoris, vel propter clamorem famæ laborantis, & processus, qui fit ad instantiam partis accusantis, Iudex in hac materia non debet acceptare, cum maleficarum facta opere dæmonum occultentur, nec

Quid significet de plano, absque strepitu iudicij procedere.

Iudex cō-
sulit ac-
cusatori.

nec accusatos per euentiam facti sicut in aliis criminalibus procedere, & se defendere possit, imò consulere debet accusatori, quòd amoueatur verbum accusationis, & ponat denunciationis: Et hoc propter accusatoris graue periculum, ideò super secundum modum, qui & vsitatus & similiter super tertium, in quibus proceditur, & non ad instantiam partis.

Notandum quòd quia dictum est in præcedentibus, quòd Iudex specialiter debeat interrogare denunciantem, qui sciat cum eo in tali causa & qui possint scire. Ideò Iudex faciet citari illos testes quos denuntians intimauit, & qui magis videntur scire in facto, & scriptor continuabit processum scribendo. sic. Pòst quæ attendens ipse Iudex denunciata sibi hæreticalia ante dicta fore ex sui natura talia, & tam grauiora, quæ non possint, nec debeant continentibus oculis tolerari, cum cedant in opprobrium Diuinæ maiestatis, & tam fidei Catholicæ quàm Reipublicæ detrimentum, descendit ad se informandum, & ad testes examinandum, per modum qui sequitur.

Interrogatoria super testes.

Talis testis de tali loco, citatus, iuratus & interrogatus, si cognoscit talem exprimendo nomen delati, & dixit, quòd sic. Item interrogatus de causa cognitionis, & dixit, quòd pro eo quod vidit & locutus est ipsi pluries, vel sic, vel alias, quia fuerunt socij, & exprimentur causæ cognitionis. Item interrogatus de cognitionis tempore, & dicit quòd sunt decem anni vel tot. Item interrogatus de fama illius, & præsertim ad ea quæ sunt fidei, & dixit, quòd quoad moralia est homo bonæ famæ vel malæ, quantum autem ad ea quæ sunt fidei, dixit, quòd est fama in tali loco, quòd practicat

aliqua contra fidem, vt maleficus. Item interrogatus, quid est fama, & dixit. Item interrogatus si vidit vel audiuit talem talia facientem, & dixit. Item interrogatus, vbi audiuit dici supra dicta, & dixit quòd in tali loco. Item interrogatus: in quorum præsentia, & dixit, quòd illorum.

Item interrogatus, si ex illius consanguinitate aliqui propter maleficia fuissent dudum incinerati, vel suspecti habiti, & dixit. Item interrogatus, an cum suspectis maleficis habuit familiaritatem & dixit. Item interrogatus de modo & causa quòd dicta fuerunt, & dixit quòd ea de causa & tali modo. Item interrogatus, si videtur sibi, quòd talis dixit seu fecerit transitoriè vel lapsu linguæ, seu recitatoriè, seu animo indeliberato, vel potius assertiuè & animo deliberato, & dixit quòd fecerit supra dicta iocosè & trufatoriè, seu recitatiuè & non animo sic credendi, vel assertiuè.

Item interrogatus de causa credentiarum huius, & dixit, quòd credit pro eo sic, quia ille qui dicebat ridendo dixit. Et de istis est multum diligenter inquirendum: quia nonnunquam dicunt aliqui recitando aliorum verba, vel trufando, vel conferendo, vt alios alliciant vel incitent, licet etiam interdum asserendo vel affirmando.

Item interrogatus, si hæc deponit odio, vel rancore, seu dimittit amore vel fauore: & dicit quòd, &c. Et sequitur, iniunctum est ipsi, tenere secretum: Acta sunt hæc in tali loco, die tali, & in præsentia talium testium, vocatorum & rogatorum, & mei Notarij seu scriptoris.

Vbi semper aduertendum, quòd in tali examine ad minus personarum quinque debent præsentem esse, scilicet Iudex inquirens, testis, vel denunciatus, respondens, vel ipse delatus postea comparens, tertius est Notarius, seu scriptor. Vbi deest Notarius, tunc

quot per-
sonæ in
examine
maleficij
requiran-
tur.

FF 3. adiungat

adiungat sibi alium virum honestum qui duo supplebunt vices Notarij, vt supra tactum est: & hoc Apostolica auctoritate, quia tunc in illo actu fungantur, vt *supra in c. vt officium. de heret. lib. 6.* & duo honesti viri, tanquam testes eorum quæ deponuntur.

Item aduertendum, quod testis citatus debet etiam esse iuratus, id est, vt præstet iuramentum, modo quo supra, de dicenda veritate, aliàs falsè inscriberetur, citatus & iuratus. Consimiliter examinentur alij testes. Quibus examinatis, si Iudex videat factum esse probatum plenè vel si non plenè, tamen esse maxima indicia & suspiciones vehementes. Et nota quod loquimur non de leui suspicione, quæ ex leuibus coniecturis oritur, sed quod multum diffamata sit super maleficia puerorum, iumentorum, &c. Tunc Iudex si timet de fuga delati vel delatæ, faciat eum eamve capi: si autem non timet de fuga, faciat eum citari. Et siue capiatur, siue non, prius faciat Iudex eius domum improniso scrutari, & cuncta scrinia aperiri, & in angulis pyxides & omnia instrumenta tolli quæ reperiuntur. Et sic constituto, Iudex collectis his de quibus est delatus, & his de quibus est per testes conuictus vel habitus suspectus, formet interrogatoria super illis, ac inquirat, habito secum notario, &c. vt supra, præstito prius corporali iuramento ad quatuor Dei Euangelia de dicenda veritate, tam de se, quàm de alijs, & hoc per modum, qui sequitur, conscribatur, etiã singula.

Interrogatoria generalia super maleficam aut maleficum; & est primus actus.

T Alis de tali loco, delatus, iuratus super quatuor Dei Euangelia corporaliter tacta, tam de se quàm de alijs dicere veritatem, & inde interrogatus: vnde sic seu vnde originem

traxerit. Et respondit, quod tali loco, talis diœcesis. Item interrogatus: qui sint eius parentes, an sint viui vel mortui. Et respondit quod viui in tali loco, vel mortui in tali loco.

Item interrogatus, vtrum naturali morte vel incinerati, & dixit quod tali. Vbi nota, quod hoc sit, qua vt plurimum, vt in secunda parte operis patuit, Maleficæ proprios infantes Dæmonibus offerunt, aut eos instituunt, & communiter tota progenies existit infecta: & vbi deponentes affirmassent, & ipsa negasset, iam esset suspecta.

Item interrogatus, vbi fuit nutritus, & vt in pluribus conuersatus, & dixit, quod in tali loco, vel tali. Et si videat quod mutauit locum proprium, quia fortè mater non fuit suspecta, nec aliquis ex parentela, & tamen conuersatus in alieno, & præsertim in locis, in quibus consueverunt maleficæ vigere, interrogabit sic.

Item interrogatus, quare mutauit Maleficæ suæ natiuitatis locum, & se transtulit ad commorandum in tali loco, vel talibus, dixit quod ex tali causa. Item interrogatus, si in dictis locis vel alibi, audiuit loqui de materia maleficarum, puta quod tempestates sint concitatae, vel iumenta maleficiata, & vaccæ liquore lactis priuatae, &c. de tali materia, de qua est delata, & si dicit quod sic, interrogetur. Itē interrogatus quid audiuit loqui, & scribatur singula quæ dicit. Si autē negat & dicit se nihil audiuisse, tunc sic. Item interrogatus, si credit maleficas esse, & quod talia possint fieri quæ referuntur, vt tempestates concitare, iumenta inficere & homines, & dixit.

Et nota quod maleficæ: vt plurimum negant prima fronte, vnde suspicio oritur magis quàm si responderent si sint aut non sint, committo superioribus: vnde si negant, tunc interrogentur. Item interrogatus, quid ergo vbi combu

Improni-
sò scruta-
tandæ
des male-
ficarum.

Maleficæ
mutant
vt pluri-
mum lo-
ca.

Quest. VII. Interrog. partic. super eosdem. 231

comburentur, tunc innocenter condemnantur? & dixit.

Interrogatoria particularia super eosdem.

Aduertat Iudex, quòd non procraftinet subsequentes interrogationes, sed indilatè proponat. Item interrogetur, cur communis populus eam timeret, & dixit. Item interrogetur an sciret se esse diffamatā, & quòd odio haberetur, & dixit. Item interrogetur, cur illi personæ obiecit, dicendo: tu non transibis impunè, & dixit.

Inimicitia sunt plerique cause maleficij.

Item interrogetur quid mali sibi fecisset illa persona, quod talia verba in eius damnū protulisset, & dixit. Et nota quòd hæc interrogatio est necessaria, vt deueniatur ad fundamentum inimicitia: quia in fine delata allegabit inimicitiam: sed vbi non est capitalis, sed modo muliebri concitata, non impedit. Hoc enim est maleficarū propriū, concitare aduersus se, vel verbis inutilibus, aut factis, puta petit sibi præstari aliquid, aut infert ei damnum aliquod in horto & similia, ad hoc vt occasionem arripiant, & se manifestent in verbo, vel in opere, quam manifestationē habent facere ad instantiam Dæmonum, vt sic peccata aggrauentur ludicum, dum manent impunita.

Dæmon cogit maleficas maleficare.

Nota enim, quòd talia faciunt non in aliorū præsentia vt si deponens vellet testes producere & non haberet. Nota etiam quòd incitantur à dæmonibus, vt à multis maleficis, & pòst incineratis, experti sumus: ita quòd cōtra ipsarum voluntatem habent incitare & maleficare.

Item interrogatus, quomodo effectus potuit consequi super minas, vt puer aut iumentum tam citò maleficaretur, & dixit. Item interrogatus iterū, & quare dixisti quòd nunquam deberet habere sanum diem, & ita factum est, & dixit. Item si omnia negat, inter-

rogetur de aliis maleficiis, alijs testibus illatis, puta in iumentis, vel pueris. Item interrogata cur visa fuerit in cāpis, vel in stabulo cum iumentis, tangendo, prout interdum solent facere, & dixit.

Item interrogata, cur tetigit puerum, & quòd postea malè habuit, & dixit. Item interrogata, quid egit in campis tempore tempestatis, & sic de multis alijs. Item vnde, quòd cū habeat vnā vaccam aut duas, plus tamen abundet in lacte quàm vicinæ, habentes quatuor aut sex. Item cur maneat in statu adulterij aut concubina, licet non seruiant ad propositum, tamen suspicionem generant amplius quàm super probas & honestas delatas.

Concubinatorum suspicionem de maleficio auget.

Et nota, quòd sæpius super articulos contra eam delatos interroganda est, vtrum maneat in eodem proposito aut non. Qua confessione peracta & scripta, siue ad partem negatiuam, siue affirmatiuam, siue sub ambiguo, scribatur postea. Acta sunt hæc in tali loco, &c. vt *suprà*.

QVÆSTIO VII.

In qua varia dubia declarantur super premissa interrogatoria & responsiones negativas. An delata sit in carcere, & quando pro manifestè deprehensa, in hæresi maleficarum sit habenda: Et est actus secundus.

Quæritur primò, quid agendum sit, vt plurimū contingit, quando persona delata omnia negat. Respondetur: Iudex habet circa tria attendere, scilicet super infamiam, super indicia facti, & super dicta testium: si videlicet omnia simul concurrunt: Aut si non omnia simul, vt plurimū etiam contingit, eò quòd maleficar

maleficæ statim propter facta in aliqua villa aut ciuitate infamantur: indicia etiam facti sunt præ oculis, puta in pueris maleficiatis, aut in iumentis, quæ sæpius inficiuntur, aut lacte priuantur. Numerus etiam testium est in scriptis, qui licet sint singulares: puta quia vnus deposuit quod puerum sibi maleficiauerit, alius verò iumentum, tertius verò super infamiam, & sic de aliis. Tamen in substantia facti concordant, puta in maleficiis, & quod vt malefica sit suspecta, & isti testes, licet non sufficiant ad condemnandum absque infamia, vel etiam cum infamia, vt *suprà* tactum est *questio 3. in fine*: tamen cum indiciis facti posset ex his tribus in simul reputari, non vt suspecta vehementer aut violenter, de quibus suspicionibus inferius declarabitur, sed reputari vt manifestè deprehensa in hæresi maleficarum, vbi videlicet testes idonei, id est, non ex inimicitia, & sufficientes numero, puta sex, octo, vel decem irati concurrerent, & consequenter deberet pœnis in cap. ad abolendam. §. presenti. de her. r. subiaceret, &c. excommunicamus. 2. Et hoc siue crimen sit falsa, siue non. Et hæc sic probantur.

Nam quod dictum est, quod vbi omnia tria præfata concurrunt, tunc pro manifestè deprehensa in hæresi debeat reputari, non est intelligendum, necessariò omnia tria incurrere, sed probatur sic per argumentum à fortiori. Nam vnumquodque per se inter illa duo, quæ sunt iudicium facti, & testimonium productio legitima, potest reddere aliquem: vt pro deprehenso in hæretica prauitate habeatur, quanto magis, vbi ambæ probationes pariter concurrunt.

quot mo-
dis ali-
quis ha-
beatur
pro mani-
festè de-
prehenso

Nam Iuristæ vbi quærunt, quot modis de iure aliquis habeatur pro manifestè deprehenso in hæretica prauitate. Respondent, quod tribus: vt

notat Bernardus in glossa ordinaria, in capitulo ad abolendam. §. presenti. & verbo deprehensi; extra de heret. Et tactum est *suprà* in quæstione prima in principio operis, scilicet, facti euidentia, puta quia publicè prædicauit hæresim. Hic autem ponimus iudicium facti propter publicas minas, quas intulit, dicendo: Nunquam sanos dies habebis, vel simile: & effectus fuit subsequutus. Sequitur vel legitima probatione per testes, vel tertio ex propria confessione. Vnde si vnumquodque illorum per se facit, & reddit aliquem tanquam manifestè suspectum, quanto magis in simul iungendo infamiam, & indicia facti, cum testimonio depositione. Licet ibi dicatur euident factum, & hoc iudicium facti. Et hoc est, quia diabolus non manifestè operatur, sed occultè. Damna autem & instrumenta maleficij, quæ reperiuntur, dant iudicium facti. Vnde vbi euident factum in alia hæresi solum sufficeret, hinc adiungimus tria.

De secundo verò, quod talis deprehensus, licet negaret, tamen iuxta illa capitula esset puniendus, sic probatur. Nam deprehensus facti euidentia, vel per testes, aut fatetur crimen vel non. Si fatetur & est impœnitens, tradendus est brachio seculari, ultimo supplicio feriendus, iuxta capitulum, ad abolendam (vt *suprà*) vel est carceri perpetuo detrudendus iuxta capitulum, excommunicamus secundo. Si autem non fatetur, sed statim negatiua, est vt impœnitens tradendus potestati curiæ secularis, animaduersione debita puniendus, vt notat Hostiensis in Summa, titulo de hereticis, qualiter deprehendantur.

Si ergo concluditur, quod si Index isto modo procederet super interrogatoria & testimonio depositiones: cum, vt dictum est, in causis fidei summarie, simpliciter, & de plano procedi potest: & ipsam

& ipsam delatam carceri deputaret ad tempus vel ad annos plures: si fortè post annum squaloribus carceris depressa crimina fateretur, non iniuste, sed iuste procederet. Attamen ne videatur sententiam præcipitare: imò secundum omnem æquitatem producere, quæritur quid consequenter agendum sit.

QVÆSTIO VIII.

Et precedenti annexa, an sit incarceration; & de modo capiendi. Et est actus tertius indicis.

AN verò super negativas responsiones malefica sit carceri ad custodiam mancipanda, ibi præfata tria concurrunt, scilicet fama, indicia facti, & productiones testium, aut sub cautione fideiussorum dimittenda, ut denuò citata respondeat. Responderi potest ex tribus opinionibus.

Primò enim aliquorum sententia est, quòd carceribus sit mancipanda, & nullo modo sub cautione dimittenda, & hi innituntur rationi tactæ in præcedenti quæstione: quia videlicet habetur pro manifestè deprehensa, ubi illa tria concurrunt. Alij verò, quòd ante incarcerationem potest cautioni fideiussorum relinqui, ita quòd si fugam caperet, quòd tunc pro conuicta haberetur, licet post incarcerationem super negativas responsiones non sit cautioni, vel manulente relinquenda, quando videlicet illa tria concurrunt super notata, eo quòd tunc non posset sententiari & plecti ad mortem: & hic innititur consuetudini.

Tertiò sunt qui dicunt, quòd non sit danda infallibilis regula, sed Iudici sit relinquendum, ut secundum dicta testium, & infamiam personæ: & si indicia facti concurrunt, tanto gra-

Mall. Malef. Tom. I.

uius discernatur, per modum patriæ consuetudinem seruandi concludentes, quòd si non posset habere fideiussores notabiles, & fortassis suspecta de fuga, quòd tunc carceri mancipetur. Et hæc tertia videtur rationabilior, sic tamen quòd debitus seruetur modus, qui stat in tribus.

Primò, ut domus eius, quantum possibile est perlustretur, sub & supra in omnibus angulis, fossis, & seriniis, & si quidem famosa malefica existit, tunc absque dubio, nisi prius sint ab ea occultata, varia instrumenta reperiuntur, sicut supra tactum est. Secundò, ut si habet ancillam, aut consodales, quòd & illæ vel illa seorsum includantur, etiam si non sint delatæ, tamen præsumitur eas non latere secreta aliqua illius delatæ.

Tertiò, quòd in capiendo, si in domo propria capitur, non detur ei spatium intrandi cameram, eo quòd tunc solent certa maleficia accipere, & secum de iure pro taciturnitate procuranda.

Ratione cuius incidit dubium, an modus capiendi maleficas, qui ab aliis observatur, uti à famulis, quando subito à terra eleuatur, & in sporta siue in spatulis, ne terram vltra tangat, defertur, sit licitus. Responderi potest ex Canonistarum & quorundam Theologorum sententia, quòd licitum sit hoc triplici respectu. Primò, quia ut in quæstione introductoria huius tertiæ partis patuit plurimorum sententia, imò talium Doctorum, quorum dicta reprobare nemo audeat, ut idem sentit Scot. Host. Goffr. & quòd licitum est vana vanis contundere. Experientia denique imò & maleficarum passionum demonstrant, quòd sapius per talem modum captæ, taciturnitatis maleficium amiserunt: imò quàm plures incinerandæ petentes ut saltem pede vno terram tangere permetteren-

G. g. tur;

Semel incarceratione malefica, non est manu lèrè dimittenda.

Modus in carceradi maleficarum.

An hoc sit in capiendis maleficis probandum, quando illam capiam, non lunt amplius terram contingere.

tur, dum eis fuisset denegatum, & in fine seiscitatum, cur tantum terram tangere optassent, responsum, quod si tetigissent, seipsas liberaissent, multis aliis fulminibus interemptis.

In mani-
bus iusti-
tiae vires
malefica-
rum expi-
rant.

Alia causa: nam hoc ipsum manifestum existit, ut in secunda parte operis patuit, quod in publica iustitia omnes vires maleficij franguntur quoad praeterita: sed quoad futura, nisi de nouo ei à diabolo succurratur in maleficio taciturnitatis, omnia crimina fateretur. Dicamus ergo iuxta Apostolum. Quaecunque verbo vel opere agimus, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi fiant. Siquidem innocens fueris, haec captio non tibi nocebit.

Tertio respectu, quia si secundum Doctores licitum est per vana opera maleficia tollere: quia in hoc concordant omnes, licet discrepent in illo, quod illa vana non debeant esse illicita. Vnde dictum Hostiensis, ubi dicit, quod licitum sit vana vanis contundere: glossatur ab aliis: nota quod dicit, vanis, non autem illicitis. A fortiori, illicitum est maleficia impedire, ad quod impedimentum hic respectus habetur, & non ad aliquid illicitum exercendum.

Duplex
in carce-
ratio.

Notet insuper Iudex, quod est duplex incarceration. Vna ad poenam, ubi criminosi ponuntur, altera ad custodiam tantum, & haec in praetorio fit. Et haec duae custodiae notantur in cap. *multorum querela*, ut *suprà*, vnde ad minus ad custodiam est incarcerationanda. Si autem leuia essent, pro quibus esset accusata, ita quod non esset infamata, nec essent indicia facti in pueris & iumentis, tunc remittatur ad domum. Sed quia familiaritatem habuit fortè cum maleficis, & nouit eorum secreta, det fideiussores, quos si habere non potest, iuramentis & poenis astricta, domum non exeat, nisi vocata. Ancillae autem & domesticae, de quibus *su-*

prà, ad custodiam & non ad poenam detineantur.

QUESTIO IX.

Quid agendum post captionem, & an deponentium nomina sint ei manifestanda? Et est actus quartus.

DVo autem post captionem fiunt, sed quid primum inter illas Iudicij relinquatur, scilicet, defensionum concessio, & in loco torturae, non tamen propter torturam examinatio. Primum non datur, nisi petierit. Secundum non fit, nisi prius ancillae seu consodales, si habuit in domo, examinentur.

Procedamus tamen ordine posito. Si delata dicat se innocentem, & quod falsè sit delata, & quod libèter velit tales accusatores inspicere, & eos audire, tunc signum est quod petit defensiones. Sed an Iudex teneatur ei deponentes manifestare, & ad conspectum eius praesentare. Hic aduertat Iudex, quod nullum illorum tenetur facere, nec nomina manifestare, nec ad conspectum praesentare, nisi deponentes per se & sponte ad hoc se offerunt, ut videlicet eorum aspectibus praesententur, & ea quae deposuerunt eis in faciem obii-cere. Quod autem non tenetur Iudex & hoc propter periculum deponentium probatur. Nam licet diuersi summi Pontifices diuersa senserunt, nullus tamen vnquam sensit, quod Iudex teneretur in tali causa delata, nomina deponentium manifestare, nec etiam accusatorum, licet hic non procedamus per modum accusationis. Sed potius aliqui senserunt, quod in nullo casu liceret: aliqui verò quod in aliquo.

An accu-
satores
sint pro-
ducendi
maleficis
captiuis.

Tandem autem Bonifacius VIII. statuit, ut patet in c. *statuta*. §. *inhibemus*. lib. 6. ubi sic dicitur. Inhibemus tamen, quod

quod si accusatoribus vel testibus in causa hæreseos interuenientibus, seu deponentibus, propter potentiam personarum contra quas inquiritur, videant Episcopus & Inquisitor. Nota tu pro Inquisitore & Episcopo iudicem quemcumque contra Maleficas procedentem ex consensu Episcopi & Inquisitoris: Quia idem est: vices suas committere possunt, vt in quaestione introductoria patuit. Vnde & talis Iudex quicumque etiam secularis procedit Apostolica auctoritate, & non solum imperatoria. Sequitur, graue periculum imminere, si contingat fieri publicationem eorundem, ipsorum nomina non publicent, &c. Et sequitur infra: cessante verò periculo supradicto accusatorum vel testium nomina, vt prout in aliis fit iudiciis, publicentur.

Triplex
potentia
personarū
iudicis at
tendenda

Attendat etiam circumspectus Iudex de potentia personarum: quia illa est triplex, scilicet potentia generis & familiaritatis, potentia pecuniæ & potentia malitiae: quæ magis timenda est, quàm alia, quod ex illa testibus grauiora pericula possent imminere, si eis contra quos deposuerunt eorum nomina publicarentur. Et ratio est: maius enim est periculum nomina testium publicare alicui delato pauperi, habenti mali complices, rebelles & homicidas, qui nihil habent nisi personam perdere, quàm generoso vel diuiti, abundanti in temporalibus. Quod autem sit graue periculum, & quale, declarat Ioan. super prædicto verbo, periculum, dicens ita periculum, quia timetur mors, vel detruncatio ipsorum, vel filiorum, vel parerum suorum, vel deuastatio substantiæ, vel his similia.

Aduertat insuper Iudex, quod cum Apostolica auctoritate ex beneplacito ordinarij in his procedit, quod ad illud secretum, scilicet, de non reuelando testificantium nomina, tam ipse quàm omnes alij assessores, qui depositioni testium interfuerunt, aut in futurum circa

sententiam ferendam interesse poterunt, tenentur sub poena excommunicationis, quam contra eos si oppositum fecerint, Episcopus fulminare poterit: & ita ne reuelent à principio processus, ad minus implicitè fulminabit.

Vnde in alle. c. statuta. in §. Et vt eorundem. ita dicitur: Et vt eorundem accusatorum & testium periculis efficacius occurratur, & cautius inquisitionis negotio procedatur: præsentis constitutionis auctoritate permittimus, quod Episcopos & inquisitores (tu intellige sicut supra) possint indicare illis, quibus, vt præmissum est, processum huiusmodi applicabunt, & in eos arcana consilij seu processus, sibi sub secreto ab eisdem Episcopo & Inquisitoribus patefacta, præter ipsorum licentiam aliis patefacere, excommunicationis sententiam, quam ex secreti violatione ipso actu incurrant, si eis videbitur promulgare.

Notandum vltius, quod sicut poena annexa est, vbi nomina testium indebitè publicarentur, ita poena est annexa, vbi indebitè occultarentur, scilicet illis, quibus meritò sunt manifestanda, scilicet peritis, & assessoribus, de quorum consilio est ad sententiam procedendum, vel vbi non publicaret, vbi sine periculo testium publicari possent, vt in d. c. statu. circa finem sequitur. Cæterum in omnibus præcipimus, tam Episcopos, quàm Inquisitores putam & prouidam intencionem habere, ne accusatorum vel testium nomina supprimendo, vbi est securitas periculum esse dicant: nec in eorum discrimine securitatem asserant, vbi tale periculum immineret, sapet hoc conscientias eorum onerantes. Vbi Arch. ita dicit. O tu quicumque iudex, in tali casu bene aduerte verba ista. nam non dicit, leue periculum, sed graue; Noli igitur, reum priuare iuris ordine sine magna causa, quoniam hoc fieri non potest sine offensione Dei.

Excom-
munican-
tur qui
accusato-
res & te-
stes pro-
dunt.

Puniuntur
qui inde-
bitè celant
nomina
testium.

Et notandum lectori, quòd quia omnia præcedentia & etiam sequentia vique quòd perueniatur ad modos sentiendi absque pœna sanguinis, in quibus Ecclesiasticus Iudex indicare habet, fieri possunt cum consensu Dicesanorum per secularem iudicem. Idèd non impediatur lectori, si in cap. allegatur index Ecclesiasticus & non secularis, qui modos sentiendi super sanguinem capiet ex modis sentiendi & pœnitentionandi ordinariorum.

Q V Æ S T I O X.

Qualiter sint defensiones concedenda cum deputatione aduocati. Et est actus quintus.

*Aduocati
maleficarum
munus.*

SI igitur defensiones petit, quomodo concedi possunt, ubi nomina testium omnino occultantur? Dicendum, quòd defensio stat in tribus. Primò, vt ei Aduocatus deputetur. Secundò, illi Aduocato nomina testium non publicentur, nec ad secretum etiam tenendum sub præstito iuramento, sed informetur de singulis contentis in processu. Tertiò delati causa, quantum fieri potest, in meliorem partem interpretetur, scilicet, ne tamen scandalo fidei, & damno iustitiæ, vt patebit. Et procurator pari forma, cui processus totius copia, suppressis tamen testium & deponentium nominibus: Et idem aduocatus etiam procuratorio nomine procedere poterit.

*Aduocatus
clienti
malam
causam
fouendi,
non con-
sulens vt
cedat, per-
dit sala-
rium.*

Quoad primum, notatur, quòd aduocatus non deputatur ad beneplacitum delati, puta quia vellet habere vnum ad suum placitum: de illo omnino caueat Iudex, non concedere hominem litigiosum, maleuolum, qui facilius pecuniis possit corrumpi, (provt sæpè tales inueniuntur,) sed concedat ipsi vi-

rum probum, & de legalitate non suspectum.

Et notare debet Iudex quatuor in Aduocato, quæ si obseruata fuerint ab Aduocato permittat eum aduocare, aliàs habet eum refutare. Nam Aduocatus primò debet examinare qualitatem causæ, & si viderit eam iustam, tunc, si voluerit assumat eam, si verò iniustam, renuat: & diligenter cauere debet, ne causam assumat iniustam & desperatam. Verùm quòd si ignoranter ab inimico acceptauit causam, & cum hoc pecuniâ, in processu tamen cognouit causam desperatam, tunc sic clientulo suo, id est, delato, pro quo causam assumpsit, non consuluit vt cederet, salarium receptum tenetur restituere secundum Goffred. Quod probare videtur per C. de ind. l. rem non nouam. Licet Host. dicat oppositum, scilicet de salario restituendo, nisi industriose fecisset. Vnde si nequam Aduocatus clientulum suum scienter inducat ad defendendum causam iniquam, ad damna & ad expensas tenetur, C. de admen. tut. l. non tamen est ignotum.

Secundum quod obseruare debet, vt ^{Aduocato seruanda} seruet in aduocando tria. Primò modestiam, vt non procaciter nec conuiciando nec vociferando proponat. C. eod. l. quoniam. Secundò veritatem, scilicet vt non mentiatur, falsas rationes vel probationes inducendo, nec falsos testes aut iura si peritus esset, nec delationes petat: præsertim in hac causa, vbi summarie, simpliciter, & de plano proceditur, vt *suprà in quest. 6.* tactum est, & tangitur *l. q. 7. hæc tria.*

Et tertium, quòd obseruatur, est ex parte salarij, quod moderatur secundum consuetudinem regionis, de qua materia tractatur in *quest. 7. §. arcentur, & §. tria.*

Sed ad nostrum propositum redeundo, Iudex ita præscriptas condiciones aduocato proponat, & in fine adiungat, ne

ne fautoriam hæreseos incurrat, quia tunc excommunicatus esset iuxta *c. extra. excommunicamus* 1. *S. credentes*.

Fautor
hæreseos
sive ma-
leficorum
excom-
munica-
tus.

Nec valet, si dicat Iudici, quod non defendit errorem, sed personam. Quia non debet defendere quovis modo vt non procedatur summarie simpliciter & de plano: quod faceret, si petere vellet omnino dilationes, vel immiscere appellationes: quæ omnia refutantur, vt ibi in *q. ultima* recitatur. Quia licet errorem non defendat, cum sic damnabilior ipsis maleficis esset, & potius hæresiarcha quam hæreticus maleficus, vt patet 24. *q. illorum*. Tum quia indebitè defendit iam suspectum de hæresi, tanquam fautorem se facit, & non solum leuiter, sed vehementer, secundum defensionem quam fecit, & debeat abiurare publice coram Episcopo, iuxta *cap. accusatus*, frequenter allegatum.

Hæc ad longum posita sunt, nec parvipendat ista Iudex, quia ex Aduocato seu Procuratore, vbi falsè procedere nititur, plurima pericula euenire solent, vnde Iudex debet omnino eum refutare, & procedere secundum acta & probata, vbi reprehensibilis aduocatus fuerit. Veruntamen si Iudex habuerit Aduocatum irreprehensibilem pro delato, virum zelosum, & iustitiæ amatorem, nomina testium ei indicare poterit, ad secretum tamen tenendum sub præstito iuramento.

QVÆSTIO XI.

Quid faciat Aduocatus cum ipsi nomina testium non publicantur.
Actus sextus.

Quod si queritur, quid ergo Aduocatus etiam procuratorio nomine pro delato faciat, vbi nec sibi nec clientulo suo nomina testium publicantur, quam tamen publicationem delatus

summè affectaret. Responso: Informationem capiat à Iudice de singulis in processu contentis, & si quidem copiam habere velit, suppressis tamen nominibus testium, tradatur sibi: & sic informatus accedat ad delatum, & singula ipsi proponat, & si materia postulat, vt pote quia multum onerosa delato, tum ad patientiam quantum potest hortetur.

Et delatus vbi iterum atque iterum instat, vt sibi testes publicentur, respondere potest: Ex factis, quæ contra te delata sunt, coniecturare testes poteris. Nam tali maleficiatus est puer, aut iumentum, aut tali mulieri seu viro dixisti, eò quod talem rem, quam petebas, tibi præstare nolebant, tu senties quod melius fuisset vt mihi rem accommodasses: post quæ verba talis infirmatus subito, facta tua, vt testimonia clamant: quæ plus ponderantur quam testimonia verborum. Vel etiam tu scis te infamatam, & à longo tempore suspectam de multis maleficiis & damnis hominibus illatis. Et sic replicando, finaliter ad hoc deueniet, quod ipsa aut inimicitias allegabit, asserens sibi ex inimicitia obiecta: aut dicet: Fateor me dixisse hæc verba, sed non animo nocendi.

Quare Aduocatus tunc Iudici & Assessoribus, de primo, videlicet de inimicitia habet proponere, & Iudex inquirere. Et si quidem ista capitalis inueniretur vt potè quia inter maritos, vel consanguineos fuisset mors inëtata, vel sequuta, vel alicuius criminis inëtpatio, vt quis foret plectendus per publicam iustitiam, vel fuerunt vulnera graua ex controuersis & briguis illata, tunc prouidus Iudex cum suis assessoribus discutiet, an ex parte delatæ inimicitia aggrauetur, vel ex parte deponentis, puta quia maritus aut delatæ amici alios ex parte deponentis iniuste oppresserunt, tunc quidem si non adsunt indicia facti in

Quid de-
lato re-
sponden-
dum, si
plene pe-
tat testes
publicari.

quando à
reo alle-
gantur ca-
pitales
inimici-
tiae.

pueris, seu iumentis, siue hominibus maleficiatis, nec etiam adsunt alij testes, aut etiam quod publica infamia non laborat, tunc præsuntur, quod ratione vindictæ contra eum deposuerit, & est delata omnino absolunda, & liberè dimittenda sub debita cautione de non vindicando, &c. vt moris iudicum est.

Sed quæritur, Katharina habet puerum maleficiatum, seu ipsa per se est maleficiata seu in iumentis percepit plurima damna, & suspicatur super illam cuius maritus aut consanguinei per prius iniuste suum maritum aut consanguineum oppresserunt in publico iudicio: Vnde cum hic duplex sit inimicitia ex parte deponentis, quia inimicatur ratione maleficij illati & ratione infamiae iniuste obiectæ suo marito subito: aut consanguineo, estne eius depositio repellenda, aut non: Et quidem ex vna parte videtur quod sic, quia inimicitia ibi est, ex altera quod non: quia profert indicia facti.

Respondetur, quod in casu, quo non adsunt alij deponentes: nec etiam publica laborat infamia contra delatam, tunc non statur eius depositioni tantum, sed repellitur: & delata tamen redditur subiecta, si in quantum morbus est maleficiosus, & non ex naturali defectu. Et qualiter hoc cognoscitur, inferius patebit: quod canonicè est purganda.

Sed si iterum quæritur, an alij deponentes habeant super indicia facti primum deponere, quæ ipsis aut aliis contigerunt, aut solum super infamiam? Respondetur, quod si super alio indicia facti deponunt, bene quidem: si autem tantum super infamiam, & ita in re existit, tunc Iudex licet repulerit deponentem propter inimicitiam, tamen indicium facti, quod protulit & ostendit Iudex ex aliis testibus, quæ super infamiam deposuerunt, capiet pro interfi-

gnos super suspicionem vehementem, ex qua ipsa delata detenta indicari poterit à Iudice super triplicem pœnam, scilicet, canonicæ purgationis propter infamiam, iuxta *c. inter sollicitudines*, extrade *purga. can.* Item sub abiuratione propter suspicionem, iuxta *c. accusatus in prin.* & secundum varias suspensiones ad varias abiurationes, vt patebit in quarto modo sentiendi. Et propter indicia facti, si crimen fatetur & pœnitet, non relinquatur brachio seculari ad punitionem sanguinis, sed per Ecclesiasticum iudicem ad perpetuos carceres indicatur. Per secularem tamen Iudicem, non obstante quod ad perpetuos carceres sit per Ecclesiasticum iudicem indicatus potest propter damna temporaria tradi igni. Iuxta *cap. ad abolendam. §. presenti*, & iuxta *c. excommunicamus. 2. de heret.* Quæ omnia patebunt inferius circa sextum modum sentiendi.

Epilogando. Attendat Iudex primò, quod non sit facilis ad credendum Adnucato, vbi pro delato allegat inimicitiam capitalem, eò quod rarissimè in tali crimine quis deponit sine inimicitia, cum maleficæ semper exosæ omnibus habeantur. Secundò attendat, quod cum quatuor modis malefica possit conuinci, scilicet, per testes, per euidentiam facti, per indicia facti, & per confessionem propriam. Et hoc, vel super infamiam tantum, quod tamen fieret hoc per testes, vel super suspicionem, tunc per euidentiam facti, aut indicia fieret, ex quibus suspicio potest iudicari levis, vel vehemens, vel violenta. Et hæc omnia absque confessione propria, quæ si concurreret tunc, vt dictum est procederetur.

Tertio applicet præmissa ad suum propositum super personam detentam ad obuiandum aduocato, sed videlicet si tantummodo super infamiam delata, aut quod ibi concurrant aliqua indicia, vnde redditur suspecta vehementer,

pœna malefico irroganda.

ter, vel leuiter: & tunc aduocato super inimicitiam allegatam respondere poterit. Et hæc quantum ad illam partem, vbi aduocatus pro delato inimicitiam deponentium allegauit.

De minis
malefica-
rum quid
sit iudi-
candum.

Sed vbi allegat secundum, videlicet, quodd illa verba quæ protulit contra deponentem, tu senties in breui quæ tibi euenient, aut, tu non habebis plures dies sanos, aut veniet in breui quodd tu velles mihi talem rem accom-
modasse, vendidisse, & similia. Tunc Aduocatus adiungat, licet malum aliquod fuerit subsequutum deponenti, in rebus vel corporibus, non tamen propter hoc sequitur, quod illa delata huius mali sit causa tanquam malefica, eod quodd infirmitates variis modis accidere possunt. Item, allegat quodd commune est mulierum, verbis huiusmodi mutuo contendere: &c.

Coniectura de mor-
bis male-
ficialibus.

Super istas allegationes index debet obuiare per hunc modum: si quidem infirmitas ex defectu naturæ accidit, tunc excusatio locum habere poterit. Sed quia ex signis & experimentis oppositum constat, vtpote quia nullo remedio naturali curari poterit. Item quia iudicio medicorum indicatur vt morbus maleficialis, vulgariter, *Nachtschaden*. Item indicio fortassis incantatricum aliarum, quæ afferunt, seu asseruerunt, morbum esse maleficalem. Item quia subito superuenit absque alia præuia debilitatione, cum tamen naturales infirmitates successiue solent debilitare. Item quia fortassis curata fuit, ideo quia reperit certa instrumenta sub lecto, aut indumentis, seu aliis locis, & illis amotis, subito sanitati restituta fuit, prout sæpissimè contingit, vt *suprà* in secunda parte operis patuit, vbi de remediis tractatur. Et per hæc, seu similia index facillimè potest obuiare, quodd talis infirmitas potius ex maleficio quàm naturali defectu contingit & per minas obiectas sus-

picatur de tali maleficio. Sicut à simili si quis diceret, volotibi comburere horreum, & effectus subsequitur, vtique violentam causat suspicionem, quodd ille, qui minas protulit, horreum succenderit, licet fortassis alius, & non ipse combusserit.

QVÆSTIO XII.

Sequitur ad idem, magis declarans qualiter inimicitia capitalis inuestiganda.

Actus septimus.

Attento, quodd à testimonio ferendo tantummodò inimici capitales repelluntur, vt *suprà quinta questione* tactum fuit. Inimicitiam autem talem declararet ex iis, quæ in *capitulo precedenti* tacta sunt, Iudici fortassis nimis obscurum & difficile videatur: Attento quodd delatus vel eius procurator nollent faciliter eius acquiescere decisioni super materiam tactam, quæ dicatur inimicitia capitalis: & quæ non. Ideo exprimendi sunt alij modi, quibus in notitiam talis inimicitiae Iudex deuenire possit, vt infontè sic minimè damnet, quodd tamen reum per debitam iustitiam puniat. Et hi etiam modi, licet sint cautelosi, seu dolosi, tamen Iudex illos praticare potest in bonum fidei & reipublicæ: Cum & Apostolus dicat: Cum essem astutus, dolo vos cepi, specialiter etiam hi modi praticantur super delatos, non diffamatos publicè, seu etiam non notatos per aliquod indicium facti. Licet etiam Iudex super quoscunque delatos, vbi inimicitia contra deponentes allegarent, & nomina testium omnino scire vellent.

Primus modus est. Nam datur delato, seu suo Aduocato, copia processus, ad partem suam: scilicet, deorsum, &

Modi cau-
telosi, qui-
bus iudex
inimici-
tias disci-
cernere
possit.

& nomina deponentium, seu deferentium ad partem aliam, non tamen eo ordine quo deponunt, sed isto modo, ut nomen testis, qui est primus in copia, sit sextus vel septimus in schedula, & qui secundus sit penultimus, vel ultimus: & sic delatus, qui hoc deponat, vel illud, & quis sit primus vel secundus in sua copia: quo stante aut dabis omnes inimicos aut non: Si omnes eo citius deprehendetur delatus de mendacio, ubi causa inimicitiae per Iudicem scrutabitur, si quosdam verò, tunc facilius causa inimicitiae inuestigabitur.

Secundus modus esset à simili, ubi daretur Aduocato processus copia ad partem vnam, & deponentium nomina ad partem aliam & adiunctis aliis extraneis, quæ alibi à maleficis fuerunt perpetrata, & non à deponentibus seu testibus in scriptis deposita, sic delatus non poterit assertiuè dicere illum vel istum inimicum capitalem, quia nescit, quæ sint ab illis contra eum deposita.

Tertius modus, qui & *suprà* tactus *capitulo quinto*: nam quando delatus examinatur in fine secundi examinis, antequam petit defensiones, & antequam Aduocatus ipsi deputatus, interrogetur, an reputet se habere inimicos capitales qui omni diuino timore postposito, falsò imponerent illi labem hæreseos maleficarum. Et tunc fortè impræmeditatus ac improuisus, & non visis deponentium attestationibus respondet, quòd non reputet se habere tales inimicos: vel si dicit puto me habere, tunc nominet, & illi inscribantur, & causa etiam inimicitiae, ut postmodum Iudex valeat eò certius inuestigare, postquam copia processus & nomina seorsim fuerint tradita modis quibus *suprà*.

Est & quartus modus, ut iterum in fine secundi examinis aut confessionis, de qua in sexta quaestione circa secun-

da interrogatoria, antequam dentur illi defensiones, interrogetur de testibus, qui grauius deposuerunt contra eum, per hunc modum: Cognoscis tu talem, vnum nominando de testibus, qui grauiora deposuit, & tunc dicit quòd sic, vel quòd non. Si dicit quòd non, tunc non poterit postea dando sibi defensiones & Aduocatum ponere illum capitalem inimicum, cum dixerit medio iuramento prius oppositum, scilicet non cognoscere illum. Si autem dicit quòd sic, tunc interrogetur, si scit, vel audiuit quòd ipsa, vel ipse egerint aliquid contra fidem Christianam sicut maleficæ facere solent. Si dicit quòd sic, talia enim & talia fecit. Interrogetur quoque, si est eius amicus, vel inimicus, statim respondebit, quòd amicus, & hoc ideo ut eius testimonio stetur: & ex tunc in illa causa, non potest dare illum inimicum capitalem per suum aduocatum cum medio iuramento, quòd antea dixerat eum amicum. Si autem respondeat quòd nihil scit de eo, tunc interrogetur an sit eius amicus vel inimicus, & ipse statim respondebit quòd amicus: Quia allegare inimicum, de quo nihil mali nouit, non facit. Dicit ergo, sum eius amicus, attamen si scirem aliqua, non omitterem, quin illa reuelarem. In tali ergo causa non poterit eum ponere postea inimicum. Vel ad minus allegabit causas inimicitiae capitalis à principio, & tunc Aduocato adhibebitur fides.

Quintus modus est, nam datur delato seu Aduocato copia processus, suppressis nominibus deponentium. Et ubi Aduocatus informabit eum de singulis, coniecturatur quis vel qui deposuerunt talia contra eum, & frequenter venit in cognitionem. Et tunc si dicit, talis est inimicus eius capitalis, & volo probare per testes, tunc Iudex habet considerare concorditer iuxta processum nominatum: & tunc quia dixit velle probare

Quest. XII. Quomodo capit inimicitia inuest. 248

bare per testes, illos examinabit, & causas inimicitiae examinabit secretè conuocato ad hoc bono consilio peritorum vel antiquorum, in quibus latet prudentia: & si ita inuenerit causas inimicitiae capitalis sufficientes, tunc repellat primos testes & illi dimittentur, si non adiunt alia grauamina testium.

Et hic modus quintus & communis obseruatur & de facto maleficæ citò ex copia processus elicitur, qui vel quæ aduersus eam deposuerunt: Et quia rarissimè in tali causa inuenitur inimicitia capitalis, nisi ea quæ ex earum malis operibus oritur: Ideo Index de facili se habet per præfatos modos resoluerè: attento etiam quòd sæpè deponentes affectant se personaliter maleficis præsentare, & in faciem obiiicere ea quæ per maleficia eis sunt illata.

Modus ultimus mi-
nus scrupulosus &
taxandus.

Est & alius & ultimus, ad quem finaliter Iudex recurrere potest, vbi prædicti modi fortassis iudicarentur ab aliquibus dolosi, & per astutiam practicati, præsertim quatuor primi, ideo omnino ad satisfaciendum & quietandum scrupulosas mentes, & ne Iudici quicquam obiiiciatur, aduertat, quòd postquam per præcedentes modos expertus est, non esse aliunde inter delatum & deponentem capitalem inimicitiam, vult tamen hoc idem consilio aliorum assessorum concludere in finem, ne sibi quicquam obiiiciatur: faciat hoc: det delato seu eius Aduocato copiam processus, deponentium tamen & deferentium nominibus suppressis: Et quia defendendo dicit se habere inimicos capitales, & fortassis causas inimicitarum varias allegat, siue in re ita sint, siue non, congregat tamen Iudex consilium peritorum cuiuscunque facultatis, si commodè haberi potest, vel ad minus ex prouidis & honestis personis quibuscunque: quia ad hoc tenetur: iuxta cap. *statuta*, frequenter allegatum,

Mal. Malefic. Tom. I.

& illis totum processum integraliter & perfectè per notarium seu scriptorem legi faciat: & cum testium seu deponentium nominibus publice exponat, ita tamen quòd ad tenendum secretum sub præstito iuramento omnes astringat, & de illo an hoc facere velint, prius habeat inquirere, quia alias omnino non sunt eis nomina illa exponenda.

Ex post dicat, qualiter per talem & talem modum inquirendo de inimicitia, nullam potuerit perpendere. Attamen subinferat, si videbitur, fiat è duobus vnum, aut per consilium discernatur, qui sint ex deponentibus repellendi tanquam inimici capitales, & quomodo eligantur tres, quatuor, aut quinque qui amplius nouerint in illa aut oppido amicitiam vel inimicitiam delati & testium: & qui non sunt præsentés in consilio, & publicentur illi tantummodo nomina delati & testium; non autem articuli processus: & stabitur iudicio eorundem. Ex primo non poterunt bene testes repellere attento quòd Iudex suos modos inquirendi practicauit: ex secundo verò totaliter se immunem faciet, & omnem à se sinistram suspicionem excutiet. Tenetur etiam hunc ultimum modum seruare, vbi delatus in alieno loco & patria esset captus. Et hæc sufficiant ad discernendum super inimicitiam.

QVÆSTIO XIII.

Super ea quæ ante interrogatoria in loco carceris & tortura proponenda habet index aduertere. Et est actus octauus.

Quid denique iudici agendum sit, clarè patet. Si enim, vt communis exigit iustitia, ad pœnam sanguinis non iudicatur, nisi propria confessione conuincatur.

Hic conuincatur.

vincatur. Quamvis ex aliis duobus habetur pro manifestè deprehensa hæretica prauitate, scilicet ex euidentia seu indicio facti, & ex testimonio productione legitima, vt supra quæstione prima tactum fuit, & de tali etiam delata ad præsens agitur: tunc utique quæstionibus & tormentis, pro criminum falsione exponetur.

Casus
euidens
factis.

Et vt quæstio clara sit, ponatur casus, qui Spiræ contigit & ad multorum notitiam peruenit. Quidam vir honestus, dum quandam mulierem pertransendo non ei ad nutum in venditione cuiusdam rei venalis complacere voluisset, illa indignata post tergum, clamauit; in brèui optasset quod annuisset.

Et est vsitatus hic modus loquendi maleficarum, vel à simili, quando maleficium per ausfamenta volunt inferre. Tunc ille indignatus, & non immerito super eam, vultum post tergum vertit, vt eam quo animo verba protulisset inspiceret, & ecce subitò maleficio percussus os suum in obliquum horribili deformitate vsque ad aures extenditur, nec retrahere potuit, sed multo tempore in illa deformitate persistit.

Hoc euidentis factum iudici proponitur, casum ponimus, & an pro manifesta deprehensa in hæresi maleficarum, sit habenda quæritur. Respondere oportet ex verbis Bernar. in *glo. ordinaria*, & in *c. ad abolendam*, vt supra quæstione notata, tangitur quòd sic ed, quòd tribus modis, vt ibi tangitur, quis vt taliter deprehensus indicatur: Et illa etiam tria non copulatiuè, id est, quòd omnia tria habeant insimul concurrere, sed vnum quodque per se, scilicet, euidentia facti, testimonio legitima productione, & propria confessio reddit maleficam, videtur manifestè deprehensam reputari.

Euidentia
facti differt
ab indicio
facti.

Indicium autem facti differt ab euidentibus quia cum minus sit quàm euidentia, tamen capitur etiam ex verbis

& operibus Maleficorum, vt in illa quæstione septima tangitur, & iudicatur ex maleficiis non ita subitò. Sed processu temporis illatis, per minas tamen etiam præcedentes: sicque concludamus, quòd de similibus maleficiis delatis, & quæ sub defensionibus, vt præmissum est, defecerunt etiam vel non defecerunt eo quòd non fuerunt concessæ: non concessæ autem quia non fuerunt petita: Iam nostra quæstio versatur, quid iudici agendum, & qualiter ad quæstiones sit procedendum pro dicenda veritate in punitionem sanguinis.

Vbi plura sunt iudici propter ingentes labores contra maleficium taciturnitatis aduertenda, quæ etiam successiue per capitula deducuntur.

Cur iudici ad tor-
turam non
properan-
dum.

Et primum est, quòd ad maleficam quæstionandam non sit pronus, habeat tamen ad certa signa quæ sequuntur aduertentiam. Quare autem non debeat esse facilis, causa est, quia nisi Diuina coactio per sanctum Angelum, vt maleficium Diaboli abscedat, concutatur, ita insensibilis in illis doloribus efficitur, vt membratim citius discerneretur, quàm aliquid veritatis fateri valeat.

Nec propter hoc omittendum, tum quia non æqualiter omnes sunt huiusmodi maleficiis irretiti, tum etiam quia diabolus sponte interdum non coactus sancto Angelo Maleficam fateri crimina permittit. Pro cuius intellectu ea quæ supra in *secunda parte operis*, de modo præstandi homagium diabolo tacta, sunt aduertenda.

Sunt namque, quæ sub certis annis prius diabolo militant, vt sex, octo aut decem annis antequam ipsi homagium præstent, scilicet in corpore & anima se eis deuouendo, vbi tamen aliæ à principio illi profitendo fidei abnegationem etiam subitò homagium præstent. Cur autem diabolus hoc spacium temporis postulatum acceptat: utique ea de

Non prius statim
annis quælibet
malefica dia-
bolo ho-
magium præstat.

Quest. XIII. Quomodo agen. in verit. &c. 243

de causa, vt illo intermedio maleficam experiatur an ore tantum & non corde fidem abnegando simili modo etiam homagium sibi præstaret.

Diabolus non nisi per exteriora cordis intima coniecturis affe-quitur.

Nam cum diabolus intima cordis non nisi per exteriora & coniecturaliter cognoscere habeat, vt in prima parte operis, sub difficultate, an dæmones ad odium, vel amorem mentes hominum immutare possint: plures etiam reperiantur, quæ necessitate aliqua, aut egestate inductæ, per alias maleficas, & sub spe confessionis, euasione, à fide in toto vel in parte apostatant: tales vtique etiam non coactus à sancto Angelo relinquit, vnde & facilliter sua crimina fatentur: cum tamen illæ, quæ sicut ore, imò & corde sibi adhæserunt, pro viribus ab eo defendantur, & indurentur ad taciturnitatis maleficium.

Cur quædam maleficæ ad confitendum faciles sint.

Et per hæc patet solutio ad quæstionem, vnde proueniat, quod certæ maleficæ de facili fateantur: aliæ verò minimè. Quia vbi diuinitus diabolus non repellitur, adhuc tamen sponte illas relinquit, vt per temporalem confusionem & horribilem mortem ad desperationem inducat, quos corde alligere nunquam poterat. Patent hæc etiam ex sacramentalibus earum confessionibus, in quibus asserunt, se nunquam voluntariè adhæsisse, & plura maleficia coactas à dæmonibus intulisse.

Est & alia differentia, quod cernuntur aliquæ post passionem criminum sibi ipsis mortem intentare, vt laqueo vel suspendio vitam sibi ipsis auferant. Quod vtique inimicus ille operatur, ne per sacramentalem confessionem veniam à Deo consequantur. Et hoc præcipuè illis, quæ non voluntariè sibi adhæserunt: licet & aliis, quæ sibi voluntariè adhæserunt post criminum passionem intentet. Sed tunc cernitur, quod diabolus coactè malefi-

cam habuit relinquere.

Concludamus, quod tantus vel etiam maior præsupponitur labor ad quæstionandum pro dicenda veritate maleficæ, quantus ad exorcizandum à dæmone possessum. Ideo Iudex nec voluntarius nec facilis ad hæc esse debet, nisi, vt dictum est, in punitionem sanguinis. Sed & in hac causa faciat diligentiam, prout sequitur: primò ferendo sententiam.

Tam difficulte præsupponitur labor ad quæstionandum pro dicenda veritate maleficæ, quam exorcizatur obsessus.

QVÆSTIO XIV.

De modo sentiendi delatam ad quæstiones. Et quomodo prima die sit quæstionanda; & an possit conseruationem vite compromittere. Actus decimus.

Quid denique secundo loco Iudex habet aduertere; statim post actus, in eo quod refert sententiam suam per modum qui sequitur.

Nos Iudex & assessores attendentes meritis, seu considerantes merita processus facti per nos, contra te talem, talis loci, talis dioceseos, & diligenter omnibus examinatis, inuenimus, quod tu es varius in tuis confessionibus. vt-pote quia dicis tales minas te protulisse, non autem in eo nocendi animo, & tamen nihilominus sunt indicia, quæ sunt sufficientia ad te exponendum quæstionibus & tormentis. Quapropter, vt veritas ab ore tuo proprio habeatur, & vt deinceps aures iudicum non offendas, interloquendo declaramus, indicamus & sententiamus die præsentis, & hora tali, supponendum quæstionibus, & tormentis. Lata fuit hæc sententia, &c.

Sententia interlocutoria ad quæstionem submittenda.

Secundò stat actus in eo, quod & præmissum est, adhuc non sit voluntarius ad quæstionandum, sed carceribus

Admoni-
tionibus
amicis
elicienda
confessio
884.

ad poenam mancipatus, & non iam ad custodiam tantum ut prius, & adhibitis eius amicis, ut poenas subterfugiat, & quod fortassis morti non tradetur, licet alias punietur, ubi veritatem fatetur, illis proponat, & quod ad hoc ipsum delatum inducere velint, hortatur. Nam meditatio frequens, & carceris calamitas, ac replicata informatio proborum virorum disponunt ad veritatem eruendam.

Et à nobis expertum est, quod per huiusmodi informationes maleficæ taliter confortatæ fuerunt, ut in signum resistantiæ in terram spuentes, quasi in faciem diaboli, dicebant, ex eas maledicte diabole, faciam quod iustum erit, & consequenter crimina sua fatebantur.

Si verò convenienter delato expe-
ctato, & tempore congruenter proro-
gato, & multipliciter informato: credat iudex bona fide ipsum delatum negare veritatem, quæstionent eum moderatè, utpote sine sanguinis effusione: scientes quod quæstiones sunt fallaces, & sæpius, ut tactum est, inefficaces.

Modus in
tortura
proceden-
di.

Est autem modus incipiendi talis, ut dum ministri se disponunt ad quæstionandum post exspolient eum: vel si est mulier, prius antequam ad carceres pœniferos ducatur, ab aliis mulieribus honestis & bonæ famæ exspolietur: ea de causa, ut si maleficium aliquod insutum esset vestimentis, prout sæpè ex informatione dæmonum practicanæ ex membris pueri non baptizati, in finem ut pueri visione beatifica priuentur. Et dum instrumenta disponuntur, iudex per se & alios bonos viros fidei elatores, inducat quæstionandam ad fatendum veritatem liberè, & si fateri noluerit, mandat ministris, quod ad cordas ligetur, vel ad alia instrumenta applicetur, & ibi statim obtemperent non læti, sed quasi turbati. Post iterum solvatur ad petitionem aliquorum, & ad par-

tem trahatur, & iterum inducatur, & inducendo informetur, quod non tradetur morti.

Vbi quæritur. An hic iudex super delatum infamatum, & per testes, & indicia facti legitime conuictum, cum nihil desit nisi in ore proprio crimen fateatur, possit licitè conseruationem vitæ compromittere, cum tamen, si crimen fatetur, ultimo supplicio puniatur.

An iudici
liceat
promitte-
re impu-
nitatem
reus ple-
dendo,
veritatem
eliceret.

Respondetur: A variis varia sentiuntur. Nam quidam ita sentiunt, quod si delata est plurimum infamata, & super indicia facti violenter suspecta: & quod ipsa in magnum nocumentum sit, tanquam aliarum maleficarum magistra, etiam tunc securari posset de vita sub his circumstantiis, ut perpetuis carceribus, in pane & aqua adiudicaretur, dummodò alias maleficas sub certis & verissimis signis manifestaret; nec tamen illa pœnitentia carceris, ut ponitur, ei manifestanda esset, sed duntaxat securitas vitæ promittenda, & aliquali pœnitentia, puta, per exilium, vel alio modo punienda. Et sine dubio pro maleficis famosis & præsertim quæ maleficis medicaminibus insistant, & maleficiatos superstitionis actibus curant, taliter seruanda essent, ut aut maleficiatis subuenirent, aut maleficas proderent: Nec tamen eorum prodicioni staretur, eò quod diabolus mendax, nisi pariter & alia indicia facti cum testibus occurrerent.

Aliis videtur ad idem in casu, quo sic carceribus deputata esset, ad tempus promissionem seruandam esse, & post spatium temporis incinerandam.

Tertij sunt, qui dicunt iudicem securè posse in conseruationem vitæ compromittere, ita tamen, quod ex post à sententia ferenda se exoneraret, & in suum locum alium substitueret.

Ad cæpus
solum he-
reticis &
maleficis
fides tes-
tuanda.

Inter quos modos primos, licet videretur utilis propter maleficiatorum cura-

curationem, tamen quia non est licitum maleficia seu illicita opera tollere licet, ut in quaestione prima, & introductoria huius tertiae partis patuit, plurimorum opinio sit, quod licitum sit maleficia per opera vana & superstitiosa tollere. Sed quia in his magis docet Iudices experientia atque usus, & negotiorum varietas, quam ars alicuius seu doctrina: ideo relinquitur hoc iudicibus. Certum est autem, ut experientia pluries docuit, quod multi faterentur veritatem, nisi metu mortis retraherentur.

Quod si nec minis, nec talibus promissis fateri voluerit veritatem, tunc ministri sententiam laram exequantur, & quaestionetur contrariis modis & non novis nec exquisitis, leuius vel fortius, secundum quod crimen exigit delinquentis. Et dum quaestionatur de certis articulis super quibus quaestionatur, & hoc saepe & frequenter a leuioribus incipiendo: quia citius concedet leuia quam grauiora. Et dum haec fiunt, notarius totum scribat in processu, & quomodo quaestionatur, & de quibus interrogatur, & quomodo responderit.

Et nota, quod si fatetur per tormenta, ducatur postea ad alium locum, ut denuo recognoscat, & quod non tantummodo vi tormentorum cognouerit.

Quarto stat actus in isto, quod si quaestionatus decenter noluerit fateri veritatem, ponantur alia tormentorum genera coram eo, dicendo, quod oporteat eum haec sustinere, nisi fateatur veritatem. Quod si nec sic poterit ad terrorem vel etiam ad veritatem induci, tunc pro secunda aut tertia die quaestionanda ad continuandum tormenta, non ad iterandum: quia iterari non debent, nisi noua superuenissent indicia.

Feretur coram eo sententia in modum

qui sequitur. Et nos praefati Iudex, ut supra, assignamus tibi tali diem talem, ad quaestiones continuandum, ut in tuo ore proprio veritas audiatur; & totum ponatur in processu à notario.

Et intra illud tempus assignatum Iudex per se, aut per alios probos viros, inducet eam ad fatendum veritatem, modo praemisso, cum securitate vitae, si ita videbitur expedire.

Aduertat etiam Iudex, ut intra illud tempus continuè apud eam sint custodes, ut videlicet sola non relinquatur, quia a Dæmone frequentabitur, ut sibi ipsi mortem inferat: si quantum Diabolus deferere ipsam intendit, aut ad deferendum ipsam diuinitus arceatur, hoc ipsum enim Diabolus melius noscere potest, quam aliquis scriptis referare.

Maleficæ non solæ relinquendæ.

QUESTIO XV.

Super tormenta continuanda, & de cautelis, & signis quibus cognoscere potest Iudex maleficam: & quomodo se ab earum maleficiis debeat praemunire. Item quomodo sint abraderenda in locis ubi sua habent maleficia abscondita, cum declarationibus variis, ad obuiandum maleficio taciturnitatis. Et est actus undecimus.

Quid autem consequenter restat Iudici super tormenta continuanda? Est aduertendum primò, quod sicut non omnium membrorum est eadem medicina, sed potius diuersorum & singulorum sunt diuersæ & singulares medicinae, sic nec ad omnes hæreticos, seu de hæresi delatos, idem modus interrogandi, inquirendi & examinandi, quoad articulos est seruandus, sed secundum veritatem sectarum, & personarum, variis & diuersus modus examinandi. Idcirco prudens iudex & me-

H h 3 dicus,

Experientia docebit Iudicem.

Leuiora delicta primo interroganda.

Sententia ad continuandum tormentorum.

dicus, qui putrida membra, & scabiosas oues refecare, & sequestrare ab innoxiiis nititur, tam æstimare potest, delatam maleficio taciturnitatis infectam, quam taciturnitatem euellere, non potest vna & infallibilis depingi regula, seu modus, imò etiam dare non esset tutum: eò quòd cum illum modum consequenter assuetum, ac regulam generalem, tenebrarum filij præuiderent, ipsam tanquam laqueum suæ perditionis, facilius euitarent, seu etiam præcauerent.

De maleficio taciturnitatis.

Curet igitur prudens ac industrius iudex occasionem & modum interrogandi arripere, siue ex testium responsis, seu attestationibus, siue ex iis, quæ aliàs experientia eum docuit, siue ex iis quæ proprii ingenij acumen aperit: subscriptis cautelis vtendo.

Malefica non quaerit lachrimas fundere.

Nam si inuestigare affectat, an maleficio taciturnitatis sit inuoluta, aduertat an lachrimari coram eo stando queat: aut tormentis exponendo. Hoc ipsum enim pro certissimo signo, ex fide dignorum antiqua relatione, ac propria experientia docente, ad eò compertum est, quòd etiam si ad lachrimandum coniurationibus aliqua hortetur, & compellatur: si malefica existit, hoc ipsum, scilicet, lachrimas emittere non potest: dabit quidem flebiles, & ex sputo, genas & oculos linire, ac si fleret attentabit, super quo à circumstantibus cautè aduertendum erit.

Modus coniurandi ad lachrimas.

Modus autem coniurandi ad lachrimas veras, si innoxia fuerit, & cohibere lachrimas falsas, talis vel confimilis in sententia praticari potest, à iudice, seu presbytero: manum super caput delati seu delatæ ponendo: Coniuro te per amarissimas lachrimas à nostro saluatore Domino Iesu Christo in cruce pro salute mundi effusas, ac per ardentissimas lachrimas ipsius gloriosissimæ virginis Mariæ, matris eius, super vulnera ipsius hora vespertina sparsas, &

per omnes lachrimas, quas hic in mundo omnes sancti & electi Dei effuderunt, & à quorum oculis iam omnem lachrimam absterfit, vt in quantum sis innoxia, lachrimas effundas, si nocens, nullo modo, in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti. Amen.

Experientia docuit, quanto amplius coniurabantur, tantò minus flere poterant, cum tamen vehementer se ad fletum stimulabant, & genas sputo humectabant. Possibile tamen, vt post in absentia iudicis, & extra locum & tempus torturæ, coram custodibus flere valeant.

Quòd si causa impimenti fletus in maleficis quaeritur, potest dici, quòd quia gratia lachrimarum in poenitentibus præcipuis donis ascribitur, cum cælum penetrare, & inuincibilem vincere, humilis lacrima à Bernardo, asseritur: nulli dubium, quin & inimico salutis displicere noscitur, vnde & summis conatibus illas impedire nemo ambigat, vt finalis impoententia potius introducatur.

Sed quid si astutia Diaboli, Deo permittente, etiam maleficam flere contingeret, cum flere, nere, decipere etiam proprium mulierum dicatur. Responderi potest: cum occulta sint Dei iudicia, si aliàs non possit conuincere per legitimos testes, super aliqua indicia facti, nec etiam suspecta esset grauer aut violenter, vtique esset absoluenda, & pro leui suspitione, in qua staret propter infamiam, quam testes deposuerunt, haberet hæresim maleficarum abiurare: vt in secundo modo sententiandi discutietur.

Secunda cautela non solum post hanc primam obseruanda, verum etiam omnitempore iudici & omnibus assessoribus aduertenda, quod non permittant se ab ea tangi corporaliter, præsertim super nudam iuncturam manuum & brachiorum, sed omnino secum deferant sal exorcizatum

Causa impimenti fletus in maleficis.

Humiles lachrimæ vincunt potentia superbissimos. Flere, decipere, nere, est mulierum proprium verè.

Iudices non ferant se à maleficis tangi.

exorcizatum in Dominica die palmarum, & herbas benedictas. Hæc enim res insimul cum cera benedicta inuolutæ, & in collo deportatæ, vt *suprà* in secunda parte operis de remedijs contra maleficiales infirmitates & defectus patuit, miram habent efficaciam præseruandi, non solum ex maleficarum testimonijs, verum etiam ex vsu & consuetudine Ecclesiæ, quæ in hunc finem huiusmodi exorcizat & benedicit, vt patet in earum exorcismis, cum dicitur ad effugandam omnem potestatem inimici, &c.

Et non videatur extraneum de tactu iuncturarum seu membrorum, quia diuina permissione interdum per auditum verborum ab eis prolatorum maleficare opere Dæmonum possunt, præcipue eo in tempore, vbi quæstionibus exponuntur.

visu maleficia imittunt maleficæ,

Experientia nos edocente, nonimus quasdam in castris detentas, quæ nihil aliud à Castellanis instantissimis precibus flagitabant, nisi vt in aduentu Iudicis, aut alterius præsentis, eis concederetur, vt primum intuitum visus in ipsum iudicem dirigere possent, antequam ab eo vel alijs essent visæ, ex quo intuitu etiam sortitæ, quod talis iudex aut alij sui assessores, ita alieni in eorum cordibus fuerunt, quod omnem si quam habuerunt indignationem, amiserunt, nec ipsas molestare quoquo modo præsumebant, sed liberè abire permiserunt. Qui scit, & expertus est, verum dat testimonium, & vtinam talia procurare non possent.

Non paruipendant Iudices talia auiamenta & remedia, cum vilipensio talium post tantas admonitiones, in æternam eis cedet damnationem, iuxta saluatoris dictum: Si non venissem, & locutus eis fuisssem, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non haberent pro peccato. Muniant

ergo se præmissis ex Ecclesiæ constitutione.

Et si commodè fieri potest, ipsa à Maleficæ tergo dorsum vertendo ad iudices & assessores introducatur. Et non solum in præsentia actu verum in omnibus præcedentibus & sequentibus, signo crucis se muniendo, & viriliter aggrediendo, frangentur cum Dei adiutorio vires antiqui serpentis. Nec quis æstimet superstitiosum, vt à tergo introducatur, cum, vt sæpè tactum est, Canonistæ ad tollendum & impediendum maleficia maiora concedant, & vana vanis contundere semper dicant esse licitum.

Tertia cautela in præsentia actu vndecimo obseruanda, vt pili ex omni parte corporis abradantur: Et est eadem ratio, sicut *suprà* de vestimentis exeundi. Habent enim pro maleficio taciturnitatis aliquas superstitiosas alligaturas quarundam rerum, siue in vestimentis, siue in pilis corporis, & interdum in locis secretissimis non nominandis.

Quod si obiiceretur: Nunquid diabolus absque huiusmodi ligaturis rerum posset mentem maleficæ indurare, vt crimina non valeat fateri, sicut & alij scelerosi sæpius inueniuntur, sub quibuscumque maximis tormentis, quantumcumque per indicia facti, aut per testes sint conuicti. Respondetur, utique verum esse, quod absque rebus quibuscumque dæmon valeat talem taciturnitatem procurare: illis tamen rebus vitur in animarum perditionem, ac offensam maiorem Diuinæ maiestatis.

Quod vt clarins pateat, malefica Proenra- quædam in oppido Haganonæ, de- tio male- ficij taci- qua *suprà* in 2. parte operis tactum est, tunitatis. tale maleficium taciturnitatis procurare sciebat, vt masculus recen- ter natus, & non baptizatus, & cum hoc primogenitus interemptus, &

& in fornace affatus, cum aliis rebus, quas exprimere non expedit, incineratus & pulverizatus, si qua malefica aut flagitiosus, ex iis quicquam secum deferret, nullo modo sua crimina fateri posset.

Hic clarum est, quod sic centum millia puerorum adhiberentur ex naturali incineratione, nunquam talem effectum taciturnitatis cauere possent: utitur tamen, ut cuique intelligenti patet, in animarum perditionem, & Diuinæ maiestatis offensionem.

Facinorosa taci-
turnitas in
torturis,
vnde pro-
ficiatur.

Sed & hoc, quod allegatur, quod sæpè flagitiosi homines, & non malefici, talem penes se taciturnitatem retinent. Dicendum est, quod malefici taciturnitas triplici ex causa provenire potest, primò, ex naturali quodammodò duritia mentis. Quia sicut aliqui sunt molles corde, aut vecordes, quod ad leuem torturam omnia concederent, etiam quæcunque falsa; ita aliqui sunt ita duri, quod quantumcunque vexentur, veritas ab eis non habeatur: Et præcipuè illi, qui aliàs fuerunt quæstionati, quorum brachia citò sicut trahuntur, ita & flectuntur.

Malefica
etiã alios
ad taci-
turnitatem
malefica-
re possunt.

Secundò, provenit ex maleficio penes se retento prout dictum est, siue in vestimentis, siue in pilis corporis. Tertio, quod interdum, licet penes se non habeant maleficia insuta, aut alligata, maleficiuntur tamen ab aliis maleficis, quantumcunque remotis. Provt malefica quædam in *Isburg* se iactare solebat quod ubi ad minus filum ex vestimentis alicuius detenti haberet, tantum efficere posset, quod quantumcunque tormentaretur, etiam usque ad mortem, nihil fateri posset: quare patet responsio ad obiectionem.

Hæretici
maerent in
igne illarum.

Sed quid in Diocesi Ratisbonensi casu contigisse asseritur? Quod dum quidam hæretici ex propria confessione deiectioni, non solum ut impoenitentes, imò & defensores illius perfidiæ,

morti fuissent adiudicati, accidit, ut illæsi in igne remanerent: Tandem per aliam sententiam ad submersionem adiudicati, nihil proficere potuerunt: Stupentibus omnibus, & fidem ipsorum ut iustam defendere dum quidam conabantur, sollicitus præsul super gregem, triduanum ieiunium indixit, quo deuotè expleto cuidam notificatur, quod in certo loco corporis, videlicet sub brachio vno, maleficium quoddam inter pellem & carnem insutum haberent, quo reperto & amoto, continuo incendio consumpti fuerunt. Licet ab aliis opinetur, quod quidam Necromanticus ex Dæmonis consultatione, qui sibi hoc indicauerat, prodidisset. Sed quocunque modo factum fuerit, verisimile est, quod diuina virtute Dæmon coactus, dum semper ad subuersionem fidei machinatur, hoc manifesta-uerit.

Maleficiū
contra
ignem in-
ter carnē
& pellem
insutum.

A simili, vbi talis Iudici acciderit casus, quid faciendum foret, elicere potest, ut videlicet ad Diuinum recurreret præsidium, ut ieiuniis & orationibus denotarum personarum hoc genus Dæmoniorum à maleficiis expellatur, in casu, quo nec per mutationem indumentorum, aut tonsuram pilorum ad veritatem fatendam sub tortura induci valeant.

Et licet in Alemanicæ partibus, talis abrasura, præsertim circa loca secreta, plurimum censetur inhonesta: qua de causa nec nos Inquisitores vsi sumus: Sed tonsis capillis capitis cum calice aut citho aquæ benedictæ, guttulam ceræ benedictæ immittendo, & inuocatione sanctissimæ Trinitatis ieiuno stomacho trinies in potum ministrando, per Dei gratiam à plerisque taciturnitatis maleficium abstulimus. Tamen in aliis regnis Inquisitores talem per totum corpus ac rasuram fieri mandant. Vnde & Cumanus Inquisitor nobis insinuauit, quod anno elapso, qui fuit

Cera benedicta
immissa,
maleficiū
taciturni-
tatis abi-
git, si bi-
batur.

fuit 1485. vnam & quadraginta maleficas incinerari mandasset, omnibus per totum corpus abrais. Et hoc in districtu & comitatu Burbiæ, vulgariter dicitur *Mormbserbad* in confinibus Archiducis Austriæ, versus Mediolanum.

Quod si quæritur: an tempore necessitatis, quo nullis remediis congruis maleficium remouerint, vti præmissum est, licitum foret, diuinatrices, quæ etiam maleficia curare & tollere solent, pro amotione talis maleficij consulere. Responsio. Quicquid sit de negotio Ratisbonæ peracto, exhortamur in Domino, vt in nullo casu, quantumcunque necessario, pro Republica diuinatrices consulantur, & hoc propter magnam offensam Diuinæ maiestatis, cum tot alia sint nobis remedia concessa, per quæ omnino assequi poterimus, aut in propria potiri forma, aut in æquiualentia, ita quod omnino veritas experiatur, vel ab eius ore, vt incinerari valeat, vel Deus auferet ipsam de medio; aliam mortem super eam permittendo.

Hæc autem nobis remedia proponuntur: vt primò faciat homo id quod potest ex propria industria, & ex propria virium suarum exercitatione, modis *suprà* tactis insistendo pluries & præsertim certis diebus, vt iam in sequenti quæstione patebit. 2. Cor. 9. Abundetis in omne opus bonum.

Secundò, quod si deficit recursus habeat pro consilio ad alios homines, qui fortè sibi remedium, de quo nunquam cogitauerat, impertiretur eò quod varij sunt modi ad maleficia tollenda.

Tertiò si prædicta deficiunt, habeat recursus ad deuotas personas, iuxta illud *Ecclesiast.* 37. Cum viro sancto assiduus esto, quemcunque agnoueris obseruantem timorem Dei. Item vt sancti in patria innocuntur per eos. Quæ si omnia defecerint, recursus habeat immediatè ad Deum iudex & omnis

Mall. Malefic. Tom. I.

populus ieiuniis & orationibus, vt tale maleficium sua pietate amoueatur. Sicut Iosaphat. 2. Paral. 20. Cum ignoramus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, vt oculos nostros dirigamus ad te: & sine dubio Deus in necessariis nostris non deficiet.

Vnde & Augustinus & habetur 26. q. 7. *non obseruabitis.* Qui has & quascunque Diuinationes, aut facta, aut auguria obseruat, aut attendit, aut consentit obseruantibus, aut talibus credit, scilicet opere prosequendo, aut ad domum earum vadit, aut in domum suam propriam introducit, aut interrogat, sciat se fidem Christianam & baptismum præuicasse, & Paganum, & Apostatam, & Dei inimicum, iram Dei in æternum grauitè incurrere, nisi Ecclesiastica emendatus, Deo reconcilietur. Non deficiat ergo iudex semper licitis vtendo iuxta præmissa, remediis, & finaliter subscriptis cautelis.

QVÆSTIO XVI.

De tempore, & de secundo modo interrogandi. Et est adhuc duodecim super finales cautelas à indice obseruandas.

SVper præmissa sunt aliqua aduerstenda: Primò quod sacratoribus diebus, & infra missarum solemnias sint maleficæ interrogandæ, ita vt populus adhortetur ad implorandum Diuinum auxilium, in generali nihil specificando, nisi vt contra quascunque Dæmonum infestationes sancti innocuntur.

Secundò, ea quæ *suprà* tacta sunt de sale & aliis rebus benedictis: cum septem verbis, quæ Christus proposuit in cruce, in schedula conscriptis: insimul colligatis, collo eius alligentur, longitudo Christi super nudum corpus,

I i &

Nullæ sūt
Diuinatri-
ces pro
Repub.
consu-
lendæ.

Media li-
cita pro
obstinata
taciturni-
tate sub-
iectorum
quæstioni
attendèn-
da.

Preca-
tiones publi-
cæ Eccle-
siæ con-
ducunt
cōtra ob-
stinationē
malefica-
rum.

Longitu-
do Christi
alligata
corpori
cogat ma-
leficis
confiteri.

& extra benedicta circumcingatur: Si-
quidem longitudo ipsa commodè ha-
beri potest: Experientia docuit miro
modo his rebus ipsa molestari, vixque
retinere: præcipuè autem reliquias san-
ctorum.

Adfronta-
tio testiũ.

His sic dispositis, & aqua benedicta
in potum porrecta, disponatur iterum
ad quæstiones, continuò exhortando,
vt prius. Dum autem à terra eleuatur,
& si per talem modum tormentatur,
iudex legat vel legi faciat dicta testium,
submissis nominibus, taliter dicendo,
ecce per testes conuicta es, item si
testes vellent se facie ad faciem adfron-
tare tunc iudex interrogaret, an fateri
vellet, si testes sibi in faciem præsentar-
entur. vbi si annueret, tunc inducendi
testes essent, & coram ea statuendi, si
fortè robore, seu verecundia quicquam
criminum fateretur.

De indi-
ciis can-
dentis
ferri.

Vltimò si videat, ipsam non velle de-
tegere flagitia sua, interrogabit eam, an
pro sua innocentia indicia candentis
ferri vellet subire: Et quia illud omnes
affectant, scientes quòd per Dæmones
à læsione præseruantur: Vnde etiam
quòd veræ maleficæ existant cogno-
scuntur: replicabit iudex: qua temeri-
tate se tantis periculis submittere pos-
sit, & omnia conscribantur. Sed quod
illud candentis ferri indicium non sit
eis concedendum *inferius* patebit.

Feriarum
tempore
magis
confitetur
magis,
quàm alio
tempore.
quomodo
cum ma-
leficis
agendum,
si nihil
prorsus
confitean-
tur.

Aduertat etiam iudex, quòd sextis
feriis præcipuè vsque dum sit compul-
sus pro expectatione nostri Saluatoris
interrogatæ, sæpè lassæ fuerunt.

Sed quia super extremum nos pro-
cedere oportet videlicet super omni-
modam eius negatiuam, in qua si per-
stiterit, iudex relaxabit eam, & sequen-
tibus adhuc vtatur cautelis educendo
eam de carcere pœnoso ad alium, pro
custodia tamen benè munitum, ita ta-
men, quòd sibi omnino caueat, quòd
nullo modo, & tradatur cautionibus, seu
fideiussoribus, nec alias manulenta de-

creto. Quia à talibus manulenti datis
veritas nunquam haberetur, imò sem-
per peiores efficiuntur.

Sed hoc primò procuret quòd hu-
maniter in cibo & potu tractetur, & in-
terim intrent honesti, & non suspecti,
qui etiam frequenter de diuersis imper-
tinentibus ei colloquantur, & tandem
vt confidenter consultant, quòd fatea-
tur veritatem, promittendo quòd iudex
sibi faciet gratiam, & quòd velint esse
tanquam mediatores: Et in finem huius
intrabit iudex, & promittet facere gra-
tiam, sub intelligendo vel sibi aut Rei-
publicæ: in cuius conseruationem to-
tum quod sit est gratiosum.

Nota effe-
ctum vo-
cabuli fi-
bi, pro
ipsi.

Si verò sibi ad vitam promittere,
quæ *suprà quæst. 14.* super tres modos
tacta sunt, scribantur singula à notario,
& sub qua forma verborum ac inten-
tione sit gratia promissa. Et si quidem
delata sic gratiam petierit, & facta de-
texerit, dicantur verba generalia, quòd
amplius fiet illi quam ipsa petierit, in eũ
finè vt ampliori confidentia loquatur.

Secunda cautela in hoc actu, quòd
si omnino noluerit detegere veritatem,
habeat iudex, vt *suprà* tactum est, de
eius complicibus, sine ipsius scitu exa-
minare. Et si quid huiusmodi depo-
suissent, per quæ conuinci posset, hæc
iudex proponat, & diligenter de sin-
gulis inuestiget: Et ad idem, si quæ in-
strumenta vel vnguenta, & pixides in
domo fuerint reperta: sibi offerantur,
& ad quæ vsa fuerit, &c.

Tertia cautela, si adhuc perseverat
in sua pertinacia & habere confodales
examinatas, quæ contra & non pro ea
deposuissent, vel si non habet, procu-
ret alium fide dignum quem nouit sibi
non ingratum, sed tanquam amicum
& fautorem qui quodam sero intret
ad maleficam, protrahendo locutio-
nes, & tandem, si quidem non est de
complicibus, fingat nimis esse tardè
pro recessu, & remaneat in carcere cum
eadem,

eadem, & de nocte pariter colloquantur: Si verò de complicibus, tunc edentes & bibentes, mutuò etiam conferant de rebus commissis: Et tunc sit ordinatum quòd stent extra carcerem in loco congruo explorantes eos, auscultantes & verba colligentes, & si opus fuerit, scriptor sit cum eisdem.

Quarta cautela, vt si tunc incipiat dicere veritatem, nullo modo differat iudex recipere eius confessionem, etiam media nocte, sed continuet quantum potest: & si in die non curet, si proroget prandium vel cœnam, sed instet quoadusque dixerit veritatem, saltem quoad principalia. Nam per dilationes, & interruptiones frequentius est repertum, quòd redeunt ad vomitum & non aperiunt veritatem quam detegere inceperant habito consilio deteriori.

In fine interrogatorum de incubo interrogandæ malefica.

Et aduertat iudex, quòd post confessionem nocumentorum, hominibus aut iumentis illatorum, inquirat, quot annis Incubum Dæmonem habuerit, & à quanto tempore fidem abnegarit. Quia sicut de iis nunquam fatentur, nisi prius alia fuerint factæ, ita etiam omnino in fine sunt interrogandæ.

Quinta cautela, si prædicta omnia deficerent, tunc si fieri potest, ducatur ad aliquod castrum, & ibi certis diebus custodia mancipata, fingat castellanus se ad partes longinquas peregrinaturum, & interim familiares aliqui, vel etiam mulieres honestæ eam visitantes, promittant ei, quòd velint eam omnino dimittere liberè abire, dummodo informet eos, vel eas, de certis experimentis. Et aduertat iudex, quòd sæpissimè per talem modum factæ fuerunt & conuictæ.

Et nouissimè in Diœcesi Argentinensi prope oppidum *Schletstatt* & castro *Ronigsheim* malefica detenta, nullis tormentis & quæstionibus deduci poterat ad fatendum sua crimina: tandem

modo supra dicto da castellano seruata, licet præsens erat in castro, ipsam tamè malefica æstimabat abesse, mulieres familiares intrabant, & ei liberam relaxationem promiserunt, dummodo super certa experimenta eos informaret. Et licet prima fronte renueret, & quòd dolosè cum ea agerent proponeret: tandem interrogans de quibus informari vellent, vnus dixit, super grandinem excitandum alter super carnalia facta. Tandem vbi super grandinem illum informare volebat, & scutella aqua plena appareretur malefica sibi iniūxisset, vtque digito paululum aquam moueret, & ipsa certa verba protulisset, subito locum quem explorator nominauerat, scilicet syluam adiacentem castro, tanta tempestas & grando repleuit, sicut à multis annis vilum non fuerat.

In casu tamen quo omnia deficerent, vel etiam in casu quo crimina faterentur, quid vltius iudici per sententiam faciendum sit, vt totus processus finiat in quo vltima pars huius operis terminatur, restat declarare.

Qualiter processus iste fidei sit debito fine per sententiam definitiuam terminandus.

PER Dei gratiam iis expeditis, quæ ad cognitionem proprietatum super hæresim maleficarum deseruiunt: insimul etiam qualiter processus fidei aduersus illam sit initiandus & continuandus: restat nunc discutere, qualiter talis processus per debitam sententiam sit congruo fine terminandus.

Vbi primò notandum, quòd cum hæresis hæc, vt in principio huius vltimæ partis tactum est, præ aliis hæresibus simplicibus hoc habeat, quod non est pura, sed mixta crimine Ecclesiastico & civili, vt de se patet. Idè de modis sentiendi tractando, primò tractandum est de quadam sententia, ad quam

malefica solent appellare, de qua secularis iudex per se irrequisito ordinario agit. Secundò, de his, in quibus sine ordinario agere non potest. Et sic tertio, quomodo ordinarij se exonerare possunt, patebit.

QVÆSTIO XVII.

Super purgationem vulgarem & precipuè super examen candentis ferri, ad quod malefica appellant.

AN autem malefica vulgari purgatione, de qua 2. q. 4. consuluiſti, & *cap. monomachiam.* super reatum tentatiuè purgando, & per iudicem secularem ad hoc astringenda, vel admittenda ad iudicium candentis ferri, si ad hoc appellat, & videtur quòd sic.

Appellatio ad candens ferrum.

Nam sicut duellum ad conseruationem vitæ propriè in causa criminali, vel rerum suarum in causa ciuili ordinatur: ita & iudicium candentis ferri, per tactum vel aquæ bullientis per totum: Sed primum licitum est in aliquo casu, iuxta sanctum Thomam 2. 2. q. 95. *in fine ultimi articuli.* vbi dicit: quòd tunc duellum potest esse licitum, vbi ad communem rationem sortium appropinquat: ergo etiam in aliquo casu iudicium ferri candentis.

Item multi principes sanctæ vitæ, & qui bonorum consilio utebantur, vt sanctus Henricus Imperator erga coniugem virginem Kunigundam, quam de adulterio suspectam habuerat, exercuit.

Si tollantur meretrices, omnia turbantur libidine.

Item sicut index, qui habet curam communitatis, licitè potest minora mala permittere ad vitandum peiora, vt meretrices in ciuitatibus, ne omnia turbentur libidinibus: iuxta Augustinum *in libero arbitrio.* Tolle meretrices, & omnia turbabis libidine. Ita per tale iudicium, vbi quis ab insul-

tibus & iniuriis alicuius communitatis super causam criminalem aut ciuilem liberari posset.

Item quia minus est læsio manuum per candens ferrum, quàm vitæ interfectio per duellum, ideo si duellum admittitur, vbi consuetudo habetur: à fortiori & examen candentis ferri.

Contrarium habetur 2. q. 4. *monomachiam.* Vbi dicitur: hæc & huiusmodi sectantes Deum tentare videntur. Vbi attendendum esse dicunt Doctores, quòd quia non solum à malo iuxta Apostolum 1. *Thessal. 5.* sed etiam ab habente speciem mali abstinendum est: ideo non dicitur in illo c. omnes hæc sectantes tentant Deum, sed videntur tentare, vt intelligatur, quòd posito casu, quòd aliquis talia exercens intendat alium finem, fortè rectum: quia tamen apparentia est mala, cauendum est.

Tentatur Deus per duellum & candens ferrum.

Respondeo, quòd tale iudicium seu examen sit illicitum precipuè candentis ferri, deducitur ex duobus: Primò, quia ordinantur ad iudicandum occulta, quæ Diuino iudicio reseruantur. Secundo etiam, quia huiusmodi iudicium non est autoritate diuina, aut etiam documentis sanctorum patrum sancitum. Vnde *in c. consuluiſti* 2. q. 5. Quòd Sanctorum patrum documento sancitum non est, superstitiosa adinventionem est præsumendum. Et Stephanus Papa in *eod. cap.* Spontanea confessione vel testium approbatione, delicta concessa sunt vestro regimini iudicari: Occulta enim & incognita illi sunt relinquenda, qui solus nouit corda hominum.

quæ non docent scripta patrum sunt superstitiosa.

Est tamen differentia inter duellum & ferri candentis examen, seu etiam potum bullientis aquæ: Quia duella magis accedunt ad communem rationem sortium, vt pote, quia pugiles sunt penitus pares virtute & arte quàm examen candentis ferri. Quia licet vtrumq;

Differentia inter duellum & examen potus bullientis aquæ vel candentis ferri.

ordi

ordinetur ad alicuius facti occulti inquisitionem, per aliquod factum ab homine: tamen quia in iudicio candentis ferri aliquis miraculosus effectus expectatur, quod non contingit in duello, ubi solummodò contingit interfectio vnius vel amborum. Ideò examen illud est omnino illicitum, licet duellum non sit ita illicitum. Incidentaliter tamen propter principes & iudices seculares super duellum admittendum est.

Aquinas
& Lira
probant
duella.

Notandum quòd occasione horum verborum sancti Thomæ, qui hanc distinctionem ponit, Nicol. de Lira in *Postilla sua super Biblia*. I. Reg. 17. occasione etiam duelli seu conflictus ipsius David cum Philistæo, vult elicere, quòd in aliquo casu duellum possit esse licitum. Ideo quòd hoc non sit de mente Doctoris Thom. sed potiùs oppositum probat Paulus Burdegalenensis contra Nicolaum præfatum: Cuius probationem benè advertere debent principes & iudices seculares.

Davidis
cogressus
cum Goliath non
fuit duellum.

Primò per hoc, quia duellum, sicut & examen alterum ordinatur ad iudicandum occulta, quæ Diuino iudicio reseruantur, vt *suprà* tactum est. Nec potest dici, quòd institutionem habuerit ex conflictu David. Quia illi reuelatum fuit à Domino interiori instinctu, vt tale certamen inire deberet, & quòd iniuriam sibi illatam per eum vindicare contra Philistæum vellet: quod ex verbis Davidis elicitur. Ego venio contra te in nomine Dei viuentis. Et sic non fuit propriè duellator, sed diuinæ iustitiæ executor.

Secundò ex hoc, quòd præcipuè iudicibus est aduertendum, quia in duello datur potestas, vel saltem conceditur licentia vtrique interficiendi se mutuò: etiam cum alter eorum sit innocens: adeò præstatur auctoritas, vel saltem licentia interficiendi innocentem, quòd cum simpliciter sit illicitum quid con-

tra dictamen iuris naturalis & Diuinum præceptum; ideò omninò illicitum tam ex parte appellantis, quàm recipientis, quàm etiam iudicantis & consulentium, qui omnes homicidæ reputantur.

Tertiò, ex hoc, quia cum Duellum sit singularis pugna duorum, vt per vistoriam vnius appareat iustitia, tanquam per diuinum iudicium, alterius iniustitia non obstante, quia tunc Deus tentatur: Vnde redditur illicitum ex parte appellantis & recipientis. Tamen cum ipsi iudices illis mediis iustum iudicium aut terminationem lici procurare possent, cum hoc non faciunt, sed consulunt, vel omnino permittunt, cum prohibere possent, consentiunt vtiq; ad interfectionem innocentis.

In duellis
& pugna-
tes & iu-
dices cõ-
suetiq;
sunt ho-
micidæ.

Verùm quia non est verisimile, postillatorem Nicolaum hæc latuisse aut ignorasse, ideò ubi dicit in aliquo casu duellum absque peccato committi mortali, loquitur ex parte iudicantium aut consulentium: ubi, non per ipsorum inductionem aut consilium, sed per ipsos appellantem & recipientem tale examen exercetur sine alio respectu.

Et quia non est nostræ speculationis his immorari, sed de ipsis maleficis disserere, clarè patet, quòd in aliis criminalibus causis circa furtum aut latrocinium tale examen inhibetur. Quantò magis hic, ubi constat, maleficas cuncta maleficia auxilio Dæmonum procurare, siue in læsionibus inferendis, siue curandis, siue tollendis, aut impediendis.

Nec mirum quòd opere Dæmonum à læsionibus in tali examine præseruantur maleficæ: cum, vt naturales trādunt, succus cuiusdam herbæ, ubi manus inunguntur à combustionem possit præseruare. Et cum ipsum Dæmonem virtutes herbarum minimè lateant, dato quòd per interpositionem alicuius corporis inter manus deferentis, &

Diabolus
per media
naturalia
posse can-
dens ferrū
inefficax
reddere.

ipsum ferrum læsionem non interciperet, prout inuisibiliter procurare potest: Tamen per huiusmodi naturales rerum proprietates hoc efficere posset, unde minus quàm quibuscunque aliis malefactoribus ipsis maleficis, propter intimam familiaritatem, quàm cum Dæmonibus tenent tali examine sunt purgandæ: sed ipso facto, ubi ad hoc appellant, iam ut suspectæ maleficæ sunt habendæ.

Deferuit ad hoc factum, quod in Constantiensi Diœcesi tribus annis vix iam elapsis contigisse fertur. Nam in dominio Comitum de *Furstenberg* ad quod pertinent Nigræ sylvæ, fuit malefica quædam famosa, & plurimùm ab incolis diffamata, quæ ubi per Comitum ad instantiam plurimorum fuisset comprehensa, & de plurimis indiciis super varia maleficia delata, tandem cum inter tormenta & quæstiones interrogaretur, manus omnium volens euadere, ad examen candentis ferri appellavit. Iuuenis Comes non multùm in his expertus, examen admisit, & dum candens ferrum per tres duntaxat passus deferre adiudicata fuisset, per sex deportavit, offerens se denudò ad ipsum longiori spatio deportare. Quæ ex re, dum manifestum habuissent iudicio maleficij iudicare: quia nullus sanctorum præsumpsisset taliter Divinam assistentiam tentare, ipsa tamen absoluta à vinculis, & illæsa vsque in præsens perseverat, non tamen sine fidelium scandalo.

QVÆSTIO XVIII.

De Sententia Diffinitiva in se qualiter est ferenda.

Consequenter ad tractandum de his, in quibus secularis iudex per se cognoscere & sententiaré potest diœcesanis, si libet, manentibus exo-

neratis. Hoc ipsum enim præsupponimus, ut ne dum nos ipsi Inquisitores salua fide, & iustitia simus ab his sententiandi modis exonerati. Verùm & ipsos Diœcesanos eadem sinceritate exoneratos affectamus, ipsorum facultatem & iurisdictionem minimè amputando. Quæ tamen si uti vellent, necesse foret, & nos inquisitores, iuxta *cap. multorum querela. de hæc. in Cler.* pariter concurrere.

Attendant tamen, quòd quia hoc crimen maleficarum non est merè Ecclesiasticum: Vnde nec potestatibus, nec dominis temporalibus adiudicandum & sententiandum, ut in *cap. inquisitoribus. §. inhibemus: de hæc. lib. 6.* interdictum. In quibus tamen præfata potestas diffinire & cognoscere sine diœcesanis non potest, similiter deducet.

Sed primò videndum de ipsa sententia in secundò qualiter sit ferenda. Tertio quot modis.

De primò. Cum secundùm Aug. ut 2. q. 2. c. 1. Nos in quenquam sententiam ferre non possumus, nisi aut convictum, aut sponte confessum. Et sententia sit triplex, ut dicit gl. *summaria in 1. q. scilicet interlocutoria, diffinitiva & præcepti.* Et Ray. explicans dicit, interlocutoria sententia dicitur, quæ non super principali, sed alijs quæstionibus profert inter principium causæ & finem emergentibus: ut est de teste repellendo, vel de dilatione causanda, vel non, & huiusmodi. Vel fortè dicitur Interlocutoria, quia inter partes loquendo profertur sine scripturæ solemnitate.

Diffinitiva autem sententia dicitur, quando principalis quæstio diffinitur. ff. *de re iud. l. 1.*

Sententia præcepti est, quando maior quid sententia præcepti dicitur, præcipit minori. De primis duabus nota consequenter erit speculatio, præcipuè super sententiam diffinitivam.

Notandum secundò, quòd licet in glossa præfata dicatur, quòd iure nulla sit.

Quæ interlocutoria sententia dicitur.

Quæst. XVIII. De sent. diffin. & qualit. ferenda. 255

Duplex
ordo iu-
ris, unus
de substan-
tia, alter
non.

lit. 2. q. 2. Si quando. §. diffinitiva. Et post dicatur: Scias quòd duplex est ordo iuris. Vnus, qui est de necessaria substantia iudiciorum, vt fiat litis contestatio, & lites recipiantur, si contra hunc ordinem feratur, sententia non tenet. Est alius ordo qui non est de substantia iudiciorum, vt scilicet sententia non feratur sub conditione, & vt prius non pronuncietur de possessione, quam de proprietate: si tamen hoc non seruet, tenet sententia. 2. q. 6. Anteriorum. §. viduum.

In hac tamen causa, quia est causa fidei, & hæreseos crimen, licet mixtum, proceditur summarie, simpliciter & de plano, vt patet in cap. statu. lib. 6. Et qualiter ista verba intelligantur, habes supra q. 6. & vt ibi deducitur, Index necessario libellum non exigat, litis contestationem non postulet, & c. sequenti. Probationes tamen necessarias admittat, similiter citationem & protestationem iuramenti de calumnia, & c. Vnde & alius modus procedendi iam per iura noua declaratur.

Quid in
processu
summarie
attendendum
in diffinitiva.

De secunda autem, qualiter sit ferenda, vt nota quòd proferri debet à iudice, & non ab alio, aliter non valet. Item, in loco publico & honesto etiam sedendo, vt 3. q. 3. inducia. §. spacium. Et similiter de die, & non in tenebris: & sic de multis, quæ ibi notantur: Tum quæ ibi continentur, quòd non diebus feriatis, & non in scriptis feratur.

Notandum, quòd quia hîc summarie, simpliciter & de plano, vt supra tactum est proceditur, & de verb. signific. cap. Sape contingit in Clem. dicitur, quòd tempore feriarum, ob necessitates hominum indultarum, à iure procedere valeat: & quòd iudex amputet dilationem. Ideo si Iudici libet, seruare illa poterit, nec scripto proferre tenetur. Cum secundum Io. Andr. plures sint casus, in quibus sine scripto sententia valet, & inter illos enumeratur consuetudo loci, vel fori dist. 11. consuetudinis.

Episcopus etiam, si est iudex, potest per alium sententiam recitare, ad instar illustrium.

Item nota, quòd licet in actionibus criminalibus exequutio sententiæ non sit differenda, fallit tamen hoc in aliquibus casibus, præcipuè quatuor: sed pro hac materia capiuntur duo. Primò si lata est in muliere prægnante: differtur enim vsque ad tempus partus. ff. de re iudic. in l. prægnantis. Item cum quis est confessus crimen, & postea negat. Et intellige, si confessio prius non fuit reiterata, modo quo supra tactum fuit q. 15.

Quando
executio
sententiæ
fit differenda.

De tertio autem, quot scilicet modis sit ferenda, quia consequenter vsque in finem operis de his tractabimus, sunt tamen adhuc aliqua præmittenda, de modis quibus persona delata redditur suspecta, eò quòd variæ sententiæ super varias suspensiones sunt ferendæ.

QVÆSTIO XIX.

Quot modis capiatur suspicio pro sententia ferenda.

Suspecti de hæresi, vel alio crimine, quot modis & quibus dicendi sint, & an in tali casu pro tali crimine, ex illis iudicandi & sententiandi sint vbi quæritur: Respondendum est & per antiqua & noua iura. Nam gl. super cap. nos in quenquam, in præcedenti quaestione allegato, dicit quòd quatuor sunt modi conuincendi reum, aut scilicet iure, vt instrumentis & testibus, aut facti euidencia: Extrà de cohob. cler. c. tua, aut iuris interpretatione, vt sæpius citatum esse reum. 3. quaest. 9. decreuimus, aut violenta suspicione 3 2. q. 1. dixit.

quatuor
modi con-
uincendi
reum.

Notant etiã Canonistæ, quod triplex est suspicio. Prima temeraria, de qua cap. non. Nullū iudicetis suspicionis arbitrio 2. q. 1. Secunda probabilis, & hæc purgationem inducit, non autem prima,

Triplex
suspicio.

vt

vt 2. q. 4. *presbyter*. Tertia est violenta, quæ condemnationem inducit. Et de hac intelligitur dictum. Hieron. quod vxor dimitti potest propter fornicationem, aut fornicationis suspicionem 23. q. 1. dixit.

Duplex
suspicio
violenta.
Suspicio
Iuris &
de iure.

Nota insuper quod secunda, quæ est probabilis, admittitur ad semiple-nam probationem, vt extra de præsumpt. in multis. Vnde coadiuuat ad probationem, si adsint alia adminicula: vnde non solum admittitur ad purgationem inducendam, sed etiam ad arbitrationem. De violenta etiam quæ ad condemnationem sufficit, nota quod est duplex, dum quædam iuris & de iure: Vt cum ius fingit & statuit aliquid super facto, & contra hanc non admittitur probatio extra: de sponsa, nec qui fidem. Vbi dicitur, quod si quis dederit fidem mulieri de contrahendo matrimonio cum ea, & postea copula sequitur matrimonium esse præsumitur, & probatio in contrarium non admittitur. Quædam est iuris, sed non de iure, vt vbi ius præsumit, sed non statuit aliquid, vt si vir diu mulieri cohibitaui, præsumitur ab eo cognita. 27. *quest. 1.* dixit: Et contra hanc admittitur probatio.

De tripli-
ci suspi-
cione hæ-
reseos.

Applicando ad propositum nostrum super hæresim maleficarum & super noua iura, dicimus, quod in iure triplex suspicio seu crimen hæreseos habetur: prima est modica, secunda magna, tertia maxima.

Prima quæ est modica, in iure vocatur suspicio levis. Ita habetur *capit. Accusatus, de hæres. lib. 6. in princip.* vbi dicitur: Si autem levis & modica suspicio illa fuit, & relabatur, quanquam ex hoc sit grauiter puniendus, non tamen debet poena in hæresim relapsorum puniri. Et hæc suspicio ideo dicitur modica siue levis, tum quia modica & leui defensione tollitur; tum quia ex modicis & leuibus oritur con-

iecturis. Vnde dicitur modica à modicis indiciis, & dicitur levis à leuibus coniecturis.

Vtpote in simplici hæresi circa fidem, si aliqui reperiantur occulta conuenticula celebrantes, vel vita, vel moribus à communi conuersatione fidelium deuiantes, vt patet c. excommunicamus primo. extra, de hæresi. circa maleficarum hæresim. Simili modo vbi conuenticula in angariis, aut sacratoribus anni temporibus, in campis, aut syluis, siue de die, siue de nocte conuenirent, aut aliquæ seorsim reperrarentur, aut non frequentare diuina temporibus consuetis, & modis consuetis, aut cum suspectis maleficis familiaritates secretas contrahere. Tales enim leuiter ad minus de hæresi habentur suspecti, eò quod talia frequenter facere huiusmodi hæretici comprobantur. De qua etiam leui suspicione habetur *C. de hæres. lib. 2. in fine*, vbi dicitur, Hæreticorum vocabulo continentur, & latis aduersus eos sententiis debent succumbere, qui vel leui argumento à iudicio Catholice Religionis & tramite detecti fuerint deuiare.

Exempla
levis sus-
picionis
de male-
fica.

Et huic sententiæ concordat Hostiensis in *summa, titulo. de præsumptione, §. finali.* vbi dicit, Notandum, quod quamuis hæretici leui argumento detegantur, scilicet, ad hoc quod suspecti habeantur, tamen non debent vt hæretici haberi: & probatur per præcedentia.

Secunda suspicio quæ est magna, in iure vocatur vehemens, siue fortis, de qua iterum in allegato capitulo, *Accusatus*, in principio etiam sic habetur. Accusatus de hæresi vel suspectus, contra quem de hoc crimine magna & vehemens suspicio orta erat, &c. Ibi enim hæc coniunctio. Et non tenetur copulatiue, sed expositiue, vt notat Ioannes Andreas ibidem. Vehemens

De vehem-
enti sus-
picione
hæreseos
vel male-
ficij.

mens autem idem est quod fortis, vt dicit Archidiaconus super allegatum canonem, accusatus. Et verbo vehemens, vt dicit Papias & Hugitio, quoddam vehemens idem est quoddam fortis siue grandis. Allegat etiam Gregorium, primo moralium. Ventus vehemens irruit: Vnde dicimus aliquem vehementem habere casum, cum habet fortem. Hæc ibi.

Ergo suspicio magna dicitur vehemens, siue fortis: & sic nominatur, quia non nisi vehementibus & fortibus defensionibus repellitur, & etiam quia ex magnis & vehementibus ac fortibus oritur coniecturis, argumentis & indiciis. Vt pote in simplici hæresi, si aliqui comperiantur, qui eos sciunt hæreticos fore occultant, fauorem impendunt, associant, visitant, munera offerunt, recipiunt, defendunt & similia exercentes. Tales namque de hæresi vehementer suspecti sunt: Et similiter cognoscuntur circa hæresim maleficarum, eod quoddam suspicio oritur, quoddam participent cum eis in crimine.

Et præcipue notantur hîc mulieres aut viti, qui ad amorem vel odium inordinatum, licet non ad alias læsiones hominum tendant, aut iumentorum, solent maleficari. Similia enim, vt præmissum est, in quacumque hæresi exercentes, vehementer sunt suspecti. Vt patet præalleg. ca. accusatus. §. illo vero, & per notata ibidem per Archidiaconum. Cum non sit dubium eos talia facere in fauorem hæreticæ prauitatis.

Tertia suspicio est maxima, & in iure vocatur violenta. ca. cum contumacia, & c. cum accusatus lib. 6. de hæresi. & per notata per Archidiaconum & Ioan. And. super cap. accusatus, & verba vehemens: vbi dicunt: dicit vehemens non violenta, supra de præsumpt. c. litteras. De hac suspicione loquitur Canon distinct. 34. quorundam: & hæc

præsumptio seu suspicio dicitur violenta, tum quia violententer cogit & ardet iudicem ad credendum, nec tergiversatione refellitur qualicunque. Tum quia ex violentibus, conuincentibus atque coërcentibus oritur coniecturis.

Exempli gratia, in simplici hæresi, si aliqui reperiantur qui hæreticos adorauerunt, id est, reuerentiam suo amore exhibuerint, consolationem vel communionem ab eis acceperunt, vel similia quæ ad ritum eorum pertinent, perpetraverint: Tales namque violenta suspicione de hæresi & hæreticorum credentia sunt conuicti, per caput. filij, & per caput. accusatus, de hæresi, lib. 6. & per notata per Archidiaconum, super caput. quicumque hæreticos, & verba credentes, eod. lib. 6. cum non sit dubium eos talia facere in credentiam hæreticæ prauitatis.

Super hæresim verò maleficarum à simili, qui perpetrant ea, quæ ad ritum maleficarum pertinent. Et talia cum sint varia, videlicet aliquando per verba solum contumeliosa, dicendo: Tu senties in breui quæ tibi euenient, vel similia in effectu: & per tactum, solum tangendo hominem, aut bestiam manibus: aut per visum tantum se manifestando nocturno vel diurno tempore cæteris dormientibus in cubilibus: Et hoc vbi homines aut iumenta nituntur maleficari. Licet circa grandines varios alios obseruant modos, se aliis offerendo cæremoniis, circa flumen aliquod se agitando diuersimodè, vt in præcedentibus circa modos maleficie inferendi patuit. Tales utique violenta suspicione super hæresim maleficarum, vbi reperiuntur, & fama laborat, sunt conuicti: Præsertim vbi effectus est subsecutus in maleficio siue statim, siue per successum temporis. Quia tunc evidens factum concurrit siue iudicium facti, vbi instrumenta

De violenta & maxima suspicione hæreseos.

Mall. Malef. Tom. I.

K k male

maleficij in aliquo loco reposita reperirentur : Licet successus temporis non ita aggrauaret ad euentiā facti, manet tamen suspecta vehemēter, & à fortiori amplius circa simplicem hæresim.

Et si quæritur, nunquid diabolus absque visu, aut tactu mulierum maleficare possit homines seu iumenta. Respondetur vtique, si Deus permittit. Sed quia maior Dei permissio vbi creatura Deo dicata, per fidei abnegationem, & aliis horrendis sceleribus concurrat, ideo & diabolus amplius talem modum maleficiandi creaturas affectat. Imò & dici potest, quòd diabolus etiam si absque malefica posset, adhuc summè, per maleficam talia exercere affectat, variis respectibus, vt in præcedentibus patuit.

Epilogando ad nostrum propositum super modos & præsumptiones iudicandi, dicendum, quòd super præfata distinctionem, suspecti de hæresi maleficarum sunt in triplici genere, cum quidam leuiter, quidam vehementer, & quidam violenter. Leuiter suspecti qui talia modica vel leuia peragunt, quod ex eis oritur modica vel leuis suspicio contra eos de tali hæresi. Et licet, vt dictum est, vbi quis sic inuenitur suspectus, non sit hæreticus habendus, tamen debet sibi indici canonica purgatio, vel iniungi tanquam pro leui abiuratio.

Etiam propter leuem suspensionem maleficij iniungitur purgatio vel abiuratio.

Et quidem quòd purgatio possit ipsi indici habetur *c. excommunicamus* 1. in *prin. Extrà de har.* vbi dicitur. Qui autem inuenti fuerint sola suspitione notabiles suspitione probabili, hoc est, leui, & quæ leuiter apparet dicit Host. Sequitur, nisi iuxta considerationem suspitionis, qualitatemque personæ propriam innocentiam congrua purgatione monstrauerint, anathematis gladio feriantur, & vsque ad satisfactionem condignam ab omnibus euententur. Ita quòd si per annum in excommuni-

catione perstiterint, & tunc velut hæretici condemnentur. Hæc ibi.

Et nota quòd indicta sibi purgatione canonica siue consentiat, siue non, siue deficiat, siue non, sit per omnia iudicandum sicut de diffamato de hæresi, cui est purgatio canonica indicenda.

Sed & hoc, quòd abiuratio possit tali indici tanquam leuiter suspecto de hæresi, patet per *c. accusatus, in prin.* vbi dicitur: Accusatus de hæresi vel suspectus contra quem de hoc crimine magis & vehemens suspicio orta erat, si hæresim in iudicio abiurauit, & postea committit in ipsam, censi debet quodam iuris fictione relapsus, licet ante abiurationem suam, hæreseos crimen probatum non fuerit contra ipsum. Si autem modica & leuis fuit suspicio, illa quanquam ex hoc si grauius puniendus, tamen non debet in hæresim relapsorum poena puniri. Hæc ibi.

Quidam autem, cum sint suspecti vehementer, & sunt illi qui talia vehementia & fortia peragunt, quòd ex eis oritur vehemens & magna suspicio: & tales, licet non sint hæretici, nec vt hæretici condemnandi, eo quòd expressè habetur extra *de præsump. c. literis. §. quo circa.* Nullus pro suspitione vehemēti est de tanto crimine condemnandus. Nam ibi ita dicitur.

De vehementer suspectis.

Quocirca mandamus, quatenus cum propter solam suspitionem, quamuis vehementem, nolumus illum de tam graui crimine condemnari, tamen de tali sic vehementer suspecto debet sibi mandari quòd abiuret generaliter omnem hæresim & specialiter in quam incidit, tanquam vehementer suspectus per allegatum *cap. accusatus, in principio.* vt est dictum, & per *c. inter sollicitudines, extrà de pur. cap. & per c. litera, extrà de præsumptione.*

Quòd si postmodum relabatur vel in pristinam, vel in aliam, vel in eos quos scit maleficos, aut hæreticos associet,

De relapsis hæreticis & maleficis.

ciet, uisitet, vel deducat, vel consulet munera donando vel mittat, seu fauorem eis impendat, relapsorum poenam non euadet: per allegatum *c. accusatus*. Vbi dicitur sic. Eum uero, qui in una hæreseos specie vel secta commisit, aut in vno articulo fidei seu sacramento Ecclesiæ errauit, & postmodum hæresim simpliciter vel generaliter abiurauit. Si ex tunc in aliam speciem hæreseos, siue sectam ac alio articulo, seu sacramento committit, volumus ut relapsus in hæresim iudicari. Ille ergo de cuius relapsu in hæresim ante abiurationem constiterit, vel nunc constat, si post illam abiurationem receptet hæreticos, deducat, uisitet, siue associet, ac dona vel munera eis donet, vel mittat, seu fauorem eis impendat, & infra, &c. merito debet iudicari relapsus: cum illum ex approbato à se prius errore non sit dubium illud fecisse. Hac ibi.

Tres casus
quibus
abiurantes
plectuntur
poena re-
lapsorum.

Ex quibus verbis apparet, quod in tribus casibus in genere suspectus de hæresi vehementer, postquam abiurauit, poena plectitur relapsorum. Primus est, quando relabitur in eandem & pristinam hæresim, de qua suspectus fuerat vehementer. Secundus, quando hæresim simpliciter vel generaliter abiurauit, & relabitur tamen in aliam hæresim: esto quod de ea antea nunquam suspectus habitus fuerit, nec delatus. Tertius, quando hæreticus receptat, & eos deducit, & fauorem impendit. Et hic casus cōplectitur multos casus, & habet multos sinus, ut patet in allegato §. cum uero, in *c. accusatus*, frequētius repetito.

An renuens
abiuratio-
nem sta-
tim secu-
lari Iudici
sit ad po-
nam tra-
dendus.

Sed quaeritur, quid agendum, si talis vehementer suspectus ad mandatum sui iudicis non consenserit continuè abiurare, an tradendus sit seculari arbitrio potestatis animaduersione debita puniendus, per caput. ad tollendam. §. in presenti uero. respondetur nequaquam, quia *c. illud* & §. eius, expresse loquitur non de suspectis, sed de manifestè de-

prehensis in hæresi, &c. Et rigorosis contra deprehenso manifestè, quàm contra suspectos tantummodo est agendum.

Et si quaeritur, qualiter ergo sit procedendum contra talem. Respondetur, quod procedet contra eum per cap. excommunicatio. 1. & per §. qui uero sola suspitione, &c. superius inserto, & excommunicabitur: In qua excommunicatione, si per annum steterit, est ut hæreticus condemnandus, per alleg. cap.

Quidam autem suspecti sunt violenti, & sunt illi, quia talia violenta peragunt, quod ex illis oritur violenta suspicio contra eos, talis est hæreticus habendus, & sicut de deprehenso in hæresi est de eo per omnia iudicandum: per *c. excommunicamus*, 1. extra de hæresi. §. qui uero, & per *c. cum contumacia*, & per *c. ue officium*, lib. 6. Nam vel fatentur crimē, vel non si sic, & volunt redire: & hæresim abiurare ad poenitentiam recipiendi sunt: per *c. ad abolendam*, & per *c. excommunicatio*. 2. §. si. Quod si non consenserint abiurare, tradendi sunt curiæ seculari, animaduersione debita puniendi, per *c. ad abolendam* §. 1. allegatum.

Si autem non fatetur crimen, postquam est conuictus, nec consentit abiurare, est ut hæreticus impoenitens condemnandus, per *c. ad abolendam*. Violenta enim suspicio ad condemnandum sufficit, & probationem in contrarium non admittit. Ut habetur extra de praesum. c. literis. & c. afferre. Et cum hæc discussio locum habet in simplici hæresi, absque euidencia aut indicio facti. Sicut in sexto modo sententiandi patebit: ubi quis ut hæreticus condemnatur, etiam si non sit hæreticus in re: Quanto magis circa hæresim maleficarum, ubi semper concurrat aut euidens factum in pueris, hominibus aut iumentis maleficiatis, aut indicium facti, puta per instrumenta reperta.

Et licet in simplici hæresi poenitentes, & abiurantes, vel poenitentiam & ad per-

Summus
hæreticus
& malefi-
cus qui
censendus

petuos carceres recipiantur, ut tactum est, in hac tamen hæresi, licet Ecclesiasticus Iudex recipiat ut sic ad poenitentiam, ciuilem tamen propter malefacta circa damna temporalia, ultimo supplicio punire potest, nec Ecclesiasticus ipsum impediatur, qui licet non eum tradat ad puniendum, tamen relinquere potest.

QUESTIO XX.

Super primum modum sententiandi:

Reperitio
omnis ge-
neris ma-
leficor-
um.

Quia ergo delata persona, vel reperitur immunis: & absoluenda totaliter, vel reperitur solum diffamata de hæresi generaliter, vel reperitur ultra infamiam quaestionibus & tormentis exponenda aliquantulum, vel reperitur suspecta de hæresi leuiter, vel reperitur suspecta de hæresi violenter, vel reperitur diffamata de hæresi & suspecta insimul, & communiter, vel reperitur confessæ hæresim, & poenitens, & non relapsa veraciter, vel reperitur confessæ hæresim, & poenitens, sed relapsa probabiliter, vel reperitur confessæ hæresim & impoenitens, sed non relapsa realiter, vel reperitur confessæ hæresim & impoenitens, atque relapsa certitudinaliter, vel reperitur confessæ: sed conuicta de hæresi legitimis testibus, & alias iudicialiter, vel reperitur conuicta de hæresi, sed fugitiua vel absens contumaciter, vel reperitur maleficia non inferendo, sed tollendo per remedia illicita & incongruenter, vel reperitur ut maleficus sagittarius & armorum incantator interimendo lethaliter, vel reperitur ut malefica obstetrix, infantes Dæmonibus execrando hostiliter, vel reperitur remedio appellacionis se tuendo friuolè & fraudulenter. Et si quidem reperitur immunis totaliter erit per sequentem modum sententiandum finaliter.

Vbi notandum, quod persona delata, tunc reperitur immunis totaliter, quando processus, meritis diligenter cum bono consilio peritorum discussis, non conuincitur, nec confessione propria: nec facti euidentia, nec testium productione legitima: quia videlicet discrepant in principali: nec etiam aliàs illa persona fuit suspecta aut diffamata publicè de antedicto crimine. Quia secus, si de aliquo alio crimine esset diffamata. Nec etiam sunt indicia facti contra talem personam, circa tale talis practica, seruatur, quia absoluenda est per Episcopum aut Iudicem per sententiam tenoris sequentis.

Nos N. miseratione Diuina Episcopustalis ciuitatis, aut Iudex talis, &c. Attendentes, quod tu talis de tali loco, & talis Dioceseos fuisti nobis delatus, vel delata, de tali hæretica prauitate, scilicet maleficarum, attendentes etiam illa esse talia, quod non valebamus, nec debuimus conuenientibus oculis pertransire, descendimus ad inquirendum, si prædicta fulcirentur aliqua veritate, testes recipiendo, te examinando & alia faciendo quæ decebant secundum canonicas sanctiones. Quapropter visis & diligenter examinatis omnibus actis & actitatis in hac causa, habitoque consilio peritorum in iure ac etiam in Theologica facultate illoque sæpius repetito sedentes pro tribunali more iudicis iudicantis ac habentes præ oculis solum Deum, & negotij veritatem, sacrosanctis Euangelis positis coram nobis, ut de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem ad nostram diffinitiuam sententiam procedimus in hunc modum, Christi nomine inuocato. Quia per ea quæ vidimus & audiimus & producta & oblata, acta & actitata sunt coram nobis in præsentī causa, non inuenimus

Forma
sententiæ
absolutio-
riæ & dif-
finitiuæ.

Quest. XX. De variis modis sentiendi. 261

mus aliquid contra te legitime probatum fore de iis de quibus delatus fueras coram nobis, pronunciamus, declaramus, & sententialiter diffinimus, contra te non esse actum legitime coram nobis, propter quod possis & debeas ut hæreticus aut maleficus iudicari, nec suspectus haberi aequaliter de hæretica prauitate. Quare à præsentī instantia, inquisitione, & iudicio, totaliter te relaxamus. Data fuit hæc sententia, &c.

Caueatur, ut non ponatur in sententia quacunque, quod delatus sit infons, vel immunis, sed quod non fuit probatum legitime contra eum, quia si postmodum temporis processu iterum deferatur, & legitime probetur, potest non obstante prædicta absolutoria sententia condemnari.

Nota etiam quod eisdem modis absolvendus est quis, quando est delatus de receptione, defensione, seu alia fauoraria hæreticæ prauitatis, ubi nihil probatur legitime contra eum, Secularis Iudex commissione Episcopi modo suo iudicabit.

Q V Æ S T I O X X I.

Super secundum modum sentiendi delatam, & tantummodo diffamatam.

quomodo sententia concipienda super magam quæ sola fama laborat.
Secundus modus sentiendi est, quando delatus vel delata, processus, meritis diligenter discussis, cum bono consilio peritorum, reperitur tantummodo de tali hæresi diffamatus, in aliqua villa, ciuitate, vel prouincia. Et hoc est, quando delatus talis non conuincitur, nec propria confessione, nec facti euidencia, nec testium productione legitima: nec sunt quæcunque indicia alia probata contra eum, nisi præcisè sola infamia: ita quod in speciali nullo probatur maleficium perpetratum,

quod quidem probare potest super vehementem aut violentam suspicionem, quando verba comminatoria super læsionem inferendam, protulisset, dicendo in effectu, vel in sententia: In breui tu senties quæ tibi euenient: & post effectus aliquis fuisset subsequutus in læsione corporum, aut iumentorum.

Circa istum igitur contra quem nihil probatur, nisi præcisè infamia, talis practica est seruanda. In tali enim casu, quia sententia non potest pro delato ferri, absoluendo eundem, sicut in primo modo tactum est: sed contra indicendo ipsi canonicam purgationem: Ideò Episcopus, seu eius officialis aut Iudex, aduertant primò, quod in causa hæreseos non refert, an aliquis sit tantummodo apud bonas & graues personas: Imò attenditur hîc, quod etiam apud quoscunque viles & simplices sit diffamatus.

Et ratio est, quia à quibus quis potest accusari in crimine hæreseos, apud illos etiam potest quis infamari. Sed quilibet hæreticus potest à quibuscunque personis accusari, cum tantummodo inimici capitales, ut supra patuit, excipiuntur. Ergo apud illos potest infamari.

Feret ergo Episcopus, seu Iudex super canonicam purgationem sententiam per hunc modum, vel consimilem.

Nos N. miseratione Diuina, Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex talis domini, considerantes quod meritis processus facti per nos contra te talem, talis Dioceseos nobis delatum de tali hæretica prauitate, diligenter discussis, &c. Non inuenimus te confessum, nec etiam conuictum de prædicta labe; nec aliàs suspectum ad minus leuiter, nisi quod te reperimus legitime & veraciter, in tali villa, aut ciuitate, vel Diocesi, & apud bonos,

K k 3 &c.

& malos publicè diffamatum. Quapropter ad purgandum huiusmodi infamiam, & vt bonos odor in cœtu fidelium existat, tibi indicimus canonicam purgationem, vt est iuris, assignando tibi talem diem talis mensis, & talem horam diei, in qua compareas personaliter coram nobis, vt purges tuam infamiam tanta manu ordinis tui. Qui quidem compurgatores sint homines fide Catholici, ac vita probati, & qui conuersationem tuam ac vitam nouerunt, non tam moderno tempore, quàm transacto: Significantes, quòd si in purgatione defeceris, te habebimus pro conuicto prout volunt canonicæ sanctiones.

Compurgatores purgandi canonicè.

Quid vocetur purgatio canonica,

Hic autem considerandum est, quòd quando aliquis reperitur de aliqua hæresi publicè diffamatus, & contra eum aliquid non probatur nisi infamia ipsa, sola indicitur illi Canonica purgatio, hoc est, quòd habeat aliquos viros, septem, decem, viginti vel triginta, secundum quod plus vel minus & in locis pluribus vel paucioribus magis vel minus insignibus, fuerit diffamatus, qui sunt suæ conditionis seu ordinis: Vt si diffamatus sit religiosus, & illi sint religiosi, si clericus secularis, & illi clerici seculares, siue milites, & illi milites qui purgant eum à crimine, de quo est diffamatus. Qui compurgatores dicuntur esse homines fide Catholici, & vita probati, qui & illius conuersationem & vitam non tam moderno tempore, quam antiquo nouerunt: Vt habetur *extra. de purg. ca. inter sollicitudines*.

Renuens purgari canonica purgatione, excommunicatur,

Si autem se purgare noluerit, excommunicetur, quam excommunicationem si per annum sustinuerit animo indurato, ex tunc vt hæreticus condemnatur, iuxta *ca. excommunicamus itaque*. §. *qui autem*.

Si autem se purgare decreuerit, sed in purgatione defecit, hoc est, quòd purgatores tales & tantos, prout ei iniunctum fuit, qui eum purgent, non in-

uenerit, pro conuicto habetur, & sic vt hæreticus condemnatur. Vt habetur *extra. de her. excommunicamus*. 1. §. *adii-cimus. & ver. qui non se. & de purg. cap. cum dilectus*.

Considerandum autem est hic, quòd quando dicitur, quòd indicatur diffamato, quatenus purget se trina vel quarta manu ordinis sui, quòd ordo sumitur ibi in genere, & non in specie. Vnde si Episcopus purgandus est, non negatur, quin cum Episcopis purgandis possint admitti Abbates, & religiosi presbyteri, & in aliis pari forma, de purgatione canonica. Quotiens purgabit autem se diffamatus per modum qui sequitur: Vt colligitur *extra. de purg. c. quotiens*. §. *perro. & c. accepimus*. Quoad secundum.

Adueniente autem termino eidem diffamato ad se purgandum canonicè assignato, comparebit personaliter purgandus, cum suis coniuratoribus coram Episcopo inquisitore, in loco vbi noscitur infamatus: & illæ qui diffamatus est ponens manum super librum Evangeliorum ante eum positum dicet sic.

Ego iuro super ista quatuor Evangelia sancta Dei quòd talem hæresim (exprimendo eam) de qua sum diffamatus, nunquam tenui, nec credidi, nec docui, nec teneo, nec credo.

Negabit scilicet illud cum iuramento, de quo est diffamatus, quicquid sit illud.

Quo facto omnes Compurgatores ponent manum super librum prædictum Evangeliorum. Et quilibet dicet ita. Et ego iuro super ista sancta Dei Evangelia, quòd credo ipsum verum iurasse. Et tunc canonicè est purgatus.

Considerandum est etiam, quòd diffamatus de hæresi, ibi est purgandus, vbi noscitur diffamatus: Et si fuerit in multis locis infamatus impo-

gnificat manu ordinis sui se purgare.

Coniuratores purgantem se.

Iuramentum purgantem se canonicè.

Diffamatus in pluribus locis etiam multis locis purgatur.

natur

natur, illi, vt in omnibus illis fidem catholicam publicè profiteatur, & detestetur hæresim, de qua noscitur infamatus: de purga. cano. inter sollicitudines.

Nec contemnat qui canonicè de hæresi se purgauit, nam si post purgationem incidit in hæresim iam purgatam, pro lapso habetur, & vt relapsus tradendus est curiæ seculari. Iuxta caput. excommunicamus. i. §. adjicimus, & versic. vel si est post purgationem, & cap. ad abolendam. §. illos quoque. Secus autem si in aliam hæresim incidit de qua se ante non purgauit. Iuxta capitulum allegatum.

Semel
irgatus,
recidat,
abatur
pro lapso.

nullatenus, licet inductus per probos viros, fateri voluerit veritatem, feretur sententia, quæ videtur sapere vim diffinitivæ sententiæ, per modum tenoris sequentis.

Nos N. miseratione Diuina Episcopus talis ciuitatis, aut iudex in terris ditioni talis domini subiectis, attendentes meritis processus facti per nos contra te talem, talis loci, talis Dioceseos, & diligenter examinatis, quod tu es varius in tuis confessionibus, & nihilominus sunt indicia multa, quæ sunt sufficientia ad te exponendum quæstionibus & tormentis. Eapropter, vt veritas ab ore tuo proprio habeatur, & vt deinceps aures Iudicum non offendas interloquendo, declaramus, indicamus, & sententiamus die præsentis, & hora tali, te supponendum quæstionibus & tormentis. Lata fuit hæc sententia.

Sententia
super va-
rium reum
ad quæ-
stioni sub-
jiciendum;

QVÆSTIO XXII.

Super tertium modum sententiandi diffamam, & quæstionibus exponendam.

Tertius modus processum fidei finiendi, & terminandi est, quando delatus de hæresi, processus meritis diligenter consideratis, cum bono consilio peritorum reperitur varius, vel habens indicia contra se ad quæstiones, quod scilicet exponatur quæstionibus & tormentis: Vt si quæstionatus nihil concesserit, & propterea pro immuni & innocente habeatur. Et hoc est, quando delatus non est deprehensus, nec propria confessione, nec etiam facti euidencia, nec testium legitima productione, nec sunt indicia ad talem suspensionem, vt habeat hæresim abiurare. Est tamen in suis confessionibus varius: Vel aliàs sunt indicia sufficientia ad quæstiones & tormenta. Circa istum talis practica est seruanda.

In tali autem casu, quia sententia interlocutoria est contra delatum ferenda, & non pro eo; Ideò per inquisitorem coniunctim & non diuifim est ferenda: iuxta c. multorum. Inprimis si talis steterit in negatiuis firmiter, &

Si verò quæstionandus reperiatur varius & insimul sint indicia alia ad quæstiones sufficientia, ponetur vtrumque in sententia, vt in prædicta positum est. Si autem hæc duo non concurrant, sed vnum tantum, utpote varietates, scilicet, ne aliis indicis vel alia indicia, sine varietate ponetur in sententia, vt inuenitur. Sententia autem lata mox exequatur, vel exequi simuletur. Non sit tamen Iudex multum voluntarius ad quæstionandum aliquem: Nam quæstiones & tormenta non inferuntur nisi in defectu aliarum probationum. Et ideo perquirat alias probationes: quod si non inuenierit, & tenet probabiliter, quod delatus est culpabilis sed metu negat veritatem bonis modis, & quandoque cautelosis interdum adhibitis, eius amicis inducentibus ad veritatem dicendam, faciat suam diligentiam, vt ab ore eius habeat veritatem, & negotium non festinet. Nam meditatio frequens & carceris calamitas, ac replicata informatio

Executio
simulanda;

Informa-
tio discre-
torum vi-
rorum dis-
ponit ad
veritatem
dicendam.

proborum

proborum virorum deponunt ad veritatem eruendam.

Quodd si delato conuenienter expectato, & tempore congruenter prorogato, ac delato multipliciter informato, credant fide bona Episcopus & iudex omnibus consideratis, ipsum delatum negare veritatem; quæstionent eum moderatè, sine tamen effusione sanguinis, scientes quod quæstiones sint fallaces & inefficaces. Nam aliqui sunt ita molles corde, & vecordes, quodd ad leuem torturam omnia concederent quæcunque falsa. Aliqui autem sunt ita pertinaces quod quantumcunque vexarentur, ab eis veritas non haberetur. Aliqui sunt, qui fuerunt aliàs quæstionati, & istorum aliqui melius sustinent quæstiones, quia brachia statim trahuntur & flectuntur, aliqui autem remanent debiliores, & sic minus sustinent quæstiones, aliqui etiam sunt maleficiati, & in quæstionibus maleficiis vtuntur, qui ante morerentur, quàm aliquid faterentur: efficiuntur enim quasi insensibiles. Quare in quæstionibus cum maxima prudentia est agendum, & ad conditionem quæstionandi quam plurimum attendendum.

Continuatio & iteratio tormentorum multum differunt.

Cum autem lata fuerit, mox ministri se disponant ad quæstionandum delatum. Et cum disponunt se, Episcopus aut iudex, & per se, & per alios bonos viros fidei zelatores inducant quæstionandum ad fatendum liberè, etiam compromittendo, ad conseruationem vitæ, si opus sit, vt supra tactum est.

Quodd si nec sic poterit ad terrorem, vel etiam ad veritatem fatendam induci, poterit secundum diem vel tertium assignare, ad continuandum tormenta, non ad iterandum. Quia iterari non debent, nisi nouis superuenientibus indicibus contra eum, & tunc possunt. Sed continuari non prohibetur.

Dicitur ergo sic. Et nos N. & Episcopus

& N. Iudex (si adsit) præfati assignamus tibi tali, diem talem, ad quæstiones continuandum, vt à tuo ore proprio veritas eruatur. & totum ponatur in processu, & infra tempus eidem assignatum, & per se & per alios probos viros, inducent eum ad fatendum veritatem.

Quodd si fateri noluerit, die assignata poterunt quæstiones continuari: Et sic quæstionetur eidem vel aliis grauioribus tormentis, fortius, vel leuius, secundum maiorem culpam grauitatem. Et poterunt Iudices multas cautelas licitas adhibere, & in verbis & in factis, vt veritas habeatur, quas magis docet experientia atque vsus, & negotiorum varietas, quàm ars alicuius, seu aliqua doctrina.

Experientia & varietas negotiorum docet iudices.

Vbi autem decenter quæstionatus, & tormentis expositus, noluerit detegere veritatem, amplius non vexetur, sed liberè abire dimittatur: Si autem perstiterit in ipsa confessione, & prodiderit veritatem, culpam propriam cognoscendo, & ab Ecclesia veniam postulando, tanquam deprehensus in hæresi, propria confessione, sed pœnitens: iuxta *c. ad abolendam. §. presenti*: ab iuret, & sententialiter vt deprehensus publicè condemnatur, per modum, quo condemnantur in hæresi, deprehensi propria confessione: Vt dicetur infra in octauo modo expediendi huiusmodi deprehensos, videatur ibi.

Maleficus finis maleficius vt puniendus.

Vbi verò veritatem proderit, & non pœnituerit, sed in hæresi pertinaciter perstiterit, & relapsus non fuerit, condemnabitur, iuxta *cap. ad abolendam. §. presenti*. & expectatus competenter informatus decenter tradetur brachio seculari, ultimo supplicio feriendus, vt vt dicitur *infra in 10. modo*. Si autem relapsus fuerit, condemnabitur per modum, quo dicetur *infra in decimo modo processum aliquem terminandi*. Videatur ibi.

Hic

Hic autem est diligentius attendendum, quodd ille qui quæstionandus est, ante quæstiones, interdum contra se nihil confitetur, nec aliquid probatur propter quod possit nec debeat hæresim abiurare, nec propter hæresim condemnari, & de talibus agitur hic, & dictum est statim. Interdum autem ipse delatus est in hæresi deprehensus, vel aliàs sunt alia contra eum prolata indicia, propter quæ debet abiurare, vt leuiter vel vehementer de hæresi suspectus, propter quæ non est quæstionandus. Sed si vltra hoc negat aliqua quæ non probantur, sed sunt indicia sufficientia ad quæstiones, & cum pro talibus quæstionantur, sed nihil propter quæstiones confiteantur, nihilominus iste non est absoluendus, iuxta primum modum: sed secundum probata contra eum procedatur, & abiurabit vel vt suspectus, vel vt deprehensus, si vir: prout processus merita exigent & requirent. Si verò propter quæstiones confiteatur illa, vel eorum aliqua, propter quæ quæstionatur, tunc abiurabit hæc, & illa, & pro istis & illis sententia contra eum est ferenda.

QVÆSTIO XXIII.

Super quartum modum sentiendi delatum & suspectum leuiter.

Quartus modus processum fidei sentiendi & terminandi, est quando delatus de hæresi, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio in lure peritorum, reperitur tantum suspectus de hæresi leuiter. Et hoc est, quando delatus de hæresi non comprehenditur, nec confessione propria, nec facti euidencia, nec testium productione legitima, nec alia sunt indicia fortia, seu vehementia de illa hæresi contra eum: sed tantummodò modica. & le-

uia, & talia esse per consilium iudicata, propter quæ vt suspectus leuiter de hæresi, potest & debet, vt talem illam hæresim, de qua delatus extitit, abiurare, & talis si relabatur poena relapsi non debet puniri, licet grauius tunc fuerit puniendus, quàm si non ante abiurasset, iuxta *cap. accusatus in prin. de her. lib. 6.* Circa istum talis practica est seruanda. Talis enim si habetur respectus publicè, abiurabit publicè in Ecclesia, per modum qui sequitur in sententia.

EGo talis Diocesis, talis habitator ^{Modus abiurandi in Ecclesia ob leuem suspensionem hærescos,} ciuitatis, vel loci talis in iudicio constitutus, coram vobis domino Episcopo talis ciuitatis, sacro-sanctis Evangelis positis coram me, & propriis manibus eis per me tactis iuro me credere corde, & profiteor ore, illam sanctam fidem Catholicam & Apostolicam, quam sacrosancta Romana Ecclesia credit, confitetur, prædicat & obseruat. Item iuro me credere corde, & profiteor ore, quodd Dominus Iesus Christus cum omnibus sanctis detestetur hæresim pessimam maleficarum: Et quod omnes illam assequentes, seu illi ad hærentes æternis ignibus cruciabuntur cum diabolo & angelis eius æternaliter, nisi resipiscant, & Ecclesiæ sanctæ per poenitentiam reconciliati fuerint. Et consequenter abiuro, abnego, & reuoco illam hæresim, de qua habetis me suspectum, vos Domini, Episcopus & officialis: videlicet quodd familiaritatem cum maleficis habui, eorum errorem ignoranter defendi, odio habui inquisitores, & illorum persecutores: seu etiam quodd eorum crimina non detexi. Item iuro, quodd nunquam prædictam hæresim credidi, neque credo, nec illi adhæsi, nec adhæreo, nec vnquam credam, neque hærebo, nec illam docui, nec docere intendo. Quod si aliquid prædictorum fecerim in futurum, (quod Deus auertat) poenis iuris taliter

abiuratis, prompto animo me submitto : paratus subire omnem pœnitentiam, quam pro iis quæ feci, & dixi, meritò me habetis suspectum, volueritis mihi iniungere, illam iuro pro viribus adimplere, & nullatenus contravenire, sicut me Deus adiuuet, & hæc Euangelia sacrosancta.

Prædicta autem abiuratio fiat in vulgari, vt ab omnibus intelligatur. Quæ facta, Iudex si adest aut officialis, potest illi dicere publicè in vulgari talia verba, vel similia effectum, Fili vel filia, tu suspicionem quam de te habebamus, vt non immeritò abiurasti, & purgasti per abiurationem plenariam, de cætero caueastibi, quòd non incidas in hanc hæresim abiuratam. Nam licet si pœniteres non traderis brachio seculari, quia abiurasti tanquam suspectus leniter, & non vehementer, tamen tunc multò fortius punieris, quàm si non abiurasses, & à modo pro modico, haberis suspectus vehementer, & vbi vt talis abiurares, & prolaberis, pœna relapsi debita punieris, & absque misericordia traderis curiæ seculari ultimo supplicio feriendus. Si autem abiurat secretè in camera Episcopi, vel camera Iudicis, quando scilicet non est factum publicum modo consimili abiurabit. Quibus peractis, feretur sententia in hunc modum.

Nos miseratione Diuina, Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex si adest, in terris talis domini ditioni subiectis, attendentes quòd visis & diligenter consideratis processibus meritis per nos factis, contra te talem delatum nobis de hæretica prauitate, reperimus te talia & talia commisisse. Dicantur illa quæ te reddunt suspectum leniter de hæresi, & propter quæ te talem meritò habentes, te fecimus vt leniter suspectum de prædicta, labe, eandem hæresim abiurare. Verùm ne prædicta parte commissa remaneant impunita: & vt efficiaris cau-

tior in futurum de multorum & magnorum consilio, in iure peritorum, ac etiam religiosorum, in & super his habito maturo pariter & digesto, habentes præ oculis solum Deum, ac irrefragabilem sanctæ fidei catholicæ veritatem, sacrosanctis Euangelis positis coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem, sedentesque pro tribunali, more iudicum iudicantium, te talem hîc in nostra præsentia personaliter constitutum per modum, qui sequitur, condemnamus, sententiamus, seu potius pœnitentiamus : scilicet ne de cætero vnquam scienter teneas, asfocias, verbis defendas, legas, si habeas talem, & ne deinceps, &c. Ponatur illa quæ commisit, propter quæ suspectus fuit habitus de prædicta hæretica prauitate. Lata fuit hæc sententia seu pœnitentia, &c. caueâtque Notarius, quòd in processu ponat, quòd talis abiuratio est facta tanquam per suspectum habitum de hæresi leniter, & non vehementer, aliàs periculum magnum esse posset.

Q V Æ S T I O XXV.

Super quintum modum sentiendi suspectam vehementer.

Quintus modus processum fidei finiendi & terminandi, est quando delata de hæresi, processus, meritis diligenter discussis, cum bono consilio in iure peritorum reperitur suspecta de hæresi vehementer. Et hoc est, quando delata de hæretica prauitate non reperitur legitime deprehensa, nec confessione propria, nec facti euidentia, nec testium productione legitima, sed sunt magna & grania probata indicia contra eam, & talia per consilium indicata, quæ illam reddunt suspectam
vehe

Adhortatio Episcopi malefici post abiurationem facienda.

vehementer de prædicta hæretica prauitate.

Circa istam talis practica est seruanda. Talis namque debet, vt suspecta vehementer de tali hæresi, abiurare illam hæreticam prauitatem: ita quod si postmodum relabatur, poena relapsi debita puniatur, hoc est, quod tradatur brachio seculari, vltimo supplicio ferienda, iuxta *c. accusatus in pri. de hæresi. lib. 6.* Et abiurabit publicè vel secretè, secundum quod suspecta est habita publicè vel secretè, & apud plures, vel pauciores, & graues vel leues, vt dictum est statim de illo qui est suspectus leuiter de hæresi, & habet vt talem hæresim abiurare.

Modus disponendi abiurationem publicam.

Modus autem disponendi ad abiurationem talis est. Adueniente namque die dominica ad abiurationem faciendam, & ad audiendam sententiam, seu poenitentiam abiurando imponendam, prædicator sermonem faciet generalè. Quo facto legantur publicè per notarium vel clericum, ea de quibus ipse abiurandus est conuictus, & alia ex quibus habitus est suspectus de hæresi vehementer.

Post dicetur illi per Iudicem vel officialem: Ecce quod ex illis recitatis, tu es nobis suspectus de tali hæresi vehementer, quare oportet, quod tu purges te & abiures hæresim supra dictam. Et tunc ponetur coram abiurando liber Euangeliorum: & ipse ponet manum super illum, & si scit legere competenter, tradetur ipsi sequens abiuratio in scriptis, & leget coram omni populo.

Si autem nesciat legere competenter, notarius legat ea spatiosè, & abiurandus respondebit alia, & intelligibili voce per hunc modum. Nam notarius, vel clericus dicet sic. Ego talis de tali loco. Et respondebit per eadem verba, & ille qui in iudicio constitutus est, attamen in vulgari semper. Et si quovisque abiuratio sit finita: Et abiurabit per formam tenoris sequentis.

Ego talis de tali loco, talis Diocesis, in iudicio personaliter constitutus coram vobis, reuerendis dominis, Episcopo talis ciuitatis & iudice in terris ditioni talis domini subiectis, sacrosanctis Euangeliiis positus coram me, propriis manibus per me tactis, Iuro me credere corde, & profiteor ore illam sanctam fidem Catholicam & Apostolicam, quam sacrosancta Romana Ecclesia docet, profitetur, prædicat & tenet. Item iuro me credere corde, & profiteor ore, quod, &c. Explicetur articulus catholicus contrarius illi hæresi, de qua vehementer est suspectus.

Et verbi gratia, si est de hæresi maleficarum, dicetur sic: Iuro me credere, quod non solum simplices hæretici, aut schismatici æternis ignibus cruciabuntur, verum super omnes hæresi maleficarum infecti, Dæmoniis fidem quam in sacro fonte baptismatis perceperunt, abnegantes, & spurciis diabolicis pro implendis eorum prauis desideriis insistant, hominibus, iumentis, terræ frugibus, plurima nocumenta inferentes.

Et consequenter, abiuro, abnego, & reuoco illam hæresim, seu potius infidelitatem, quæ falsè & mendaciter asserit, non aliquam maleficam in terris, & quod nemo credere debeat, illas posse nocumenta inferre auxilio dæmonum cum talis infidelitas expressè militet, vt iam cognosco, aduersus determinationem sanctæ matris Ecclesiæ omnium catholicorum Doctorum, imò & aduersus leges imperiales, quæ huiusmodi comburendas decreuerunt.

Hæresis est maxima, opera maleficarum non credere.

Item iuro, quod nunquam prædictæ hæresi credidi, supple pertinaciter, neque credam, nec adhæreo de præsentis, nec adhærere intendo, nec docui, nec docere intendo, nec docebo. Item iuro & promitto, quod talia & talia exprimantur, propter quæ habetis me suspectum de huiusmodi hæresi vehem-

menter, nunquam faciam, nec operam, vt fiant, dabo. Quod si aliquid de prædictis fecero in futurum (quod Deus auertat); pœnis de iure relapsis debitis, prompto animo me submitto, paratus subire omnem pœnitentiam quam pro his, quæ feci & dixi, propter quæ habetis me suspectum de dicta hæresi vehementer, decreueritis mihi iniungere. Et illam iuro, & promitto pro viribus adimplere, & nullatenus contraire, sic me Deus adiuuet, & hæc Euangelia sacrosancta.

Prædicta autem abiuratio fiat in vulgari, vt ab omnibus capiatur, nisi fieret solummodo coram personis Ecclesiasticis, qui linguam latinam intelligerent competenter. Si autem abiurauerit secrete, scilicet in Palatio Episcopi, vel camera Episcopi: quando scilicet factum non est publicum, modo consimili abiurabit. Facta autem prædicta abiuratione, iudex auisabit eum vt *suprà* quod non incidat relabendo in pœnam relapsorum. Si cautus notarius, quod ponat in actis, quomodo talis abiuratio facta est per talem, vt per suspectum de hæresi vehementer, ad hoc, vt si relaberetur, qualiter puniretur quis pœna relapsis debita.

Quibus peractis fertur sententia, seu pœnitentia in hunc modum. Nos, N. Episcopus talis ciuitatis, & frater, si ad sit N. Inquisitor hæreticæ prauitatis, in terris talis Domini ditioni subiectis, à sancta Sede Apostolica specialiter delegatus: attendentes, quod tu talis de tali loco, & talis Dioceseos, talia & talia commisisti, (dicantur illa) vt ex processu meritis diligenter discussis legitime nobis constat, propter quæ meritò habemus te suspectum vehementer de tali hæretica prauitate, & vt taliter suspectum te fecimus abiurare, de magno consilio in iure peritorum, iustitia suadente. Verum vt efficiaris cautior in futurum, & ne reddaris pro-

cliuior ad similia peragenda, & ne crimina permaneant impunita, vt sis cæteris delinquentibus in exemplum, de multorum & magnorum in iuris consilio peritorum ac etiam in facultate Theologica magistrorum, seu Doctorum: & super his habito maturo & digesto, habentes præ oculis solum Deum, ac sanctæ fidei Catholicæ & Apostolicæ veritatem sacrosanctis Euangelii positis coram nobis, vt de vultu Dei iudiciū nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem, sedentesque pro tribunali, more Iudicum iudicantium, talem hic in nostra præsentia personaliter constitutum, forma quæ sequitur condemnamus, seu potius pœnitentiamus: Videlicet ne deinceps talia vel talia facere, vel dicere, aut docere præsumas. Ponantur illa quæ conuincitur commisisse, propter quæ fuit suspectus habitus de prædicta hæresi vehementer, & nonnulla, quæ si committeret, incideret leuiter in relapsum: sed alia ipsi imponantur, prout negotij varietas expostulat & requirit, vt pote, quod nunquam scienter habeat talia exercitia, vel ne eos, quos sciuerat abiurasse, receptet & similia. Lata fuit hæc sententia, &c.

Attendendum autem, quod suspecti de hæresi, & non deprehensi, siue sint suspecti vehementer, siue leuiter, non debent perpetuò incarcerationi, nec perpetuò immutari. Quia hæc est pœna illorum, qui fuerunt hæretici, & postea pœnituerunt, vt patet in *cap. excommunicamus*, 2. de *har. & in ca. quoniam de hare. lib. 6.* Sed possunt propter illa, quæ commiserunt ex quibus habiti sunt suspecti, ad certum tempus carceri mancipari, & postmodum, vt videbitur, dispensari, iuxta *cap. vt commiss. de hare. lib. 6.*

Nec huiusmodi suspecti sunt crucibus consignandi. Nam cruces sunt insignia hæretici pœnitentis: Suspecti autem

Qui hæretici perpetuo carceri mancipentur.

Alia forma sententiae pœnitentiarum.

Consignā
di cruci-
bus & ce-
reis.

autem non fuerunt hæretici habiti, quare non sunt consignandi. Potest tamen eis imponi, quoddam stent certis diebus solemnibus in valuis talium Ecclesiarum, vel circa altaria, dum missarum solemnia celebrantur, habentes in manibus cereum ardentem tanti ponderis: vel quoddam vadant ad talem peregrinationem, & similia, prout negotij qualitas expedit & requirit.

QVÆSTIO XXV.

Super sextum modum sententiandi delatum violententer suspectum.

Sextus modus processum fidei terminandi, est quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio in iure peritorum, reperitur de hæresi suspectus vehementer. Et hoc est, quando delatus ipse non reperitur legitime deprehensus confessione propria, nec facti euidentia, nec testimonium productione legitima, sed sunt indicia non leuia solum vel vehementia sed fortissima, & violentissima, quando ipsum delatum reddunt merito suspectum de dicta hæresi violententer, & propter quæ talis debet vt suspectus violententer de dicta hæresi iudicari.

Et vt modus iste clarius intelligatur, demus exempla tam de simplici hæresi in fide, quam & de hæresi maleficarum. Nam in simplici hæresi casus contingeret, quando delatus ipse non reperitur legitime deprehensus, confessione propria, &c. vt *suprà*. Tamen propter aliquid quod dixit vel egit, vt pote citatus in non causa fidei, sustinuit excommunicationem, per annum, vel plus, talis est iam suspectus leniter de hæresi. Quia hoc non caret scrupulo hæreticæ prauitatis, de *pæn. c. grauem*. Citatus autem responsurus de fide, vbi

non comparet, sed tenuit contumaciter comparere, propter quod excommunicatur, tunc fit suspectus de hæresi vehementer. Nam tunc leuis suspicio transit in vehementem: & si sustinet illam excommunicationem per annum animo pertinaci, tunc fit suspectus de hæresi violententer: Nam & tunc vehemens suspicio transit in violentam, contra quam non admittitur defensio. Imò ex tunc talis est vt hæreticus condemnandus, vt patet per *c. cum contumacia*, & notatur *ibidem. lib. 6.*

In hæresi verò maleficarum exemplificatur super violentam suspensionem, quando dixit & egit aliqua quæ à maleficis practicantur, quando volunt aliquem maleficiare: & quia hoc commune est, vt verbis comminatoriis, aut factis per visum, vel tactum se habeant manifestare. Et triplici ex causa, vt peccatum à iudicibus aggrauetur, & vt simplices eò facilius seducantur, & vt Deus per amplius offendatur, & maior sæuendi in homines sibi facultas relinquantur, vnde violententer malefica fit suspecta, quando post verba comminatoria, dicendo: Faciam tibi quoddam in breui senties, vel similia in sententia, & post verba effectus aliquis in ipso, vel in alio fuit subsecutus. Tunc enim non leuiter fit suspecta, sicut qui propter familiaritatem, habitam cum maleficis, fuerunt suspecti, aut qui prouocare ad amorem inordinatum aliquem voluissent: Vide *suprà* de tribus suspicionibus, leui, vehementi, & violenta.

Nunc videndum est qualis practica sit cum talibus seruanda. Nam circa violententer suspectum in simplici hæresi hæc practica seruatur. Nam licet in re fortassis non sit hæreticus: vt pote quia non habet errorem in mente, nec de illo pertinaciam in voluntate, vt notat *Archid. super alleg.* Nihilominus est vt hæreticus condemnandus propter prædictam suspensionem violentam,

Practica
contra
violenter
suspectos
seruanda.

Sustinens
excom-
munica-
tionem
per annū
habetur
hæreticus.

contra quam non est probatio admit-
tenda.

Condemnatur autem hæreticus sic,
quod si noluit resiliere, & hæresim abi-
iurare, & satisfactionem condignam
exhibere, traditur brachio seculari ani-
maduersione debita puniendus, iuxta
cap. ad abolendam. §. presenti. Si autem
velit & consentiat cum effectu, abiurat
hæresim, & carceri perpetuo mancipa-
tur, iuxta *c. excommunicamus. tit. de
here.* Pari forma ille qui sic est suspec-
tus de hæresi maleficarum violenter.

Circa suspectum autem violenter
super hæresim maleficarum, licet idem
modus est obseruandus, tamen minori
modo procedendo: aduertendum, quod
si stabit in negativa asserens prout fa-
cere solent, quod non ea intentione
verba illa protulerint, sed ex vehemen-
ti & muliebri passione, unde & iudici
non videtur ipsam igni posse adiudica-
ri, non obstante violenta suspitione,
tunc iudex ea in carceribus detenta, iu-
quirat, & proclamare faciat, si in simi-
libus dudum norata fuisset. Et si sic,
vtrum publicè sit de tali hæresi diffam-
mata, ex quibus procedere ad vltiora
potest, taliter vt ante omnia quæstioni-
bus & tormentis exponatur. Et si indi-
cia apparuerint super talem hæresim,
aut super maleficium taciturnitatis: pu-
ta quia lachrimas non effudit, imò &
quasi insensibilis ad tormenta reperitur
quia videlicet citò post tormenta om-
nibus viribus restituitur, tunc procedat
per varias cautelas supra positas, vbi de
similibus agitur.

Et in casu, quo omnia deficerent,
tunc aduertatur, quod si similia dudum
perpetrauit, tunc omnino non est di-
mittenda, sed per annum ad minus
squaloribus carceris mancipanda &
crucianda, sæpissimè etiam examinan-
da, præcipuè sacratoribus diebus. Si
autem diffamata cum hoc, licet tunc
iudex per ea quæ *suprà* tacta sunt circa

simplicem hæresim, ipsam posset igni
adiudicare, præcipuè propter multipli-
cationem testium, & quia sæpius in si-
milibus, vel in aliis maleficiis fuit no-
tata: tamen quia cum pietate procedere
vult, ideo iudicet ei canonicam purga-
tionem, vt videlicet viginti, aut trigin-
ta purgatores habeat, & procedat pro-
vt in secundo modo sententiandi ta-
ctum est: ita videlicet indicando illi
quod si in purgatione defecerit, tunc
tanquam rea igni adiudicabitur. Et se-
cundùm hoc iudex procedere potest.

In casu verò, quod se purgaret, tunc
abiurationem omnis hæreseos, cum
pœna relapforum, ac perpetua pœni-
tentia per modum, qui sequitur, in sen-
tentia formanda faciat: Et modus dis-
ponendi, ad abiurationem, talis est, vt
dictum est in quarto & quinto modis
præcedentibus, processum fidei termi-
nandi. Nota etiam quod in sequenti-
bus modis omnibus sententiandi, vbi
iudices per viam pietatis procedere vel-
lent, tunc per modum iam tactum pro-
cedere possent. Sed quia seculares iu-
dices variis suis vtuntur modis, iuxta
rigorem, & non semper iuxta æquita-
tem procedentes, ideo ipsis infallibili-
lis regula & modus assignari non po-
test, sicut iudici ecclesiastico, qui abi-
urationem recipere potest sub perpe-
tua pœnitentia, per modum qui sequitur.

Ego talis, de tali loco, talis Diœce-
seos, in iudicio personaliter constitutus
coram vobis venerabilibus dominis,
Episcopo talis ciuitatis, & iudicibus sa-
cro sanctis Euangelis positis coram me
eisque propriis manibus per me corpo-
raliter tactis, iuro me credere corde, &
profiteor ore, illam sanctam fidem Catho-
licam & Apostolicam quam sacro-
sancta Rom. Ecclesia tenet, profitetur,
credit, prædicat, atque docet. Et conse-
quenter abiuro omnem hæresim, &
abnego & renoco omnem extollentem
se aduersus sanctam Roman. & Apost.
Eccle

*Seculares
iudices
taxantur.*

*Diebus
festis vt
plurimum
debent
maleficæ
examina-
ri.*

Quest. XXV. De pœnit. imponenda abiuratis. 271

Ecclesiam : cuiuscunque sectæ fuerit vel erroris. Item iuro & promitto, talia & talia (exprimantur illa) quæ egi, seu dixi propter quæ, & ex culpa mea, habetis me suspectum de dicta hæresi violenter deinceps nunquam faciam, vel dicam, vel quod fiant operam dabo. Item iuro, & promitto, quod omnem pœnitentiam quam mihi iniungere volueritis, pro prædictis viribus adimplebo, nec contraueniam in aliquo, sic me Deus adiuuet, & ista sacrosancta Euangelia. Quod si contra abiurata fecero in futurum, (quod Deus auertat), ex tunc pœnis de iure relapsis debitis nunc pro nunc obligo & astringo, quatenus illis ferior.

Cautela
pro No-
tario.

Sit cantus Notarius, quod scribat in actis, quod dicta abinatio sit facta per vnum de hæresi violenter suspectum, vt si probaretur post relapsus vt tunc talis iudicaretur talis, & traderetur brachio seculari. Ergo talis de tali loco : talis Diœceseos in iudicio personaliter constitutus coram vobis Venerabilibus Dominis N. Episcopo talis ciuitatis, iudicibus in terris talis domini, sacrosanctis Euangelii posita coram me eisque propriis manibus per me corporaliter tactis iuro me credere corde, & profiteor ore illam sanctam fidem Catholicam & Apostolicam quam sacrosancta Rom. Ecclesia tenet, profitetur, credit, prædicat atque docet. Et consequenter abiuro, abnego & renoco omnem hæresim, extollemem se aduersus sanctam Romanam, & Apostolicam Ecclesiam cuiuscunque sectæ fuerit, vel erroris. Item iuro & promitto talia & talia (exprimantur illa,) quæ egi, seu dixi, propter quæ & ex culpa mea habetis me suspectum de dicta hæresi violenter, deinceps nunquam faciam, vel docebo, nec quod fiant, operam dabo. Item iuro & promitto, quod omnem pœnitentiam quam mihi iniungere volueritis pro prædictis, pro viribus adimplebo: nec contraueniam in aliquo,

sic Deus me adiuuet & ista sacrosancta Euangelia. Quod si contra abiurata, vel iurata fecero in futurum, Diabolo instigante, quod Deus auertat, pœnis de iure relapsis debitis, nunc pro tunc me obligo & astringo, quatenus illis ferior, cum legitime confiterit me contra fecisse.

Sit cautus Notarius, quod adscribat in actis, quod dicta abiuratio est facta per talem, tanquam per habitum suspectum de hæresi violenter, vt si probaretur, abiuratus relapsus iudicaretur, & vt talis traderetur brachio seculari.

Quibus sic actis, absoluat eum a sententia excommunicationis, de qua est suspectus habitus violenter quod incidere, sicut in hæresibus supra dictis: Vnde sicut hæreticus cum rediit & abiurat, est a sententia Excommunicationis absoluentus, quia omnis hæreticus est excommunicatus, iuxta c. excom. c. 2. de here. & etiam iuxta ca. ad abolendam in prin. Sic talis, de quo agitur cum sit vt hæreticus condemnandus, vt dictum est, prius postquam abiurauerit, est ab excommunicationis sententia absoluentus, & absolutione facta, ferietur sententia per modum tenoris sequentis.

Nos N. Episcopus talis ciuitatis, & si adest, index in terris talis domini, attendentes quod tu talis de tali loco, talis Diœceseos fuisti nobis delatus de talibus, & talibus, fidem sanctam tangentibus [exprimantur illa] & quod nos processimus ad informandum, nos super illis vt iustitia suadebat, & meritis processus diligenter examinatis, & omnibus actis & actitatis in causa præsentis inuenimus te talia & talia commisisse (explicentur illa). Quapropter & non immerito de tali hæresi (explicentur illa) te suspectum violenter habentes, fecimus te vt taliter suspectum, omnem hæresim generaliter, publice abiurare, prout nobis mandant Canonice sanctiones. Sanne cum secundum eadem canonice instituta,

Forma
sententiæ
absolutio-
nis ab ex-
communi-
catione,

instituta, omnis talis sicut hæreticus condemnandus, & tu saniori consilio inhærendo, & ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ redeundo, abiuraueris, vt præmittitur, omnem hæreticam prauitatem, propter quod absoluimus te à sententia excommunicationis, qua, vt obnoxius Dei Ecclesiæ astrictus meritò tenebaris. Si tamen de corde vero, & fide non ficta reuersus ad Ecclesiæ vnitatem idcirco inter pœnitentes deinceps computeris, ad misericordiæ sinum sacrosanctæ Ecclesiæ te recipiens de præsentī. Verum quia indignum valdè existit offensas diuinas impunitas conuiuentibus oculis pertransire, & iniurias hominum castigare, cum grauius sit Diuinam quam humanam lædere maiestatem, & ne tua crimina incentiuum existant aliis delinquendi, & vt efficiaris cautior in futurum, ac minus procliuus reddaris in posterum ad prædicta seu similia committenda, vt in futuro seculo lenius patiaris: Nos Episcopus & iudex præfatus præhabito in & super iis sano & maturo consilio peritorum sedentes pro tribunali, more Iudicū indicantium, habentes præ oculis solum Deum, & sanctæ fidei irrefragabilem veritatem, sacrosanctis Euangelis positis coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem, te talem, in nostra præsentia personaliter constitutum, hac die & hora tibi in antea assignatis sententialiter per modum qui sequitur, condemnamus, seu potius pœnitentiamus. In primis quòd statim induaris super vestes omnes, quas defers, veste liuida ad modum scapularis monachi, sine caputio facta ante & retro habente cruce de panno croceo, longitudinis palmarum trium & latitudinis duorum, quam vestem deferre habeas super omnes vestes alias per totum tempus. Exprimaturs vnus anni vel duorum, vel plus ad minus prout

Vestes liuidæ, ad modum scapularis, habentes cruce pro pœnitentibus.

culpa exegerit delinquentis. Et nihilominus cum dicta veste & crucibus, stet in porta talis Ecclesiæ, tali & tanto in tempore, scilicet in quatuor festis principalibus virginis gloriosæ, vel talibus & talibus ciuitatibus, in valuis talis & talium Ecclesiarum, téque ad talem carcerem, ad perpetuum vel ad tale tempus, sententialiter condemnamus.

Ponantur illa, quæ videbuntur magis ad honorem fidei expedire, attenta culpæ maioriata seu minoriata, seu contumacia delinquentis. Et sequitur: Retinentes nobis ex certa scientia & expressè, vt nobis concedunt canonica instituta quatenus dictam pœnitentiam possumus mitigare, aggravare, mutare, tollere, in toto & in parte, toties quoties nobis visum fuerit faciendum. Lata fuit hæc sententia, &c. Qualecta, mox executioni debitè demandetur, & induatur veste prædicta cruce huiusmodi continente.

QVÆSTIO XXVI.

Super modum sententiandi debitum suspectum, & diffamatum.

SEptimus modus processum fidei finiendi, & terminandi, est quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio peritorum in iure, reperitur suspectus de hæresi, & etiam diffamatus. Et hoc est, quando delatus ipse non reperitur legitimè deprehensus, nec propria confessione, nec facti euentia, nec etiam testium legitima productione, sed reperitur publicè diffamatus: ac etiam reperiuntur indicia contra eum, quæ ipsum reddunt suspectum aliàs de hæretica prauitate leuiter vel vehementer, vt pote quia habuit magnam familiaritatem cum hæreticis, qualis fuit ille de quo agitur in c. inter sollici

sollicitudines, de purg. canon. Et tali ratione infamiae est indicenda canonica purgatio, & ratione suspicionis debet hæresim abiurare, iuxta *cap. allegatum, inter sollicitudines.*

Circa istum talis practica est secunda. Talis enim sic publicè de hæresi diffamatus, & ultra infamiam ex aliis indiciis suspectus habitus de hæretica prauitate in primis purgabit se publicè, per modum qui in secundo modo tactus est. Qua purgatione expleta per ipsum diffamatum, mox idem diffamatus, vt suspectus aliter & ex aliis indiciis hæreseos, de qua est suspectus habitus prædictum habens librum Euangeliorum, coram positum abiurabit per hunc modum.

Iuramentum suspecti & diffamati.

Et ego talis, de tali loco, talis Diceceſeos coram vobis venerabilibus dominis meis N. Episcopo talis ciuitatis & iudice in terris talis domini, in iudicio constitutus personaliter, sacrosanctis Euangeliiis positus coram me, eisque propriis manibus corporaliter per me tactis, iuro me credere corde, ac profiteor ore, illam sanctam fidem Apostolicam, quam Romana Ecclesia credit, profitetur, prædicat & obseruat. Et consequenter abiuro, detestor, & abnego, & renoco omnem hæresim extollentem se aduersus sanctam & Apostolicam Ecclesiam, cuiuscunque sectæ fuerit, seu erroris, & postea, vt *suprà* tactum est.

Item iuro & promitto, quòd talia & talia, quæ egi, propter quæ & meritò sum de tali hæresi diffamatus, & ultra vos me habetis suspectum (exprimantur illa) nunquam deinceps faciam, seu dicam, neque operam dabo, quòd fiant. Item iuro & promitto, quòd omnem poenitentiam, quam mihi iniungere decreueritis, pro prædictis viribus adimplebo, nec contraueniam in aliquo: Sic me Deus adiuuet, & ista Euangelia sacrosancta. Quòd si contra prædicta

Mal. Malefic. Tom. I.

iurata & abiurata fecero in futurum, (quòd Deus auertat) à poenis talibus de iure debitis, me nunc pro tunc liberè suppono, obligo & astringo, quatenus illis plectar, cum probatum legitime extiterit, me talia commisisse.

Aduertendum tamen hoc, quòd si indicia sunt talia & tam fortia, quòd cum infamia prædicta, vel absque ea, reddant prædictum diffamatum, & suspectum de hæresi vehementer, tunc abiurabit omnem hæresim generaliter, vt habitum est. Et si relabatur in quancunque hæresim, poena relapsis debita punietur, vt in *c. inter sollicitudines, de purgatione canonica. & in cap. accusatus. De hæresi. lib. 6.*

Si autem indicia illa sunt ita modica & lenia, quòd cum prædicta infamia non reddant eum suspectum de hæresi vehementer, sed solum leuiter, tunc sufficiet, quòd abiuret non generaliter, nec simpliciter, sed singulariter hæresim, de qua habitus est suspectus: ita, quòd si prolabitur in aliam speciem hæreseos, poena relapsis debita non punietur. Sed si in eadem ratione abiurationis, quia scilicet suspectus leuiter abiurauit, poena relapsis debita non punietur: licet durius, quàm si alias non abiurasset. Vt omnia hæc patent in *c. accusatus. in prin. de hære. lib. 6.*

Ratione autem purgationis canonice, est dubium, an videlicet, si post purgationem canonicam in eandem speciem hæreseos, de qua se purgauit canonicè, prolabatur, poena relapsis debita, hoc est, ultimo supplicio feriat. Et videtur quòd sic, per *c. excommunicamus. r. §. adiicimus*: verbo, *vel si post purgationem*, & per *canonem, ad abolendam. §. illos quoque. de hære. in antiquis.* Sit cautus notarius, quòd scribat in actis, an talis abiurauerit tanquam suspectus de hæresi leuiter vel vehementer: quia multum interest, vt aliàs frequenter dictum est. Quibus sic actis,

M m fertur

fertur sententia seu poenitentia, per formam tenoris sequentis. Nos N. Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex in terris ditioni talis domini subiectis: Diligentius attendentes, quod tu talis, de tali loco & talis Diocesis, fuisti delatus nobis de tali hæretica prauitate (exprimantur illi.) Et nos volentes, vt tenemur, iudicialiter informari, an tu incidisses in prædictā hæresim condemnatam ad inquirendum, testes examinandum, téque citandum & interrogandum, medio iuramento, & ad alia facienda, quæ facienda erant per nos, descendimus & processimus vt decebat.

Quibus peractis, visis, & diligenter inspectis, pariter & discussis processus meritis huiusmodi causæ, & omnibus & singulis productis, actis, & actitatis, habitoque in & super illis theologorum, atque in iure peritorum pluries, maturo consilio, ac digesto, reperimus te de prædicta hæresi in tali loco, seu talibus locis, apud bonos graues publicè diffamatum, propter quod, vt nobis mandant canonica instituta, indiximus tibi purgationem canonicam, de qua coram nobis hîc publicè te purgasti, & ipsi compurgatores pariter te purgarunt. Inuenimus etiam te talia commisisse (exprimantur illa) propter quæ & non immeritò suspectum te habuimus vehementer, vel leuiter (dicatur, si est illud vel illud) & hoc de prædicta hæretica prauitate, propter quæ fecimus te vt taliter suspectum, hæresim abiurare: dicatur omnem hæresim, si abiurauit vt suspectus vehementer, vel hæresim supra dictam, si vt suspectus leuiter.

Verùm quia non possumus & debemus talia, quæ peregisti, nullatenus tolerare, sed cogimur ea vitare, iustitia suadente ad hoc vt reddaris cautior in futurum, & vt crimina non remaneant impunita, & vt cæteri non reddantur

procliuiores ad similia committenda, & vt creatoris iniuriæ non æquanimiter tolerentur.

Quapropter talem prædictum purgatum & abiuratum, hîc in nostra præsentia personaliter constitutum in hoc loco, & hora tali tibi in antea assignatis: Nos Episcopus aut Iudex præfati, sedentes pro tribunali, more iudicum iudicantium, sacrosanctis Euangeliiis positis coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem, sententiamus seu poenitentiamus, per modum qui sequitur, scilicet, quod tenearis, &c.

Ponantur illa quæ videbuntur magis ad honorem fidei esse, & exterminationem hæreticæ prauitatis: vt-pote quod certis diebus dominicis & festiuis, habeat stare ad portam talis vel talis Ecclesiæ, cum cereo tanti ponderis in manu, dum missarum solemnia celebrantur, capite discooperto & pedibus nudatis, & offerre ad altare cereum antedictum: Et quod habeat sextis feriis ieiunare, & quod certo tempore locum illum non audeat exire, sed certis diebus hebdomadæ se habeat Episcopo vel Iudici præsentare: & similia, quæ iniungenda videbuntur, secundum culparum exigentiam & varietatem, quia non potest dari regula vna generalis. Lata fuit hæc sententia, &c. Qua lata, exequatur, poteritque dispensari, vel mitigari, vel commutari secundum quod negotium poenitentis, correctio, & humilitas hæc requirunt, quia potestatem habet Episcopus, & hoc de iure, vt in cap. vt commissi, de hare, lib. 6.

QVÆSTIO XXVII.

Super modum sentiendi hæresim confessum, sed impœnitentem.

Octauus modus processum fidei terminandi, sentiendi, finiendi, est quando delatus de hæretica prauitate, meritis processus diligenter discussis, cum bono consilio in iure peritorum, reperitur confessus hæresim, sed impœnitens, & aliàs non relapsus veraciter. Et hoc est quando delatus ipse confitetur iudicialiter coram Episcopo & Inquisitore medio iuramento, fore videlicet, quod ipse tanto tempore steterit & perseuerauerit in illa, seu alia, de qua delatus est, hæretica prauitate, & illi credidit, & adhæsit: sed postmodum ad informationem Episcopi & aliorum vult resilire, & ad gremium Ecclesiæ redire, & illam, & omnem aliam hæresim abiurare, & satisfacere, prout ipsi voluerunt ordinare, & non reperitur, quod nunquam aliam hæresim aliquam abiurauerit, sed nunc abiurare prompto animo est paratus.

Circa istam talis practica est seruanda. Talis enim esto, quod multis annis steterit in hæresi prædicta, ac aliis quibuscunque illasque crediderit, practicauerit, multosque induxerit in errores, si tandem cum effectu illas hæreses consenserit abiurare, & satisfactionem congruam ad arbitrium Episcopi & iudicis Ecclesiastici exhibere, non est tradendus brachio seculari ultimo supplicio feriendus, nec si est clericus degradandus, sed est ad misericordiam admittendus, iuxta *c. ad abolendam. §. præsentis. extra. de here.* Et abiurata primitus hæretica prauitate est in perpetuum carcerem retrudendus. iuxta *cap. excommunicamus. 2. §. si*

quis ei absolutionis beneficio impartito & iniuncto eidem quoddam talibus iniungi consuevit. Iuxta *c. ut officium*, prout tamen solerter ne simulata fictione redeat fraudulenter, seculare etiam brachium impedire non possunt.

Modus autem abiurandi est, ut supra tactum est, tantummodò additur ut coram populo festiuo die in Ecclesia crimina sua ore proprio confiteatur. Ita videlicet, ut dum ab Officiali interrogatur, tu tot annis perseuerasti in tali hæresi maleficarum, & ille respondebit, ita: & post, tu hæc, & hæc fecisti, ut confessus es, & ille respondebit, ita: & sic consequenter, & tunc post omnia abiurabit flexis genibus. Et quia iste, qui est sic deprehensus in hæretica prauitate excommunicatus, iuxta *c. excommunicamus. 1. & 2. de her.* & per abiurationem rediit ad gremium Ecclesiæ, ideo est ei absolutionis beneficium impendendum. Iuxta *c. ut officium, in prin. de her. lib. 6.* Quare post prædictam abiurationem est absoluendus, ut modum habent Episcopi absoluendi à maiori excommunicatione, qua vtuntur Apostolica auctoritate, & statim feratur sententia per hunc modum.

Nos talis Episcopus talis ciuitatis, aut Index in terris talis domini ditioni subiectis: Attendentes quoddam tu talis de tali loco, talis Diocesis fuisti nobis, fama publica referente, ad fidem dignorum insinuatione delatus de hæretica prauitate. Et quia illa infectus fueras multis annis, in magnum tuæ animæ detrimentum, quæ delatio nostra præcordia acrius vulnerauit, nos, quibus incumbit ex officio nobis tradito, sanctam fidem Catholicam, in cordibus hominum complantare, ac prauitatem hæreticam ab eorum mentibus enervare, volentes, ut tenemur, in & super certius informari, & videre, si clamor, qui ad aures nostras peruenerat, veritate aliqua fulciretur.

Vt si sic veritas se haberet providere-
mus de salubri remedio opportuno, de-
scendimus ad inquirendum, testes exa-
minandum, teque vocandum, ac vt con-
gruentius potuimus, in & super contra
te denunciatis te interrogandum medio
iuramento, & ad peragendum omnia &
singula: quæ per nos erant facienda,
iustitia exigente, ac vt nobis mandant
canonicæ sanctiones.

Sanè cùm vellemus causæ tuæ hu-
iusmodi congruum finem dare, & vi-
dere clarè quòd compertum fuerat, an
scilicet ambulares in tenebris, vel in
luce, & an esses infectus hæreseos labe,
nec ne: processus meritis actitatis, so-
lemne tam in Sacra Theologica facul-
tate, quàm in Iure canonico & civili
peritorum, coram nobis consilium or-
dinavimus congregari, scientes quòd
secundum canonica instituta, integrum
est iudicium, quod plurimorum senten-
tiis confirmatur. Et habito in & super
omnibus & singulis actis & actitatis in
causa præsentis sano maturo ac digesto
consilio peritorum prædictorum, visis-
que ac diligenter inspectis processus
meritis, omnibusque & singulis in eo
contentis, libratis, inuenimus te pro-
pria confessione in iudicio recepto per
nos medio iuramento multiplici pravi-
tate maleficarum deprehensum: expri-
mantur articuli.

Vtrùm cùm misericors & miserator
Dominus nonnullos prolabi permittat
aliquando in hæreses, & errores: non
solum vt viri Catholici literati in sacris
eloquiis, exerceantur; verùm etiam vt
fide lapsi humiliores deinceps fiant &
in poenitentiae operibus excitentur,
eiusdem processus meritis diligenter
discussis, reperimus quòd tu ad infor-
mationem nostram frequentem, nostro-
que & aliorum proborum adhærendo
consilio saniori, ad gremium Sanctæ
matris Ecclesiæ, & ad eiusdem vnitatem
salubriter euolasti, prædictos errores

& hæreses detestando; ac fidei sanctæ
Catholicæ agnoscens irrefragabilem
veritatem, tuis internis visceribus inflig-
gendo, propter quod illius vestigiis in-
hærentes, qui neminem vult perire, te
admisimus ad adiuratoriæ & abiura-
toriam publicam cautionem: faciendo
te in præsentiarum præfatas hæreses,
& aliam omnem hæresim publicè ab-
iurare. Quia completa absolvimus te à
sententia excommunicationis maioris,
qua ex lapsu in hæresim extitisti in-
nodatus, & te reconciliando sanctæ
matri Ecclesiæ, restituiimus Ecclesiasti-
cis sacramentis: dum tamen de corde
vero, & fide non ficta, redieris ad Ec-
clesiæ vnitatem, provt te fecisse credi-
mus & speramus.

Sanè, cùm indignum valdè existat,
dominorum temporalium iniurias vl-
cisci, Deique ecelorum creatoris om-
niū iniurias æquanimiter tolerare, cùm
multò gravius sit æternam quàm tem-
poralè lædere maiestatem, & vt ipse pec-
catorum miserator tui misereatur, sis-
que cæteris in exemplum, & vt crimina
non remaneant impunita, & vt effici-
aris cautior in futurum, & non reddaris
proclivior, sed difficilior ad prædicta,
& quæcumque alia illicita committen-
da. Nos Episcopus & Iudex, seu iudi-
ces, in causa fidei, antefati, sedentes pro
tribunali, more, vt suprà, quòd induatur
veste livida, &c. Item te sententialiter
condemnavimus ad perpetuum carcerem,
& ibi semper pane doloris, & aqua an-
gustiae crucieris. Retinentes nobis ex
certa scientia & expresse, quatenus pos-
sumus liberè dictam sententiam miti-
gare, aggravare, commutare, tollere to-
taliter, vel in parte, si & quando &
provut nobis & toties quoties videbi-
tur faciendum. Lata fuit hæc senten-
tia, &c.

Qua lecta, Iudex assumat per pon-
ta, & dicat sententiando hæc vel simi-
lia in effectu: Fili, sententia vel poeni-
tentia

tentia tua stat in hoc, quòd scilicet portes tempore vitæ tuæ cruces, quòd stes in scala cum eis, in porta talium Ecclesiæ, & quòd sis in carcere perpetuo ad panem, & aquam. Sed fili, ne sit tibi graue, quia certifico te, quòd si patienter toleres, misericordiam apud nos inuenies: non dabites, neque desperes, sed firmiter speres. Quibus dictis sententia executioni debitè demandetur, & statim vestis prædicta ipsi induatur, & in gradu scalæ in alto ponatur, vt ab egredientibus eminenter videatur, circumstantibus reum ministris curiæ secularis. Hora autem prandij ducatur à ministris ad carcerem, & post fiant alia, prout ponuntur in sententia. Dum autem ipse inducitur, & ad portam Ecclesiæ deducitur, Iudex Ecclesiasticus non se amplius intromittat, si curia secularis contentatur benè quidem, si non agat ad libitum.

QVÆSTIO XXVIII.

Super modum sententiandi hæresim confessam, seu relapsam, licet pœnitentem.

Nonus modus processum fidei terminandi, & sententiandi, est quando delatus pro hæretica prauitate, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio reperitur confessus hæresim & pœnitens, sed relapsus realiter. Et hoc est, quando delatus ipse confitetur iudicialiter coram Episcopo, aut iudicibus, aliàs se omnem hæresim abiurasse, & ita legitimè reperitur: & quòd pòst cecidit de tali hæresi, seu errore: Vel quòd specialiter hæresim abiurauit, scilicet maleficarum, & post rediit in eandem, sed post adhærens consilio saniori pœnitet, credit Catholiciæ, & reuertitur ad Ecclesiæ vnitatem. Tali enim non sunt, si humiliter

petat, deneganda pœnitentiæ & Eucharistiæ sacramenta, sed quantumcunque pœniteat, nihilominus vt relapsus, est tradendus brachio seculari, vltimo supplicio feriendus. Hoc autem intelligitur sic, vbi etiam reperitur, quòd abiurauerit tanquam deprehensus in hæresi, seu tanquam suspectus de hæresi vehementer, non autem leuiter tantum.

Circa istum autem talis practica est seruanda. Nam conclusio in consilio peritorum maturo pariter & digesto, & si oportuerit replicato, quòd prædictus delatus de iure est relapsus, Episcopus aut Iudex mittent ad dictum relapsum delatum, in carcere inclusum, duos vel tres probos viros, & præsertim religiosos, seu clericos, fidei zelatores, eidem relapso non suspectos, nec ingratos, sed familiares & gratos: & illi intrabunt ad eum captata hora competenter, & loquentur isti de contemptu mundi, & miseriis vitæ præsentis, & gaudiis ac gloria paradisi. Et demum his præmissis, indicabunt illi ex parte Episcopi seu iudicis, quòd non possit euadere mortem temporalem, & ideo curet de salute animæ suæ, ac disponat de peccatorum suorum confessione, & sacramenti Eucharistiæ perceptione. Et isti frequentabunt eum, inducentes illum ad pœnitentiam, ac etiam ad patientiam, confirmantes eum pro viribus in Catholica veritate: taliter vt ipsum diligenter faciant confiteri, ac conferri eidem petenti humiliter Eucharistiæ sacramentum. Nam huiusmodi sacramenta non sunt talibus deneganda, iuxta *c. super eo. de hære. lib. 6.*

Quibus sacramentis receptis, eoque benè disposito ad salutem iudicio prædictorum, post duos vel tres dies: in quibus per prædictos in fide Catholica confirmetur, & ad pœnitentiā inducatur, Episcopus seu Iudex loco eius mandabunt Baliuo loci, seu potestati

curiæ secularis, quatenus tali die & hora scilicet non festina, sit cum sua familia, in tali platea seu loco, extra Ecclesiam tamen ad recipiendum de foro suo quendam relapsum, quem, ipse Episcopus & Index tradent ei.

Et nihilominus quod die præfixa de mane seu præcedente faciat publicè præconizari per ciuitatem seu locum, in locis illis seu vicis, in quibus præconizationes aliæ communiter solent fieri: Quod tali die & hora, in tali loco, prædicator pro fide sermonem faciat, & Episcopus & alij iudices condemnabunt quendam relapsum in hæreticam prauitatem, tradendo eum brachio seculari.

Considerandum autem hîc est, quod iste, qui sic relapsus est, si fuerit in sacris ordinibus constitutus, vel aliàs sacerdos vel cuiuscunque ordinis seu religionis obumbratione fuscatus, prius antequam tradatur, est totius Ecclesiastici ordinis prærogatiua nudandus. Et sic omni officio Ecclesiastico expoliatus, relinquatur arbitrio secularis potestatis, animaduersione debita puniendus: vt in c. ad abolendam. §. præfenti. de hæresi.

Quando igitur talis est à suis ordinibus degradandus, & seculari Curiæ derelinquendus, Episcopus conuocet Prælatos, & viros religiosos suæ Diocesis: Quia licet non olim, nunc tamen solus Episcopus cum Prælati, & aliis viris religiosi & peritis suæ Dioceseos, potest in sacris ordinibus constitutum degradare, cum est relinquendus brachio seculari, vel perpetuò immutandus pro hæretica prauitate, iuxta cap. quoniam de hæret. lib. artic. 6.

Adueniente autem die præfixa degradando relapso, ac tradendo, si fuerit in sacris ordinibus constitutus in brachio seculari, aut relinquendo, si fuerit laicus, ad audiendam diffinitiuam

sententiam, in aliqua platea seu loco extra Ecclesiam, populo congregato: & facto sermone per Inquisitorem ac ipso relapso inibi in alto loco constituto, & præfenti curia seculari, si degradandus ipse relapsus fuerit, Episcopus in Pontificalibus indutus, & Prælati suæ Dioceseos eidem assistentibus, ipsum degradatum coram eo existentem, & indutum ac dispositum, ac si deberet in suo ordine ministrare, à suo ordine degradabit, à superiori ordine incipiendo, & sic gradatim vsque ad infimum: Et sic conferendo ordinem, verbis vtitur Episcopus ad hoc per Ecclesiam ordinatis, in degradando in qualibet depositione & calulæ & stolæ: & sic de aliis poterit vti aliquibus verbis contrariis primis.

Qua quidem degradatione facta, faciendo super modum, secundum quem de iure seu cōsuetudine est facienda, officialis mandabit notario, seu religioso, vel clerico, quatenus legat sententiam, quæ sententia, siue relapsus laicus, siue clericus degradatur, feretur per modum tenoris sequentis.

Nos N. miseratione diuina Episcopus talis ciuitatis, & Index in terris talis domini ditioni subiectis, attendentes legitimè informati, quod tu talis, de tali loco, talis Dioceseos fuisti grauius coram nobis, si ita fuerit, seu contra; talibus Episcopo & iudicibus, delatus de tali hæretica prauitate, seu talibus (explicentur.) In quibus hæresibus, vt legitimè fuit compertum, fuisti à confessione propria deprehensus, ac testibus conuictus, & quod tu in illis præstiteras tanto tempore, animo indurato, (dicatur prout fuit,) sed post adhærens consilio saniori, illas hæreses in tali loco publicè abiurasti, in forma Ecclesiæ consueta, abnegasti & reuocasti, propter quæ prædicti Episcopus, & Inquisitor, credentes te veraciter conuersum ad gremium Ecclesiæ sanctæ Dei,

Quest. XXVIIII. Super relapsam, sed impæn. sent. 279

Dei, te ab excommunicationis sententia, qua astrictus tenebaris absoluentes: si tamen de corde vero & fide non ficta reuersus esses ad sanctæ Ecclesiæ unitatem: iniunxerunt tibi pœnitentiam salutarem. Verùm post omnia suprâ dicta, & tot annorum curriculis iam elapsis, tunc nouiter iterum delatus nobis extitisti, quoddam iterum incideras in tales hæreses abiuratas explicentur, nōsque licet displicenter de te talia audissemus, tamen iustitia nos cogente, descendimus ad inquirendum testes examinandum, tēque vocandum & interrogandum mediō iuramento: nec non ad omnia & singula facienda, quæ per nos facienda erant, secundum canonica instituta.

Sanè cū vellemus præsentem causam sine debito terminare solemne concilium tam in Theologica facultate, quàm in iure canonico ac civili peritorum, iussimus congregari, & habito prædictorum consilio maturo, pariter & digesto, in & super omnibus & singulis, actitatis, ac visis, & diligenter discussis processus meritis, & omnibus æqua lance libratīs, prout fieri exigebat, reperimus legitimè tam per testes quàm per propriam tuam confessionem iudicialiter receptam, quoddam tu incidisti in hæreses abiuratas. Nam reperimus quoddam talia & talia dixisti vel fecisti, (explicentur omnia,) propter quæ & meritò de prædictorum consilio te habuimus & habemus pro relapso, iuxta canonica instituta, quoddam dolenter referimus, & referendo dolemus.

Sed quia ad informationem nostram, & probos virorum Catholicorum, Diuina gratia inspirante, iterum es reuersus ad gremium Ecclesiæ, & ad eiusdem fidei veritatem, prædictos errores & hæreses detestando, & credendo Catholicè, fidemque Catholicam protestando, admisimus te ad recipiendum pœnitentiæ & Eucharistiæ petita per

te humiliter Ecclesiastica sacramenta. Verùm, cū Ecclesia Dei in te & circa, ultra non habeat quod faciat, cū ita misericorditer se habuerit erga te, vt prædiximus, & tu illa abusus fueris in abiuratas hæreses incidendo. Quapropter nos Episcopus, & iudices ante fati, sedentes pro tribunali, more iudicum iudicantium, sacrosanctis Euangelis positīs coram nobis, vt de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem habentes præ oculis solum Deum, & sanctæ fidei irrefragabilem veritatem, ac extirpationem hæreticæ prauitatis: te talem, hoc loco, die & hora, tibi ad audiendam diffinitiuam sententiā in antea assignatis, sententialiter iudicamus, te esse veraciter relapsam in hæreticam prauitatem, licet pœnitentem: Et vt veraciter lapsam in eandem de foro nostro Ecclesiastico te proicimus, & relinquimus brachio seculari traditum. Rogamus tamen etiam efficaciter dictam curiam secularem, quatenus circa te citra sanguinis effusionem, & mortis periculum suam sententiā moderetur. Et sic Episcopus & sui assessores recedentes curia secularis suum officium exequetur.

Aduertendum est, quamvis Episcopus & Inquisitor debeant esse summo perè diligentes, & per se, & per alios facere, vt relapsus pœniteat, & ad fidem Catholicam conuertatur, tamen postquam pœnituerit, & conclusum fuerit in concilio, quoddam licet pœniteat, nihilominus veraciter est relapsus, & vt talis tradendus est brachio seculari ipsi personaliter, quoddam tali sententiā debet plecti & eidem non indicent: Quia facies Iudicis terret condemnandum: Et ipsius verba magis inducunt plectendum ad impœnitentiam, quàm ad patientiam. Et ideo nec ex tunc, neque ante sententiā nec post, eum sibi faciant præsentari, vt non moueatur ani-

Facies Iudicis terret reum.

mo contra eos , quòd in casu tali mortis diligentius est cauendum : Sed, vt est dictum , mittant ad eum aliquos viros probos, præsertim religiosos, seu clericos ei non ingratos , qui futuram sententiam atque mortem infligendam indicant, eum ad fidem confirment, ad patientiam exhortentur, & post sententiam eum associant , consolentur , cum eo exorent, & ab eo non discedant, donec spiritum reddiderit creatori. Sint igitur cauti, ne quid agant seu dicant, propter quod relapsus morte præueniatur , & ipsi efficiantur irregulares. Et vnde debebant meritum deportare, deferant secum poenam pariter atque culpam.

Sententiæ
condem-
natoriæ,
nullo die
festo, nec
in templis
sunt fe-
rendæ.

Considerandum est etiam, quòd tales sententiæ tradendi aliquem curiæ seculari, non consueuerunt fieri: die festiua, vel solemnè, nec etiam in Ecclesia, sed extra in aliqua platea : Quia sententia est quæ ducit ad mortem, & honestius est , quòd feratur in die feriali & extra Ecclesiam, cum dies festiua & Ecclesia Domino sint dedicata.

QVÆSTIO XXIX.

Super modum sentiendi hæresim confessam, sed impœnitentem, non tamen relapsam.

Decimus modus processum fidei terminandi, & sentiendi est, quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio peritorum in iure, reperitur confessus hæresim, & impœnitens, non tamen relapsus. Sed quia rarissimè inuenitur talis casus, licet interdum nobis Inquisitoribus contigerit, tamen Episcopus & Iudices cum tali non debent festinare, sed benè custoditum & compeditum , ad conuersionem inducere, etiam per plures menses

proponendo , quòd in corpore & anima, si impœnitens, damnabitur.

Qui si tandem ne prosperis, nec aduersis, nec minis, nec blanditiis poterit emolliri, vt resiliat ab erroribus suis, & fuerit prædicto congruo tempore , expectatus Episcopus, & iudices disponent se ad tradendum eum seu relinquendum brachio seculari & mandabunt per schedulam nuncio, seu baliuo, seu potestati curiæ secularis, quatenus tali die non festiua, & tali hora, sit in tali loco, extra Ecclesiam tamen, cum sua familia, & ipsi tradent sibi quandam hæreticum impœnitentem. Et nihilominus, quòd ex parte eorum faciat publicè præconizari in illis vicis, seu locis, in quibus aliæ præconizationes sunt fieri consuetæ, quòd die & hora, ac loco prædictis Prædicator faciet sermonem pro fide, ac tradet Hæreticum quandam brachio seculari : & ideo quòd omnes veniant & intersint, & habebunt indulgentiam consuetam.

Quibus expletis, tradetur curiæ seculari, per modum tenoris sequentis, sæpius tamen admonendo per prius, vt resiliat ab hæresi & poeniteat : quòd si omnino noluerit feratur sententia.

Nos N. miseratione diuina, Episcopus talis ciuitatis, aut Iudex in terris talis domini : attendentes quòd tu talis, de tali loco, talis Diocesis, fuisti nobis delatus fama publica deferente, ac fide dignorum insinuatione, de hæretica prauitate, (explicentur hæreses) & quòd in illis hæresibus & factis persteteras multis annis, in tuæ animæ detrimentum, nosque quibus ex officio incumbebat prauitatem hæreticam extirpare volentes, vt tenebamur, in & super his certius informari, videre an ambulares in tenebris vel in luce, diligenter inquisuimus de prædictis teque citantes, & efficaciter interrogantes, reperimus

reperimus te prædicta infectum hæretica prauitate.

Sanè cum præ cunctis nostræ mentis desiderabilibus insidat cordi nostro, fidem sanctam Catholicam in populorum præcordiis cõplantare, & eradicata hæretica prauitate, modos diuersos, varios & cõgruos, tam per nos quàm per alios adhibuimus quatenus resilires ab hæresibus, & erroribus ante dictis, in quibus steteras atque stabas, prout & nunc stas contumaciter ac pertinaciter animo indurato. Verùm cum humani generis inimico tuis præcordiis assistente téque in dictis erroribus voluente & innolescente, nolueris, neque velis à sæpè dictis hæresibus resilire, plus eligens mortē animæ incurrere gehēnalē, & corporis tēporalē, quàm antefatas hæreses abiurare, ac ad gremiū Ecclesiæ aduolare & animā lucrifacere in reprobū sēsū datus.

Quapropter, cum sis ab Ecclesia sancta Dei excommunicationis vinculo innodatus, & meritò à numero & grege dominico separatus, ac participatione bonorum Ecclesiæ priuatus, Ecclesia circa te non habeat ultra quòd faciat, cum ad te cõuertendū fecerit iuxta posse. Nos Episcopus & iudices in causa fidei sæpè fati, sedentes pro tribunali more iudicum iudicantium, sacrosanctis Euangelis positis corā nobis, vt de vultu Dei iudiciū nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatē habentēsque præ oculis solum Deum, & sanctæ fidei veritatem ac extirpationem hæreticæ prauitatis hac die, hora, & loco tibi in antea assignatis ad audiendam sententiā diffinitiuam, cõdemnamus, ac sententialiter iudicamus, te esse veraciter hæreticum impœnitentem, & vt veraciter talem tradendum & relinquendū brachio seculari. Et sic vt hæreticum impœnitentem per hanc nostram sententiā de foro nostro Ecclesiastico te proiciamus, & tradimus seu relinquimus brachio seculari ac potestati curiæ

Mall. Malefic. Tom. I.

secularis: dictam curiam secularem efficaciter deprecantes, quatenus circa te citra sanguinis effusionem, & mortis periculum suam sententiā moderetur. Lata fuit hæc sententia.

QVÆSTIO XXX.

Super: hæresim confessum & relapsum & impœnitentem.

VNdecimus modus processum fidei terminandi & finiendi est quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio in iure peritorum reperitur confessus hæresim, ac impœnitens, & relapsus. Et hoc est quando delatus ore proprio confitetur, iudicialiter talia & talia se credere, & practicasse: circa istū est practicandum vt suprà. Et feratur sententia coram Episcopo & iudicibus quæ tamen sunt hæreticalia manifestè per formam tenoris sequentis.

Nos N. miseratione diuina Episcopus talis ciuitatis, aut iudex in terris talis domini, attendentes quòd tu talis, de tali loco, talis Diocesis, fuisti nobis seu talibus prædecessoribus nostris delatus de hæretica prauitate (explicentur) in quibus vt legitimè est compertum fuisti confessione propria iudicialiter ac fide dignis testibus deprehensus, & quòd in illis perstiteras tanto tempore, animo indurato (dicatur prout fuit) sed quòd post sano consilio inhærendo illas hæreses publicè abiurasti, in tali loco, in forma Ecclesiæ consueta, propter quæ prædicti Episcopus & Iudex, credentes te veraciter resiliisse ab erroribus antelatis, & ad gremium Ecclesiæ credendo Catholicæ aduolasse, tibi absolutionis beneficiū impertirent absoluentes te ab excõmunicationis sententia, qua astrictus in antea tenebaris: si tamen de corde vero, & fide non ficta conuersus extiteris ad sanctæ Ecclesiæ vnitatem, tibi salutarem pœnitentiam

N n iniungentes

iniungentes ; ad misericordiam receperunt. Quia Ecclesia sancta Dei non claudit gremium reuertenti.

Verum post omnia antedicta fuisti nobis delatus, quod displicenter accepimus, quod iterum incideris in damnatas hæreses per te publicè in antea abiuratas, seu talia & talia commisisti contra abiurationem prælibatam, in tuæ animæ detrimentum [explicentur] nosque quanquam displicentia lauciati, quod de te talia audissemus, nihilominus iustitia nos cogente descendimus ad inquirendum, testes examinandum, teque vocandum & interrogandum, ut decebat, medio iuramento & ad faciendum omnia & singula, quæ per nos facienda erant, secundum canonica instituta. Sanè cum vellemus præsentem causam sine debito terminare, solemne iam peritorum in Theologica facultate, quàm in iure canonico & civili, concilium fecimus congregari.

Et habito cum prædictis in & super omnibus & singulis in præsentia causa productis, deductis, actis & actitatis consilio maturo, pariter ac digesto, ac etiam replicato, visisque ac diligenter discussis processus meritis huius causæ, ac omnibus prout ius & iustitia suadebant comperimus legitimè tam per testes dignos fide, quam per tuam confessionem propriam pluries per nos receptam, te incidisse ac rediisse in hæreses abiuratas. Nam reperimus, quod talia & talia dixisti, vel egisti, (explicentur omnia) propter quæ & meritò de prædictorum consilio te habemus tuis exigentibus excessibus pro relapso, secundum *c. sanctiones*. Quod dolenter referimus & referendo dolemus: nouit ille, qui nihil ignorat, cordium intima perscrutans. Et cum totis nostris præcordiis cuperemus, prout adhuc cupimus, te reducere ad sanctæ Ecclesiæ vnitatem, ac eneruare à tuis visceribus præfatam hæreticam prauitatem, ut

sic saluares animam tuam, ac mortem euaderes corporis & animæ gehennalem, conatus nostros exercuimus ad te salubriter conuertendum, modos congruos varios adhibentes, sed tu in reprobum sensum datus maligno spiritu ductus pariter & seductus prælegisti torqueri diris ac perpetuis cruciatibus in infernum, & hinc temporalibus ignibus corporaliter consumi, quàm adhærendo consilio saniori, ab erroribus damnabilibus ac pestiferis resiliere & ad gremium & misericordiam sanctæ matris Ecclesiæ aduolare.

Quapropter cum Ecclesia Dei ultra non habeat erga te quid faciat, cum ad te conuertendum totum exercuit posse suum: Nos Episcopus ad Iudices in hac causa fidei memorati, sedentes pro tribunali, more iudicum iudicantium, sacrosanctis Euangelis positis coram nobis, ut de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem, habentesque præ oculis solum Deum, & honorem sanctæ fidei orthodoxæ, hac die, hora & loco ad audiendum sententiam diffinitiuam tibi in antea assignatis te talem in nostra præsentia constitutum sententialiter condemnamus & condemnando iudicamus esse veraciter impœnitentem, hæreticum & relapsum: & ut talem realiter tradendum seu relinquendum brachio seculari, & sic ut verum hæreticum impœnitentem pariter & relapsum per hanc nostram sententiam diffinitiuam de foro nostro Ecclesiastico te proiicimus & tradimus seu relinquimus brachio seculari ac potestati curiæ secularis. Deprecantes efficaciter secularem curiam ante latam, quatenus circa sanguinis effusionem & mortis periculum, erga te suam sententiam moderetur. Lata fuit hæc sententia.

QVÆSTIO XXXI.

*Super conuictum & deprehensum,
omnia tamen negantem.*

DVodecimus modus processum fi-
dei terminandi & finiendi est,
quando delatus de hæretica prauitate
processus meritis diligenter discussis
cum bono consilio in iure peritorum
reperitur in hæresim deprehensus facti
eidentia, vel testium productione le-
gitima, non tamen confessione propria.
Et hoc est, quando ipse delatus conuin-
citur legitimè de aliqua hæretica praui-
tate, vel facti eidentia. Vtpotè quia
hæresim publicè practicauit, vel per
testes legitimos, contra quos excipere
delatus legitimè non potuit, tamen ipse
sic conuictus & deprehensus persistit
firmiter in negativa, & confitetur con-
stanter: iuxta notata per Host. *in sum.*
rit. de here. §. qualiter quis in hæ. de-
prehendatur, patuit supra q. 34.

Circa istum talis practica est seruan-
da. Talis duro carcere est tenendus in
compedibus & catena, frequenter ab
officialibus coniunctim & diuim, &
per se ac per alios est efficaciter admo-
nendus, quòd eis detegat veritatem,
in dicendo ei quòd si faciat, & confi-
teatur errorem suum, quòd ad miseri-
cordiam admittatur, abiurando primit-
tus illam hæreticam prauitatem. Si au-
tem noluerit, sed steterit in negativa,
ad finem relinquatur brachio seculari:
& mortem non poterit euadere tem-
poralem.

Quòd si diutius infamatus & ex-
pectatus, steterit in negativa, Episcopus
& officiales modò coniunctim,
modò diuim, nunc per se, nunc
per alios probos viros, trahant ad se
modò vnum testem, modò alium,
informando eum vt attendat quid dis-
posuit, & si dixit verum vel non vt non

seipsum damnet æternaliter, & alium
temporaliter. Et quòd si vereatur, sal-
tem eis secretè dicat, ne ille delatus
moriatur iniuste. Et verba talia studeant,
ei dicere, vt clarè videant, si disposue-
runt veritatem nec ne.

Quod si testes, sicut, informati, ste-
terint in affirmatiua, & delatus in nega-
tiua, nec ad hoc statim velint Episco-
pus, & officiales, negotium per senten-
tiam determinare, & tradendo taliter
deprehensum brachio seculari, sed diu-
tius eum teneant, nunc inducendo de-
prehensum ad affirmatiuam, nunc te-
stes diuim tamen, ad excutiendum be-
nè conscientiam suam. Et singulariter
attendant Episcopus & Officialis ad il-
lum testem, quem viderint melius dis-
positam ad bonum, & qui videtur me-
lioris conscientia. Et circa illum instent
diutius, & res ita se habuit vt disposuit,
nec ne eius conscientiam onerando. Et
si viderint testem aliquem vacillare, vel
alias habeant indicia contra eam, pro-
pter quæ suspectus, quod falsitatem di-
xerit, meritò habeatur, de bono con-
silio peritorum attestent eum & proce-
dant vt iustitia suadebit.

Compertum namque est frequenter
& frequentius, quòd sic deprehensus
testibus fidè dignis, postquam in nega-
tiua diu persistit, ad cor reductus præfer-
tim veraciter informatus, quòd non
tradetur brachio seculari, sed ad mise-
ricordiam admittetur, si suam detegit
prauitatem: & veritatem, quam iam
diutius negauit, tunc liberè confitetur.
Et frequenter repertum est, quòd testes
malitia agitati, ac inimicitia superati, se
ad inuicem colligarunt, ad imponendum
insonti hæreticam prauitatem. Post-
quam ad informationem frequentem
Episcopi & Officiales, remorsu con-
scientia fatigati, ac diuinitus inspirati,
reuocant, quam dixerunt & fatentur
malitiosè se illi imposuisse tantam la-
bem, propter quod talis & taliter de-

N n 2 prehenfus,

prehenſus, non eſt per ſententiam feſti-
nandus, ſed diutius per vnum annum &
pluries expectandum, antequam ſic tra-
datur curiæ ſeculari.

Quo expectato tempore competen-
ti, & adhibita diligentia condecenſi, ſi
ſic delatus legitimè deprehenſus, reco-
gnouit culpam ſuam, ac conſeſſus fuerit
iudicialiter, ſe fuiſſe illaqueatum tem-
pore præfato hæretica prauitate, ac il-
lam, ac omnem hæreſim conſenſerit
abiurare, & ſatisfacere ad arbitrium
Epiſcopi, & Inquiſitoris congruum, ex-
hibere tanquam in hæreſi deprehēſus,
& propria conſeſſione, & teſtium legi-
tima produetione: vt hæreticus pœni-
tens abiuret omnem hæreſim publicè:
per formam, de qua agitur, octauo mo-
do ſupra poſito proceſſum fidei termi-
nandi, vbi de talibus agitur.

Si verò ſit conſeſſus, quòd incidit ſic
in hæreſim, nihilominus ſtat in illo ani-
mo pertinaci, vt impœnitens relinque-
tur brachio ſeculari: & agatur circa il-
lum per modum, quo ſupra agitur in
decimo modo proceſſum fidei termi-
nandi, vbi de talibus agitur.

Teſtes fal-
ſi quomo-
do pur-
niendi.

Si autē ipſe deprehēſus ſteterit con-
ſtanter in negatiua ſed ipſi teſtes reſi-
lierint à ſua affirmatiua, ſuum teſtimo-
nium reuocando, ac culpam ſuam reco-
gnoscendo: Quia inſonti tantam labem
impofuerunt, rancore & odio agitati,
prece ſeu pretio adducti ipſo delato vt
immune à iudicio relaxato) punientur
ipſi vt falſi teſtes accuſantes ſeu defe-
rentes. Vt notat Paulus ſuper *c. multo-
rum & verb. illos*, in *prin. de her. in
Cle.* & feretur ſententia ſeu pœnitentia
contra eos ad arbitrium Epiſcopi & iu-
dicum: omnino tamen ad perpetuos car-
ceres tales falſos teſtes condemnando,
& in pane & in aqua ad dies vitæ pœ-
nitentiando, ponendo etiam poſt ad ſca-
las ante portas Eccleſiæ tales, &c. Ha-
bent tamen poteſtatem Epiſcopi miti-
gare, aut etiam aggrauare poſt annum,

& tēpora, per formā tenoris ſequentis.

Si autem taliter deprehenſus per annū
vel plus, vel alio maiori congruo tem-
pore expectatus perſtiterit in negatiua
continùe, & teſtes legitimi in affirma-
tiua diſponant ſe Epiſcopus & indices
ad relinquendum eundem brachio ſe-
culari, mittendo eidem aliquos probos
viros, fidei zelatores & præſertim reli-
gioſos, eidem non ingratos, ſed familia-
res & gratos, qui illi indicēt, quòd mor-
tem non poſſit euadere temporalem,
dum ſtat in negatiua, ſed tradetur tali
die vt hæreticus impœnitens poteſtati
curiæ ſecularis. Et nihilominus Epiſco-
pus & Officialis mittat Balium ſeu po-
teſtati curiæ ſecularis, quatenus tali die
& hora, & in tali loco, extra Eccleſiam
tamen, veniat cum familia ſua recipien-
dum quendam hæreticum impœniten-
tem, quem tradent ei. Et etiam quòd fa-
ciet publicè præconizari in locis illis, in
quibus præconizationes aliæ fieri con-
ſueuerunt, quòd omnes ſint tali die &
hora, in tali loco ad audiendum ſermo-
nem quem prædicator faciat de fide, &
tradent Epiſcopus & Officialis quēdam
hæreticum pertinacem brachio ſeculari.

Adueniente autem die prædicta, ad fe-
rendum ſententiam assignatam, erunt
Epiſcopus & Officialis in loco prædicto
ipſo tradendo ibidem exiſtente in alto,
clero & populo congregato, vt eminē-
ter ab omnibus videatur, ac præſente
poteſtate curiæ ſecularis, ſtante coram
ipſo tradendo. Quibus lectis feretur ſen-
tentia per hunc modum.

Nos N. miſeratione Diuina Epiſcopus
talis ciuitatis, aut Iudex in terris talis
domini, attendentes, quod tu talis de ta-
li loco, talis Diœceſis, fuiſti nobis de ta-
li hæretica prauitate. Exprimantur. Et
vellemus certiorari, an ea quæ de te, &
contra te nobis dicta fuerunt, veritate
aliqua fulcirentur, & an tu ambulares
in tenebris aut in luce, descendimus ad
nos informandum, teſtes diligentius
examinan-

examinandum, teque vocandū ac interrogandū sapius, medio iuramento, defensioneque exhibendum, ac ad omnia & singula faciendū, quæ per nos faciēda erant secundū canonicas sanctiones.

Verū cū vellemus præsens tuum negotium sine debito terminare, solenne consilium tam in Theologica facultate, quàm in Iure canonico & ciuili, coram nobis fecimus congregari: Et visis ac diligenter discussis processus meritis, & omnibus, & singulis in præsentī causa productis, deductis, actis & actitatis, prædictorum consilio digesto pariter & maturo, reperimus contra te legitimè probatum, quòd fuisti tanto tempore infectus hæretica prauitate, & iam reperimus, quòd fecisti & dixisti talia & talia (exprimātur) ex quibus apparet manifestè, quòd es legitimè deprehensus in prædicta hæretica prauitate.

Sanè cū cuperemus, prout adhuc cupimus, te veritatem fatendo resilire ab hæresi antedicta, & reduci ad gremium Ecclesiæ sanctæ, ac ad sanctæ fidei veritatem, vt sic saluares animam tuam, & tam animæ quàm corporis mortem euaderes gehennalē, tam per nos quàm per alios nostram diligentiam exercentes, ac per te longa tempora expectantes, tu in reprobū sensum datus, cōtempnisti acquiescere nostro consilio saniori imò perstitisti, & persistis in negatiua pertinacia, ac contumaci animo indurato: quod dolentes referimus, & referendo plangimus ac dolemus. Verū cū Ecclesia Dei tanto tēpore expectauerit, quatenus resilires recognoscendo propriam tuam culpam, & nolueris, neque velis, & non habeat vltra quod gratiæ faciat ac mercedis.

Quapropter vt sis cæteris in exemplū, & alij ab huiusmodi hæresibus arceantur, & tanta facinora non remaneāt impunita. Nos Episcopus & Iudices in causa fidei memorati, sedentes pro tribunali more iudicum indicantiū, sacro-

sanctis Euangelis positīs corā nobis, vt de vultu Dei iudiciū nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem habentes præ oculis solum Deū & sanctæ fidei gloriam, & honorē, te talem in nostra præsentia cōstitutum, hac die & hora, & loco, ad audiendam diffinitiuam sententiā assignatis, diffinimus, declaramus & sentētiāmus, te esse hæreticum impœnitentem, tradendum seu relinquendum vt talem brachio seculari, ac per nostram sententiā, vt verè hæreticum pertinacem, impœnitentē, à foro ecclesiastico te proicimus, & tradimus seu relinquimus brachio seculari, ac potestati curiæ secularis: eandem curiam secularem efficaciter deprecantes, quatenus circa & citra sāguinis effusionem, & mortis periculum, suam sententiā moderetur. Lata est hæc sentētia, &c.

Poterunt autem, Episcopus & iudices disponere, quòd aliqui probi viri fidei zelatores ipsi relicto curiæ seculari, non ingratos, sed familiares & gratos, associant dicto relicto, dum curia secularis in eum suum officium exequetur, qui eum consolentur, & adhuc inducant, quòd fatēdo veritatem, & recognoscēdo culpā suam, resiliat ab erroribus suis.

Quòd si forsan post sententiā & iam relicto ad locū vbi est comburendus, deductus, dixerit se velle fateri veritatem, & recognoscere culpam suam, & ita fecerit, ac paratus fuerit huiusmodi hæresim & omnem aliam abiurare licet præsumatur, quòd hoc faciat plus metu mortis quàm amore veritatis: credere quòd ex misericordia possit recipi vt hæreticus pœnitens, & perpetuò immutari, *iuxta gl. sup. c. ad abolendam. §. present. & ver. audientia, &c. excommunicamus, 2. de her.* Quamuis de rigore iuris, nec tali conuersioni est magna fides à iudicibus adhibenda, imò propter damna temporalia illata ipsum semper punire possunt.

Conuersis
hæreticis
non est fi-
des adhi-
benda:

QVÆSTIO XXXII.

Super conuictum, sed fugituum, vel se contumaciter absentantem.

TRedecimus & vltimus modus processum fidei terminandi, & sententiandi est, quando delatus de hæretica prauitate, processus meritis diligenter discussis, cum bono consilio in iure peritorum, reperitur conuictus de hæretica prauitate: est tamen fugitiuus, seu absens contumaciter, sed congruo tempore expectatus. Et hoc est in tribus casibus.

Primus est, quando delatus est deprehensus in hæresi, vel in confessione propria, vel facti euidentia, vel testimonio productione legitima, sed fugerit, vel se absentauerit, & citatus legitime noluerit comparere. Secundus casus est, quando aliquis est delatus & receptus aliquali informatione contra eum, habetur aliqualer seu leuiter suspectus: & sic citetur responsurus de fide, & quia renuit contumaciter comparere, excommunicatur, & excommunicatus sustinet illam excommunicationem animo pertinaci, & semper contumaciter se absentat.

Sustinens excommunicationem per annum est vt hæreticus condemnandus.

Tertius casus est, quando aliquis impediuit directè sententiam seu processum fidei Episcopi vel iudicum, vel qui ad hoc dederit auxilium, consilium vel fauorem, talis est excommunicationis mucrone percussus: quam si sustinuerit per annum animo indurato, ex tunc est, vt hæreticus condemnandus, per *cap. vt inquisitionis. §. prohibemus, de hæ. lib. 6.* & contumaciter se absentauit.

In primo casu ille talis est impoenitens hæreticus condemnandus, iuxta *cap. ad abolendam. §. presenti.* In secundo casu & tertio, non est hæreticus impoenitens iudicandus, sed tanquam vt

pœnitens hæreticus condemnandus: iuxta *cap. cum contumacia, & per cap. vt inquisitionis. §. prohibemus, de hæ. lib. 6.* Circa quemlibet istorum talis practica est seruanda. Talis enim congruo tempore expectatus, citetur per Episcopum & Officialem, in Ecclesia cathedrali illius Diœcesis in quo deliquit, & in aliis Ecclesiis illius loci, vbi domicilium contrahebat, & specialiter vnde fugit: & citabitur per formam tenoris sequentis.

Nos N. miseratione Diuina Episcopus talis ciuitatis, &c. aut Index talis Diœcesis spiritum consilij sanioris. Præterea cunctis nostræ mentis desiderabilibus: Illud potissimum infigitur cordi nostro, temporibus nostris, in dicta tali Diœcesi, vberem florentemque Ecclesiam, vineam in quam Domini Sabaoth, quam summi patris dextera virtuosus complantauit, quam eiusdem patris filius proprii ac viuifici vnda cruoris vberius irrigauit, quam ipse almus Spiritus paracletus, miris ineffabilibusque donis intimis fecundauit quam tota ipsa incomprehensibilis atque inattingibilis Trinitas beata, grandissimis variisque privilegiis sanctius dotauit, pariterque ditauit: aper de sylua, qui est, & qui dicitur hæreticus quilibet, absorbeat & depascat, fructus fidei vberes deuastando, ac lacerantes hæresum vepres, palmitibus inferendo, serpensque tortuosus nostri improbus humani generis inimicus, efflans virus, qui est Satanas & diabolus, eiusdem vineæ Dominicæ palmites inficiat atque fructus, virus prauitatis hæreticæ immitendo: Nec etiam ager ipse Dominicus, populus inquam Catholicus, ad quem excolendum pariter & ferendum, descendit de summorum polorum arce Dei patris vnigenitus, atque primogenitus, seminauit miris, sanctisque prædicationibus, discurrit per villas, & castella, docens non sine magnâ fationibus,

Forma ac curata & acris sententia contra conuictum de hæresi & fugituum latæ.

Quest. XXXII. Contra conuictum fugitiuum. 237

tionibus, Elegit Apostolos viros utique operarios industrios ac conduxit, ditans illos æternis retributionibus, expectans ipse Dei filius, de agro isto magno, illo die iudicii extremo vberes manipulos colligere, & per manus sanctorum Angelorum recondere in cœlesti horreo sancto suo, Samsonisque vulpeculæ infertatæ, quæ sicut persona, labe hæretica deprauatæ, facies quidem habentes diuersas, sed caudas ignitas, adinuicem colligatas, quia de varietate flammæ conueniunt in idipsum ut segetem dominicam, iam albam ad messem, splendoribus fidei relucentem, morsu amarissimo demoliantur, ac discursu subtilissimo pergant, impetūque validissimo accedant pariter & accendant, dissipent & deuastent sinceritatem sanctæ fidei Catholicæ, subtiliter & damnabiliter subuertendo.

Quapropter, cum tu talis incideris in damnatas hæreses maleficarum, illas publicè in tali loco practicando (seu taliter dicatur) seu fueris per testes legitimos conuictus de hæretica prauitate, siue propria deprehensus confessione in iudicio per nos receptus, & post captus, fugeris, medicinam refutans salutarem: citauerimus te, ut de & super iis coram nobis manifestius responderes, tuque ductus maligno spiritu, pariter & sanctam renueris comparere. Vel sic.

Quapropter cum tu talis declaratus nobis de hæretica prauitate, & recepta informatione contra te: aliàs de eadem esses nobis suspectus leuiter, quoniam eras infectus labe prædicta, citauimus te, quatenus coram nobis personaliter comparens de fide Catholica responsurus. Cumque citatus renueris contumaciter, excommunicauimus te, ac excommunicatum fecimus publicari. In qua steristi per annum, seu annos tot, animo pertinaci, latitans hinc inde, ita quod nunc, quo te

duxerit spiritus malignus ignoramus, & cum te expectauerimus misericorditer & benignè, ut reuertereris ad gremium sanctæ fidei unitatem, tu facere contempsisti, in reprobum sentium datus. Sanè volumus & tenemur, iustitia nos cogente, causam tuam huiusmodi sine debito terminare, nec valeamus tua nefanda crimina conniuentibus oculis tolerare.

Nos Episcopus & iudices in causis fidei supradictis, te talem sæpè fatum latitantem profugum & fugitiuum, per præsens nostrum edictum publicum, requirimus pariter & citamus peremptoriè, quatenus die tali, talis mensis, tali anno, in tali Ecclesia cathedrali talis Diocesis, hora tertiarum compareas personaliter coram nobis, diffinitiuam sententiam auditurus. Significantes quod siue comparueris siue non, procedemus ad nostram diffinitiuam sententiam, contra te pro ut ius & iustitia suadebunt. Et ut prius nostra citatio perueniat ad tui notitiam, ne valeas ignorantiae velamine te tueri, præsentem literas dictas requisitionem & citationem nostram in se continentes, volumus & mandamus affigi in valnis publicè talis prædictæ Ecclesiæ cathedralis. In quorum testimonium singulorum, præsentem nostras literas impressione nostrorum sigillorum iussimus communiri. Datum.

Adueniente autem die præfixa, ad audiendam diffinitiuam sententiam assignata, si profugus comparuerit, & consenserit, publicè omnem hæresim abiurare, humiliter petens admitti ad misericordiam, postulando, si lapsus non fuerit, admittetur, & si fuerit deprehensus propria confessione, vel testium legitima productione, abiurabit & poenitebit, ut hæreticus poenitens secundum modum quo agitur supra in octauo modo processum fidei terminandi, ubi de talibus agitur, si fuerit

fuerit suspectus violenter, ita quòd citatus responsurus de fide noluit comparere, & fuit ex hoc excommunicatus, & stetit in excommunicatione per annum, animo pertinaci, & poenitebit, admittetur, & abiurabit omnem hæresim, & poenitebit vt hæreticus suspectus de hæresi violenter. Poenitens secundum modum quo agitur suprà in sexto modo processum fidei terminandi. Si autem comparuerit, & non consenserit abiurare, tradetur, verus hæreticus impenitens brachio seculari, per modum quo dictum est suprà, & agitur in decimo modo processum fidei terminandi. Si autem contumaciter tenuerit comparere, tunc formetur sententia per modum tenoris sequentis.

Nos N. Episcopus miseratione divina, talis ciuitatis, attendentes, quòd tu talis, de tali loco, talis Diocesis, fuisti nobis de hæretica prauitate, fama publica referente, seu fida dignorum insinuatione delatus. Nos quibus ex officio decumbit descendimus ad videndum ac inquitendum, an clamor qui ad aures nostras peruenerat, veritate aliqua fulciretur. Verum cum inuenissemus te in hæresi deprehensum, deponentibus contra te quam pluribus testibus fide dignis te coram nobis aduocatum iussimus detineri, dicatur sicut factum fuit, an videlicet comparuerit, & medio iuramento interrogatus, falsus fuerit, vel non. Sed post maligni spiritus consilio ductus & seductus, metuens tua vulnera vino & oleo salubriter confoueri, aufugisti, (aut ponatur, si est) carcerem & arrestum fregisti pariter & aufugisti latitans hinc inde, & quo te malignus spiritus duxerit, totaliter ignoramus. Vel sic.

Verum cum inuenissemus contra te taliter, vt prædicitur, nobis delatum de hæretica prauitate, multa indicia propter quæ suspectum leuiter de hæretica prauitate prædicta, te meritò ha-

beamus, citauimus te per publicum edictum in talibus & talibus Ecclesiis, talis Dioceseos, quatenus infra certum terminum tibi præfixum coram nobis in tali loco personaliter compareres, in & super prædictis contra te depositis, & alijs de fide Catholica, & eius articulis responsurus. Tu verò in sano consilio adhærendo, renuisti contumaciter comparere: cumque iustitia exigente, te excommunicauerimus, ac fecerimus excommunicatum publicè denunciari, tu medicinam refutans salutarem, dictam excommunicationem vltra quàm per annum sustinuisti, & adhuc sustines in reprobum sensum datus, animo pertinaci, & profugus, latitans hinc inde, vt quòd te malignus spiritus duxerit, ignoramus.

Sanè cum tam longo tempore expectauerit Ecclesiæ sancta Dei misericorditer & benignè, quatenus ad eius misericordiæ gremium euolares: ab erroribus resiliendo, & iuxta fidem Catholicam professam operando: ipsaque te clementiæ vberius enutrirer, malignorum seductus consilio, acquiescere recuastisti, in tua pertinacia perseverans. Verum cum vellemus prout volumus & debemus, iustitia nos cogente, causam tuam sine debito per sententiam terminare citauimus te, quatenus hac die & hora, & hoc loco compareres personaliter coram nobis, diffinitiuam sententiam auditurus. Et quia renuisti contumaciter comparere, meritò te ostendis velle perpetuò in tuis hæresibus & erroribus remanere: quod dolentes referimus, & referèdo dolemus.

Sed cum non possimus nec velimus iustitiam subterfugere, nec tantam inobedientiam & contumaciam ad Dei Ecclesiam tolerare: Ad exaltationem fidei orthodoxæ, & ad extirpationem hæreticæ prauitatis iustitia exigente, & tua inobedientia & contumacia requirente, hac die & hora, & loco tibi in

antea

Quest. XXXII. Contra convictum fugitivum. 289

antea ad audiendam diffinitivam sententiam peremptoriè assignatis, præhabito multorum consilio peritorum tam in Theologica facultate, quàm in iure canonico & civili, processus meritis visis & diligenter discussis, sedentes pro tribunali more iudicum iudicantium, sacrosanctis Euangelis positis coram nobis, ut de vultu Dei iudicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem, habentes præ oculis solum Deum, & sanctæ fidei irrefragabilem veritatem, contra te talem, absentem & præsentem, beati Pauli Apostoli vestigia imitantes, sententiam diffinitivam taliter ferimus in his scriptis, Christi nomine inuocato.

Nos Episcopus & iudices in causa fidei memorati, attendentes in causa ista fidei, ac processibus inde confectis, ordinem iuris fore servatum. Attendentes etiam quod legitime citatus non comparuisti, nec per te, nec per alium te aliquammodo excusasti. Attendentes etiam, quod in præfatis hæresibus longo tempore pertinaciter persististi, & adhuc etiam perseveras, & excommunicationem per tot annos in causa fidei sustinueris, propterea ex nunc sustines animo indurato. Attendentes etiam quod Ecclesia sancta Dei non habet ultra erga te quid faciat, cum perseveres & perseverare velis, in excommunicatione & hæresibus prælibatis. Propterea beati Pauli Apostoli vestigia sectantes, declaramus, diffinimus, & sententiamus, te talem absentem & præsentem esse hæreticum pertinacem, & ut talem relinquendum brachio seculari. Et per nostram sententiam diffinitivam à foro Ecclesiastico repellimus, & relinquimus potestati curiæ secularis, tandem curiam affectuose deprecantes, ut si quando te habuerit in sua potestate, erga te citra sanguinis effusionem & mortis periculum suam sententiam moderetur. Lata fuit hæc sententia, &c.

Mallesi. Malefic. Tom. I.

Considerandum hic, quod si iste profugus & contumax fuerit deprehensus in hæresi, vel propria confessione, vel testibus legitimis, & ante abiurationem fugit est per sententiam verè hæreticus in pœnitens iudicandus, & ita in sententia ponendum est. Si autem aliter non fuit deprehensus, nisi quia delatus & suspectus habitus, fuit citatus, respondens de fide, & quia renuit comparere, fuit excommunicatus, & in excommunicatione tali stetit ultra quam per annum animo indurato, & tandem noluit comparere, iste non est iudicandus hæreticus, sed ut hæreticus, ut talis condemnandus, & ita procedendum est in sententia, ut dictum est prius.

*quidam
iudicandi
hæretici,
quoniam ut
hæretici.*

QVÆSTIO XXXIII.

Super personam delatam ab alia malefica incinerata, vel incineranda, qualiter sit sententiandum.

Quartus decimus modus processum fidei terminandi & sententiandi, est quando delatus de hæretica pravitatem diligenter discussis, cum bono consilio in iure peritorum, reperitur de tali hæretica pravitatem tantummodo ab altera malefica incinerata vel incineranda, delatus, vel delata. Et hoc contingere potest tredecim modis, tanquam per tredecim casus. Quia sic delatus vel reperitur immunis & absolvens totaliter: vel reperitur cum hoc diffamatus de tali hæresi generaliter: vel reperitur ultra infamiam questionibus exponendus aliquammodo: vel reperitur suspectus de hæresi vehementer, vel violenter, vel reperitur diffamatus & suspectus insimul & communiter. Et sic consequenter in aliis casibus propterea in 20. quæst. tactum est, ut ad 13. inclusivè.

*Tredecim
modi, qui-
bus male-
ficas tra-
ducunt
vel dese-
runt.*

O o Primus

Primus modus fit, quando tantummodo ab ipsa malefica detenta delatus est, & non conuincitur, nec confessione propria, nec testimonio productione legitima, nec alijs reperiuntur indicia, ex quibus verisimiliter tanquam suspectus indicari possit talis omnino venit absolueudus, etiam per ipsum iudicem seculari, qui deponentem aut incinerant, aut incinerandum propria auctoritate, aut ex commissione Episcopi, iudicis ordinarij habuit: & absoluetur per sententiam in primo modo processu fidei terminandi, circa 20. *quest. contentam.*

Secundus modus incidit, quando ultra hoc, quod a detenta delatus est, etiam per totam illam villam, seu ciuitatem diffamata existat, ita quod tantummodo infamia præcisè & sola laborauit semper: licet postea per depositionem detentæ maleficæ infamia sit aggrauata.

Circa talem talis practica est seruanda. Quia iudex considerando, quod, ultra infamiam nihil in particulari aduersus eam ab alijs fide dignis in villa, aut oppido probatur, licet fortè detenta certa graua aduersus eum deposuit: quia tamen fidem perdidit abnegando illum Diabolo: vnde difficulter eius dictis à Iudicibus fides adhibetur, nisi ex alijs circumstantiis illa infamia aggrauetur, & tunc in tertium iam sequentem modum inciderit: ideo Canonica purgatio erit tunc in dicenda, & procedetur per sententiam in secundo modo processum fidei terminandi, circa 22. *quest. contentam.*

Et si Iudex civilis illam purgationem coram Episcopo decreuerit fieri & solemniter, in finem, vt si deficeret, vt tunc per Ecclesiasticum & civilem Iudices in exemplum aliorum, eò firmiori sententia puniretur, bene quidem fit. Si autem per se voluerit exequi mandet vt decem vel viginti

compurgatores ordinis sui habeat, & procedat, vt in secundo modo sententiandi tales, tactum est, nisi quod vbi excommunicandus esset, quod tunc ad ipsum ordinarium recursum habeat: Et hoc contingeret, vbi se purgare noller.

Tertius modus igitur incidit super talem delatum, vbi licet non vincatur confessione propria, nec testimonio productione legitima, nec facti euidentia, nec etiam sint indicia super aliquod factum, in quo vnquam notatus fuisset ab alijs in habitatoribus villæ aut oppidi: nisi quod infamia tantum laborauit apud eos. Aggrauatur autem infamia ex detentæ, maleficæ detentione, vtpotè quia asseruit, illum per illam in omnibus fuisse sociam, & secum in criminibus participasse. Hoc ipsum tamen, sicut constanter delata negat, ita & alijs inhabitatoribus, vel non est notum, vel de nulla nisi de honesta conuersatione, seu etiam participatione ipsis constat.

Circa talem talis practica seruatur. Primò, quod adfrontare se habent facie ad faciem, & obiectiones mutæ & responsiones diligenter sunt considerandæ, & si quidem varietas aliqua in verbis incideret, vnde iudex verisimiliter ex concessis & negatis præsumere potest, ipsam delatam meritò quæstionibus exponendam, procedatur per sententias in tertium modum processum fidei terminandi, circa 23. *quest. contentas*, ipsam tormentis leuiter exponendo: adhibitis catulis alijs quam plurimis & necessarijs, de quibus circa principium huius tertiæ partis supra patuit ad longum, & ex quibus præsumitur talem esse aut innoxiam aut ream.

Quartus modus incidit, vbi talis delatus inuenitur suspectus leuiter, & hoc vel confessione propria, vel depositione alterius detentæ. Et sunt qui ad hanc leuem suspicionem reducunt illos, qui ad pronocandum mulieres maleficas consuluerunt, vel vbi inter coniugatos

Adfrontatio maleficarum se inuicem accusantium.

Quæst. XXXIV. Sent. cont. malefic delatas, etc. 21

conjugum odio se mutuo prosequentes, amorem procurassent, aut etiam pro aliquo commodo temporali apud maleficas laborassent. Sed quia tales utique excommunicati sunt, tanquam hæreticis credentes, iuxta *c. excommunicamus. 1. §. credentes. lib. 6. de her.* ubi dicitur: Credentes autem eorum erroribus, hæreticos similiter iudicamus. Quia etiam ex factis præsumitur de effectu *ad hoc argum. 3. 2. q. 2. qui viderit.*

*si factis
presumi-
tur de ef-
fectu.*

Idè videtur quòd acrius sunt puniendi, & sententiandi, quam illi, qui de hæresi leuiter habentur suspecti, prout iudicandi sunt aliqui ex leuibus coniecturis: Puta quia eis seruitia exhibuissent, literas detulissent, eorum erroribus sic nullam fidem adhibuissent, quòd tamen illos non manifestassent, alimoniam ab iis acceperant. Sed siue illi, siue isti intelligantur, hoc quod in consilio peritorum conclusum fuerit super leuem suspicionem, prosequendum erit à iudice, per talem præcticam: Talis enim aut abiurabit, aut Canonicè se purgabit, secundum quod in quarto modo processum fidei terminandi, sub *quæstione vicesima quarta* tangitur.

Sed tamen, quia potius videtur, quòd abiuratio sit indicenda, & hoc propter *all. g. cap. excommunicamus. 1. §.* qui verò inuenti fuerint sola suspicionem notabili, &c. tamen non debent, si relabantur, pœna relapsorum puniri, & procedatur, prout in quarto modo processum fidei terminandi, circa 24. *quæst.* tactum est.

*qui impe-
dimenta
præstant
maleficis,
qua suspi-
cione la-
borent.*

Quintus modus incidit, ubi talis delatus inuenitur suspectus vehementer, & hoc simili modo, vel confessione propria, vel depositione alterius maleficæ detentæ. Et sunt qui ad hanc leuem depositionem reducant impeditores iudicium, directè, vel indirectè eorum officium inquirendo, maleficas impediendo: dummodò hoc scienter fe-

cerint: ex *cap. ut inquisitoris negotium. libro 6. de heret.*

Item reducant omnes, qui impediètibz præstant scienter auxilium, consilium, vel fauorem: patet per *all. inquisitionis.* Item reducant qui citatos, aut captos hæreticos instruunt de celanda veritate, & ut illam subdant, vel falsitatem asserant. Et hoc est *cap. accusatus. §. fi.* Item reducant omnes qui eos, quos sciunt hæreticos, seceprant, scienter deducunt, visitant, vel associant, munera mittunt, seu fauorem impendunt: quæ omnia in fauorem non personæ, sed culpæ fiunt ubi scienter fiunt. Et ideo dicunt, quòd ubi delata persona participat de præmissis, & hoc per consilium ita iudicatum fuerit, tunc iuxta quartum modum processum fidei terminandi sub *quæst. 25.* sententianda est. Taliter ut omnem hæresim sub pœna relapsorum, ubi reciderit, habeat abiurare.

Possumus tamen asserere, adiciendo, quòd Iudices respectum habeant super vniuscuiusque maleficæ incineratæ aut detentæ familiam, prolem, seu etiam progeniem, eò quòd ut plurimum tales reperiuntur infectæ.

*Familiz
Maleficæ.*

Cùm maleficæ etiam proprios infantes ex Dæmonum informatione ipsis habent offerre. Vnde & indubiè in quibuscunque flagitiis informare: patent hæc ex prima parte operis.

Probatur & ex eo, quòd sic in simplici hæresi propter agnitorum hæreticorum familiaritatem, dum quis de hæresi infamatus existit, etiam consequenter ratione familiaritatis est de hæresi vehementer suspectus, ita & in hac hæresi maleficarum.

Præfatus autem casus patet in *c. inter sollicitudines, extra. de purgatione ca.* ubi apparet: quòd ratione infamiæ de hæresi fuit. Decano quidam indicta canonica purgatione, & ratione familiaritatis hæreticorum, abiuratio

*Triplex
pœna vni
malefico
Decano
indicta.*

publica & ratione scandali fuit priuatus beneficium, quosque scandalum sopiretur.

Sexus modus incidit, vbi talis delatus efficitur suspectus violenter, hoc autem fit non ad simplicem, vel nudam depositionem alterius maleficæ detentæ, sed ad indicia facti, quæ eliciuntur ex quibusdam verbis & factis à malefica detenta perpetratis, & prolati, quibus ad minus delata asseritur interfuisse & operitus deponentis communicasse.

Pro quorum intelligentia, aduertenda sunt ea, quæ *suprà quæstione 29.* tacta sunt præcipuè super violentam suspicionem quomodo ex violentibus & conuincentibus oritur coniecturis, & qualiter Index violentatur ad credendum ex sola suspitione aliquem esse hæreticum, qui tamen fortassis bonus Catholicus in corde existit. Sicut Canonistæ exemplificant circa simplicem hæresim, de eo qui citatus in causa fidei ad respondendum renuit comparere, contumaciter: propter quam contumaciam excommunicatur. In qua vbi per annum perseverauit, efficitur suspectus de hæresi violenter.

Quare & à simili circa talem personam delatam aduertenda sunt indicia facti, ex quibus efficitur violenter suspecta. Et ponatur casus, quod detenta malefica asseruit illam interfuisse suis maleficiis, quæ tamen delata constanter negat, quid ergo faciet? utique opus erit considerare, an ex aliquibus operibus sit vehementer suspecta, & an vehemens suspicio in violentam valeat transire: sicut in præfato casu, citatus responsurus, vbi non compareret, sed renuit contumaciter, sit suspectus leuiter de hæresi, etiam vbi citatus fuit in non causa fidei. Si autem in causa fidei citatus renuit comparere, & propter contumaciam excommunicatur, tunc fit suspectus vehementer: quia tunc levis suspicio transit in vehementem, & si

per annum persistat, tunc vehemens transit in violentam. Ita considerabit Index si ratione familiaritatis contractæ cum detenta malefica sit delata vehementer suspecta, ut immediatè in quinto modo incidenti tactum fuit, tunc opus erit considerare, an ipsa vehemens suspicio in violentam transire possit: Præsumitur enim quod transire possit, id est, quod flagitiis detentæ ipsa delata interfuit, vbi familiaritatem cum ea frequenter habuit. Est ergo procedendum Iudici iuxta sextum modum processum fidei terminandi, prout in 26. quæst. tangitur. Quod si quaeritur, quid faciat Index si adhuc talis delata ab altera malefica detenta, omnino persistat in negatiua non obstantibus quibuscunque indiciis aduersus eam productis? Respondetur primò, quod Index debet aduertere super earum negatiuas responsiones, an ex vitio seu maleficio taciturnitatis proueniant, siue non: & quidem, ut in *primis quæst. quæst. 15. & 16. huius 3. parris* patuit, Index cognoscere potest, si flere & lacrimas emittere valeat, & vbi in quæstionibus quasi in sensibilibus redditur, ita quod ad pristinas vires facilius reddit, tunc quidem violenta suspicio aggrauatur, & tunc omnino non est liberè dimittenda, seu secundum, ut in sexto modo sententiandi & processum fidei terminandi patuit, supra allegato, perpetuis carceribus ad poenitentiam peragendam deputanda.

Si verò maleficio taciturnitatis non sit infecta propter vehementes dolores quos in quæstionibus sustinet verè & realiter, cum tamen aliæ ex maleficio taciturnitatis quasi insensibiles redduntur, ut dictum est, tunc vltimum refugium Index habere potest super Canonicam purgationem. Quæ si à seculari Iudice inducitur, dicetur vulgaris licita, quia non de numero purgationum vulgariarum, de quibus 2. *quæst. 4.*

Qui leuis in vehementem, vehemens in violentam suspensionem transeat.

consu-

Quest. XXXIV. Sent. cont. malefi. delatas, &c. 293

Vulgaris
licita ca-
nonica
purgatio.

consuluit. & monomachiam dicitur.
In qua purgatione si defecerit, ut reus
vel rea iudicabitur.

Septimus modus incidit, ubi dela-
tus ipse non reperitur legitimè depre-
hensus, nec propria confessione, nec
facti evidentia, nec testium productione
legitima, sed tantum reperitur à de-
tenta malefica delatus vel delata, &
cùm hæc reperiuntur indicia, quæ ip-
sum reddunt suspectum leuiter, vel
vehementer: Vtpotè quia solummodò
habuit magnam familiaritatem cum
maleficis, tunc tali ratione infamiae est
dicenda canonica purgatio, iuxta ca-
nonem allegatum, inter sollicitudines;
& ratione suspicionis hæresim abiurare
cum poena relapsorum, ubi reciduiaret
si vehementer suspectus, vel sine illa
si leuiter, & procedatur, ut in proximo
modo processum fidei terminandi, circa
c. 27. q. tractum est.

Octauus modus incidit, ubi sic de-
latus reperitur confessus hæresim il-
lam, sed poenitens & nunquam re-
lapsus. Vbi notandum, quòd conse-
quenter, ubi agitur de relapsis & non
relapsis, poenitentibus & non poeni-
tentibus, tales distinctiones tactæ sunt
propter iudices, qui de vltimis infe-
rendis suppliciis non se intromittunt.
Idèd ciuilis iudex super confessum siue
poeniteat, siue non, siue relapsus fue-
rit siue non, per ciuiles & imperiales
leges procedere potest, ut iustitia sua-
debit: tantummodò recursum ad ipsos
tredecim modos sententiandi habere
potest, & secundum illos se resolue-
re, ubi aliquod ambiguum interue-
nerit.

QVÆSTIO XXXIV.

*Super modum sententiandi maleficam
maleficia tollentem, insuper etiam
super maleficas obstetrices &
maleficos sagittarios.*

Quintus decimus modus processum
fidei terminandi, & sententiandi
est, quando delatus de hæretica pra-
uitate reperitur, quòd maleficia non
inferat, sed tollat. Circa istum talis
practica est seruanda, quia aut utitur
remediis licitis, aut illicitis: Et si qui-
dem licitis, non ut maleficus, sed ut
Christicola est iudicandus. De quibus
licitis remediis suprà circa principium
huius tertiæ partis ad longum patuit.

Si verò illicitis, tunc distinguendum,
quia aut sunt illicita simpliciter, aut
secundum quid. Si simpliciter adhuc
dupliciter, quia vel nocumento proxi-
mi, vel sine nocumento: utroque ta-
men modo semper cum expressa Dæ-
monum inuocatione. Si verò illicita se-
cundum quid, puta quia absque expres-
sa, licet non absque tacita Dæmonum
inuocatione fiunt, talia iudicantur vana
potius quàm illicita nominari à Cano-
nistis & certis Theologis, ut suprà in
quest. huius vltima partis totius operis
patuit.

Illicita
remedia
vel secun-
dum quid
vel sim-
pliciter.

Iudex ergo quicumque, siue eccle-
siasticus siue ciuilis, licet primos & vl-
timos non habeat reprobare, & signan-
ter primos potius commendare, & vl-
timos tolerare, prout Canonistæ asse-
runt, licitum esse vana vanis contun-
dere. Illos tamen qui cum expressa
Dæmonum inuocatione maleficia au-
ferunt, nullo modo tolerare debet,
præcipuè illos qui cum nocumento
proximi talia committunt. Et dicuntur
cum nocumento proximi practicare,
quando maleficium ita ab vno auferitur

& alteri infertur. Nec obstat, si illa cui infertur sit malefica per se, siue non: siue sit illa, quæ maleficium intulit siue non: & siue sit homo siue quæcunque alia creatura, patent super hæc omnia acta & gesta deducta in prima questione *suprà allegata*.

Si quæritur, quid faciat Iudex, vbi talis asserit se maleficia tollere per licita & non illicita remedia, aut quando possit talia veraciter Iudex cognoscere? Respondetur, quod citato illo interrogetur quibus mediis vtatur: nec tamen verbis suis standum, sed Ecclesiasticus Iudex cui ex officio incumbit, diligenter inquirat, siue per se, siue per plebanum aliquem, qui à singulis parochianis exacte sub præstito iuramento, quod exigere potest, perquirat, quibus remediis vtatur: & si quidem inuentum fuerit, prout communiter inveniuntur cum superstitiosis remediis, omnino non sunt propter horribiles pœnas à canonibus inflictas, vt inferius patebit, tolerandæ.

Quomodo
illicita re-
media ab
illicitis
discernan-
tur.

Et si quæritur, vnde possunt remedia licita ab illicitis discerni, cum semper asserant, se quibusdam orationibus, & herbarum applicationibus, huiusmodi amouere? Respondetur, hoc facile foret, dummodò diligens inquisitio fieret. Nam quia necesse habent superstitiosa remedia occultare, vt non reprehendantur, seu vt facilius mentes simplicium illaqueare valeant, idè huiusmodi verbis aut herbarum applicationibus insistant: tamen ex quatuor superstitiosis eorum actibus tanquam sortilegæ & maleficæ manifestè deprehenduntur.

Sunt enim de occultis diuinantes, & ea quæ non nisi malorum spirituum reuelatione scire possunt, referantes. Exempli gratia. Vbi pro sanitate acquirenda frequentantur à læsis, causam læsionis, aut maleficij aperire & manifestare sciunt: vt si ratione altercatio-

nis cum vicina acciderit, vel aliqua ex causa, hoc ipsum perfectissimè noscunt, & indicare frequentantibus sciunt.

Secundò, vbi ad vnius nocimenti seu maleficij curam se intromittunt: alterius verò minimè. Provt in Diocesi Spirensi, malefica quædam in loco quodam, *zum Hofe* nuncupato, existit, quæ licet plures sanare videatur, certos tamen minimè se posse curare fatetur: nullam ob aliam causam, nisi vt ab incolis fertur, quòd maleficia talibus illata, sint tam fortiter ab aliis, vt asserit, maleficis impressa, & hoc utique virtute Dæmonum, quòd illa amouere non valeat. Quia videlicet Dæmon non semper Dæmoni cedere potest, aut nò vult.

Tertiò, vbi super huius maleficia illata singulares exceptiones facere noscuntur. Provt in ipsa ciuitate Spirensi contigisse noscitur: dum quædam honesta persona maleficiata in tibiis, huiusmodi diuinatricem ob sanitatis gratiam aduocasset illa domum ingressa, & eam dum intuita fuisset talem exceptionem fecit, si, inquit, squamas & capillos in vulnere non habuerit, reliqua omnia extrahere potero. Causam etiam læsionis aperuit, licet ex rure, & ad duo miliaria aduentasset dicens, quia cum vicina altercasti, tali die, idè tibi accidit præter squamas etiam & pilos, alias quamplures diuersorum generum res extraxit, & sanitati restituit.

Quartò: vbi superstitiosis insistant aut insistere faciunt cæremoniis, & sic ante solis ortum, vel alio determinato tempore, se frequentari volunt, dicentes quòd infirmitates ultra angariam illatas sanare nequeant, aut quòd tantummodò duas aut tres personas per annum sanare valeant, licet non sanando, sed à læsionibus cessando, sanare videantur.

Possunt & addi quamplures aliæ considerationes, circa talium personarum conditiones, quia vt plurimum

Non sunt
maleficæ,
sed faciunt
cessare læ-
siones.

retro

retroactis temporibus malæ & reprehensibilis vitæ fuerunt distamata, seu adulteræ, aut maleficarum superstitēs: unde ex nulla sanctitate vitæ hæc gratia sanitatis à Deo collata.

De ob-
stetricibus
sagittarij.

Incidentaliter reducuntur & obstetrices maleficæ omnes, alias maleficas in flagitiis excedentes, de quibus & in prima parte operis deductum est: Quorum etiam tantus numerus, ut ex earum confessionibus compertum est, quod non æstimatur villula; vbi huiusmodi non reperiantur existere. Cui periculo utique à præsidentibus foret in parte succurrendum, ut non nisi iuratæ obstetrices à præsidentibus deputarentur, cum aliis remediis quæ in secunda parte operis tacta sunt.

Magi sa-
gittarij.

Incidit & maleficis sagittariis, in contumeliam utique Christianæ religionis tantò periculosius detegentes quanto & securiores habent in terris optimatum & principum receptatores, fautores, & defensores. Sed quod omnes tales receptatores, fautores, &c. omnibus maleficis plerumque in certis casibus damnabiliores existât, sic declaratur. Nā talium defensores à Canonistis & Theologis in duplici genere assignantur. Quidam namque errorem, alij verò personam sunt defendentes: Et hi quidem, qui errorem, damnabiliores ipsis qui errant, existunt: cum non solum hæretici, imò hæresiarchæ habendi sunt, ut patet 24. *quæst. 3. qui illorum.*

Fuentes
sagittarios
magos,
quo loco
habendi.

Et de his defensoribus communiter non loquuntur iura, ed quod ab aliis hæreticis non distinguuntur. In quibus etiam habet locum *cap. ad abolendam §. presenti.* sæpè alleg.

Quidam alij sunt qui licet non defendunt errorem, defendunt tamen personam errantem: utpotè qui resistunt viribus & potentia, tales malefici, seu quicumque alij hæretici veniant ad manus Iudicis fidei, ad examinandum, vel puniendum, & similia.

Simili modo etiam fautores talium sunt in duplici genere.

Quidam namque sunt, qui publica ^{Spirituales domini} funguntur autoritate, hoc est, publicæ personæ, ut domini temporales, seu etiam spirituales temporalem iurisdictionem habentes; qui etiam fautores esse possunt duobus modis, omittendo & committendo.

les domini
fuentes
sagittarios
maleficos.

Obmittendo, scilicet facere ea circa maleficos vel suspectos infamatos, vel credentes, receptatores, defensores & fautores, ad quæ ex eorum officio obligantur. Cum tamen ab Episcopis vel Inquisitoribus; vel eorum alter requiruntur. Utpotè si eos non capiant, vel captos non diligenter custodiant, vel infra districtum suum ad locum, de quo eis mandatur, non deducant, aut executionem promptam de eis non faciant, & similia, ut patet in *cap. ut inquisitionis. in princip. libr. 6. de hære.*

Committendo autem, utpotè, si captos huiusmodi, sine Episcopi aut iudicis eius licentia vel mandato, à carcere liberent, vel processum, iudicium, vel sententiam eorum directè vel indirectè impediunt, vel similia peragant, ut patet *cap. allegato, ut officium. §. prohibemus.* Pœnæ talium in præcedentibus circa secundum principale huius operis, & circa finem, vbi de maleficis sagittariis, & aliis armorum incantatoribus tactum est, declarata sunt.

Ad præsens sufficiat, quod omnes tales, ipso iure sunt excommunicati, & duodecim magnas pœnas incurrunt: patet *extra, de hære. excommunicamus. §. credentes. & cap. allegato. ut inquisition. §. prohibemus.* In qua excommunicatione, si per annum persistierint animo pertinaci, ex tunc sunt ut hæretici condemnandi, ut eo. *cap. & §. alleg.*

Qui verò dicendi sint receptatores, ^{De receptatores} & an habendi sint, ut hæretici. ^{Receptatores maleficos} Respondetur, quod recipientes huiusmodi maleficos.

maleficos, sagittarios, aut quoscunque armorum incantatores, necromanticos, seu maleficos hæreticos, de quibus in toto opere tractatum est, sint in duplici genere, sicut etiam de eorum defensoribus & fautoribus tactum est.

Quidam namque sunt, qui non tantum semel verbis, sed pluries & frequenter tales suscipiunt, & isti propriè, & secundum vim vocabuli, dicuntur receptatores à receptando, quod est verbum frequentatiuum. Et tales receptatores, quandoque sunt sine culpa, utpote si ignoranter hoc faciunt, nec aliquid vnquam sinistri de eis suspicati sunt. Alij quando sunt in culpa, utpote quando eorum errores sciunt & non ignorant, quia Ecclesia tales semper persequitur tanquam crudelissimos fidei hostes, & si non minus domini terrarum eos receptant, tenent, defendunt, &c. Tales propriè sunt & dicuntur hæreticorum receptatores. Et de talibus etiam loquuntur iura, & quod sunt excommunicati, iuxta *c. excom. 1. §. credentes*.

Quidam autem non pluries & frequenter, sed tantum semel vel bis huiusmodi maleficos aut Hæreticos receperunt, & isti non videntur propriè dici receptatores, quia non frequentarunt, sed receptores, quia eos receperunt, & non receptauerunt. Licet Archidiaconus dicat contrarium in *c. quicumque super ver. receptatores*. De quo tamen non est magna vis, quia non de verbis sed de factis curandum est.

Ponitur tam differentia inter Receptatores & Receptores: eò quod Domini terrarum semper dicuntur talium receptatores, ubi simplices, qui eos expellere non habent, nec possunt. Et si receptores sint, sunt tamen sine culpa.

Vltimò autem de impeditoribus officij inquisitionis Episcoporum, contra huiusmodi maleficos hæreticos, qui sint, & si hæretici dicendi sint. Ad

quod responderetur, quod huiusmodi impeditores sunt in duplici genere. Qui-
dam namque sunt qui impediunt directè, ut qui captos pro hæreseos crimine à carcere propria temeritate liberant, vel processus inquisitionis lace-
rant, testes in causa fidei, pro eo quod
testificati sunt, vulnerant: Vel si do-
minus temporalis statuatur, quod nullus
nisi ipse in hoc crimine cognoscat, aut
quod nulli nisi sibi de hoc crimine de-
ferri possit, nec testificari nisi coram
eo, & similia. Et isti impediunt directè:
iuxta no. per Io. And. in *c. statutum, super
ver. directè, lib. 6. de hære.* Et qui proces-
sum, iudicium, vel sententiam in tali
causa fidei directè impediunt, vel qui
ad hæc agenda præstiterint auxilium,
consilium, vel fauorem, & tales licet
sint multum culpabiles, non tamen ex
hoc sunt hæretici iudicandi, nisi aliter
apparet, quod essent consimilibus erro-
ribus maleficorum inuoluti cum perti-
naci voluntate, sunt tamen ipso excom-
municationis mucrone percussi, iuxta
c. inquisitionis. §. prohibemus. Sic quod
si in illa excommunicatione steterint
per annum animo pertinaci, ex tunc
sunt ut hæretici condemnandi, ut patet
c. & §. alleg.

Quidam verò sunt qui impediunt indirectè, utpote qui statuunt quod nullus portet arma ad capiendum hæreticos, nisi de familia Domini temporalis, & similia, iuxta no. per Io. And. in *c. statutum, super ver. indirectè*. Et tales sunt minus culpabiles, quam primi, nec sunt hæretici, sed sunt excommunicati, iuxta *alleg. c. ut inquisitores*. Et etiam præstantes ad hoc consilium, auxilium, vel fauorem: taliter quod si steterint in illa excommunicatione per annum animo pertinaci, ex tunc velut hæretici sunt condemnandi, per *alleg. c. & §. prohibemus*. Quod sic est intelligendum, quod hæretici condemnantur taliter, quod si volunt redire, recipiuntur ad misericordiam,

Inter-
alia
inter il-
le
ceptato-
res & Re-
ceptores

diam, errore prius abiurato, aliàs vt im-
pœnitentes tradentur curiæ seculari:
Vt patet per *c. ad abolendam. §. presenti.*

Epilogando. Maleficæ obstetrices,
provt aliæ maleficæ maleficia inferen-
tes, secundum qualitatem criminum
condemnantur & sententiantur, & à
simili, maleficæ maleficia superstitiosè,
vt dictum est, opere diaboli tollentes.

Cum non dubium sit, quòd sicut au-
ferre, ita & inferre possunt. Vnde & ex
quodam pacto totaliter Maleficæ ex
dæmonum informatione conueniunt,
vt hæ quidem lædere, aliæ verò sanare
debeant, vt sic eo facilius mentes sim-
plicium illaqueando, suam perfidiam au-
gmentent. Sagittarij verò & alij armo-
rum incantatores malefici, cum non-
nisi ex fauore, defensione, receptatione
præsidentium sustententur, omnes tales,
pœnis præscriptis subiacent: & qui offi-
ciales quosunque contra huiusmodi
maleficos, aut eorum fautores, &c. in
eorum officio impedirent, simili modo
excommunicati sunt, & omnibus pœnis

vti fautores subiacent. Verum vbi ste-
terint per annum in illa excommunica-
tione animo pertinaci, si redire volue-
rint, abiurent impedimentum & fauto-
riam, & ad misericordiam admittuntur,
aliàs vt impœnitentes hæretici tradun-
tur brachio seculari. Et vbi non stent
per annum, nihilominus contra impe-
ditores huiusmodi potest procedi, vt
contra fautores hæreticorum. per *c. ac-
cusatus. §. ultimo.*

Et quod dictum est de fautoribus, de-
fensoribus, receptatoribus & impedito-
ribus, super maleficos, sagittarios, &c.
idem & per omnia intelligendum est
erga quascunque maleficas, aut malefi-
cos hominibus, iumentis, & terræ frugi-
bus varianocumēta inferētibus. Verum
& ipsi malefici quicunque vbi in foro
pœnitentiæ spiritu contrito & humilia-
to peccata deflentes, & purè confiten-
tes, veniam petierint, ad misericordiam

Mail. Malefic. Tom. I.

recipiuntur. Aliàs vbi innotescunt, con-
tra eos procedere debent, quibus ex of-
ficio incumbit, citando, attestando, ca-
piendo, & procedendo in omnibus iuxta
criminum qualitatem, vsque ad senten-
tiam diffinitiuam inclusiue, vt ta-
ctum est, si & in quantum huiusmodi
præcedentes æternæ damnationis la-
queum, propter excommunicationem
eis ab Ecclesia inflictam, euadere velint.

QUESTIO XXXV.

*Huius ultime partis, super modos senten-
tiantiandi, maleficos quosque friuolè,
aut etiam iustè appellantes.*

SI verò ad appellationis remedium De appella-
tionibus
maleficis.
finaliter delatum confugere Index
cerneret, notandum: primò quòd hæc
interdum valida atque iusta, interdum
friuola atque nulla decernitur. Cum
enim in negotiis fidei summarè, sim-
pliciter & de plano sit procedendum,
vt ex præcedentibus sæpè tactum est,
ex *cap. multorum querela. in Cla.* vbi &
appellationis remedium interdicatur.
Attamen quia Iudices interdum sponte,
propter negotij arduum libenter
ipsum prorogant & dilatant: idèd ad-
uertere possunt, quòd vbi delatus sen-
tiret, se à Iudice realiter & de facto
contra ius, & iustitiam aggrauatum, vt-
potè quia eum ad defendendum admit-
tere noluit, vel quia solus sine consilio
aliorum, vel etiam sine assensu Episco-
pi, vel eius vicarij pronunciauit dela-
tum quæstionare, cum aliàs sufficientes
probationes pro & contra habere po-
tuisset, & huius similia: tunc quidem
appellatio foret iusta, aliàs non.

Secundò notandum, quòd Index ap-
pellatione huiusmodi sibi præsentata,
tunc absque perturbatione & motu de-
bet petere copiam appellationis, pro-
testando verbo quòd non currat sibi
tempus, & cum ipse delatus tradiderit

P p sibi

Qui pos-
sunt ma-
leficia
auferre
præsum-
tur etiam
posse in-
ferre.

Abiuratio
impedi-
menti &
fautoriz.

sibi copiam appellationis, aduertat, quòd adhuc habet duos dies ad respondendum, & post hos duos, adhuc triginta ad Apostolos exhibendum. Et licet statim possit respondere, & Apostolus dare istos vel illos, vbi sit multum expertus & peritus, tamen vt cautius procedatur, melius est vt aliquem terminum 10. vel 20. vel 25. dierum eidem ad dandum pariter & recipiendum Apostolos, quales dare decreuerit, assignare cum potestate prorogandi.

Tertio notandum est iudici, quòd infra tempus iuris, & infra tempus assignatum debet diligenter attendere & discutere causas appellationis, seu grauamina allegata: & si videt habito bono consilio peritorum, quòd iniuste & indebite delatum aggrauauit, ad se defendendum non admittendo vel quæstionibus non debito tempore exponendo, vel similia, adueniente termino assignato, corrigat errorem suum, & reducat processum ad punctum, & statim in quo erat quando defensiones ille petiuit, vel terminum ad interloquendum assignauit, & similia, & tollat grauamen: quo ablato procedat prout ante. Quia per amotionem grauaminis, appellatio quæ erat aliqua, fit nulla iuxta *c. cessante. extra de appellationibus*.

Gravamina reparabilia & irreparabilia.

Sed hic tamen diligenter attendat circumspexit & prouidus iudex, quòd quædam sunt grauamina reparabilia, & sunt illa, de quibus iam dictum est, & tunc habent locum ea quæ dicta sunt. Quædam autem sunt irreparabilia, vtpotè si delatus fuerit quæstionatus realiter, & de facto, & post euadens appellat: vel si clenodia & aliquantilia, simul cum vasis & instrumentis, quibus malefici vtuntur, fuerunt recepti & combusti, & similia quæ nequeunt reparari nec reuocari: Et tunc non habet locum, prædictus modus scilicet processum ad statum reducere in quo fuit grauamen huius irrogatum,

Quarto notandum iudici est, quòd licet à die responsionis habeat triginta dies ad Apostolos exhibendum, iuxta *c. de appel. &* possit petenti assignare vltimum diem iuris, hoc est trigesimum ad Apostolos recipiendum, tamen ne videatur, quòd velit vexare delatum, & de vexatione indebita reddat suspectum: & ne videatur confirmare grauamen sibi impositum propter quod extitit appellatum, melius est quòd assignet infra tempus iuris terminum competentem, vtpotè decimum diem, vel vicesimum, & potest postmodum, si expedire noluerit, adueniente termino prorogare, dicendo, se fuisse aliis negotiis implicatum, vel huiusmodi.

Quinto notandum iudici est, quòd quando præfixit terminum appellanti, & Apostolos petenti, quòd non assignet solum ad Apostolos dandum, sed ad dandum pariter & recipiendum: Quia si assignaret ad dandum tantum, tunc Iudex, à quo appellaretur, haberet appellanti mittere. Assignabit ergo ei terminum, hoc est, talem diem talis anni, ad dandum eis, & recipiendum à iudice Apostolos, tales quales dare decreuerit.

Sexto, notare debet, quòd in assignatione huius termini, non citat respondendo, quòd dabit Apostolos negatiuos aut affirmatiuos, sed vt plenius deliberare possit, dicet quòd exhiberit tales, quales tunc decreuerit exhibendos.

Attendat etiam quòd in assignatione huius termini, appellanti, vt tollatur omnis cautela & astutia, & malitia appellantis, assignet locum in specie, diem & horam: vtpotè quòd assignet vigesimum diem Augusti, anni præsentis, & horam vespèram, & cameram ipsius Iudicis, in domo tali, talis ciuitatis vel loci sitam, tali appellanti ad dandum & recipiendum Apostolos tales quales decreuerit exhibendos.

Septimo notet, quòd si decreuerit in animo suo, detinere delatum crimine requirente,

requirente, & iustitia exigente: in assignatione termini ponat, quod assignet talem terminum ad dandum vel recipiendum personaliter Apostolos, ipsi appellanti, assignetque talem locum eidem, & recipiendum ab eo Apostolos, de quo sit in potestate Iudicis appellanti liberè retinere, datis tamen prius statim Apostolis negatiuis, aliàs non.

Octauò notet, Iudex, ne aliquid innouet circa appellanti, ipsum capiendò, vel quæstionando, seu è carcere liberando, vel alias ab hora, qua fuit sibi appellatio præsentata, vsque ad horam qua tradidit Apostolos negatiuos.

Epilogando nota; sæpè contingit, quod delatus, quando dubitat, quod contra eum feratur sententia, quia constat sibi de culpa sua, frequenter recurrit ad appellationis remedium, vt sic subterfugiat Iudicis sententiam, vnde ab ipso appellat, & causas friuolas assignat, vtpotè quod Iudex cum captum tenuit, & cautioni idoneæ eum tradere noluit, & similia friuola colorata, qua appellatione Iudici præsentata, copiam appellationis petat: qua habita statim vel post duos dies responsionem, diem, & horam, & locum appellanti ad dandum & recipiendum Apostolos tales quales decreuerit præfigat, infra terminum tamen iuris, vtpotè 25. 26. vel 30. diem talis mensis: infra quem terminum assignatum Iudex copiam appellationis, & grauamina seu causas, propter quas appellat, diligenter discutiat, & cum bono consilio iuris peritorum deliberet, an exhibeat appellanti Apostolos negatiuos, hoc est, responsiones negatiuas appellationem non admittendo. Vel affirmatiuas & reuerentiales mittendas ad iudicem, ad quem appellat, appellationi deferendo.

Si enim videat, quod causæ appellationis sunt falsæ vel friuolæ atque nullæ, & quod appellans non vult nisi iu-

dicium subterfugere, seu prorogare, det Apostolos negatiuos sine refutatorios: Si autem videat quod grauamina sunt vera, & iniuste sibi illata, & non sunt irreparabilia, vel dubitat, si est ita, vel aliàs fatigatus propter malitiam appellantis, vult se à tanto onere liberare, exhibeat appellanti Apostolos infirmatiuos seu reuerentiales. Adueniente igitur appellanti termino assignato, si Iudex nondum formauit Apostolos seu responsiones, vel aliàs non est dispositus, peremptoriè potest rogare simul vel successiue vsque ad trigessimum diem, qui est vltimus terminus iuris ad exhibendum Apostolos assignatos.

Si autem formauit, & est dispositus, potest statim dare Apostolos appellanti. Si igitur decreuerit dare Apostolos negatiuos, seu refutatorios, adueniente termino peremptorio assignato, exhibebit per modum, qui sequitur in scriptis.

ET dictus Iudex respondens præfatæ interiectæ appellationi, si dici appellatio mereatur, dicit quod ipse Iudex, & secundum canonicas sanctiones, seu etiam imperialia statuta seu leges, processit, & procedere intendit, & à iuris vtriusque tramite non discessit, nec discedere intendit, minúsque ipsum appellanti aggrauauit, nec aggrauare intendit, aut intellexit, quod patet per causas coloratas allegatas singulas discernendo. Non enim grauauit in hoc, quod eum cepit & captum tenuit: Quia cum sit sibi delatus de tali hæretica prauitate, & testes multos habeat contra eum, meritò ipsum tanquam conuictum de hæresi, vel sibi vehementer suspectum, captum tenere debuit, atque debet, nec grauauit eum, quia dare ipsum noluit cautioni. Nam cum crimen hæreseos sit crimen de maioribus, & ipse appellans esset conuictus & statim in negatiua nequaquam errat, nec est cautioni etiam maximæ dandus, si est &

erat in carceribus detinendus : & sic discurret per alias rationes.

Quo facto, dicat sic : Quare apparet quòd ipse iudex debitè & iustè processit, & à iuris semitis minimè deuiauit, minùsque ipsum in aliquo aggrauauit: sed ipse appellans per quasdam causas coloratas atque fictas nititur subterfugere iudicium iniustè & indebitè appellando : propter quæ eius appellatio est friuola atque nulla, vtpotè à nullo grauamine interiecta ; peccans enim in materia & forma. Et cum appellationibus friuolis nec iura deferant, nec sit à iudice deferendum, ideò dixit iudex ipse quod interiectam appellationem non admittit, nec admittere intendit, nec ei deferat, nec deferre proponit : Et hanc responsionem offert dicto tali sic indebitè appellanti pro Apostolis negatiuis, & mandat inferi statim immediatè post appellationem prædictam eidem præsentatam. Et sic tradat notario, qui appellationem eidem præsentauit.

Quibus Apostolis negatiuis sic adhibitis appellanti, statim iudex continuando ipsum suum officium exequatur, mandando eundem capi seu detineri, vel ipsum arrestando, vel terminum ad comparandum coram se eidem assignando, vel aliquid simile propter quod appareat, quòd non desinit esse Index continuabitque processum suum, contra appellantem, quovsque à iudice ad quem appellatum sit prohibitus ne procedat.

Caueat tamen Iudex, quòd nullam nonitatem faciat contra appellantem personam, nec ipsum capiendo, nec si captus est, carcere liberando, nec aliàs ab hora, qua fuit sibi appellatio præsentata quovsque Apostolos ei tradiderit negatiuos : Sed ex tunc, vt prædicatur, poterit, si iustitia hoc requirat, quovsque sit prohibitus à iudice ad quem fuerat appellatum : Et tunc cum

processibus clausis & sigillatis, & cum fide ac tuta custodia, idonea cautione, si oportuerit, remittat eum ad iudicem ante dictum.

Si autem Iudex exhibere decreuerit Apostolos affirmatiuos & reuerentiales, adueniente eidem termino peremptorio assignato ad dandum & recipiendum Apostolos : exhibebit per modum qui sequitur in scriptis.

ET dictus Iudex, respondendo præfatæ interiectæ appellationi, si dici appellatio mereatur. Dicit quòd ipse iustè, & prout debuit, in causa præsentis processum, & non alias, nec dictum aggrauatum se appellasse, aggrauare intendit. Quod patet per allegatas rationes singulas discurrendo. Non omninò ipsum aggrauabit in hoc quod dixit, &c. discurret per causas singulas appellationis, meliori modo & cum veritate, qua poterit, respondendo.

Concludendo sic, quare apparet, quòd ipse iudex dictum appellantem nullatenus aggrauauit, nec causam dedit eidem appellanti, metuens ne secundum eius demerita ad iustitiam procedatur, propter quod eius appellatio est friuola atque nulla, quia à nullo grauamine interiecta, nec ei est iure à Iudice deferendum. Verum propter reuerentiam Sedis Apostolicæ, ad quam extitit appellatum, dicit ipse iudex, quòd dictam appellationem admittit, eique deferat, & deferre intendit, totum præsens negotium ad sanctissimum dominum nostrum Papam, & sanctam Sedem Apostolicam remittendo : assignando eidem appellanti certum tempus, scilicet tot menses proximè subsequentes, infra quos cum processibus, clausulis & sigillatis, sibi per ipsum iudicem tradendis, vel aliàs data idonea cautione de præsentando, seu in Romana curia, vel cum fida & tuta custodia, eidem per ipsum iudicem exhibenda, habeat in Romana curia præsentare

Domino

Domino nostro Papæ. Et hanc respon-
sionem offert ipse iudex eidem appel-
lanti, pro Apostolis affirmatiuis, &
mandatur eam inferi immediatè post
interiectam appellationem eidem præ-
sentatam. Et sic tradet eam notario,
qui appellationem eidem præsentauit.

Atrendat autem prudens iudex,
quodd mox, vt Apostolos reue-
rentiales appellanti exhibuit, in causa
illa pro qua ille appellauit, statim ipse
desinit esset iudex, nec potest amplius
de illa cognoscere, nisi sibi caussa re-
missa per sanctissimum dominum no-
strum Papam. Quare de causa illa se
amplius non intromittat, nisi mitten-
do dictum appellantem per modum
prædictum ad dominum nostrum Pa-
pam, assignando eidem terminum com-
petentem, vtpotè vnus mensis, duorum
vel trium: quatenus interim possit se ad
eundem disponere & parare, recipiat-
que ab eo de comparendo, & se præ-
sentando in Romana curia, infra eun-
dem terminum assignatum, idonea cau-
tione. Vel si appellans non potest illam
præstare, mittatur cum fida & tuta cu-
stodia. Vel obligat se melius quo pote-
rit, quatenus se infra terminum assig-
nandum in Romana curia præsentabit
domino nostro Papæ, vel per ipsum
non stabit.

Si autem iudex habet causam aliam,
ac procedit contra eam in alia causa, in
qua delatas non appellauit: In ipsa illa
causa iudex remanet prout ante Iudex:
etiam si post admissam appellationem,
& datis Apostolis reuerentialibus ipse
appellans accusatur, & denunciatur iu-
dici de aliis hæreseos criminibus, de qui-
bus non agitur in causa, pro qua appel-
lauit, non desinit esse iudex, imò po-
test pro se ad informandum, & testes
examinandum liberè, prout prius. Et
finita prima causa, in Romana curia, vel
ad iudicem remissa, potest procedere
liberè in secunda.

Aduertant autem iudices, quodd pro-
cessus clausos, & sigillatos ad Roma-
nam curiam mittant, iudicibus assigna-
tis, qui iustitiam faciant, processus me-
ritis actitatis. Nec Inquisitores ibi cu-
rent agere contra appellantes: sed di-
mittant eos prædictis suis iudicibus iu-
dicandos: Qui iudices, si inquisitores
nolint facere partem contra appellan-
tes, procedant ex officio ad procuratio-
nem appellantium, si voluerint ex-
pediri.

Aduertant etiam iudices, quodd si ad
appellantium instantiam citentur per-
sonaliter, & compareant, caueant ta-
men omnino litem non iurare, sed at-
tendant processus exhibere, & totam
causam ad illos reducere, & procurent
vt citius poterunt remcare ne ibi tæ-
diis, miseriis, laboribus & expensis,
damnabiliter fatigentur: Sequuntur
namque damna Ecclesiæ, & hæretici
confortantur, & ex post non inueniunt
iudices tantum fauorem & reuerentiam,
nec timentur, prout eorum præsentia
facit. Item ipsi hæretici alij quicunque
videntes iudices in Romana curia fati-
gari, & detineri, erigent sibi cornua,
& contemnent, ac malignabuntur, &
audacius hæreses seminabunt, & vbi
agitur contra eos, simili modo appel-
labunt. Alij etiam iudices efficiuntur
debiliores, ad negotia fidei prosequen-
dum, & ad hæreticos extirpandos,
metuentes ne per consimiles appella-
tiones tædiis, & miseriis fatigentur.
Hæc omnia cedent in magnum præiu-
dicium fidei Ecclesiæ sanctæ Dei à
quibus singulis sponsus ipsius Ecclesiæ
eam præseruare dignetur.

***

SEQUITUR IN
præcedentem Tractatum
Approbatio & subscriptio
Doctorum almæ Uniuer-
sitis Colon.

IUXTA FORMAM
publici instrumenti.

IN Nomine Domini nostri Iesu Christi, Amen. Nouerint vniuersi præsentem, publicum instrumentum lecturi, visuri, & audituri. Quod anno à Natiuitate eiusdem Domini nostri, millesimo, quadringentesimo, octuagesimo septimo: Indictione quinta, die verò Sabbati, decima nona mensis Maij, hora quinta post meridiem, vel quasi, pontificatus sanctissimi in Christo patris & Domini nostri Domini Innocentij, diuina Prouidentia Papa Octauj, anno tertio, in mei Notarij publici & testium infrascriptorum, ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum præsentia, personaliter constitutus, Venerabilis & Religiosus Frater Henricus, sacrosancta Theologia professor, Ordinis Predicatorum, heretica prauitatis Inquisitor, à sancta Sede Apostolica, unà cum Venerabili & Religioso Fratre Iacobo Sprenger, etiam sacra Theologia professore, ac Conuentus Predicatorum, Colonien. priore collega sua specialiter deputatus, pro se & dicto collega suo proposuit atque dixit modernus Semmus Pontifex, scilicet dominus Innocentius Papa, præfatus, per unam pote item Bullam commisit ipsis Inquisitoribus Henrico & Iacobo Ordinis Predicatorum, & sacra Theologia professoribus prædictis, facultatem inquirendi Apostolica auctoritate super quasunque hæreses: præcipuè autem super Hæresim maleficarum modernis temporibus vigentem, & hoc per quinque Ecclesias Me-

tropolitanas, videlicet Moguntinens. Coloniens. Treuirens. Saltzburgen. & Brementens. cum omni facultate contra tales procedendi, usque ad ultimum extremum, iuxta tenorem Bullæ Apostolicæ, quam suis habebat in manibus, sanam, integram, illasam, & non viciatam, sed omni prorsus suspitione carentem.

Cuius quidem tenor Bullæ sic incipit. Innocentius Episcopus, seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam, summis desiderantes affectibus, prout pastoralis sollicitudinis cura requirit, ut fides Catholica nostris potissime temporibus ubique augeatur & floreat, &c. Finit autem sic. Datam Romæ apud sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo, quadringentesimo, octuagesimo quarto, Nonas Decembris. Pontificatus nostri anno primo.

Et quia nonnulli animarum rectores, & verbi Dei predicatorum, publicè in eorum sermonibus ad populum asserere & affirmare non verebantur, maleficas non esse, aut qui nihil in nocuum creaturarum quacunque operatione efficere possent. Ex quibus incautis sermonibus, nonnullam quam seculari trachio ad puniendum huiusmodi maleficas amputabatur facultas: & hoc in maximum augmentum maleficarum & confortationem illius hæreseos. Idè præfati Inquisitores, totis eorum viribus, cunctis periculis & insuitibus obuiare volentes, tractatum quendam non tam studiosè, quam laboriosè collegerunt. In quo, non tam huiusmodi Predicatorum ignorantiam, pro Catholica fidei conseruatione repellere nisi sunt, quantum etiam in extremum maleficarum debito modo sententiandi & easdem puniendi, iuxta dicta Bullæ tenorem, & sacrorum canonum instituta laborarunt.

At quoniam consonum rationi est, ut ea que pro communi utilitate fiunt, etiam communi approbatione Doctorum roborentur. Idè ne præfati Rectores dyscoli, & predicatorum sacrarum literarum ignari, astinnarent

estimarent prædictum tractatum, sicut præmittitur, collectum, minus benè Doctorum determinationibus, & sententiis fulcitum: eundem alme Vniuersitati Coloniensi seu nonnullis ibidem sacra pagina professoribus ad discutiendum & collationandum obtulerunt, ut si qua reprehensibilia, à Catholica veritate dissona reperirentur, eorum iudice sic refutarentur: quod tamen consona Catholica veritati approbarentur: Quod subscriptis modis factum fuit.

In primis egregius dominus Lambertus de Monte, manu sua propria se subscripsit, prout sequitur.

Ego Lambertus de Monte, sacra Theologia humilis professor, Decanus pro tempore facultatis Sacre pagina eiusdem studij Coloniensis, fator, ac manu mea propria istum tractatum tripartitum, per me lustratum, & diligenter collationatum, quoad eius partes primas nihil continere, saltim meo humili iudicio, quod sit contrarium, aut sententiis non errantium Philosophorum, aut contra veritatem sanctæ Catholicæ & Apostolicæ fidei, aut contra Doctorum determinationes, à sanctæ Ecclesiæ approbatorum aut admissorum. Tertia etiam pars utique sustinenda & approbanda, quoad illorum hereticorum punitiones: de quibus tractat, in quantum sacris canonibus non repugnat.

Iterum propter experimenta in hoc tractatu narrata, quæ utique propter famam tantorum virorum præcipuorum, etiam inquisitorum creduntur esse vera. Consulendum tamen videtur, quod iste tractatus doctis & viris zelosis, qui ex eo sana, varia, & matura consilia in exterminium maleficarum conferre possunt, communicetur simul & Ecclesiarum Rectoribus timoratis, & conscientiosis duntaxat, ad quorum doctrinam subditorum corda in odium tam pestifere hæreseos invitari poterunt ad cautelam bonorum pa-

rius & malorum inexcusabilitatem atque punitionem, & sic misericordia in bonis, & iustitia in malis luce clarius pateat, & in omnibus Deus magnificetur, ipso præstante, cui laus & gloria.

Deinde ad idem Venerabilis magister Iacobus de Stralen etiam propria manu sua subscripsit, in hunc modum. Ego Iacobus de Stralen Sacra Theologia professor minimus, post visitationem tractatus memorati, sentio conformiter per omnia, his quæ per Venerabilem magistrum nostrum Lambertum de Monte, Decanum Sacra Theologia superius annotata sunt: quod attester hac scriptura manus mea ad laudem Dei.

Pariformiter eximius magister Andreas de Ochienfurt etiam propria manu se subscripsit, ut infra de materia oblatis tractatus, quantum prima facie apparuit: Quod contester manus mea scriptura, ad finem in eodem expressum promovendum.

Consequenter autem egregius magister Thomas de Scotia, similiter se propria manu sua subscripsit: prout sequitur. Ego Thomas de Scotia, Sacra Theologia Doctor, licet immeritus conformiter sentio per omnia venerabilibus magistris nostris præcedentibus, in materia præfati tractatus, per me examinati, quod attester manu propria mea.

Subsequenter & secunda subscriptio contra præfatos. Predicatores incantatos sic acta fuit; in primis positi fuerunt articuli prout sequitur.

Primo Inquisitores heretica pravitatis, deputatos auctoritate Sedis Apostolicæ, iuxta formam canonum, commendant magistri Sacra Theologia subscripsi: & hortantur, quod dignentur prosequi cum zelo eorum officium.

Secundò, quod maleficia posse fieri permissione diuina ex cooperatione diaboli, per maleficos, aut maleficas, non est contrarium fidei Catholicæ, sed consonum dictis

dictis sacra Scriptura : imò necessarium est , iuxta sententias sanctorum Doctorum , illa quandoque posse fieri , admittere.

Tertiò , predicare erga maleficia , non posse fieri , erroneum est. Quia sic predicantes impediunt , quantum in eis est , opus pium inquisitorum , in praiudicium salutis animarum. Secreta tamen , que quandoque ab Inquisitoribus audiuntur , non sunt omnibus reuelanda.

Ultimò , exhortandi veniunt omnes principes , & quicumque Catholici , ut assistere dignentur tam piis votis inquisitorum , pro defensione sanctæ Catholice fidei.

Demum verò subscripti & superscripti Doctores prædictæ facultatis Theologica , manibus propriis se subscripserunt , prout ego Arnoldus Notarius infrascriptus ex relatione honesti Ioannis Vorda de Mechlinia , alma Vniuersitatis Coloniensis Pedelli iurati , qui mihi hoc retulit , audiui , & ex manibus etiam supra & infrascriptis apparuit , vidi & in hunc qui sequitur modum.

Ego Lambertus de Monte Sacra Theologia humilis professor , ita sentio ut præscribitur , teste hac manu mea propria. Ego Valtricus Tridenvveis de Eslingen , Sacra Theologia professor nouissimus , ut præscriptum est , ita sentiendum , hac manus propria subscriptione censeo. Et ego Conradus de Campis , Sacra Theologia professor humillimus , prout supra ciam maioribus meis in idem concurreo iudicium.

Ego Cornelius de Breda , minimus professor ita sentio , ut præscriptum est , quod testificor manu mea propria. Ego Thomas de Scotia , Sacra Theologia professor , licet immeritus , conformiter sentio Venerabilibus professoribus præscriptis , teste manu mea propria. Ego Theodoricus de Bunnem. Sacra Theologia humillimus professor , ita sentio , sicut scriptum est per magistros meos præscriptos ,

quod testor manu mea propria.

In assertione articulorum præscriptorum , conformis iudicii sum cum venerandis magistris nostris , præceptoribus meis, Ego Andreas de Ochsenfurt , Sacra Theologica facultatis professor , ac Theologorum Vniuersitatis Coloniensis collegij minimus.

Nouissimè autem & finaliter iam dictus Venerabilis & Religiosus frater Henricus Inistoris , Inquisitor , habuit & tenuit in suis manibus quandam aliam literam pergamenam Serenissimi Regis Romanorum , sigillo suo rubeo rotundo , in capsula cerea , glauca impressa , impressula pergameni inferius impendentis , sigillatim , sanam & integram , non vitiatam , non cancellatam , neque in aliqua sui parte suspectam , sed omni prorsus vicio & suspitione carentem. Ita quòd in faciliorem expeditionem huius negocij fidei , idem Serenissimus Dominus Romanorum Rex præfatus , ipsam eandem Bullam Apostolicam supra tactam , tanquam Christianissimus Princeps , tueri & defendere voluit , atque vult , & ipsos Inquisitores in suam omnimodam protectionem suscipit.

Mandans & præcipiens omnibus & singulis Romano Imperio subditis , ut in executione talium negotiorum fidei , ipsis inquisitoribus omnem fauorem & assistentiam exhibeant , nec aliàs faciant , prout in eadem litera plenius continetur & habetur.

Cuius quidem litera regalis principum & finis hic infra annotantur in hunc modum. Maxilianus , Diuina fauente clementia , Romanorum Rex , semper Augustus , Archidux Austria , Dux Burgundia , Lotharingia , Brabantia , Limburgia , & Geldria , Comes Flandria , &c. Finis verò. Datum in oppido nostro Bruxellensi , nostro sub sigillo , mensis Nouembris die sexta , Anno Domini , Millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto , regni nostri anno primo.

Desuper premissis omnibus & singulis iam dictis, Venerabilis & Religiosus frater Henricus, inquisitor, pro se & collega suo ante dicto, ipsis à me Notario publicum, seu publica instrumentum & instrumenta, in meliori forma petiit.

Acta sunt hac Colonia, in domo habitationis Venerabilis magistri Lamberti de Monte predicti, infra emunitatem Ecclesia Sancti Andreae Colonienfis sita, in camera negotiorum & studij eiusdem magistri Lamberti inferius. Sub Anno Domini, indictione, mense, die & horis, & pontificatu, quibus supra presentibus ibidem predictis magistro Lamberto, & Ioanne Pedello: nec non honestis viris Nicolao Cuper de Venroide, Venerabilis Curia Colonienfis Notario iurato: & Christiano Vintzen de Enskichen clerico Colonienfis Diocesis, testibus, ad premissa fide dignis rogatis & requisitis.

Et ego Arnoldus Kolich de Enskirchen clericus Colonienfis iuratus: Quia premissis omnibus & singulis, dum sic, ut pramittitur, fierent & agerentur, una cum prænominatis testibus presens fui, etque sic fieri vidi, & ut praefertur ex relatione Pedelli audiri: idcirco praesens publicum instrumentum, manu mea propria scriptum & ingrossatum, & inde confeci, subscripsi, publicavi, & in hanc publicam formam redigi, signoque & nomine meis solidis & consuetis signavi, & rogatus, & requisitus in fidem, & testimonium omnium & singulorum premissorum.

Mall. Malefic. Tom. I.

FR. IOANNIS

NIDER SVEVI,
Ordinis Prædicatorum, Sacrae
Theologiae Professoris, & hæ-
reticæ pestis Inquisitoris: Li-
ber insignis de maleficis, &
eorum deceptionibus, singu-
lari studio ex ipsius Formicario
ad explicationem præsentis
negotij selectus, & propter
affinitatem, atque convenien-
tiam materiarum aliis Malleis
maleficarum, nunc primum
nouiter adiunctus.

CAPVT PRIMVM.

NUNC per libellam quin-
tum sub formicarum pro-
prietatibus de maleficis &
eorum deceptionibus agere
placet. Sunt autem formi-
cæ in coloribus variæ: Quia quedam
nigræ, aliæ rufæ, aut pallidæ. Per co-
lores autem talium varia conditio vi-
tiorum potest intelligi, quamvis ipsa
animalia de se bona sint, sicuti omnes
Dei creaturæ.

Simile à
coloribus
formicarum
ad vitia.

Sicut enim per albedinem & candorem vestium, secundum beatum Gregorium, virtutum puritas & munditia: ita per colores declinantes ab albedine secundum maius & minus vitiorum foetulentia, sacro testante eloquio, consuevit accipi.

Hinc est quoddam beatus Ioannes vidit in Apocal. 6. sub quatuor coloribus equorum vnum nigrum. Nam primus albus, secundus rufus, tertius niger, &

Per colores vestium indicantur in scriptis virtutes & vitia.

Q 9. quartus

Equi dicitur coloris in Apocalypsi explicati.

quartus pallidus fuisse describitur. Vbi per album Christi caro purissima: per rufum, qui sub specie religionis, vel virtutis homines decipiunt. Per nigrum, qui manifesta habent vitia. Et per pallidum ad modum mortis colorati, persecutores honorum secundum glossam debent intelligi. Inseffores verò equorum talium trium, tres differentias Dæmonum, tales malos regentes homines designant. Quia omnes malorum hominum huius vitæ acies informantur & ducuntur per certos dæmones.

Piger. Desidero igitur noscere, primò, quot modis & qualiter malefici & superstitiosi illisque similes reguntur, equitantur & dementantur per Dæmones: quos non ambigo in vitiis esse varios & malitia carbonibus nigriores: Iuxta illud *Threnorum* 4. Denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis. *Theologus:* Humanus animus in huius vitæ exilio mole pressus corporis, & captus in eiusdem ergastulo, multimodis phantasiis deluditur: de quibus dicitur in sequentibus, Quantum tamen præsentibus sufficit, tres possunt occurrere interiorum vel exteriorum apparentiæ sensuum raræ & admirabiles.

De tribus
phantasiis
& appa-
rentiis
sensuum.

Quidam enim vigilando vident mira ex Diuina gratia: alij per cerebri vitia: & alij ex Dæmonis astutia. Per primum constituuntur quidam Prophetæ. Per secundum decipiuntur tales maniaci: Et per tertium deluduntur multi Dæmoniaci. De primis latè dictum est libro 3. *Formicarij.*

Contingit tamèn quòd magnis peccatoribus Dei clemètia aliquando ostēdit animarum pœnas, quas hîc manendo demeruerunt habere in vita alia. De secundis certum est, dominum Albertum legentibus in tertio libro de somno & vigilia, & Auicennam & Galenum in suis medicinalibus, quòd ex vitio & debilitate cerebri & melancholia

Mania ex
melan-
cholia.

varia, infirmitas, quam vocant maniam, contrahitur naturaliter sine Dæmonis opere, per quam multa apparent homini, quæ in re nulla sunt, sed in imaginatione & phantasia tantummodo. De tertio autem sunt exempla innumera, quo modo deluduntur sensus hominum per Dæmones.

Piger: Audiuius aliquando ab antiquioribus, eos, vt asserabant, vidisse nocturno tempore exercitus velut armatorum, in variis apparentiis armorum, equorum, rhedarum, & similium: quid hoc veritatis habeat, edoceri cupio.

Armata
acies no-
ctu visæ.

Theologus: Monstra talia aliquando bella futura prægnosticant: aliquando, per hoc Dæmones incautos decipiunt: aliquando etiam quales sint malorum pœnæ, innuunt, de quibus omnibus exempla habemus tam in sacra Scriptura, quàm alibi.

Nam quando *Iosue* 2. primò terram promissionis ad capiendum Hiericho intrauerat: vidit virum in agro stantem contra se, & euaginatam tenentem gladium, quo respondente, quòd princeps esset à Deo missus ad regendum Israël exercitum, Iosue lapsus in terram, virum, veriùs Dei Angelum, veneratus est.

Armatus
vir com-
parens Io-
sue.

Sic & 2. *Machabeorum* 3. cùm Heliodorus mente spoliandi templum introisset, apparuit quidam equus terribilem habens insefforem, optimis indumentis adornatus. Isque Heliodoro impetu priores calces illisit. Qui etiam insidebat, videbatur arma habere aurea. Alij etiam apparuerunt duo iuvenes virtute decori optimi gloria, speciosique amictu, qui circumsteterunt eum, & ex vtraque parte flagellabant eum sine intermissione multis plagis.

Angelus
eques.

Angeli
flagellantes.

Sicque etiam ibidem quinto capite ante immanissimam persecutionem Israël, factam per Antiochum dicitur, contigit per vniuersam Hierosolymorum

rum

rum ciuitatem videri diebus 40. per
Acies in aëre visæ. aëre equites discurrentes inauratas stol-
 las habentes, & hastis quasi coïre ar-
 matis, & cursus equorum per ordines
 digestos, & congressiones fieri comi-
 nus, & scutorum motus, & galeatorum
 multitudinem gladiis districtis, & telo-
 rum iactus, & aureorum armorum
 splendorem, omnisque generis lorica-
 rum. Quapropter omnes rogabant in
 bonum monstra conuerti.

Angeli
custodes
exercitus.

Et ibidem iam finita persecutione,
 cum Iudas Machabæus in prælio con-
 sisteret, apparuerunt aduersariis de cæ-
 lo viri in equis, frenis aureis, decorum
 ducatum Iudæis præstantes: de quibus
 duo Machabæum medium habentes
 armis suis circumseptum incolumem
 conseruabant. Ibidemque 11. proceden-
 tes Iudam cum suis in aliud bellum Is-
 raelis apparuit præcedens eos eques in
 veste candida, armis aureis, hastam vi-
 brans. Et capitulo vltimo ibidem vidit
 Onyam & Ieremiam sibi gladium por-
 rigentem pro victoria.

Exercitus
Angelorum
custodes
piorum.

Sic etiam tertio famulo Helisæi, qui
 vidit Syros montem circumdare in infi-
 nita multitudine, oratione facta, vt
 oculi famuli aperirentur, vidit idem
 montem plenum equorum & currum
 igneorum in circuitu Helisæi, vnde &
 dixit: Noli timere, plures enim nobis-
 cum sunt, quàm cum illis.

Similia legimus de visis armatorum
 exercitibus in aëre ante euerfionem vl-
 timam Ierosolymorum, factam per Ti-
 tum & Vespasianum. Nam Iosephus li-
 bro septimo, de bello Iudaico, dicit de
 eodem: Supra ciuitatem sidus stetit
 gladio simile, & per annum perseuera-
 nit. Cometes ante solis occasum visi
 sunt in aëre, ferrei currus totis regio-
 nibus & armatæ acies circumfusæ: &
 plura ibi ponit similia.

Sidera
forma gla-
diis, cur-
rus ferrei.

Similiter ante effusum sanguinem
 Christianorum tempore Gothorum vel
 Longobardorum in Italia visæ sunt

præfatæ acies, vt refert beatus Gre-
 gorius in Homilia super illud *Luca 21*.
 Erunt signa in Sole & Luna: Prins-
 quam, inquit, Italiâ gentili gladio
 ferienda traderetur, igneas in cælo
 acies vidimus, ipsum, qui postea hu-
 mani generis fusus est sanguinem co-
 ruscante.

In quem
finem ap-
pareant
exercitus
caelestes.

Ex quibus iam liquet exercituum
 apparentias Dei nutu futura guerra-
 rum mala præferre, vt iis aut spes
 victoriæ apud eos, quæ metuerunt,
 acquiratur, aut à malignis hominibus
 pœna Diuina agnoscat, aut apud
 bonos, & innocentes patientiæ scutum
 contra infausta arripiatur. Quæ omnia
 Dei munera sunt, à thesauro Diuinæ
 prouidentiae mundo transmissa.

Præterea eo tempore quo regno Bo-
 hemiæ & adiacentibus sibi partibus per
 diuersarum sectarum tam in fide ho-
 nore, & rebus ac hominum cædibus ia-
 ctura grauiissima imminebat prout mul-
 tis Germaniæ Episcopis præsentibus in
 Nurenbergia, à Domino Petro Epi-
 scopo Augustensi, viro fide digno audi-
 ui, circa metas regni præfati nocturno
 tempore versus vallem quandam au-
 diti sunt clamores, & congressiones
 equestrium virorum, induti variis colo-
 ribus, visi sunt sæpius. Quidam eni-
 equorum infellores rubris, alij nigris &
 similibus erant induti coloribus. Stupe-
 bant ex iis plurimi, & diuersi variè hæc
 intreperebantur.

Prodigia
visa ante
bellum
Bohemi-
cum siue
Hussicæ.
Pugnan-
tium irru-
ptiones
auditi.

Fuerunt pro tunc duo armigeri
 audaces satis in castro non multum
 distanti à loco monstrorum, quæ om-
 nino scire volentes, quid veritatis
 sibi visa prætenderent, nocte qua-
 dam versus vallem, vbi solita videri
 censuerunt, iter arripiunt: Ante-
 quam autem iis appropinquare aude-
 rent, compunctus vnus dixit alteri:
 Sufficiat nobis ista vidisse, ego iis
 non approximabo: dictum est vete-
 rum, cum talibus nullum debere iocari.

Cum po-
tentis nō
iocandū.

Explora-
tori mor-
strorum
caput præ-
ciditur.

Quem aliter velut pauidum increpans, equum pupugit, & cum eo congressu omnibus antedictis exercitibus appropinquauit: De quibus vnus egrediens caput audaci illi amputauit, & ad suos rediit: quo viso ille qui timidus substerat fugam iniit & funesta noua annunciauit. In crastino autem truncatus reperitur, & caput quidem in valle, vbi acies visæ fuerant, nullius hominis autem vel equi vestigium reperiuntur, sed tantummodo in lutosi locis signa quædam & vestigia auium visa sunt.

Morbi in-
fidi pi-
ctori Col-
mariensi à
phantasma
mate quo-
dam.

Præterea pictorem quendam in Ecclesia nostra Colmariensi laborantem habuimus, infirmitatibus tribus læsum. Nam in colore mortuo videbatur similior quàm viuenti, semisurdus fuit auditu, & multum in lingua balbutiens. Quas infirmitates cum audissem sibi per quoddam phantasma infligtas, à pictore quæ sequuntur ipse audiui. Cum inquit, iunior in taberna cum sociis versus noctem conuixissem, nocte tetra solus iter arripui accinctus gladio, & versus villam aliam, quam mihi nominauit; properaui: visum est autem mihi cum essem inter vineas, quædam terribilia obuiare non in ipso itinere, sed propè viam. Quo facto, de itinere salij, gladium eduxi, & versus locum phantasmatis iuuenili fatuitate & vini calore animatus, percussi in incertum. Cum autem neminem viderem in ipso ictu, aërem nescio quem me pertransientem sensi, quo statim infectus, quas in me videtis infirmitates trinas contraxi.

Tempore etiam quo sacri imperij electores in causis fidei pro bonis regni Bohemæ dietam in Nuremberga celebrarent: conuenerunt in eadem materia quadam die simul vno in conclau, multi Episcopi, & tam sacre paginæ, quam Canonici iuris quidam Doctores. Ibi enim Archiepiscopus

Moguntinus fuit, itemque Episcopus Herbipolensis, Augustensis & si benè memini, Bambergensis: Et ego inter hos inferior & minimus. Seclusis igitur secularibus post finem tractatus fidei dominus Moguntinus, de quo præmissi, vir magnæ industriæ, & fide dignus, coram præfatis quod sequitur recitauit. Nominauit enim nobis quendam Rheni sibi benè notum militem cuius pro tunc filius viuebat, qui miles, super omnes penè inferioris Alemanix nobiles semper extiterat minus in rebus bellicis imperterritus; gerebat autem & patiebatur nonnunquam propter suam animositatem, vel fortitudinem ab aliis graues guerras, propter quas non semper de die, sed nocturno tempore ad loca sibi commoda equitare solebat. Hic igitur quadam nocte coassumptis famulis per siluam circa Rhenum equitare voluit, & principium eiusdem intrauit. Antequam verò finem siluæ haberent, ultra quam campus latus iacebat, prout moris est eorum qui verentur insidias, præmisit famulum, vt in termino siluæ videret, an in campo insidiæ aliquæ essent: Luna in splendente, vel astris lucentibus hæc videri poterant. Famulus igitur cum per arborum ramos exploraret commissum, vidit per campi longitudinem exercitum satis mirabilem appropinquare in equis: quo viso considerata nuntiauit militi qui ait: Stemus modicum, quia verisimile est, pro huius exercitus posterioris custodia subsecuturos alios. Ad hos properabimus, & an inimici sint, quæ præcesserunt, an amici experiemur, nec paucos timebimus. Deinde morula transacta, de sylua cum suis miles recessit, in campum venit & neminem nisi quemdam equestrem, in equo sedente & in manu alium ducentem equum eminus sequentem suos intuitus est. Ad hunc cum miles venisset, quis esset quæ fuit in hæc verba.

verba. Nunquid tu cocus meus es? Ita enim sibi à longinquo videbatur, paulò etiam antea cocus eiusdem militis vita functus fuerat. Qui respondit: Sum domine: Quid, ait miles, hic facis? & qui sunt hi qui præcesserunt? Cui defunctus respondit: Domine hi qui præcedunt sunt nobiles & armigeri tales & tales (multos enim nomine expressit proprio) quos oportet & me cum eis ista nocte esse Hierosolymis: quia hæc

Miles nobilis cum spectro quodam Hierosolymam eques proficiscitur.

pœna nostra est. Et miles iterum: Quid sibi vult equus iste quem ducis nullo insedente? Ad vestrum respondit obsequium erit, si mecum ad terram sanctam venire velitis. Securus esto, per fidem Christianam recedendo & reuertendo vos viuum reducam, si meis obtemperabitis monitis. Tunc miles ait, Diebus meis mira attentavi, his hoc addam etiam mirabile. Dissuadentibus igitur illud famulis de equo proprio miles profiliit, defuncti equum ascendit, & ab oculis famulorum vterque equester substractus est. Sequenti autem die, famulis iuxta conductum expectantibus, miles & defunctus redierunt ad locum vbi primum conuenerant. Tunc defunctus militi ait: Me phantasmate omnino fictum fuisse non credatis, duo quæ vobis donata, reseruate in mei memoriam: vnde protulit mappulam parnam de salamandra, & cultellum in vagina. Primum, inquit, cum immundum fuerit, igne purgate, nec ei nocebit. Alterum cautè tractetis: quia ab eo vulneratus, intoxicatus erit. Et ita defunctus ab oculis militis euauit.

Guilhelmus Parisiensis de Vniuerso.

Ex his prudens Lector colligere poterit nocturnos exercitus nonnunquam videri à bonis & à malis. Qui autem latius de talium natura scire cupit, legat deinde Domini Guilhelmi Parisiensis partem vltimam de vniuerso, & me ab eiusdem sententia declinasse non videbit.

An defun- Piger: An animæ defunctorum sua

exeunt receptacula, & si sic, quæ hoc facere possunt; & etiam quis præfatas apparitiones faciat bonus vel malus angelus quæro. *Theologus*: Sanctus Doctor tibi desuper respōdet in 4. dist. 45.

quæst. 1. sic dicens, (sed pondera verba, quia grauida sunt sententiis.) Secundum, inquit, dispositionem diuinæ prouidentiae aliquando animæ separata à suis receptaculis egressæ conspectibus hominum præsentantur, sicut Augustinus probat libro de cura pro mortuis, & de bonis exemplificat, vt de sanctis in cælo. Et hoc etiam credi potest, quòd aliquando de damnatis contingat, quòd ad eruditionem hominum & terrorem permittuntur uiuentibus apparere, aut etiam ad suffragia expetenda, quantum ad illos, qui in purgatorio detinentur, vt per multa exempla patet 4. libro Dialogorum beati Gregorij. Nam glorificati, quando volunt, sed alij non nisi quando permittit Deus, nobis apparere possunt, quia si ita sunt pœnis oppressi, vt de sua miseria magis doleant, quàm curent viuus apparere. Et quamuis aliquando animæ sanctorum vel damnatorum præsentialiter adsint vbi apparent, non tamen credendum est hoc semper accidere. Aliquando huiusmodi apparitiones fiunt vel in dormiendo, vel in vigilando, operatione bonorum vel malorum spirituum ad instructionem vel deceptionem uiuentium. Sicut etiam & viuus homines aliquando aliis apparent, & eis multa dicunt in somnis, cum tamen constet eos non esse præsentis, sicut Augustinus per multa exempla probat libro de cura pro mortuis agenda. Hæc de Thoma.

eorum animæ suæ exeant receptacula.

Animæ mortuorum, suffragia petentes viuorum.

Animæ pœnis obruta magis de sua miseria dolent, quàm curent viuus apparere.

CAPVT II.

Formica
in publi-
co ædifi-
cantes,
multum
inquiet-
antur.

Formicæ quæ domos ædificant ex-
tra solitudines propè homines vel
bestias, deuastationes sæpè patiuntur.
Nam modò hominum curiositate, mo-
dò pecudum conculcatione, nunc ca-
num inuestigatione, nunc etiam auium
comestione, & aliis diuersis deturba-
tionibus in mundo vel prope mundum
nidificantes inquietantur. Eisque acci-
dit sicut grano illi, quod secus viam
cecidit, & venerunt volucres & come-
derunt illud: *Matth. 13.* Venit enim
malus, id est, Diabolus, dicit glossa, &
rapit quod seminatum est in corde eius.
Hic est scilicet ager, qui seminatus est
secus viam: ita exponit ipsa veritas
Christus.

Memorandum est in proposito ver-
bum allegatum Beati Gregorij 31.
mora. supra libro 4. huius Formicarij,
quinto cap. qui dicit super isto. Struthio
obliuiscitur quòd pes conculcet oua,
& bestia agri conterat ea. Quid, in-
quit, in pede nisi transitus operatio-
nis accipitur? Quid in agro, nisi mun-
dus iste signatur, de quo in Euangelio
Dominus dicit: Ager autem est mun-
dus? Quid in bestia, nisi antiquus ho-
stis exprimitur, qui huius mundi rapi-
nis insidians humana quotidie morte
fatiatur.

Diabolus
humana
fatiatur
morte.

Quæ do-
mum con-
tra Diabo-
lum mu-
niant.

Possunt autem per formicas istas,
quæ stultè domum propè hostes collo-
cant, hi homines intelligi, qui domum
& habitationem propriam contra infi-
dias Diaboli Ecclesiasticis ceremoniis
non studiosè muniunt. Nam aqua be-
nedicta, omni die Dominica prout ipse
exorcismus notanter in habitationibus
fidelium deberet aspergi, & sal exorci-
zatum pro tunc fideliter sumi: se & sua,
mane & sæpe quisque fidelis crucis
charactere insignire, & à peccatis præ-
sertim grauib; se immunem custodire,

Angelumque proprium sæpè pro tute-
la inuocare, cum Diuino auxilio.

Piger. Iam conicio, vnde fortassis ^{vnde Dæ:}
quibusdam plaga quædam venit, vt in ^{mones in}
eorum habitationibus Dæmonum tu- ^{quibusdā}
multus sæpè inquietudines ponant ad- ^{ædibus}
mirandas. ^{tumul-}

Theologus. Hæc multis ex causis
permittit Dei iustitia, aut misericordia,
non tamen semper ex obmissione ali-
cuius de præactis circumstantiis, sed
aliquando pro merito acquirendo pa-
tientia. De primo fume taliusmodi
exemplum.

In minori Basilea paulo ante præsens ^{Res gesta}
generale concilium, domicilium habuit ^{in minori}
quidam vir de mala vita, & fortè de ^{Basilea de}
maleficio satis suspectus: filiam hic ha- ^{Dæmone}
buit. quam in domo iuueni cuidam nu- ^{in scrinio}
ptui tradidit, & tandem senex pater
ærotare cepit. Ad filiam & ad filia-
strum demonstrato quodam scrinio di-
xit. Hoc, ait, vasculum non moueatis,
alioquin pœnitentia docebimini, sed in
loco stare permittite post meum deces-
sum: Et ita in breui vetulus expirauit.
Transacto autem tempore plurimo: nec
filia nec eius maritus magni pendit pa-
tris iussu. Sed de domo priori in aliam
domunculam se transferentes, scrinium,
quod satis modicum fuit, portauit extra
domum versus nouum hospitium, sed
in ipso itinere tanti ponderis esse cepit,
vt in ipso viriles artus deficerent, & ex-
inde vxorem pro adiutorio inuocauit.
Hæc autem vxor an postmodum in do-
mo scrinium aperuerit, vel quo alio
modo incautè se circa vas habuerit, ob-
liuioni tradidit. Vnum constat, quòd in
domum nouam cum infantulo, quem
genuerant parentes prædicti venerunt.
Et ecce subito vxor velut rabida, super
cunas infantis irruit, eum necare vo-
lens. Quod maritus intuens, vt vxo-
rem inuasit, & eam à Dæmone obfes-
sam esse didicit, qui cum exorcizaretur
minatus est Dæmon, se non exiturum
nisi

nisi eam necaret: & ita factum est super exorcistæ manibus. Altera die maritus per viam strætæ incedens publicè, casum lapidis recepit inopinatissimè de superiori parte cuiusdam canalis cadentis, & in facie cooperatione, vt videbatur, Dæmonis percussus est tam deformiter, vt homo vix videretur esse.

Res gesta
in Diocesi
Argenti-
nensi, de
virgini-
bus obse-
sis.

In Argentinensi diocesi duæ sorores vnà cohabitabāt domo: senior Margareta, iunior verò Barbara vocabatur. Senior matura, denota & experta satis erat, & ambæ castitatis propositum habuerunt: & ideo hostem eis insidiantem Dæmonem palam & clam multis annis sustinuerunt. Clam aliquando per serpentis iuniorem Dæmon sequebatur, vbi incessit in domo: aliquando versus aures sibi clamitabat, nonnunquam sonitus & strepitus terribiles faciebat quovsque extranei etiam talia perciperent, qui domum eandem intrauerant gratia alicuius operis expediendi.

Quia an-
tiquus
serpens
vocabatur.

Appropinquabat post tres circiter annos festum omnium Sanctorum, super quo senior, quæ valdè deuota fuit, confiteri volebat: hanc dum sacerdotem, in Ecclesia vellet accedere gratia confitendi, quidam malignus spiritus impulit ictu quodam tam valido vt ferè ad terram caderet: nec tamen virgo à proposito destitit, sed postmodum confessà est, non curans impulsu Dæmonis, quem tamen grauiter senserat infra modicum tempus, postea sub specie magnæ muscæ venit aliquotiens Dæmon auribus se appendens iunioris: aliquando per dorsum eius extrinsecus: aliquando verò capiti insidebat. Et quandocunque sibi appropinquare voluit, prius ad spatium modicum sonitu quodam signum dare solebat sui aduentus.

quia Beel-
zebub vo-
catur.

Tandem cum iunior quadam nocte in ira notabili se ad lectum posuisset: ob quam causam nescio: venit more solito Dæmon, qui virginem possedit,

& in capite tam validè pressit, vt putaret se perdidisse vsum rationis. Hoc autem coniacenti sibi sorori indicauit, sed illa eam iuuare de cætero non valebat. Nihil præterea post hanc obsessionem inquietudinis auditum est in domo, sed in vigilia Paschæ, & in sacris noctibus sequentibus iuuenis crudeliter à Dæmone vexabatur.

Hæc cum ad me deducta esset (semper enim vitebatur ratione) adhortatus sum, vt confiteretur mihi sacramentaliter. Quod cum prompto animo & deuoto incepisset, ita Dæmon se eius immergit faucibus, vt nullatenus loqui valeret concepta; probabam autem postea per certa verba, an aliqua lateret fictio fœminea. Sed luce clarius Diabolum in ea intuebar certis ex signis.

Piger. Scio quod per exorcistam tentatum fuit, quicquid circa eam fieri potuit, vt liberaretur, & tamen non fuit liberata à Dæmone pro tunc, quæ ergo causa huius fuit.

Theologus. Sex ex causis aliquis non liberatur, aut propter paruitatem fidei offerentium: aut propter peccata Dæmonium sustinentium, aut propter accommodata remedia adhibere negligentium: aut propter exorcistæ aliquod in fide vitium, aut propter reuerentiam virtutum in alio existentium.

quod ex
causis qui-
dam à Dæ-
monibus
non libe-
rentur.

De primis duobus habes exemplum, *Matth. 17. & Marci 9.* In parte vnici filij sui lunatici & discipulorum in Christi præsentia. Primo enim offerens & turba fide carebat, vnde pater cum lachrimis orauit. Credo Domine, adiuna incredulitatem meam. Et ad turbam Iesus ait: O generatio incredula & peruersa, quovsque ero vobiscum. De secundo videlicet de sustinente Dæmonium, Iesus increpabat eum, scilicet filium: quia vt beatus Hieronymus ibi dicit, propter peccata sua à Dæmone fuerat oppressus.

Incredu-
litas par-
tum impe-
dit quo-
minus
Dæmon
exturba-
tur.

Tres colum-
næ fidei
Apostoli-
cæ.

Ieiunia &
orationes
Dæmoni-
bus resi-
stunt.

Defectus
in Exorci-
zante

De Dæ-
monibus
inquietan-
tibus do-
mos exem-
pla.

De tertio, de neglectu debitorum remediorum patet, quia non fuerunt parentes boni & perfecti viri, unde Chrysostomus ibi dicit: Columnæ fidei non aderant, videlicet Petrus, Iacobus, & Ioannes. Sed in transfiguratione Christi iam præsentés erant, nec oratio & ieiunium aderant, sine quibus Christus ait: Hoc genus Dæmoniorum non eiicitur. Unde Origenes ibi dicit: Si aliquando oportuerit nos circa curationem tale aliquid patientium permanere, non admiremur, nec interrogemus, nec loquamur quasi audienti spiritui immundo, sed abigamus ieiuniis & orationibus spiritus malignos. Et glossa dicit. Hoc genus Dæmonij, id est, ista carnalium voluptatum mutabilitas, ad quam scilicet spiritus ille inclinabat, non vincitur nisi spiritus oratione confirmetur, & caro per ieiunium maceretur.

De quarto exorcistæ vitio præsertim in fide patet ibidem de Christi discipulis compræsentibus: unde postea secrete discipuli quærentes causam suæ impotentiae: Respondit, propter incredulitatem vestram: Amen dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, transi, & transibit. Unde Hilarius: Crediderunt quidem Apostoli, nondum tamen erant perfectæ fidei. Nam Domino in monte demorante, & ipsis cum turba resistentibus, quidam tepor eorum fidem relaxauerat.

De quinto patet in vitis patrum, ubi legimus aliquando obsessos non liberatos per sanctum Antonium, eius autem discipulum Paulum liberasse.

De sexto patebit infra, ubi de maleficiatis habebimus.

Piger: De inquietantibus domos da exempla.

Theologus: Vix iam decem sunt anni transacti, quod in ciuitate Nurembergensi monasteriū nostri Ordinis sanctæ Catharinæ dictum, cum extrema diffi-

cultate reformabatur per vndecim illuc transmissas deuota reformatrice ab alio reformato loco. Fuerant enim omnes sorores in dicto monasterio ad reformationē inuoluntariæ, & pro se complices sibi in ciuitate non paucas habuerunt. Postquam igitur locus regulariter clausus est & ceruicosa gens sexus fragilis colla iugo submisit obedientiæ, venit in monasterium quidam Dæmon, qui primum sonitibus nocturnis insolitis moniales quasdam infestabat. Quod cum ad me venit persuasi vt talia non crederent esse à Dæmone, sed à muribus & gliribus, vel ex debilitate capitis: quia deliramenta suspicabar affuisse mulierum.

Altera nocte venit Dæmon, & vnam de iis quæ rebelles extiterant: vt puto sacristanam, matutinas pulsare volentem, ita compressit, vt eadem die putaretur sepulturæ tradi debere & tandem tam de die quàm de nocte sic inquietabat conuentum præfatus Dæmon, vt per totam noctem oporteret per vices custodias vigilantium sororum ponere, quia nulla audebat sola incedere. Fuit autem totus stupidus effectus sexus mollis & foemineus, ita vt neque ego scirem quid cum eis essem facturus: tamen orationes priuatas singulis iniunxi & publicas, patientiam habere prædicaui, & vt in domino confiderent sæpè suasi.

In præfato verò opere, licet Dæmonis malitia aliquid acquireret (quædam enim dixerunt: Ecce quando latam viam & antiquam ambulauimus, hæc nobis nunquam acciderunt) Sed tamen per Dei gratiam Diabolus plus perdidit hoc in ludo quàm acquisierit. Quia quasdam ceruicosas foeminas, quas ad plenum pietas reformatarum non valebat trahere, hoc phantasma adeo terruit, vt totius vitæ suæ facinora confiterentur sacramentaliter, vestes veteres deponerent, & nouas secundum ordinis formam induerent, &

Moniales
s. Cathari-
næ Nu-
rembergæ
à Dæmone
vexata.

Bonus fi-
nis vexa-
tionis Dæ-
monis.

in

in aliam vitam nouam se transforma-
rent. Hoc cum Dæmon videret, tandem
per Dei gratiam destitit, & nescio quo
deuenit.

Tempore Constantienf. concilij in
curia fororum deuotarum, quæ cano-
nista regulares sunt, & vocantur mo-
nasterij Pilluruet propè Nurebergam,
Eystetenfis diœceleos, quidam spiritus
nocturnis temporibus multos inquieta-
re solebat, sed monasterium fororum ab
intra nullatenus perturbabat, in domo
verò Capellani & locis eidem conuici-
nis molestus multis extitit quibusdam
strepitibus & sibilis ac pulsibus non
multum excellentibus sed manifestis:
aliquando enim ad parietes percutie-
bat, aliquando verò ioculator varias
minorum fistulas, vt videbatur, flabat,
& talia non nociua multum faciebat.

Fistulans
Dæmon. l.

Quidam interea frater, de Conuen-
tu Nurembergensi deuotus, & indè no-
tus, circa festa quædam petitus est, vt
Capellanus in Diuinis iuuaret, qui
cum in superiorem partem domus po-
neretur, & spiritum ignoraret, nocte
phantasmata sen sit, quod sibi tunicam,
quam circa se positam habuit, abstraxit.
Et exinde frater clamare cæpit: Fures,
fures, succurrite homines. Hoc camp-
narius, qui in eadem domo iacebat au-
diuit: & negotium intellexit, lumen ac-
cendit & clamantem adiit, eumque stu-
pidum reperit, & vestimenta, quibus
tectus fuerat, distincta vidit per spiri-
tum in camera. Scapulare autem fratris
nullibi reperire potuerunt, quousque
tandem foramen quoddam satis paruum
in pariete conspexerunt. In illud enim
spiritus ille scapulare strictissimè con-
uolutum & glomeratum absconderat.
Finito verò anno vno aut circiter
phantasma illud abscessit.

Dæmon
exuens
scapulari
& vesti-
bus.

Piger: Quales, quæso, mihi dicas, illi
spiritus sunt, qui sic inquietant homi-
nes: an animæ sunt separatae vel mali-
gni spiritus Dæmonum.

Mallei Malefic. Tom. I.

Theologus: Prout ex fine præceden-
tis capituli elicere potes, animæ non
sunt verisimiliter, sed omnino Dæmo-
nes, qui in multiplici sunt differentia.
Nam quidam neminem possunt lædere
grauiter saltem, sed solum principaliter
ioculationes exercent. Alij incubi sunt
vel succubi, prementes nocturno tem-
pore homines, vel peccato luxuriæ
coquinantes eos: alij verò sunt, qui
homines lacerandi vel necandi habent
potestatem. De quibus ita dicit Cassia-
nus collat. senten. 1. Tot esse immundos
spiritus, quot in hominibus studia non
dubiè comprobantur. Nam nonnullos
eorum quos etiam paganos vulgus ap-
pellat, ita seductores & ioculatores esse
manifestum est: vt certa quæq; loca seu
vias iugiter obsidètes, nequaquam tor-
mentis eorū, quos prætereuntes poterūt
decipere, delectentur, sed derisu tan-
tummodo & illusione contenti, fatigare
eos potius studeant quàm nocere. Quo-
dam verò solummodo in nociuis incuba-
tionibus hominum pernoscere. Alios
ita esse furori ac truculentia deditos,
vt non sint contenti illorum tantum-
modo corpora, quos possederint, atro-
ci delaceratione vexare, sed etiam
irruere super e minus transeuntes, atque
affligere illos sæuissima cæde festinent,
Quales illi in Euangelio, videlicet
Matth. 8. describuntur. Similia dicit
Vuihelmus vbi supra de vniuerso.

Differen-
tia mulci-
plex Dæ-
monum.

Dæmones
pagani.

Ioculato-
rij dæmo-
nes.

Truculen-
tissimi dæ-
mones.

C A P V T I I I.

FRigus graue ouis formicarum su-
perueniens prolem impedit, aut
nasci retardat, vel in toto necat. Niuium
enim alior & frigoris magnitudo vi-
tam adimit viuentibus & viuificandis
sæpè nocet.

In frigore autem malorum corda
intelligi possunt, quæ calore charitatis
& à sole iustitiæ aliena, torpore malitiæ
vel perfidiæ sunt plena: quo contra de-

Refrige-
re com-
paratur.

R e   f o r t i

Quid fig-
nificant
duplices
vestes do-
mestico-
rum Ec-
clesiæ.

forti muliere *Prov. ultimo* dicitur. Non timebit domui suæ à frigoribus niuis. Vbi glossa: Frigora niuis sunt corda malorum perfidiæ torpore algentia. de quibus dicitur videlicet *Mat. 23*. Quoniam abundavit iniquitas, refrigescet charitas multorum, quia corda niue illa opprimuntur, quæ ob superbiam de cœlo corruentes in tenebris adhuc velut Angelum lucis ostendere præsumunt, & habitum niueum præferunt, quod Dei & angelorum eius proprium est, scilicet niueo habitu suæ virtutis claritatem signare.

Non timebit autem domui suæ à frigoribus niuis hæc mulier, quia credidit Deo dicenti, quoddam portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus, sapientia scilicet ad hæreses reuelandas, & patientia ad tollendas per totum hostium pugnās. Vel vestiti sunt duplicibus, quia promissionem habent vitæ quæ nunc est, & futuræ. Nunc adiuti à Deo ne deficient, tunc autem in beatitudine Diuina visione ditati. Item vestiti sunt duplicibus, vna veste operis, altera mentis, fide scilicet & factis, sacramentisque redemptoris imbuti & exemplis. Hæc in glossa.

Per frigus igitur, quod proliferationi fornicarum est nociuum, Maleficarum superstitiones accipere possumus maleficus enim dicitur quasi malefaciens, vel malè fidem seruans, & vtrumque in maleficis, qui superstitionibus & operibus proximum lædunt, satis reperitur.

Quot modis malefici nocere possunt.

Piger: Superstitionum ex beato Isidoro scio multæ sunt species, sed quia de maleficis mentionem fecisti: Quot modis nocere possint proximis, nunc edito.

Theologus. Septem mihi modi occurrunt, quibus ex parte eorum quæ sunt hominis nocere possunt, sed nunquam

nisi Deo permittente: Neque eo quo nocere dicuntur tempore actionem vel passionem per se immediatè inferunt, sed per verba ritus vel facta quasi per pacta inita cum Dæmonibus lædere dicuntur. Nam potius Dæmones hæc & immediatè læsura inferunt.

Vnus igitur modus est, quo amorem malum ingerunt viro alicui ad mulierem aliquam, vel mulieri ad virum. Alius est quando odium vel inuidiam in aliquo seminare procurant. Tertius est in iis, qui maleficiati dicuntur, ne vi generatiua uti valeant ad scemnam, vel viceversa scemellæ ad virum. Quartus modus est, cum in membro aliquo hominem ægrotare faciunt. Quintus cum vita priuant. Sextus quando vsu rationis aliquem priuant. Septimus, cum quocunque prædictorum modorum aliquem in suis rebus vel animalibus lædere quærunt cum effectu.

Piger. Peto de his funditus omnibus informari, quia quidam talia aut negant omnino, aut causis naturalibus solum ascribunt, in parte non ea concedunt.

Theologus. Funditus noscere talia ad modicum vtile esset, imò fortè quibusdam noceret; oporteret enim prohibitos inspicere libros, vel superstitionis aliqua, quæ conscientiosum esset in tanta temporis egestate perlegere. Nec opus est scire talia latè, tibi præsertim, qui ex conditione status ad id non obligaris.

Verum tamen exempla tibi tradam, & doctrinas aliquas petito tuo accommodas quas habeo partim à Doctoribus nostræ facultatis, partim etiam per experientiam cuiusdam probi iudicis secularis & fide digni, qui quæstionibus & passionibus ac publicis experientiis & priuatis talia multa didicit, cum quo latè & profundè sæpè contuli, domino Petro videlicet ciue Bernensi

Ex Necro-
mancio
ioculato-
re & tru-
fatore fit
mona-
chus.

Bernensi in Lausanensi Diœcesi , qui multos vtriusque sexus incineravit maleficos , & alios fugavit è territorio domini Bernensium. Contuli insuper etiam cum domino Benedicto monacho sancti Benedicti ordinis , qui licet modò sit religiosus multum Viennæ in reformato monasterio , tamen ante decennium adhuc in sæculo degens , fuit Necromanticus , ioculator , mimus & trufator apud sæculares nobiles insignis & expertus. Audiui similiter quædam de sequentibus ab inquisitore hæreticæ prauitatis Eduenfi , qui nostri Ordinis fuit in Conuentu Lugdunensi deuotus reformatore & in Eduensi Diœcesi multos de maleficiis reos inquisierat.

De male-
ficis vo-
rantibus
infantes.
Sunt igitur , vel noniter fuerunt , vt idem inquisitor & dominus Petrus mihi retulerunt , & fama communis habet circa districtum Bernens. domini , quidam malefici vtriusque sexus , qui contra humanæ naturæ inclinationem , imò aduersus conditiones specierum omnium bestiarum , lupina specie excepta tantummodo , propriæ speciei infantes vorant & comedere solent. Nam in oppido *Poltingen* Lausanensis Diœcesis , quidam dictus *Stadelin* grandis Maleficus , captus per præfatum Petrum iudicem loci , qui fatebatur se in certa domo vbi vir & vxor simul manebant , vir per sua maleficia successiue in vtero vxoris præfatæ septem circiter infantes occidisse , ita vt semper abortum faceret foemina annis multis. Simile fecit in eadem domo omnibus pecoribus fetosis , quorum nullum viuum partum edidit in eisdem annis prout rei euentus probauit.

Lacerta
sub limi-
ne ostij
impedit
fecundam.

Cumque antedictus nequam quæstionaretur , an in ij & qualiter reus esset , facinus aperuit , dicens : Subter limen ostij domus se lacertam posuisse ,

& si amoueretur , fecunditatem inhabitantibus restituendam prædixit. Cum autem serpens ille quæreretur sub limine , nec inueniretur , quia in puluerem , fortassis redactus erat , pulueres seu terram desuper positam asportabant : & in eodem anno vxori & omnibus iumentis domus fecunditas restituta est. Præfato autem torto non sponte fatebatur : & demum per prædictum iudicem ignibus traditus est.

Cautela
obseruan-
da si ani-
mantia
sub limi-
nibus non
reperian-
tur.

Deinde antefato inquisitore mihi referente hoc anno percepi , quoddam in Lausanensi ducatu quidam malefici proprios natos infantes coxerant & comederant. Modus autem discendi talem artem fuit , & dixit , quoddam malefici in certam concionem venerunt , & opere eorum visibiliter Dæmonem in assumpta imagine viderunt hominis. Cui discipulus necessariò dare habebat fidem de abnegando Christianismo , de Eucharistia nunquam adoranda , & de calcando super crucem , vbi latenter valeret.

Fuit insuper fama communis , dicto Petro iudice mihi referente , quoddam in terra Bernensium tredecim infantes deuorati essent intra pauca tempora à maleficis : quamobrem etiam publica iustitia satis durè exarsit in tales partycidas. Cum autem Petrus quæsiuisset à quadam capta malefica , per quem modum infantes comederent. Illa respondit. Modus iste est. Nam infantibus nondum baptizatis insidiamur : vel etiã baptizatis , præsertim si signo crucis non muniuntur , & orationibus hoc in cunabulis , vel ad latera iacentes parentum , ceremoniis nostris occidimus quos postquam putantur oppressi esse , vel aliunde mortui , de tumulis clam furto recipimus , in caldari decoquimus quousque euulsis ossibus tota penè caro efficiatur sorbilis & potabilis. De solidiori huius materia

Malefica-
rum au-
tem pora-
bile

materia vnguentum facimus nostris voluntatibus & artibus ac transmutationibus accommodatum: de liquidiori verò humano flascam aut vtreplemus, de quo is qui potatus fuerit, additis paucis cerimoniais, statim conficius efficitur, & magister nostræ sectæ.

Modum autem eundem alius iuuenis maleficus captus & incineratus, tandem licet vt credo verè pœnitens, distinctius referauit, qui manus dicti Petri iudicis vnà cum vxore malefica in persuasibili paulò antea euaserat. In Bernensium namque iudicio captus dictus iuuenis cum vxore, & ab eadem in distinctam turrim repositus, dixit: Si meorum facinorum veniam consequi possem, omnia quæ de maleficiis scio, libens patefacerem. Mori enim video me oportebit. Cumque per literatos, si verè pœniteret, audisset se veniam consequi posse omnimodam, tunc lætè se morti obtulit, & modos primævæ infectionis ostendit.

Ordo, inquit, talis est quo etiam seductus sum: oportet primò, vt Dominica die, antequam aqua benedicta consecratur, Ecclesiam introire mox futurum discipulum cum magistris, & ibidem abnegare coram eis Christum, eius fidem, Baptisma & vniuersalem Ecclesiam. Deinde homagium præstare magisterulo, id est, paruo magistro, (ita enim dæmonem & non aliter vocant.) Postremo de vtre bibit supradicto: quo facto, statim se in interioribus sentit imaginem nostræ artis concipere & retinere, ac principales ritus huius sectæ. In hunc modum seductus sum, & vxor mea, quam tantæ pertina-ciæ credo, vt potius incendium sustineat, quàm minimam fateri velit veritatem. Sed heu, ambo rei sumus. Sicut dixit iuuenis, ita reperta est per omnia veritas. Nam præconfessus iuuenis in magna contritione mori visus est, vxor

Vnico potu mutatur animi abnegantiâ Deum.

verò testibus conuicta, veritatem nec in ipsa tortura fateri voluit, nec in morte, sed incendio præparato per lictorem eidem verbis pessimis maledixit, & sic incinerata est. Ex prædictis iam liquet, quàm noxium sit frigus perfidiæ, quod infantes & partus solet occidere.

Piger: Est ne licitum maleficium de loco tollere.

An liceat maleficium ex locis, vbi ponuntur auferre.

Theologus. Antiqui negant, moderni concedunt, vtique benè. Sed sola opus est vnica distinctione: Quia aut tolli potest per aliud maleficium, seu per ritus alicuius malefici illicitos. Et id constat esse illicitum, imò potius homo mori deberet quàm in talia consentire. Aut tolli potest sine nouis superstitionis operibus, vt per motum localem: velut dictum fuit de puluere lacertæ. Et illud est licitum.

Exemplum de priori casu. Nam inquisitor Eduens. mihi referebat, quòd modus tollendi maleficium aut se vindicandi in maleficio, talis practicabatur suo tempore. Venit enim aliquis læsus in se vel in suis, ad maleficam, sciscitans scire malefactorem. Tunc malefica plumbum liquefactum aliquotiens fundebat in aquam, quovsq; opere dæmonis in plumbo imago aliqua videretur: qua visa imagine, malefica quæsiuit ab explorante. In qua parte vis lædi maleficum tuum, & in eodem vulnere eum agnoscere. Cùmque explorator locum eligeret, statim malefica in eadem parte imaginis, quæ in plumbo relucebat, fixuram vel vulnus per cultrum posuit, & locum vbi reum inueniret indicauit. Nomen tamen nullatenus manifestauit, sed experientia teste maleficus per omnia lædi reperiebatur, sicut sua imago plumbea.

Modus exploratio- nis an aliquis maleficiatus sit.

An malefici malefici non nominantur propriis nominibus.

CAPVT IV.

Alis carentes fornicæ, vel nimium progredientes in publicum ab aliis

Comparatio alarum fornicarum.

aliis bestiis facilius necantur: quia aliis pennatæ multum se subleuant, ne bestiis terræ præda fiant.

Per alas
notantur
virtutes.

Per alas autem virtutes intelliguntur, quia talibus multum boni feruntur. Vnde *Ezech. 3.* Descriptis volantibus animalibus dicit: Audiui post me vocem commotionis magnæ, Benedicta gloria Domini de loco suo, & vocem alarum animalium percutientium alteram ad alteram. Sic exponit beatus Gregorius libro 24. moral. Quid namque per alas animalium nisi virtutes debemus sentire sanctorum, quæ dum terrena despiciunt, ad cœlestia volando leuantur.

Despiciē-
tes terre-
na, subuo-
lant vt
Aquilæ.

Vnde iam directè per *Isaiam* dicitur: Qui confidunt in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas vt aquilæ. Volantia itaque animalia alis suis se vicissim feriunt: quia sanctorum mentes, in eo quod suprema appetunt, considerantes, inuicem alternis virtutibus excitantur. Ala enim sua is me percutit qui exemplo sanctitatis propriæ me ad melius accendit, & ala mea vicinum ferio si aliquando alteri opus bonum quod imitetur ostendo.

Ala alam
feriens.

Formicæ
Moniales
alacæ.

Illæ verò formicæ moniales, quæ virtutum pennis non sunt alatæ, vel quæ nimium suæ domus, Ecclesiæ videlicet Catholicæ limites incautè exeunt, in perfidiam incidendo, tales ab vrsis, per quos malefici vel Necromantici possunt intelligi, facilius deuorantur, sicut ij simplices pueri in figura, qui domos egredientes parentum, & Eliseum deridentes, ab vrsis deuorati esse leguntur. 4. Reg. 2.

Differētia
inter ne-
cromanti-
cos & ma-
leficos.

Piger. Quia de Necromanticis mentionem fecisti, quæro anne differentia eorum sit à Maleficis, & si sic, quæ eorum sint opera.

Theologus. Necromantici propriè hi dicuntur, qui de terra superstitiosis ritibus mortuos se posse suscitare ad lo-

quendū occulta ostentāt. Qualis fuit illa olim pythonissa, quæ ad preces Sauli Samuëlem se suscitare velle aduocabat, vt euentum belli patefaceret Regi, 1. Reg. 28. Qualis etiam Simon magus fuit pessimus, qui supra principis Apostolorum se auctoritatem præferens, defunctum se suscitare finxit. Ex accom-

Necromā-
tici qui
communi-
ter ha-
beantur.

modatione tamen vsus, nec necromantici dicuntur, qui per pacta dæmonum per fidem cæremoniis futura prædicunt, aut occulta reuelatione dæmonum aliquid manifestant, aut qui maleficiis proximos lædunt, & à dæmonibus sæpè læduntur. Fuit, & hodie vixit Viennæ in monasterio, quod ad Scotos dicitur, Frater de quo præcedenti capitulo retuli, sancti Benedicti ordinis, hic in seculo existens, famosissimus fuit Necromanticus. Nam libros dæmonum de Necromantia habuit, & secundum eosdem satis miserabiliter & dissolutè vixit plurimo tempore. Habuit autem sororem virginem deuotam multum, de ordine pœnitentium, cuius vt puto precibus frater à faucibus dæmonis erutus est. Compunctus enim, ad diuersa loca diuersorum reformatorum monasteriorum venit, petens sibi sanctæ conuersationis tradi habitum. Sed quia giganteæ staturæ & terribilis aspectu erat, & in maleficiis ac ioculationibus princeps aliorum, fidem vix alicui viro dabat. Tandem autem receptus in antedicto monasterio in ipso ingressu nomen mutauit & vitam, Benedictus enim vocari cæpit: & secundum beati patris Benedicti regulam aded profecit, vt infra paucos annos speculum religionis effectus, in Prioratus poneretur officiū: & in Ambone pro sæcularibus profectus, graciosus est prædicator factus ad populum. Hic cum adhuc esset nouitius, prout eo referente audiui, multas vexationes à Dæmonibus quos reliquerat sustinuit. Cum enim confessus fuisset sacramen-

Mutatio
nominis
in susce-
ptione
monachis-
mi.

sacramentaliter quadam die, & virus suæ peruersæ vitæ enomisset ob spem veniæ, sequenti nocte lucernam in manibus deferens, Dæmonem adesse sensit. Eandem namque lucernam violento ictu de nouitij manibus Dæmon excussit, & eum non modicum lædere molitus est. Sed vicit Christi miles huius vrſi tyrannidem, quia virtutum alas iam assumpserat, quibus per orationes sacras ab ore bestię liberatus est.

De Schafio in murrem se cōuertente.

Præterea quemadmodum à supradicto Petro iudice audiui. In territorio Bernensium, & in locis eidem adiacentibus, à sexaginta circiter annis suprafata maleficia à multis practicata sunt: Quorum primus auctor fuit quidam Schafius dictus, qui publicè de hoc gloriari audebat, quòd quodocunque vellet, ipse se in omnium suorum æmulo- rum oculis velut murem facere valeret, & dilabi à manibus inimicorum suorum læthaliū, & ita capitalibus inimicorum suorum manibus sæpè, vt dicitur, euasit. Sed cū terminum suæ malitiæ Diuinā iustitiā facere voluit, tandem per hostes suos in stufſa quadam prope fenestram quandam sedere explorabatur cautè: quo in loco, cū nullum sibi insidiantium suspectum haberet, per fenestram gladiis & haltis inopinatè transfixus est, & ob sua facinora mortuus ibi miserabiliter. Hæc fraudis commenta discipulo qui Hopponis vocabatur, reliquit. Et idem supradictum Stadelin in maleficiis magistrum fecit.

Huius Hopponis etiam Sprenger meminit.

Malefici prostrudētes in aquam infantes, & prope aquam ambulantes.

Sciuerunt hi duo, quando sibi placuit, tertiam partem simi, fœni vel frumenti, aut cuiuscunque rei vicini agro nemine vidente ad proprium agrum deferre, grandines vastissimas & auras læsuas cum fulminibus procurare, in aspectu parentum infantes prope aquam ambulantes in ipsam nullo vidente proiicere. Sterilitatem in hominibus & iumentis efficere, in rebus & corporibus

proximos lædere, equos sub infessoribus, si strepam ascendere teneret, phreneticos facere de loco ad locum per aëra, vt putabant transmeare, à se cum capi deberent, factores pessimos emitte- re, in se capientium manus & animos tremorem magnum incutere, occulta aliis manifestare, & quadam futura prædicere, absentia velut præsentia conspiciere, ictu fulminis nonnunquam quem vellent interimere, & multa alia pestifera procurare sciuerunt, vbi & quando Dei iustitiā hæc fieri permisit.

Piger. Duo hic scire vellem. Primum vt- rum ne Dæmones & sui discipuli talia maleficia in fulminibus, grandinibus & similia, quæ dixisti, facere possent, de quibus aliqui dubitant. Secundo quæ- ro, fateantur ne tales miseri, per quæ Diuina opera in suis machinamentis impedirentur.

Theologus. Ad primum respondeo, haud dubiè possunt, sed non nisi Deo permittente. Nam *Iob 1. & 2.* Accepta potestate à Deo, statim Dæmon procurauit vt Sabbæi quingenta iuga bouum & quingentas asinas auferrent, vt deinde ignis de cœlo descendens septem millia ouium incenderet, & vt Chaldæi per tres turmas tria millia camelorum raperent, item septem filij & tres filiæ per vehementem ventum lapsu domus occumberent, & semper pueri multi vno dempto, vtique vlcere pessimo corpus sancti viri percuteretur, & vxor, & tres amici eius eum vexarent grauiter.

Vbi sanctus Doctor dicit: Necessè est confiteri, quòd Deo permittente Dæmones possunt perturbationem aëris inducere, ventos concitare, & facere vt ignis de cœlo cadat. Quamuis enim natura corporalis non obediat ad nutum Angelis nec bonis nec malis ad susceptionem formarū, sed soli creatori Deo, tamen ad motum localem natura corporalis nata est spiritali naturæ obedire. Cuius indicium in homine apparet: nam

Malefici deludentes se prosequentes.

Exemplo Iobi probatur potestas Satanæ in tempestatibus.

quomodo natura corporalis subit Naturæ spiritali.

Angeli
boni &
mali mo-
tui locali
imperant.

nam ad solum imperium voluntatis mo-
uentur membra, vt opus à voluntate
dispositum prosequantur: quæcunque
igitur solo motu locali fieri possunt, hæc
per naturalem virtutem non solum bo-
ni, sed etiam mali facere possunt, nisi di-
uinitus prohibeantur. Venti autem &
pluuiæ & aliæ huiusmodi aëris pertur-
bationes solo motu vaporum resolu-
torum ex terra & aqua fieri possunt,
vnde ad huiusmodi procuranda natu-
ralis virtus Dæmonis sufficit. Hæc
Thomas.

Diaboli
sunt Deo
loco tor-
torum.

Mala enim, quæ nostris exigentibus
peccatis in mundo sunt, Deus velut
per suos tortores iustè per Dæmones
solet infligere. Vnde gloss. *super illud
Psalmi*. Vocauit famem super terram,
& omne firmamentum panis contri-
uit, dicit sic: Hæc mala permittit
Deus per angelos malos, quæ talibus
præpositi sūt. Vocat ergo famem, id est,
angelum fami præpositum. Hæc ibi.

De impe-
dimentis
malefico-
rum.

Potro quoad secundum dubium, no-
neris indubiè maleficos multipliciter
impediri posse. Nam ita fatebantur
multi in torturis, & difficulter quidam
alij verò sponte.

Et quantum ex prædicti Petri verbis
in summa collegi, quinque sunt per quæ
multum impediuntur. Aliquando in to-
to, aliquando in parte, aliquando ne in
persona hominis fiant, aliquando ne in
suis amicis, videlicet fidem integram
vel Dei præcepta in charitate seruanti-
bus, se signo crucis & oratione munien-
tibus ritus & cæremonias Ecclesiæ co-
lentibus, publicam iustitiam benè exe-
quentibus, & Christi passionem verbo
vel memoria ruminantibus.

De primo & secundo exempla talia
mihi Petrus quæ suprâ retulit, quæ au-
dierat de supradictis maleficis.

Cum, inquit, quidam simplex, sed
non reclusus, maleficum me inuocaret; vt
inimicum suum vita priuarem aut in
corpore læderem grauitèr fulminis ictu

vel modo alio, vocauit ego magisteru-
lum, id est, Dæmonem, qui mihi respon-
dit, quod neutrum facere posset: Habet,
inquit, fidem bonam & diligenter se
signo crucis munit: idcirco non in cor-
pore, sed in vndecima parte fructuum
suorum in campo si libet, ei nocere
possum.

Novi veteranam quandam virgi-
nem, quæ Seriosæ nomen habuit, in
dioceseos Constantien. finibus: hæc
mater omnium in vicina existens vir-
ginum, & speculum ad viuificæ crucis
signum & ad Christi passionem sum-
mam gerebat fiduciam: manebat autem
in tugurio villagij pauperculi, ipsa vo-
luntate pauper in terra: vbi nonnun-
quam maleficia satis locum habere di-
gnoscentur. Huius amicus in pede
gravi læsus fuit maleficio, à quo nulla
arte sanari poterat. Post multa autem
in cassum adhibita remedia, visitauit
prædicta virgo infirmum qui ab ea
petiuit vt pedi benedictionem ali-
quam applicaret, annuit illa: & silen-
ter tantummodo orationem domini-
cam & Apostolorum symbolum cum
geminatis viuificæ crucis signis ap-
plicuit.

Tunc statim infirmus curatum se sen-
tiens, scire voluit in remedium futuro-
rum, quid carminationis virgo appli-
casset. Quia respondit: Vos mala fide
vel debili, Diuinis & approbatis exer-
citiis Ecclesiæ non inhæretis, & car-
mina ac remedia prohibita crebrò ve-
stris infirmitatibus applicatis. Idcirco
raro in corpore & semper in anima per
talia lædimini. Sed si in orationum &
signorum licitorum efficaciam sperare-
tis, faciliter sæpè curaremini. Nihil
enim tibi applicui, nisi Dominicam ora-
tionem & Apostolorum symbolum, &
iam sanatus es.

Præterea constat, quòd malefici de
ritibus Ecclesiæ seruatis & veneratis
sua maleficia præpediri fatentur

Maleficia
impediri
cæremo-
niis Ec-
clesiæ.

vt

vt per aquæ benedictæ asperſionem, per ſalis conſecrati ſumptionē, per candelarum die purificationis, & palmarū, in die palmarum conſecratarum, vſum licitum, & per ſimilia: quia ad hoc talia Eccleſia exorcizat, vt vires Dæmonis minuantur.

De publica verò iuſtitia hoc omnes malefici, qui ſuprà verbo & experientia teſtimonium dederunt, quòd eo ipſo, quo per reipublicæ iuſtitie officiales capiuntur, ſtatim omnis maleficorum enervatur poteſtas. Vnde cū ſæpè dictus iudex Petrus antefatum *Stadelin* capere vllt per ſuos ſamulos: tantus tremor manibus eorum in cuſſus eſt, & corporibus & naribus illapſus tam malus ſector, vt ferè deſperarent an maleficum innadere auderent. Quibus iudex ait: Securè miſerum innadite quia publica tactus iuſtitia omnes vires perdet ſuæ nequitie. Et ita rei probauit exitus ſiue effectus.

Idem iudex tale dedit exemplum. Cum, ait, *Stadelin* captiuallſem, qui grandinibus terram ex fame grauiffimè læſerat, & per fulmina plura vaſtauerat, quæſiui à reo de veritate, qui poſt quartum ad chordas tractum, primò reſponſum mihi dedit tale: Faciliter grandines procuro, ſed ad libitum lædere non valeo, ſed eos tantummodo, qui Dei deſtituti ſunt auxilio, qui ſigno crucis ſe muniunt, fulmine meo non interibunt. Cui iudex, Quomodo ad tempeſtates & grandines concitandas proceditis. Reſpondit reus. Primò verbis certis in campo principem omnium Dæmoniorum imploramus, vt de iuis mittat aliquem à nobis designatum, percutiat deinde, veniente certo Dæmone, in campo aliquo viarum pullum nigrum immolamus, eundem in altum proiciendo ad aëra. Quo à Dæmone ſumpto obedit, & ſtatim antram concitat, non ſemper in loca designata à nobis, ſed iuxta Dei viuientis permiſſionem

grandines & fulgura proiciendo.

Subintulit index tertio quærendo: Poſſunt ne per aliqua tempeſtates tales remediari, à vobis concitatz & à Dæmonibus? Reſpondit, poſſunt per hæc verba. Adiuro vos grandines & ventos per tres Chriſti diuinos clauos, qui Chriſti manus & pedes perforarunt, & per quatuor Euangelistas ſanctos Matthæum, Marcum, Lucam & Ioannem, vt in aquam reſoluti deſcendatis.

Ex quibus iam liquet, quòd omnipotentis Dei clementia & ſapientia, quæ attingit à fine vſque ad finem fortiter, diſponit etiam iſtorum peſſimorum hominum & Dæmonum maleficia ſuauiter: ita vt dum perſidia ſua Chriſti regnum & fidem quærant minuere & infirmare: eandem in multorum cordibus firment & radicent validius. Vtilitates enim plurimæ fidelibus ex præſatis malis poſſunt euenire: quia ſic fides roboratur, Dæmonis malitia inſpicitur, Dei miſericordia & poteſtas manifeſtantur, homines ad cuſtodiam ſui actuantur: & ad reuerendam Chriſti paſſionem & cæremonias Eccleſiæ accenduntur.

C A P V T V.

Viſcoſis humoribus & tempeſtate ab inceſſu & à labore formicæ præpediuntur: quia per viſcoſa incedētes, vel bituminofa loca talibus imbecillis animalia adhærent, ſicuti tempeſtatibus concutuntur in corpore, & via eis incedendi præcluditur.

Per viſcoſa aut bituminofa loca occaſio carnalium voluptatum designatur ſimulatè in Chriſtiana fide viuentium, quia his alleſtamentis ad benè operandum non valet egredi, ſed in eiſdem potiùs terreni captiuatur delictis.

In cuius typum, in loco vbi ceciderūt Rex Sodma & Gomorrhæ, cum ſuis

Veneratio
Magiſtra-
tus ener-
uat male-
ficia.

Quomodo
tempeſtates
maleficæ
conciunt

Polli nigri
immolau-
tur.

Quomodo
tempeſta-
tes adiu-
rationibus
impedian-
tur.

Vtilitates
ex male-
ficiis pul-
ſis emer-
gentes.

Viſcoſa
præpedire
formicas.

Occaſio-
nes volu-
ptatum
compara-
ntur cū
bitumine.

Montana
ſignificant
virtutes.

fuis complicitibus, per quos luxuriosi & incontinentes designantur, fuisse leguntur, in valle siluestri multi bituminis putei, in quos tuentes prolapsi sunt, in corporis videlicet voluptates varias: inculti enim mores, ut dicit glossa ibidem, in profundum malorum pertinaces trahunt. Qui autem remanserant non occisi, ut ibidem sequitur, ad montana, id est, ad virtutum culmina fugerunt.

Hic Bernardus homilia 9. super cantica dicit: Viscus quidem pravi desiderij & delectationis terrenae animam volare non patitur, & citius retrahit mentem, si fortè aliquando subleuatur per tempestatem: etiam voluptuosi à bonis exercendis præpediri dicuntur. Quia carnalium voluptatum sectatores, humano deliniti fauore velut effeminatae ad ardua virtutum opera efficiuntur. De quibus Iob. 3. 6. dicitur: Morietur in tempestate anima eorum, & vita eorum inter effeminatos: vel, ut alia translatio habet: & vita eorum vulnerabitur ab angelis.

Vbi beatus Gregorius libro. 26. moralium dicit: Simulatores, qui vitae suae custodiam negligunt, in tempestate mori referuntur: hinc quippe eos turbo subitus internae percussiois eiicit, quos arrogantia externi fauoris extollit, & vita eorum inter effeminatos. Si enim verisimiliter viuerent, laus transitoria nulla eos corruptione vitaret. Vnde electis Propheta suadet, dicens: Viriliter agite & confortetur cor vestrum. Illico subdit (quasi sexum cordis minuere curauerit) Luxuriosa quippe mens corrumpitur, si rebus transitoriis delectatur. Igitur simulatorum vita inter effeminatos moritur, quia luxuria corrupta reperitur. Translatione verò vulneratus ab angelis. Vtrumque tamen, & si sermone discrepat, tamen ratione concordat: quia effeminatorum vitam angeli vulnerant, dum

nuncij veritatis eam iaculis sanctae praedicationis impugnant.

Piger. Multos audiuius nostris temporibus per maleficos ad amorem alienarum foeminarum adeò succendi, & foeminarum ad viros non suos, ut nulla confusione, plagis, verbis aut factis ad desistendum cogi valerent. E diuerso inter sexum vtrumque matrimonij sacramento coniunctum nonnunquam experti sumus odia talia suscitari per maleficia & similiter infrigidationes generatiuae potentiae, ut nec redditionem nec exactionem debiti matrimonialis locum pro prole valerent habere. Cum igitur amor & odium in anima existant, animam secundum omnes tuas professionis copotes Dæmon intrare nequit. Quid hic sit veritatis vel falsitatis scire expedit, quia amore muliebri velut visco irretitur animus, & odio raticato quasi tempestate frigidissima ad proximi fauorem frigescit homo, & ita ad laborem meritorium progredi ratio non valet.

Theologus: Quamuis secundum concordem nostrorum doctrinam, Dæmon in intellectum vel voluntatem hominis operari immediatè nequeat; tamen secundum eosdem in corpus & in potentias alligatas corpori Deo permitiendo agere valet, siue sint sensus interiores siue exteriores. Vnde Iob: Et Dæmoni Deus ait: Ecce in manu tua, id est in potestate est Iob quoad corpus, veruntamen animam illius serua. Tangis itaque in tua quaestione tres difficultates: videlicet, quomodo philocaptio & odium in voluntate, & maleficium in potentia generatiua causentur.

De philocaptione igitur, seu amore inordinato vnius sexus ad alterum, scire debes quòd triplici de causa oriri possit. Aliquando ex sola incautela oculorum: Aliquando ex tentatione Dæmonum tantum: aliquando verò ex

De amore vel odio maleficato.

Quomodo Dæmon intret & regat interdum animam hominis.

Voluptas effeminata.

Luxuria mutat sexum cordis.

De philocaptione triplici.

maleficio necromanticorum similiter & Dæmonum.

De primo dicitur *Iacobi* 1. Vnusquisque tentatur à concupiscentia sua abstractus & illectus, deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum: peccatum verò consummatum fuerit, generat mortem: Sic Sichem cum vidisset Dinam exeuntem ad videndum mulieres regionis, adamauit eam & rapuit, & dormiuit cum illa, & conglutinata est anima eius cum ea. Et secundum gloss. infirmæ animæ sic accidit, quando postpositis propriis aliena negotia curat, seduci consuetudine, & sit vna vnitate consensus cum illicitis.

De philo-
captione
ex Dæmo-
num ten-
tatione
orta.

De secundò, quòd oriatur ex tentatione Dæmonum principaliter. Sic Ammon sororem suam Thamar speciosissimam adamauit & deperierat in ea valde, ita vt propter amorem eius agrotaret. 2. *Reg.* 13. Non enim in toto, vel vix tam corruptus esse videretur, vt in tantum facinus stupri profiliret, grauiter tentatus à Diabolo si non fuisset. Vnde gloss. ibidem. Hoc monet nos, vt semper cautè agamus, ne vitia in nobis dominantur. Et princeps peccati qui falsam pacem periclitantibus spondet, nos paratos inueniens de improviso trucidet.

De philo-
captione
Eremita-
rum.

De hoc secundo genere amoris refertus est liber sanctorum patrum, qui refert omnem tentationem carnalis amoris sibi in eremis subtraxisse quosdam: qui tamen vltra quam credi potest amore mulierum tentabantur aliquoties. Vnde & 2. *Corinth.* 12. Apostolus dicit: Datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Satanæ, qui me colaphizet: Vbi glossa sic dicit tentando per libidinem, Datus est mihi stimulus, vt quidam aiunt. Tentatio autem cui non consentitur, non est peccatum, sed materia exercendæ virtutis. Hoc intellige dictum de tentatione, quæ est ab hoste, non à carne, quæ peccatum est veniale,

Apostoli
Pauli phi-
locaptio.

Tentatio
cui non
consenti-
tur an sit
pecca-
tum.

si ei non consentiatur: hæc ibi. Et de amore habes exemplum etiam in Formicarij nostri lib. 1.

De tertio, quòd amor illicitus proueniat ex maleficiis Dæmonum & idololatrarum ostenditur hoc *Ezech.* 23. sub metaphora mulieris de Israël, qui populus iam sequebatur idola & maleficia Assyriorum. Insanauit, inquit, in amatores suos in Assyrios propinquantes, vestitos hyacintho, principes & magistratus, iuuenes cupidinis vniuersos, equites ascensores equorum. Quos omnes constat maleficos habuisse vel idolatras.

Per quem modum autem Dæmon in potentiam imaginatiuam, in phantasiam & in generatiuam possit agere respondet Petrus de Palude 4. *dist.* 34. quinque modis. Habet enim ex hoc, quod est spiritus, potestatem super creaturam corporalem ad motum localem prohibendum vel faciendum: vnde potest corpora impedire ne sibi appropinquent vel directè vel indirectè, interponendo se in corpore assumpto sicut accidit sponso, qui desponsauerat idolum, & nihilominus contraxerat cum quadam iuuenicula, nec propter hoc poterat eam cognoscere.

Quibus
modis
Dæmon in
Imagina-
tiuam &
generati-
uam pos-
sit agere.
Desponsat
sibi quidā
idolum.

Secundo modo hominem inflammare ad actum illum vel refrigerare ab actu illo, adhibendo occultas virtutes rerum, quas optimè nouit ad hoc validas. Tertio turbando æstimationem & imaginationem, qua reddit mulierem exosam. Quia potest in imaginatione imprimere. Quarto reprimendo directè vigorem membri fructificationi accommodi, sicut & motum localem cuiuscunque organi. Quinto prohibendo missionem spirituum ad membra in quibus est virtus motiua, quasi intercludendo vias feminis, ne ad vasa generationis descendat, vel ne ab eis recedat, vel ne excitetur, vel emittatur, vel multis aliis modis.

Dæmon
potest in-
tercludere
viam
feminis.
Impotētia
ex gallorū
testiculis
procurata.
Cur actus
Veneris
multum
afficietur.

Cum

Serpentes
magis in-
cantatio-
nibus sub-
iacent,
quàm alia
animâtes.

Cùm autem faciunt mulieres fortile-
gia cum fabis & gallorum testiculis non
est credendum, quòd virtute illarum re-
rum vir impotens reddatur: sed occulta
virtute Dæmonum, illudente sortilarias
per ista corporalia. Plus autem permittit
Deus super hunc actum, per quam pri-
mum peccatum diffunditur, quàm super
alios actus humanos, sicut & super ser-
pentes qui magis incantationibus de-
feruiunt, quàm alia animalia.

Exemplum autem de inflammando
ad actum illum habetur in legenda
beati Basilij de virgine, quæ seruum
parentum concupiunt, & defrige-
rando sponsum, seruum cognoscere
non potuit, vt de illo qui idolum
desponsauit, & sponsam cognoscere
non potuit.

Idem etiam de muliere est, quia po-
test imaginationem eius sic dementare,
vt exosum habeat virum, quòd pro toto
mundo non permittat se cognosci, ite-
rum per motum localem corpore in-
terposito, vel vase obstructo, potest
Dæmon per maleficium impedire mu-
lierem, licet virum in pluribus modis,
idè vir sapius maleficiatur quàm mu-
lier. Et magis permittit Deus in pec-
catores desæuire Dæmones, quàm in
iustos. Vnde Angelus dixit Tobia: In
illos, qui libidini vacant, accipit Dæ-
monium potestatem. Licet aliquando
in iustos, sicut in Iob: propter quod
debent facere confessionem & huius-
modi: ne ferro manente in vulnere,
frustra sit malagma apponere.

An philo-
sophiantur
existentes
in chari-
tate.

Piger. Mihi adhuc occurrit de visco
carnalis amoris dubium, vtrum in cha-
ritate extes amore tali maleficiari va-
leant.

Theologus. Responsum huius accipe
ex Cassiani verbis, quibus collatione 2.
abba. Sereni, in hæc verba concludit:
Diffinit, inquit, beatus Antonius, nul-
latenus Dæmonem posse mentem cu-
iasquam vel corpus innadere, nec ha-

bere facultatem in cuiuslibet animam
penitus irruendi, nisi eam primò desti-
tuerit omnibus cogitationibus sanctis,
ac spiritali contemplatione vacuam
nudamque reddiderit. Non tamen ista
ita intellige, vt Dæmones amore præ-
fatio in charitate exeuntes non impu-
gnent, & similibus, sed tales expugnare
nō valent, si armis virtutum & natura-
lium donorum resistere volunt. Talia,
inquit Philosophia primo de consolati-
one ad Boëtium, tibi contuleramus ar-
ma, qui prior nisi abiecisses, inuicta te
firmitate tuerentur.

Vnde Cassianus ibidem refert de
duobus paganis, Philosophis & malefi-
cis, qui per tres gradus differentes in
malitia, successiue per sua maleficia
Dæmones miserunt ad cellam beati
Antonij, vt cum tentationibus exinde
fugarent, odio viri sancti infecti, eò
quòd multitudo populi ad eum quoti-
die veniret. Qui Dæmones beatum
Antonium, vt postmodum ad fidem
conuersi, fatebantur Philosophi, ama-
rissimis cogitationum stimulis pulsaue-
runt: quos tamen repulit crucis signo
pectori & fronti impresso, & oratio-
num incubationibus insistendo.

Exemplum tamen satis terribile no-
uiter tactum Vincentius in speculo re-
fert historiali ex gestis beati Basilij ma-
gni: cuius tempore diues quidam vni-
cam filiam habuit, quam consecrare do-
mino disponebat: quam seruus diuitis
habere non valens in coniugio, malefi-
cam adiit, Dæmonem inuocauit, eidem
chartam abnegationis fidei tradidit &
fornicationis, Dæmonem mitti obti-
nuit ad filiam, quam accendit adeò, vt
in terram volutata clamaret se propter
seruum torqueri, & pro liberatione sui
seruo per patrem in matrimonium tra-
di: Quod etiam ideo factum est per
patrem mœstissimo corde, tandem in-
uenis seruus liberatus est per beatum
Basilium.

Matrimo-
nium ex
maleficio
impetra-
tum.

Et in primo Dialogorum refert beatus Gregorius de quodam maleficorum principe, qui à Roma incineratis sociis, in monachi habitu fugit. Basilius nomine, qui etiam tunc se à sancto Equitio pro monacho recipi procurauit, & in monasterio monialium statim absente Equitio monialem pulchriorem in tanto maleficauit, vt febricitaret, anxietetur, magnisque vocibus & stridoribus clamaret. Modò moritura sum, nisi Basilius monachus veniat, & ipse mihi per suæ curationis studium salutem reddat. Quod cum sancto Equitio nunciaretur, virginem verbo sanauit absens, & maleficum expelli de loco iussit.

Maleficus sub monachi habitu maleficia exercet.

Piger. Cùm potestas Dæmonis impediatur aliquando diuino nutu, quæro quot modis hoc fiat.

Quinque modis impeditur dæmonis potestas diuino nutu. Intelligit discipulos in Emmaus euntes. Deus non vult semper quod potest.

Theologus. Quinque modos exprimit Hugo *super 2. dist. 7.* Primò per terminum suæ potestati à Deo impositum, sicut *Iob primo & secundo* tangitur. Secundò per miraculum impossibilitatis exterius factum, vt in asina Balaam, *Num. 22.* Tertiò per impedimentum exterius adhibitum, vt in duobus discipulis acrisia percussis. *Lucæ ult.* Quartò per Dei iudicium de intus disponentis per obstaculum boni Angeli, vt de Asmodæo interficiente sponso Saræ uxoris Tobie, eiusdem *11.* Quintò per cautelam sui ipsius, quia non vult aliquando quod potest vt peius fiat, vt *1. Cor. 5.* de Corinthio, quem vexauit excommunicatum. Aliquando etiam non vult propter peccati abominationem & pudorem, vt Angeli mali propter nobilitatem sui, in qua creati sunt, abominantur tentare de vilibus peccatis, & de Sodomia, vel etiam de fornicatione simplici, neque ad hominem, quando fornicatus est accedunt, maximè prima die vel secunda, propter peccati recentiam. Vnde *Ezech. 16.* Multiplicasti fornicationem ad irritandum me, &c. *Ibid.*

Dæmones quidam peccata quædam abominantur.

Dabo te in animas odientium te, id est, Dæmonum, qui erubescunt in via tua. Hæc Hugo *2. sententiarum.*

CAPVT VI.

Quæ formicæ sibi à vino vel à yappa non cauent, subitò in ebrietate, & grauitèr quasi amentes nutabundæ incedunt, ita vidi per experientiam, dulcia enim sequuntur auidè, quæ si conspersa fuerint pane, vino intincto, ex his cibis inebriantur.

Formicæ ebrietate amentes.

Per tales formicas fatuas inebriatas vino, hi possunt intelligi, qui voluptatibus inebriari huius seculi, velut amentes & ratione carentes carnalia prosequuntur per insanias falsas: Quos in persona Dei *Isaias 10.* sic alloquitur: Audi hæc, paupercula, & ebria, & non à vino, hæc dicit dominator Dominus tuus & Deus tuus. Ecce tuli de manu tua calicem soporis, fundum calicis indignationis meæ, non adiciam vt bibas illum ultra. Per vinum autem luxuriam debere intelligi docet *Prouerb. 20.* Salomon, cùm dicit: Luxuriosa res vinum & tumultuosa ebrietas, quicumque his delectatur, non erit sapiens. Et *21. ibid.* Qui diligit epulas in egestate erit, qui amat vinum & pingua non ditabitur. Et in *Psal. 106.* de his, qui inebriati sunt à vino, iterum dicitur: Anima eorum in malis tabescebat, turbati sunt & moti sunt sicut ebrius, & omnis sapientia eorum deuorata est propter quod ad *Ephes. 5.* dicit Apostolus. Nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed impleamini Spiritu sancto, loquentes vobismetipsum in Psalmis & Hymnis, & Canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino gratias agentes.

Voluptates inebriant mentes & ideo faciunt amentes.

Ebrietas est res tumultuosa.

Pingua non amanda.

Piger. Ex superioribus satis iam video, non minorem vesaniam vel ebrietatem pati philocaptum, quam eum

eum qui vino madere conspicitur. Idcirco nunc edoceri cupio in tribus quæ remedia adhiberi debeant talibus vt sanentur, nedum ipsi, sed qualitercumque in potentia generatiua maleficiati. Deinde quomodo hi sanari valeant qui sine maleficio philocapiuntur. Postremo vtrum ne bonus spiritus tantum castitati conferre possit in beneficio, sicut malignus spiritus per suos dare consuevit in maleficio.

Quomodo maleficiati in potentia generatiua sanandi.

Theologus. Pro solutione primi noscere debes, quod quinque sunt remedia, quæ pro talibus licite applicari valent: videlicet ad sanctorum aliquorum limina peregrinatio, signi crucis & orationis deuotæ multiplicatio, peccatorum suorum vera confessio vel contritio, per verba sobria, licita exorcizatio, & cauta maleficij ablatio. De primo, habuisti exemplum *suprà lib. primo c. 4.* Et idem est de ieiuniis, abstinentiis & aliis reuerentialibus obsequiis, sanctis certis oblatis. De secundo præcedenti capitulo audisti: quomodo talibus se Beatus Antonius à tentatore defendit. De tertio ibidem Petri de Palude consilium, quod ante eum sanctus Thomas & alij Doctores suaserant, etiam perpendisti. De vltimo dictum est nuper 3. c. Et in penultimo de exorcismis omnes penè de hoc loquentes catholici ita fieri posse admittunt, vnde in 4. *dist. 6.* Sanctus Thomas dicit: Propter peccatum hominis Diabolus potestatem accipit in hominem, & in omnia quæ in vsum hominis veniunt in ipsius nocumentum. Et quia nulla

Exorcizatio ad sanctificationem ea, quæ adhibetur ad diuinum cultum.

conuentio est Christi ad Belial: Ideo quodcumque aliquid sanctificandum est ad cultum Diuinum prius exorcizatur, vt liberatum à potestate Diaboli qui illud nocumentum hominis assumere putatur, Deo consecratur. Et hoc patet in benedictione aquæ, in consecratione templi, & in omnibus huiusmodi: Vnde cum prima

consecratio qua Deo homo consecratur, sit in baptismo oportet etiam quod homo prius exorcizetur multò fortiori ratione quàm aliæ res. Quia in ipso homine est causa, quare Diabolus potestatem accipit in hominem, & in quæ sunt propter hominem, scilicet peccatum originale vel actuale. Et hoc significant ea, quæ in Exorcismis dicuntur, cum dicitur: Recede ab eo, Satana. Hæc Tho.

Idem dicunt Doctores, licitum esse de applicatione Exorcismorum contra potestates Dæmonis. Sed ibi cauendum est ne character aliquis ignotus, aut verba ignota sint, aut aliud superstitiosum.

Sed tamen non obstante applicatione omnium præfatorum remediorum, adhuc aliquando maleficatus à pœna non absoluitur, licet à reatu vel peccato, per quod incurrit maleficium, absoluitur. Vnde sanctus Thom. in 4. *dist. 3 & 4.* dicit. Maleficium quandoq; ita esse perpetuum, quod non possit habere remedium humano opere, quamuis Deus possit præstare remedium, dæmonium cogendo, vel etiam dæmoni resistendo. Non enim semper oportet, vt quod per maleficium aliquod factum est, possit per maleficium aliud destrui, vt ipsi malefici consentunt. Et tamen si possit per maleficium remedium adhiheri, nihilominus peccatum reputaretur, quia nullo modo debet aliquis dæmonis auxilium per maleficium inuocare.

Maleficia quædam reperiuntur perpetua.

Similiter non oportet, quod si propter peccatum aliqua data est diabolo potestas in aliquem, quod cessante peccato cesset potestas: quia pœna interdum remanet, culpa transeunte. Similiter etiam exorcismi Ecclesiæ non valent ad reprimendum dæmones semper, quantum ad omnes molestias corporales iudicio Dei hoc exigente. Sem-

per tamen valent contra illas infestationes dæmonum, contra quas principaliter instituti sunt. Hæc Thomas. Sed multum cauendum iis, qui diuinis præcepit & Ecclesiæ humanam sanitatem præponunt, ne maleficos inuocent pro remedio. Quia eorundum inuocatione posteriora nonnunquam peiora prioribus fiunt: Vt in exemplo dedit S. Gregorius primo dialogorum, de fœmina, quæ ab vno dæmone possessa, per maleficos, dum liberari attentabatur, legio sub maleficorum operibus statim eam intrauit.

Remediis
Malefico-
rum sæpe
res in
deterius
eunt.

An non
habens
ordinem
exorciza-
re valeat.

Piger. Habeo adhuc tria dubia de Exorcismo: An non habens exorcizator ordinem exorcizare dæmones licite valeat. Secundò, quæ sit differentia inter effectum aquæ benedictæ, & exorcismi, cum vtrunque contra dæmonis molestiam ordinetur. Tertio, an exorcismus tantum significet, vel etiam an aliquid efficiat.

Theologus: Ad primum & ad alia respondet sanctus Doctor. Ad primum *dist. 23. quod sic in 4.* In ordine, inquit, exorcizator, & in aliis minoribus ordinibus omnibus, cum conferuntur, recipitur potestas, vt qui hoc vel illud ex officio facere possit, puta exorcizare. Et idem; à non habentibus ordinem licite fieri potest, non vt ex officio: quamuis illi hoc non habeant ex officio. Sicut in domo non consecrata potest dici Missa quamuis cōsecratio Ecclesiæ ad hoc ordinetur, vt in ea Missa dicatur. Sed hoc tunc magis pertinet ad gratiam gratis datam, quam ad gratiam sacramenti.

In non
consecra-
tis adibus
missa dici
potest.

Quare
Energu-
meni di-
ci.

Ad secundum respondet *dist. 6.* dicens: Diabolus impugnatur nos ab exteriori & interiori: aqua ergo benedicta ordinatur contra impugnationem diaboli, quæ est ab exteriori. Vnde illi, contra quos datur, dicuntur Energumeni, id est, intus laborantes, aut propter infectionem fomitis, aut propter possessio-

nem corporalem à dæmone.

Ad tertium respondet ididem; quod Exorcismus etiam efficit, quod patet, quia per modum imperij dicuntur, non per modum orationis tantum, vt, Exi maledicte diabole. Tum etiam, quia B. Grego. super Ezch. dicit: Sacerdos dum per exorcismi gratiam manus credentibus imponit, & habitare malignos spiritus in eorum mente contradicit, quid aliud facit nisi quod dæmonia eiicit. Nec est inconueniens, quod etiam, quando iam Baptizato exorcismus prius neglectus adhibetur, dicere quod tunc aliquid efficiat cohibendo ab impugnatione diaboli. Cum etiam post baptismum per aquam benedictam aliqua potestas dæmonis reprimatur: Imò si exorcizatur puer, & ante baptismum moritur, sibi in vita sua tantum valuit, vt in eo potestas dæmonis debilitata fuerit & sit.

Et ideo exorcismi non tantum significant, sed etiam efficiunt aliquid, non tantum in corpore, sed etiam in anima, quia in vtroque est infectio fomitis. Effectus autem iste est debilitatio potestatis dæmonis, ne tantum possit in homine, sicut ante baptismum, & alia bona in ipso impediatur. Hæc omnia Thomas.

Exorcismus loco
Baptismi.

Ad secundum dubium de amore illicito seu philocaptione vel Hissichi, vt Auicenna loquitur, quæ est ægritudo, quam aliquis incurrit propter amorem. Tradit enim Auicenna septem remedia inter cætera *lib. 3.* Vnum est agnoscere personam, in qua quis captus est: quod experitur aliquis ex passione infirmi, vel ex variatione pulsus ad nominationem amati, quia sic radix ægrotationis habetur: Vt etiam beatus Ambrosius ponit in passione sanctæ Agnetis de filio iudicis. Aliud est copula per matrimonium, si lex sustinet, quia ita quidam sanantur cum obeditur naturæ.

Quomodo
exploran-
dum, in
qua quis
captus sit.

Tertium

Quomodo
medendū
sic amori
inordina-
ta.

Tertium est, applicatio medicinalium, de quo ibidem tractat & docet. Quartum est, vt amorem suum dilecto per licita remedia ad aliud diligendum conuertat: quod priori præeligere debet, & ita fugere potentiam amatis: quia sic distrahitur animus. Quintum, si irrationabilis est, corrigatur, portetur, tribuletur, & amoris opus ostendatur, esse miseria. Sextum est, vt potissimum vetulæ ad ipsum dirigantur, qui quantum cum veritate & Deo possunt vituperent corpus & dispositionem dilecti & mores, cum transfiguratione facierum, turpi seu deformi, Tamen quidam ex hoc plus inflammantur, quia in relatione de amato delectantur, licet alij sanentur. Septimum est, vt occupetur in rebus arduis distractiuis officiis & huiusmodi: Similiter de similibus dicendum est: persecutio autem horum ad Medicum pertinet, sed Theologica præcedenti dubio dicta, præ aliis applicari debent.

vetularū
aspectus &
colloquia
amorem
excitant.

Quod boni
Angeli
beneficio
sicut mali
maleficio
afficiant.

Ad tertium dubium: An ne bonus Angelus aliquando iustos viros beneficiet sicut constat malum Angelum maleficiare iniustos? Responsum habes ex patrum sanctorum exemplis, quoddam sic, imò multiplicius in infinitum. Quicquid enim boni à fonte totius bonitatis Deo in nostra temporalia & corporalia bona emanat, totum secundum Beatum Dionysium per mysterium Angelorum habemus: & vt sanctus Doctor in quodam loco super 3. sententiarum tradit: Cum Deus gratiam menti nostræ notabilem, vult infundere, ad quam licet se nulla creaturæ potestas extendit, tamen ad hanc dispositionem Angelus bonus cooperatur: sicut etiam, licet ad verbi Dei conceptionem in virgine beatissima, per quam Deus homo factus est, sola diuina virtus efficienter affuerit, tamen Angelico ministerio mens virginis per salutationem, per confortationem, &

Deus per
Angelos
dispositi-
uè gratiā
hominibus
infundit.
Salutatio
Angelica
prædispo-
suit S.
Mariam
ad accipi-
endam cō-
ceptionem

per informationem multum excitata, vel ad bonum prædisposita fuit.

Est præterea communior, & magis consonam sacræ paginæ, quàm Philosophiæ naturalis ista opinio, quæ tradit omnia corpora cœlestia regi & moueri virtute Angelica: quamobrem à Christo, & ab Ecclesia, virtutes cœlorum vocantur. A cœlestibus autem influentiis simpliciter omnia huius mundi corporalia reguntur, teste Philosopho primo Meteororum.

Angeli
vocantur
virtutes
cœlorum.

Est insuper doctrina sancti Doctoris, quoddam in homine tria sunt, in quæ spiritus separati agere valent. Sed differentes voluntas intellectus & potentiæ aliæ, ipsius animæ, affixæ membris organicis corporalibus. In primum solus Deus. In secundum tantummodò Deus & bonus Angelus vt illuminet. Et in tertium Deo permittente malus spiritus agere potest & imprimere. Sed in potestate voluntatis humanæ est immisiones factas per Angelos malos acceptare, vel refutare & talia cum Dei inuocata gratia propulsare, vel eadem neglecta admittere posse.

In volun-
tate solus
Deus agit.

An Angeli
boni

Piger. Licet hæc sint innumerabilia bonorum Angelorum etiam iniustos profluxa beneficia, de quibus heu nescius fui hætenus, sed gratus ero in antea, tamen de his non quæro principaliter, sed de beneficiis eorum circa generatiuam potentiam, vt pote an quosdam castificent, sicut mali spiritus quosdam malos infrigidant per sua maleficia.

quosdam
castificant
sicut mali
infrigidant

Theologus. Haud dubiè ita faciunt, sed vbi & quando expedit. Nam ita factum est de S. Sereno, abbate, de quo refert Cass. in coll. par. aba. Sereni, prima. Hic, inquit, pro interna cordis atque animæ castitate nocturnis diurnisque precibus ieiuniis quoque ac vigiliis infatigabiliter insistens cunctos æstus carnalis concupiscentiæ tandem per diuinam gratiam in se extinxisse percepit: Deinde maiori zelo castitatis succensus, præfatus

vsus

Angelus eximit Abbati S. Sereno videret libidinis. vsus remedii, à Deo petit, vt interioris hominis castitas in corpus redundaret Dei dono; postremò autem adueniens ad eum Angelus in visione nocturna, eiusque velut aperiens vterum, quandam ignitam carnis strumam, de eius visceribus euellens ac proiciens, suisque omnia, vt fuerant, locis intestinalia restituens. Ecce, inquit, incentiua carnis tuæ abscissa sunt, & obtinuisse te noueris hodierna die perpetuam corporis puritatem, iuxta votum quo id popocisti, vt ne ipse quidem naturali motu, qui etiam in paruulis atque lactantibus euitatur, vltius pulseris.

Angelus eunuchatus S. Equitii Abbatem. Sicut de B. Equitio Abbate dicit B. Gregorius primo libro Dialogorum. Hunc, inquit, cum iuuentutis suæ tem-

pore acri certamine carnis incentiua fatigarent, ipsæ suæ temptationis angustia ad orationis studium solertiores fecerunt. Cumque hæc in re ab omnipotenti Deo remedium continuis precibus quæreretur, nocte quadam assistente Angelo eunuchari se vidit, eiusque visioni apparuit, quod omnem motum ex genitalibus membris eius absciderit, atque ex eo tempore ita fuit alienus à tentatione ac si sexum non haberet in corpore. Qua virtute fretus ex Dei omnipotentis auxilio vt viris ante præerat, ita cepit postmodum etiam feminis præesse.

S. Heraclidis Patris. Ita in vitas patrum, illorum quos sanctus Heraclides, vir religiosissimus collegit, in libro suo quem Paradisum nominat, meminit cuiusdam sancti patris & monachi, quem Heliam vocat, hic misericordia motus, trecentas feminas in monasterium colligit & regere cepit. Transacto autem biennio, iam triginta quinque annos circiter habens vitæ tentatus à carne in eremum fugit, vbi biduo ieiunus orans, ad Deum ait: Domine Deus, aut occide me, aut libera me ab hac tentatione. Vespero igitur somnus cum irrepsit, tres Angelos ibi

ad se venientes vidit: quibus quærentibus: Cur à monasterio virginum fugisset: nec ille præ verecundia respondere auderet, dixerunt Angeli: Si liberaberis: num redibis, curam foeminarum gerendo? Respondit ille: Quàm libens. Tunc illi iuramentum ab Helia recipientes quod exegerant, eum eunucharunt. Nam vnus manus, alter pedes, tertius nouacula testes eius visus est abscindere, non quòd ita verè esset, sed quia ita esse videbatur, quærentibusque, an ne remedium sentiret. Respondit ille, se plurimum exonertum. Vnde quinta die ad lugentes foeminas rediit, & per 40. annos, quibus superuixit, nec pristinae temptationis deinceps scintillam sensit.

Non minus beneficium collatum esse legimus beato Thomæ Doctore nostri ordinis, qui à consanguineis propter ingressum dicti ordinis incarceratus, vt per meretricem seduceretur, ad seculum tentatus est, quæ per sanguineos immissa est veste & ornatu compositissimo. Hanc enim S. Doctor intuens ad ignem materiale cucurrit, titio-nem ignitum arripuit, & vi foeminam è carcere fugauit, in orationeque statim pro castitatis dono positus obdormiuit: vbi duo Angeli ei apparuerunt, dicentes: Ecce Dei te ex parte cingimus cingulo castitatis, quòd nulla possis de cætero impugnatione dissolui, & quòd humanæ virtutis non conquiratur merito, tibi ex parte Dei confertur ex dono. Sensit igitur cincturam sanctus vir, scilicet tactum cincturæ, & exclamando enigilauit. Deincepsque tanto munere castitatis se dotatum sensit, vt ab eodem tempore omnem horreret luxum, vt sine necessitate foeminis colloqui possit, sed perfecta castitate polleat, vt eius tradit legenda.

S. Helia monachi visio de abscissis ab Angelo testibus.

Castitas non acquiritur merito virtutis.

CAPVT VII.

Formicæ
si comestæ
dantur ne-
mini con-
ducunt
præter-
quam vrsis

Formicæ comestæ ab omnibus, eis nocent, non bestiis omnibus, sed quibusdam proficiunt; ut vrsis, qui eas avidè quærunt. Formicarum nomine iusti designantur, ut suprà dudum habuimus.

Comedere autem vitæ alienæ detrahere est, aut in fama, aut in sana doctrina, de qua comestione cautum reddit filium, qui *Prouerbiorum* 23. cap. dicit, Noli esse in conuiujs potatorum, nec in comestationibus eorum, qui carnes ad vescendum conferunt, quia vacantes potibus, & dantes symbolum (glossa, id est, detractionum) consumuntur: Vbi glossa iterum dicit: Carnes ad vescendū conferre, est in communi locutione derogationis vicissim vitia proximorum dicere. De quorum pœna subditur, quia talibus vacantes consumuntur. Quod contra verbis bonis Diuinam continentem sapientiam operâ dare cōgruit, quibus anima satiari licetè poterit. De quo *prouerb.* 24. Salom. subdit, Comede fili mel (glossa, doctrinam sapientiæ) quia bonum est, & fauum, dulcissimum gutturi. Sic & doctrina sapientiæ animæ tuæ, quam cum inueneris, habebis in nouissimis spem, & spes tua non peribit, Melli enim & fauo, dicit glossa, cōparat doctrinam sapientiæ, quia sicut illa cæteris cibus, ita hæc doctrinis præualet alijs.

Ut mel
cæteris
præferatur
cibus sic
doctrina
sapientiæ
cæteris
doctrinis,

Iterumq; deuoratoribus humanarum carnum per detractionis vitium, & per superstitionis maleficiū, dicitur in *Psalm.* Filij hominum, dentes eorum arma & sagittæ, & linguæ eorum gladius acutus. Et *prouerb.* 3. Inter quatuor generationes peruersas hæc vltima est, de qua dicit, Generatio, quæ pro dentibus gladio habet, & commandit molaribus suis, ut comedat inopem de terra, & pauperes ex hominibus, vbi glossa. Generatio.

Mallei Malefic. Tom. I.

quæ pro dentibus gladios habet, hæc est, quæ suam perfidiam alijs immittere conatur: & sicut corpora gladijs, ita audientium animas veneno allocutionis occidit. Vnde dicitur, ut comedat, id est, ad hoc ut deuoret inopes id est, innocentes & pauperes, id est, humiles.

Deuoratio tamen formicarum non hominibus, sed bestiis, ut vrsis prodest, quia maleficorum officium, & detractionis vitium non iustos, sed perfidos delectat. in cuius figura *Danielis* 7. secunda bestia, quæ de mari ascendit, similis vrsis erat, quæ in parte stetit, & ordines dentium erant in ore eius & in dentibus eius & dicebant, Surge, comede carnes plurimas. Per quæ triplex nocumentum maleficorum innuitur, videlicet bonorum temporalium, humanorum corporum & animarum rationalium, quæ lædi solent per talia maleficorum exercitia. Vnde *Prou.* 17. Semper iurgia quærunt malus. Angelus autem crudelis mittetur contra eum. Expedi magis vrsæ occurrere, raptis fœtibus, quam fatuo confidenti sibi in stultitia sua. Vbi gl. Angelus crudelis, immundus spiritus est, qui à domino contra peccatores mittitur, ut in præsentem affligat, ut *Ægyptos*: vnde immisit in eos iram indignationis suæ per Angelos malos. Et subdit. Potest in vrsis hostis antiqui malitia intelligi, cui fœtus rapinus, cum eos qui filij sui erant, catechizando & baptizando Dei filiis adiungimus: & hoc sæpè facilius fit, quàm hæreticum ad fidem rectā reuocare, vel catholicum prauè agentem ad bonum opus reducere.

Hic comedere
carnes, significat
belli genere,
secundum
quosdam.

Vrsus Diabolus
notat.

Piger: Per bestias, ut dicis, formicas deuorantes, fidè reprobi, & malefici intelligi valent, dic exemplum, quomodo id opere perficiunt, humana lædendo corpora de sanitate in infirmitatem.

Quomodo
Dæmones
infirmos
corpora.

Thologus. Audi ergo, quid bestiarum tales Petro iudici de quo suprà retuli

T t. nefas

nefas fecerint. Diu enim se in eo vindicare studebant, sed quia fidem bonam gerebat & se diligenter crucis signo munire solebat, seque, auisatus aliquotiens, ab occasione eorum abstinerebat, per quæ maleficia procurari solent. Idcirco illæsus propter astutiam talium euadebat, vno excepto tempore, in quo ex delicto proprio meruit non in toto custodiri à domino prout mihi retulit. Consueuerat enim in territorio Bernensium, castro *Blanckenburg*. habere residentiam, tempore quo terram eandem gubernabat. Postquam autem officio resignauit, & ciuitatem Bernensem intrauit, ibique domicilium tenebat, die quadam rediens ad castrum prædictum, vbi cognatus eius in ipsius officium substitutus fuerat, in eodem castro Petrus quædam expedire negotia apud sibi notos volebat.

Tunc vna malefica & quatuor confortes eiusdem malitiæ viri conuenerunt deserto in loco vno, machinamenta suæ artiis voluentes pro viribus, vt Petrum grauitè veneficiis læderent, vel occiderent, quem hæc latebant fraudis commercia.

Adueniente igitur nocte, Petrus se benedicendo crucis signo cubitum iuit, sed nocte surgere omnino proposuit ad scribendum necessariò quasdam epistolas, vt mane recedere à loco valeret. Euigilans igitur intempesta nocte sibi videbatur exopinatio quòd dies adesset, luce deceptus fictitia, de quo in se iratus, quia vt putabat, noctem neglexerat, non se vt debuit, muniendo more solito, vestimentis induit, per gradus altos versus locum, vbi pugillarem habuit, descendit; & locum clausum repetit. De quo maiori ira exardescens, cum murmure per gradus quos descendit, versus lectum iteratò scandebat: emittendo vnicam ex indictione malefactionem, per verbum satis breue: ac si diceret. In nomine diaboli. Et ecce

In nomine
Diaboli
cubitu se
conferens
præcipi-
tur de
scalis.

statim in tenebris densissimis Petrus, proiectus est in præceps per graduum prædictorum passus, adeo grauitè, vt famulus, qui de se subter scalam in commodo dormiebat, excitaretur, & exiens, qui adesset conspiciere volens, reperit dominum suum Petrum accenso lumine solùm in terra, priuatum rationis vsu iacentem, & collisum per omnia membra: sanguinem plurimum è corpore emittentem. Excitatur familia, & nemo erat qui lapsus causam aperire possit.

Tandem tamen Diuina arridente gratia, vsus rationis recuperauit, sed sanitatem corporis vix in tribus septimanis rehaui. Et quanquam maleficos haberet suspectos, quos pro viribus de terra radere cupiebat, tamen reos ignorabat huius sceleris sibi illati.

Verùm quia nihil opertum quod non reueletur, euentu quodam factum est postmodum, vt quidam latens maleficus veniens de terra Bernensium, vbi domicilium habuit in ciuitate Friburgensi, Lausanensis dioceseos, die quadam in taberna cum bibulis sederet, & ad conscios diceret. Ecce, ait video quòd talis, quem nominauit in aqua, vbi circa habitationem meam hamum in aquam pro captura piscium posui, mihi eum furto leuat & surripit. Distabant autem ab inuicem loca per sex magna Teuthonica milliaria, per quæ opere Dæmonis furtum intuebatur. Hoc verbum ponderauere fideles: reum accusauerunt, & postmodum iudicialiter carceri mancipatus est, vbi biduo duriter quæstionatus, nihil penitus fateri voluit de propriis facinoribus. Tertia autem die, quæ fuit sabbatum, in qua communiter, ob reuerentiam Beatissimæ virginis, eadem colitur officiosè tortus iterum, virus suum euomuit. Nam præfati sui verbi, & furti veritatem se dixit fuisse expertum.

Quidam
in conui-
uio sex
milliari-
bus di-
stantem
forem vi-
det.

tum. Et quòd quatuor viri malefici Petrum & præfenti malefica, quam nominauit, per manus eiusdem vetulæ dictum Petrum in præceps proiecissent, fatebatur : Et causam huius iracundiæ in vetulam venisse asseribat, quia scilicet sibi iustitiam aliquando ad libitum iudex existendo non ministrasset. Addiditque se aliis duobus diebus, Dæmonum machinamenti detentum, non potuisse in tormentis respondere, sed quia, vt ait, festum beatæ virginis, quoad officium celebrabatur, dixit, se iam liberum ad dicendum veritatem : & ita tandem iuxta patriæ municipalia igni traditus est.

Maleficos
sæpe con-
tradi-
oria confi-
teri.

Norandum tamen, quod tales Pseudo-prophetæ aliquando omnino contradictoria dicere solent, per patrem mendacij decepti : vt idem Petrus expertum se esse retulit. Nam quædam malefica per eum capta est & inturrita ; habuit autem maritum talis maleficij non magistrum, qui curiositate ductus, ad quandam illarum partium vetulam properauit, de qua cuncti referebant, quòd futura prænosceret : Ad hanc cum venisset supplex petiuit, vt sibi diceret : Anne spem habere deberet quòd cum vita vxor sua iudicem euaderet, sua quæ iam capta erat vxor. Cui respondit vetula : Noli timere, indubiè liberabitur, nec hac captiuitate morietur. Quo vir factus alacrior obuiauit iudici Petro altera die. Cui Petrus, Vbi quæso fuisti ; At ille : apud Prophetissam ait, fui, quæ mihi retulit, vxorem meam de sua captiuitate liberandam esse, nec mori ex hac captiuitate. Deinde regressus Petrus in hospitium, vocabatur à capta malefica, quæ Petro dixit : Vidi quòd maritus meus vetulam accersiuit, quæ me liberandam esse prænu- ciauit : Scio, mentitur, quia proxima die tuo sub iudicio incinerabor. Hæc cum postmodum iudex marito dixisset, ridendo expectabat quæ inter malefi-

cas veritatem dixisset : sed secutum proxima die inturrita fœminæ incendium per publicam factum iustitiam, veritatem maleficæ, quæ virum habuit, palam fecit.

Nec tamen credere debes, Petrum, vt in primo exemplo habitum est, manibus maleficorum, qui in castro non erant, corporaliter per gradus iactatum ad literam : sed maleficorum sacrificiis vel cæremoniis allekti Dæmones præfentes illud præcipitium fecerunt Petri. Et vt mentes maleficorum recipe- rent, in imaginatione supersticiosorum hominum effecerunt, vt ibi viderentur præfentes esse. Ita etiam in secundo & tertio exemplo, Dæmonis impressione in imaginatiuam maleficorum factum est, vt absentia velut præsentia cerne- rentur, sicuti *suprà lib. præferti, cap. 1.* audisti ex verbis sancti Doctoris, & etiam *cap. 5.*

CAPVT VIII.

Quibus Formicarum, nonnun-
quam sunt cadauera animalium
mortuorum. Ad moralem intelligen-
tiam, comedere mortua animalia, est
aliquando frui peruersa luxuria, vnde
illekti aliquando fœminarum peccatri-
cum, propter famem luxuriosæ volu-
ptatis, mortua animalia comederunt,
eisdem in non modicam displicentiam
Dei fruentes : vt in *Psal. 105.* sub
compendio in veritate, & sub typo de
Israëlitico populo tangitur. Initiati,
inquit, sunt Beelphegor, & comede-
runt mortuorum. De quo Num. aper-
tius dicitur 25. Fornicatus est populus
cum filiabus Moab, quæ vocauerunt
eos ad sacrificia sua : At illi comede-
runt & adorauerunt Deos earum.
Incitatusque est Beelphegor Israël,
& iratus dominus dixit ad Moysen :
Tolle cunctos principes populi, & su-
spende eos contra solem in patibulis.

Quid mo-
raliter de-
notet co-
medere
mortua
animalia.

vt auferatur furor meus ab Israël. Hæc autem omnia fecit Israël seductus occulta machinatione Balaam malefici, qui suo consilio illius morticinæ fornicationis exordium in Israël extitit. Super quo gloss. libidini quis seruiendo doctrinam Balaam tenet.

Duplex
fornica-
tio.

Est ergo execrabilis etiam corporis fornicatio, quæ violat templum Dei, & tollit membra Christi, & facit membra meretricis. Sed execrabilior est generalis fornicatio, in qua omne genus peccati pariter continetur: cum anima scilicet consortio verbi Dei fulcita, & matrimonio eius associata ab aduersario eius qui eam sibi in fide despondit, corrumpitur.

Liberi
procrean-
di ex spō-
so verbo,
& anima.

Est ergo sponsus & vir animæ mundæ verbum Dei, id est, Christus. Despondi vos omnes, ait Apostolus, vni viro virginem castam exhibere Christo. Dum igitur animæ adhæret sponso, & complectitur, & audit verbum eius, ab ipso suscipit semen verbi, & concipit, & facit filios: pudicitiam, iustitiam, patientiam, & omnes virtutes, vt salua sit per generationem filiorum, si permanserit in fide & charitate. Si autem se Diabolo & Dæmonibus prostituerit, faciet filios adulterij, scilicet omnia peccata.

Et iterum glossa Origenis ibidem: Per omnia peccata quæ committimus, maximè si non subreptione aliqua, sed studio peccamus, illi Dæmoni, cui curæ est quod admittimus, consecrantur: Et fortè tot Dæmonibus consecramur, quot peccata committimus, & mysteria Idoli illius pro illo suscipimus.

Peccata
sunt my-
steria Dæ-
monum.
Meretri-
ces vocan-
tur ster-
cora viæ

Assimilantur autem corpora fornicantium merito foetidorum animalium corporibus. Quia vt *Ecclesiastici* 9. dicitur: Omnis mulier fornicaria quasi sterminus in via conculcabitur. Propter quod Propheta, postquam de his, qui potentes sunt ad bibendum vinum, in quo est luxuria, locutus est *Esaia* 5.

Paulo post ita subiungit de eisdem Facta sunt morticina eorum quasi sterminus in medio platearum: In omnibus his non est auersus furor eius: sed adhuc manus eius, scilicet Dei extenta.

Piger. Sunt ne nostro tempore boni viri aliqui decepti per magas vel maleficas tuo iudicio.

Theologus. Meum in sequentibus suspenso iudicium: sed ea, quæ publica vox tradit & fama, referam. Habemus hodie sacræ Theologiæ professorem insignem, fratrem Henricum Kalteisen, Inquisitorem hæreticæ prauitatis. Hic cum anno proximè præterito inquisitionis officio in ciuitate Colonienfi insisteret, vt mihi ipse retulit, percepit circa Coloniam quandam virginem esse quæ in habitu virili omni tempore incessit, arma deferebat, & vestimenta dissoluta, velut vnus de nobilium stipendiariis, choreas cum viris ducebat, & potibus ac epulis adeo insisteret, vt metas fœminei sexus, quem non negabat, omnino excedere videretur. Et quia eodem tempore, sicut heu hodie, sedem Treuerensis Ecclesiæ duo pro eadem contententes, grauiter molestabant, gloriabatur se vnâ partem posse & velle introuire: sicut virgo Iohanna de qua statim dicitur, Regi Karolo Francorum paulo antea fecerat, in suum eum regnum confirmando: imò illa se eandem Iohannam à Deo suscitam esse affirmabat.

Henricus
Kalteisen
Inquisi-
tor.

Neua vir-
go Iohan-
na (quàm
Galli Iohā-
ne pucel-
le vocant)
exorta in
Episcopa-
tu Colo-
nienfi.

Cum igitur die quadam cum Comite iuniori de *Birrenburg* qui eam tuebatur & fouebat, Coloniam intrasset: Et ibidem mira in conspectu nobilium fecisset, quæ magica arte videbantur fieri. Tandem per prædictum Inquisitorem, vt inquireretur, diligenter inuestigabatur & citabatur publicè. Mappam enim quandam dicebatur lacerasse, & vitrum subito in oculis omnium reintegrasse. Et vitrum, quoddam ad parietem à se iactatum

contra &
maga re-
cit.

iactatum & confractum, in momento reparasse, & similia plura inania ostentasse. Sed misera parere mandatis Ecclesiæ renuit, comitem antefatum in tutelam ne caperetur habuit, per quem clam de Colonia educta, manus quidem Inquisitoris, sed excommunicationis vinculum non euasit. Quo tandem arctata, partes Allemanniæ exiuit, metâsque Galliæ intrauit, vbi militem quen- dam, ne Ecclesiastico interdicto vexaretur & gladio, duxit in matrimonium. Deinde sacerdos quidam, leno vocandus potius, magam hanc verbis deliniuit amatoriis: cum quo postremò fur- tim recedens Metensem ciuitatem in- trauit, vbi velut concubina secum ha- bitans, quali spiritu ducta fuerit, con- ctis patenter ostendit.

Fuit præterea infra decem annorum spatia nouiter in Francia quædam de qua præmissi, virgo Iohanna nomine, tam prophetico spiritu, quam miracu- lorum potestate, vt putabatur, clara. Hæc enim veste virili semper utebatur, nec vllis Doctorum quorumcunque persuasionebus molliri potuit, vt tales deponeret vestes, scæmineis contenta, præsertim cum se palam virginem & scæminam esse protestaretur. Sub hoc, inquit, habitu virili in signum futuræ victoriæ, vt verbo prædicem & habitu, à Deo missa sum iuuare verum Franco- rum regem Carolum, & in suo firmare regno, à quo eum fugare nituntur rex Angliæ & dux Burgundiæ. Pro tunc enim hi iuncti mutuo cædibus & armis Franciam premebant grauissimè. Igitur cum suo domino Iohanna continuè velut miles equitabat, futura & fausta multa prædicebat, victoriis bellicis quibuscumque intererat, & alia mira talia perpetrabat: de quibus nedum Francia, sed omnia Christianorum regna stu- pebant.

Ad tantam denique præsumptionem venit Iohanna, vt nondum adepta Fran-

cia, iam Bohemis, vbi hæreticorum multitudo tunc fuit, minas intentaret per literas. Dubitabant exinde secula- res & Ecclesiastici regulares & mona- stici, quo spiritu regeretur, Diabolico an Diuino. Scripserunt proinde quidam viri literatissimi tractatus eius ex parte, in quibus non modo diuersa, sed etiam aduersa de virgine senserunt.

Postquam autem regem Carolum in multis inuisset, & firmaisset regnum an- nis quibusdam, demum nutu, vt credi- tur Diuino, per Anglorum armatum capta est & incarcerata. Accersitis au- tem & vocatis in magna multitudine Magistris tam diuini quam humani iu- ris multis diebus examinata est. Et provt à Magistro Nicolao Amici Licentiatò in Theologica audiui, qui Ambasiator fuit Vniuersitatis Parisiensis, tandem ipsa falsa est se habere familiarem Dei Angelum, qui iudicio literatissimorum virorum iudicatus est, esse malignus spiritus ex multis coniecturis & proba- tionibus: per quem spiritum, velut ma- gam effectam, ipsam ignibus per publi- cam iustitiam consumi permiserunt, provt de hac Historia Rex Angliæ no- stro Imperatori Sigismundo satis latè scriptotenus significauit.

Eodem tempore duæ scæminæ prope Parisios surrexerunt à se publicè dicen- tes missas esse à Deo, vt virgini Ioan- næ essent in subsidium, & quemadmo- dum à prædicto Magistro Nicolao vi- næ vocis organo audiui, subinde velut magæ vel maleficæ per Inquisitorem Franciæ captæ sunt, & per plures Sacræ Theologiæ Doctores examinatæ, tan- dem repertæ sunt maligni spiritus de- liramentis deceptæ. Vnde cum vna ex eisdem scæminis se per Angelum Sa- thanæ seductam conspiceret, ex magi- strorum informatione à ceptis resipuit, & errorem provt debuit statim reuoca- uit. Alia verò in pertinacia permanens, ignibus consumpta est.

Familiaris
spiritus
virginis
Iohannæ
Franciæ.

Plures
maleficæ
volebant
virginem
Iohannam
imitari.

Piger: Mirati non sufficit, quomodo fragilis sexus in tantas audeat proflire præsumptiones.

Theologus: Apud simplices tui similes mira sunt ista, sed in prudentum oculis hæc rara non sunt. Sunt enim tria in rerum natura, quæ si suæ cognitionis limites excedunt, aut in diminutione, aut in excessu bonitatis vel malitiæ apicem sibi vendicant. Lingua videlicet, Ecclesiasticus, & Fœmina. Quæ si bono reguntur spiritu, optima, si verò malo, pessima fieri consueverunt.

Nota tria
optima &
tria pessima.

Bonum
linguæ.

Linguæ enim vnius bono ministerio (vt de lingua primo exemplificemus) fidei Christianæ plurima regna subiugata sunt, vt in sanctis Christi Apostolis, & in sapientibus patet Prædicatoribus. Prudentis etiam viri lingua nonnunquam infinitorum hominum strages præpeditur. Propter quod Salom. *Proverb. 10.* dicit. In labiis sapientis inuenitur sapientia, & virga in dorso eius qui indiget corde. Argentum electum lingua iusti, cor impiorum pro nihilo, labia iusti erudiunt plurimos, qui autem indocti sunt in cordis egestate moriuntur. Cuius causa *ibidem 16.* subditur quia hominis est præparare animum, & diuini gubernare lingua.

Indocti in
cordis
egestate
moriuntur.

Malum
linguæ
Lingua
tertia.

De malitia linguæ *Eccles. 28.* dicitur, Lingua testificans adducit mortem, lingua tetra multos commouit, & dispergit, illos à gente in gentem, ciuitates munitas diu, tum destruxit, & domos magnatum effodit, vide ibi multa mala. Et Iacobi 3. similiter, quæ mala lingua facit. Est autem tetra lingua eorum, qui inter duas contrarias partes incautè vel malitiosè loquuntur aliqua.

Malitia
Ecclesiasticorum
sive Religio-
rum.

De Ecclesiasticis secundò plurima exempla habemus. Sub Ecclesiasticis autem clerici & religiosi intelliguntur in vtroque sexu. Quò ad malos clericos dicit beatus Hieronymus in epistola ad Nepotianum, Negociatorem

clericum ex inope dinitem, ex ignobili gloriosum, quasi quandam pestem fuge.

Et beatus Bernard. *Homil. 33.* super cantica loquens de clericis dicit: Si insurgeret apertus Hæreticus, mitteretur foras & arefceret. Si violentus inimicus, absconderent se forsitan ab eo, boni scilicet pastores. Nunc verò quem eicient aut à quo abscondent se omnes amici? Et tamen omnes inimici & omnes aduersarij, omnes domestici & nulli pacifici: Omnes proximi, & omnes quæ sua sunt quærunt.

Amicos se
Ecclesiæ
simulantes
peiores
sunt
hostibus
apertissimis.

Hinc beatus Gregorius in Pasto. dicit, Nemo amplius in Ecclesia nocet, quàm qui peruersè agens, nomen vel ordinem sanctitatis habet.

Delinquentem namque hunc redarguere nullus præsumit, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur.

De Religiosis etiam dicit beatus Augustinus ad Vincentium Donatistam. Simpliciter fateor claritati vestræ coram Domino Deo nostro, qui testis est super animam meam, ex quo Deo seruire capi, quantum difficile sum expertus meliores quàm qui in monasteriis profecerunt, ita & non sum peiores expertus, quàm qui in monasteriis defecerunt.

De Religiosis
Donatistarum
Augustini.

De mulierum verò malitia *Eccles. 25.* dicitur: Non est caput nequius super caput colubri, & non est ira super iram mulieris: Commorari leoni & draconi plus placebit, quàm habitare cum muliere nequam. Et inter plura quæ sequuntur & præcedunt ibidem de nequam muliere concludit breui, nulla malitia super malitiam mulieris.

Malitia
mulierum

Hinc Chrysost. super isto *Matth. 19.* Non expedit mulier nubere. Quid est mulier, quàm amicitia inimica, inef- fugabilis pœna, necessarium malum, naturalis

Mulier
necessariū
malum,
naturalis
tentatio.

naturalis tentatio, desiderabilis calamitas, domesticum periculum, delectabile detrimentum, mali natura, boni colore depicta? Ergo si dimittere illam peccatum est, tenere aut ferè tormentum est, necesse est, aut dimittentes adulteria faciamus, aut quotidianas pugnas tenentes habeamus.

Omnium muliebriū vitiorum fundamentum est à natura. Duo genera lachrymarum in oculis foeminarum. Bonum mulieris.

Tullius denique secundo Rhetorites dicit. Viros ad vnum quodque maleficium singula cupiditates impellunt & mulieres ad omnia maleficia cupiditas vna ducit. Muliebrium enim virorum omnium fundamentum est à natura.

Et Seneca in suis Prouerbiis: Aut amat, aut odit mulier, vel tertium dedisse, flere foeminam, est mendacium. Duo genera lachrymarum habentur in oculis foeminarum, veri doloris vnum, insidiarum aliud. Mulier cum sola cogitat mala cogitat.

De bonis autem mulieribus tanta laus est, vt etiam beatificasse viros legantur & saluasse, atque gentes, terras & vrbes, vt de Delbora, Iudith patet & Hester. Hinc Apostolus 1. Cor. 7. Si qua mulier habet virum infidelem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat virum. Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem.

Ideo Eccle. 26. dicitur: Mulieris bonæ beatus vir, Numerus enim annorum duplex. Multa ibi narrat laudabilissima per totum capitulum, de excellentia bonarum. Similiter Salomon, imò Spiritus sanctus Prouerb. ultimo per totum cap. de muliere forti. Præfata satis in noui testamenti foeminis clauerunt. Primò in virginibus & aliis foeminis sanctis, quæ ad Christianam gentem perfidos traxerunt, vt Magdalena, Catharina, Margareta, Martha, & eis similes.

Vngariæ regnum foemina contra Christi

Sic etiam totum Vngariæ regnum ab olim idololatriæ deditum, per Gillam, sororem Christianam Imperatoris, fidei Catholicæ adiunctum est per re-

gem Vngariæ, cui præfata Gilla in matrimonio est tradita, per quam etiam conuersus est rex, & in baptismo Stephanus nominatus, posteaque miraculis clarus canonizatus: vt Vincentius ponit in historiæ speculo lib. 26. c. 9.

fidei suscepit, sicut & Francia

Si præterea per Clothildem Christianam virginem, natam de Burgundorum stipite, Rex Francorum Clodonæus passim persuasus, tandem Idololatrias reliquit, & cum regno ad Christi fidem deuenit, vt Vincentius narrat lib. 22. cap. 4. 5. & 6.

C A P V T I X.

SE lædentes homines, humore acuto Sformicæ pungunt, non tamen tam lædunt grauiter, quam apes suos persecutores.

Dux potestatis unicuique rei à Deo tributa.

Sunt enim duæ potentia, quas unicuique rei diuina prouidentia tribuit, irascibilis & concupiscibilis. Ista, qua commodum desideratur, illa qua nocium fugatur. Per concupiscibilem namque necessaria affectantur & delectabilia: sed per irascibilem noxia refutantur & tristabilia.

Ista primis elementis quatuor conspiciuntur esse in omnibus vegetabilibus & animantibus vsque ad rationale animal hominem, imò suo modo in separatis spiritibus.

In spiritalibus esse iram & concupiscentiam.

Sed in hoc est differentia, quòd apertius rei delectabilis, & repulsa rei tristabilis in sola rationali creatura virtus fieri potest vel vitium, non in inferioribus.

Et sicut inter minuta animalia triplex reperitur punctio formicæ, & minima, quæ statim transit lapsi durior, sed scorpionis pessima, ita inter rationales creaturas triplex reperitur vindicta, leuis eorum, qui charitate repleti sunt, dura eorum qui indiscreto zelo feruent, & pessima in Dæmonibus & eorum sequacibus.

Triplex vindicta.

Primi in punitione similitudinem gerunt

gerunt formicæ, quæ, sine aculeo humoris tantummodo percussione iniuriam vlciscitur. De tali se emendare cupiebat, qui in Psalmo ait, Corripiet me iustus in misericordia, & increpabit me. Et Apostolus ad *Galat.* 6. Si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis, considerans temetipsum ne & tu teneris.

Per se satis erubescens confundere non est acceptus.

Exemplum ceruicose vxoris.

Formicæ sue Myrmidones, vocantur humilium & paruorum hominum parui amici.

Vnde beatus Hieronymus in Epistola ad Oceanum. Quid necesse est bis pungeri nisi recalcitrantem, per se satis erubescens confundere amplius, cui sui ratio magister est, cui propria conscientia virga, & ingenua verecundia lex & disciplina est. Et *Greg. lib. 19. moralium.* Regat disciplinæ vigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem, & sic alterum commendetur ex altero, vt nec vigor sit rigidus, nec mansuetudo dissoluta.

De huius primæ punctionis modo parabolicum satis accommodum fertur de nostris tale formicis exemplum. Fuit enim quidam villanus, qui nimis ceruicose voluntatis vxorem habebat, quæ virgo in cunctis ferè mādatis recalcitrauit. Anxius autem diu vir per quid rebellem compesceret discretè & rationabiliter. Quadam die contra se iurganti respondit. Fœmina es, nec verbis emendata es meis, per verbera graua in te miles effici nolo, nec contractam per meas plagas te in lecto iacentem desidero, sed tibi dico nisi te emendaueris, paruis meis amicis de te querela vno proponam die contra te effrenem. Cui illa. In hoc, inquit, liquet tuus effeminatus animus atque genealogia ignobilis, qui de parui status tuis mihi minaris amicis. Non enim mulieri minaris plebeia. At ille respondit: Hac vice tibi tantum parcam & die ista: sed reuera, si te non emendaueris, paruis meis conquerar amicis.

Cumque misera non melior, sed

efficeretur peior: seruauit vir discretus & prudens suarum minarum veritatem adimplere in crastino. Tunc enim illa velut antea virum inuadere cepit verbis plurimum contumeliosis. Cui maritus, Modo tempus adest vt factis verba compensem. Vxorem igitur propriam inuadit, vestimentis omnibus præter camisiā exuit, manibus & pedibus in vrsi pellem ligauit, & humeris propriis clamantem & maledicentem in proximum sui horti cumulum fornicarum proiecit: vbi aliquantisper fornicarum humore solito perfusa & correctæ, animum ad meliora conuertere cepit. Nam bestiolæ more solito in auribus & naribus, in ore & in aliis mulieris artubus eam cruciabant grauiter. Tunc illa eiulatu grandi iuramenti & sacramentis promisit grauib, se de cætero viro velle ad nutum obedire, tantum vt cruciatum amicorum paruulorum euaderet. Exhinc liberata per virum mulier, mirum in modum emendata est, & felix effecta, quem fecerunt deinceps propria pericula cautiorem.

Hic igitur modus corrigendi satis discretus & temperatus fuit. Indiscretè verò corrigentes pro læsionibus, iratis apibus sunt similes, quæ lædendo alium, dum aculeus manet in vlti vulnere, sese perpetuo fructu laboris priuant. Tales crudeles sunt, de quibus Seneca de clementia ad Neronem dicit. Crudelitas nihil aliud est, quam atrocitas animi in pœnis exigendis. Crudeles vocabo, qui puniendi causam modò habent, modò non habent. Et tamen vt Hugo de S. Victore dicit libro de institutione nouitiorum, Difficile est, cor malitia induratum ad formam disciplinæ & speciem honestatis incuruare: sed necesse est, vt dura materia, cum facili ad formam non flectitur, ei & acrioris flammæ incendium, & mali grauioris tunio adhibeatur.

Mulier obstinata ligatur & ad formicas obijcitur.

De indiscretis corrigentibus.

Crudeles qui sunt.

De vindicta Maleficorum.

Scorpio.

Scorpionum autem percussionibus vindicatio Maleficorum & Dæmonum designatur. In quibus, vt beatus Dionysius dicit 4. cap. de diuinis nominibus, est furor irrationabilis, & phātasia proterua. Cuius Gen. 49. Iacob maledixit in persona, Simeon & Leui in furore suo, ait occiderunt virum, Maledictus furor eorum, quia pertinax, & indignatio eorum, quia dura, diuidam eos.

De his beatus Hieron. in prologo super Iosue dicit, Cesset arcuato vulnere contra nos insurgere scorpius, & sanctum opus venenata carpere lingua desistat. Tales sunt illæ monstruosæ locustæ & mortiferæ, de quibus Apoc. 9. dicitur, habebant caudas similes scorpionum, & aculei erant in caudis earum, & potestas eorum nocere hominibus mensibus quinque. Et habebant super se regem Angelum abyssi, cui nomen exterminans. Secundum gloss. autem per bestias tales veram fidem peruertere molientes intelliguntur, quia suis dolosis sententiis, vt scorpius, coram blandiuntur, & latenter pungunt. Cumque tumultu nocere nequeunt, quærunt auxilium principum qui caude adigant, & vt astringant terrent & blandiuntur. Et super se habent Angelum abyssi, Diabolum dominantem terrens, cuius nomen exterminans, quia à patria vitæ secludit suos.

Piger. Satis de correctionis punctione discreta irrationabili diuersi varios ediderunt tractatus. Sed vnum est, quod de maleficio Dæmonum multi non credunt, eos videlicet qui inter dæmones Incubi vocantur & Succubi: non enim in phātasia, non realitate aliquo humore nociuo & reali pungere, foedare, quid igitur de hoc verum sit, vel fictitium vel eis nodare.

Theologu. Hanc quæstionem S. August. de ciuit. Dei, lib. 3. cap. 5. quidem mouet, sed non determinat: vbi sic di-

Mat. Malefic. Tom. I.

cit: Vtrum potuerit Venus ex cōcubitu Anchisis Æneam parere, vel Mars ex concubitu iunioris filiæ Romulum genere: hoc in medio relinquamus. Nam penè talis quæstio etiam de scripturis nostris aboritur, qua quæritur: Vtrum præuaricatores Angeli cum filiabus hominum concubuerint: vnde natis gigantibus, id est, nimium grandibus & fortibus viris tunc terra completa est. Sed lib. 15. cap. 22. quæstionum determinat in hæc verba. Et quantum creberrima fama est, multique se expertos vel ab eis, qui experti essent, de quorum fide dubitandum non esset audisse confirmant: syluanos & faunos, paucos, quos vulgò Incubos vocant, sæpè improbos extitisse mulieribus, & earum appetiisse ac peregiisse concubitum. Et quosdam dæmones, quos Dusi, flos Galli nuncupant assidue hanc immunditiam & tentare & efficere plures talésque assueuerant, vt hoc negare impugnantia videatur. Hæc ille.

Postea ibidem determinat secundam quæstionem, videlicet, quodd illud Gen. 6. videntes filij Dei, id est, Seth, hominum, id est, Cham, non de Incubis intelligitur. Quod autem Incubos esse non sit incredibile, ad illud ibidem est gloss. quæ dicit sic. Non est incredibile ab hominibus non ab Angelis, seu quibusdam dæmonibus, qui mulieribus sunt improbi, eiusmodi homines, id est, gigantes esse procreatos, scilicet de quibus in Lira dicitur, Gigantes autem erant super terram. Quia & post diluuium corpora non solum virorum, sed etiam mulierum incredibilis magnitudinis extiterunt.

Ad idem est gloss. vbi prophetia: Esa. 13. desertionem, Babylonie ciuitatis prædicit, & monstra in ea habitanda. Ibi, inquit, habitabunt struthiones & pilosi saltabunt in loco, vnde gloss. dicit Pilosi sunt siluestres homines, hispidi, qui incubones vel satyri tyri.

V. v. vel

De præuaricatoribus Angelis; an cum mulieribus rem habuerint.

Fauni.

Dusi.

De gigantibus.

pilosi satyri

Locustæ aculeatæ in Apocalypsi, quid designent.

De Succubis & Incubis.

vel genera dæmonum sunt. Et *Isa.* 34. super illo loco, vbi prophetat desolationem terræ Idumæorum, qui persequerentur Iudæos. Erit, inquit, cubile draconum, & pascua struthionum, & occurrent Dæmonia. Glossa interlinearis, id est, monstra Dæmonum ad inuicem. Et glossa beati Gregorij ibidem: Hic alij pilosi nomine figurantur, non hi, quos Græci Panas, Latini verò Incubos vocant.

De Dæmonibus etiam Cassianus collatione prima Abbatis Sereni passum exponit præfatum. Ad idem est beatus Isidorus *lib. 8. c. ult.* sic dicens: Pilosi, qui Græcè Panitæ, Latine Incubi appellantur, siue Innij ab ineundo passim cum animalibus: vnde & Incubi dicuntur ab incumbendo, hoc est stuprando. Sæpè enim improbi existunt etiam mulieribus, & earum peragunt concubium, quos dæmones Galli Dufios nuncupant, quia assidue hanc peragunt immunditiam.

Innij. Quem autem vulgò Incubonem vocant, hunc Romani Faunum vicarium dicunt. Ad quem Horatius dicit: Faune Nympharum fugientium amator, meos per fines & pura rura lenis incedas. Insuper illud Apostoli 1. *Corinth.* 11. Mulier debet velamen habere super caput suum, propter Angelos: Multi Catholici exponunt quòd sequitur propter Angelos, id est, Incubos.

Propter Incubos velanda sunt capita mulieribus.

Quòd multis videtur, non est omnino falsum. Ad idem est Iosephus super textu *Geneseos* 6. præallegato. Item Guilhelmus *libro de vniuerso, parte ultima, circa finem, cap. 6. multipliciter.* Præterea hoc determinat sanctus Doctor *parte prima, quest. 51. & in secundo scripto dist. 8. & quodlibeto 7. q. 10.* atque super *Isaiam cap. 13. & 14.* cuius motiua sunt verba B. Augustini in *lib. de ciuitate Dei*, vnde talia negare dicit Thomas imprudentiæ est. Id enim, quòd multis videtur, non potest omnino falsum esse, secundum

Philosophum in *lib. de somno & vigilia*, in fine, & in 7. *Ethicorum.* Sileo de historiis multis & authenticis, tam Catholicorum quàm Ethnicorum, qui Incubos esse palàm asseuerant.

Causa autem quare Dæmones se Incubos faciunt vel Succubos, esse videtur, vt per luxuriæ vitium hominis vtriusque naturam lædant corporis videlicet & animæ, qua in læsione præcipuè delectari videntur.

Vnde enumeratis per altissimum multis luxuriæ vitiis, à quibus suum populum mundum esse voluit, in quibus infideles irretiti erant: ait *Leuit.* 18. Ne polluamini in omnibus his quibus contaminatæ sunt gentes, quas ego eiiciam ante conspectum vestrum, à quibus polluta est terra, cuius scelera ego visitabo: Dicit glossa super verbo gentes, Dæmones, inquit, qui propter multitudinem dicuntur gentes vniuersæ, qui cum omni peccato gaudeant, præcipuè fornicatione & Idololatria, quia in his & corpus & anima maculatur, & totus homo qui terra dicitur. Omne enim peccatum, quodcunque fecerit homo extra corpus est: Qui autem fornicatur, in corpus proprium peccat. An nescitis, quoniam qui adhæret meretrici, vnum corpus efficitur cum ea, vt patet 1. *Cor.* 6. Historias de Incubis, & Succubis si intueri libet, Guilhelmu, *vbi supra, in suo ultimo lib. de vniuerso.* Et Thomam Brabantinum *in libro suo de vniuerso*, qui vulgò de Apibus intitulator legito, & Apibus, mirabilia conspicias.

Cur dæmones incubatum affectant.

Fornicatione & Idololatria corpus & anima contaminatur.

Præterea virginis cuiusdam multum pulchræ corporis dispositione, & quoad animam valde deuotæ in Basilienfi constituta Diocesi bonam & diuturnam notitiam habui, quia confessor illius fui, cuius Dæmon cellulam sapissimè & dormitionis locum perturbabat, modò strepitibus, modò terrificis apparitionibus: Veram quia in cunctis quæ virgo gessit, omni plena fuit custodia,

Vestes n. exuendæ sunt illis, quæ ab Incubo vexantur.

custodia, Christi assistente gratia, à cunctis viris & ab Incubo semper remansit intacta. Nam secum ipsa consistens, nullo teste conscio, præter boni Angeli sui custodis reuerentiam, cui diligentissimè semper obsequebatur, pede nudo sese conspiciere non audebat, & abinde vestita die noctuque iacebat.

Incredibilis multitudo meretricum in Concilio Constantiensi.

Fuit denique fama communis virorum fide dignorum, eo tempore, quo Constantiense Concilium generale celebrabatur, in quo, hoc est, in ciuitate ipsa Constantiensi, quoddam verecundum est dictu, propter principum secularium & mechanicorum præsentiam, incredibilis meretricum multitudo aderat. Eodem inquam tempore in eadem Diocesi prope oppidum in *Minterhaus* in campi latitudine, quædam, vt videbatur, fœmina pulcherrima secundum corporis pulchritudinem cursori cuidam obuiauit in ipso itinere. Quæ cum virum istum Deum timentem ad opus nefarij concubitus inuitaret, facinus horruit, Dei protectus adiutorio, cumque simplici animo cursor, vnde fœmina veniret ab ea quæsisset, respondit, de Constantiensi venio Concilio. Et aperta, quam in latere portabat, crumena, subintulit, Ecce has omnes pecunias in præfato loco corporis mei mercede conquisui. Et hoc dicto, velut fumus protinus enauit. Et quoddam Succubus fuerit spurcissimis verbis & fuga respondit.

Incubus publicè in Concilio Constantiensi se inter alias meretrices prostituit.

CAPUT X.

Inquinant formicæ manus, eas multum tangentium, & inquinantur potius vel sese maculant qui incautè eas contrectant. Cum enim conditionis sint liberæ, sua libertate carere nolentes, sicut se molestantes humore acuto pungunt: Ita captiuitatem earum querentes manibus polluuntur.

In quo contactus omnis illicitus nobis prohiberi moraliter innuitur, ne in interiori præsertim homine coram domino & angelico maculati appareamus conspectu. Sumus enim dicit Apostolus 2. *Corinth.* 6. & 7. templum Dei viui, sicut dicit Deus, quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo: & ipsi mihi erunt populus: propter quod exite de medio eorum & separamini, dicit dominus, & immunda ne tetigeritis, & ego recipiam vos, & ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus omnipotens. Has igitur habentes promissiones, charissimi, mundemus nos ab omni inquinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei. Verba hæc sunt Apostoli per totum.

Templum Dei vnde sumus.

Contra quod maximè luxuriosi delinquere reperiuntur, corpus coinquant, & spiritus, qui virgines vel fœminas tangunt illicitè, vel vbi sexus fœmineus seipsum palpat vel tractare finit inuerecundè.

De quibus beatus Petrus 2. *sua canonica* 2. c. sic dicit, Hi sunt velut irrationabilia pecora, voluptatem existimantes dici delicias coinquinationis & maculæ deliciis affluentes, in conuiuiis suis luxuriantes, oculos habentes plenos adulterij & incessibilis delicti, pellicientes animas instabiles.

Quamuis enim formica inter minuta animalia sit ingenio & sagacitate nobilissimum, tamen incautè tactum quantumcunque quis sit nitidus eum reddit immundum. Ita humanum corpus, licet à peccato sit actuali innoxium, tamen à dispari sexu tactum facilliter nimis vtrumque hominem facit pollutum. Cinis quippe tactus à cinere modicissimo, adhibito humore, in lutum conuertitur: Argentum insuper etiam si ad nitorem purgatum fuerit septuplum, vel minera qualiscunque alba, etiam si aurum fuerit obrisum, cum in

vt cinis faciliè in lutum coalescit, humore perfusus, sic homo peccatori sociatus faciliè peccat.

charta munda suo tractu ducitur : pro-
tinus in liquorem ex motu insensibili-
ter resoluitur, & macula de mundo su-
per nitido contrahitur.

Hinc huius in typum olim Deus ve-
tasse legitur, ne super terram reptantia,
vel eidem multum hærentia, ab electo
tangerentur populo, alioquin poena in-
quinationis quis multabatur. Vnde
Leuitici 11. omne quod reptat super
terram (gloss. terrena sapiens) abomina-
bile erit, nec assumetur in cibum. Quic-
quid super pectus quadrupes graditur
(glossa : gastrimargiæ studens,) & mul-
tos habens pedes (gloss. ex variis scri-
pturis & varia doctrina sibi salutem fu-
turam affirmans) siue super humum
trahitur (Euangeliorum prædicatione
abutens luxuriosè viuendo) non come-
detis, quia abominabile est. Nolite con-
taminare animas vestras, nec tangatis
quicquam eorum, ne immundi sitis:
Ego enim sum dominus Deus vester,
sancti estote, quoniam ego sanctus sum.
Gloss. notat, hic non omnem pollutio-
nem in mortuis corporibus notari, vnde
sequitur, Ne polluatis animas vestras
in omni reptili, quod monetur super
terram.

Piger. Quia hic locum habet adhuc
sibi cauendi ab inquinatione vtriusque
hominis, qua quis inficitur potissimè
per luxuriam, prout probasti scire cu-
pio de Incubis, quædam mihi occur-
rentia dubia: primum, an Incubi ge-
nerent aliquando foetus. Secundò, cur
plus improbat sint vel esse videantur
foeminis quam viris. Tertiò, quibus
remediis liberari possint, qui ab Incu-
bis vexantur.

Theologus. Ad primi solutionem tria
aduertas: videlicet quòd Dæmones pro-
priè non generant, nec concupiscen-
tiam sensitiuam in venenis habent, li-
cet generationem proles procurare pos-
sint, non suæ, sed illius viri, cui se fecit
succubum Dæmon aliquis, vel illius,

cuius virtus sementina est: & foemellæ
huius, cuius delusor est incubus. Primi
dicti rationem si scire libet, videre po-
teris in Sancto Doct. vbi prius, & in
Guillhelm.

Secundum deducit idem, & præce-
dens, quia spiritus carnem & ossa non
habet, neque generationis instrumēta,
per quæ sola & voluntas concupiscibilis,
& generatio carnalis explentur. Præ-
terea, vt verbis vtat Guillhelm. Si con-
cupiscentiam libidinofam haberent,
cùm pessimi sint, vtique à Sodomitico
vitio se non continerent in viros, quod
tamen nullibi reperimus. Benedictus
autem altissimus, qui virilem speciem in
hominibus à flagitio eorum vsque ho-
die sic seruauit.

Quod autem generationem procu-
rent aliquando ex præcedentis capituli
auctoritatibus palam est. Et ex Guil-
lhelmi dictis sic claret: Quia gentem
Hunorum ab huiusmodi Dæmonibus
generatam esse euidenter historia re-
gnorum Occidentalium narrat, & in-
sulam Cypri totam populatam esse &
inhabitatam à filiis Incuborum fama
prædicat.

Denique quòd Gigantes procreare
valeant, vt nascantur vel concipiantur,
causas S. Doctor assignat. Quia scire
possunt virtutes virtutis sementinæ ex
dispositione viri huiusmodi, à quo de-
cisa est, & mulieris eidem proportio-
natæ complexionem agnoscere, & ita
constellationem optimè ad hoc coope-
rantem. Quibus similiter occurrenti-
bus, possibile est genitos magnos esse,
& fortes corpore.

Quo etiam non obstante: Incubi vt illa
calliditate & maleficio, vir possit ha-
bere filium, & foemella eundem, sal-
ua vtriusque virginitate: non tamen
in dignitate tali, qualis in beatissima
Virgine extitit, licet cum vtriusque
aureola, si scire desideras, in quarto
scripto quæstione decima. S. Thomam
legas,

Gradiētia
super pe-
ctus ga-
strimargiæ
notant.

An incubi
generent
aliquando
foetus.

Dæmones
magis in-
festare
mulieres
quam vi-
ros.

Cyprum
inhabitari
à filiis In-
cuborum.

Dæmones
gigantes
posse pro-
creare.

virginitate
liberi
procreen-
tur, Dæ-
mones et
ficere
possunt.

legas, & ita esse possibile clarè discas.

Nec mireris in hoc. Nam in Bambergensi Diocesi virginis notitiam habui, quæ puerum genuit, & virgo vera post partum permansit, non integritate carnis, quod solius Dei genitricis priuilegium est, sed in experientia voluntariæ libidinis. Fuit enim virgo pulchra valdè, & formæ elegantis, dominæ nobili obsequens, quam quidam iuuenis dolosus & potens cognoscere quæsiuit viis quibus potuit.

Exemplū
de Bam-
bergenſi
virgine,
quæ vir-
go peperit.

Hunc cum virgo deuota, velut hostem vitaret, virūque hominis, ipse nocturno tempore insidias virgini posuit, & quod obdormiens fortissimè, & inexcitabiliter quodammodò in primo somno iacere consueuisset: nescio vnde didicit, ex hac occasione in cubiculum virginis venit, dormientem cognoscit, nescit virgo, vt dicit in conscientia sua, quomodo imprægnauerit, & ita recessit. Cum autem virgo doli etiam postmodum penitus ignara signa imprægnationis habere inciperet, & ad examen coram honestis matronis posita imprægnata esset reperta, fugit reus de patria qui aliàs palo transfixus fuisset. Ipsa autem virgo incredibilibus lachrymis sese deplanxit.

Fuerunt tunc multi, qui virgini, vt sine periculo pateret, matrimonium suaserunt: alij quòd deterius extitit, ea abuti concupierunt, præfatam partus difficultatem allegantes. Sed virgo deuota, votum quod Christo de virginitate statuerat seruandum, etiam si mors sequeretur, constanter seruare decreuit, & perfecit. Nam tempore opportuno peperit, & in magna deuotione iam plurimis annis vixit, seque mundi huius concupiscentiis, ita nudam fecit, vt aureolam virginum eam tandem percepturam non dubitet. Discant ex hac virgine, quam cautè thesaurus ille necessariò seruandus sit, quem saltem de corporis integritate aliquando incu-

bus, aliquando homo insidiosus, aut in dormitionis naturali fortitudine, aut in potus artificialis collatione rapere potest.

Ad secundum dubium respondet Vuilhelmus, quòd verissimiliter nec Succubi nec incubi amore concubitus nec desiderio voluptatis talia viris & mulieribus faciunt, sed potiùs malignitatis studio, videlicet vt vtrumque pol-

Cur ma-
gis ab In-
cubis ve-
xentur
puellæ
pulchros
crines ha-
bentes.

luan eos & eas spurcitia. Similem causam audisti in gl. vna præcedenti capite. Cur autem Incubi amplius vexare reperiantur mulieres & etiam puellas pulchros crines habentes, respondet dominus Vuilhelmus: Non mihi alia causa occurrit nisi vna istarum: quia aut curæ aut ornatui crinium nimium incumbunt huiusmodi: Aut quia per crines viros inflammare cupiunt vel consueuerunt: aut quia in eis inaniter gloriantur: Aut quia diuina bonitas hoc permittit vt terreantur mulieres inflammare viros per ea, per quæ etiam Dæmones inflammare viros volunt.

Cur autem Dæmones in Veneris vitio potentiam generatiuam plus molestant etiam in sexu masculino per maleficia habuisti causam ex Sancto doctore cap. 5. huius libelli.

Ad tertium de remediis propellendi incubos in diuersis diuersa legi & reperi: quòd per quinque modos quidam liberari reperiuntur. Videlicet per exorcismorum applicationem per sanctam exercitationem, per sacramentalem confessionem per loci certi mutationem, & per cautam sanctorum excommunicationem. De primo satis habitum est suprà præsentis lib. cap. 6.

Quibus
remediis
liberari
possint,
qui ab In-
cubis ve-
xantur.

De secundo sanctis exercitiis videlicet crucis consignatione vel Angelica salutatione. Refert Cæsarius in suo Dialogo, quòd in Bunna, postquam sacerdos quidam se suspendit, eius concubina monasterium intrauit, & per

Angelicā
salutatio-
nem Incu-
bos pro-
pellare.

Incubum ad luxum prouocata est, quæ per crucis consignationem repulit, & per aquæ benedictæ asperfusionem, sed statim postea rediit. Quando autem angelicam salutationem dicebat, longè velut sagitta disparuit, & recessit: sed interdum rediit licet prope accedere ad eam non auderet.

Confiten-
do pecca-
ta pelli
Succubos.

De tertio sacramentali confessione videlicet, patet per eundem Cæsarium qui dicit quod concubina antedicta, cum iam confessâ esset purè, in toto derelicta est ab Incubo.

Refert idem, quod quidam vir in Leodio passus Succubum confessione sacramentali finita, totaliter liberatus est. Ponit insuper exemplum ibidem, de quadam inclusa propter Deum, quam Incubus nec crucis signo, nec oratione, nec confessione, nec propter aliud spirituale exercitium reliquit quando eius lectum ascenderet. Sed cum ad informationem cuiusdam viri religiosi diceret: Benedicite, eam statim Dæmon reliquit.

Mutatio
loci mu-
tat Incu-
bos.

De quarto videlicet loci mutatione, dicit qui prius: quod filia cuiusdam sacerdotis stuprata per Incubum, & facta ex dolore phrenetica, trans Rhenum, que elongata ab Incubo dimissa est. Sed parte eius, quia à loco filiam deposuerat à Dæmone percussus est, adeo ut moreretur in triduo. Hinc de Apib. prope finem sermo fit de quadam, quæ per Incubum crebrò in lecto vexata proprio, consociam deuotam petiit, ut loco vexatæ iaceret, quod cum fecisset tota nocte quasdam inquietudines grauissimas sensit, & prior tunc quieta fuit.

Excom-
municatio-
ne Incu-
bos
pelli.

De quinto, de excommunicatione, quæ fortassis aliquando eadè est exorcisationi: patet in Legenda beati Bernardi, In Aquitania siquidem quædam mulier ab Incubis sex annis iam vexata, incredibili abusu libidinis, audiuit, sibi incubum ne ad virum sanctum qui venturus erat, appropinquaret, minan-

tem. Nihil, inquit, tibi proficiet, sed eo recedente tuus crudelissimus ero persecutor, qui hactenus tuus amator extiti. Quæ cum virum S. Bernardum inuocaret, Respondit: Tolle meum baculum, & loco tuo infige, & faciat malignus quod potest. Hoc cum fecisset, Dæmon, Cameram fœminæ non est ausus intrare, sed foris minabatur atrocissimè eam velle persequi Bernardo recedente: Quo per fœminam audito conuocat populum S. Bernardus, omnes iubet accensas candelas gestare in manibus, & Dæmonem cum vniuerso, qui aderat cœtu, excommunicauit, ac ne ad illam vel ad aliam deinceps accessum habeat interdixit. Et ita illa plenè liberata est.

S. Bernar-
di baculus
in lectum
positus In-
cubum
abigit.

Aliquando verò nullum prædictorum remediorum iuuat, ut Dæmonis abscedat nequitia, ut de Apibus circa finem ponit Thomas Brabantinus exemplum de quadam quæ Incubum passa, nullo confessionis remedio vel crucis aut huiusmodi applicatione liberabatur, licet causam vexationis suæ satis nudè confessâ esset.

Similis ratio assignata est suprà c. 6. de maleficio, quare non semper tollitur. Tunc enim pœna est vexatio Dæmonis & pro peccatis satisfactio: si prout oportet sustineatur in charitate, sicut alia mala huius mundi, quæ nos premunt, sed ad Deum ire compellunt.

Piger. Cum fœminæ sint timidæ, & faciliter mirabilium formarum imaginatione susceptiuæ, nunquid contingit quibusdam ex eis, quod in veritate per incubum non vexantur, sed tantummodo ita se vexati putant. Sicut etiam quædam ex eadem radice falsò se imprægnatas esse putant per Incubos, ut fertur, quæ tamen grauidæ non sunt.

Theologus. Vtrumque verum esse agnoscitur, ut dicit dominus Vuilhelmus

mus

C A P V T X I.

An quædam se Incubo vexari sibi imaginantur.
 inus vbi prius ; Multæ, inquit de apparitionibus fantasticis ex morbo melancholico in multis fiunt : sed in mulieribus maximè , sicut apparet de visionibus & reuelationibus. Et causa in hoc est præter eam quam norunt Medici, ipsa natura muliebrium animarum, ob hoc videlicet quoniam longè facilioris & leuioris impressionis sunt quàm animæ viriles.

Quædam sibi imaginari se gravidas.
 Et subdit idem : Scio me vidisse mulierem , quæ credebatur se cognosci ab intus & à Diabolo, & alia incredibilia se sentire dicebat. Nonnunquam etiam imprægnatæ sibi videntur mulieres ab Incubis , & intumescunt vehementer ventres earum. Et cum partus tempus aduenisse credunt , sola emissionem multæ ventositatis detumescunt. Nam de ouis formicarum in potu sumptis incredibilem ventositatem & tumultum in ventre generant. Ludificationes ex perimeta Maleficorum.
 Quæ formicarum ventositatem & tumultum in ventre generant. Ludificationes ex perimeta Maleficorum.

autem Dæmoni similia & maiora in ventribus hominum procurare.
 Et si libris Maleficorum creditur, scripserunt experimentum ludificationis, quo apparere dicebant mulieribus se in lecto pluries cognosci, quàm cognoscerentur. Verbi gratia, cum cognoscerentur nisi semel aut bis ab eo, qui experimentum illud operaretur putaret se cognosci quadragesies aut sexagesies. Essent ergo similes ludificationes Incuborum. Etiam ex testimonio sanctæ cuiusdam mulieris sciri potuit, quòd quidam ex huiusmodi Dæmonibus, cum sic ludificasset eam, videlicet concubitu fantastico, tanto fluxu seminis inquinavit eam realiter, ut mille homines non tantum emitterent. Hæc omnia de Vuilhelmo.

R Adices lædunt arborum formicæ, vbi iuxta arbores nidificare sinuntur. Quia radices inde rodunt, & succo exinde exhausto arefcit radix & exinde stipes & rami.

In hominis natura tres particulares homines sunt qui radices suas habent, quas lædere valent nociuæ formicæ. Exterior, superior & interior homo.
 Est enim exterior & interior homo, qui oculis etiam patet alienis in figura quantitatis corporeæ. Superior homo, qui spiritualis dicitur homo, & interior, & est sensualis tamquam medius & animalis homo dicitur. Quisquis autem horum, quia radicem suam habet propriam, ramos & stipitem, arbori assimilatur.
 Homo in uersa arboris similitudinem præfert.

Nam primi hominis figura, arboris, sed euerlæ similitudinem præfert secundum Philosophos, quia crines radicibus in capite assimilantur, truncus pectus & eidem adiacentia dicuntur, membra verò, reliqua rami vices habere videntur, & operatio talium fructus sunt corporei. Vnde Marc. 8. legimus de cæco, quem Dominus paulatim iuxta fidei suæ crementum sanabat, quòd primo sputo eius tetigit oculos, & an videret quæsiuit: Cui ille respondit: Video homines velut arbores ambulantes. De hac arbore corporis non curandum esse Dominus docet, dicens Matthæi sexto. Quis vestrum cogitans potest adiciere ad staturam suam cubitum vnum. Omnes, inquit, Matth. 10. vestri capitis capilli numerati sunt, nolite ergo timere.

Alius autem est homo animalis: de quo 1. Cor. 2. Animalis homo non percipit ea, quæ sunt spiritus Dei, stultitia. n. est illi, & nō potest intelligere: Vbi gl. Animalis homo dicitur vel vita vel animi sensu. Vita autem animalis dicitur quæ fertur dissoluta lasciuia animæ suæ, quàm intra naturalis metas ordinis

De homine animali, secundum vitam vel secundum sensum.

ordinis spiritus rector non continet, eo quod ipse Deo se regendum non subiicit. Animi verò sensu dicitur animalis, qui de Deo iuxta corporum phantasiam, vel legis literam, vel rationem physicam iudicat. Quare autem animalis non percipit, subdit: Stultitia est illi secundum humanum sensum: Ideo non potest intelligere spiritualia.

Medicis
non in
omnibus
est obse-
quendum.

Huius hominis, id est, sensualitatis radices sunt secundum medicos humidum radicale & calor naturale, & elementorum quatuor qualitates: cuius cura spectat ad medicos: Qui tamen in omnibus non sunt imitandi: dicente B. Ambrosio super *Psal. 13*. Contraria diuinæ conditioni præcepta medicinæ sunt. A ieiunio reuocant, lucubrare non sinunt, ab omni intentione meditationis abducunt. Et concludit, itaque qui se Medicis dederit, se ipsum sibi abnegat. Hominis enim animalis membrum mortificare iubet Apostolus *Col. 3*. Mortificate membra vestra quæ sunt super terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam & auaritiam. Huius hominis membra, manus, pedes & oculos abscindere Christus iubet, cum scandalizant nos. *Matth. 18*. Hoc, inquit Apostolus *Rom. 6*. Scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est, scilicet cum Christo, ut destruat corpus peccati, & non ultra seruiamus peccato.

De spiri-
tuali ho-
mine.

Tertius verò spiritualis homo est interior: de quo *1. Cor. 2*. dicit, Spiritualis autem homo iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur. Vbi gloss. Spiritualis autem homo est vita vel scientia. Spiritualis est vita, qui spiritum domini habens rectorem, animam regit. Scientia verò spiritualis est, quia & sic ex parte & per speculum videt, tamen de Deo secundum imagines corporum, vel legis literam, vel humanam philosophiam non sapit, sed Spiritui Dei subiectus, certissime ac fideliter iudicat

omnia, certa fide, occultorum non patienti cognitione, & ipse à nemine, scilicet à nullo homine animali iudicatur, id est, intelligitur, vtrum benè vel malè intelligat.

Huius hominis spiritualis radix est gratia, fides & charitas; Stirpes animæ eius essentia, rami potentia, gemmæ cogitatus, folia verba, flores voluntates, & fructus virtutes & earum opera. De quibus Apostolus *Rom. 6*. dicit, liberati à peccato, serui autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem verò vitam æternam. Gratia autem Dei vita æterna in Christo Iesu, Domino nostro. Et ad *Ephes. 3*. Flecto genua mea ad patrem domini nostri Iesu Christi, à quo omnis paternitas in cælo & in terra nominatur, ut det nobis secundum diuitias gloriæ suæ virtutem corroborari, per spiritum eius interiori hominem habitare Christum per fidem in cordibus vestris, in charitate radicati, & fundati, ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ sit latitudo, longitudo, sublimitas & profundum.

Arboris
forma spi-
ritualis
hominis.

Hinc beatus Gregorius in Homilia quadam, ut multi arboris rami ex vna radice prodeunt, sic multæ virtutes, ex vna charitate generantur. Nec habet aliquid viriditatis ramus boni operis, si non manet in radice charitatis.

Bona ope-
ra, quæ.

Ex quibus iam patenter conuincitur, quanta damna hominibus inferant, qui velut nociuæ formicæ fidem, gratiam vel charitatem de cordibus hominum cassant.

Ex vna
charitate
multæ so-
lent vir-
tutes pro-
dire.

Piger. Puto Dæmones in huiusmodi radicibus damna maxima inferre quando eos constat alicuius hominis corpus potenter possidere. Quia in hoc omnium trium quas descripsisti arborum radices lædere videntur. Quamobrem scire cupio de hac materia, vtrum tantummodò pro grauibz criminibus possideant. Quibus modis

Bona ope-
ra, nisi in
radice
charitatis
maneant,
nihil viri-
ditatis ha-
bent.

vexent

vexent & quibus remediis iuuari valeant posselli.

Theologus. Satis benè consideras, sed non distinguis. Diuersimodè enim diuersi possidemur, quidam plus, alij minus, per Dæmones, à quibus non semper potenter possidentur, nec propter quodlibet mortale peccatum quis possidetur.

Propter
quæ cri-
mina ho-
mines à
Dæmoni-
bus possi-
deantur.

Vnde ad primam tuam quæstionem audi Sancti Doctoris, *quodlibeto 3. q. 3.* responsum. Quantum, inquit, ad corpus potest Diabolus hominem substantialiter possidere sicut patet in arreptitiis. Sed hoc magis pertinet ad rationem pœnæ, quàm ad rationem culpæ. Pœnæ autem corporales huius vitæ non semper sequuntur culpam eius qui punitur, sed quandoque non peccantibus inferuntur, vt dicitur *Ioa. 9. de ceco nato.* Et hoc modo est secundum altitudinem incomprehensibilem iudiciorum Dei. Vnde non cum qualibet culpa mortali Diabolus habitat in homine substantialiter etiam quantum ad corpus. Hæc ille.

Quinque
ob causas
obfideri
homines à
Diabolis.

Reperio autem quodd quinquè de causis aliquem contingit possideri. Aliquando pro proprio maiori suo merito. Aliquando pro alieno leui delicto. Aliquando pro suo veniali peccato. Aliquando pro graui peccato alieno. Et aliquando pro magno facinore proprio.

Diaboli
pelluntur
cilicio &
epistola.

De primo patet in Dialogo Seueri, beati Martini charissimi discipuli, vbi fertur quendam patrem sanctissimæ vitæ tantum dotatum in gratia expellendi Dæmones, vt hi nedum verbis suis propriis fugarentur, sed etiam eiusdem patris epistolis & cilicio. Cum autem coram mundo pater esset celeberrimus, se tentari sensit vana gloria. Cui vitio licet viriliter resisteret, tamen vt humiliaretur amplius, totis præcordiis Deum precabatur, quatenus quinque mensibus à Dæmone possideretur. Quod & factum est. Nam eum statim possessum vinculari oportebat & omnia applicare sibi Dæmoniacis communia. Finito autem

Malici Malefic. Tom. I.

quinto mense, prorsus & ab omni vana gloria, & à Dæmone liberatus est.

De secundo quomodo ex alieno leui delicto, aliquis possidetur, ponit exemplum B. Gregorius de B. Eleutherio Abbate, viro simplicissimo, qui cum propè monasterium virginum pernoctaret, ei ignoranti ordinauerunt ad suam cellam poni paruulum puerum: qui omni nocte vexabatur à Dæmone, sed eadem nocte à Dæmone liberatus est per patris præsentiam. Hic cum rem didicisset gestam, & puer iam positus esset in monasterio sancti viri, & transactis multis diebus, paulò immoderatè lætus de liberatione pueri ait ad confratres suos. Fratres, Diabolus sibi cum illis fororibus iocabatur. Sed vbi ad seruos Dei venit, puerum hunc accedere non præsumpsit. Et ecce statim Diabolus puerum vexare cœpit, & per lachrymas & ieiunia sancti viri & confratrum difficulter, sed eadem die liberatus est.

De tertio videlicet de proprio veniali peccato patet, per Cassian. collatione Abba. Sereni, prima dicentè de Moyse. Moyse, inquit, in eremo cum singularis & incomparabilis vir esset, ob reprehensionem vnius sermonis, quem contra Abbatè Macharium disputans paulò durius protulit, quadam scilicet opinione præuentus, dirò confestim traditus est Dæmoni, vt humanas egestionibus ori suo ab eo suppletus ingereret.

Quod flagellum purgationis gratia se dominus intulisse, ne scilicet in eo vel momentanei delicti macula resideret velocitate curationis eius, atque auctore medio demonstrauit. Nam continuò, Abbate Machario in oratione submisso dicto citius, nequam spiritus ab eo fugatus abcessit.

Simile videtur huic, quod primo Dialogorum refert B. Greg. de quadam Dei famula in monasterio virginum, quæ hortum ibidem ingressa, lactucam conspiciens & concupiscens, quam signo crucis benedicere oblita, anidè mo-

Quomodo
ex alieno
delicto
aliquis possi-
deatur.

Lactucam
sine signa-
tione cru-
cis come-
dens cor-
ripitur à
Diabolo.

X x

mordit,

mordit, arrepta à Dæmone cecidit & vexabatur, quovsq; statim vocato beato ibidem patre Equitio per eundem liberata est.

De quarta causa, qua dictum pro alieno graui peccato aliquem possideri patet ibidem per B. Greg. Nam vt refert Fortunatus Episcopus, Diabolum ab obsessio homine propulerat. Serò igitur Dæmon idem in specie peregrini per plateas ciuitatis clamare coepit. O virū sanctum Fortunatum, eiecit de hospitio peregrinum, quem quidam vir inuitauit suum ad hospitium. Et quærendo causam expulsionis, est gausus super derogatione sancti viri, quàm à peregrino ficto audiuit. Exinde autem Diabolus puerum inuasit, & prunis iniecit ac animam eius excussit, sicque pater miser primum quem receperat hospitio, intellexit.

De quinta verò causa proprii facinoris & magni communiter, tam in sacra scriptura, quàm in sanctorum passionibus legimus. Nam sic 1. Reg. 15. Saul inobediens Deo possessus est.

Tempore quo in vniuersitate Coloniensi sacre Theologie studio ascriptus fui quædam virgo quindecim vel sexdecim annos habens, moribus secundum seculum satis composita, in domo cuiusdam suæ consanguineæ nutriebatur extra domum parentum. Cùmque cognatæ suæ scyphum satis vilem terreū quendam à casu fregisset, cognata ira replebatur in lapsus negligentiam, & in ream virginem, quæ virgo tantò hoc molestius tulit, quò vasculum vilius exitit. In iram igitur cōmota virgo horafumendi cibum, nec comedere nec ad mensam præ ira se præsentare voluit. Cuius cognata ait: Oportet vt comedas. At virgo apud se (vt mihi post modum & exorcistæ retulit suo) huiuscemodi verba submurmurando dicebat. Si me oportet edere, in nomine diaboli fiat. Sic mensam accedit, benedictionem suam quam benè sciebat, dicere ne-

glexit, & in primo morsello, vt putabat, Diabola muscam ori illatam sensit, quam cum nulla arte eiicere valeret, deglutiuit, & immediatè obfessa fuit, semper tamen vsum rationis bonum habuit licet sæpè satis vexaretur à dæmone.

Cùm autem in domum parentū cum magna inœstitia reduceretur, & diutissimè nullus reperiretur, qui liberare posset, tandem quidam frater nostri ordinis, nūc Magister Gotfridus *Echlusfel* sacre Theologie professor, calamitati parentum & puellæ compatiens, se de eius exorcizatione intromisit, pacto tali præmio, vt, si liberaretur, nihil terreni exorcistæ daretur, sed puella in castitate solita, si vellet, liberè & non in matrimonio de cætero Deo militaret. Legit igitur pater præfatus missam, obtulit obfessa oblationem consuetā, in eadem affuit per totum, & in nullo vexari videbatur. Finitoq; officio post satis diutinum exorcismi actum, membris omnibus virginei corporis penè præcontusis, exiit dæmon, & ita virgo deinceps domino in castitate seruiuit.

Porò quoad secundum dubium: Sex modi quibus dæmon possideat vel quibus Cacodæmon homines lædat? ad plenum puto nullus in hac vita sine miraculo posset edicere. Sunt tamen sex modi satis conuenientes vt perfunctoriè transeamus, quibus potestatem exercent in homines, sed tantummodò pro quanto à Deo permissi fuerint.

Nam vexant aliquando tantum in rebus fortunæ exterioribus. Aliquando etiam aliquos in propriis vexant tantummodo corporib. aliquando in corpore simul, & in potentiis interioribus, aliquando quidem per eos intus & extra solum tentantur: Alij castigatione eorum ad tempus tantummodo vsum rationis priuantur: Alij verò velut bestię irracionales redduntur.

De tribus primis manifestum est in B. Iob. Deum dæmonem licentiasse in res exteriores eius tantummodo, quādo Deus

Diabola
in specie
muscæ de-
glutitur.

Puellæ
voto ca-
stitatis d-
stinata, li-
beratur
Cacodæ-
mone.

Sex modi
quibus
Cacodæ-
mon ho-
mines
possidet
lædit.

Iob quo-
ad poten-
tias ince-
riores, af-
fligebatur
à Satana.

Deus Satanæ ait, Ecce vniuersa quæ habet in manu tua sunt, tantum in eū ne extendas manum tuam, *Iob primo*. In corpus, vbi postmodum ait *ibid. 2*. Ecce in manu tua est, verumtamen animam eius serua, id est, vitam eius ne auferas. In potentias interiores verò agendi potestatem dedit *ibid. 7*. vbi dicit Iob ad dominum: Si dixerò consolabitur me lectulus meus, & reuelabor loquens mecum in strato meo: Terrebis me per somnia & visiones horrore concutiens, dæmone scilicet procurante, secundum Nicol. de Lyra.

Nam vt S. Thom. ibidem ad litteram exponit, homines sapientes quando solitarij sunt, & tumultibus hominum & negociorum semoti, tunc magis loqui possunt secundum rationem aliquid cogitando, sed ista remedia Iob iuuare nō poterant, quia tempore quo his remedijs vti debebat, aderant sibi alia impedimenta, quibus perturbabatur, scilicet somnia terribilia, & horribiles visiones. Et hoc est quod subdit: Terrebis me per somnia, quæ scilicet dormienti apparent, & per visiones quæ scilicet apparent, vigilianti ab vsu exteriorum sensuum alienatio.

Nocturna
phantas-
mata.

Solent nocturna phantasmata conformia esse diurnis cogitationibus. Vnde quia Iob de die mortis suæ cogitabat, similibus phantasmatibus perturbabatur in nocte. Infirmitas enim corporis ad hoc operatur, vt perturbata phantasmata dormientibus appareant. Sic igitur vndique consolatione exclusa, nullus modus Iob remanere videbatur, tot angustias euadendi, nisi per mortem. Horrore, inquit, concutiens.

Quomodo
Sathan
missus sit
in cor
Iudæ.

De quarto diabolicæ vexationis modo, patet in Iuda *Jo. 13*. Cum iam diabolus misisset in cor vt traderet Iesum Iudas. Vbi B. August. dicit: Missio illa spiritalis suggestio est, & non fit per aurem, sed per cogitationem.

De quinto modo habes. *Mat. 17*. in lunatico exemplum, cuius pater ait ad

Iesum: Domine miserere filij mei, quia lunaticus est, & malè patitur. Et de Saul *1. Reg. 15*. & in sequentibus.

De sexto modo typum gessit illa mulier, quam vt Christus ait alligauit Sathanas 18. annis, & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere, sicut nec bestia: vt patet *Luc. 13*. Vbi glossa Basilij: Brutorum siquidem caput humi deflexum est, & terram cernit, caput hominis erectum est in cælum, & oculi superna conspiciunt.

De tertij solutione dubij, quibus remedijs liberentur possessi à dæmone: Quando reperiuntur pro talibus experta antidota: Aliqui enim liberati sunt per exorcismos Ecclesiæ: aliqui verò contritione vera vel confessione: aliqui Eucharistiæ sacra communione: aliqui sanctorum locorum applicatione vel bonorum oratione. Aliqui etiam in excommunicationis absolutione. De primo factis dictū est. Et de secundo præced. cap.

De tertio dicit Cassian. *colla. abbat. prima*. Communionem sacrosanctam nequitia spiritibus traditis à senioribus nostris nunquam meminisse interdictum: quinimò si possibile esset, & quotidie eis impartiri eā debere censebant, quæ ad purgationē ac tutelam corporis animæque peruenire credenda est: quæ ab homine percepta, eum, qui in membris eius insidet spiritum seu in ipsis latitare conatur, velut quodam exurens fugat incendio. Hoc namque modo curatum & Abbatem Andronicum nuper aspeximus, aliosque quam plures. Magis namq; ac magis inimicus insultabit offensæ, cum eum à cælesti medicina viderit segregatum tantōq; durius & frequentius attentabit: quantò eum à spiritali remedio senferit longius abdicatum. Hæc Cassianus.

Et iterum de eisdem ibidem dicit: Duo hic credere immobiliter oportet: primò quòd sine Dei permisso, nullus ab eis spiritibus omnino tentatur. Secundò, quòd omnia, quæ à Deo no-

Lunatici
irrationa-
les à Dæ-
monibus
redditi.
Quinque
remedia
liberandi
obfessos.

An obfessi
debeant
communi-
care sacra
synaxi,
liberatio-
nis causa.

Euchari-
stia sacra-
mentum
exurit
Dæmones.

Corpus
hic affligi-
tur, vt spi-
ritus salu-
us fiat.

bis inferuntur, siue tristitia ad præsens, siue læta videantur, velut à piissimo patre, Clementissimoque Medico pro nostris vtilitatibus irrogatur: Et idcirco eos velut pædagogis traditos humiliari: vt discedentes ex hoc mundo, vel purgationes ad vitam aliã transferantur, vel pœnali rigore plectantur. Quia secundum Apostolum traditi sunt in præsentem sathanæ in interitum carnis, vt spiritus salui fiant in die Domini nostri Iesu Christi.

Piger. Quid ergo erit de vsum rationis non habentibus qui se probare non possunt, & sic edere de cibo hoc secundum Apostolum non valent.

Amentes
quomodo
distingue-
di, quoad
sumptio-
nem sacræ
cenæ.

Theologus: Sanctus Doctor de hoc in 3. parte, q. 8. sic distinguit de omnibus amentibus. Aliqui, inquit, dicuntur non habere vsum rationis dupliciter. Vno modo, qui habent debilem vsum rationis, sicut dicitur non videns qui male videt: Et quia tales possunt aliquam denotionem concipere huius sacramenti, non est eis hoc sacramentum denegandum. Alio modo dicuntur aliqui non habere vsum rationis, quia sic à natiuitate permanserunt, & sic talibus non est hoc sacramentum exhibendum: quia in eis nullo modo præcessit huius sacramenti deuotio. Aut non semper carverunt vsum rationis. Et tunc si prius, quando erant suæ mentis compotes, apparuit eis huius sacramenti deuotio, dent eis in articulo mortis hoc sacramentum exhiberi, nisi fortè timeatur periculum vomitus vel exspuitionis.

Quomodo
amentibus
in articu-
lo mortis
sacramen-
tum adhi-
bendum.

Vnde legitur in Concilio Carthaginensi, & habetur in decretis *dist.* 28. q. 6. Is qui in infirmitate pœnitentiam petit, si casu, dum ad eum inuitatus sacerdos venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesin conuersus fuerit, debet testimonium quæri ab his, qui eum audierunt. Et si continuò ceditur moriturus, reconcilietur per manuū impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia. De baptizatis, qui corporaliter ab immundis spiritibus vexantur,

Infirmitas
infundenda
Eucharistia.

est eadem ratio, & de aliis amentibus.

Hæc Thomas. Et ad hoc Cassianum allegat. Addit tamen in 4. *dist.* 9. dæmoniis non est deneganda communio: nisi fortè certè certum sit pro aliquo crimine à diabolo torqueri. Cui sic Petrus de Palude addit. In hoc casu pro excommunicandis sunt habendi qui traditi sunt Sathanæ. Hæc Petrus.

Ex quibus liquet, quod si aliqui sunt possessi à dæmone etiam propter sua crimina, habentes tamen lucida intervalla & rationis vsum, postea conuertuntur de peccatis, vel debitè confitentur, tales cum sint absoluti coram Deo, nullatenus sunt à cōmunionem diuinissimi Sacramenti Eucharistiæ sequestrandis.

De sanctorum locorum applicatione vel deuota oratione, quod pro quinto remedio tactum fuit, legendæ Sancto-
rum refertæ sunt. Merita enim sancto-
rum Martyrum, confessorum & virgi-
num exigunt, vt hi spiritus nequam san-
ctorū in patria existentium intercessione
vincantur, quos sancti in via vicerunt.

Sanctorū
interces-
siones ob-
sessos iu-
uant.

Similiter viatorum deuotæ orationes liberationem obsessorum obtinuisse sæpè leguntur. Vnde ad hoc hortatur Cassianus *vbi supra*. Si inquit, haberemus hanc sententiam, imò fidem, quam superius comprehendere, vt & omnia per dominum fieri, & pro vtilitate animarum dispensari vniuersa crederemus non solum nequaquam despiceremus eos, sed etiam pro eis inquit, tanquam pro membris nostris incessanter oraremus, eisque totis visceribus pleno compatiremur affectu.

De sexto modo absoluendi ab excommunicatione sciendum, quod nec iste communis est, nec fortè licitus, nisi habenti auctoritatem & spirituales reuelationem vel probabilitatem, quod possessus quis sit propter excommunicationem Ecclesiæ. Sicut Apostolus 1. Cor. 5. excommunicatum à se, & à plebe Corinthum fornicarium tradidit Sathanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fieret

De reme-
dio ex-
communi-
cationis
in ob-
sessis.

fieret in die Domini nostri Iesu Christi, idest, vt glo. dicit : vsque ad illuminationem gratiæ contritionis, vel ad iudicium. Et Pseudodoctores, qui fidem perdiderant, videlicet Hymeneum & Alexandrum, tradidit Satanæ, vt discerent non blasphemare : 1. ad Timoth. 1. Tantæ enim potestatis, dicit glossa, erat Apostolus, tantamque gratiam habebat, vt recedentes à fide solo verbo traderet diabolo. Vnde S. Thom. in 4. dist. 18. vbi Magister tres effectus excommunicationis tradit, eosdem sic declarat sanctus Doctor.

Triplicia
incommoda
ex excommuni-
catione
proueniunt.

Ex hoc ipso verò, inquit, quòd aliquis suffragiis Ecclesiæ priuatur, triplex incommodum incurrit, per tria, quæ quis ex suffragiis Ecclesiæ consequitur. Valent enim ad augmentum gratiæ eius qui habent, vel ad merendum eis qui non habent. Et quantum ad hoc, Magister dicit, quòd gratia subtrahitur per excommunicationem. Valent etiam ad custodiam virtutis. Et quantum addicit, quòd protectio subtrahitur, non quòd omnino à Dei Proidentia excludantur, sed ab illa protectione, qua filios Ecclesiæ specialiori modo custodit.

In primitiua Ec-
clesia cur
signa &
miracula
sequere-
bantur.

Valent etiam ad defendendum ab hoste, & quantum ad hoc, dicit quòd diabolo maior potestas sæuendi in ipsum datur, & corporaliter & spiritualiter. Vnde in primitiua Ecclesia, quando oportebat per signa ad fidem homines inuitare, sicut Spiritus sanctus visibili signo manifestabatur, ita excommunicatus corporali vexatione à diabolo innotescebat. Nec est inconueniens, si ille, qui est desperatus, hosti datur: quia non datur ei quasi dammandus, sed quasi corrigendus, cum in potestate Ecclesiæ sit ex eius manu ipsum eripere cum voluerit. Hæc Thom.

Remedia
exorciza-
tionis.

Ex quo vltimo verbo patet sextum remedium. Sed cauendum est valde exorcistæ cuilibet, ne de suis viribus faciliter præsumat, aut iocum aut ludum serio Deo operi intermisceat: aut su-

perstitiosum, vel suspectum aliquid de maleficio adiiciat: Alioquin pœnas vix euadet, vt declaratur per exempla.

Nam de primo refert B. Greg. primo Dialog. de quadam contra conscientiam suam à marito petente & obtinente debiti redditionem in vigilia dedicationis Ecclesiæ S. Sebastiani, quia contra conscientiam se processioni Ecclesiæ immiscuit possessa est, & publicè furiebat. Quo viso, sacerdos eiusdem Ecclesiæ ex altari sindonem tulit, eaque cooperuit. Sed & hunc sacerdotem, repente simul diabolus inuasit. Et quia ultra vires voluit quicquam præsumere, compulsum est cognoscere in sua vexatione quis esset. Hæc Gregorius.

Nec de officio, quod Exorcizatus sanctum ordinem requirit, quis iocum faciat. Nam vidi in Conuentu Colonienfi fratrem, verbis satis iocosum, sed in gratia expellendi Dæmones valde famosum. Hic cum in terminis conuentus Colonienfi Dæmonem in obfesso corpore arctaret. Iam Dæmon petiuit à Fratre locum recedendi: quo gauisus frater, ait in ioco. In cloacam meam vadas. Exiit igitur Dæmon & nocte cum frater ventrem purgare vellet, Dæmon tam dirè eum torfit propè cloacam, vt vitam cum difficultate saluaret.

Diabolus
illuden-
tem ipsi
exorcistæ
in cloaca
inuadit.

Cum præterea maleficorum præsidia super possessos inuocantur finis deterior quàm principium sæpè efficitur. Vnde de præfata fœmina refert Greg. vbi supra. Cum inquit, propinqui eam carnaliter amantes, atque amando persequentes ad obtinendum salutis remedium maleficis tradiderunt. Dueta igitur per eos ad fluuium, atque in aquam merfa, & multis incantationibus agitata, dum vnus Dæmon ab ea expelli debuit, legio eam intravit: cuius distinctis vocibus iam clamare cœpit. Quod tandem consanguinei confitentes, & de hoc dolentes, eam præsentarunt Sancto Episcopo. Fortunato, qui diuturnis orationibus duobus diebus eam ex integro sanauit.

Ad dæmo-
nias cu-
randos
malefici
non adhi-
bendi.

CAPVT XII.

Flores &
folia quid
in sacra
Scriptura
significet.

AD summitates arborum formicæ
ascendunt, & ibi earum flores, ali-
quæ sæpè gramina & fructus lædunt.
Qui radices sint arboris & rami in mo-
rali intellectu, qui lædi possunt à noci-
uis formicis dictum est præcedentis ca-
pit. principio.

Therebin-
tus quid.

Flores autem sunt bona proposita, &
fructus opera, verba verò velut folia.
Vnde *Eccles. 2. 4.* Ego quasi therebintus
extendi ramos meos, & rami mei ho-
noris & gratiæ: Ego quasi vitis fructifi-
caui suauitatem odoris, & flores mei
fructus honoris & honestatis. Vbi
gloss. Therebintus arbor est fructuosa,
flos ramecosus, sicut oliuæ; sed rubeus:
folia habet densa & folliculos, emitten-
tes quædam animalia quasi culices, ple-
nior resina quæ de cortice erumpit.

Per Therebintum significatur Ec-
clesia, quæ per totum orbem ramos præ-
dicationis & fidei extendit: cuius resina
præcipua, id est, animarum medicina.
Masculi huius arboris sine fructu sunt,
quia qui in se confidunt, fructum vir-
tutis non faciunt. Fœminarum autem
duo genera sunt, & cum vite matures-
cunt. Qui enim infirmitatem suam
agnoscunt, & spem suam in domino
ponunt, fructum martyrij sibi acqui-
runt. Aut per continentiam aut mun-
ditiæ cordis & corporis spirituale præ-
mium possidebunt.

Quid fru-
ctus vineæ
Salomonis de-
notet.

Qui etiam sint flores & fructus vi-
neæ spiritualis in hæc verba tradit bea-
tus Gregorius libro 11. *Moralium*. Be-
nè, inquit, per Salomonem dicitur ma-
nè sagittamus ad vineas: Videamus si
floruit vinea, flores si fructus partu-
riunt. Florent quippe vineæ, cum men-
tes fidelium bona opera proponunt, sed
fructus non pariunt si ab eo, quod præ-
posuerunt aliquibus victi erroribus in-
firmantur.

Non ergo intuendum est, si vineæ
floreant, sed si flores ad partum fru-

ctuum conualescunt. Quia mirum non
est, si quis bona inchoat, sed valdè mi-
rabile est si intentione recta in bono
opere perduret. Vnde fit plerumque vt
si in bono opere recta intentio non te-
netur, etiam ipsum hoc opus quod bo-
num creditur amittatur. Hæc ille.

Orandum ergo nobis est deuotè cum
Psalmis, Domine Deus virtutum, vide
& visita vineam istam, quam plantrauit
dextera tua, & ne singularis ferus eam
depascat, aut per eam exterminat de sil-
ua. Ne etiam dominus de vobis sicut de
gente maligna committetur illud *Ezech.*
39. Feris auibus, omnique volatili &
bestiis terræ dedi te ad deuorandum.
Gl. Aduersariis potestatibus, Dæmoni-
bus scilicet qui iuxta viam comedunt
sementem. Venit enim Diabolus & tol-
lit verbum de corde hominum, ne cre-
dentes salui fiant: vt ipsa veritas ore
expresso proprio.

Piger. Finem tractatus propè habe-
mus. De maleficis igitur adhuc opera-
tionibus scire desidero: vtrum ne alij
modi sint, quibus possidere consue-
runt dæmones in hac vita homines.

Theologus. Tres adhuc mihi occur-
runt, vnus est in corporali vexatione
alius est in animæ necatione. Tertius est
in sola opinione. Primus aliquando fit
sine delicto præiudicio. Secundus semper
cum mortali peccato. Tertius oritur ex
complexionis vitio. Primus est de quo
latè dictum est in præcedentibus.

Piger. Vnum adhuc est mihi dubium
de præfata materia vtrum ne herbis,
petris & melodiis valeant expelli Dæ-
mones.

Num her-
bis, lapi-
dibus &
musicæ
pellantur
Dæmones.

Theologus. Valent certè talia nonnun-
quam debite applicata, & si non semper
vi ex toto: tamen vt pro parte libe-
rentur: patet illud *Tobia 6.* vbi Raphaël
ait Tobia: Cordis particulam piscis
nempe quem cepisti si super carbones
ponas, fumus eius extricat omne genus
dæmoniorum siue à viro siue à muliere,
ita vt ultra non accedat ad eos.

Idem

Fumus ar-
boris cu-
iusdam
abigit Ca-
codamo-
nes.

Idem in effectu patuit *ibidem* 8. vbi Magister in Historia sic addit: Nec super hoc mirari debemus, cum fumus cuiusdam arboris adustæ eandem vim habere prohibeatur. Nec hoc venerabilis Hugo negat, communicando eandem historiam. Imò beatus Hieronymus dicit, Dæmonium sustinenti licet petras vel herbas habere sine incantatione: & habetur in forma 26. q. 7. Dæmonium sustinenti.

Salomonis
regis
exorcismi.

Ad idem allegat Dominus Guilhelmus Parisiensis vltima parte summæ suæ de vniuerso, satis probabiliter. Præterea certum est, exorcismos iure aliquos fideles in vñ habuisse. Vnde *Att.* 19. de septem refertur. Super quo dicit Magister in Historia, licet per exorcismos Salomonis eiecerint non tamen absque labore multo, sed quibusdam herbis & gemmis adhibitis, vt tradit Iosephus. Hæc ibi.

Dæmones
corporali-
bus virtu-
tibus non
subiacent

Detur quòd prænominata, non directè de sui natura aduocant vel compellunt Dæmones, videlicet verba, herba & petra, vt dicit S. Th. in 4. dist. 7. art. vlt. Non est, inquit, credendum aliquibus virtutibus corporalibus Dæmones subiacere, & ideo non coguntur inuocationibus, & factis quibusdam maleficis, nisi in quantum per hoc fœdus cum eis initur: secundum quod dicitur *Isaia* 18. percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum.

Necromā-
tici non
possunt
sibi Dæ-
mones
subiacere.

Et illud *Iob* 40. An extrahere poteris Leuiatham hamo, & sequentia sic finaliter exponit secundum Thomam dicentem: Si quis rectè considerat omnia, præmissa videntur pertinere ad præsumptionem Necromanticorum confutandam, qui nituntur cum dæmonibus pactum inire, ac eos sibi subiacere vel qualitercunque constringere. Ostenso ergo, quod homo non potest villo modo in a virtute Diabolum superare, quòd ex omnibus præmissis concludit dicens & subdens. Pone super eum manum tuam: subaudi si potes, quasi diceret,

nullo modo tua virtute potes, Superatur tamen virtute diuina. Vnde subdit. Memento belli: quo scilicet ego contra eum pugno. Hæc de Thoma.

Vnde etiam postea c. 41. dicitur: Non est potestas super terram, quæ ei comparetur. Super quo idem, per hoc, inquit, signatur, quod nulla virtus corporalis potest adæquari potestati Dæmonis, quæ est potestas spiritualis naturæ. Et sequitur: Qui factus est vt nullum timeret. Diabolus enim ex ordinatione suæ naturæ, in qua factus est à Deo vt nec hominem timeat, nec aliquam creaturam corporalem. Hæc de Thom.

Diabolus
factus est,
vt nemo
timeat.

Indirectè autem quodam modo Dæmone obsessus, potest virtute melodiæ, vel herba, vel corporalis rei sibi à naturali proprietate inexistente cerebrum vel partem corporis læsi à Dæmone sanare, vel reducere vt tolerabilius habeant. Vt tenet dominus Albertus *Luca* 9. & Nicolaus de Lira primo *Reg.* 16. & Doctores *ibidem*. Nec omnino certum est Dæmones aliquos nisi in pœnam in potestate eorum impediri, qui igne corporali cruciantur, & sanctorum orationibus. Certum etiam est, eos præfatis rebus, si in laude Dei vel sanctorum assumuntur, vel in inuocatione diuina & beatorum, sæpè cruciari, vt in multis Legendis sanctorum patet.

Præterea quòd his maius est, tenet Paulus Burgenfis in additionibus super primum *Reg.* 16. hanc conclusionem: videlicet. Non solum concedendum videtur quòd aliqua sensibilia possunt afflicti à dæmonibus leuius ferre, vt scilicet Nicolaus de Lira tenet. Sed quòd etiam per sensibilia aliqua à dæmonibus afflicti possunt totaliter liberari, quod probatur per eandem rationem, quam Nicolaus adducit. Nam cum dæmones non possunt materiam corporalem secundum suam voluntatem transmutare, sed mediantibus actiuis qualitatibus, quæ disponunt materiā

Per sen-
sibilia po-
tè afflicti
liberari.

Exemplū
de mani-
ca passio-
ne.

fusciendum actionem afflictivam in corporibus ab eis obsessis: vt Nicol. dicit. Eadem ratione per aliquam rem sensibilem potest curari dispositio in corpore humano, per quam non sit aptum ad fusciendum actionem dæmonis. Verbi gratia, Mania est maximè dispositiua ad alienationem mentis, secundum medicos, & per consequens ad fusciendum afflictionem Dæmoniacam. Quæ quidem Manica passio sicut potest alienari per sensibilia medicamina sic & penitus curari & per consequens curata esset talis dispositio in corpore humano ad fusciendum afflictionem dæmonis correspondentem tali dispositioni: & sic recedet penitus afflictio dæmonis actiua recedente passiuā in possesso.

Non per
meritum
Dauidis
faciatur
Saul.

Gravissi-
mus mo-
dus ob-
sessionis.

De despe-
ratis lo-
quitur.

Idem potest dici de iecore piscis Tobia. Idem de melodia Dauid. Ratione cuius licet primore focillaretur Saul & leuius haberet, tamen totaliter expulsus fuit per eam. Vnde dicit litera: recedebat ab eo spiritus malignus. Nec consonum est literæ, dicere quodd hoc fiebat ex merito Dauid, seu per rationes eius: quia non est verisimile, quodd hoc scriptura taceret cum esset in laudem Dauid notabiliter, de quo tamen nullam mentionem facit. Hæc de Paulo. Secundus verò modus, quo dæmones possident homines est gravissimus: de quo Cassian. col. Abba. Sereni prima dicit. Illi sunt verè miseri ac miserabiles iudicandi qui cum se vniuersis criminibus, flagitijsque contaminent, non solum nullum in eis visibiliter signum diabolicæ suppressionis ostenditur, sed ne aliqua quidem operibus eorum condigna tentatio, nec vllum flagellum correptionis infertur. Non enim merentur celerem temporis istius expeditamque medicinam, quorum durities & impœnitens cor pœnam vitæ præsentis excedens, thesaurizant sibi ipsis iram & indignationem in die iræ & reuelationis iustitiae iudicii Dei. In quo vermis eorum non

morietur, & ignis eorum non extinguitur.

Et iterum idem Cassianus comparando corporalem obsessionem, & animæ peccatum: paulò antea dicit: Multo grauius, inquit, constat illos vehementiusque vexari, qui cum corporaliter ab ipsis supprimi minimè videantur, animo tamen perniciosius possidentur: eorum scilicet vitijs vel voluptatibus inuoluti. Secundum Apostoli namque sententiam: A quo quis superatur, eius seruus efficitur. Nisi quod in hoc isti desperatius ægrotant, quodd cum sint eorum mancipia, nec impugnari se ab illis, nec dominatum eorum ferre cognoscunt.

Tertius modus possessionis non est verus nec proprius, sed tantum aut putatius, quo quidam, ex tentatione mera dæmonis, aut ex vitio corporeæ complexionis sese possessos existimant.

De genera-
tiua ob-
sessione.

Noui in civitate Nurembergensi quandam iuuenem de ditioribus & maioribus honestam dominam, in matrimonij lege sub viro constitutam. Hæc per quatuor circiter annos, se sola conscia, & quadam deuota sibi famula, putabat omnino se esse possessam à dæmone. Et quia se notari timuit, & natos quos habuit si proderet, apud semetipsam tabescere cepit in corpore tam grauiter, vt nec pueri, quos habebat puichros, nec mariti admodum probi præsentia, neque amicorum vel epularum quarumcunque delitiæ eam laetificare valerent.

Res gesta.
Norim-
bergæ.

Veni ego ad locum prædictæ civitatis, & quia mei notitiam habuit, idè in porta conuentus me de animæ salute & de alijs consulere cœpit. Cumque inter mea verba dæmonem nescio quo casu, nominarem, diuertere cœpit scemina à me cautè caput, vt faceto more saluam eiiceret. Ex phantasjs enim præteritis quoties nomen dæmonis nominari audierat, horruit eius animus ex contracta assuetudine. Post quædam igitur verba cum in gestu sceminæ timorem

morem eius quem celauerat agnouissem, illi dixi: Domina, si mihi veritatem fateri volueritis, secretam vestram tentationem, quam celatis, indicabo. Quæ respondit admirando. Ita faciam, si veritatem dixeritis. Tunc ego. Vos putatis, vos esse possessam. De quo stupens respondit, Veritas est, & hæc mea grandis dudum tristitia exitit & durat hodie. Visa itaque condicione fœminæ, & auditis sui timoris circumstantiis: illi dixit, Secura estote, possessa non estis. Sed aut tentatio est, aut mania naturalis passio. Quo audito, cœpit gaudere & melius dietim habere. Multoque tempore postea viuebat alacriter & honestè.

Tempore quo in Viennensi steti studio, fuit ibidem ciuis vnus vxoratus de meliori ciuitatensium prosapia, mihi multisque notus: Hic in forma strepitus cuiusdam secularis iudicij cautionem quandam litteratoriam produxit in medium inscius, vt multis videbatur, quæ opposita solis radiis quibusdam videbatur per rasuram falsificata. Super quo postmodum clamauisatus coram amicis, quia probus & fide dignus semper extiterat, satis erubuit, & se die noctuque perpetuè infamiae maenulam contraxisse suspicabatur, nec super hoc consolationes cuiuscunque recepit. Ductus igitur ad examen in medicinis expertorum, adesse iuueni viderunt infirmitatem scilicet mania.

Vnde postquam multa ipsi adhibita essent remedia, nec quicquam adiunxerent, suaserunt cauti medici multum prudenter & catholicè, vt sacramentalem confessionem faceret, Eucharistiæ sacramentum inciperet, & se per omnia disponderet ac si mori vellet, ne ex mania futura imperuasibilis sine talibus moriendo, putaretur à dæmone possessus: & factum est ita. Nam paulò post ipsi visum fuit quòd mortuus esset: & quia mortui nec comedunt nec bibunt, nec alia communia vini faciunt, ita neciste

facere vlla persuasione voluit. Vnde tandem mera fame interiit, nec iuuabat remedium quòd quidam se mortuum fingens & comedens, similem vt fertur, aliquando sanauerat Maniacum.

Vidi alium non de infimis in ciuitate Colonienfi virum literatum & diuitem, ac multum honoratum: de cuius ore audiui, quòd quadam via periculo sè infirmabatur: Etiam lecto decumbenti, vbicunque se inspexit, sibi apparebat, quod ipse duo homines esset: de quo stupens, & an dormiret vel amens esset, ambigere cœpit. Deinde concludens, quòd hoc impossibile esset, ne ab aliis vlu rationis priuatus esse videretur, clam vocauit medicum corporis: qui maniam adesse conspiciens, confortabat infirmum bona spe animum euadendi dedit, dummodo Diuina sacramenta reciperetur. Quo facto de die in diem conualecebat infirmus, & cum gratiarum actione recedente infirmitate, abscessit etiam maniaca passio, quàm se habuisse postmodum ferè cunctis celauerat, quovsq; me coram audiuit, quod infirmitas hæc naturalis esset.

In ciuitate alia noticiam alterius magni & diuitis atque probi viri habui, qui licet esset ditissimus, & perpetuis multis possessionibus reddituatus, & vir magni consilij, tamen timere cœpit, quòd tandem eum mendicare oporteret: cum tamen omnium iudicio tantarum esset diuitiarum homo, & prorsus redditibus, vt ad comedendum argentum satis haberet, si vellet. Præfata igitur mania territus, supra modum grauabatur, nec vlla persuasione sibi ista à suo remoueri poterat capite, & ita catholicè, sine nota tamen vita functus tandem. Habuit pro tunc filium iam adultum, noniter traditum nuptui, qui noniter simili vexatus mania grauius tam in præfata materia, quàm potest haberi, fert.

Piger: Si ista passio, quam tu ex medicorum

Quidam imaginatur se coram duobus habere.

De Mania diuitis qui fariari non poterat.

Aliud exemplum imaginatæ obsessio- nis.

Quidam se mortuum putat, se necat. fa- m.

dicorum libris maniam vocas, imaginationes tam firmiter solidat in mente hominis, ut in potestate liberi arbitrij non sit eas deponere, quale remedium adhibendum est talibus quæro?

Quomodo
imaginata
mania
possit ta-
nari.

Theologus : Medicorum interest taliummodi dare remedia, qui quidem sapientissime salubria leguntur inuenisse antidota.

In Dicecesi Bambergensi aliquando fui vocatus ad domum cuiusdam mechanici satis infirmi, qui de animæ suæ salute totaliter desperatè loquebatur: & crebrò arma, ut ipse seipsum perimeret sollicitè quæsierat: Suasi quantum occurrit de sacræ Scripturæ passibus viro præfato mechanico: videlicet maniaco, ut verè dolens de peccatis suis veniam se à Deo plenè consecuturum firmiter speraret, sed mihi profeci. Peccatum enim quoddam satis modicum ipse allegabat se fecisse, nec non ingeminasse, & idcirco se putabat atque dixit non posse saluari. Institi autem acrius, replicando, maiores peccatores fuisse gratiam consecutos, Verumtamen ille verba mea explodit dicendo: Domine experientiæ credo. Nam actu Medeo ad inferni baratra, & exinde versus me flammis terribiliter aduolare conspicio. Tunc suasi, ut medicus aduocaretur & remedia dormiendi vel alia necessaria secundum medici consilium applicarentur, & recessi. Sequenti die redij, & ut antea de speciebus veniæ persuadebam. Ait illic: Putatis ne me veniam peccatorum posse consequi? Respondi lætus quòd sic. Dormierat enim, & per medicinalia melancholica requierat. Vnde quia iam dubitavit de animæ salute, quietior factus, ad spem veniæ facilliter reductus esse videbatur.

Piger: Fortassis h, qui contra fidei

articulos nonnunquam per inquisitores hæreticæ prauitatis reperiuntur duri, tali maniaca laborant passione, & ista ignorantes, tales statim seculari tradunt brachio, vbi cremantur præcipitantur nimis.

Inquisito-
res in in-
quisitione
sæpè præ-
cipitantes
agere.

Theologus : Fieri potest per incautos Inquisitores prout tangis, & fortassis ita factum fuisset cum isto sacerdote Vngarico, de quo libro tertio, *Formicarij cap. 10.* relatum est, nisi magna literatorum prudentia hoc præuenisset. Quamobrem probandi sunt spiritus, an ex deo sint, vel an ab infirmitate dæmonis, vel à maleficio pertinacitatis. Tempus in his, locus & persuasiones salubres atque considerationes prudentes dandæ sunt ab his, qui tales curare habent, ne quid de contingentibus omittatur, Vbi non modo de salute corporum, sed de periculo animarum perpetuè agit.

Præterea noui quendam in artibus, & in sacra pagina professorem excellentem plurimum, qui premi cœpit imaginatione grauissima & mania de interficiendo se cum proprio cultro. De quo erubuit valdè se manifestare, nec tamen poterat phantasiam amouere. Venit tandem ad me occultè, fleuit vbertim & remedium petiuit. Cui expurgationem conscientie per sacramentalem confessionem primum certis de causis suasi aggredi, quam & fecit, nec liberatus est, quia iudicio medici corporalis, maniam patiebatur. Vnde aliquando idem maniacus, qui in aliis magnæ prudentiæ fuit, mihi flendo dixit. Mirabile, inquit, negocium. Ego me vti ratione experior, & scio me esse contradictoriè liberum, nec valeo istam phantasiam de me necando cum tota animali libertate deponere. Talibus sæpè opus est longè plus medico corporis quam animæ.

FINIS FORMICARII FRATRIS IOAN. NIDER,
De Maleficiis & Damonibus.

INDEX

INDEX

ALPHABETICVS RERVM,
ac Sententiarum memorabilium, quæ sparsim
in hoc opere continentur.

A

BACVCH per Angelum
bonum in momento
transfertur in Chal-
dæam. p. 114. col. 1
Abiurandi modus in Ec-
clesia ob leuem suspicionem hære-
seos. 265. c. 2
Abiuratio quomodo secretè facienda.
268. c. 1
Abrahæ precatio sanat impotentiam
Abimelech. 184. c. 1
Abusus Sacramentorum ad maleficia.
124. c. 1
Abusus festorum sacrorum ad malefi-
cia. ibid. c. 2
Accusatio ad pœnam rationis est peri-
culosa. 235. c. 2
Actus actiuorum sunt in patiente præ-
disposito. 39. c. 2
Actus carnalis cur respectu vnus &
non alterius mulieris impeditur. 56.
c. 2
Actus intellectus voluntatis & corpo-
ris in homine considerari oportet.
32. c. 2
Actus matrimonij coniugalis tribus
impeditur. 2. c. 1

Actus venereus cur multum affligetur.
322. c. 2
Actus venereus cur facilius maleficia-
tur. 126. c. 1
Adæ peccatum cur maximum. 88. c. 1
Adæ peccatum non excedit Malefica-
rum crimen. ibid. c. 2
Adam si non peccasset, an qui nunc
saluantur, saluati fuissent. ibid. c. 2
Ad accusationem malefici quilibet ad-
mittitur. 4. c. 2
Adfrontatio Maleficarum se inuicem
accusantium. 290. c. 2
Adfrontatio testium. 250. c. 1
Admonitio S. Augustini notanda con-
tra consulentes Magos. 202. c. 1
Aduocati Maleficæ munus. 236. c. 1
Adnocus ad delati beneplacitum non
deputatur. ibid.
Aduocato seruanda modestia, veritas &
moderamen salarij. ibid. c. 2
Aduocatus clienti, malam causam fo-
uenti, non consulens vt cedat, per-
dit salarium. ibid.
Adnocus quid respondere debet super
inimicitie allegationem. 237. c. 2
Æneas an ex concubitu Veneris &
Anchisis oriri potuerit. 21. c. 2

I N D E X.

- Aër figurabilis, quomodo. 116.c.2
 Aëreum corpus Dæmon non potest as-
 sumere. ibid.
 Agens ex proposito cognoscit suum ef-
 fectum. 47.c.2
 Alchimistæ verum non faciunt au-
 rum. 9.c.1
 Alexander & Hymeneus per excom-
 municationem à Diabolo oppressi.
 190.c.2
 Amentes quomodo distinguendi quoad
 sumptionem sacræ coenæ. 348.c.2
 Amicos Ecclesiæ se simulant peiores
 sunt hostibus apertissimis, 334.c.2
 Amon Thamar suam sororem adama-
 uit. 184.c.2
 Amor inordinatus ex Diabolo & male-
 ficio procedit. ibid. & 185.c.1
 Amor hæreos unde proueniat. 185.
 c.1
 Amor hæreos quid sit. ibid.
 An asserere Maleficas esse, sit ita Ca-
 tholicum, quod eius contrarium de-
 fendere sit hæreticum. 1.c.1
 Angeli cooperantur ad gratiæ infusio-
 nem. 33.c.2
 Angelus eques. 300.c.1
 Angeli flagellantes. ibid.
 Angeli boni an quosdam castificent,
 sicut mali infrigidant. 327.c.2
 Angelus eximit Abbati Sancto Sere-
 no viscera libidinis. 328.c.1
 Angelus eunuchat S. Equitium Abba-
 tem. ibid.
 Angeli cur malis hominibus appa-
 reant. 118.c.2
 Angeli cooperantur cometis. 31.c.2
 Angeli vocantur virtutes cælorum.
 337.c.2
 Angeli lapsi quomodo voluerint Deo
 æquales esse. 74.c.2
 Angeli boni & mali motui locali impe-
 rant. 419.c.1
 Angeli nunquam assumunt corpora.
 133.c.1
 Angeli & Dæmones quomodo videan-
 tur. ibid.c.2
 Angelus prædisposuit S. Mariam in
 conceptionem Christi. 97.c.2
 Angelus non cognoscit ea, quæ sunt
 animæ. 54.c.1
 Anima complexionem corporis imita-
 tur. 309.c.1
 Anima est actus corporis physici. 19.
 c.1
 Anima mouetur per aliquod extrinse-
 cum. 29.c.2
 Animal visum Ictericis prodest. 17.
 c.1.2
 Animæ poenis obruptæ magis de sua
 miseria dolent, quam vniis apparere.
 309.c.2
 Animæ humanæ nulla apprehensio suf-
 ficat ad immutationem corporis ex-
 terioris. 17.c.1
 Anima suo corpori dominatur potissi-
 mum quando est in vita per gratiam.
 30.c.2
 Anima proprio corpori vnitur vt for-
 ma. 17.c.1
 Anima quando operetur in corpore
 alieno, sicut in proprio. 10.c.1
 Animæ defunctorum an exeant in sua
 receptacula. 309.c.2
 Animæ illabi soli Deo est possibile. 51.
 c.2
 Animalium noxæ sunt poenæ diuinæ.
 67.c.1
 Anni Christi non superantur à malefi-
 cis. 27.c.1
 An omnis actio infidelis sit peccatum.
 80.c.1
 Apostasia quid importet secundum
 D. Thom. 79.c.1
 Apostata seu fugitiuus quis habendus.
 ibid.
 Appellatio ad candens ferrum. 251.c.1
 Aqua benedicta ordinatur contra dia-
 boli impugnationes exteriores, Exor-
 cismus contra interiores. 326.c.1
 Aqua benedicta ad quid ordinatur 96.
 c.1
 A quo quis superatur, eius seruus effi-
 citur. 201.c.2
 Arboris

I N D E X.

Arboris forma spiritualis hominis. 344.
c. 2

Arreptitius vnde dicatur. 50.c.2

Armata acies noctu visæ. 300.c.2

Armatus vir comparens Iosua. ibid.

Ars præstigiola triplex. 61.c.1

Aspectus vi imaginationis mouet corpus aliquod. 14.c.2

Astronomi quare vera prædicant. 31.c.2

Astronomicæ imagines ex opere diaboli. 203.c.2

Auaritia fundamentum omnium viti-
rum mulierum. 42.c.1

Auditus Angelorum. 118.c.2

Augustini dictum de religiosis. 334.c.2

Auctoritas Episcoporum eneruatur per
nimiam auctoritatem Inquisitorum.
213.c.2

Auicennæ dictum de virtute imagina-
tiua immutante corpora extranea,
quomodo intelligatur. 10.c.1

Auri forma substantialis non est per ca-
lorem ignis Alchymistarum, sed per
calorem solis. 9.c.1

Aurum maleficorum portabile. 315.c.2
B

Baptizati infidelitas hæresis nomi-
natur. 2.c.2

Baptizati infantes nõ vorantur. 105.c.2

Baculus Bernardi liberat ab incubo. 180.
c.1

Barbam radere cur Deus inhibuerit.
209.c.1

Basiliscus quando hominem interficiat.
15.c.2

Bona opera nisi in radice charitatis ma-
neant, nihil viriditatis habet. 344.c.2

Bonum sine malo inuenitur, sed non
contrà. 28.c.1

Bonus finis vexationis demonis. 312.c.2

Bulla Innocentij VIII. Inquisitori-
bus data. 217.c.2

Butyrum maicum ex aqua formare.
157.c.2

C

CArmina in collo gestanda. 186.
c.2

Canonis intellectus declaratur. 5.c.2

Characterum adhibitio vitiat naturalia
remedia. 230.c.1

Casus de homine in Asinum mutato.
187.c.2

Capita mulieribus velanda propter in-
cubos. 338.c.1

Casus in oppido *lesbrud*. 148.c.2

Cautela per iudicé obsequanda. 247.c.2

Casus in Diocesi Constantiensi. 148.
c.1

Casus in Diocesi Argentinensi inter
oppidum *Frassen* & montem Ferre-
rum. 159.c.1

In oppido *Rauenspurg*. 119.c.2

In comitatu *Burbie*. ibid.

In Basilea in villa *Vbernesler*. 110.c.2

Casus inter Brisacū & *Presburg*. 148.c.1

Casus euidentis facti. 234.c.1

In oppido *Marburg*. 143.c.1

In oppido Brisiaci Basi. 106.c.1

In villa *Buchel*. 110.c.2

Casus in oppido Argentinensi notabi-
lis. 136.c.2

In oppido *Damm*. 152.c.2

In Bernensi iudicio. 106.c.2

In oppido *VValdshut*. 114.c.2

In ciuitate Salzburgenfi. 196.c.1

Ciuitas Spirensis. 92.c.2

Casus in Diocesi Argentinensi cuius-
dam virginis. 104.c.1

Causa impedimenti fletus in maleficis.
246.c.2

Causæ cur Exorcismis non semper ob-
tineatur sanitas. 199.c.2

Causæ quinque cur homines à dæmo-
nibus obsideantur. 139.c.2

Causa alicuius dicitur dupliciter. 48.c.1

Causæ cur dæmon professionis iura-
mentum differat. 108.c.1

Causæ vnde futura sciant dæmones.
109.c.2

Causa apparitionis somniorum. 60.c.2

Casus obstetricis. 151.c.2

Casus in Lausaniensi ducatu. 106.c.2

Castitas non acquiritur merito virtutis.
328.c.2

I N D E X.

- Castitas non acquiritur merito virtutis.
ibid.
- Cautela obseruanda si animantia sub
liminibus non reperiantur. 315.c.2
- Cautelæ pro exorcistis. 123.c.2
- Cautela Notario obseruanda. 271.c.1
- Cautelæ quibus à Iudice obseruandæ vt
delata veritatem fateatur. 250.c.1
- Cautioni fideiussorum quando malefi-
ca relinquatur. 233.c.1
- Cera benedicta in calice aquæ bene-
dictæ immissa, maleficium tacitur-
nitatis abigit, si bibatur. 248.c.2
- Cereum benedictum licet accendere.
96.c.1
- Cibaria & potagia maleficatorum
exorcizando. 197.c.2
- Circe non reuera mutauit socios Vlyf-
sis. 64.c.2
- Cyprum inhabitari à filiis Incuborum.
340.c.2
- Cythara David vanitatem diuinæ ef-
sentia significat. 39.c.2
- Cognitio intellectus ex rebus accusa-
tur. 37.c.1
- Corpora cœlestia non possunt im-
primere intellectum. ibid.
- Cogitatio cognoscitur non solum per
actum exteriorem, sed etiam per im-
mutationem. 53.c.2
- Cholerici sunt iracundi. 30.c.2
- Columnæ fidei inter Apostolos qui
fuerint. 200.c.2
- Columna Salomonis Romæ. 142.c.1
- Comestio Angelorum qualis. 118.c.2
- Cometa, mortis Regū indicium. 32.c.1
- Cometæ non sunt ex his, quæ à prin-
cipio genita sunt astra. ibid.c.2
- Comparatio alatarum fornicarum. 316.
c.2
- Concordia dæmonum est nequitia,
non amicitia. 28.c.1
- Concubinatus suspicionem de malefi-
cio auget. 231.c.2
- Concupiscentia mater peccati. 52.c.1
- Coniecturæ de morbis maleficialibus.
239.c.2
- Coniugum confirmatur offic. 58.c.2
- Coniuratio ad lachrymas emittendas.
246.c.1
- Consolat. pro meticulosis. 54.c.1
- Consultentes maleficos de sanitate ac-
cerunt sibi mortem. 173.c.2
- Consuetudo generalis Ecclesiæ pro le-
ge habenda. 207.c.1
- Conuersio Nabuchodonosoris. 133.
c.1
- Contractus dæmonis est virtualis, non
corporalis. 24.c.1
- Continentia Iob. 130.c.1
- Contra Ecclesiæ determinationem nul-
lus Doctor vel sanctus suam defen-
dit sententiam. 219.c.1
- Contra mulierem prægnantem senten-
tia differri potest. 256.c.2
- Contra negantem confessam, sententia
differenda. ibid.
- Corpus immutari potest ex forti ima-
ginatione & apprehensione ad va-
rias ægritudines. 34.c.2
- Corpus hic affligitur, vt spiritus saluus
fiat. 348.c.1
- Corpora cœlestia cur immutari non
possint. 224.c.1
- Corpora cœlestia mouentur ab intelli-
gentiis. 114.c.1
- Cum portentis non est iocandum. 307.
c.2
- Cur circa serpentes magis vis malefi-
corum versetur. 46.c.2
- Cur in venereis magis maleficiuntur
viri, quàm femina. 56.c.2
- Cur Sathan odio habeat virginitatem.
154.c.1
- Cur quædam in tormentis nihil fatean-
tur. ibid.
- Cur vocati Dæmones in certis constel-
lationibus adueniant. 38.c.2
- Clauium vigor notatur. 180.c.1
- Clericus ducens uxorem Apostata est.
79.c.1
- Clericus negotiator quasi pestis fu-
giendus. 42.c.1
- Clericus maleficus deponendus & in
monasterio

I N D E X.

monasterio detrudendus. 4.c.2
 Clothildes virgo miranda fecit. 42.c.1
 Crimen Maleficarum est partim Eccle-
 siasticum, partim ciuile. 221.c.1
 Christus quomodo comederit. 118.c.2
 Christianæ Ducissæ Brabantiaë confi-
 lium. 182.c.2
 Christiani solum possunt fieri Hære-
 tici. 219.c.1
 Chrysostomi dictum notandum contra
 portantes exorcismi causa Euange-
 lia. 196.c.2

D

DAmasceni opinio de Cometis. 31.
 c.1
 Deus punit vt meritum cumuletur per
 exercitium patientiæ. 83.c.2
 Deus an sinat hominem suo arbitrio
 viuere. 91.c.2
 Deus & natura nec abundant in super-
 fluis, nec deficiunt in necessariis.
 170.c.1
 Deus amplius permittit super vim ge-
 neratiuam propter maiorem eius cor-
 ruptionem, quàm super alios actus
 humanos. 55.c.2
 Deus iustè permittit Angelos & pri-
 mum hominem cadere. 90.c.1
 Deo non conuertit Diaboli malitiam
 impedire. ibid.
 Deus non vult semper quod potest.
 327.c.1
 Deus per Angelos dispositiue gratiam
 hominibus infundit. 327.c.1
 Deus solus agit in voluntatem. ibid.
 Deus vniuersa mala permittit casibus
 Angelorum, & hominum permissis.
 71.c.1
 Deus solus quomodo miracula facere
 dicatur. 56.c.1
 Deus potest ex malis particularibus bo-
 na plurima elicere. 71.c.2
 Deus non potest facere creaturam ex
 sui natura impeccabilem. 72.c.1
 Deus iustè permittit hominem peccare.
 ibid.
 Deus neque vult mala fieri, neque

mala non fieri. 70.c.1
 Dæmones carent pulmone & lingua.
 117.c.2
 Dæmones in obsessis quomodo loquan-
 tur. 118.c.1
 Dæmones ex virtute propria corpora
 localiter mutare possunt. 60.c.2
 Dæmones habere potestatem supra
 corpora & supra imagines hominum
 Deo permittente. 56.c.1
 Dæmon potest interiorem phantasmam
 immutare & intellectum obtene-
 brare. 81.c.2
 Dæmones seu malefici an verè possint
 facere animalia. 66.c.1
 Dæmones sine diuina permissione nihil
 efficere possint. 146.c.2
 Dæmones quomodo mutationes in cor-
 poribus operentur. 53.c.1
 Dæmonum opera, aliqui non præsti-
 giosè, sed essentialiter in lupos trans-
 formantur. 6.c.2
 Dæmonis virtus corporali virtute for-
 tior. 2.c.1
 Dæmones esse non credunt asserentes
 non esse maleficos, nisi in vulgi exi-
 stimatione. 3.c.1.2
 Dæmones quare constellationibus con-
 stringantur. 8.c.2
 Dæmon motui coelesti non subiicitur.
 ibid.
 Dæmon colligit determinata actiua ap-
 plicando determinatis passiuis. ibid.
 c.1
 Dæmon quare maleficis ytatur. 9.c.2
 Dæmones cuncta per intellectum &
 voluntatem exequuntur. 20.c.1
 Dæmones triplici scientia vigent. ibid.
 Dæmon semper superbia & inuidia
 peccat. ibid.
 Dæmones non mouent corpora locali-
 ter. 19.c.1
 Dæmones corpora non viuificant. ibid.
 c.1.2
 Dæmones non sunt Spiritus immundi,
 licet sint impuri. 20.c.2
 Dæmon licet neminem timeat, San-
 ctorum

I N D E X.

- etorum tamen meritis subiacet. *ibid.*
c. 1
 Dæmon potest adminiculo alterius
 agentis corpora substantialiter & ac-
 cidentaliter transmutare. *ibid.*
 Dæmones præcipuè gaudent peccato
 fornicationis & Idololatriæ. 22.c.1
 Dæmones absque assumptione corpo-
 ris possunt transmutationes in semi-
 nibus facere. 23.c.2
 Dæmon potest aliqua reponere vt con-
 seruetur semen & ne calor vitalis eua-
 poretur. 25.c.1
 Dæmon mouet voluntatem, quæ est
 causa peccati. 29.c.2
 Dæmones de quolibet ordine cecidisse
 creduntur. 27.c.1
 Dæmones per homines ad decrementa
 Lunæ vexant. 38.c.1
 Dæmones semper cum maleficis con-
 currunt. 13.c.1
 Dæmon etiam memoriam corumpit.
 128.c.2
 Dæmones sanctorum virorum oculos
 non decipiunt. 63.c.2
 Dæmon homagium petit. 106.c.1
 Dæmones ex prophetis prædicere pos-
 sunt futura. 110.c.1
 Dæmones expellendi non interrogan-
 di 200.c.1
 Dæmones corporalibus virtutibus non
 subiacent. 351.c.1
 Dæmon potest intercludere viam se-
 minis. 322.c.2
 Dæmon. exuens fratrem scapulari &
 vestibus. 313.c.1
 Dæmones ad exercitum deputati non
 sunt in inferno, sed in isto aëre cali-
 ginoso. 28.c.1
 Dæmones foetum in vtero inficiunt.
 121.c.1
 Dæmones cur incubatū affectēt. 338.c.2
 Dea fortunæ cæca. 32.c.1
 Dedecus culpæ non est sine dedecore
 vindictæ. 76.c.1
 Delatus cum omnia negat tria faciat
 index. 231.c.2
 Deprehensus in hæresi euidencia facti
 aut testibus est puniendus, licet non
 confiteatur. 232.c.1
 Dei auctoritate quando Malefici crea-
 turam vanè transmutant. 8.c.2
 Deus permittit mala fieri propter per-
 fectionem vniuersi. *ibid.*
 Deus est creaturæ obiectum, & vlti-
 mus finis. 54.c.1
 Deus punit per malos Angelos. 58.
c. 2
 De cognitione hæretici aliter Cano-
 nista & aliter Theologi sentiunt.
 217.c.1
 De testium inimicitia iudex per se in-
 quirere tenetur. 256.c.2
 Diabolus à Dia, & Bolus, dicitur. 27.
c. 2
 Diabolus vexat pios in somnis. 54.
c. 2
 Diabolus cogit voluntatem per modum
 persuadentis. 48.c.2
 Diabolus instigat inuisibiliter per mo-
 dum dispositionis. 51.c.1
 Diaboli inter se differunt specie. 26.
c. 1
 Diabolus non est scrutator cordium.
 47.c.1
 Diabolus causat etiam circa animam.
 5.c.1.2
 Diabolus est vbi operatur. 73.c.2
 Diabolus vocatur Magisterulus. 107.
c. 1
 Diabolus semel tantum vertibilis. 7.
c. 2
 Diaboli opere Cham filius Noë na-
 scendo risit. 12.c.1
 Diabolus in forma sacerdotis prædicat.
 138.c.2
 Diabolus etiam malis torquetur. 90.
c. 2
 Diabolus cur magis affectat ledere bo-
 nos, quam malos. 91.c.1
 Diaboli facta an dicantur miraculosa.
 66.c.2
 Diabolus solum per media sæuit. 159.
c. 1

Diabolus

I N D E X.

- Diabolus plus mali perpetrât, quàm
maleficæ iubeant. 148.c.1
- Diaboli ex inferiori choro. 112.c.2
- Diabolus non est causa omnium pec-
catorum. 48.c.1
- Diabolus, quot modis sit causa pec-
cati. 37.c.2
- Diaboli sunt veluti pædagogi huma-
nitatis. 189.c.2
- Diaboli pelluntur cilicio, & Epistola
sancti patris alicuius. 345.c.1
- Diabolus in specie muscæ degluti-
tur. 346.c.2
- Diaboli sunt Deo loco tortorum. 319.
c.1
- Die beatæ virginis malefici torti, ple-
rumque consentitur maleficia. 330.
c.2
- Die Sabbathi caput non pectinandum.
207.c.1
- Diffamatus in pluribus locis, etiam
multis locis purgatur. 262.c.2
- Differentia inter Necromanticas, &
Astronomicas imagines. 203.c.2
- Differentia imaginum Astrologicarum,
magicarum, & maleficarum. 37.c.2
- Differentia inter præstigium & imagi-
nariam visionem. 133.c.2
- Differentia inter aquam benedictam
& Exorcismum. 199.c.2
- Differentia inter fauorem personæ &
culpæ. 291.c.1
- Differentia Dæmonum multiplex. 313.
c.2
- Diuersitas cultus diuini, non repugnat
veritati. 207.c.1
- Diuinitas est secundum genus super-
stitionis. 12.c.2
- Diuinitas est per expressam Dæmo-
num inuocationem. ibid.
- Diuinitates consulere non licet. 249.
c.1
- Diuinatores, & malefici, qui hæretici
iudicantur iuris præsumptione, non
ex natura rei iudicio ordinariorum,
& non inquisitorum subiacent. 217.
c.2
- Dominica die ieiunare est Diaboli-
cum. 108
- Dona à spectro militi donata. 309.
c.1
- Duarum maleficarum casus. 62.c.1
- Duellum ad vitæ conseruationem or-
dinatur. 252.c.1
- Duellum Dauidis cum Philistæo diui-
na reuelatione fuit. 253.c.1
- Duo fratres simul infirmabantur &
curabantur. 30.c.2
- Duo spiritus non possunt esse in vno
& eodem loco. 134.c.1
- Duo testes concordēs. 225.c.2
- Duo testes legitimi non singulares
sufficiunt. ibid.
- Duo testes de iuris æquitate non suf-
ficiunt in crimine hæresis. ibid.
- Duo genera lacrymarum in oculis fœ-
minarum. 335.c.1
- Dux potentia vnique rei à Deo
tributa. ibid.c.2

E

- Ebrietas est res tumultuosa. 324.
c.2.
- Ecclesia Monialium *Hohenzen*. 164.
c.1
- Effectus maleficiales phantasticos esse
& imaginarios quibusdam videtur.
2.c.2
- Effectus maleficiales quomodo sint
miracula. 36.c.1
- Effectus pœnales quadruplices sunt.
11.c.1
- Eleemosyna ex lacte, præseruat lac.
204.c.1
- Episcopus maleficiatur à concubina
sua. 172.c.1
- Episcopi contra maleficas procedere
possunt, exclusis inquisitoribus.
213.c.1
- Equi diuersi coloris in Apocalypsi ex-
plicati. 305.c.2
- Equitare cum Diana vel Herodiade,
est cum Diabolo transmeare. 6.c.1

Z z. E.

I N D E X.

- Errant dicentes, extrema maleficia realia, medium autem phantasticum esse. 5.c.2
- Error in mente, hæreticum non facit. 12.c.2
- Efus stercoreum amorem operatur. 51.c.1
- Efus infantum qualis apud maleficas. 107.c.1
- Eucharistiæ sacramentum exurit Dæmones. 347.c.2
- Eux peccatum non induxisset mortem, nisi culpa Adam accessisset. 45.c.2
- Evidentia facti differt ab indicio facti. 242.c.1
- Excommunicatione incubos pelli. 342.c.1
- Excusatio à tanto non excusat à toto. 8.c.1
- Executio sententiæ quando sit differenda. 255.c.2
- Ex effectibus deuenitur in cognitionem causæ. 36.c.1
- Exempla mulieres infantes vorare. 68.c.1
- Exemplum constantis casti iuuenis. 186.c.2
- Exemplum poenæ iniuste mouentis bellum. 169.c.1
- Exempla de vexatis ab incubis. 180.c.1
- Exempla de Dæmonibus inquietantibus domos. 312.c.1
- Exemplum de magica possessione. 352.c.1
- Exemplum de virgine Bambergensi, quæ virgo peperit. 341.c.1
- Exemplum imaginatæ obsessionis. 353.c.1
- Exercitus Angelorum custodes piorum. 307.c.1
- Exercitus cœlestes in quem finem appareant. ibid.c.2
- Exorcismus ad quid ordinetur. 199.c.2
- Exorcisatio cur fiat in baptisate. 197.c.2
- Exorcista quomodo possit vti herbis, & petris. 191.c.2
- Exorcizatio ad sanctificanda ea, quæ adhibentur ad diuinum cultum. 325.c.1
- Exorcismi olim irriti. 174.c.1
- Exorcismus loco baptismi. 326.c.2
- Exorcismi Ecclesiæ quando conducant. 180.c.1
- Exorcismi scripti quomodo gestandi & appendendi. 196.c.2
- Exorcismi à D. Gregorio instituti. 200.c.2
- Ex malitia quantumcunque humana maleficorum opera oriri non possunt. 35.c.1.2
- Ex melancholia apparitiones mulieribus phantasticæ videntur. 181.c.1
- Ex natura peccant omnes Dæmones. 25.c.1
- Experientia docebit iudices. 245.c.1
- Ex præsumptione cuiusdam Sacerdotis quid acciderit. 179.c.2
- Ex quibus signis dignoscantur maleficæ. 170.c.2
- Extra vnum Deum nihil est numinis. 6.c.2

F

- Fatum esse aliquid, & dari assertio hæretica. 33.c.1
- Fatum quid sit. ibid.c.2
- Fatum dupliciter consideratur. ibid.
- Fato non subduntur maleficarum opera, sed aliis causis. 34.c.1
- Fati & prouidentia discrimen. ibid.
- Fascinatio tripliciter accipitur. 13.c.2
- Faunus sicarius quis. 21.c.1
- Fœlix per se, fœlicissimus si cœlebs. 43.c.2
- Feriarum tempore magis confitentur magæ, quàm alio tempore. 250.c.1

Fides

I N D E X.

Fides quando hæreticis & maleficis
servanda. 244.c.2
Fidei & rationi non repugnat asserere
mores hominum dispositiõe &
contingenter, à syderum dispositio-
nibus variari. 101.c.1.
Fides est vita animæ, 166.c.2
Fide muniti sunt signo crucis muniti
94.c.2
Fides quando Aduocato adhibeatur.
240.c.1
Filij Dei in Scriptura Genesis filij Seth
dicuntur. 24.c.2
Filix hominum in 6.c.Genesis, filix
Cain dicuntur. ibid.
Filius quomodo portet iniquitatem
patris. 84.c.2
Fieri dupliciter sumitur. 132.c.1
Figuræ in plumbo liquefactæ. 81.
c.2
Flegmatici pigri. 30.c.2
Flores & Folia quid in sacra scriptura
significent. 350. c. 1
Fœminæ viris sunt semper studiofiores
propter tria. 45.c.1
Fœmina unde deriuetur. ibid
Fœmina duo genera lachrymarum
habet. 42.c.1
Forma sententiæ absolutoriæ & diffini-
tiuæ. 260.c.2
Forma accuratæ & acris sententiæ con-
tra conuictum de hæresi & fugi-
tium lata. 286.c.2
Forma sententiæ absolutoriæ ab ex-
communicatione. 271.c.2
Fornicatio duplex. 332.c.1
Fornicatione & idololatria corpus &
anima contaminantur. 338.c.2
Frigiditas naturæ quomodo à maleficio
dignoscatur. 6.c.1
Frigus quod denotet. 313.c.2.
Fructus vineæ Salomonice quid deno-
tet. 350.c.1.
Fulmina & grandines eandem habent
causam. 162.c.2
Fumus arboris cuiusdam abigit caco-
dæmones. 351.c.1

Fundamentum omnium muliebrium
vitiorum est à natura. 335.c.1

G

GAudens detractionibus posside-
detur à dæmone. 140.c.2 &
141.c.2.
Genethliaci dicuntur propter natalium
syderum considerationem. 32.
c.1
Geniti ex spurcitiis diaboli an sint ma-
ioris virtutis quam alij. 120.c.1
Gigantes an dæmonibus procreati.
20.c.1.
Gilia Christianissima mulier Vngariæ
regnum ad Christum deduxit. 42.
c.1
Gradientia super pectus gastrimargiam
notatur. 340.c.1
Gratia quid sit. 73.c.2

H

HAlec dum capitur, extra aquam
subito vocem emittit & mori-
tur. 118.c.1
Helias. S. Pater & monachus; inter
trecentas fœminas tentatur. 328.
c.2
Heraclides vir sanctus vitas sanctorum
patrum compilauit. ibid.c.1
Henricus Imperator candentis ferri
iudicium erga suam coniugem exer-
cuit. 252.c.1
Herba quædam accensa fumigans facit
trabes apparere serpentes. 61.c.1
Hæresis quare dicatur maleficarum &
non maleficorum. 46.c.1
Hæresis est maxima opera maleficarum
non credere. 267.c.2
Hæretici comparantur cati. 138.c.1
Hæreticus simplex relapsus etiam si
pœniteat, est occidendus. 167.
c.1
Hæreticus summus quis censendus.
259.c.2

Z z 1 Hæreticus

INDEX.

- Hæreticus qui in sacra Scriptura expositione errat. 3.c.1
 Hæretici quidam propria confessione morte adiudicati, illæsi in igne manserunt. 248.c.1
 Hæretici inquisitorum iudicio subiiciuntur. 217.c.2
 Hæreticis conuersis non est fides adhibenda. 285.c.2
 Hisfithi Auicennæ quid sit. 326.c.2
 Hippocratis sententia laudatur.
 Hypocritæ non sunt Apostatæ. 79.c.2
 Hominis est præparare animum, Dei gubernare linguam. 41.c.1
 Hominem procreare est actus corporis viui. 19.c.1
 Homini non licet vti dæmonum auxilio per pacta tacita vel expressa. 203.c.2
 Homines à dæmonibus procreari. 20.c.2
 Homines hominibus, dæmones dæmonibus præfunt. 25.c.2
 Homines an transformentur in bestias. 64.c.2
 Homo videns lupum vocem amittit. 15.c.1.2
 Homo quinque modis declarat voluntatem. 91.c.2
 Homo inuersæ arboris similitudinem præfert. 343.c.2
 Homo animalis quid. ibid.
 Homo spiritualis & interior. 344.c.1
- I
- I**eiunia & orationes abigunt dæmones. 312.c.1
 Idololatria primum superstitionis genus. 12.c.2
 Ignis & aër dæmonibus subsunt. 13.c.1
 Ignorantia multiplex. 7.c.2
 Imaginari & phantasiari idem sunt. 128.c.1
 Imagines duplices. 37.c.2
 Imago à summis. 30.c.1
 Imagines ex influentiis cœlestium corporum. 10.c.2
 Imaginibus vti illicitum semper. 17.c.1
 Imago Saluatoris cruorem emittit. 164.c.1
 Impatentia mulierum. 43.c.1
 Impeditores officij inquisitionis, quomodo Hæretici habendi. 296.c.2
 Impossibile est malitiam esse in voluntate, quin sit error in intellectu. 216.c.2
 Impotentia ex maleficio procreata, aut est temporalis aut perpetua. 58.c.2
 Impotentia duplex. 183.c.1
 Impotenter facientes sunt homicidæ. 57.c.1
 Incantator serpentum interimitur à serpente. 196.c.1
 Incantatores qui dicantur. 168.c.1
 Incarceratio duplex. 234.c.1
 Inconuenientia ex fato. 33.c.2
 In Ecclesia primitina sine Exorcismis baptismus peragebatur. 200.c.2
 Incredibilis multitudo meretricum in Concilio Constantiensi. 339.c.1
 In criminalibus sententia non differatur. 255.c.2
 Incubi vnde dicantur. 20.c.2
 Incubi ex quo elemento formentur. 116.c.2
 Incubi an generent aliquando fœtus. 340.c.1
 Incubi pelluntur Angelica salutatione. 179.c.1
 Incubi plus vexant mulieres & puellas pulchros crines habentes. 180.c.1
 Incubones Fanni Vicarij. 338.c.1
 Infirmis infundenda Eucharistia. 348.c.1
 Infirmissimi sæpè fiunt martyres. 350.c.1
 Informatio discretorum virorum disponit ad veritatem dicendam. 263.c.2
 In fornicatione iuuenis peccat, senex insanit. 78.c.1
 Inimici

I N D E X.

- Inimici capitales qui dicantur. 227.c.2
 Inimicus capitalis non admittitur ad actionem. ibid.
 Inimicitia sunt plerunque causa maleficij. 231.c.1
 In iusto bello an liceat magorum opera uti. 165.c.2
 In monasteriis neminem meliorem, vel peiorem inuenies, quam qui profecerunt in illis, aut defecerunt. 41.c.2
 Inquisitoribus malefica non possunt nocere. 95.c.2
 Indeotæ orationes claustralium. 214.c.1
 Inquisitorum Hispaniarum opinio de iudice competenti. 213.c.1
 Inquisitores non se intromittunt, nisi in his quæ sapiunt hæresim. 281.c.2
 Inquisitores debent schismaticos prælatos iudicare, non punire. 218.c.1
 Inquisitores in inquisitione sæpè præcipitanter agere. 353.c.1
 Inquisitorum limitata inquisitio. 210.c.1
 Intelligere est aliquid pati. 48.c.2
 Intellectus humanus potest ab Angelo adiuuari. ibid.
 Intellectus substantiæ bonæ. ibid.
 Intellectus benè dispositus virtuti non contrariatur. 49.c.1
 Intendere superstitiosè rebus naturalibus quomodo licitum. 16.c.1
 Interrogatoria delatoribus proponenda. 224.c.1
 Interrogatoria generalia quomodo formari debeant. 230.c.1
 Interrogatoria super testes. 229.c.1
 Interrogatoriæ particularis datur modus. 231.c.1
 Intestinis cadauerum intestinæ Maleficarum affliguntur. 176.c.2
 Iob etiam in anima à Satana affligebatur. 142.c.2
 Irrationales à Dæmonibus redditi. 347.c.2
 Iudex secularis Episcopi consensu potest Maleficos iudicare & punire. 166.c.2
 Iudex Ecclesiasticus propter solam inconstantia suspensionem relapsum curiæ seculari tradat. 167.c.1
 Iudex rigorosius procedat contra deprehensos manifestè, quam contra suspectos. 232.c.1.2
 Iudex in crimine Hæresis persequatur, & Malefici libellum non exigat, nec litis contestationem postulet. 255.c.1
 Iudicium de priore obfesso sacerdote. 144.c.1
 Iudicium durissimum iis qui præsumunt. 167.c.1
 Iudicium ferri candentis, neque auctoritate diuina, neque sanctorum patrum sancitum. 252.c.2
 Iudicium Dei duplex. 216.c.2
 Iudici an liceat promittendo impunitatem à reo plectendo, veritatem elicere. 244.c.2
 Iuliani Apostatæ perfidia minor apostasia Maleficarum. 79.c.2
 Iuramentum purgantis se canonicè. 262.c.2
 Iuramentum suspectæ & diffamatæ. 273.c.1
 Iustitia diuina est in vniuerso, sicut lex in ciuitate. 36.c.2
- L
- L** Acerta sub limine ostij impedit fœturam. 315.c.1
 Lactucam sine signatione comedens corripitur à diabolo. 345.c.2
 Lachrymæ donum in pœnitentibus præcipuum. 246.c.1
 Lachrymas non potest Malefica in tormentis emittere. ibid.
 Laodices vxoris regis Antiochi casus. 44.c.2
 Litania instituta Viennæ contra lupos. 67.c.2
 Leges ciuiles tolerant maleficia maleficis

INDEX.

ficiis pelli. 177.c.1.
 Lepram & Epilepsiam à Maleficis inferri. 147.c.2
 Lex Diuina mandat Maleficas occidere. 3.c.1
 Liberi quomodo portent peccata parentum. 154.c.1
 Liberti procreandi ex sponso, ex verbo, & anima. 332.c.1
 Liberum arbitrium est peccabile. 73.c.1
 Liberti Necromantici. 100.c.1
 Ligatio rationis à Dæmonibus. 50.c.1
 Linguae bonum. 334.c.1
 Linguae malum. ibid.
 Lingua tertia multos commonit. ibid.
 Locustæ arcentur excommunicatione. 180.c.2.
 Locustæ aculeatæ in Apocalypsi quid designent. 337.c.1
 Ludificatoria experimenta Maleficorum. 343.c.1.
 Lunatici vsu rationis ad tempus per Dæmones priuantur. 347.c.2
 Luxuria mutat sexum cordis. 321.c.1
 Lupus vigilibus, gladium furripuit. 67.c.2

M

Magi qui sint. 11.c.2
 Magia quando inuenta. 12.c.2
 Magi Pharaonis veros serpentes produxerunt. 49.c.1
 Magi & Astronomi vtrum sint Apostatae. 80.c.1
 Magi caballo per aëra equitant. 112.c.1
 Magici sagittarij & sclopetarij in aulis principum fouentur. 164.c.1
 Magnatum concubinæ. 46.c.1
 Maleficæ cur principibus non noceant. 93.c.1
 Maleficæ sunt species Pythonum. 5.c.2
 Maleficæ an creent creaturas. 6.c.1
 Maleficæ quot modis impediuntur. 206.c.1

Maleficæ committuntur Episcopis, puniendæ. 221.c.1
 Maleficæ ante Noam non fuerunt. 120.c.2.
 Maleficæ quomodo fidem abnegent. 78.c.2.
 Maleficæ quomodo lacte priuent. 156.c.2.
 Maleficæ pactum pangunt cum inferno. 79.c.2
 Maleficæ vnde dicantur. 17.c.2
 Malefica aliquando Diaboli opere in quæstionibus efficitur insensibilis. 242.c.2.
 Maleficæ faciliter crimina sua fatentes, quæ. 243.c.1
 Maleficæ cur offerant pueros Diabolo 155.c.2
 Maleficæ an valeant ad amorem corda succendere. 51.c.1
 Maleficæ cur non ditentur. 93.c.1
 Maleficæ an reuera auferant virilia. 59.c.2
 Maleficæ non sanant, sed faciunt cessare læsiones. 294.c.2
 Maleficæ quomodo mutantur in catos. 137.c.2
 Malefici tolluntur ab his qui fecerunt. 62.c.1
 Maleficæ triplices sunt. ibid.
 Malefici quando inceperint cum Dæmonibus colludere. 12.c.2
 Malefici quomodo animalia interimant. 158.c.2
 Malefici procurant odia per serpentes. 186.c.2.
 Malefici leonibus comparantur. 209.c.1.
 Malefici non adhibendi ad Dæmoniacos curandos. 349.c.1.2
 Malefica maleficam necat. 172.c.2
 Maleficarum artes enervantur quàm primùm à magistratu capiuntur. 95.c.2
 Maleficia inuertunt propria hominis. 35.c.1
 Maleficia vbi inquirenda sint. 205.c.2
 Malefici

I N D E X.

- Malefici relegantur ad medicos. 171.c.1
 Maleficia impediuntur ceremoniis
 Ecclesiæ. 319.c.2
 Maleficorum peccata primorum parē-
 tum peccata excedunt. 78.c.1
 Maleficos esse Necromanticos. 85.c.1
 Maleficia contra Maleficum testifi-
 care potest. 227.c.1
 Maleficus unde dicatur. 314.c.1.
 Maleficia quædam repetiuntur perpe-
 tua. 325.c.2
 Maleficium manet perpetuo. 169.c.2
 Maleficium auferre de loco an sit
 licitum. 316.c.2
 Maleficium quod sit reuera non opi-
 nione. 57.c.1
 Malitia linguæ. 41.c.1
 Malum fieri, est bonum propter perfe-
 ctionem vniuersi. 70.c.1
 Mania imaginata quomodo possit sa-
 nari. 354.c.1
 Maniacis soporifera ministranda, ibid.
 Materia corporalis naturaliter obedit
 bono vel malo Angelo ad motum
 localem. 49.c.1
 Mathematici propriè qui dicantur. 32.
 c.1
 Matrimonium est meritotium. 3.c.2.
 Maleficiis pœna imponitur. ibid.c.1
 Matrimonium contractum dirimitur
 per maleficium superueniens. ibid. &
 4.c.1
 Matrimonium ex maleficio impetra-
 tum. 323.c.2
 Maleficus sub monachi habitu male-
 ficia exercet. ibid.
 Medium participat naturam extre-
 morum. 5.c.2.
 Medicis non in omnibus est obsequen-
 dum. 344.c.1.
 Melancholici sunt inuidi. 30.c.2
 Membra occultari non segregari. 128.
 c.1.
 Memoria est thesaurus intentionum.
 50.c.1
 Mens impiorum est sicut navis in mari
 sine gubernatore. 139.c.1
 Meretrices vocantur stercora vitæ. 332.c.1
 Merita sanctorum abigunt Dæmones.
 * 190.c.1.
 Migratio in alias ædes amonet male-
 ficia. 186.c.2
 Miles nobilis cum spectro quodam
 Hierosolymam eques proficiscitur.
 309.c.1.
 Minimus Angelus humanam virtutem
 incomparabiliter excedit. 113.c.2
 Minora mala tolerantur ad vitanda
 maiora. 252.c.1
 Miracula bonorum fiunt per publi-
 cam iustitiam. 36.c.2
 Miracula quomodo faciât sancti. 11.c.1
 Miracula malorum per signa publicæ
 iustitiæ fiunt. 36.c.1.
 Mira opera Dæmonum & Malefico-
 rum an pro miraculis habeantur.
 135.c.2.
 Modi impediendi vim generatiuam.
 56.c.2
 Modi 13. seruandi circa sententiam fe-
 rendam contra Maleficam ab alia
 Malefica incinerata vel incineranda
 dolatam. 289.c.2
 Modus interrogandi, inquirendi, &
 examinandi Maleficos & Hæreticos
 non est idem in omnibus 245.c.2
 Modus in tortura procedendi. 244.c.1
 Modus profitendi duplex 105.c.2
 Modus sciendarum tempestatum. 160.
 c.2
 Modus explorationis an aliquis sit ma-
 leficiatus. 316.c.2
 Modus & forma exorcizandi malefi-
 ciatos. 198.c.1
 Modus idem est totius & partis, sicut
 totius terræ glebæ. 24.c.1
 Monachi prædicatores comparantur
 canibus. 138.c.1
 Monialis non signans se cruce in esu
 lactucæ à diabolo possidetur. 61.c.2
 Moniales S. Catharinæ Nurembergæ.
 à Dæmone vexatæ. 312.c.2
 Mores hominum quomodo causentur
 ab astris. 30.c.1
 Morbi

INDEX.

Morbi inflicti Pictori Columbariensi
à phantasmate quodam. 308.c.1
Morbi non exorcifantur, sed morbofi:
non infectio, sed infecti. 197.
c.1
Morbi maleficiales & naturales quo-
modo dignoscantur. 92.c.1.
Moses percussit Ægyptum ministerio
bonorum Angelorum. 11.c.2
Motores orbium inclinant semper ad
bona. 35.c.1
Motores bonorum & virtutes cœlorum
quid sint. 98.c.1
Mulier pro carnis concupiscentia in-
telligitur. 42.c.1
Mulier est minoris fidei quàm vir. ibid.
Mulier virum decipere laborat. ibid.c.2
Mulieres sunt vindicabiles. 44.c.1
Mulieres natura sunt immorigeræ.
ibid.
Mulier non vult regi, sed impetu suo
procedere etiam in damnum suum.
ibid.c.2
Mulier quæ sit. 41.c.2
Mulier aut amat au odit. 42.c.1
Mulier cum sola cogitat, mala cogitat.
ibid.
Mulier bona beatificat viros, saluat
gentes & vrbes. ibid.
Mulieres minùs valent intelligendo
quàm viri. 43.c.1
Mulieres sunt incontinentes linguæ.
41.c.2
Mulier fuit formata de costa pectoris
tortuosa quasi contraria viro. 43.
c.1
Mulier Samsonis infesta. ibid.
Mulieris proclivitas ad odia. 43.c.1
Mulier amicitia inimica. 334.c.2
Mulieres aut blanditiis, aut impor-
tunitate instigant viros. 44.c.2
Mulier obstinata ligatur & ad formi-
cas proicitur 336.c.2
Mulier amarior morte, & quare. 42.
c.1
Multiplicatio ex Incubo natorum. 110.
c.1.

Munitio contra præstigias. 129.c.1
Mundus sine mulieribus esset con-
uerfatio Deorum 45.c.2
Mutatio loc. mutat Incubos. 179.c.2

N

Natura bona, creatura mala, secun-
dum voluntatem. 34.c.2
Natura corporalis non obedit Angelis,
nisi quoad motum localem. 159.
c.2
Natura corporalis quomodo subfit na-
turæ spirituali. 318.c.2
Natus ex Incubo, cuius filius dicatur.
22.c.2
Necromantici non possunt sibi Dæ-
mones subiicere. 351.c.1
Necromantici qui dicantur. 317.c.2
Necessitas non requirit prudentiam.
69.c.3.
Nemo noscens malum operatur illud.
36.c.1.
Nemo illabatur animæ, nisi eius crea-
tor. 47.c.2
Nemo innocens infamatur. 146.c.2
Nocturna phantasmata conformia sunt
diurnis cogitationibus. 347.c.1
Nomina Diabolorum. 27.c.1
Nomina in baptismo ritè imponenda
201.c.1
Non semper cessante peccato cessa
potestas Diaboli ibid
Notarius totum scribat in processu
quod delatus in tortura fatetur. 245
c.1
Non confitens vno tormento illud
experiatur. ibid.
Nouum dicitur dupliciter. 66.c.2

O

Obiectum excellens corrumpit po-
tentiam. 204.c.1
Obiecti an debeant communicare sa-
cræ synaxi liberationis causa. 347.
c.2

Obstetrices

INDEX.

Obstetrices maleficentissimæ. 68.c.2
 Oculi Angelorum sunt picti. 118.c.1.
 Oculi Maleficarum corrumpunt Iu-
 dices. 150.c.2
 Oculi mala qualitate infecti aërem
 medium inficiunt. 15.c.1
 Olla plena capitum infantium. 106.
 c.2
 Oliua à meretice plantata non fert fru-
 ges. 33.c.1
 Omne quod incipit de nouo habet ali-
 quam causam. 29.c.2
 Omne multiforme reducit ad ali-
 quod vniforme. 28.c.2
 Omne quod non est ex fide, peccatum
 est. 80.c.1.2
 Omnis actio est per contractum.
 19.c.2
 Omnis alteratio fit per qualitates
 actiuas. 64.c.1
 Omnia creata sunt ordinata. 71.c.2
 Omnis malitia & immunditia à Diabo-
 lo excogitata sunt. 48.c.1
 Omnia fere mundi regna propter mu-
 lieres euerfa. 44.c.2
 Opera Antichristi qualia. 66.c.2
 Operationes sequuntur naturales con-
 ditiones. 158.c.1
 Oppidi Zaberni casus. 151.c.2
 Opinio Philosophorum de cometis. 31
 c.2
 Opus Dei licet per Diabolum vitietur,
 non tamen est potentior illo. 8.c.2
 Orat Iudex Ecclesiasticus secularem,
 ne abiuratum & relapsum pœna
 sanguinis puniat. 282.c.2
 Ordo seruandus cum conuicto legiti-
 mè, omnia tamen negante. 283.
 c.1
 Ordo iuris duplex. 256.c.1
 Ordinis sui manu se purgare, quid sig-
 nificet. 262.c.2
 Ordo in purgatione canonica seruan-
 dus. ibid
 Ordo inter Dæmones. 26.c.1
 Origo adorationis imaginum. 12.
 c.1

Mallei Malefic. Tom. I.

Oua formicarum ventositatem & tu-
 multum in ventre generant. 261.
 c.1. & 343.c.1
 Oua cum mortuis tumultata. 148.c.1
 Oues lupum, & carnem naturali ima-
 ginatione discernunt. 51.c.2

P

Passio sensibilis non est sine immu-
 tatione. 14.c.2. & 15.c.1
 Passionis Christi tempore, fides B. Virg.
 non defecit. 43.c.1
 Peccatum nisi venisset, lateret gratia.
 74.c.1
 Peccatum non corrumpit totum bonum
 naturæ. 80.c.1
 Peccatum non consistit in imaginatio-
 ne, sed in voluntate. 65.c.1
 Peccare quid sit. 73.c.1
 Peccatum quot modis vnum dicatur
 maius altero. 78.c.1
 Peccatum quid sit. ibid.c.2
 Peccatum primi Angeli aliorum Ange-
 lorum peccata excessit. 75.c.1
 Peccati prima corruptio in nos per
 actum generationis pronenit. 46.
 c.2
 Peccatum eorum qui palpant homi-
 nes. 343.c.2. & 344.c.1
 Peccatum hominis ex libero arbitrio
 procedit. 28.c.2
 Per colores vestium indicantur in sacra
 Scriptura virtutes & vitia. 305.
 c.2
 Per Daudis Musicam prorsus recessisse
 à Saule Sathan. 352.c.1
 Perfectæ & imperfectæ creaturæ. 132,
 c.1
 Peripateticorum opinio de motibus. 57.
 c.2
 Periuria admittuntur in testimonium
 contra Maleficos. 227.c.1
 Pœna triplex vni Decano imposita.
 291.c.2
 Pœnas patientes sustinens satisfacit pro
 culpa. 82.c.1
 Pœna

* *

INDEX.

- Pœna hæreticorum multiplex. 80.c.2
Pœnæ corporales non semper confe-
quantur culpam. 139.c.2
Pœnæ irrogatæ de iure canonico rece-
ptatoribus Maleficorum. 165.c.1
Pœnitentiæ sacramentum est reme-
dium contra maleficium. 62.c.1
Pili Maleficæ omni ex parte abradun-
tur in tormentis. 247.c.2
Pilosi Satyri quid sint. 337.c.2
Pinguia non amanda. 327.c.2
Phantasia quid sit. 49.c.2
Phantasma non est sine quantitate. 63.
c.2
Philocaptio quid sit. 321.c.2
Philocaptio triplex. ibid.
Philocaptio ex Dæmonum tentatione
ortæ. 322.c.1
Philocaptio Eremitarum. ibid.
Philocaptio Pauli Apostoli. ibid.
Philocaptio ex triplici causa oriri po-
test. 184.c.1.2
Potestas Luciferi æqualis potestati An-
gelorum bonorum. 113.c.2
Potestas Dæmonis quot modis impe-
diatur. 324.c.1
Potestas Satanæ in tempestates proba-
tur exemplo Iouis. 318.c.2
Practica cognoscendi morbos malefi-
ciales. 92.c.2
Practica contra violenter suspectum
seruanda. 269.c.2
Precationes publicæ Ecclesiæ condu-
cunt contra obstinationes Malefica-
rum. 249.c.2
Prædicatores 4. debent populo prædi-
care. 6.c.1
Prædicatores habent linguas canum.
41.c.1
Prædicator cautè loquatur de mulieri-
bus, propter beatam virginem. 42.
c.2
Præfixa potestas Diaboli. 94.c.2
Præstigium quid sit & unde dicatur.
60.c.1
Præuaticatores Angeli an cum mulieri-
bus rem habuerint. 337.c.2
Princeps quando dicatur resipiscere.
166.c.1
Privilegium viri à maleficio. 46.
c.1
Prodigia visa ante bellum Bohemicum
sive Hussiticum. 307.c.2
Providentia est ordinantia ad finem
aliquem. 71.c.1
Providentia humana non se extendit ad
necessaria quæ ex natura proue-
niunt. 76.c.2
Puella vota castitati destinata liberatur
à Cacodæmone. 346.c.2
Puella pluuiam & tempestatem conci-
tans. 156.c.1
Puncteri circulus in *Borbach*. 163.
c.2
Pugnantium irruptiones audiri. 307.
c.2
Puncter Maleficus. 163.c.2
Purgatio canonica quid vocetur. 262.
c.1
Pythones qui dicantur. 3.c.2
Pythoniissæ in Actis Apostolorum. 86.
c.2
- Q
- Quadragesima & vna Maleficæ com-
bustæ. 68.c.2
Quare Dæmones se Incubos faciant.
2.c.2
Quare Dæmon plus mali potest in
actibus veneris. 46.c.2
Quare iudicium extremum protraha-
tur. 152.c.2
Quare Deus permittat infantes à Dæ-
monibus obtrudi. 208.c.2
Quatuor insatiabilia. 46.c.1
Quatuor modi conuincendi reum.
255.c.2
Quærere mulierem per fluium. 44.
c.2
Quidam imaginatur se duo corpora
habere. 254.c.1
Quid delato respondendum, si plenè
petat testes publicari. 237.c.2
Qui

I N D E X.

- Qui Hæretici perpetuò carceri mancipentur. 268.c.2
- Quilibet est causæ suæ malitiæ. 28.c.2
- Qui maleficium negant non credunt Dæmones esse. 2.c.2
- Qui per annum in excommunicatione persistit velut Hæreticus condemnandus. 258.c.2
- Quinque officia sensuum. 49.c.2
- Quinque causæ cur Deus flagellat. 83.c.2
- Quinque remedia liberandi obsessos. 315.c.1
- Quinque modi impediendi Venerem. 55.c.1
- Quinque regulæ, ad quas examinantur ea quæ videntur superstitiosa. 206.c.2
- Quinque personæ adsint in testium examinatione. 229.c.2
- Quod multis videtur non potest omnino falsum esse. 24.c.2
- Quomodo Dæmones alliciantur carminibus, Musica, herbis. 38.c.2
- Quomodo Deus sinat malum fieri. 90.c.1
- Quomodo probetur an aliqua sit maleficata. 149.c.2
- Quo tempore sint faciendæ interrogationes. 249.c.2
- R**
- R**atio condemnationis Maleficarum. 4.c.2
- Receptatores qui dicendi & an hæretici habendi sint. 295.c.2
- Receptatores & fautores Maleficorum puniendos esse. 164.c.2
- Refranare appetitum venereum, subiacet libero arbitrio. 48.c.1.2
- Regna an per astra mutantur. 31.c.1
- Remedia pro à Dæmone obsessis sunt Exorcismi Ecclesiæ, confessio, sacra communio, locorum sacrorum visitatio, ab excommunicatione absolutio, & bonorum oratio. 189.c.1
- Remedia super maleficiatis ad amorem vel odium. 184.c.1
- Remedia contra quasdam occultas Dæmonum infestationes. 208.c.1
- Remedia quædam iudici proponantur ad veritatem cognoscendam. 249.c.1
- Remedia contra grandines & super iumenta maleficiata. 203.c.2
- Remedia contra Incubos & Succubos. 177.c.2
- Remedium exorcisationis. 349.c.1
- Remedia Ecclesiastica duplicia. 183.c.1
- Remedia illicita sunt, vel secundum quid, vel simpliciter. 169.c.2
- Remedia licita quomodo ab illicitis discernuntur. 185.c.2
- Remedia contra amores non provenientes ex maleficio. 285.c.1
- Remedia pro illis qui contra vim generatitiam maleficiuntur. 181.c.1
- Remediis Maleficorum sæpè res in deterius eunt. 326.c.1
- Remedium Ecclesiasticum optimum. 177.c.2
- Remedium vanum toleratur. 176.c.1
- Res gesta de maleficiato obsesso. 141.c.1
- Repetitio omnis generis Maleficorum. 260.c.1
- Res gesta in Diœcesi Argentinensi, de virginibus obsessis. 311.c.1
- Res gesta Nurembergæ. 352.c.2
- Res gesta Minor Basilicæ de Dæmone in scrinio. 310.c.2
- Rosa flos Veneris. 45.c.1
- S**
- S**acramentum quibus obsessis non sit dandum. 189.c.2
- Sacramenta etiam ab ineptis administrari possunt. 200.c.2
- * * * Sacra

I N D E X.

- Sacramentum circumgestare contra tempestates an licitum sit. 206.c.2
- Sacerdos frustra maleficiis virginem ad amorem propellit. 186.c.1
- Salices I. Maij incisæ, præferuant à Maleficiis. 204.c.2
- Salomonis regis exorcismi. 351.c.1
- Sancti etiam amore mulierum tentati. 52.c.1
- Sanctius est mori, quàm abnegare, vel vosci idololatricis. 220.c.1
- Sanctorum scientia excrecente etiam artes Dæmonum excrescunt. 12.c.2
- Sanctorum intercessionem obsessos iuant. 348.c.2
- S. Antonius in massa auri reperit Dæmonem. 61.c.2
- S. Macharius curat virginem visam equam. 65.c.1
- Sanctus quidam petit quinque mensibus à Dæmone possideri humiliatio- nis causa. 345.c.1.2
- Salvia putrefacta excitat tempestates. 9.c.2
- Sanguis occisi hominis quare ad præ- sentiam interfectoris remanet. 10. c.2
- Sanguinei sunt benigni. 30.c.2
- Sapiens dominatur astris. 31.c.1
- Satan quomodo sit missus in cor Iudæ. 347.c.1
- Satyri genus dæmoniorum. 21.c.2
- Saturnus dominatur plumbo. 135.c.1
- Sententia ad continuandam torturam. 245.c.1
- Sententia diffinitiva absolutoria ad pœ- nam purgationis canonicæ. 260.c.2
- Sententia super varium rerum ad quæ- stioni subiiciendum. 26;c.2
- Sententia interlocutoria ad quæstio- nem submittendam. 243.c.2
- Sententia absolutionis contra totaliter imminuam. 261.c.1
- Sententia non feratur sub conditione. 255.c.1
- Sententia diffinitiva quomodo feren- da. 254.c.1
- Sententia non nisi in conuictum aut sponte confessum fertur. 255.c.1
- Sententiandi formula contra præcisè diffamatum. 261.c.1
- Sententia contra vehementer suspe- ctum. 266.c.2
- Sententiandi modus contra confessam relapsam, sed pœnitentem. 279.c.1
- Sententia hæreticis pœnitentibus dan- da. ibid.
- Sententiæ condemnatoriæ nullo die festo nec in tempus sunt ferendæ. 280.c.1
- Septem maleficia ad actum venereum pertinentia. 46.c.2
- Septem, decem, viginti & triginta te- stes aliquando in purgatione cano- nica requiruntur. 262.c.1
- Septem modi quibus maleficia nocere possunt. 314.c.1
- Sex fines cur maleficia tela in ligna crucis dirigant. 162.c.2
- Sexta feria dies ad crimina detegenda. 250.c.1
- Sex modis quibus Cacodæmon homi- nes possidet & lædit. 346.c.2
- Signatio credentium. 195.c.2
- Signum dignoscendi maleficium. 173. c.1
- Silvani & Fauni cum mulieribus exti- terunt. 21.c.1
- Simonis Magi artes. 65.c.1
- Simile à coloribus formicarum ad vitia. 305.c.2
- Sine culpa, nisi subsit causa nemo est puniendus. 83.c.1
- Scopis aquam spargere excitat pluui- am. 146.c.1
- Scutum fidei formata. 91.c.1
- Solis virtus. 9.c.1
- Solitarij cum sunt prudentes magis secundum rationem loqui possunt. 347.c.1
- Somniorum apparitiones. 50.c.1
- Somnia secundum complexiones. 86. c.1
- Somnia Maleficarum. ibid.
- Sortilegi

INDEX.

Sortilegi vel diuinatores duplices. 213.
c.2
Specula nona impuritatem contrahunt
ex mulieris menstruatae aspectu. 9.c.2
Stella cometa est impressio calida &
sicca. 31.c.2
Stella in transitu D. Thomae quomodo
formata. ibid.
Succubi ex maleficio immissi. 178.c.1
Succubus publicè in Concilio Con-
stantiensi se inter alias meretrices
prostituit. 339.c.1
Summarie & simpliciter procedatur.
254.c.2
Summæ Maleficæ & earum opera. 124.
c.2
Super actum venereum quare diabolus
magis maleficia exercitet. 22.c.1.2
Superstitio quid sit. 206.c.2
Suspectus de vehementi generaliter
abiuret. 258.c.2
Suspectus de maleficio nihil commo-
dato dandum aut donandum. 205.
c.1
Suspecti de hæresi Maleficarum sunt in
triplici genere. 256.c.1
Suspicio vehemens quæ sit & quomo-
do tollatur. 257.c.1
Suspicio Hæresis triplex. 256.c.1
Sustinens excommunicationem per an-
num hæreticus habetur. 269.c.1

T

Taciturnitatis' malefium Haga-
noæ. 248.c.1
Taciturnitas in torturis vnde profici-
catur. ibid.
Tam difficulter quæstionatur magus,
quam exorcisatur obsessus. 243.c.2
Telonium impositum consulentibus
Maleficam. 174.c.1
Tempestates à Maleficis quomodo con-
citantur. 320.c.1
Tempestates adiurationibus quomodo
impediantur. ibid.c.2
Templum Dei vnde sumus. 339.c.2

Tentatio cui non consentitur an sit
peccatum. 322.c.1
Testes cogendi sunt in causis Ecclesia-
sticis. 226.c.2
Testes pluries examinari possunt. ibid.
Testes duo quando sunt concordēs quid
faciendum. 225.c.2
Testes singulares non sufficiunt in cau-
sa hæresis. 226.c.2
Testes singulares qui sint. 225.c.1
Testes falsi quomodo puniendi. 284.
c.1
Tormenta continuanda non iteranda.
245.c.2
Tormenta non iterantur nisi superue-
niant indicia nova. ibid.
Transformatio Sathanæ in S. Silvanum
Nazarenum Episcopum. 145.c.1
Traditur brachio seculari abiuratus de
hæresi vehementer, non autem leui-
ter tantum. 280.c.2
Tradendus brachio seculari prius ordi-
ne est denudandus. 278.c.2
Transmutatio quotuplex. 132.c.1
Tres species infidelitatis. 78.c.2
Tres columnæ fidei Apostolicæ. 312.
c.1
Tres homines particulares in hominis
natura. 343.c.2
Treddecim modi, quibus Maleficæ Ma-
leficas traducunt vel deferunt. 289.
c.2
Tria attendat Iudex cum delatus omnia
negat. 231.c.2
Tria genera hominis tuti à maleficiis.
94.c.2
Tria præcipua vitia mulierum. 46.c.2
Tria in rerum natura sunt quæ medium
tenere nesciunt, Lingua, Ecclesiasti-
cus, & Fœmina. 40.c.2
Triplex Poena Malefico irroganda. 238.
c.1
Triplex genus Incuborum. 177.c.2
Triplex malum & bonum. 77.c.2
Triplici modo punitur quis instè ob
aliena peccata. 81.c.2

INDEX.

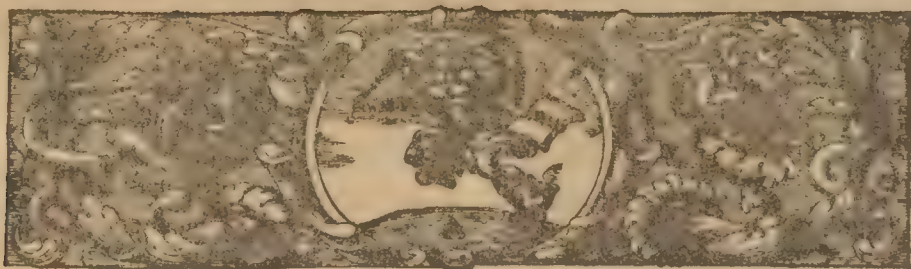
V

Vbi maior culpa, ibi maior poena. 25.c.2
Vbi grauior est culpa maior vindicta exerceatur. 165.c.1
Veneratio magistratus eneruata maleficia. 320.c.1
Veritatem multi faterentur nisi metu mortis retraherentur. 244.c.2
Verbum Dei non minus quàm corpus Christi. 135.c.2
Veste liuida ad modum scapularis monachi induitur abiuratus. 272.c.1
Vestes non expendæ sunt illis quæ ab incubo vexantur. 338.c.2
Vetula quatuor Abbates interimens amore. 50.c.2
Vetularum aspectus & colloquia amorem excutiunt. 327.c.1
Vetularum aspectus venenosus. 13.c.2
Vilia non sunt scienda. 69.c.2
Vinum quomodo maleficæ comparent. 158.c.1
Vindicta triplex. 335.c.2
Violenta suspicio ad condemnationem sufficit, & est duplex. 256.c.1
Viri plus maleficiuntur, quam foeminae. 181.c.2
Virtus Angeli ibi est ubi operatur. 131.c.1
Virgo Iohanna (quam Galli *Jeanne pucelle* vocant) exorta in Episcopatu Colonienfi. 332.c.2
Virgo Iohanna Bohemis Hussitis bellum denunciat, sed incassum. 333.c.1
Virtus sensitua an sit dignior nutritiua. 54.c.2

Vi crucis David cythara pulsans Dæmonem abegit. 40.c.1
Vir uxorem non sustinens. 65.c.1
Vis aquæ benedictæ. 107.c.1
Vis salis benedicti. 96.c.2
Vis tituli crucis. 97.c.1
Visu maleficia immittunt Maleficæ. 247.c.1
Vis verbi Benedicite. 179.c.2
Verum & Ens conuertuntur. 53.c.1
Vnguenta ex carnibus infantum. 114.c.2
Voces foeminarum sunt mortiferæ. 45.c.1
Voluntas recipit obiectum suum ab intellectu suo ratione boni. 54.c.1
Voluntas hominis soli Deo subiacet. ibid.
Voluntas regitur à Deo, sicut intellectus ab Angelo. 53.c.1
Voluptas carnalis effoeminat. 321.c.1
Voluptates inebriant mentes. 324.c.2
Vulgaris licita canonica purgatio. 233.c.1
Vt cinis facile in lutum coalescit, humore profusus, sic homo peccatori sociatus facile peccat. 339.c.2
Vtilitates ex maleficiis pulsas emergentes. 320.c.2
Vxor quando propter suspicionem fornicationis possit dimitti. 256.c.1
Vxor Loth à Diabolo fuit conuersa in statuam salis. 59.c.1

Z

Zoroastres artis Magicæ & Mathematicæ primus inuentor. 112.c.2

AVCTORES

EX QVIBVS HOC OPVS

desumptum est, & ab Auctoritate citati.

IONYSIVS Arco-
pagita.
Ioann. Chryosto-
mus.
Ioan. Cassianus.
Ioan. Damascenus.

Heraclides.
Hilarius.
Augustinus.
Gregorius Papa primus.
Isidorus Episc. Hispaniensis.
Itinerarium Clementis.
Remigius.
Albertus Magnus.
Thomas Aquinas.
Bernardus Abbas.
Bonaventura Cardin.
Antonius Archiep. Florent.
Petrus de Bonaventura.
Petrus Damianus.
Nicolaus de Lyra.
Glossa ordinaria.
Paulus Burgensis.
Magister Historiarum.
Magister Sententiarum.
Vincentius Beluacensis.
Guilielmus Parisiensis.
Petrus de Palude.
Petrus de Tarantasia.

Scotus.
Guido Carmelita.
Alexander de Ales.
Ioan. Nider.
Rabbi Moyfes.
Compendium Theologicæ veritatis.
Vitæ sanctorum Patrum.
Concilia.
Iura Canonica.
Boëtius.
Hostiensis.
Gratianus.
Thomas Brabantinus.
Raymundus.
Vbertinus.
Goffredus.
Cæsareus.
Bernardus.
Mich. Pselus.
Martinus Planstch.
Actesanus de Ast.
Bartholomæus de Spina.
Ioan. Franciscus Picus Mirandolanus.
Constantinus Parentinus.
Iacob Sprenger.
Henricus Institor.
Bernard. Basin.
Vlricus Molitor.
Ioan. Gerson.

Thom.

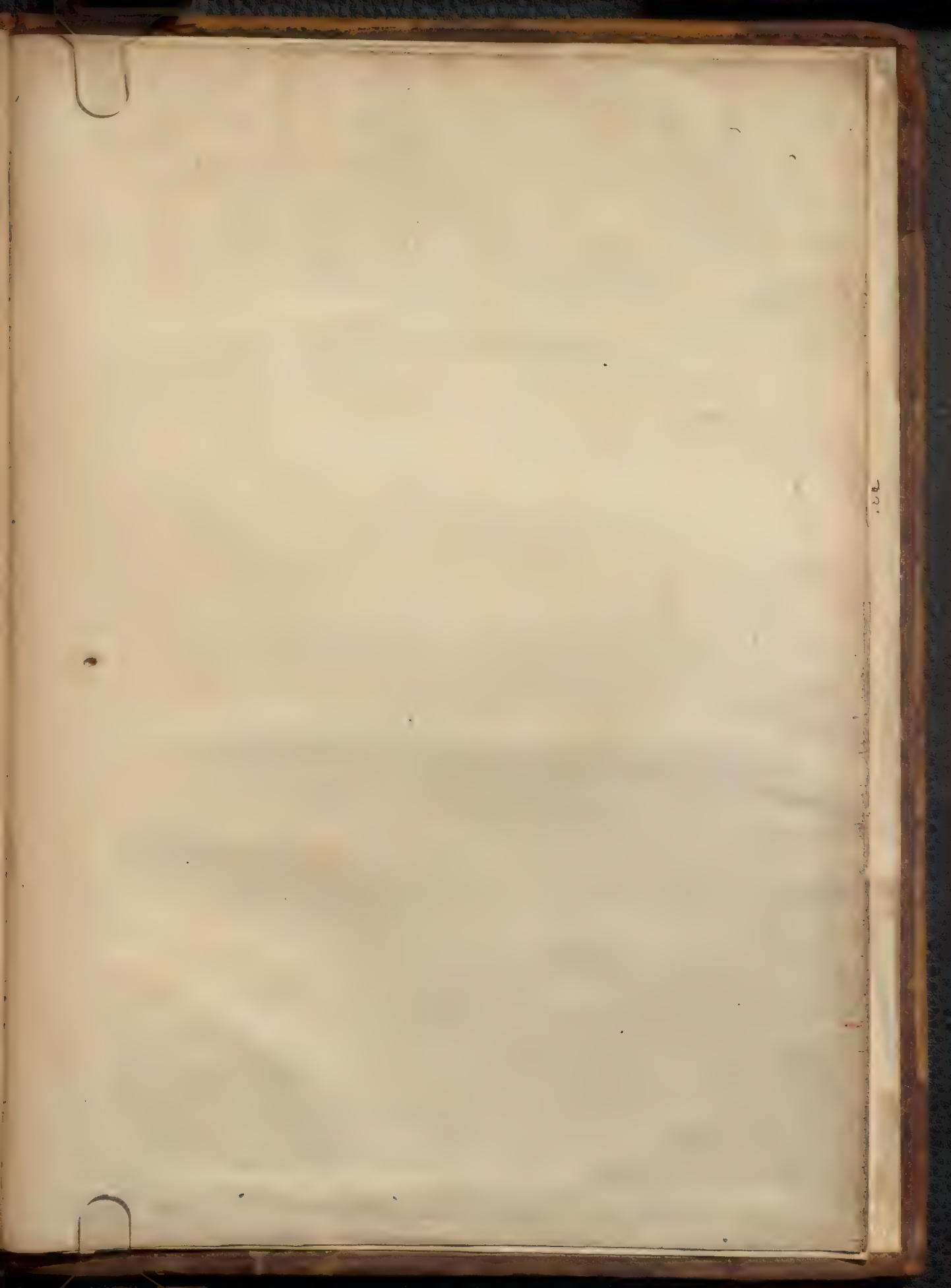
INDEX AVCTORVM.

Thom. Murner.
Ioan. Laur. Anania.
Paul. Gryllandus.
Bernard. Comenſis.
Franc. Penna.
Ioan. Franc. Leo.

Ambroſius de Vignate.
Alij etiam ſunt (Amice Lector) quic-
quid auxilij Maleficorum, & Dæmo-
nis naturæ cognitionem appetenti-
bus præſtare valeant: tuo calculo
relinquimus diiudicandum.

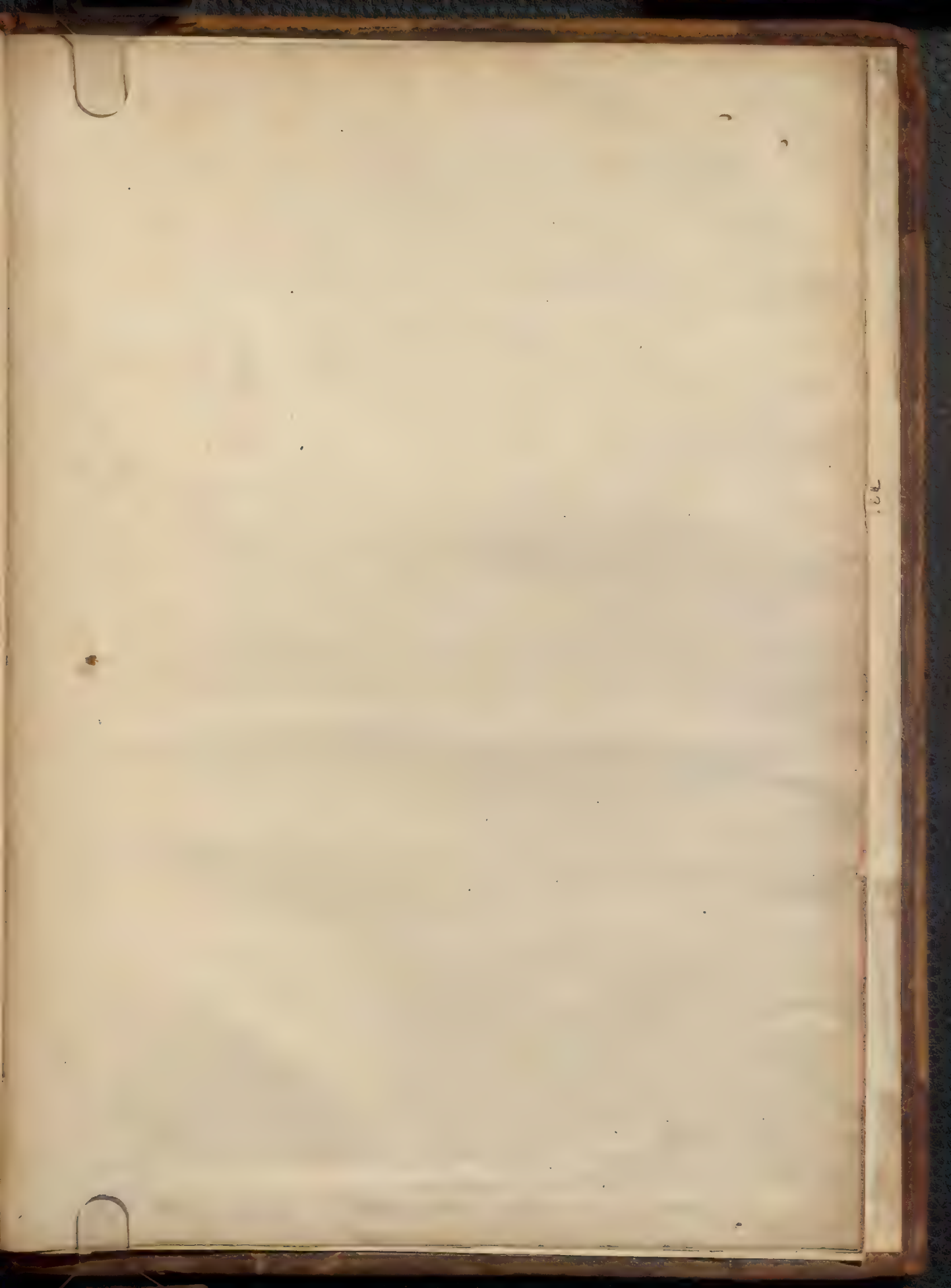
FINIS TOMI PRIMI.

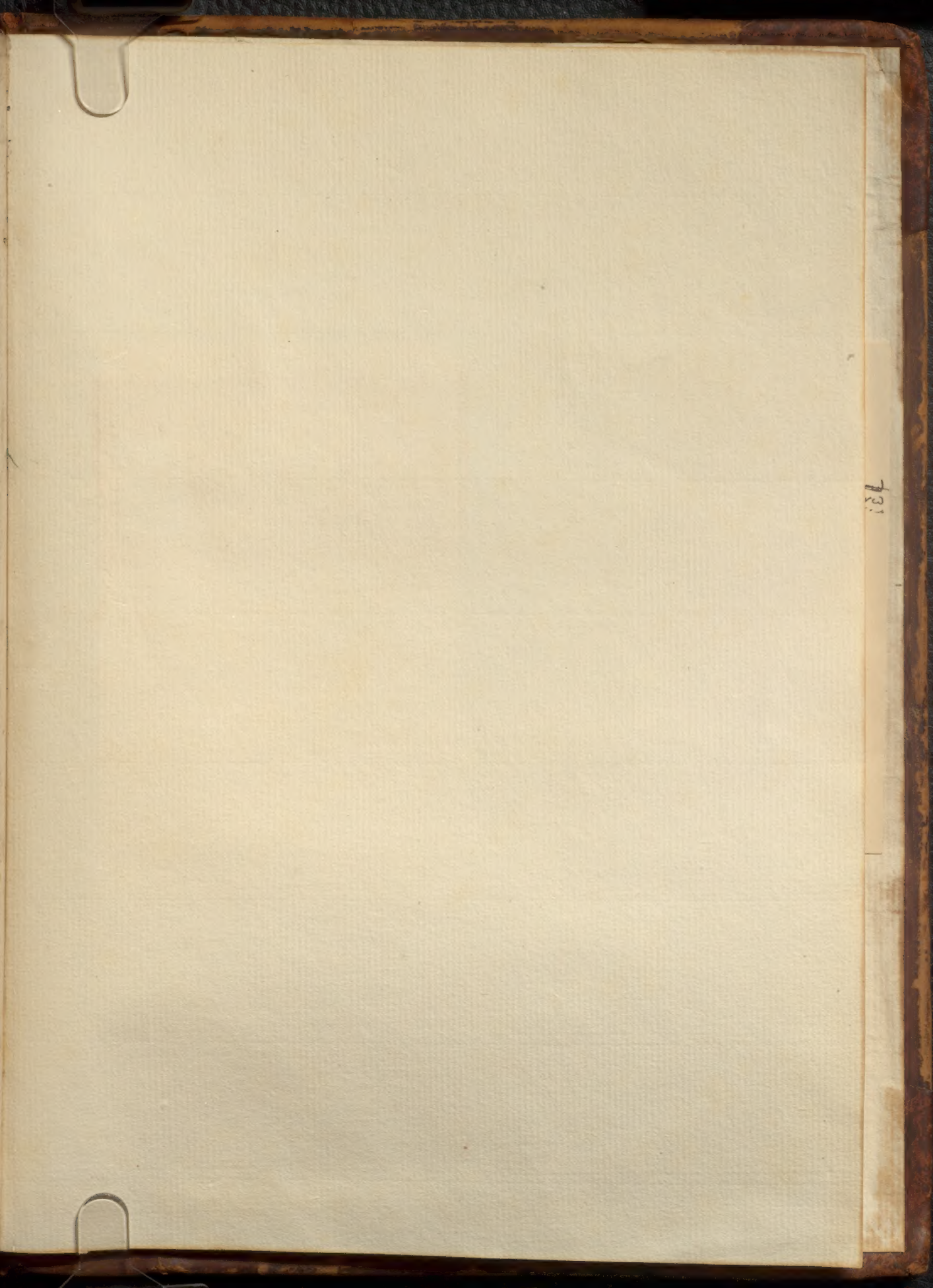

Received of the Hon. Secy of the Interior
for the sum of \$100.00
for the sum of \$100.00
for the sum of \$100.00
for the sum of \$100.00
for the sum of \$100.00

500000, May 25th
\$45.00

3315 - P. 43.

MALLEUS MALEFICARUM. Translated with an
Introduction, Bibliography, and Notes by the
REV. MONTAGUE SUMMERS. 124 x 8, xlv. + 278
pp. John Rodker. 35s. n.

T.S.S. 43.28.
This work was a very popular manual of witch-
craft. It first appeared in Latin, at an uncertain
date—probably in the eighties of the fifteenth cen-
tury. It was often re-edited, the last edition being
as late as 1669. It is a learned, dull, and nauseating
record of gullibility. As reflecting the outlook of
the age, its translation is perhaps justifiable. The
editor displays a noteworthy capacity for holding
beliefs that have been generally abandoned. His
introduction is confused and ill arranged.

The translator, 'Sum-
mers, Alphonsus Joseph-Henry
Augustus Montague, M.A.' (Trin. Coll. Oxon.), F.R.S.L.,
b. 1880., producer of odd
plays, dabbler in the occult,
pious in who's who among
his many Recreations,
"talking to intelligent dogs,
"that is, all dogs;" &c.

Vol. 3. of Mallens.

3315.

red DÆ MONASTIX, [sic] |
black seu adversus / dæmones et maleficos, | red
Universi operis ad USUM | præbentem exorcistorum
~~et~~ Coniuncti, / Tomus tertius.

Lugd. Bourget. MDC LXX

B. M. copy. Checked by A. F. F., 31. vii. 28.

Oster

Room

K89m

1669

V.1 = pt. 1-2

#63640591

3315.
286
notes by the
edition. Montague Summers. Lond., 1928. With port. Cloth. — Limited
Mallens Maleficarum. Translated with an introduction, bibliography and
H. Cantz. (Hort & Co.) Lond.: Cat. 48, 1928. = 88840

